

EIROPAS SAVIENĪBAS
TIESA

GADA
ZIŅOJUMS

2016

TIESAS DARBĪBA

EIROPAS SAVIENĪBAS TIESA

GADA ZIŅOJUMS 2016 TIESAS DARBĪBA

Tiesas, Vispārējās tiesas un Civildienesta tiesas
ar tiesas spriešanu saistīto darbību pārskats

Luksemburgā, 2017. gadā

curia.europa.eu

EIROPAS SAVIENĪBAS TIESA

TIESA
2925 LUKSEMBURGA
LUKSEMBURGA
TĀLR. +352 4303-1

VISPĀRĒJĀ TIESA
2925 LUKSEMBURGA
LUKSEMBURGA
TĀLR. +352 4303-1

CIVILDIENESTA TIESA
2925 LUKSEMBURGA
LUKSEMBURGA
TĀLR. +352 4303-1

Tiesas interneta vietne: curia.europa.eu

Sagatavošana pabeigta 2017. gada 1. janvārī.

Pārpublicēšana atļauta, minot avotu. Fotografijas var tikt pārpublicētas vienīgi saistībā ar šo izdevumu. Jebkāda cita veida izmantošanai ir jālūdz atļauja Eiropas Savienības Tiesai.

Plašāka informācija par Eiropas Savienību ir pieejama internetā (<http://europa.eu>).

Luksemburga: ES Tiesa / Saziņas direkcija / Publikāciju un elektronisko plašsaziņas līdzekļu nodaļa
Eiropas Savienības Publikāciju birojs

Print	ISBN 978-92-829-2335-1	ISSN 2467-0901	doi:10.2862/118212	QD-AP-17-001-LV-C
PDF	ISBN 978-92-829-2303-0	ISSN 2467-1134	doi:10.2862/01465	QD-AP-17-001-LV-N
ePUB	ISBN 978-92-829-2363-4	ISSN 2467-1134	doi:10.2862/214368	QD-AP-17-001-LV-E

© Eiropas Savienība, 2017

Fotografijas © *Georges Fessy*

Fotografijas © *Gediminas Karbauskis*

Printed in Luxembourg

IESPIESTS UZ PAPIRA, KAS BALINĀTS BEZ ELEMENTĀRĀ HLORA (ECF)

SATURA RĀDĪTĀJS

<i>Tiesas priekšsēdētāja Koen LENAERTS priekšvārds</i>	8
--	---

I NODAĻA | TIESA

A. Tiesas darbība un attīstība 2016. gadā	12
B. Tiesas judikatūra 2016. gadā	14
I. Pamattiesības	14
II. Savienības pilsonība	15
1. Savienības pilsoņu tiesības	15
2. Trešās valsts valstspiederīgā atvasinātās uzturēšanās tiesības	17
III. Institucionālie noteikumi	19
1. Savienības tiesību aktu juridiskais pamats	19
2. Iestāžu kompetence un pilnvaras	21
IV. Savienības tiesības un valstu tiesības	23
V. Eiropas Savienības tiesvedības	24
VI. Lauksaimniecība	26
VII. Pārvietošanās un aprites brīvības	27
1. Darba ņēmēju brīva pārvietošanās	27
2. Preču brīva aprīte	29
3. Brīvība veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvība	29
VIII. Robežkontrole, patvērums un imigrācija	33
1. Patvēruma politika	33
2. Imigrācijas politika	36
IX. Tiesu iestāžu sadarbība civillietās	37
1. Briseles I regula	37
2. Romas I un Romas II regula	39
X. Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās	41
1. Eiropas apcietināšanas orderis	41
2. Tiesības uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā	44
3. Procesi un nolēmumi krimināllietās citā dalībvalstī	45
XI. Konkurence	46
1. Aizliegtas vienošanās	46
2. Valsts atbalsts	48
XII. Noteikumi par nodokļiem	52

XIII. Tiesību aktu tuvināšana	53
1. Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	53
2. Personas datu aizsardzība	56
3. Elektroniskā tirdzniecība	58
4. Telekomunikācijas	59
5. Tabakas izstrādājumi	59
6. Kosmētikas līdzekļi	60
XIV. Publiskais iepirkums	61
XV. Ekonomikas un monetārā politika	63
XVI. Sociālā politika	65
XVII. Patērētāju aizsardzība	66
XVIII. Vide	69
XIX. Starptautiskie nolīgumi	70
XX. Kopējā ārpolitika un drošības politika	73
C. Tiesas kancelejas darbība 2016. gadā	76
I. Īss pārskats par tiesas spriešanas darbību 2016. gadā	76
II. Saziņa ar lietas dalībniekiem un trešajām personām	78
III. Palīdzība Tiesas locekļiem	79
D. Tiesas darbības statistika	82
E. Tiesas sastāvs	110
1. Izmaiņas Tiesas sastāvā 2016. gadā	111
2. Protokolārā kārtība	112
3. Bijušie Tiesas locekļi	114

II NODAĻA | VISPĀRĒJĀ TIESA

A. Vispārējās tiesas darbība 2016. gadā	120
1. Organizācija	120
2. Tiesvedības statistika	121
B. Vispārējās tiesas judikatūra 2016. gadā	124
I. Tiesas process	124
Saskaņā ar LESD 263. pantu celto prasību pieņemamība	124
1. Akta, par kuru var tikt celta prasība, jēdziens	124
2. <i>Locus standi</i>	125
Tiešs skārums	125
a. Individuāls skārums	126
3. Jēdziens "reglamentējošs akts, kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem"	127

4. Formas prasību un prasības celšanas termiņu ievērošana	128
Procedūras jaunprātīga izmantošana	130
Juridiskā palīdzība	130
Jaunā Reglamenta piemērošana	131
II. Institucionālās tiesības – Eiropas pilsoņu iniciatīva – sociālā politika	132
III. Uzņēmumiem piemērojamie konkurences noteikumi	133
Vispārīgi jautājumi	133
1. Tiesības uz aizstāvību	133
a. Paziņojums par iebildumiem	133
b. Tiesības tikt uzklautam	134
c. Slepenu telefonsarunu ierakstu izmantošana par pierādījumiem	134
2. Imunitātes piešķiršanai paredzētie nosacījumi	135
3. Komisijas iespēja izšķirties par izlīgumu	136
4. Pienākums norādīt pamatojumu	136
5. Neierobežota kompetence	137
Jauninājumi LESD 101. panta jomā	138
1. Potenciālas konkurences jēdziens	138
2. Ierobežojums mērķa dēļ	139
a. Nekonkurēšanas klauzula	139
b. Nesamērīgi apgrieztie maksājumi, kas nozīmē konkurentu izslēgšanu no tirgus	140
3. Naudas soda apmēra aprēķināšana	142
IV. Valsts atbalsts	144
Pieņemamība	144
1. Apstrīdams tiesību akts	144
2. Individuāls skārums	144
Administratīvais process	145
Priekšrocības jēdziens	146
1. Pierādīšanas pienākums	146
2. Privātā kreditora kritērijs	147
Valsts līdzekļu jēdziens	149
Selektivitāte – Nodokļu atbalsts	150
Ar iekšējo tirgu saderīgs valsts atbalsts	151
Atbalsta atgūšana	152
V. Intelektuālais īpašums – Eiropas Savienības preču zīme	154
Eiropas Savienības preču zīmes sistēmas autonomija	154
Absolūti atteikuma pamati	154
1. Apelācijas padomes rīcība pēc savas ierosmes	155
2. Pienākums norādīt pamatojumu	155
3. Ļaunticība	156
4. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāde	156
5. Skaņu preču zīmes	157
6. Pierādījumu iesniegšana	158

Relatīvi atteikuma pamati	159
1. Apelācijas padomes rīcība pēc savas ierosmes	159
2. Pierādīšanas līdzekļi	159
3. Ierobežojumi akcepta rezultātā	161
Procesuāli jautājumi	162
VI. Kopējā ārpolitika un drošības politika – ierobežojoši pasākumi	163
Irānas Islāma Republika	163
Tunisijas Republika	166
Ukraina	167
Sīrijas Arābu Republika	168
Terorisma apkarošana	170
VII. Ķīmikāliju reģistrēšana	171
VIII. Dempings	173
IX. Finanšu nozares uzraudzība	174
X. Savienības iestāžu publiskie iepirkumi	175
XI. Piekļuve iestāžu dokumentiem	176
Pieteikums par piekļuvi iepriekš izpaustiem dokumentiem	176
Izņēmums saistībā ar lēmumu pieņemšanas procesa aizsardzību	176
Izņēmums saistībā ar juridisko atzinumu aizsardzību	177
Izņēmums saistībā ar tiesvedības aizsardzību	179
XII. Strīdi par zaudējumu atlīdzību	180
Horvātijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai	180
Personas datu apstrāde	181
OLAF pilnvaras	182
Iespējas zaudēšana	183
XIII. Apelācijas sūdzības	184
XIV. Pieteikumi par pagaidu noregulējumu	184
C. Vispārējās tiesas kancelejas darbība 2016. gadā	188
I. Organizatoriskā ietekme, kas saistīta ar jaunu tiesnešu stāšanos amatā	189
II. Reformas procesuālā ietekme	190
III. Atbalsts ar tiesas spriešanu saistītajā darbībā	192
D. Vispārējās Tiesas darbības statistika	194
E. Vispārējās tiesas sastāvs	220
1. Izmaiņas Vispārējās tiesas sastāvā 2016. gadā	221
2. Protokolārā kārtība	223
3. Bijušie Vispārējās tiesas locekļi	227

III NODAĻA | CIVILDIENTESTA TIESA

A. Civildienesta tiesas darbība 2016. gadā	232
B. Civildienesta tiesas judikatūra 2016. gadā	234
I. Procesuālie jautājumi	234
1. Pirmstiesas procedūra	234
2. Nelabvēlīgs akts	234
3. Iestādes, kas pieņēmusi nelabvēlīgu aktu, kompetences neesamība	234
4. Termiņi prasības celšanai	235
5. Tiesāšanās izdevumi	235
6. <i>Res judicata</i> spēks	235
II. Jautājumi pēc būtības	236
Aktu spēkā esamības vispārīgie nosacījumi un pamattiesības	236
1. Preambulas tvērums	236
2. Formāls pamatojums	236
3. Jauno Civildienesta noteikumu piemērojamība laikā	236
4. Administratīvo aktu pārskatīšana	237
5. Atsauce uz principiem, kas paredzēti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā	237
6. Lojālas sadarbības ar valsts tiesām pienākums	237
7. Tiesības tikt uzklautam	237
8. Tiesības uz labu pārvaldību	238
9. Pienākums ņemt vērā ierēdņu intereses	238
10. Ierēdņa vai darbinieka tiesības piekļūt savas lietas materiāliem	239
Ierēdņu atalgojuma sistēma un sociālie pabalsti	239
1. Sociālais nodrošinājums	239
2. Pensijas	240
3. Atlaišanas pabalsts	240
4. Izvirzīšana augstākam līmenim	241
Ierēdņu un darbinieku karjera	241
1. Personāla, kurš ir nodots arodbiedrību vai profesionālu organizāciju rīcībā, paaugstināšana amatā	241
2. Disciplinārie pasākumi	242
3. Pagaidu personāla un līgumdarbinieku pārcelšana citā amatā, pārceļot aģentūras juridisko adresi no vienas dalībvalsts uz citu	242
4. Pārtraukums darbinieka karjeras veidošanā	242
Brīdinātājs	243
C. Civildienesta tiesas darbības statistika	244
D. Civildienesta tiesas sastāvs	256
1. Izmaiņas Civildienesta tiesas sastāvā 2016. gadā	257
2. Protokolārā kārtība	258
3. Bijušie Civildienesta tiesas locekļi	260

Koen LENAERTS

Eiropas Savienības Tiesas priekšsēdētājs

Eiropas Savienība 2016. gadā pieredzēja sāpīgus notikumus.

Pēc Parīzes 2015. gada novembra notikumiem arī Brisele, Nica un Berlīne tāpat kā daudzas citas pasaules vietas aizvadītajos mēnešos saskārās ar šausminošiem teroristu uzbrukumiem, kuri glēvā un zemiskā veidā bija vērsti pret tādām pamatvērtībām kā miers, cilvēcīgums, tolerance un cieņa pret līdzcilvēkiem, kas ir mums tik svarīgā Eiropas projekta pamatā.

2016. gada 23. jūnijā Apvienotās Karalistes iedzīvotāji pieņēma lēmumu izstāties no Eiropas Savienības. Šī demokrātiskā un suverēnā izvēle Eiropas Savienībai un tās iestādēm rada būtiskus izaicinājumus, kuri pašlaik pastāvošajā nedrošības situācijā būs sekmīgi jāpārvar.

Tomēr 2016. gadā bija arī vairāki pozitīvi notikumi.

Pagājušajā septembrī, stājoties amatā ģenerālvokātam, kuru atbilstoši rotācijas principam izvirzīja Bulgārija, Tiesas ģenerālvokātu, kuru skaits 2013. gada jūnijā tika palielināts līdz vienpadsmit, kolēģija beidzot var strādāt pilnā sastāvā. Man par to ir prieks, ņemot vērā pieaugošo lietu skaitu, kurās – īpaši jomās, kur Eiropas Savienība pašlaik saskaras ar būtiskiem izaicinājumiem (terorisma apkarošana, migrācijas krīze, ar banku un finanšu krīzi saistītie pasākumi u.c.) – rodas jauni svarīgi tiesību jautājumi, kas ir pelnījuši tikt aplūkoti ģenerālvokātu secinājumos.

Gandarījumu rada arī fakts, ka divi pirmie no kopā trim Savienības tiesu sistēmas reformas posmiem, kuru Eiropas likumdevējietādes noteica 2015. gada decembrī, 2016. gadā ir jau gandrīz pilnībā īstenoti. Saistībā ar šīs reformas pirmo posmu šajā gadā amatā papildus ir iecelti vienpadsmit no kopā divpadsmit tiesnešiem Eiropas Savienības Vispārējā tiesā. Runājot par otro posmu – tas tika īstenots, 2016. gada septembrī likvidējot Eiropas Savienības Civildienesta tiesu, kuras bijušajiem locekļiem un darbiniekiem es vēlētos vēlreiz pateikties par viņu vērtīgo devumu judikatūras attīstībā bieži vien sensitīvajās Eiropas civildienesta lietās. Turklāt šā gada septembrī mums pievienosies pieci no septiņiem papildu Vispārējās tiesas tiesnešiem, kuru iecelšana amatā ir paredzēta reformas otrajā posmā.

Visbeidzot, kamēr, izņemot jauna ģenerālvokāta pievienošanos, 2016. gadā Tiesas sastāvā nav bijis nekādu izmaiņu, amatu ir atstājuši seši Vispārējās tiesas locekļi – gan saistībā ar tās sastāva daļēju nomaiņu, gan arī saistībā ar viena tās locekļa pilnvaru nolikšanu.

Statistikas izteiksmē darbs aizvadītajā gadā ir bijis ļoti intensīvs. Lai gan kopējais ierosināto lietu skaits visās trijās tiesās 2016. gadā (1604 lietas) bija nedaudz mazāks nekā 2015. gadā (1711), pabeigto lietu skaits 2016. gadā vēl arvien bija liels (1628 lietas). Tas īpaši attiecas uz Tiesu, kura ar 704 pabeigtām lietām 2016. gadā ir pabeigusi vairāk lietu, nekā tika ierosinātas (692 lietas), un uz Civildienesta tiesu, kura īpašu uzmanību veltīja tam, lai pirms tās likvidēšanas un lietu nodošanas Vispārējai tiesai tiktu pabeigts pēc iespējas lielāks lietu skaits. Tādējādi laikposmā no 2016. gada janvāra līdz augustam šī tiesa ir izskatījusi ne mazāk kā 169 lietas.

Fiziskā izteiksmē ikviens būs pamanījis, ka ir uzsākti trešā torņa celtniecības darbi, kura pamatakmens simboliski tika ielikts 2016. gada 27. jūnijā. Es jau pašlaik ar prieku gaidu šā būtiskā būvniecības projekta īstenošanu, kas beidzot ļaus visiem iestādes darbiniekiem atkal strādāt vienuviet un tādējādi nostiprināt mūsu profesionālos un personiskos kontaktus.

Papildus šīm norisēm vēlētos atgādināt, ka šā gada 11. novembrī – dienā, kad tiek pieminēts pamiers, ar kuru tika izbeigta karadarbība Pirmajā pasaules karā – otro reizi kopš 2014. gada novembra, kad notika pirmais šāda veida pasākums, norisinājās tikšanās "Bâtisseurs d'Europe". Šajā Eiropas vienotībai trauksmainajā laikā šī tikšanās, kas tika rīkota pēc Tiesas ierosmes, ļāva aptuveni 250 vidusskolēniem no apkārtnes skolām ļoti neformālā gaisotnē diskutēt ar Eiropas Parlamenta, Eiropas Komisijas un Tiesas priekšsēdētājiem par virkni Eiropai aktuālu jautājumu.

Šajā ziņojumā lasītājam ir sniegts visaptverošs izklāsts par iestādes attīstību un darbu 2016. gadā. Tāpat kā iepriekšējos gados būtiska daļa ir veltīta īsiem, taču izsmeļošiem Tiesas, Vispārējās tiesas un Civildienesta tiesas nolēmumu aprakstiem. Šo analīzi papildina un ilustrē statistikas dati par katru no tiesām, pirms kuriem ir izklāstīts īss ievads.

Es vēlētos izmantot šo iespēju, lai sirsnīgi pateiktos kolēģiem, kā arī visiem iestādes darbiniekiem par izcilo darbu, kas ir ticis paveikts šajā gadā.

I NODAĻA
TIESA

A | TIESAS DARBĪBA UN ATTĪSTĪBA 2016. GADĀ

Priekšsēdētājs Koen LENAERTS

Šajā pirmajā nodaļā kopsavilkuma veidā ir aprakstīta Tiesas darbība 2016. gadā. Pirmkārt, šajā daļā (A) ir sniegts pārskats par tiesas attīstību pagājušajā gadā un par tās tiesas spriešanas darbību. Otrajā daļā (B) – kā katru gadu – ir atainoti galvenie judikatūras attīstības virzieni, kas sagrupēti pēc lietu jomām, trešajā un ceturtajā daļā attiecīgi ir aplūkota kancelejas darbība šajā laikposmā (C), kā arī izklāstīti statistikas dati par tiesas darbību aizvadītajā gadā (D), savukārt piektajā daļā ir sniegta informācija par Tiesas sastāvu šajā pašā gadā (E).

1.1. 2016. gadā Tiesas tiesnešu sastāvs bija pilnībā nemainīgs, jo šajā gadā neviens tiesnesis amatu neatstāja un arī neviens jauns tiesnesis amatā nestājās. Runājot par ģenerālvokātiem, Bulgārijas ģenerālvokāta *Evgeni Tanchev* stāšanās amatā 2016. gada 19. septembrī ļāva ģenerālvokātu kolēģijai, kuru skaits, pamatojoties uz Padomes 2013. gada 25. jūnija lēmumu, ir palielināts no astoņiem uz vienpadsmit, darboties pilnā sastāvā, kas ir ļoti apsveicami, ņemot vērā pieaugošo lietu skaitu, kurās ir jārisina jauni un sarežģīti tiesību jautājumi.

1.2. Iestādes darbības ziņā 2016. gadā tika gandrīz pilnībā īstenoti divi pirmie Savienības tiesu sistēmas struktūras reformas posmi, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra Regulas (ES, Euratom) 2015/2422, ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem (OV 2015, L 341, 14. lpp.).

Šajā saistībā svinīgajās sēdēs, kas notika 2016. gada 13. aprīlī, 8. jūnijā un 19. septembrī, vienpadsmit Vispārējās tiesas tiesneši stājās amatā šīs reformas pirmajā posmā, kura gaitā Vispārējās tiesas tiesnešu skaitu ir paredzēts palielināt par divpadsmit amata vietām.

Reformas otrajā posmā, kuru Savienības likumdevējinstādes vēlējās īstenot vienlaikus ar Eiropas Savienības Vispārējās tiesas sastāva daļēju atjaunošanu 2016. gada septembrī, tika likvidēta Eiropas Savienības Civildienesta tiesa un tās kompetence tika nodota Eiropas Savienības Vispārējai tiesai atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 6. jūlija Regulai (ES, Euratom) Nr. 2016/1192 par to, lai Vispārējai tiesai nodotu kompetenci pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Eiropas Savienību un tās darbiniekiem (OV 2016, L 200, 137. lpp.), kura ir piemērojama no 2016. gada 1. septembra.

Otrajā reformas posmā ir paredzēts papildus iecelt amatā vienlaikus septiņus tiesnešus Eiropas Savienības Vispārējā tiesā – šis skaits atbilst bijušo Eiropas Savienības Civildienesta tiesas tiesnešu skaitam. Šajā kontekstā 2016. gada 19. septembra svinīgajā sēdē tika sveikta papildus piecu Vispārējās tiesas tiesnešu stāšanās amatā, cerībā, ka drīz varēs notikt pārējo tiesnešu iecelšana amatā, lai pabeigtu reformas divu pirmo posmu īstenošanu.

Trešais posms notiks, daļēji atjaunojot Eiropas Savienības Vispārējās tiesas sastāvu 2019. gada septembrī. Šīs tiesas tiesnešu skaits tādējādi tiks palielināts par deviņām amata vietām, kas nozīmē, ka Vispārējā tiesā kopā strādās 56 tiesneši, proti, divi tiesneši no katras dalībvalsts.

2. Runājot par statistiku, plašāka informācija ir atrodama šīs Gada ziņojuma nodaļas C daļas ievadā izklāstītajos komentāros par aizvadītā gada datiem un šeit tiks vien īsi aplūkotas galvenās tendences, par kurām šie dati liecina.

Pirmais būtiskais aspekts ir kopējais Tiesas pabeigto lietu skaits 2016. gadā. Tā kā tika pabeigtas 704 lietas (+14 % salīdzinājumā ar 2015. gadu), Tiesa 2016. gadā atrisināja vairāk lietu, nekā tika saņemtas šajā pašā gadā (692) – tas nozīmē, ka aizvadītajā gadā Tiesa ir strādājusi ļoti produktīvi, un 2016. gada 31. decembrī izskatīšanā esošo lietu skaits (872) salīdzinājumā ar 2015. gada nogali (884) ir nedaudz samazinājies.

Runājot par 2016. gadā ierosinātajām lietām, 470 no tām ir saistītas ar lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu – tas Tiesas vēsturē ir rekordliels skaitlis un liecina gan par prejudiciālā nolēmuma procedūras būtiskumu Eiropas Savienības tiesību sistēmā, gan par valstu tiesu uzticēšanos šai tiesu sadarbības formai Eiropas Savienības tiesību vienotas interpretācijas piemērošanas nolūkos.

Vēl viena būtiska tendence, kas bija vērojama aizvadītajā gadā, ir saistīta ar vidējo lietas izskatīšanas ilgumu Tiesā. Runājot par prejudiciālā nolēmuma tiesvedību, šis vidējais ilgums 2016. gadā bija 15 mēneši – rādītājs, kas ir pielīdzināms 2014. gada datiem un ir īsākais laiks, kāds ir ticis konstatēts pēdējos vairāk nekā trīsdesmit gados. Šis rādītājs lielā mērā ir skaidrojams ar, pirmkārt, biežāku rīkojumu izmantošanu, prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā izskatot tādas lietas, kurās Tiesas atbilde šķiet acīmredzama, un, otrkārt, ar apstākli, ka šogad īpaši daudz lietu tika izskatītas steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā (*PPU*) vai paātrinātajā tiesvedībā. Runājot par apelācijas sūdzībām, būtiski īsākais to izskatīšanas laiks, proti, 12,9 mēneši (salīdzinājumā ar 14 mēnešiem 2015. gadā) – kas ir pats īsākais laiks kopš Vispārējās tiesas izveides – galvenokārt ir skaidrojams ar vienkāršoto izskatīšanas kārtību, kuru Tiesa 2016. gadā pieņēma attiecībā uz apelācijas sūdzībām, kas ir iesniegtas piekļuves dokumentiem, publiskā iepirkuma un intelektuālā un rūpnieciskā īpašuma jomās.

B | TIESAS JUDIKATŪRA 2016. GADĀ

I. PAMATTIESĪBAS

2016. gadā Tiesa vairākkārt lēma par pamattiesībām Savienības tiesību sistēmā. Daži šajā jomā pieņemtie nolēmumi ir aplūkoti šajā ziņojumā¹.

To skaitā īpašu uzmanību ir pelnījis spriedums **Paoletti u.c.** (C-218/15, [EU:C:2016:748](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 6. oktobrī. Šajā spriedumā Tiesai, ņemot vērā labvēlīgāka krimināllikuma atpakaļejoša spēka principu, bija jāizvērtē, kādas sekas trešās valsts pievienošanās Savienībai rada attiecībā uz tādu dalībvalsts krimināltiesību piemērošanu saistībā ar nelikumīgas imigrācijas atbalstīšanas noziegumu, ar kurām ir īstenots Direktīvas 2002/90² 3. pants. Šajā lietā pret vairākiem Itālijas pilsoņiem bija uzsākts kriminālprocess par to, ka tie pirms Rumānijas pievienošanās Eiropas Savienībai bija atbalstījuši Rumānijas valstspiederīgo nelegālu imigrāciju uz Itāliju. Tā kā minētās personas vēlāk kļuvuši par Savienības pilsoņiem, iesniedzējtiesai bija šaubas, pirmkārt, vai pievienošanās Savienībai sekas ir tādas, ka minētais noziedzīgais nodarījums – nelegālās imigrācijas atbalstīšanas –, kas ir izdarīts pirms Rumānijas pievienošanās Eiropas Savienībai, ir kļuvis par nesodāmu, un, otrkārt, vai apsūdzētajiem pamatlietā ir jāpiemēro labvēlīgāka krimināllikuma piemērošanas ar atpakaļejošu spēku princips.

Pirmām kārtām, Tiesa – atgādinājusi par to, ka labvēlīgāka krimināllikuma piemērošanas ar atpakaļejošu spēku princips, kas ir aizsargāts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 49. panta 1. punktā, ir daļa no Savienības primārajām tiesībām, – konstatēja, ka labvēlīgāka krimināllikuma piemērošana ar atpakaļejošu spēku katrā ziņā paredz likuma pēctecību laikā un balstās uz konstatāciju, ka likumdevējs ir mainījis savu viedokli vai nu par faktu krimināltiesisko kvalifikāciju, vai arī par nodarījumam piemērojamo sodu. Taču šajā lietā Itālijas krimināltiesību normas kopš pamatlietā apsūdzētajiem pārmesto noziegumu izdarīšanas nebija tikušas grozītas.

Otrām kārtām, Tiesa nosprieda, ka saskaņā ar LES 6. pantu un Pamattiesību hartas 49. pantu valsts pievienošanās Savienībai nav šķērslis tam, lai cita dalībvalsts varētu uzlikt kriminālsodu personām, kuras pirms šīs pievienošanas ir izdarījušas noziegumu, ko veido šīs pirmās valsts valstspiederīgo nelegālas imigrācijas atbalstīšana. Proti, krimināltiesību normas, kurās atbilstoši Direktīvai 2002/90 un Pamatlēmumam 2002/946³

1| Attiecīgie spriedumi ir šādi: spriedums, 2016. gada 6. septembris, **Petruhhin** (C-182/15, [EU:C:2016:630](#)), aplūkots II nodaļas 1. daļā "Savienības pilsoņu tiesības", spriedums, 2016. gada 5. jūlijs, **Ognyanov** (C-614/14, [EU:C:2016:514](#)), aplūkots V nodaļā "Eiropas Savienības tiesvedības", spriedums, 2016. gada 9. jūnijs **Pesce u.c.** (C-78/16 un C-79/16, [EU:C:2016:428](#)), aplūkots VI nodaļā "Lauksaimniecība", spriedums, 2016. gada 21. decembris, **AGET Iraklis** (C-201/15, [EU:C:2016:972](#)), aplūkots VII nodaļas 3. daļā "Brīvība veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvība", spriedums, 2016. gada 15. februāris, **N.** (C-601/15 PPU, [EU:C:2016:84](#)), aplūkots VIII nodaļas 1. daļā "Pativēruma politika", spriedums, 2016. gada 5. aprīlis, **Aranyosi un Căldăraru** (C-404/15 un C-659/15 PPU, [EU:C:2016:198](#)), aplūkots X nodaļas 1. daļā "Eiropas apcietināšanas orderis", spriedums, 2016. gada 29. jūnijs, **Kossowski** (C-486/14, [EU:C:2016:483](#)), aplūkots X nodaļas 3. daļā "Procesi un nolēmumi krimināllietās citā dalībvalstī", spriedums, 2016. gada 28. jūlijs, **Ordre des barreaux francophones et germanophone u.c.** (C-543/14, [EU:C:2016:605](#)), aplūkots XII nodaļā "Noteikumi par nodokļiem", spriedums, 2016. gada 21. decembris, **Tele2 Sverige un Watson u.c.** (C-203/15 un C-698/15, [EU:C:2016:970](#)), aplūkots XIII nodaļas 2. daļā "Personas datu aizsardzība", spriedums, 2016. gada 20. septembris, **Ledra Advertising u.c./Komisija un ECB** (no C-8/15 P līdz C-10/15 P, [EU:C:2016:701](#)), aplūkots XV nodaļā "Ekonomikas un monetārā politika", 2016. gada 8. novembris, **Lesoochranárske zoskupenie VLK** (C-243/15, [EU:C:2016:838](#)), aplūkots XVIII nodaļā "Vide".

2| Padomes 2002. gada 28. novembra Direktīva 2002/90/EK, ar ko definē neatļautas ieceļošanas, tranzīta un uzturēšanās atbalstīšanu (OV L 328, 17. lpp.).

3| Padomes 2002. gada 28. novembra Pamatlēmums 2002/946/TI par krimināltiesiskās sistēmas stiprināšanu, lai novērstu neatļautas ieceļošanas, tranzīta un uzturēšanās atbalstīšanu (OV L 328, 1. lpp.).

par šādu nodarījumu ir paredzēts brīvības atņemšanas sods, ir vērstas nevis uz nelikumīgajiem migrantiem, bet gan uz personām, kuras atbalsta minēto migrantu nelikumīgu ieceļošanu un uzturēšanos šīs valsts teritorijā. Tas vien, ka pēc nelikumīgās ieceļošanas šie migranti ir kļuvuši par Savienības pilsoņiem, nevar ietekmēt kriminālprocesu, kas uzsākts pret tām personām, kuras ir atbalstījušas nelegālu imigrāciju.

Trešām kārtām, Tiesa konstatēja, ka neviena Savienības tiesību norma neļauj uzskatīt, ka Savienības pilsonības iegūšanai būtu jāizraisa tāda pārkāpuma izžušana, kādu ir izdarījušas personas, kas ir nodarbojušās ar migrantu kontrabandu. Nospriest tam pretēji nozīmētu veicināt šāda veida cilvēku tirdzniecību, tiklīdz kāda valsts būtu uzsākusi pievienošanās Savienībai procesu. Tad sasniegtais mērķis būtu tieši pretējs Savienības likumdevēja iecerētajam mērķim.

II. SAVIENĪBAS PILSONĪBA

Runājot par Savienības pilsonību, ir jānorāda uz sešiem spriedumiem. No tiem trīs spriedumi attiecas uz tiesībām, kuras dalībvalstu pilsoņi var izmantot, pamatojoties uz Savienības pilsonību. Savukārt trīs pārējie spriedumi attiecas uz tāda trešās valsts valstspiederīgā, kurš ir Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, atvasinātajām uzturēšanās tiesībām.

1. SAVIENĪBAS PILSONU TIESĪBAS

2016. gada 2. jūnijā spriedumā *Bogendorff von Wolfersdorff* (C-438/14, [EU:C:2016:401](#)) Tiesa sprieda par *ierobežojumiem attiecībā uz dalībvalsts pienākumu atzīt uzvārdu, ko pilsonis ir ieguvis, kamēr viņš ir uzturējies citā dalībvalstī, kuras pilsonība viņam arī ir*. Pamatlieta attiecās uz Vācijas pilsoni, kurš, uzturoties Apvienotajā Karalistē, bija ieguvis Apvienotās Karalistes pilsonību un bija nomainījis savus vārdus un uzvārdu tādējādi, ka viņa uzvārdā tika iekļauti vācu dižciltības tituli. Pēc atgriešanās Vācijā viņa jaunie vārdi un uzvārds, kas bija iegūti, pamatojoties uz Apvienotās Karalistes tiesībām, netika atzīti.

Tiesa konstatēja, ka šajā lietā ar dalībvalsts iestāžu atteikumu atzīt šīs dalībvalsts pilsoņa vārdus un uzvārdu, kādi tie ir noteikti un reģistrēti kādā citā dalībvalstī, kuras pilsonība viņam arī ir, tiek ierobežotas LESD 21. pantā atzītās brīvības. Proti, tā kā prasītājs pamatlietā ar atšķirīgiem vārdiem un uzvārdiem ir reģistrēts Vācijas civilstāvokļa reģistrā un Apvienotās Karalistes iestādēs, pastāv ne vien reāls risks, ka dažādo personvārdu dēļ būs jāklieš šaubas par savas personības identitāti, bet arī risks saskarties ar grūtībām, lai apliecinātu ģimenes saites ar savu meitu.

Šajā lietā Vācijas valdība norādīja, ka atbilstoši Pamatlikuma 123. pantam, lasot to kopsakarā ar Veimāras konstitūcijas 109. panta trešo daļu, Vācijā ir atceltas visas dzimšanas vai nosacījuma dēļ iegūtās privilēģijas un nevienlīdzība, un, lai arī tās var tikt lietotas un var tikt nodotas kā personvārda sastāvdaļa, jaunu dižciltības titulu radīšana un šādu titulu piešķiršana ir aizliegtas. Šo Vācijas sabiedrisko kārtību nodrošinošo tiesību normu mērķis esot garantēt vienlīdzīgu attieksmi pret visiem Vācijas pilsoņiem.

Šajā ziņā Tiesa atzina, ka Veimāras konstitūcijas 109. panta trešā daļa, to Vācijas konstitucionālās izvēles kontekstā aplūkojot kā LES 4. panta 2. punktā minētās dalībvalsts nacionālās identitātes elementu, var tikt ņemta vērā kā faktors, kas attaisno ierobežojumu Savienības tiesībās atzītajām personu tiesībām brīvi pārvietoties. Konkrētāk, attaisnojums saistībā ar principu, ka Vācijas pilsoņi likuma priekšā ir vienlīdzīgi, un konstitucionālo izvēli aizliegt lietot dižciltības titulus kā tādus ir jāinterpretē kā saistītus ar sabiedriskās kārtības apsvērumu. Tiesas ieskatā, tas, ka Vācijas pilsoņi, izmantojot kādas citas dalībvalsts tiesības, no

jauna iegūtu atceltus dižciltības titulus, būtu pretrunā Vācijas likumdevēja gribai. Savukārt sistemātiska tādas personvārda maiņas kā pamatlietā aplūkotā atzīšana varētu novest pie šāda iznākuma.

Tiesa secināja, ka dalībvalsts iestādes tādos apstākļos kā šajā lietā var atteikties atzīt pilsoņa personvārdu, ko viņš ir likumīgi ieguvis citā dalībvalstī. Šāds atzīšanas atteikums ir uzskatāms par LESD 21. pantā garantēto brīvību ierobežojumu, bet tas ir attaisnots ar sabiedriskās kārtības apsvērumiem, ciktāl tas ir piemērots un vajadzīgs, lai nodrošinātu, ka tiek ievērots princips, ka visi pirmās dalībvalsts pilsoņi ir līdztiesīgi. Lai varētu novērtēt, vai šāda prakse ir samērīga, ir jāizvērtē un jāizsver dažādi attiecīgajai dalībvalstij specifiski tiesiskie un faktiskie aspekti, bet to labāk var izdarīt iesniedzējtiesa nekā Tiesa. Tiesa uzsvēra, ka to aspektu skaitā, kuri ir jāņem vērā šādā nolūkā, it īpaši ir fakts, ka prasītājs pamatlietā ir izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un viņam ir Vācijas un Apvienotās Karalistes dubultpilsonība, fakts, ka Apvienotajā Karalistē iegūtā personvārda sastāvdaļas formāli nav dižciltības tituli nedz Vācijā, nedz Apvienotajā Karalistē, bet gan rada iespaidu par dižciltīgu izcelsmi, un fakts, ka aplūkotā personvārda maiņa ir veikta prasītāja pamatlietā gluži personisku apsvērumu dēļ, tādējādi no tās izrietošās personvārdu atšķirības nav atvedināmas nedz uz prasītāja dzimšanas apstākļiem, nedz uz adopciju, nedz uz Apvienotās Karalistes pilsonības iegūšanu.

Spriedumā **Petruhhin** (C-182/15, [EU:C:2016:630](#)), kas pasludināts 2016. gada 6. septembrī, Tiesas virspalāta izvērtēja, vai, *piemērojot dalībvalsts un trešās valsts noslēgtu izdošanas līgumu, citas dalībvalsts pilsoņiem, ņemot vērā nediskriminācijas principu pilsonības dēļ un Savienības pilsoņu pārvietošanās un uzturēšanās brīvību, ir jābūt tiesībām atsaukties uz noteikumu, kas liedz izdot valsts pilsoņus*. Šajā lietā bija runa par Latvijas iestādēm adresētu Krievijas iestāžu izdošanas lūgumu attiecībā uz Igaunijas pilsoni saistībā ar noziedzīgu nodarījumu – narkotisku vielu tirdzniecību.

Tiesa vispirms atgādināja, ka attiecīgā persona kā Savienības pilsonis bija izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties Savienībā, pārvietojoties Latvijā, tādējādi situācija ietilpst Līgumu piemērošanas jomā un tāpēc uz to attiecas nediskriminācijas princips pilsonības dēļ. Savukārt tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēta nevienlīdzīga attieksme, proti, ir ļauts izdot tikai Savienības pilsoņus, kuri ir citas dalībvalsts pilsoņi, ir uzskatāms par pārvietošanās brīvības ierobežojumu LESD 21. panta izpratnē. Pēc tam Tiesa norādīja, ka šāds ierobežojums var tikt attaisnots tikai tad, ja tas ir pamatots ar objektīviem apsvērumiem un ir samērīgs ar valsts tiesībās noteiktu leģitīmu mērķi. Šajā gadījumā, kaut arī mērķis, uz kuru atsaucās attiecīgā dalībvalsts, proti, izvairīties no tādu personu nesodāmības riska, kas ir izdarījušas noziedzīgu nodarījumu trešajā valstī, Savienības tiesībās ir uzskatāms par leģitīmu, Tiesa tomēr uzskatīja, ka ir jāpārbauda, vai nav citu līdzekļu, kuri mazākā mērā aizskar LESD 21. punktā piešķirtās tiesības un kuri tikpat efektīvi ļautu sasniegt minēto mērķi. Šajā ziņā, nepastāvot Savienības tiesību normām, kas reglamentē izdošanu starp dalībvalstīm un trešo valsti, ir jāizmanto visi atbilstoši Savienības tiesībām krimināltiesību jomā pastāvošie sadarbības un savstarpējās palīdzības mehānismi. Īpaši ir jādod priekšroka informācijas apmaiņai ar dalībvalsti, kuras pilsonība ir attiecīgajai personai. No tā izriet, ka gadījumā, ja dalībvalsts, uz kuru ir pārvietojies Savienības pilsonis, kurš ir kādas citas dalībvalsts pilsonis, ir saņēmusi tādas trešās valsts izdošanas lūgumu, ar kuru pirmā dalībvalsts ir noslēgusi izdošanas līgumu, tai ir pienākums informēt dalībvalsti, kuras pilsonība ir minētajam pilsonim, un attiecīgā gadījumā pēc šīs pēdējās dalībvalsts lūguma nodot tai minēto pilsoni atbilstoši Pamatlēmuma 2002/584 ⁴ noteikumiem, ar nosacījumu, ka šai dalībvalstij atbilstoši tās valsts tiesībām ir kompetence veikt kriminālvajāšanu attiecībā uz šo personu par ārpus tās valsts teritorijas izdarītajiem nodarījumiem.

Turklāt gadījumā, ja dalībvalsts ir saņēmusi trešās valsts lūgumu par kādas citas dalībvalsts pilsoņa izdošanu, šai dalībvalstij ir jāpārlicinās, ka izdošana neietekmēs Pamattiesību hartas 19. pantā noteiktās tiesības,

4| Padomes 2002. gada 13. jūnijā Pamatlēmums 2002/584/TI par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV L 190, 1. lpp., un labojums – OV 2006, L 279, 30. lpp.).

saskaņā ar kuru nevienu nedrīkst pārvietot, izraidīt vai izdot kādai valstij, ja ir liela iespējamība, ka attiecīgo personu tur sodīs ar nāvi, spīdzinās vai citādi necilvēcīgi vai pazemojoši pret viņu izturēsies vai sodīs. Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka ar tādu deklarāciju un pievienošanos starptautiskiem līgumiem esamību, kas principā garantē pamattiesību ievērošanu, pašu par sevi nav pietiekami, lai nodrošinātu pienācīgu aizsardzību pret sliktas izturēšanās risku, ja no ticamiem avotiem ir saņemta informācija par iestāžu praksi, kura acīmredzami ir pretrunā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”) principiem.

Visbeidzot, spriedumā **García-Nieto u.c.** (C-299/14, [EU:C:2016:114](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 25. februārī, Tiesa apstiprināja savu neseno judikatūru⁵, saskaņā ar kuru *dalībvalsts citu dalībvalstu pilsoņus pirmo trīs viņu uzturēšanās mēnešu laikā var izslēgt no noteiktu sociālo pabalstu saņemšanas*. Strīds pamatlietā bija starp ģimeni no Spānijas un Vācijas Nodarbinātības dienestu, kurš atbilstoši valsts tiesiskajam regulējumam tēvam un viņa dēlam pirmo trīs mēnešu uzturēšanās laikā Vācijā atteicās piešķirt darba meklētājiem un viņu bērniem paredzētos pabalstus iztikas minimuma nodrošināšanai. Šīs personas Vācijā bija ieradušās 2012. gada jūnija beigās – dažus mēnešu pēc tam, kad Vācijā bija ieradusies māte un viņu meita. Šajā datumā mātei Vācijā jau bija regulāra nodarbošanās, saistībā ar kuru viņa no jūlija tika obligātā kārtā reģistrēta sociālā nodrošinājuma sistēmā.

Tiesa atgādināja, ka saskaņā ar Direktīvu 2004/38 Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citā dalībvalstī uz laiku līdz trim mēnešiem, neesot citiem nosacījumiem vai formalitātēm, izņemot prasību par to, ka ir jābūt derīgai personas apliecībai vai pasei. Tā kā dalībvalstis šajā laikposmā nevar pieprasīt no Savienības pilsoņiem, lai viņu rīcībā būtu pietiekami iztikas līdzekļi un personīgā veselības apdrošināšana, direktīvā tām – lai saglabātu dalībvalstu sociālā nodrošinājuma sistēmu finanšu līdzsvaru – ir ļauts atteikties piešķirt personām, kas nav darba ņēmēji, pašnodarbinātās personas vai personas, kuras saglabā šādu statusu, jebkādu sociālās palīdzības pabalstu pirmo trīs uzturēšanās mēnešu laikā. Tiesas ieskatā, šāda atteikuma gadījumā nav jāveic attiecīgās personas individuālās situācijas izvērtējums.

2. TREŠĀS VALSTS VALSTSPIEDERĪGĀ ATVASINĀTĀS UZTURĒŠANĀS TIESĪBAS

Lietās, kurās tika taisīts spriedums **Rendón Marín** (C-165/14, [EU:C:2016:675](#)), kā arī spriedums **CS** (C-304/14, [EU:C:2016:674](#)), kurus virspalāta pasludināja 2016. gada 13. septembrī, Tiesa izvērtēja jautājumu, vai *Savienības tiesības ļauj dalībvalstij automātiski atteikties piešķirt uzturēšanās atļauju trešās valsts valstspiederīgajam, kura atsevišķajā aizgādībā ir divi nepilngadīgi bērni, kas ir Savienības pilsoņi, vienam no kuriem ir tādas dalībvalsts pilsonība, kas nav viņa dzīvesvietas valsts, savukārt otram ir tās dalībvalsts pilsonība, kurā vienmēr ir bijusi viņa dzīvesvieta, tikai tādēļ, ka viņam ir iepriekšēja kriminālsodāmība*.

Pirmām kārtām, Tiesa konstatēja, ka, neļaujot vecākam, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais un kura faktiskā aizgādībā ir nepilngadīgs bērns, kurš dzīvo dalībvalstī, kas nav viņa pilsonības dalībvalsts, uzturēties kopā ar šo bērnu uzņemtajā dalībvalstī, pilnībā atņemt bērna uzturēšanās tiesībām jebkādu lietderīgo iedarbību. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka LESD 21. pantā un Direktīvā 2004/38 šim vecākam, ja viņš izpilda šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētos nosacījumus, proti, viņam ir pietiekami līdzekļi un visaptverošs veselības apdrošināšanas segums, ir ļauts uzturēties uzņemtajā dalībvalstī kopā ar savu bērnu, kurš ir Savienības pilsonis. Otrām kārtām, runājot par tāda nepilngadīgā situāciju, kas vienmēr ir dzīvojis dalībvalstī,

5| Tiesas spriedumi, 2014. gada 11. novembris, **Dano** (C-333/13, [EU:C:2014:2358](#)), un 2015. gada 15. septembris, **Alimanovic** (C-67/14, [EU:C:2015:597](#)).

kuras pilsonis viņš ir, Tiesa norādīja, ka LESD 20. pantā ikvienai personai, kam ir dalībvalsts pilsonība, tiek piešķirts Savienības pilsoņa statuss, kas ietver tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā. Šis pants nepieļauj valsts pasākumus, kuru rezultātā Savienības pilsoņiem tiek liegts faktiski izmantot viņu tiesības. Šāda liegšana notiktu, ja trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās atļaujas atteikšanas vai viņa izraidīšanas rezultātā viņa bērns, kurš ir Savienības pilsonis un kurš ir viņa atsevišķajā aizgādībā, būtu spiests viņam pievienoties un tādējādi pamest Savienības teritoriju.

Runājot par iepriekšējas kriminālsodāmības ietekmi uz Savienības pilsoņa ģimenes locekļa atvasinātu uzturēšanās tiesību atzīšanu, Tiesa uzskatīja, ka Savienības tiesības nepieļauj tādu uzturēšanās tiesību ierobežojumu, kas ir pamatots ar vispārējo prevenciju un ir pieņemts ar mērķi atturēt citus ārvalstniekus, īpaši ja šis pasākums ir noteikts automātiski pēc kriminālsoda piespriešanas. Proti, iespējamiem ierobežošanas pasākumiem, ko veikušas dalībvalstis, ir jāatbilst samērīguma principam un ir jābalstās tikai uz patiesu, reālu un pietiekami nopietnu sabiedriskās kārtības vai drošības apdraudējumu, kas nozīmē, ka īpaši ir jāveic konkrēts attiecīgā indivīda personiskās uzvedības novērtējums.

Tādējādi Tiesa uzsvēra, ka tādā lietā kā aplūkotā jebkāda atkāpe no Savienības pilsoņu vai viņu ģimenes locekļu uzturēšanās tiesībām, kas pamatota ar sabiedriskās kārtības saglabāšanu vai sabiedriskās drošības aizsardzību, ir jāsaprot šauri. Pat ja LESD 20. pants neietekmē dalībvalstu iespēju atsaukties uz šādu izņēmumu, tā tvērumu tās nevar noteikt vienpusēji bez Savienības iestāžu kontroles, jo šajā izvērtējumā ir jāņem vērā arī bērna interešu prioritāte, kā arī tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, kas ir paredzētas Hartas 7. pantā.

Lietā, kurā tika taisīts spriedums **NA** (C-115/15, [EU:C:2016:487](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 30. jūnijā, Tiesa izvērtēja jautājumu, *vai trešās valsts valstspiederīgais, kurš ir šķīries no Savienības pilsoņa un kura aizgādībā ir bērni, var saglabāt savas uzturēšanās tiesības uzņemošajā dalībvalstī, pat ja šķiršanās process tiesā ir ticis uzsākts pēc laulātā, kas ir Savienības pilsonis, izceļošanas no šīs dalībvalsts*. Pamatlietā attiecās uz Pakistānas valstspiederīgo, kura bija noslēgusi laulību ar Vācijas valstspiederīgo. Pāris dzīvoja Apvienotajā Karalistē, kurā laulātajam bija darba ņēmēja un pašnodarbinātas personas statuss. Tā kā attiecības pasliktinājās, laulātā, kura bija vairākkārt cietusi no vardarbības ģimenē, pēc vīra izceļošanas no Apvienotās Karalistes 2006. gadā uzsāka laulības šķiršanas procesu šajā dalībvalstī un ieguva pilnīgas aizgādības tiesības pār abiem viņu bērniem. Bērni, kaut arī viņiem bija Vācijas pilsonība, bija dzimuši Apvienotajā Karalistē, kur viņi bija mācījušies skolā attiecīgi kopš 2009. un 2010. gada. Šī Pakistānas valstspiederīgā bija arī iesniegusi lūgumu ar mērķi saņemt pastāvīgas uzturēšanās tiesības Apvienotajā Karalistē, taču valsts kompetentā iestāde šo lūgumu bija noraidījusi.

Runājot par laulātās uzturēšanās tiesībām Apvienotajā Karalistē, Tiesa vispirms atgādināja, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/38⁶ 13. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunktu laulības šķiršana nenozīmē Savienības pilsoņa ģimenes locekļu, kuriem nav dalībvalsts pilsonības, uzturēšanās tiesību zaudēšanu, ja tas ir pamatots ar īpaši grūtiem apstākļiem, piemēram, persona ir vardarbības ģimenē upuris. Tomēr atsaucoties uz spriedumu *Singh* u.c.⁷, Tiesa atgādināja, ka atbilstoši šīs direktīvas 7. panta 2. punktam trešās valsts valstspiederīgā laulātajam, kurš ir Savienības pilsonis, ir jāuzturas uzņemošajā dalībvalstī līdz datumam, kad sākas laulības šķiršanas process, lai šis trešās valsts valstspiederīgais varētu atsaukties uz savu tiesību uzturēties uzņemošajā dalībvalstī saglabāšanu. Taču pamata lietā tas tā nebija.

6| Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp., un labojumi – OV L 229, 35. lpp., un OV 2005, L 197, 34. lpp.).

7| Tiesas 2015. gada 16. jūlija spriedums *Singh* u.c. (C-218/14, [EU:C:2015:476](#)).

Taču Tiesa uzskatīja, ka, pamatojoties uz migrējošo darba ņēmēju bērnu tiesībām uz piekļuvi izglītībai uzņemtajā dalībvalstī, kuras izriet no Regulas Nr. 1612/68 ⁸ 12. panta, bērniem un bērna vecākam, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais un kuram ir pilnīga aizgādība pār bērnu, ir uzturēšanās tiesības uzņemtajā dalībvalstī tādā situācijā kā pamatlietā, kurā otrs no vecākiem ir Savienības pilsonis un ir strādājis šajā dalībvalstī, bet ir pārtraucis tajā dzīvot, pirms bērni tajā ir uzsākuši mācības. Proti, apstākļos, kad bērniem saskaņā ar šo normu ir tiesības turpināt mācīties uzņemtajā dalībvalstī, lai arī tas no vecākiem, kam ir aizgādības tiesības pār viņiem, riskē zaudēt savas uzturēšanās tiesības, ja šim vecākam viņa bērnu izglītības iegūšanas laikā tiktu atteikta iespēja palikt uzņemtajā dalībvalstī, tas varētu bērniem liegt tiesības, ko viņiem ir piešķīris Savienības likumdevējs.

Visbeidzot, Tiesa atgādināja, ka atbilstoši LESD 21. pantam nepilngadīgiem Savienības pilsoņiem, kā arī viņu vecākam, kuram pār viņiem ir faktiskās aizgādības tiesības, ir uzturēšanās tiesības, ciktāl minētie Savienības pilsoņi izpilda Direktīvas 2004/38 ⁹ 7. panta 1. punktā paredzētos nosacījumus, īpaši nosacījumu par pietiekamu līdzekļu esamību, kurus var nodrošināt arī vecāks, kas ir trešās valsts valstspiederīgais.

III. INSTITUCIONĀLIE NOTEIKUMI

1. SAVIENĪBAS TIESĪBU AKTU JURIDISKAIS PAMATS

2016. gada laikā Tiesa pasludināja trīs svarīgus spriedumus par Savienības tiesību aktu juridisko pamatu. Tie attiecīgi skar kopējo ārpolitiku un drošības politiku (KĀDP), lauksaimniecību un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās.

Pirmām kārtām, Tiesa, izskatot lietu virspalātā, ar 2016. gada 14. jūnija spriedumu **Parlaments/Padome** (C-263/14, [EU:C:2016:435](#)) atcēla *Padomes 2014. gada 10. marta Lēmumu 2014/198/KĀDP par to, lai parakstītu un noslēgtu Nolīgumu starp Eiropas Savienību un Tanzānijas Savienoto Republiku par nosacījumiem attiecībā uz aizdomās turētu pirātu un ar tiem saistītā atsavinātā īpašuma nodošanu no Eiropas Savienības vadītajiem jūras spēkiem Tanzānijas Savienotajai Republikai* ¹⁰.

Prasības atcelt tiesību aktu pamatošanai Parlaments bija izvirzījis divus pamatus. Ar pirmo pamatu tas apgalvoja, ka apstrīdētais lēmums ir kļūdaini pieņemts saskaņā ar tikai KĀDP jomā esošiem nolīgumiem piemērojamo īpašo procedūru, kas ir paredzēta LESD 218. panta 6. punkta otrās daļas teikuma pirmajā daļā, kurā ir izslēgta jebkāda Parlamenta iesaistīšanās. Otrajā prasības pamatā, kas attiecās uz LESD 218. panta 10. punkta pārkāpumu, Parlaments pārmeta Padomei, ka tā nav nekavējoties un pilnībā informējusi to par visiem minētā nolīguma sarunu un noslēgšanas posmiem.

Runājot par procedūru, saskaņā ar kuru ir pieņemts apstrīdētais lēmums, Tiesa vispirms atgādināja, ka, ja kāda Savienības akta analizē atklājas, ka tam ir divi mērķi vai divas sastāvdaļas, un ja vienu no šiem mērķiem vai sastāvdaļām var atzīt par galveno, bet otram mērķim vai otrai sastāvdaļai ir tikai palīggraksturs, tad tiesību

8| Padomes 1968. gada 15. oktobra Regula (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (OV L 257, 2. lpp.).

9| Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp., un labojumi – OV L 229, 35. lpp., un OV 2005, L 197, 34. lpp.).

10| OV L 108, 1. lpp.

akts principā ir jāpamato tikai ar vienu juridisko pamatu, proti, ar to, ar ko ir saistīts galvenais vai izšķirošais mērķis vai sastāvdaļa. Tā kā ES un Tanzānijas nolīguma izvērtējums atklāja, ka šis nolīgums lielākoties attiecas uz KĀDP, nevis uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās vai policijas sadarbību, Tiesa konstatēja, ka lēmums par tā parakstīšanu un noslēgšanu ir pareizi ticis pieņemts saskaņā ar īpašo KĀDP nolīgumu procedūru.

Atgādinājusi par to, ka Parlaments sarunu par KĀDP jomas nolīgumiem un to noslēgšanas procedūrās nepiedalās, Tiesa turpinājumā nosprieda, ka LESD 218. panta 10. punktā paredzētā Parlamenta informēšanas prasība attiecas arī uz sarunu starpposmu rezultātiem. Līdz ar to Padomei šajā lietā būtu bijis jāpaziņo nolīguma projekta un lēmuma projekta teksti, ciktāl šie teksti bija paziņoti Tanzānijas iestādēm ES un Tanzānijas nolīguma noslēgšanai. Tā kā šīs informēšanas prasības neievērošanas rezultātā Parlaments nebija varējis īstenot savas kontroles tiesības KĀDP jomā un attiecīgā gadījumā darīt zināmu savu viedokli par pareizo juridisko pamatu, kas ir izmantojams, lai pieņemtu lēmumu par nolīguma parakstīšanu un noslēgšanu, Tiesa atcēla apstrīdēto lēmumu būtiska procesuāla pārkāpuma dēļ.

Otrām kārtām, Tiesa 2016. gada 7. septembra spriedumā **Vācija/Parlaments un Padome** (C-113/14, [EU:C:2016:635](#)) precizēja *saistību starp diviem juridiskajiem pamatiem, kas ir paredzēti attiecīgi LESD 43. panta 2. un 3. punktā*. Prasībā atcelt tiesību aktu Vācijas Federatīvā Republika apgalvoja, ka, pieņemot Regulas Nr. 1308/2013¹¹ 7. pantu, nevis uz LESD 43. panta 3. punkta, bet uz LESD 43. panta 2. punkta pamata, Parlaments un Padome bija izvēlējušies nepareizu juridisko pamatu. Regulas Nr. 1308/2013 7. pantā ir noteikti dažādu lauksaimniecības produktu, attiecībā uz kuriem var notikt valsts intervence tirgus atbalstam, salīdzināmie robežlielumi. Šie robežlielumi attiecas uz Regulas Nr. 1370/2013¹² 2. punktā minētajiem lauksaimniecības produktiem.

Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka atbilstoši LESD 43. panta 2. punkta formulējumam Parlamentam un Padomei saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ir jāpieņem “noteikumi, kas vajadzīgi kopējās lauksaimniecības politikas un kopējās zivsaimniecības politikas mērķu sasniegšanai”. Savukārt saskaņā ar LESD 43. panta 3. punktu Padome pēc Komisijas priekšlikuma paredz “pasākumus par cenu, nodevu, atbalsta un kvantitatīvo ierobežojumu noteikšanu, kā arī par zvejas iespēju noteikšanu un piešķiršanu”. Kā norādīja Tiesa, pēdējiem minētajiem pasākumiem ir galvenokārt tehnisks raksturs un tos ir paredzēts veikt, lai īstenotu noteikumus, kas pieņemti, pamatojoties uz LESD 43. panta 2. punktu. Šajā gadījumā Regulas Nr. 1308/2013 7. panta 2. punktā paredzēto salīdzināmo robežlielumu noteikšanai un pārskatīšanai ir jāveic galvenokārt tehniski un zinātniski vērtējumi. Ievērojot to, ka Regulā Nr. 1308/2013 nav sniegti elementi, kas ļautu noteikt atšķirību starp attiecīgo robežlielumu pārskatīšanu un to pirmreizējo noteikšanu, un ņemot vērā apstākli, ka intervences cenas veidojas no salīdzināmajiem robežlielumiem, Tiesa secināja, ka šo robežlielumu noteikšana ir cenu noteikšanas pasākums. No tā izriet, ka Regulas Nr. 1308/2013 7. pants bija jāpieņem, pamatojoties uz LESD 43. panta 3. punktu.

Tiesa apmierināja prasību un atcēla ne vien Regulas Nr. 1308/2013 7. pantu, bet arī Regulas Nr. 1370/2013 2. pantu, ņemot vērā, ka tie nav nodalāmi. Tomēr, ņemot vērā smagās sekas, ko varētu radīt atcelšana ar tūlītēju iedarbību, Tiesa nolēma saglabāt šo pantu sekas līdz – saprātīgā termiņā, kas nevar pārsniegt piecus mēnešus no šī sprieduma pasludināšanas dienas, – stāties spēkā jauns tiesiskais regulējums, kas tiks pieņemts, pamatojoties uz pienācīgu juridisko pamatu.

11 | Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (OV L 347, 671. lpp.).

12 | Padomes 2013. gada 16. decembra Regula (ES) Nr. 1370/2013 par konkrēta atbalsta un kompensāciju noteikšanas pasākumiem saistībā ar lauksaimniecības produktu tirgu kopīgo organizāciju (OV L 346, 12. lpp.).

Visbeidzot, 2016. gada 22. septembra spriedumā **Parlaments/Padome** (C-14/15 un C-116/15, [EU:C:2016:715](#)) Tiesa apmierināja prasības atcelt tiesību aktus, kuras Parlaments bija cēlis par *Īstenošanas lēmumiem 2014/731*¹³, *2014/743*¹⁴, *2014/744*¹⁵ un *2014/911*¹⁶, ar kuriem četrām dalībvalstīm tika piešķirta piekļuve sistēmai, kas ļauj apmainīties ar informāciju par DNS profiliem, pirkstu nospiedumu datiem un noteiktiem transportlīdzekļu reģistrācijas datiem. Tiesa uzskatīja, ka šo lēmumu juridiskajā pamatā, proti, Lēmuma 2008/615¹⁷ 25. panta bija paredzēta tāda šā lēmuma īstenošanas pasākumu pieņemšanas kārtība, kas atšķīrās no Līgumos paredzētās kārtības.

Šajā ziņā Tiesa vispirms atgādināja, ka, tā kā noteikumi par to, kā Savienības iestādes pieņem lēmumus, ir paredzēti Līgumos un nav ne dalībvalstu, ne arī pašu iestāžu ziņā, tad tikai Līgumos un tikai īpašos gadījumos iestādei var tikt piešķirtas tiesības grozīt tajos noteikto lēmuma pieņemšanas procedūru. Tiesa turpinājumā norādīja, ka Savienības akta tiesiskums ir jānovērtē atbilstoši faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kādi pastāvēja akta pieņemšanas brīdī. Šajā ziņā Lēmuma 2008/615 pieņemšanas laikā LES 34. panta 2. punkta c) apakšpunktā bija noteiktas divas atsevišķas procedūras leģislatīvo aktu un īstenošanas pasākumu pieņemšanai – tikai pirmos no minētajiem Padomei bija jāpieņem vienbalsīgi.

Izvērtējot Lēmuma 2008/615 25. panta 2. punktu, Tiesa uzskatīja, ka tas ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ir paredzēts, ka Padome, lemjot vienbalsīgi, nosaka šī lēmuma īstenošanas pasākumus īpaši attiecībā uz datu aizsardzību. Rezultātā tā secināja, ka, pieprasot, lai Padome Lēmuma 2008/615 īstenošanai nepieciešamos pasākumus Savienības līmenī būtu noteikusi vienbalsīgi, kaut arī LES 34. panta 2. punkta c) apakšpunktā ir paredzēts, ka šādi pasākumi Padomei ir jānosaka ar kvalificētu balsu vairākumu, ar šī lēmuma 25. panta 2. punktu prettiesiski tiek ieviesta pieņemšanas kārtība, kas ir stingrāka salīdzinājumā ar šim nolūkam Līgumos paredzēto procedūru. Līdz ar to apstrīdētie lēmumi tika atcelti.

2. IESTĀŽU KOMPETENCE UN PILNVARAS

Runājot par Savienības iestāžu kompetenci, ir jāpiemin spriedums **Padome/Komisija** (C-660/13, [EU:C:2016:616](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 28. jūlijā. Šajā spriedumā Tiesa, izskatot lietu virspalātā, atcēla Komisijas lēmumu, kurā bija paredzēts, pirmkārt, apstiprināt *Savienības un Šveices Konfederācijas saprašanās memoranda par Šveices finanšu ieguldījumu paplašinātā Savienībā* papildinājumu un, otrkārt, atļaut noteiktiem Komisijas locekļiem parakstīt šo papildinājumu Savienības vārdā. Padome apstrīdēja Komisijas kompetenci parakstīt attiecīgo papildinājumu bez tās iepriekšējas atļaujas.

Tiesa, balstoties uz kompetenču piešķiršanas un institucionālā līdzsvara principiem, vispirms atgādināja, ka Padomes uzdevums ir izstrādāt Savienības ārpolitisko darbību atbilstoši tostarp LES 16. pantam, savukārt Komisijas uzdevums ir nodrošināt Savienības ārējo pārstāvību. Tiesas ieskatā Komisijas ārējās pārstāvības

13| Padomes 2014. gada 9. oktobra Lēmums 2014/731/ES par to, lai Malta sāktu transportlīdzekļu reģistrācijas datu (TRD) automatizētu apmaiņu (OV L 302, 56. lpp.).

14| Padomes 2014. gada 21. oktobra Lēmums 2014/743/ES par to, lai Kipra sāktu transportlīdzekļu reģistrācijas datu (TRD) automatizētu apmaiņu (OV L 308, 100. lpp.).

15| Padomes 2014. gada 21. oktobra Lēmums 2014/744/ES par to, lai Igaunija sāktu transportlīdzekļu reģistrācijas datu (TRD) automatizētu apmaiņu (OV L 308, 102. lpp.).

16| Padomes 2014. gada 4. decembra Lēmums 2014/911/ES par to, lai Latvija sāktu daktiloskopijas datu automatizētu apmaiņu (OV L 360, 28. lpp.).

17| Padomes 2008. gada 23. jūnija Lēmums 2008/615/TI par pārrobežu sadarbības pastiprināšanu, jo īpaši apkarojot terorismu un pārrobežu noziedzību (OV L 210, 1. lpp.).

pilnvaras vien nav pietiekamas, lai noteiktu, vai attiecīgā papildinājuma parakstīšanai ir nepieciešama Padomes iepriekšēja atļauja. Turklāt Tiesa norādīja, ka, lai gan Komisijai bija piešķirta atļauja šajā saistībā sākt sarunas ar Šveici, tai tomēr nebija piešķirta atļauja Savienības vārdā noslēgt šo sarunu rezultātā izstrādāto papildinājumu. Līdz ar to nevar tikt uzskatīts, ka Komisija bija pilnvarota parakstīt nesaistošu nolīgumu, kas izriet no šādām sarunām. Turklāt, tā kā lēmums par šāda nolīguma parakstīšanu ir daļa no pasākumiem, ar kuriem tiek izstrādāta Savienības ārpolitiskā darbība LESD 16. panta 1. punkta otrā teikuma un 6. punkta trešās daļas izpratnē, šai parakstīšanai ir nepieciešams, lai Savienība izvērtētu, vai šis nolīgums joprojām atspoguļo Savienības intereses, kādas bija noteikusi Padome īpaši lēmumā par sarunu sākšanu. Šajā vērtējumā ir jāpārbauda nolīguma saturs, kuru, pieņemot lēmumu uzsākt šādas sarunas, nevar ne iepriekš noteikt, ne paredzēt. Tāpēc ar to vien, ka nolīguma saturs atbilst Padomes piešķirtajām pilnvarām rīkot sarunas, nav pietiekami, lai piešķirtu Komisijai pilnvaras parakstīt šādu aktu bez Padomes iepriekšējas atļaujas.

Padomes prasība atcelt tiesību aktu tika apmierināta. Tomēr Tiesa saglabāja Komisijas lēmuma sekas, kamēr saprātīgā termiņā būs stājies spēkā jauns lēmums, kas to aizstāj.

Tiesai 2016. gada 17. marta spriedumā **Parlaments/Komisija** (C-286/14, [EU:C:2016:183](#)) bija iespēja precizēt *LESD 290. panta 1. punktā minēto Komisijai deleģēto pilnvaru papildināt leģislatīvu aktu tvērumu.*

Lemjot par Eiropas Parlamenta celtu prasību atcelt tiesību aktu, kura bija vērsta pret Deleģēto regulu Nr. 275/2014¹⁸, Tiesai bija jāizvērtē viens pamats, kurā tika apgalvots, ka Komisija esot pārkāpusi pilnvaras, kas tai ir piešķirtas Regulā Nr. 1316/2013¹⁹. Konkrētāk, Parlaments Komisijai šajā ziņā pārmeta, ka tā Regulas Nr. 1316/2013 I pielikumam ir pievienojusi VI daļu, nevis pieņēmusi atsevišķu deleģēto aktu.

Runājot par deleģēšanas regulējumu, kas paredzēts LESD 290. pantā, Tiesa atgādināja, ka ar leģislatīvu aktu Komisijai var tikt deleģētas pilnvaras pieņemt vispārpiemērojamus neleģislatīvus aktus, kas “papildina” vai “groza” atsevišķus nebūtiskus leģislatīva akta elementus, un ka šīs abas deleģēto pilnvaru kategorijas krasi atšķiras. Kad Komisija īsteno pilnvaras papildināt leģislatīvo aktu, tā, ievērojot likumdevēja pieņemto leģislatīvo aktu kopumā, var tikai konkretizēt nebūtiskus attiecīgā tiesiskā regulējuma elementus, kurus likumdevējs nav noteicis. Savukārt pilnvaru deleģēšanas grozīt leģislatīvu aktu mērķis ir ļaut Komisijai grozīt vai atcelt likumdevēja šajā aktā paredzētus nebūtiskus elementus. Atšķirības starp abām LESD 290. panta 1. punktā minētajām deleģēto pilnvaru kategorijām nepieļauj, ka Komisijai varētu tikt atzītas pilnvaras pašai noteikti piešķirto deleģēto pilnvaru raksturu.

Šajā lietā, pilnvarojot Komisiju pieņemt deleģētos aktus, kuros “sīki norāda” noteiktus elementus, Regulas Nr. 1316/2013 21. panta 3. punktā Komisijai ir atļauts “papildināt” šo regulu LESD 290. panta izpratnē. Normatīvās skaidrības un likumdošanas procesa pārskatāmības iemeslu dēļ Komisija nevar pašā šī akta tekstā pievienot elementu. Ar šādu pievienošanu, ņemot vērā, ka pašā leģislatīvā akta tekstā tiktu iekļauts elements, kurš radies, Komisijai īstenojot deleģētās pilnvaras, kuras tai neļauj grozīt vai atcelt šo aktu, varētu tikt radīts apjukums attiecībā uz šā elementa juridisko pamatu. Līdz ar to Komisijai bija jāpieņem no Regulas Nr. 1316/2013 atsevišķu aktu. Taču, pievienojot šīs regulas I pielikumam VI daļu, Komisija nav ievērojusi atšķirību starp abām deleģēto pilnvaru kategorijām, kuras paredzētas LESD 290. panta 1. punktā, un tā rezultātā ir atceļama deleģētā regula.

18| Komisijas 2014. gada 7. janvāra Deleģētā regula (ES) Nr. 275/2014, ar ko groza I pielikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. 1316/2013, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu (OV L 80, 1. lpp.).

19| Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 11. decembra Regula (ES) Nr. 1316/2013, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu un groza Regulu (ES) Nr. 913/2010 un atceļ Regulu (EK) Nr. 680/2007 un Regulu (EK) Nr. 67/2010 (OV L 348, 129. lpp.).

Atsaukdamās uz būtiskiem tiesiskās noteiktības apsvērumiem, Tiesa tomēr nolēma saglabāt Deleģētās regulas Nr. 275/2014 sekas līdz brīdim, kad saprātīgā termiņā, kurš nevar pārsniegt sešus mēnešus no tās sprieduma pasludināšanas brīža, stāsies spēkā jauns akts, ar kuru paredzēts aizstāt minēto regulu.

IV. SAVIENĪBAS TIESĪBAS UN VALSTU TIESĪBAS

2016. gada 15. novembrī spriedumā *Ullens de Schooten* (C-268/15, [EU:C:2016:874](#)) Tiesas virspalāta lēma par iespēju atsaukties uz *dalībvalsts ārpuslīgumisko atbildību par zaudējumiem, kas privātpersonām ir nodarīti ar LESD 49., 56. un 63. pantā noteikto pamatbrīvību pārkāpumu, tādā situācijā, kurā visi elementi ir saistīti ar vienu vienīgu dalībvalsti*. Pamatlietā prasītājs, Beļģijas valstspiederīgais, kas apsaimniekoja klīniskās bioloģijas laboratoriju, apgalvoja, ka Beļģija ir atbildīga par zaudējumiem, kuri tam esot tikuši nodarīti ar to, ka viņam piemērotais valsts tiesiskais regulējums bija pretrunā LESD 49., 56. un 63. pantam.

Vispirms Tiesa atgādināja, ka noteikumi par brīvību veikt uzņēmējdarbību, pakalpojumu sniegšanas brīvību un kapitāla brīvu apriti nav piemērojami situācijā, kad visi elementi ir saistīti ar vienu vienīgu dalībvalsti.

Tomēr Tiesa precizēja, ka pilnībā iekšēja rakstura lietās iesniegti lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu saistībā ar minētajiem noteikumiem var tikt uzskatīti par pieņemamiem šādās situācijās: ja nevar tikt izslēgts, ka citās dalībvalstīs esoši valstspiederīgie ir ieinteresēti izmantot šīs brīvības, lai veiktu darbību tās dalībvalsts teritorijā, kas ir pieņēmusi attiecīgo valsts tiesisko regulējumu; ja iesniedzējtiesa ir vērsusies Tiesā saistībā ar tiesvedību par tādu tiesību normu atcelšanu, kuras ir piemērojamas ne vien attiecīgās valsts valstspiederīgajiem, bet arī citu dalībvalstu valstspiederīgajiem; ja valsts tiesībās ir ietverta prasība, lai iesniedzējtiesa atzītu attiecīgās valsts valstspiederīgajam tādas pašas tiesības, kādas tādā pašā situācijā citu dalībvalstu valstspiederīgajam izriet no Savienības tiesībām; ja Savienības tiesību normas ir padarītas piemērojamas ar valsts tiesību aktiem, kas situācijās, kurās visi elementi ir saistīti tikai ar vienu vienīgu dalībvalsti, piedāvā risinājumus, kas atbilst Savienības tiesībām. Tiesa precizēja, ka iesniedzējtiesai atbilstoši tam, kas ir prasīts Tiesas Reglamenta 94. pantā, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir Tiesai jānorāda, kāpēc, neraugoties uz tā absolūti iekšējo raksturu, strīds, ko tā izskata, ir saistīts ar Savienības tiesību normām par pamatbrīvībām, kas prasīto prejudiciālo interpretāciju padara vajadzīgu strīdus atrisināšanai.

Šajā lietā Tiesa secināja, ka tādā situācijā, kurā visi pamatlietas strīda elementi ir saistīti ar vienu vienīgu dalībvalsti un kurā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu neizriet nekāda saikne starp minētā strīda priekšmetu un LESD 49., 56. vai 63. pantu, šie noteikumi, kuru mērķis ir aizsargāt personas, kas faktiski izmanto pamatbrīvības, nevar piešķirt tiesības privātpersonām un tādējādi ar Savienības tiesībām nevar tikt pamatota attiecīgās dalībvalsts ārpuslīgumiskā atbildība.

Tiesa 2016. gada 28. jūlija spriedumā *Association France Nature Environnement* (C-379/15, [EU:C:2016:603](#)) sniedza precizējumus attiecībā uz *valsts tiesas spēju izņēmuma gadījumos saglabāt noteiktas tāda valsts tiesību akta sekas, kurš nav saderīgs ar Savienības tiesībām*. Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā bija tiesvedība par tiesību normu likumības pārbaudi, kuras priekšmets ir valsts tiesību atbilstība Direktīvai 2001/42²⁰. Iesniedzējtiesa bija konstatējusi, ka šīs direktīvas prasības attiecībā uz tādu iestāžu autonomiju, ar kurām ir jāapspriežas, veicot ietekmes uz vidi novērtējumu, bija tikušas transponētas nepareizi. Tomēr, uzskatot, ka daļējai transponēšanas akta atcelšanai ar atpakaļejošu spēku varētu būt nelabvēlīga iedarbība uz vidi, tā jautāja Tiesai par iespēju šo akta atzīšanu par prettiesisku ierobežot laikā.

20| Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīva 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV L 197, 30. lpp.).

Atbildot uz šo jautājumu, Tiesa atgādināja savu judikatūru, kas izriet no sprieduma *Inter-Environnement Wallonie un Terre wallonne* ²¹, saskaņā ar kuru valsts tiesa izņēmuma kārtā var saglabāt noteiktas tāda valsts tiesību akta sekas, kas ir atzīts par nesaderīgu ar Savienības tiesībām, ar nosacījumu, ka šāda saglabāšana ir nepieciešama ar vides aizsardzību saistītu primāru apsvērumu dēļ un ņemot vērā valsts tiesā izskatītās lietas īpašos apstākļus. Tomēr valsts tiesai ir jākonstatē, vai ir izpildīti visi no minētajā spriedumā izvirzītie nosacījumi. Tādējādi tai vispirms ir jākonstatē, ka apstrīdētajā valsts tiesību aktā, kaut arī tas ir pieņemts, neievērojot Direktīvā 2001/42 paredzētos pienākumus, ir pareizi transponētas Savienības tiesības vides aizsardzības jomā. Turpinājumā tai ir jāpārlicinās, ka jaunas valsts tiesību normas pieņemšana un stāšanās spēkā neļauj novērst videi nelabvēlīgu iedarbību, kas izriet no apstrīdētā valsts tiesību akta atcelšanas. Visbeidzot, valsts tiesai ir jākonstatē, ka šīs tiesību normas atcelšanas rezultātā tiktu radīts videi nelabvēlīgs juridisks vakuums un ka apstrīdētās valsts tiesību normas seku saglabāšana izņēmuma kārtā attiecas tikai uz laiku, kas ir absolūti nepieciešams, lai veiktu pasākumus, kuri ļauj labot konstatēto prettiesiskumu.

Runājot par jautājumu, vai pēdējās instances valsts tiesai ir pienākums vērsties Tiesā ar prejudiciālu jautājumu pirms šīs ārkārtas iespējas izmantošanas, Tiesa atbildēja apstiprinoši. Tomēr valsts tiesa ir atbrīvota no šā pienākuma, ja tā spēj detalizēti pierādīt, ka par spriedumā *Inter-Environnement Wallonie un Terre wallonne* izvirzīto nosacījumu interpretāciju un piemērošanu nav saprātīgu šaubu.

V. EIROPAS SAVIENĪBAS TIESVEDĪBAS

2016. gadā Tiesa pasludināja trīs būtiskus spriedumus attiecībā uz prejudiciālā nolēmuma tiesvedību. Divos pirmajos spriedumos tika attīstīta pastāvīgā judikatūra, saskaņā ar kuru Savienības tiesībām ir pretrunā jebkāds valsts tiesiskais regulējums, kas liedz valstu tiesām uzdot prejudiciālu jautājumu par attiecīgo Savienības tiesību normu interpretāciju. Trešais spriedums ir *Ullens de Schooten* (C-268/15, [EU:C:2016:874](#)), kurā tika precizēti pilnīgi iekšēja rakstura lietās iesniegtu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamības nosacījumi. Šis spriedums ir aplūkots IV nodaļā "Savienības tiesības un valstu tiesības" ²².

Pirmām kārtām, spriedums *PFE* (C-689/13, [EU:C:2016:199](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 5. aprīlī bija saistīts ar tiesvedību valsts pēdējās instances tiesā starp pretendentu, kura piedāvājums publiskā iepirkuma procedūrā tika noraidīts, un izraudzīto pretendentu. Tā kā izraudzītais pretendents ar pretprasību bija apstrīdējis noraidītā pretendenta celtās prasības pieņemamību, iesniedzējtiesai atbilstoši tās judikatūrai, kas taisīta plēnumā, bija pienākums vispirms izskatīt šo pretprasību. Saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesību normām, ciktāl šai plēnuma judikatūrai bija saistošs spēks attiecībā uz citām šīs tiesas palātām, attiecīgo prasību izskatošā palāta nevarēja no šīs judikatūras atkāpties, iepriekš nenodot šo lietu plēnumam, pat ja tā izvēlētais risinājums būtu pretrunā Tiesas judikatūrai. Tā kā šis iekšējais procesuālais noteikums šķita esam pretrunā Tiesas judikatūrai, minētā iesniedzējtiesa jautāja, vai *LESD 267. pants nepieļauj to, ka lietu pēdējā instancē izskatošai valsts tiesas palātai, ja tā nepiekrīt šīs pašas tiesas plēnuma lēmumā sniegtajām norādēm, šis jautājums ir jānodod izskatīšanā minētajam plēnumam, un tādējādi tai tiek liegts vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.*

Šajā ziņā Tiesa, kas lietu izskatīja virspalātā, vispirms atgādināja, ka valsts tiesām ir visplašākās iespējas vērsties Tiesā ar jautājumu par atbilstošo Savienības tiesību normu interpretāciju, un šī iespēja pārtop par

21 | Tiesas 2012. gada 28. februāra spriedums *Inter-Environnement Wallonie un Terre wallonne* (C-41/11, [EU:C:2012:103](#)).

22 | Ir jānorāda arī uz spriedumiem *Mallis u.c./Komisija un ECB* (no C-105/15 P līdz C-109/15 P, [EU:C:2016:702](#)) un *Ledra Advertising u.c./Komisija un ECB* (no C-8/15 P līdz C-10/15 P, [EU:C:2016:701](#)) par tādu prasību prasību atcelt tiesību aktu pieņemamību, kuras attiecas uz lēmumiem ekonomikas un monetārās politikas jomā (skat. XV nodaļa "Ekonomikas un monetārā politika").

pienākumu tiesām, kas lietu izskata pēdējā instancē, ievērojot noteiktus izņēmumus. Gan šāda iespēja, gan pienākums ir raksturīga iezīme kā LESD 267. pantā izveidotajai sadarbības sistēmai starp valsts tiesām un Tiesu, tā arī tiesas, kurai ir uzdots piemērot Savienības tiesības, funkcijām, kuras valsts tiesām ir uzticētas ar šo tiesību normu. Rezultātā Tiesa apstiprināja, ka valsts tiesību norma lietu pēdējā instancē izskatošai tiesas palātai, kura saskaras ar jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju, nevar liegt vērsties Tiesā ar prejudiciālu jautājumu.

Runājot par valsts tiesu pienākumu piemērot Savienības tiesības tādējādi, kā tās interpretējusi Tiesa, tā apstiprināja savu pastāvīgo judikatūru šajā jautājumā, sākot no sprieduma *Simmenthal*²³. Tā secināja, ka, ja lietu pēdējā instancē izskatoša tiesas palāta ir saņēmusi Tiesas atbildi uz tās uzdotu jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju vai ja Tiesas judikatūrā uz šo jautājumu skaidra atbilde jau ir sniegta, tai pašai ir jādara viss vajadzīgais, lai šāda Savienības tiesību interpretācija tiktu īstenota.

Turpinot šos principus, Tiesa, izskatot lietu virspalātā, 2016. gada 5. jūlija spriedumā *Ognyanov* (C-614/14, [EU:C:2016:514](#)) atbildēja uz jautājumiem par Bulgārijas tiesību normu, kuru mērķis ir nodrošināt tiesnešu objektivitāti krimināllietās, piemērošanu lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu. Saskaņā ar šīm tiesību normām *tiesnešiem, kuri lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu izklāsta faktus un to juridisko kvalifikāciju, ir sevi jāatstata no lietas izskatīšanas*. Iesniedzējtiesa bija arī norādījusi, ka atbilstoši valsts Ētikas kodeksam lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu izklāstītie pamatlīstas faktiskie un tiesiskie apstākļi ir uzskatāmi par provizorisku viedokli, kā rezultātā pret tiesnesi tiek ierosināta disciplinārlieta par disciplinārpārkāpumu.

Pēc tam, kad tā bija atgādinājusi LESD 267. pantā noteiktās procedūras būtiskos elementus, Tiesa norādīja, ka, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu izklāstot pamatlīstas faktiskos un tiesiskos apstākļus, iesniedzējtiesa tikai pilda no LESD 267. panta un Tiesas Reglamenta 94. panta izrietošās prasības. Minēto faktisko un tiesisko apstākļu izklāstīšana atbilst sadarbības prasībai, kas raksturīga prejudiciālā nolēmuma procedūrai, un būtībā nepārkāpj nedz Pamattiesību hartas 47. panta otrajā daļā paredzētās tiesības uz taisnīgu tiesu, nedz arī tiesības uz nevainīguma prezumpciju, kas ir garantētas tās 48. panta 1. punktā.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa konstatēja, ka ētikas un krimināltiesību jomā spēkā esošās valsts tiesību normas var radīt tādas sekas, ka valsts tiesnesis izvēlēties atturēties no prejudiciālu jautājumu uzdošanas Tiesai, lai izvairītos vai nu no sevis atstatīšanas un disciplinārsoda piemērošanas, vai no nepieņemamu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas. Tāpēc šādas normas aizskar valsts tiesu prerogatīvas, kas tām ir atzītas LESD 267. pantā, un tādējādi Tiesas un valsts tiesu sadarbības, kura izveidota ar prejudiciālā lūguma procedūru, iedarbīgumu.

Runājot par iesniedzējtiesas iespēju grozīt savu sākotnējo vērtējumu par faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem pēc prejudiciālā nolēmuma pieņemšanas, Tiesa norādīja, ka valsts tiesa var grozīt faktiskos un juridiskos konstatējumus, ko tā ir izdarījusi lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, ja vien šī tiesa nodrošina Tiesas sniegtās Savienības tiesību interpretācijas pilnīgu iedarbību.

23 | Tiesas 1978. gada 9. marta spriedums *Simmenthal* (C-106/77, [EU:C:1978:49](#)).

VI. LAUKSAIMNIECĪBA

Spriedumā **Pesce u.c.** (C-78/16 un C-79/16, [EU:C:2016:428](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 9. jūnijā, piemērojot paātrināto tiesvedību, Tiesa lēma par *Īstenošanas lēmuma 2015/789* ²⁴, kurš pieņemts, pamatojoties uz Direktīvu 2000/29 ²⁵, 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta spēkā esamību. Šīs direktīvas mērķis ir augstā līmenī nodrošināt augu aizsardzību pret kaitīgo organismu ieviešanu Savienībā no trešajām valstīm. Atbilstoši šim mērķim apstrīdētā Īstenošanas lēmuma, kurš ir vērsts uz baktērijas *Xylella fastidiosa* izskaušanu, 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā attiecīgajām dalībvalstīm ir uzlikts pienākums nekavējoties aizvēkt saimniekaugus neatkarīgi no to veselības stāvokļa 100 metru rādiusā ap augiem, kas inficēti ar minēto baktēriju. Šajā lietā Itālijas iestādes šo noteikumu bija piemērojušas attiecībā uz vairākiem lauksaimniecības zemes gabaliem Apūlijas reģionā.

Runājot par spēkā esamības jautājumu, kas attiecās uz Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta saderīgumu ar Savienības tiesībām, īpaši Direktīvu 2000/29, kas aplūkota piesardzības un samērīguma principu gaismā, Tiesa uzskatīja, ka, ņemot vērā šā lēmuma pieņemšanas brīdī pieejamos zinātniskos datus un tā brīža iespējamās alternatīvos pasākumus, minētais pasākums bija atbilstošs un vajadzīgs, lai sasniegtu tā mērķi, proti, nepieļaut baktērijas izplatīšanos. Tomēr Tiesa arī norādīja, ka, ja situācija mainītos tādējādi, ka, pamatojoties uz attiecīgiem jauniem zinātniskiem datiem, *Xylella fastidiosa* baktērijas izskaušanai vairs nebūtu nepieciešama minētā saimniekaugu aizvākšana, Komisijai būtu jāgroza Īstenošanas lēmums 2015/789 vai jāpieņem jauns lēmums, lai ņemtu to vērā.

Runājot par to, ka Īstenošanas lēmumā nebija paredzēta kompensācijas sistēma, Tiesa atzina, ka šā lēmuma 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais pienākums varēja aizskart īpašumtiesības uz attiecīgajām lauku saimniecībām. Tomēr, ciktāl tiesības uz kompensāciju tieši izriet no Pamattiesību hartas 17. panta, tas vien, ka nedz Direktīva 2000/29, nedz Īstenošanas lēmums neietver kompensāciju sistēmu vai ka šie akti skaidri nenosaka pienākumu paredzēt šādu sistēmu, nenozīmē, ka šādas tiesības ir izslēgtas. Līdz ar to Lēmums 2015/789 nav spēkā neesošs šā iemesla dēļ.

Lietā, kurā tika taisīts 2016. gada 28. jūlija spriedums **Masterrind** (C-469/14, [EU:C:2016:609](#)), tika aplūkoti divi atšķirīgi jautājumi. Tā attiecās, pirmkārt, uz *dzīvnieku pārvadājuma laikiem un atpūtas laikiem, veicot to autopārvadājumus*, un, otrkārt, uz to, *kādas sekas ir izvešanas dalībvalsts pilnvarota veterinārārsta paziņojumam, kas adresēts citas dalībvalsts iestādei, kuras kompetencē ir eksporta kompensāciju samaksa. Pamatlietā runa bija par liellopu pārvadājumu ar kravas transportu no Vācijas uz Franciju, kur dzīvnieki pēc tam tika iekrauti kuģī tālākai pārvietošanai uz Maroku. Regulas Nr. 817/2010* ²⁶ 2. pantā paredzētās pārbaudes rezultātā, ko Francijā veica izvešanas punkta valsts pilnvarots veterinārārsts, kurš uzskatīja, ka pārvadājums neatbilst no Regulas Nr. 1/2005 ²⁷ izrietošajām prasībām, Vācijas iestādes pieprasīja atmaksāt eksporta kompensāciju un šis lēmums tika pārsūdzēts Vācijas tiesā.

24| Komisijas 2015. gada 18. maija Īstenošanas lēmums (ES) 2015/789 par pasākumiem, kas veicami, lai novērstu *Xylella fastidiosa* ieviešanu un izplatīšanos Savienībā (OV L 125, 36. lpp.).

25| Padomes 2000. gada 8. maija Direktīva 2000/29/EK par aizsardzības pasākumiem pret tādu organismu ieviešanu, kas kaitīgi augiem vai augu produktiem, un pret to izplatību Kopienā (OV L 169, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2002. gada 28. novembra Direktīvu 2002/89/EK (OV L 355, 45. lpp.).

26| Komisijas 2010. gada 16. septembra Regula (ES) Nr. 817/2010, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1234/2007 attiecībā uz prasībām eksporta kompensāciju piešķiršanai saistībā ar dzīvu liellopu labturību pārvadāšanas laikā (OV L 245, 16. lpp.).

27| Padomes 2004. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 1/2005 par dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas un saistīto darbību laikā un grozījumu izdarīšanu Direktīvās 64/432/EEK un 93/119/EK un Regulā (EK) Nr. 1255/97 (OV L 3, 1. lpp. un labojums – OV 2011, L 336, 86. lpp.).

Pirmām kārtām, Tiesa precizēja, kā ir izprotams Regulā Nr. 1/2005 iekļautais noteikums, kurā ir paredzēts, ka maksimālais pārvadāšanas ilgums ir 28 stundas, kam pa vidu pēc pirmajām 14 stundām ir vismaz vienu stundu ilgš atpūtas posms. Runājot par atpūtas laiku starp diviem pārvadāšanas posmiem, Tiesa apstiprināja, ka tas principā var būt ilgāks par vienu stundu, vienlaikus norādot, ka šis laiks nedrīkst praksē radīt risku, ka pārvadātie dzīvnieki varētu tikt ievainoti vai tiem varētu tikt radītas nevajadzīgas ciešanas. Turklāt pārvadājuma un atpūtas laiki kopā nedrīkst pārsniegt 29 stundas, ņemot vērā iespēju tos pagarināt par 2 stundām dzīvnieku interesēs ²⁸ vai neparedzamu apstākļu gadījumā ²⁹. Visbeidzot, 14 stundu ilgajos pārvadāšanas posmos var ietilpt viens vai vairāki apstāšanās laiki, taču šie apstāšanās laiki ir jāpieskaita pārvadāšanas posmiem, lai varētu aprēķināt kopējo ilgākais 14 stundas garo pārvadāšanas posmu, kurā šie apstāšanās laiki ietilpst.

Otrām kārtām, Tiesa uzskatīja, ka, pamatojoties uz Regulu Nr. 817/2010 par liellopu eksporta kompensāciju izmaksāšanu kompetentajai iestādei nav saistošs izvešanas punkta valsts pilnvarotā veterinārārsta vērtējums, saskaņā ar kuru šo dzīvnieku pārvadājuma laikā nav ievēroti Regulas Nr. 1/2005 noteikumi. Proti, lēmums par nosacījumu ievērošanu, kurus piemēro tiesībām uz eksporta kompensāciju maksājumu, ir tās valsts iestādes pilnvarās, kuras kompetencē ir šis maksājums. Šajā kontekstā izvešanas punkta valsts pilnvarotā veterinārārsta sniegtās norādes, protams, ir pierādījums, taču tās ir apstrīdamas.

VII. PĀRVIETOŠANĀS UN APRITES BRĪVĪBAS

1. DARBA ŅĒMĒJU BRĪVA PĀRVIETOŠANĀS

Darba ņēmēju brīvas pārvietošanas jomā trīs spriedumi ir pelnījuši īpašu uzmanību. Pirmais no šiem spriedumiem skar tādas personas tiesības uz vecuma pensiju, kura dzīvo citā dalībvalstī, savukārt pārējie divi spriedumi skar citu dalībvalstu iedzīvotājiem sniegta atbalsta sistēmu mācībām augstākās izglītības iestādē.

Spriedumā **Pöpperl** (C-187/15, [EU:C:2016:550](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 13. jūlijā, Tiesa sniedza būtiskus LESD 45. panta interpretācijas elementus. Pamatlieta attiecās uz *bijušā Vācijas federālās zemes ierēdņa, kurš bija devies strādāt uz citu dalībvalsti, tiesībām uz vecuma pensiju, kas paredzēta šīs federālās zemes darbiniekiem*.

Šajā ziņā Tiesa nosprieda, ka LESD 45. pants ir interpretējams tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikts, ka persona ar ierēdņa statusu dalībvalstī, kura brīvprātīgi pamet savu amatu, lai strādātu citā dalībvalstī, zaudē tiesības uz vecuma pensiju atbilstoši tās īpašajai pensiju sistēmai un ar atpakaļejošu spēku tiek apdrošināta vispārējā vecuma pensiju apdrošināšanas sistēmā, ar ko rodas tiesības uz vecuma pensiju, kura ir zemāka nekā pensija, kas tiktu saņemta, pamatojoties uz iepriekš minētajām tiesībām. Šāds tiesiskais regulējums ir kvalificējams par darba ņēmēju pārvietošanās brīvības ierobežojumu, jo, lai gan tas ir piemērojams arī tādiem federālās zemes ierēdņiem, kuri pamet savu amatu, lai strādātu privātajā sektorā šajā pašā dalībvalstī, tas var traucēt vai atturēt šos ierēdņus no savu brīvas pārvietošanās tiesību izmantošanas Savienības teritorijā.

Tiesa arī nosprieda, ka valsts tiesas uzdevums ir nodrošināt LESD 45. panta pilnīgu iedarbību, interpretējot valsts tiesības atbilstoši minētajam pantam, vai, ja šādu interpretāciju nav iespējams veikt, nepiemērojot jebkuru tam pretēju valsts tiesību normu. Turklāt, ja valsts tiesībās pretrunā Savienības tiesībām ir paredzēta atšķirīga attieksme dažādu personu grupu starpā, mazāk labvēlīgo attieksmi saņēmušās grupas locekļiem

28 | Regulas Nr. 1/2005 I pielikuma V nodaļas 1.8. punkts.

29 | Regulas Nr. 1/2005 22. pants.

ir jāpiemēro tāda pati attieksme kā pārējām ieinteresētajām personām. Līdz ar to Tiesa arī precizēja, ka, ja netiek pareizi piemērotas Savienības tiesības, personām privileģētā situācijā piemērotā sistēma ir vienīgā derīgā atsaucē sistēma.

Spriedumos **Bragança Linares Verruga u.c.** (C-238/15, [EU:C:2016:949](#)) un **Depesme u.c.** (no C-401/15 līdz C-403/15, [EU:C:2016:955](#)), kas tika pasludināti attiecīgi 2016. gada 14. un 15. decembrī, Tiesai, kurai vēlreiz bija jālemj par *Luksemburgas tiesisko regulējumu par valsts finansiālo atbalstu augstākās izglītības iegūšanai*, sniedza precizējumus attiecībā uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos un sociālo nodrošinājumu. Minētajā tiesiskajā regulējumā sākotnēji atbalsta piešķiršana bija pakārtota studenta dzīvesvietas nosacījumam. Šis nosacījuma tika atcelts, lai ņemtu vērā spriedumu *Giersch u.c.*³⁰. Tomēr atbilstoši šā tiesiskā regulējuma grozītajai redakcijai, kas bija spēkā pamatlīetas faktu laikā, students, kurš nedzīvo attiecīgajā valstī, varēja saņemt attiecīgo finansiālo atbalstu tikai, ja, pirmkārt, viens no viņa vecākiem ir darba ņēmējs vai pašnodarbinātais, un, otrkārt, šis vecāks studenta pieteikuma par atbalstu iesniegšanas dienā ir bijis nepārtraukti nodarbināts Luksemburgā vismaz piecus gadus.

Abos šogad pasludinātajos spriedumos Tiesa vispirms atgādināja, ka, pirmkārt, Regulas Nr. 1612/68³¹ 7. panta 2. punkts, kura formulējums ir pārņemts Regulas Nr. 492/2011³² 7. panta 2. punktā, ir LESD 45. panta 2. punktā noteiktā vienlīdzīgas attieksmes principa īpaša izpausme sociālo priekšrocību piešķiršanas speciālajā jomā. Otrkārt, uz migrējoša darba ņēmēja ģimenes locekļiem netieši attiecas vienlīdzīga attieksme, kas šim darba ņēmējam ir nodrošināta ar Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu, un tādējādi tiem pienākas šajā pantā minētās sociālās priekšrocības, piemēram, dalībvalsts piešķirts studiju finansējums to darba ņēmēju bērniem, kas ir nodarbināti vai ir bijuši nodarbināti šajā valstī.

Līdz ar to spriedumā **Bragança Linares Verruga u.c.** Tiesa nosprieda, ka attiecīgais regulējums ir pretrunā Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktam. Tas ir uzskatāms par netiešu diskrimināciju pilsonības dēļ, tāpēc ka uz dzīvesvietu balstīts nošķirums var būt nelabvēlīgs galvenokārt citu dalībvalstu valstspiederīgajiem. Šāds regulējums ir pieļaujams tikai tad, ja tas ir piemērots, lai nodrošinātu leģitīma mērķa sasniegšanu, un tas nedrīkst pārsniegt to, kas vajadzīgs šī mērķa sasniegšanai. Šajā ziņā Tiesa, pirmām kārtām, norādīja, ka sasniedzamais sociālais mērķis, proti, veicināt augstākās izglītības iegūšanu un palielināt valstī dzīvojošo personu ar augstākās izglītības diplomu īpatsvaru, ir Savienības līmenī atzīts vispārējo interešu mērķis. Otrām kārtām, nosacījums par piecus gadus ilgu nodarbinātību ir piemērots šā mērķa sasniegšanai, jo, pirmkārt, šķiet, ir leģitīmi, ka dalībvalsts, kas piešķir atbalstu, vēlas nodrošināties, ka pārrobežu darba ņēmējam faktiski ir integrācijas saikne ar sabiedrību, lai cīnītos pret risku, ka parādīsies "studiju stipendiju tūrisms", un, otrkārt, šis nosacījums var pierādīt šādas saiknes esamību. Tomēr šis nosacījums ietver ierobežojumu, kas pārsniedz izvirzītā mērķa sasniegšanai vajadzīgo. Proti, tas neļauj kompetentajām iestādēm piešķirt atbalstu, ja vecāki, izņemot dažus īsus pārtraukumus, laikā pirms šī pieteikuma iesniegšanas ir nostrādājuši Luksemburgā nozīmīgu laikposmu, kaut arī šie pārtraukumi neizbeidz finansiālā atbalsta pieteikuma iesniedzēja saikni ar Luksemburgas Lielhercogisti.

Spriedumā **Depesme u.c.** Tiesa sprieda par attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā atrodamo "darba ņēmēja bērna" jēdzienu, ņemot vērā LESD 45. pantu un Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu. Konkrētāk, tā izvērtēja, vai šis jēdziens ietver šā darba ņēmēja laulātā vai partnera bērnus, un sniedza apstiprinošu atbildi. No sprieduma izriet, ka ar šo jēdzienu ir jāsaprot ne vien bērns, kam ir izcelšanās saites ar šo darba ņēmēju,

30| Skat. Tiesas 2013. gada 20. jūnija spriedumu *Giersch u.c.* (C-20/12, [EU:C:2013:411](#)), kura izklāsts ir atrodams 2013. gada ziņojuma 23. lpp.

31| Padomes 1968. gada 15. oktobra Regula (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (OV L 257, 2. lpp.).

32| Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 5. aprīļa Regula (ES) Nr. 492/2011 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Savienībā (OV L 141, 1. lpp.).

bet arī minētā darba ņēmēja laulātā vai reģistrēta partnera bērns, ja šis darba ņēmējs nodrošina šī bērna uzturu. Šis pēdējais minētais nosacījums izriet no faktiskas situācijas, kas ir jāizvērtē iestādei un, vajadzības gadījumā, valsts tiesai, bet tām nav nedz jānosaka šīs līdzdalības uzturēšanā iemesli, nedz skaitliski jānosaka tās konkrētais apmērs. Tomēr pārrobežu darba ņēmēja apgādībā esoša ģimenes locekļa statuss var izrietēt no objektīviem apstākļiem, piemēram, šā darba ņēmēja un studenta kopīgas dzīvesvietas esamības. Tādējādi, kā tas izriet it īpaši no Direktīvas 2004/38³³ 2. panta 2. punkta c) apakšpunkta, Savienības likumdevēja ieskatā, bērni tiek uzskatīti par apgādībā esošiem līdz 21 gada vecumam.

2. PREČU BRĪVA APRĪTE

2016. gada 21. jūnija spriedumā **New Valmar** (C-15/15, [EU:C:2016:464](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, lēma par jautājumu, *vai valsts tiesiskais regulējums, kurā noteikts, ka rēķini, tai skaitā pārrobežu darījumos, ir jāsaņem tikai valsts valodā, pretējā gadījumā tos atzīstot par spēkā neesošiem*, ir pretrunā Savienības tiesībām. Pamatlieta attiecās uz tiesvedību par nesamaksātiem rēķiniem starp Beļģijas holandiešu valodā runājošajā reģionā dibinātu sabiedrību un Itālijā dibinātu sabiedrību. Itālijā dibinātā sabiedrība apgalvoja, ka šie rēķini nav spēkā esoši, jo šajos rēķinos, tās ieskata, ir pārkāpti Beļģijas sabiedriskās kārtības noteikumi. Proti, atbilstoši Flandrijas tiesiskajam regulējumam uzņēmumiem, kas ir dibināti šajā reģionā, sagatavojot likumā paredzētus aktus un dokumentus, ir jāizmanto holandiešu valoda. Taču visas standartnorādes un vispārējie noteikumi attiecīgajos rēķinos bija itāļu, nevis holandiešu valodā.

Spriedumā Tiesa konstatēja, ka attiecīgais regulējums par valodu lietojumu ir uzskatāms par preču brīvas aprītes Savienībā ierobežojumu. Proti, liedzot attiecīgajiem uzņēmējiem iespēju savu rēķinu izrakstīšanai brīvi izvēlēties valodu, kuru tie abi pārvalda, un tiem nosakot par obligātu šajā ziņā valodu, kura ne vienmēr ir tā, par kuras izmantošanu tie ir vienojušies savās līgumattiecībās, šis tiesiskais regulējums palielina rēķinu apstrīdēšanas un neapmaksāšanas risku. Rēķinu adresāti varētu tikt mudināti sākt atsaukties uz savu patieso vai varbūtēju nespēju saprast šo rēķinu saturu, lai iebilstu pret to apmaksu. Turpretim citā valodā, kas nav holandiešu, izrakstīta rēķina adresāts, ņemot vērā šāda rēķina absolūto spēkā neesamību, varētu sākt apstrīdēt tā spēkā esamību tikai šī vienīgā iemesla dēļ.

Pat ja šāda tiesiskā regulējuma mērķi, proti, kādas dalībvalsts oficiālās valodas izmantošanas veicināšana un stimulēšana, principā var attaisnot šādu ierobežojumu, šajā gadījumā tas tā nav. Proti, Tiesas ieskatā, tas pārsniedz šo mērķu sasniegšanai nepieciešamo un tātad to nevar uzskatīt par samērīgu.

3. BRĪVĪBA VEIKT UZŅĒMĒJDARBĪBU UN PAKALPOJUMU SNIEGŠANAS BRĪVĪBA

Runājot par brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību, uzmanību ir pelnījuši pieci spriedumi. Divi pirmie spriedumi attiecas uz kredītiestāžu un maksājumu iestāžu atteikumu sniegt informāciju par saviem klientiem, trešajā spriedumā tiek sniegti precizējumi par koncesiju uz valstij piederošu īpašumu termiņa pagarināšanu, ceturtais attiecas uz licences maksu par komercdarbības veikšanu un pēdējais skar valsts tiesiskā regulējuma par kolektīvo atlaišanu piemērošanu ārvalstu uzņēmumiem.

33| Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp., un labojumi – OV L 229, 35. lpp., un OV 2005, L 197, 34. lpp.).

Spriedumā *Sparkasse Allgäu* (C-522/14, [EU:C:2016:253](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 14. aprīlī, Tiesa nosprieda, ka LESD 49. pantam nav pretrunā tāds *dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā kredītiestādēm, kuru juridiskā adrese ir šajā valstī, ir uzlikts pienākums paziņot valsts iestādēm par aktīviem, kuri ir noguldīti pakļautā kredītiestādes filiālē citā dalībvalstī vai kurus tā pārvalda*, ja ir miris šo aktīvu īpašnieks, kura dzīvesvieta bija pirmajā dalībvalstī, un ja otrajā dalībvalstī nav paredzēts salīdzināms paziņošanas pienākums, un ja tajā kredītiestādēm ir jāievēro banku noslēpums, par kura pārkāpumu ir paredzēti kriminālsodi. Pamatlietā strīds bija starp *Sparkasse Allgäu*, Vācijā dibinātu kredītiestādi, un Vācijas Nodokļu administrāciju par šīs kredītiestādes atteikumu paziņot minētajai administrācijai informāciju par tās Austrijā reģistrētajā pakļautajā filiālē esošajiem kontiem, kurus tur ir atvērušas personas, kas savas nāves brīdī bija Vācijas nodokļu rezidentes. Šajā kontekstā iesniedzējtiesai bija šaubas, vai Vācijas tiesiskajā regulējumā paredzētā pienākuma dēļ Vācijas kredītiestādes netiek atturētas no komercdarbības veikšanas Austrijā ar filiāļu starpniecību.

Tiesa uz šo jautājumu atbildēja noraidoši. Tā norādīja, ka nelabvēlīgās sekas, ko varētu radīt šāds paziņošanas pienākums, izriet no tā, ka divas dalībvalstis vienlaikus īsteno savu kompetenci banku noslēpuma ievērošanas un nodokļu kontroles jomā, kā rezultātā rodas būtiskas atšķirības starp attiecīgo tiesisko regulējumu. Proti, dalībvalsts, kur atrodas kredītiestādes juridiskā adrese, prioritāte ir nodokļu kontroles efektivitātes nodrošināšana, nosūtot informāciju nodokļu iestādēm, savukārt dalībvalstī, kur atrodas filiāle, banku noslēpums principā ir jāievēro tostarp attiecībā uz nodokļu iestādēm.

Taču, tā kā nav saskaņošanas pasākumu attiecībā uz informācijas apmaiņu nodokļu kontroles vajadzībām, dalībvalstis var brīvi noteikt valsts kredītiestādēm šādu paziņošanas pienākumu attiecībā uz to filiālēm, kas darbojas ārzemēs, lai nodrošinātu šādas kontroles efektivitāti, ar atrunu, ka attieksme pret minētajās filiālēs veiktajiem darījumiem nav diskriminējoša salīdzinājumā ar darījumiem, ko veikušas tajā pašā valstī esošās filiāles. Papildus tam Tiesa uzsvēra, ka brīvība veikt uzņēmējdarbību nevar tikt saprasta tādējādi, ka dalībvalstij ir pienākums pielāgot savus nodokļu tiesību aktus un it īpaši paziņošanas pienākumu atkarībā no citas dalībvalsts nodokļu tiesību aktiem, lai ikvienā gadījumā garantētu nodokļu uzlikšanu bez jebkādam atšķirībām, kas izriet no valsts tiesiskā regulējuma.

Spriedumā *Safe Interenvios* (C-235/14, [EU:C:2016:154](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 10. martā, Tiesai bija iespēja lemt par *finanšu iestādes veiktu uzticamības pārbaudes pasākumu piemērošanu vienībai vai personai, uz kuru arī attiecas Direktīvā 2005/60³⁴ paredzētie pienākumi nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas apkarošanas jomā*. Pamatlietā strīds bija par Spānijas maksājumu iestādes, kura pārvaldīja līdzekļu pārskaitījumus uz citām valstīm, atteikumu sniegt informāciju par saviem klientiem. Šos informācijas pieprasījumus bija iesniegušas trīs bankas pēc tam, kad bija atklātas nelikumības saistībā ar aģentiem, kuri pārskaitīja līdzekļus, izmantojot minētās maksājumu iestādes kontus šajās bankās. Pēc pārkāpumu konstatēšanas bankas, pamatojoties uz piemērojamajām valsts tiesībām, slēdza šos kontus.

Tiesa nosprieda, ka Direktīvai 2005/60 nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru, pirmkārt, ir ļauts piemērot standarta klienta uzticamības pārbaudes pasākumus, ja runa ir par finanšu iestādēm, kuru klienta uzticamības pārbaudes pasākumu ievērošana tiek uzraudzīta, ja pastāv aizdomas par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu vai terorisma finansēšanu, un, otrkārt, iestādēm un personām, uz kurām šī direktīva attiecas, atkarībā no to riska vērtējuma piemērot pastiprinātas klienta uzticamības pārbaudes pasākumus situācijās, kurās pēc savas būtības var būt augsts nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas vai terorisma finansēšanas risks kā, piemēram, naudas pārvedumi. Turklāt, pat ja šādu aizdomu par šādu risku

34| Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 26. oktobra Direktīva 2005/60/EK par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai (OV L 309, 15. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Direktīvu 2010/78/ES (OV L 331, 120. lpp.).

nav, minētajā direktīvā dalībvalstīm ir ļauts pieņemt vai paturēt spēkā stingrākus noteikumus, ja šo noteikumu mērķis ir apkarot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu.

Tiesas ieskatā, valsts tiesiskais regulējums, kas ir vērsts uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas apkarošanu, kalpo leģitīmam mērķim, kurš var attaisnot pamatbrīvību ierobežojumu. Turklāt prezumpcija par to, ka iestādes, kam piemērojama minētā Direktīva 2005/60, veikts naudas pārvedums uz valsti, kas nav tās reģistrācijas valsts, vienmēr rada augstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas risku, ir piemērota minētā mērķa sasniegšanai. Tomēr šāds tiesiskais regulējums pārsniedz to, kas nepieciešams, lai sasniegtu izvirzīto mērķi, ciktāl prezumpcija, kas tajā ir iedibināta, attiecas uz jebkuru naudas pārvedumu, neparedzot iespēju to atspēkot attiecībā uz naudas pārvedumiem, kuru gadījumā objektīvi šāda riska nav.

Tiesa arī precizēja, ka iestādes un personas, uz kurām Direktīva 2005/60 attiecas, nevar apšaubīt maksājumu iestāžu uzraudzības lomu, kura ir kompetentajām iestādēm, un tās nevar aizstāt šīs pēdējās minētās iestādes. Līdz ar to, lai arī finanšu iestāde saskaņā ar savu uzraudzības pienākumu attiecībā uz tās klientiem var ņemt vērā uzticamības pārbaudes pasākumus, ko attiecībā uz saviem klientiem ir veikusi maksājumu iestāde, visi tās veiktie uzticamības pārbaudes pasākumi tomēr ir jāpielāgo nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas riskam.

2016. gada 14. jūlijā spriedumā **Promoimpresa** (C-458/14 un C-67/15, [EU:C:2016:558](#)) Tiesa lēma par jautājumu, vai Savienības tiesībām ir pretrunā tas, ka *koncesijas uz piejūras un ezeru krasta īpašumu ar tūrismu un atpūtu saistītas darbības veikšanai* tiek automātiski pagarinātas bez jebkādas iespējamo pretendentu atlases procedūras.

Savā spriedumā Tiesa uzsvēra, ka, pieņemot, ka Direktīva 2006/123 (turpmāk tekstā – “Pakalpojumu direktīva”) ³⁵ būtu piemērojama, atļauju piešķiršanai attiecībā uz jūras un ezeru krasta īpašuma saimniecisku izmantošanu ir jāpiemēro potenciālo pretendentu atlases procedūra, kurai ir pilnībā jāgarantē objektivitāte un pārskatāmība. Savukārt atļauju automātiska pagarināšana neļauj rīkot šādu atlases procedūru.

Pakalpojumu direktīvas 12. pantā dalībvalstīm, protams, ir ļauts, paredzot atlases procedūras noteikumus, ņemt vērā primārus vispārējo interešu apsvērumus, piemēram, vajadzību aizsargāt atļauju turētāju tiesisko paļāvību tā, lai tie varētu amortizēt veiktos ieguldījumus. Tomēr šādi apsvērumi nevar attaisnot automātisku pagarināšanu, ja sākotnējās atļauju piešķiršanas laikā nav tikusi rīkota nekāda atlases procedūra. Līdz ar to šī tiesību norma nepieļauj tādu valsts pasākumu, kas, nerīkojot nekādu potenciālo pretendentu atlases procedūru, paredz automātiski pagarināt spēkā esošās atļaujas attiecībā uz jūras un ezeru krasta īpašuma izmantošanu, kuras ir paredzētas ar tūrismu un atpūtu saistītas darbības veikšanai.

Gadījumā, ja Pakalpojumu direktīva nebūtu piemērojama, Tiesa piebilda, ka, tā kā šāda koncesija skar noteiktas pārrobežu intereses, tās piešķiršanas automātiska pagarināšana attiecībā uz uzņēmumu, kurš atrodas kādā dalībvalstī, ir uzskatāma par atšķirīgu attieksmi, kas ir nelabvēlīga uzņēmumiem, kuri atrodas citās dalībvalstīs un kuri varētu būt ieinteresēti šajā koncesijā – šāda atšķirīga attieksme principā ir pretrunā brīvībai veikt uzņēmējdarbību.

Visbeidzot, uz tiesiskās noteiktības principu, kurš ir vērsts uz to, lai ļautu koncesionāriem amortizēt savus ieguldījumus, nevar atsaukties, lai attaisnotu šādu atšķirīgu attieksmi, jo koncesijas bija tikušas piešķirtas, kaut arī jau bija konstatēts, ka līgumiem, kas ir saistīti ar zināmām pārrobežu interesēm, ir jāpiemēro pārskatāmības pienākums.

35| Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū (OV L 376, 36. lpp.).

2016. gada 16. novembra spriedumā **Hemming u.c.** (C-316/15, [EU:C:2016:879](#)) Tiesa lēma par to, *kā ir interpretējams jēdziens "izdevumi saistībā ar atļauju piešķiršanas procedūrām", kuras attiecas uz piekļuvi pakalpojumu darbībai Pakalpojumu direktīvas 13. panta 2. punkta izpratnē.* Šis spriedums tika taisīts saistībā ar tiesvedību, kurā intīmpreču veikali apstrīdēja Apvienotās Karalistes valsts tiesiskā regulējuma, kurā ir paredzēta nodevas samaksa par atļaujas piešķiršanu vai atjaunošanu, atbilstību šai direktīvai. Šo nodevu veido divas daļas, no kurām viena ir saistīta ar pieteikuma izskatīšanu un nav atmaksājama, savukārt otra, daudz lielāka daļa, ir saistīta ar atļauju izsniegšanas sistēmas pārvaldību un uzraudzību un ir atmaksājama, ja pieteikums tiek noraidīts.

Tiesa nosprieda, ka Pakalpojumu direktīvas 13. panta 2. punktam pretrunā ir prasība par nodevas samaksu, kuras viena daļa atbilst ar pārvaldību un uzraudzību saistītajām izmaksām, pat ja šī daļa ir atmaksājama šī pieteikuma noraidīšanas gadījumā. Kā nosprieda Tiesa, nodevas samaksas pienākuma fakts ir finansiāla saistība un tātad – izdevumi, kas pieteikuma iesniedzējam ir jāveic, un tas nav atkarīgs no tā, ka šī summa vēlāk viņa pieteikuma noraidīšanas gadījumā var tikt atmaksāta. Pēc tam Tiesa konstatēja, ka, lai atbilstu Pakalpojumu direktīvai, izdevumiem ir jābūt pamatotiem un samērīgiem ar atļauju piešķiršanas procedūru izmaksām un tie nedrīkst pārsniegt šo procedūru izmaksas. Šajā ziņā dalībvalsts var ņemt vērā ne tikai materiālas un atalgojuma izmaksas, kas ir tieši saistītas ar to darbību, atlīdzību par ko tās veido, izpildi, bet arī kompetentās administrācijas vispārējo uz šīm darbībām attiecināmo izdevumu daļu.

Tomēr vērā ņemtie izdevumi nedrīkst ietvert attiecīgās iestādes vispārējās uzraudzības darbības izdevumus, jo, pirmkārt, 13. panta 2. punktā ir minētas tikai procedūru izmaksas un, otrkārt, tas ir vērsts uz mērķi atvieglot piekļuvi pakalpojumu darbībai. Taču šo mērķi neveicinātu prasība nodrošināt attiecīgās atļauju sistēmas pārvaldes un uzraudzības izmaksu, iekļaujot tostarp izmaksas saistībā ar neatļautu darbību konstatēšanu un izbeigšanu, avansa finansējumu.

Visbeidzot, 2016. gada 21. decembrī spriedumā **AGET Iraklis** (C-201/15, [EU:C:2016:972](#)) Tiesai, izskatot lietu virspalātā, bija iespēja lemt par *Grieķijas tiesisko regulējuma kolektīvās atļaušanas jomā saderību ar, pirmkārt, Direktīvu 98/59³⁶, un, otrkārt, ar Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD) un Pamattiesību hartā paredzētajām pamatbrīvībām.* Šajā lietā Grieķijas darba, sociālā nodrošinājuma un sociālās solidaritātes ministrs bija nolēmis neatļaut atbilstoši Grieķijas tiesībām dibinātai sabiedrībai, kura pieder Francijas starptautisku uzņēmumu grupai, veikt kolektīvo atļaušanu. Šī sabiedrība apstrīdēja Grieķijas valsts tiesisko regulējumu, ar kuru administratīvajām iestādēm ir piešķirtas pilnvaras liegt kolektīvo atļaušanu pēc darba tirgū pastāvošo apstākļu, uzņēmuma situācijas un valsts tautsaimniecības interešu izvērtējuma, saderīgumu ar Savienības tiesībām.

Tiesa spriedumā analizēja attiecīgo valsts tiesisko regulējumu, ņemot vērā, pirmkārt, Direktīvu 98/59, un, otrkārt, LESD 49. un 63. pantu, kuri attiecas uz brīvību veikt uzņēmējdarbību un brīvu kapitāla apriti, aplūkojot tos kopsakarā ar Pamattiesību hartas 16. pantu. Runājot par Direktīvu 98/59, Tiesa norādīja, ka materiāltiesiski nosacījumi, no kuriem attiecīgajā gadījumā ir atkarīga iespējamība darba devējam veikt vai neveikt kolektīvo atļaušanu, principā neietilpst Direktīvas 98/59 piemērošanas jomā un ir dalībvalstu kompetencē. Līdz ar to šai direktīvai principā nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā aplūkotais. Tomēr tas būtu citādi, ja izrādītos, ka šā tiesiskā regulējuma rezultātā šīs direktīvas normām tiek atņemta lietderīgā iedarbība. Tas tā būtu, ja, piemēram, to kritēriju dēļ, par kuriem kompetentajai iestādei ir jālemj, vai šo iestāžu veiktās šo kritēriju interpretācijas veida dēļ darba devējam praktiski pilnīgi tiktu atņemta iespēja šādu kolektīvo atļaušanu veikt.

36 | Padomes 1998. gada 20. jūlija Direktīva 98/59/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz kolektīvo atļaušanu (OV L 225, 16. lpp.).

Tiesa tāpēc nosprieda, ka aplūkotais valsts tiesiskais regulējums ir pretrunā LESD 49. pantam par brīvību veikt uzņēmējdarbību, jo šis regulējums ir uzskatāms par būtisku iejaukšanos noteiktās brīvībā, kas parasti ir saimnieciskās darbības subjektiem. Tomēr tāds kolektīvās atlaišanas kontroles mehānisms kā aplūkotais var palīdzēt paaugstināt darba ņēmēju un nodarbinātības efektīvas aizsardzības līmeni un līdz ar to būt piemērots, lai garantētu vispārējo interešu mērķu īstenošanu. Taču šajā lietā Tiesa uzskatīja, ka konkrētie nosacījumi, kas šajā gadījumā raksturo Grieķijas tiesiskajā regulējumā paredzēto kolektīvās atlaišanas kontroles režīmu un īpaši kritēriji, kurus kompetentajai valsts iestādei ir jāņem vērā, izlemjot, vai tā iebilst vai neiebilst pret paredzēto kolektīvu atlaišanu, ir pārāk neskaidri, un līdz ar to aplūkotais valsts tiesiskais regulējums pārsniedz to, kas ir nepieciešams norādīto mērķu sasniegšanai. Turklāt tas, ka dalībvalstī, iespējams, pastāv smaga ekonomiskā krīze un īpaši augsts bezdarba līmenis, šo interpretāciju nevar ietekmēt.

VIII. ROBEŽKONTROLE, PATVĒRUMS UN IMIGRĀCIJA

1. PATVĒRUMA POLITIKA

Patvēruma politikas jomā ir jānorāda uz pieciem spriedumiem. Pirmais no tiem attiecas uz iespēju aizturēt patvēruma pieteikuma iesniedzēju ar valsts drošības vai sabiedriskās kārtības aizsardzību saistītu iemeslu dēļ. Otrais attiecas uz jautājumu, vai alternatīvās aizsardzības saņēmējiem ir tiesības izvēlēties savu dzīvesvietu dalībvalsts ietvaros. Pārējie trīs spriedumi attiecas uz tās dalībvalsts pienākumiem, kura ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, pamatojoties uz Regulu Nr. 604/2013 (turpmāk tekstā – “Dublinas III regula”)³⁷.

2016. gada 15. februāra spriedumā **N.** (C-601/15 PPU, [EU:C:2016:84](#)) Tiesa virspalātā steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, ņemot vērā *Pamattiesību hartu*, izvērtēja, vai *Direktīvas 2013/33 38 8. panta 3. punkta pirmās daļas e) apakšpunkts*, kurā ir jauts aizturēt patvēruma meklētāju, ja tas nepieciešams valsts drošības vai sabiedriskās kārtības aizsardzībai, ir spēkā esošs. Šajā lietā prasītājs laikposmā no 1995. līdz 2013. gadam bija iesniedzis trīs patvēruma pieteikumus, kurus Nīderlandes iestādes bija noraidījušas. Noraidot pēdējo patvēruma pieteikumu, kompetentā iestāde lika viņam atstāt Savienības teritoriju un noteica ieceļošanas aizliegumu. Šie lēmumi tika atstāti negrozīti ar galīgo spriedumu. No 1999. līdz 2015. gadam attiecīgā persona tika vairākas reizes notiesāta par dažādiem pārkāpumiem. 2015. gadā – izciešot brīvības atņemšanas sodu par zādzību un noteiktā ieceļošanas aizlieguma neievērošanu – prasītājs pamatlietā iesniedza ceturto patvēruma pieteikumu un vēlāk tika aizturēts. Taču viņš uzskatīja, ka viņa aizturēšana ir pretrunā ECPAK 5. panta 1. punkta f) apakšpunktam, kurā ir paredzēts, ka ārvalstnieka aizturēšana var būt pamatota tikai ar to, ka ir uzsākta izraidīšanas vai izdošanas procedūra.

Tiesa, saņemusi no iesniedzējtiesas jautājumu par *Direktīvas 2013/33 8. panta 3. punkta pirmās daļas e) apakšpunkta spēkā esamību*, ņemot vērā attiecīgās personas pamattiesības, atgādināja, ka šī pārbaude ir jāveic tikai attiecībā uz tiesībām, kuras ir garantētās Hartā, nevis ECPAK, tomēr ievērojot Hartas 52. panta 3. punktu, kurā ir paredzēts, ka tajā garantēto tiesību nozīme un apjoms ir tādi paši kā ECPAK paredzētajām tiesībām.

37| Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (EK) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV L 180, 31. lpp.).

38| Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/33/ES, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (OV L 180, 96. lpp.).

Turpinājumā pēc tam, kad tā bija norādījusi, ka minētajā Direktīvas 2013/33 noteikumā ir paredzētas Hartas 6. pantā atzīto tiesību uz brīvību īstenošanas robežas, Tiesa atgādināja, ka Hartā atzīto tiesību ierobežojumus drīkst noteikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējo interešu mērķiem, ko atzinusi Savienība. Šajā ziņā tā konstatēja, ka valsts drošības un sabiedriskās kārtības aizsardzība ir šāds mērķis. Tādējādi patvēruma meklētāja aizturēšana, ja tas nepieciešams valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, ir šīs personas tiesību uz brīvu ierobežojums, kas ir paredzēts Direktīvas 2013/33 8. panta 3. punkta pirmajā daļā atrodamajā izsmēlošajā sarakstā. Ar šo pasākumu jau pēc tā būtības ir iespējams aizsargāt sabiedrību no apdraudējuma, ko var radīt šādas personas rīcība, un ar to var tikt sasniegts minētais vispārējo interešu mērķis. Līdz ar to tiesa uzskatīja, ka Direktīvā 2013/33 ir ievērots pienācīgs līdzsvars starp, pirmkārt, pieteikuma iesniedzēja tiesībām uz brīvību un, otrkārt, prasībām, kas ir stingri nepieciešamas valsts drošības un sabiedriskās kārtības aizsardzībai. Šajā ziņā tā uzsvēra, ka ar minēto direktīvas normu nevar tikt pamatoti aizturēšanas pasākumi, ja vien valsts kompetentās iestādes iepriekš nav katrā konkrētajā gadījumā izvērtējušas, vai risks, ko attiecīgās personas rada valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, atbilst vismaz tā aizskāruma smagumam, ko šādi pasākumi radītu attiecībā uz šo personu tiesībām uz brīvību. Līdz ar to Tiesa secināja, ka Direktīvas 2013/33 8. panta 3. punkta pirmās daļas e) apakšpunkta pārbaudē nav konstatēts neviens apstāklis, kas varētu ietekmēt šīs tiesību normas spēkā esamību, ņemot vērā Hartas 6. pantā un 52. pantā paredzēto aizsardzības līmeni.

Spriedumā **Alo** (C-443/14 un C-444/14, [EU:C:2016:127](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 1. martā, Tiesai, izskatot lietu virspalātā, bija jāinterpretē *Direktīvas 2011/95* ³⁹ 29. un 33. pants, lai noteiktu, ciktāl dalībvalsts var alternatīvās aizsardzības saņēmējiem uzlikt pienākumu dzīvot noteiktā vietā. Tiesvedību pamatlietā bija uzsākuši divi Sīrijas valstspiederīgie, kuri bija ieguvuši alternatīvās aizsardzības statusu Vācijā, taču kuru uzturēšanās atļaujās bija iekļauts nosacījums, ka viņiem ir pienākums dzīvot noteiktā vietā, jo viņi saņēma konkrētus sociālos pabalstus.

Tiesa apstiprināja, ka šāds dzīvesvietas pienākums ir uzskatāms par Direktīvas 2011/95 33. pantā garantētās pārvietošanās brīvības ierobežojumu, lai arī ar šo pasākumu alternatīvās aizsardzības statusa saņēmējam netiek liegts brīvi pārvietoties attiecīgajā teritorijā un uz pagaidu laiku uzturēties šajā teritorijā ārpus vietas, kas ir tikusi norādīta atbilstoši dzīvesvietas pienākumam.

Tomēr Tiesa uzskatīja, ka ir iespējams noteikt dzīvesvietas pienākumu tikai alternatīvās aizsardzības saņēmējiem, ja viņi, ņemot vērā attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma mērķi, nav objektīvi salīdzināmā situācijā ar tām personām, kuras nav Savienības pilsoņi un kuras likumīgi pastāvīgi uzturas attiecīgajā dalībvalstī, vai ar šīs valsts valstspiederīgajiem.

Turpinājumā Tiesa atzina, ka sociālos pabalstus saņemošo personu pārvietošanās vai to nevienlīdzīga koncentrācija dalībvalsts teritorijā var radīt nepienācīgu no šo pabalstu maksāšanas izrietošā finanšu sloga sadalījumu starp dažādajām šajā jomā kompetentajām iestādēm. Tomēr šāds nevienlīdzīgs sloga sadalījums nav īpaši saistīts ar to, ka sociālo pabalstu saņēmējiem, iespējams, ir alternatīvās aizsardzības saņēmēja statuss. Šajos apstākļos Direktīvai 2011/95 ir pretrunā dzīvesvietas pienākums, kas attiecas tikai uz alternatīvās aizsardzības statusa saņēmējiem, lai nodrošinātu pienācīgu ar attiecīgajiem pabalstiem saistītā sloga sadalījumu.

Taču Tiesa norādīja, ka Vācijas tiesai ir jāpārbauda, vai sociālo palīdzību saņemoši alternatīvās aizsardzības saņēmēji saskaras ar lielākām integrācijas grūtībām nekā citas personas, kuras nav Savienības pilsoņi un kuras

39| Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV L 337, 9. lpp.).

likumīgi pastāvīgi uzturas Vācijā un saņem sociālo palīdzību. Ja šīs divas personu kategorijas nav salīdzināmā situācijā, ņemot vērā mērķi veicināt tādu personu, kas nav Savienības pilsoņi, integrāciju Vācijā, direktīva nav pretrunā tam, ka uz alternatīvās aizsardzības statusa saņēmējiem tiek attiecināts dzīvesvietas pienākums, lai veicinātu viņu integrāciju, pat ja šis pienākums nav piemērojams citām personām, kuras ir Savienības pilsoņi un kuras likumīgi uzturas Vācijā.

Spriedumā **Mirza** (C-695/15 PPU, [EU:C:2016:188](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 17. martā, piemērojot steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību, Tiesa aplūkoja *nosacījumus, kādos dalībvalsts var paredzēt personas, kas lūdz starptautisko aizsardzību, nosūtīšanu uz drošu trešo valsti saskaņā ar Dublinas III regulas 3. panta 3. punktu, neizvērtējot viņa pieteikumu pēc būtības*. Šajā lietā prasītājs pamatlietā, Pakistānas pilsonis, bija nelegāli ieceļojis Ungārijas teritorijā no Serbijas. Pirmo starptautiskās aizsardzības pieteikumu viņš bija iesniedzis Ungārijā. Pieteikuma izskatīšanas laikā attiecīgā persona pameta uzturēšanās vietu, kuru viņam bija noteikušas Ungārijas iestādes. Līdz ar to tās izbeidza pieteikuma izskatīšanu, pamatojoties uz to, ka attiecīgā persona bija netieši atsaukusi savu pieteikumu. Vēlāk prasītājs pamatlietā tika apturēts Čehijas Republikā, kad viņš mēģināja iekļūt Austrijā. Čehijas Republikas iestādes lūdza Ungāriju uzņemt atpakaļ attiecīgo personu, un Ungārijas iestādes šo lūgumu izpildīja. Attiecīgā persona iesniedza otru starptautiskās aizsardzības pieteikumu Ungārijā, kuru Ungārijas iestādes noraidīja kā nepieņemamu, to pēc būtības neizskatot. Proti, tās uzskatīja, ka attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju Serbija ir uzskatāma par drošu trešo valsti. Prasītājs pamatlietā pārsūdzēja šo lēmumu.

Tiesa vispirms norādīja, ka tiesības nosūtīt uz drošu trešo valsti starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju var izmantot arī dalībvalsts, kura atpakaļuzņemšanas procedūras ietvaros ir atzinusi savu atbildību izskatīt tāda starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja pieteikumu, kurš šo dalībvalsti atstājis, pirms ir ticis pieņemts lēmums pēc būtības par viņa pirmo starptautiskās aizsardzības pieteikumu.

Turpinājumā Tiesa konstatēja, ka šīs procedūras ietvaros Dublinas III regula neparedz atbildīgajai dalībvalstij (šajā gadījumā – Ungārija) pienākumu pārsūtošo dalībvalsti (šajā gadījumā – Čehijas Republika) informēt par savas valsts tiesiskā regulējuma saturu attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju nosūtīšanu uz drošām trešajām valstīm vai par savu administratīvo praksi šajā jomā. Proti, tas, ka starp abām dalībvalstīm nenotiek informācijas paziņošana par šiem jautājumiem, neaizskar pieteikuma iesniedzēja tiesības uz efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli pret pārsūtīšanas lēmumu un pret lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kādas garantētas Savienības tiesībās.

Visbeidzot Tiesa uzskatīja, ka tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja tiesības uz galīga lēmuma pieņemšanu par viņa pieteikumu nenozīmē, nedz to, ka atbildīgajai dalībvalstij tiek atņemta iespēja atzīt pieteikumu par nepieņemamu, nedz arī to, ka tai tiek uzlikts pienākums atsākt pieteikuma izskatīšanu kādā noteiktā procesuālā stadijā.

Lietās, kurās tika taisīts spriedums **Ghezelbash** (C-63/15, [EU:C:2016:409](#)), kā arī spriedums **Karim** (C-155/15, [EU:C:2016:410](#)), kurus Tiesa virspalātā pasludināja 2016. gada 7. jūnijā, patvēruma meklētāji apstrīdēja dalībvalsts kompetento iestāžu lēmumu viņus pārsūtīt uz citu dalībvalsti, kura ar pirmo dalībvalsti bija vienojusies par viņu patvēruma pieteikumu izskatīšanu. Šajās lietās radās jautājumi par argumentiem, kurus patvēruma pieprasītāji var izvirzīt Dublinas III regulas 27. panta 1. punktā paredzēto tiesiskās aizsardzības līdzekļu ietvaros, lai apstrīdētu pārsūtīšanas lēmumu.

Pirmajā lietā Irānas valstspiederīgais Nīderlandes iestādēs bija iesniedzis pieteikumu par termiņuzturēšanās atļauju. Tā kā, veicot meklēšanu Eiropas Savienības Vīzu informācijas sistēmā (VIS), izrādījās, ka Francijas diplomātiskā pārstāvniecība Irānā bija izsniegusi attiecīgajai personai vīzu uz noteiktu laiku, Nīderlandes valsts sekretārs, pamatojoties uz Dublinas III regulu, lūdza Francijas iestādēm uzņemt attiecīgo personu. Tās apmierināja šo lūgumu. Tomēr otrajā Nīderlandes iestāžu rīkotajā uzklaušanās attiecīgā persona lūdza

iespēju iesniegt dokumentu oriģinālus, lai pierādītu, ka viņš pēc došanās uz Franciju bija atgriezies Irānā, kas pieteikuma iesniedzēja ieskatā nozīmētu, ka šī dalībvalsts nav atbildīga par viņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu. Tādējādi radās jautājums, vai attiecīgajai personai bija tiesības apstrīdēt Francijas Republikas atbildību par viņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu pēc tam, kad šī dalībvalsts bija uzņēmusies šādu atbildību.

Šajā kontekstā Tiesa uzskatīja, ka Dublinas III regulas 27. panta 1. punkts, aplūkojot to kopsakarā ar šīs regulas preambulas 19. apsvērumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka, ceļot prasību par attiecībā uz patvēruma meklētāju pieņemto pārsūtīšanas lēmumu, viņš var norādīt uz kļūdainu šajā regulā paredzētā atbildības kritērija piemērošanu.

Otrajā lietā Sīrijas valstspiederīgais bija lūdzis starptautisko aizsardzību Zviedrijā. Tā kā, veicot meklēšanu "Eurodac" sistēmā, izrādījās, ka attiecīgā persona jau bija lūgusi šādu aizsardzību Slovēnijā, Zviedrijas iestādes (Zviedrijas Migrācijas dienests) lūdza Slovēnijas iestādes uzņemt atpakaļ attiecīgo personu atbilstoši Dublinas III regulas 18. panta 1. punkta b) apakšpunktam. Slovēnijas iestādes apmierināja šo lūgumu. Zviedrijas Migrācijas dienests informēja šīs iestādes, ka attiecīgā persona bija norādījusi, ka tā esot atstājusi dalībvalstu teritoriju vairāk nekā trīs mēnešus pēc sava pirmā patvēruma pieteikuma un ka viņa pasē ir ieceļošanas vīza Libānā. Tā kā Slovēnijas iestādes bija atkārtējušas savu piekrišanu uzņemt atpakaļ attiecīgo personu, Zviedrijas iestādes noraidīja attiecīgās personas starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Tomēr šī persona uzskatīja, ka Slovēnija nav par viņa patvēruma pieteikumu atbildīgā dalībvalsts.

Savā spriedumā Tiesa vispirms lēma, ka Dublinas III regulas 19. panta 2. punkts īpaši tā otrā daļa ir piemērojama trešās valsts valstspiederīgajam, kurš pēc pirmā patvēruma pieteikuma iesniegšanas dalībvalstī iesniedz pierādījumus, ka viņš ir atstājis dalībvalstu teritoriju vismaz uz trim mēnešiem, pirms jauna patvēruma pieteikuma iesniegšanas citā dalībvalstī. Proti, Dublinas III regulas 19. panta 2. punkta pirmajā daļā ir noteikts, ka šīs regulas 18. panta 1. punktā noteiktās uzņemšanas un atpakaļuzņemšanas saistības principā izbeidzas, ja atbildīgā dalībvalsts, kad tai tiek pieprasīts uzņemt atpakaļ patvēruma meklētāju, var konstatēt, ka attiecīgā persona ir atstājusi dalībvalstu teritoriju vismaz uz trim mēnešiem. Tomēr šās regulas 19. panta 2. punkta otrajā daļā ir precizēts, ka pieteikumu, kas iesniegts pēc šī prombūtnes laikposma, uzskata par jaunu pieteikumu, kas ir pamatā jaunai procedūrai, lai noteiktu atbildīgo dalībvalsti. No tā izriet, ka situācijā, kad trešās valsts valstspiederīgais pēc tam, kad viņš ir iesniedzis pirmo patvēruma pieteikumu dalībvalstī, ir pametis dalībvalstu teritoriju vismaz uz trim mēnešiem pirms jauna patvēruma pieteikuma iesniegšanas citā dalībvalstī, minētās regulas 19. panta 2. punktā dalībvalstij, kurā ir iesniegts jaunais patvēruma pieteikums, ir likts novest līdz galam par šī jaunā pieteikuma izskatīšanu atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procesu atbilstoši šajā regulā noteiktajām normām.

Turpinājumā Tiesa – tāpat kā iepriekš minētajā spriedumā Ghezelbash – nolēma, ka Dublinas III regulas 27. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka patvēruma meklētājs, ceļot prasību par attiecībā uz viņu pieņemto pārsūtīšanas lēmumu, var norādīt uz šīs regulas 19. panta 2. punkta otrajā daļā paredzētā noteikuma neievērošanu.

2. IMIGRĀCIJAS POLITIKA

Lietā, kurā tika taisīts spriedums *Affum* (C-47/15, [EU:C:2016:408](#)), kas virspalātā tika pasludināts 2016. gada 7. jūnijā, Tiesai tika uzdots jautājums, vai Direktīvai 2008/115 40 ir pretrunā valsts tiesiskais

40| Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīva 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV L 348, 98. lpp.).

regulējums, kurā par trešās valsts valstspiederīgā nelikumīgu ieceļošanu tās teritorijā, šķērsojot Šengenas zonas iekšējo robežu, ir paredzēts brīvības atņemšanas sods. Runa bija par Ganas valstspiederīgo, kura, neizpildot ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās prasības, šķērsoja Franciju kā autobusa pasažiere ceļā no Beļģijas uz Apvienoto Karalisti.

Pirmām kārtām, Tiesa apstiprināja, ka, ciktāl šāda trešās valsts valstspiederīgā atrodas dalībvalsts teritorijā, tā tajā uzturas nelikumīgi Direktīvas 2008/115 3. panta 2) punkta izpratnē. Tam, ka šādai klātbūtnei ir tikai pagaidu vai tranzīta raksturs, nav nozīmes.

Otrām kārtām, atgādinājusi par spriedumā *Achughbabian*⁴¹ izstrādātiem principiem, Tiesa nosprieda, ka Direktīvai 2008/115 ir pretrunā dalībvalsts tiesiskais regulējums, kas tādām trešās valsts valstspiederīgajam, attiecībā uz kuru šajā direktīvā noteiktā atgriešanas procedūra vēl nav tikusi pabeigta, ļauj piemērot brīvības atņemšanas sodu tikai par nelikumīgu ieceļošanu, šķērsojot iekšējo robežu, kas izraisa nelikumīgu uzturēšanos. Šajā ziņā Tiesa īpaši uzsvēra, ka šādas brīvības atņemšanas dēļ šīs procedūras piemērošana var izrādīties neveiksmīga un atgriešana var tikt aizkavēta, tādējādi apdraudot Direktīvas 2008/115 lietderīgo iedarbību. Tiesa piebilda, ka šī interpretācija ir spēkā arī tad, ja attiecīgo valstspiederīgo, piemērojot nolīgumu vai vienošanos šīs pašas direktīvas 6. panta 3. punkta izpratnē, var uzņemt atpakaļ cita dalībvalsts, nevis tā, kurā viņš ir ticis aizturēts. Proti, šajā pantā nav noteikts tāds izņēmums no Direktīvas 2008/115 piemērošanas, kas papildinātu tās 2. panta 2. punktā paredzētos izņēmumus un kas šādā gadījumā dalībvalstīm ļautu nepiemērot kopējos atgriešanas standartus un procedūras trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi.

IX. TIESU IESTĀŽU SADARBĪBA CIVILLIETĀS

Runājot par tiesu iestāžu sadarbību civillietās, ir jānorāda uz četriem spriedumiem par Regulas Nr. 44/2001⁴² (Briseles I regula), Regulas Nr. 593/2008⁴³ (Romas I regula) un Regulas Nr. 864/2007⁴⁴ (Romas II regula) interpretāciju.

1. BRISELES I REGULA

2016. gada 20. aprīļa spriedumā *Profit Investment SIM* (C-366/13, [EU:C:2016:282](#)) Tiesa lēma par *jurisdikcijas noteikšanas klauzulām, kas iekļautas tādas bankas obligāciju emisijas programmas prospektā, kura veic uzņēmējdarbību dalībvalstī*. Pamatlietā prospektu vienpusēji bija sagatavojis obligāciju emitents un programma bija tikusi īstenota ar līgumiem par parakstīšanos uz šiem vērtspapīriem. Viens no vēlākajiem vērtspapīru ieguvējiem, kurš veica uzņēmējdarbību Itālijā un kuram bija piemērots tiesas noteikts likvidācijas process, tā iemesla dēļ, ka ar emitentu saistīts uzņēmums nebija samaksājis maksājamās procentus, bija cēlis pret šo emitentu, kā arī pret citām sabiedrībām prasību Itālijas tiesās, kur attiecībā pret šo ieguvēju tika izdarīta atsauce uz jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, kurā bija paredzēta citas dalībvalsts tiesu jurisdikcija.

41 | Tiesas 2011. gada 6. decembra spriedums *Achughbabian* (C-329/11, [EU:C:2011:807](#)).

42 | Padomes 2000. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV L 12, 1. lpp.).

43 | Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV L 177, 6. lpp.).

44 | Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II) (OV L 199, 40. lpp.).

Šajā kontekstā Itālijas Kasācijas tiesa uzdeva Tiesai jautājumus par minētās klauzulas spēkā esamību un piemērojamību trešajām personām.

Runājot par Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto jurisdikcijas noteikšanas klauzulu rakstveida formas prasību, Tiesa vispirms konstatēja, ka pamatlietā esošajos apstākļos, šī prasība nozīmē, ka līgumā, ko puses parakstījušas, veicot pirmo iegādi vai vēlāku iegādi, ir jābūt minētai piekrišanai šai klauzulai vai arī ietvertai nepārprotamai atsaucei uz prospektu. Gadījumā, ja nav vērtspapīru vēlāka ieguvēja nepārprotamas piekrišanas, viņam tomēr šāda klauzula ir saistoša, ja ir pierādīts, ka viņš ir pārņēmis šo vērtspapīru nodevēja tiesības un saistības, kas izriet no šiem vērtspapīriem, un ka viņam ir bijusi iespēja iepazīties ar prospektu, kurā minētā klauzula ir iekļauta.

Turpinājumā Tiesa aplūkoja jautājumu, vai šāda jurisdikcijas noteikšanas klauzula, ja tā neatbilst rakstveida formas prasībai, tomēr var tikt uzskatīta par starptautiskajā tirdzniecības praksē pieņemtu formu Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē un tādējādi par spēkā esošu un piemērojamu trešajām personām. Šajā ziņā Tiesa uzskatīja, ka šādas prakses pastāvēšana var tikt konstatēta, ja tostarp ir pierādīts, ka šādi plaši un regulāri rīkojas attiecīgās nozares tirgus dalībnieki, noslēdzot šī veida līgumus, un ka attiecīgajām līgumslēdzējām pusēm par to bija jāzina. Runājot par līgumslēdzēju pušu faktisku vai prezumētu zināšanu par šo praksi, tā var tikt konstatēta, tostarp pierādot, ka līgumslēdzējas puses iepriekš bija nodibinājušas tirdzniecības attiecības savā starpā vai ar citām līgumslēdzējām pusēm, kas darbojas attiecīgajā nozarē, vai ka attiecīgā rīcība ir pietiekami pazīstama, lai to varētu uzskatīt par konsolidētu praksi.

Visbeidzot, runājot par jautājumu, vai šajā lietā ir piemērojams Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts, kurā ir paredzēta iespēja vērsties pret vairākiem atbildētājiem viena no šo atbildētāju domicila vietas tiesā, ja pastāv nesavienojamu spriedumu risks, Tiesa apstiprināja, ka, ja ir celtas vairākas prasības, kurām ir atšķirīgs priekšmets un pamats un kuras nav pakārtotas vai nesaderīgas, nepietiek ar to, ka, atzīstot vienu no tām par pamatotu, tas varētu ietekmēt to tiesību apjomu, kuru aizsardzība tiek prasīta otrajā prasībā, lai rastos nesavienojamu spriedumu risks šīs normas izpratnē.

2016. gada 14. jūlija spriedumā **Granarolo** (C-196/15, [EU:C:2016:559](#)) Tiesa sprieda par *kompetentās tiesas noteikšanu sen nodibinātu tirdzniecības attiecību pēkšņas izbeigšanas jomā*. Strīds pamatlietā bija izcēlies saistībā ar Itālijā esoša ražotāja lēmumu izbeigt aptuveni 25 gadus pastāvošas izplatīšanas attiecības ar Francijā esošu uzņēmumu. Par šīm izplatīšanas attiecībām nebija nedz ietvarlīguma, nedz nolīguma par ekskluzīvām tiesībām. Francijā esošais uzņēmums bija pret Itālijas esošo uzņēmumu Francijas tiesā cēlis prasību par zaudējumu atlīdzību. Tādējādi Tiesai tika vaicāts par to, vai šai prasībai ir neatļautas darbības vai līgumisks raksturs Regulas Nr. 44/2001 5. pantā paredzēto jurisdikcijas noteikumu piemērošanas nolūkos.

Šajā ziņā Tiesa konstatēja, ka šīs regulas 5. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība par zaudējumu atlīdzību, kas balstīta uz sen nodibinātu tirdzniecības attiecību pēkšņu izbeigšanu, neietilpst lietās, kuras attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu, ja starp pusēm pastāv klusējot nodibinātas līgumattiecības, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, neatkarīgi no to kvalifikācijas valsts tiesībās. Pierādījumiem, kuras mērķis ir konstatēt šādu klusējot nodibinātu līgumattiecību esamību, ir jābalstās uz tādu savstarpēji atbilstošu norāžu kopumu, kuru skaitā īpaši var būt sen nodibinātu tirdzniecības attiecību pastāvēšana, pušu savstarpēja labticība, darījumu likumība un attīstība laikā, ko izsaka daudzums un vērtība, iespējamās vienošanās par rēķinos norādītajām cenām un/vai piešķirtajām atlaidēm, kā arī sarakste.

Runājot par Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta piemērošanu minētajām sen nodibinātajām tirdzniecības attiecībām, Tiesa norādīja, ka tās ir jākvalificē par “preču iegādi” vai par “pakalpojumu sniegšanas līgumu” atkarībā no attiecīgās raksturojošās saistības. Līgums, kura raksturojošās saistības ir preces piegāde, ir jākvalificē kā “preču iegāde”. Sen nodibinātas tirdzniecības attiecības starp diviem uzņēmējiem var šādi kvalificēt, ja šīs attiecības izpaužas kā vienošanās, kas seko viena otrai, un to priekšmets ir preču piegāde

un pārvietošana. Savukārt šāda kvalifikācija neatbilst tāda tipiska izplatīšanas līguma sistēmai, ko raksturo ietvarlīgums, kura priekšmets ir saistības starp diviem uzņēmējiem nākotnē par piegādes un pieprasījuma nodrošināšanas pienākumu.

Runājot par pakalpojumu sniegšanas kvalifikāciju, jēdziens pakalpojumi minētās tiesību normas izpratnē katrā ziņā nozīmē vismaz to, ka puse, kas tos sniedz, veic konkrētu darbību, saņemot par to atlīdzību. Tā tas ir, ja izplatītājs spēj klientiem piedāvāt pakalpojumus un priekšrocības, ko nespēj vienkāršs tālākpārdevējs, un tādējādi, labvēlīgi ietekmējot piegādātāja preces, iegūt lielāku vietējā tirgus daļu. Turklāt fakts, ka izplatīšanas līgums ir balstīts uz piegādātāja izvēlētiem izplatītājiem, var izplatītājiem piešķirt konkurences priekšrocību, kura kopā ar palīdzību, kas izplatītājiem tiek sniegta attiecībā uz piekļuvi reklāmas materiāliem, apmācības pasākumiem vai maksāšanas līdzekļiem, atbilst atlīdzības kritērijam, kas ir raksturīgs pakalpojumu sniegšanas līgumam.

2. ROMAS I UN ROMAS II REGULA

2016. gada 28. jūlija spriedumā *Verein für Konsumenteninformation* (C-191/15, [EU:C:2016:612](#)) Tiesa lēma par jautājumiem, kuri attiecas uz *attiecībām starp patērētāju aizsardzības noteikumiem un noteikumiem par līgumiem piemērojamajam tiesībām*. Pamatlietā Austrijas patērētāju interešu aizsardzības apvienība bija cēlusi prasību par noteikuma izmantošanas izbeigšanu Direktīvas 2009/22⁴⁵ izpratnē attiecībā uz noteikumiem par līgumsaistībām un ārpuslīgumiskām saistībām piemērojamo tiesību izvēli, kuri tika uzskatīti par negodīgiem. Šie noteikumi bija iekļauti tāda uzņēmuma vispārējos pārdošanas nosacījumos, kura juridiskā adrese ir Luksemburgā un kurš nodarbojas ar preču pārdošanu tiešsaistē patērētājiem dažādās dalībvalstīs.

Tiesas ieskatā, Romas I un II regula ir jāinterpretē tādējādi, ka, neskarot abu šo regulu 1. panta 3. punktu, šādi prasībai par noteikuma izmantošanas izbeigšanu Direktīvas 2009/22 izpratnē piemērojamās tiesības ir jānosaka atbilstoši Romas II regulas 6. panta 1. punktam, jo no negodīgo noteikumu izmantošanas izriet tiesiskās kārtības aizskārums, kura novēršana ir patērētāju tiesību aizsardzības apvienību mērķis. Savukārt attiecīgo līguma noteikumu izvērtēšanai piemērojamie tiesību akti vienmēr ir jānosaka saskaņā ar Romas I regulu un neatkarīgi no tā, vai šis izvērtējums tiek veikts individuālas vai kolektīvas prasības ietvaros.

Turklāt no Romas I regulas 6. panta 2. punkta izriet, ka prasības par noteikuma izmantošanas izbeigšanu ietvaros izvērtējot kāda noteikuma negodīgumu, piemērojamo tiesību aktu izvēle neietekmē tās valsts tiesībās paredzēto imperatīvo tiesību normu piemērošanu, kurā dzīvo patērētāji, kuru intereses ar šo prasību tiek aizstāvētas. Šīs normas var ietvert noteikumus, ar kuriem transponēta Direktīva 93/13⁴⁶ par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos, ciktāl tās atbilstoši šīs direktīvas 8. pantam nodrošina augstāku patērētāju tiesību aizsardzības līmeni.

Līdz ar to atsevišķi neapspriests pārdevēja vai piegādātāja vispārējo pārdošanas nosacījumu noteikums, saskaņā ar kuru tiešsaistes tirdzniecības ceļā noslēgtu līgumu ar patērētāju reglamentē tās dalībvalsts tiesību akti, kurā ir šā pārdevēja vai piegādātāja juridiskā adrese, ir negodīgs Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkta izpratnē, ciktāl tas maldina patērētāju. Tā tas ir gadījumā, ja šis noteikums patērētājam rada priekšstatu, ka šim līgumam ir piemērojami tikai šīs dalībvalsts tiesību akti, neinformējot viņu par to, ka uz viņu attiecas arī aizsardzība, kas paredzēta imperatīvajās tiesību normās, kuras tiktu piemērotas šā noteikuma neesamības gadījumā.

45| Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīva 2009/22/EK par aizliegumiem saistībā ar patērētāju interešu aizsardzību (OV L 110, 30. lpp.).

46| Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.).

Turklāt Tiesa nosprieda, ka tiešsaistes tirdzniecības uzņēmuma veiktai personas datu apstrādei Direktīvas 95/46 ⁴⁷ 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē ir piemērojami tās dalībvalsts tiesību akti, uz kuru ir vērstas šī uzņēmuma darbības, ja izrādās, ka šis uzņēmums attiecīgo datu apstrādi veic šajā dalībvalstī esoša nodibinājuma darbību ietvaros.

Visbeidzot 2016. gada 18. oktobra spriedumā **Nikiforidis** (C-135/15, [EU:C:2016:774](#)) Tiesa virspalātā lēma par, pirmkārt, *Romas I regulas piemērojamību laikā un, otrkārt, par dalībvalsti, kas nav tiesas atrašanās valsts, prevalējošo imperatīvo normu piemērošanas nosacījumiem*. Prasība pamatlietā bija par skolotāja, kuru ar Grieķijas valsti saista privāttiesisks līgums un kurš Vācijā ir nodarbināts kopš 1996. gada, algas samazināšanu laikposmā no 2010. līdz 2012. gadam saistībā ar Grieķijas valsts finanšu konsolidāciju. Šajā lietā runa bija par līgumam piemērojamajām tiesībām, kā arī Vācijas tiesas pienākumu piemērot Grieķijas prevalējošās imperatīvās normas.

Tiesa vispirms norādīja, ka atbilstoši Romas I regulas 28. pantam tā ir piemērojama visu veidu līgumiem – arī darba līgumiem –, kas noslēgti no 2009. gada 17. decembra. Savukārt no tās piemērošanas jomas ir izslēgtas pirms šā datuma noslēgto līgumu nākotnes sekas. No tā izriet, ka jebkura līgumslēdzēju pušu piekrišana pēc 2009. gada 16. decembra turpināt iepriekš noslēgta līguma izpildi nevar minēto regulu padarīt par piemērojamu šīm līgumattiecībām. Turklāt likumdevēja izvēle tiktu apšaubīta, ja pietiktu ar jebkuru grozījumu, pat nelielu, sākot no 2009. gada 17. decembra, pirms šī datuma sākotnēji noslēgtā līgumā, lai šis līgums turpmāk ietilptu šīs regulas piemērošanas jomā pretēji tiesiskās noteiktības principam. Savukārt, ja, sākot no Romas I regulas piemērošanas uzsākšanas datuma, darba tiesiskās attiecībās ar pušu piekrišanu ir grozītas tādā apjomā, ka ir jāuzskata, ka no šī datuma ir noslēgts jauns darba līgums, ir uzskatāms, ka sākotnējais līgums ir aizstāts ar jaunu darba līgumu.

Runājot par iespēju ņemt vērā prevalējošās imperatīvās normas, kas nav Romas I regulas 9. panta 2. un 3. punktā minētās valsts, kuras tiesā ir celta prasība, vai valsts, kurā ir jāizpilda no līguma izrietošās saistības, prevalējošās imperatīvās normas, Tiesa uzskatīja, ka prevalējošu imperatīvu normu uzskaitījums, ko tiesa, kurā ir celta prasība, var piemērot, Romas I regulā ir izsmeltošs. Proti, Tiesas ieskatā, ja tiktu paplašināta šī atkāpe no principa, ka līgumslēdzējas puses var brīvi izvēlēties piemērojamo likumu, lai ļautu tiesai, kurā ir celta prasība, piemērot citas dalībvalsts, kas nav viena no Romas I regulas 9. panta 2. un 3. punktā norādītajām valstīm, prevalējošās imperatīvās normas, varētu tikt apdraudēta tiesiskās noteiktības nodrošināšana Eiropas tiesiskuma telpā un ietekmēts darba ņēmēja aizsardzības mērķis, kas ir paredzēts tās dalībvalsts tiesībās, kurā viņš ir nodarbināts. Tomēr šīs normas neliedz ņemt vērā prevalējošās imperatīvās normas, kas nav valsts, kurā ir celta prasība, vai saistību izpildes valsts normas, ciktāl šī ņemšana vērā ir paredzēta līgumam piemērojamajās materiālo tiesību normās, kuras ar Romas I regulu nav saskaņotas.

47| Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (OV L 281, 31. lpp.).

X. TIESU IESTĀŽU SADARBĪBA KRIMINĀLLIETĀS

1. EIROPAS APCIETINĀŠANAS ORDERIS

2016. gadā uzmanību ir pelnījuši septiņi spriedumi par Eiropas apcietināšanas orderi, kurš tika izveidots ar Pamatlēmumu 2002/584⁴⁸.

Pirmkārt, 2016. gada 5. aprīļa spriedumā **Aranyosi un Căldăraru** (C-404/15 un C-659/15 PPU, [EU:C:2016:198](#)) Tiesa virspalātā steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā lēma par *iespēju atlikt Eiropas apcietināšanas ordera izpildi ja pastāv faktiskas necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās risks saistībā ar šā ordera izsniegšanas dalībvalstī pastāvošajiem brīvības atņemšanas apstākļiem*. Vācijas izpildes tiesu iestāde, kurā bija iesniegti Ungārijas un Rumānijas tiesu iesniegti Eiropas apcietināšanas orderu izpildes lūgumi, uzskatīja, ka brīvības atņemšanas apstākļi, ar kurām attiecīgās personas varētu saskarties šo valstu cietumos, pārkāpj viņu pamattiesības īpaši Pamattiesību hartas 4. pantu, kurā ir aizliegta necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai sodi. Šajā ziņā minētā izpildes iestāde atsauca uz vairākiem Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem, kuros šī tiesa bija konstatējusi Rumānijas un Ungārijas izdarītus pamattiesību pārkāpumus saistībā ar to pārpildītajām brīvības atņemšanas iestādēm.

Šajā saistībā Tiesa vispirms atgādināja, ka Hartas 4. pantā paredzētajam necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai soda aizliegumam ir absolūts raksturs, jo tas ir cieši saistīts ar Hartas 1. pantā paredzētās cilvēka cieņas ievērošanu. Līdz ar to, ja izpildes dalībvalsts iestādes rīcībā ir ziņas, kas apliecina, ka pastāv faktiskais risks, ka attiecībā pret personām, kurām izsniegšanas dalībvalstī tiks piemērota brīvības atņemšanas, notiks šāda izturēšanās, tai ir jānovērtē šis risks, pirms tiek pieņemts lēmums par attiecīgās personas nodošanu.

Ja šāds risks izriet no vispārējiem brīvības atņemšanas apstākļiem attiecīgajā dalībvalstī, šis konstatējums tomēr pats par sevi nevar būt ordera izpildes atteikuma pamats. Proti, izpildes iestādei ir konkrēti un precīzi jānovērtē, vai pastāv nopietns un pierādīts pamats uzskatīt, ka attiecīgā persona tiks faktiski pakļauta šim riskam paredzēto tās brīvības atņemšanas apstākļu izsniegšanas dalībvalstī dēļ. Šajā nolūkā minētajai iestādei ir jālūdz izsniegšanas iestādei steidzami sniegt visu vajadzīgo papildu informāciju par brīvības atņemšanas apstākļiem izsniegšanas dalībvalstī. Ja, ņemot vērā sniegto informāciju vai jebkuru citu tās rīcībā esošu informāciju, izpildes iestāde konstatē, ka attiecībā uz personu, pret kuru ir izdots orderis, pastāv faktiskas necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās risks, ordera izpilde ir jāatliek līdz tiek saņemta papildu informācija, kas ļauj noraidīt šāda riska esamību. Ja šī riska esamība nevar tikt noraidīta saprātīgā termiņā, šai iestādei ir jālemj par to, vai nodošanas procedūra ir jāzbeidz.

Otrkārt, spriedumā **Dworzecki** (C-108/16 PPU, [EU:C:2016:346](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 24. maijā steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, Tiesa lēma par *Pamatlēmuma 2002/584, kurā grozījumi izdarīti ar Pamatlēmumu 2009/299⁴⁹, 4. a panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta interpretāciju, kurā ir paredzēts fakultatīvs Eiropas apcietināšanas ordera neizpildes pamatojums*. Pamatlieta bija par Eiropas apcietināšanas ordera, kuru Polijas tiesa bija izdevusi attiecībā uz Polijas valstspiederīgo, lai Polijā izpildītu trīs brīvības atņemšanas sodus, izpildes procedūru Nīderlandē. Attiecībā uz vienu no šiem sodiem apcietināšanas orderi

48| Padomes 2002. gada 13. jūnija Pamatlēmums 2002/584/TI par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV L 190, 1. lpp., un labojums – OV 2006, L 279, 30. lpp.).

49| Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmums 2009/299/TI, ar ko groza Pamatlēmumus 2002/584/TI, 2005/214/TI, 2006/783/TI, 2008/909/TI un 2008/947/TI, tādējādi stiprinot personu procesuālās tiesības un veicinot savstarpējas atziņas principa piemērošanu attiecībā uz aizmuguriskiem nolēmumiem (OV L 81, 24. lpp.).

bija precizēts, pirmkārt, ka attiecīgā persona nav personiski piedalījies lietas izskatīšanā, kuras rezultātā ir pasludināts spriedums, ar ko noteikts šis sods, un, otrkārt, ka pavēsti, kura bija nosūtīta uz attiecīgās personas norādīto adresi paziņojumiem, bija saņēmis šīs personas vectēvs. Tādējādi, tā kā apcietināšanas orderis neļāva noskaidrot, vai pavēste ir tikusi faktiski nodota attiecīgajai personai, Nīderlandes tiesai bija šaubas, vai ir izpildīti Eiropas apcietināšanas ordera neatzišanas nosacījumi.

Šajā ziņā Tiesa vispirms atgādināja, ka izpildes tiesu iestādei principā ir jāpilda Eiropas apcietināšanas orderis, lai gan attiecīgā persona nav piedalījies procesā, kura noslēgumā ir pieņemts nolēmums par ordera izdošanu. Tai it īpaši ir šāds pienākums, ja attiecīgā persona saņēma pavēsti personīgi un tādējādi tika informēta par tās lietas izskatīšanas plānoto dienu un vietu vai ar citiem līdzekļiem saņēma oficiālu informāciju tādā veidā, ka ir nepārprotami konstatēts, ka attiecīgā persona zināja par paredzēto lietas izskatīšanu. Šo pavēstes izsniegšanas nosacījumu ievērošana spēj nodrošināt, ka attiecīgā persona ir laikus saņēmusi informāciju par savas lietas izskatīšanas dienu un vietu, un tādējādi ļauj izpildes iestādei uzskatīt, ka tiesības uz aizstāvību ir ievērotas. Šajos apstākļos, pat ja principā nevar tikt izslēgts, ka pavēstes nodošana trešajai personai atbilst minētajām prasībām, tomēr ir viennozīmīgi jāpierāda, ka šī trešā persona ir patiešām nodevusi pavēsti attiecīgajai personai.

Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka par pamatlēmuma 4.a panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktā izklāstītajiem nosacījumiem atbilstošu nav uzskatāma pavēste, kas ir nodota attiecīgās personas adresē šai māsasimniecībai piederošai personai, kura ir apņēmusies to nodot attiecīgajai personai, ja Eiropas apcietināšanas orderī nav iespējams pārliecināties, vai – un attiecīgā gadījumā – kad šī persona ir faktiski nodevusi šo pavēsti attiecīgajai personai. Tomēr Tiesa vienlaikus arī uzsvēra, ka, tā kā minētajā pantā norādītie gadījumi ir tikusi paredzēti kā izņēmumi no fakultatīva neatzišanas pamatojuma, izpildes tiesu iestāde var katrā ziņā, ņemt vērā citus apstākļus, kas tai ļauj pārliecināties, ka attiecīgās personas nodošana nepārkāpj tās tiesības uz aizstāvību.

Treškārt, spriedumā **Bob-Dogi** (C-241/15, [EU:C:2016:385](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 1. jūnijā Tiesai bija iespēja lemt par Pamatlēmuma 2002/584 8. panta 1. punkta c) apakšpunktu un it īpaši par *sekām, kas izriet no tā, ka nav atsevišķa valsts lēmuma par apcietinājuma piemērošanu, kas būtu pieņemts pirms Eiropas apcietināšanas ordera, ja nodošanas lūgums ir balstīts uz pēdējo minēto*. Šajā lietā Ungārijas iestāde iesniedza Rumānijas izpildes iestādei nodošanas lūgumu, pamatojoties vienīgi uz Eiropas apcietināšanas orderi, kura pamatā nebija atsevišķs iepriekš pieņemts valsts lēmums par apcietinājuma piemērošanu.

Tiesas ieskatā, ja kriminālvajāšanas veikšanai izdotā Eiropas apcietināšanas orderī nav norādes uz to, ka pastāv valsts lēmums par apcietinājumu, izpildes tiesu iestāde nevar to izpildīt, ja pēc lūguma izsniegšanas iestādei steidzami sniegt jebkādu nepieciešamo papildu informāciju, minētā izpildes tiesu iestāde konstatē, ka apcietināšanas orderis ir ticis izdots, nepastāvot faktiski pieņemtam valsts lēmumam par apcietinājumu. Šajā ziņā tā precizēja, ka prasība par atsevišķu no Eiropas apcietināšanas ordera nošķirtu valsts lēmumu par apcietinājumu ir īpaša svarīga, jo tas nozīmē, ka gadījumā, ja Eiropas apcietināšanas orderis ir izsniegts kriminālvajāšanas nolūkos, attiecīgā persona procedūras pirmajā stadijā jau ir varējusi izmantot procesuālās garantijas un pamattiesības, kuru aizsardzība izsniegšanas iestādei ir jānodrošina atbilstoši piemērojamajām valsts tiesībām. Tiesa norādīja, ka Eiropas apcietināšanas ordera sistēma ietver divu līmeņu aizsardzību attiecībā uz tām tiesībām, kuras ir pieprasītajai personai, jo tiesu aizsardzībai, kas paredzēta brīdī, kad tiek pieņemts valsts līmeņa nolēmums, tiek pievienota aizsardzība, kura ir jānodrošina, izsniedzot Eiropas apcietināšanas orderi. Taču šī tiesu aizsardzība principā iztrūkst, ja pirms Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanas nav ticis pieņemts valsts tiesas nolēmums.

Ceturtkārt, spriedumā **JZ** (C-294/16 PPU, [EU:C:2016:610](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 28. jūlijā steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, Tiesai bija jāinterpretē Pamatlēmuma 2002/584 26. pants, kurš attiecas uz *izpildes dalībvalstī apcietinājumā pavadīta laika ieskaitīšanu*. Šajā lietā Polijas tiesa bija piespriedusi Polijas valstspiederīgajam trīs gadus un divus mēnešus ilgu brīvības atņemšanas sodu. Tā kā notiesātais izvairījās

no soda izciešanas Polijā, attiecībā uz viņu tika izdots Eiropas apcietināšanas orderis. Pēc tam, kad, izpildot šo apcietināšanas orderi, viņu aizturēja Apvienotās Karalistes iestādes, attiecīgajai personai tika piemērots deviņu stundu ilgs mājas arests nakts laikā kopā ar uzraudzību, kas tiek veikta, izmantojot elektronisku aproci, ar pienākumu sākotnēji katru dienu un vēlāk vairākas reizes nedēļā noteiktā laikā ierasties policijas komisariātā, kā arī ar aizliegumu pieprasīt tādu dokumentu izsniegšanu, kas atļautu izceļot uz ārvalstīm. Pēc viņa nodošanas Polijas iestādēm attiecīgā persona pieprasīja, lai laikposms, kurā viņam Apvienotajā Karalistē tika piemērots mājas arests un elektroniskā uzraudzība, tiktu ieskaitīts viņam Polijā piesprieztajā brīvības atņemšanas sodā.

Tiesa nosprieda, ka jēdziens “apcietinājums izpildes dalībvalstī” Pamatlēmuma 26. panta 1. punkta izpratnē nozīmē nevis brīvības ierobežošanas, bet gan brīvības atņemšanas līdzekli, un papildus ieslodzījumam tas attiecas uz jebkuru attiecīgajai personai piemērotu līdzekli vai jebkuru līdzekļu kopumu, kas to veida, ilguma, seku un piemērošanas noteikumu dēļ atņem attiecīgajai personai brīvību veidā, kas ir salīdzināms ar ieslodzījumu. Līdz ar to Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanas dalībvalsts tiesu iestādei ir pienākums pārbaudīt, vai izpildes dalībvalstī attiecīgajai personai piemērotie līdzekļi ir jāpielīdzina brīvības atņemšanai. Ja, veicot šādu pārbaudi, šī tiesu iestāde secina, ka tas tā ir, pamatlēmumā ir noteikts, ka brīvības atņemšanas soda termiņā, kas ir jāizcieš izsniegšanas dalībvalstī, ieskaita visu laikposmu, kurā šie līdzekļi ir tikuši piemēroti izpildes dalībvalstī.

Šajā lietā Tiesa uzskatīja, ka tādi pasākumi kā attiecīgajai personai Apvienotajā Karalistē piemērotie principā nav tik ierobežojoši, lai radītu tādas brīvības atņemšanas sekas, kas būtu salīdzināmas ar ieslodzījumu, un lai tāpēc tie būtu kvalificējami par “apcietinājumu” pamatlēmuma 26. panta 1. punkta izpratnē. Tomēr, tā kā šajā tiesību normā tiek tikai noteikta tādas personas pamattiesību minimālā aizsardzība, attiecībā uz kuru ir izdots Eiropas apcietināšanas orderis, pamatlēmumam nav pretrunā tas, ka izsniegšanas dalībvalsts tiesu iestāde, pamatojoties vienīgi uz valsts tiesībām, var kopējā brīvības atņemšanas termiņā ieskaitīt visu vai daļu no laikposma, kurā šai personai ir tikuši piemēroti šādi līdzekļi.

Piektkārt, 2016. gada 10. novembrī spriedumos **Poltorak** (C-452/16 PPU, [EU:C:2016:858](#)), **Özçelik** (C-453/16 PPU, [EU:C:2016:860](#)) un **Kovalkovas** (C-477/16 PPU, [EU:C:2016:861](#)), kuriem tika piemērota steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība, Tiesai bija iespēja interpretēt Pamatlēmuma 2002/584 6. un 8. pantu, saskaņā ar kuriem *Eiropas apcietināšanas orderī ir jābūt ietvertai norādei par dalībvalsts tiesas pieņemtu lēmumu par apcietinājuma piemērošanu vai citu izpildāmu nolēmumu*. Runa bija par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuri tika saņemti no vienas un tās pašas Nīderlandes tiesas kā triju Eiropas apcietināšanas lēmumu izpildes tiesu iestādes. Lietā **Poltorak** Eiropas apcietināšanas orderi bija izdevusi Zviedrijas policijas pārvalde. Tāpat lietā **Özçelik** attiecīgo apcietināšanas orderi bija izdevis Ungārijas policijas dienests, taču to pēc tam bija apstiprinājusi prokuratūra. Savukārt lietā **Kovalkovas** Eiropas apcietināšanas orderi bija izdevusi Lietuvas Tieslietu ministrija.

Tādējādi iesniedzējtiesa lūdza Tiesai precizēt, vai var tikt uzskatīts, ka uz policijas dienestu (lieta **Poltorak**) un tādu izpildvaras iestādi kā Lietuvas Tieslietu ministrija (lieta **Kovalkovas**) attiecas jēdziens “izsniegšanas tiesu iestāde” pamatlēmuma 6. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē. Tā turklāt Tiesai jautāja, vai prokuratūras veikta tāda apcietināšanas ordera apstiprināšana, kuru pirms tam kriminālvajāšanas veikšanai ir izsniedzis policijas dienests, var tikt uzskatīta par jēdzienā “tiesas nolēmums” pamatlēmuma 8. panta 1. punkta c) apakšpunktā ietilpstošu (lieta **Özçelik**).

Tiesa nosprieda, ka pamatlēmuma 6. panta 1. punktā atrodamais jēdziens “tiesu iestāde” nav ierobežots ar to, ka ar to tiktu apzīmēti vienīgi dalībvalsts tiesneši vai tiesas, bet gan ļauj – plašākā nozīmē – ietvert iestādes, kas attiecīgajā tiesību sistēmā piedalās tiesas spriešanas sistēmā. Tomēr tā precizēja, ka pamatlēmuma 1. panta 2. punktā nostiprinātais savstarpējās atzišanas princips, saskaņā ar kuru izpildes tiesu iestādei ir pienākums izpildīt izsniegšanas tiesu iestādes izsniegtu apcietināšanas orderi, ir balstīts uz premisu, ka tiesu iestāde ir

iesaistījusies pirms Eiropas apcietināšanas ordera izpildes, lai īstenotu tiesas kontroli. Taču iestādes, kura kā, piemēram, policijas dienests, nav tiesu iestāde vai kura kā, piemēram, Lietuvas Tieslietu ministrija, ir izpildvaras iestāde, veikta apcietināšanas ordera izsniegšana neļauj sniegt garantiju izpildes tiesu iestādei, ka pār šī Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanu ir bijusi šāda tiesas kontrole, un tādējādi tā nav pietiekama, lai pamatotu dalībvalstu augsto savstarpējās uzticēšanās līmeni, kas ir pamatlēmuma pašā pamatā.

Kvalificējusi Pamatlēmuma 2002/584 6. panta 1. punktā minēto jēdzienu "tiesu iestāde" kā autonomu Savienības tiesību jēdzienu, Tiesa norādīja, ka šis jēdziens attiecas uz valsts iestādēm, kuras piedalās kriminālās tiesvedības īstenošanā dalībvalstīs, taču neattiecas uz policijas dienestiem (lieta *Poltorak*). Tiesa no tā secināja, ka prokurora veikts valsts policijas dienesta kriminālvajāšanas nolūkiem izdota apcietinājuma ordera apstiprinājums ir tiesību akts, ar kuru šī prokuratūra kontrolē un apstiprina orderi, un tādējādi tas ir uzskatāms par "tiesas nolēmumu" pamatlēmuma 8. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē (lieta *Özçelik*). Savukārt tā uzskatīja, ka jēdzienā "tiesu iestāde" neietilpst tāda izpildvaras iestāde kā Lietuvas Tieslietu ministrija (lieta *Kovalkovas*).

2. TIESĪBAS UZ MUTISKO UN RAKSTISKO TULKOJUMU KRIMINĀLPROCESĀ

2016. gada 9. jūnijā spriedumā *Balogh* (C-25/15, [EU:C:2016:423](#)) Tiesa lēma, pirmkārt, par Direktīvā 2010/64⁵⁰ paredzēto tiesību uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā tvērumu un, otrkārt, par Pamatlēmuma 2009/315⁵¹ un Lēmuma 2009/316⁵² piemērošanu sodāmības reģistru informācijas apmaiņai. Šajā lietā Ungārijas valstspiederīgajam Austrijas tiesa bija piespriedusi brīvības atņemšanas sodu. Austrijas iestādes bija informējušas Ungārijas iestādes par sprieduma saturu, izmantojot Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēmu (ECRIS). Ungārijas iestādes šo spriedumu bija nosūtījušas Ungārijas tiesai atbilstoši īpašai valsts procedūrai, kuras vienīgais mērķis ir atzīt, ka ārvalsts tiesas spriedumam ir tāda pat vērtība kā tad, ja to būtu pasludinājusi valsts tiesa. Šajā procedūrā bija nepieciešams nodrošināt sprieduma tulkojumu ungāru valodā. Uzdots jautājums attiecās uz tulkošanas izdevumu segšanu.

Šajā kontekstā Tiesa nosprieda, ka saskaņā ar Direktīvas 2010/64 1. panta 2. punktu tiesības uz mutisko un rakstisko tulkojumu ir aizdomās turētajām vai apsūdzētajām personām līdz "brīdim, kad tiek pabeigts process", kas ietver galīgu jautājuma izšķiršanu par to, vai šī persona ir izdarījusi noziedzīgo nodarījumu tostarp vajadzības gadījumā ar notiesāšanu un jebkādu pārsūdzību izskatīšanu. Līdz ar to tās nav piemērojamas īpašā valsts procedūrā, kura attiecas uz citas dalībvalsts pasludināta galīga sprieduma atzīšanu, jo tā pēc definīcijas notiek pēc tam, kad ir galīgi ticis noskaidrots jautājums par to, vai aizdomās turētā vai apsūdzētā persona ir izdarījusi noziedzīgo nodarījumu, un attiecīgajā gadījumā – pēc tās notiesāšanas.

Turklāt Tiesa nosprieda, ka Pamatlēmumam 2009/315 un Lēmumam 2009/316 ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma īstenošana, ar ko ir ieviesta tāda īpaša procedūra kā Ungārijas tiesībās paredzētā. Proti, attiecīgās personas dalībvalsts centrālās iestādes veiktai notiesāšanas dalībvalsts pasludināta notiesājošā sprieduma ierakstīšanai sodāmības reģistrā ir jānotiek, tieši pamatojoties uz to informāciju par šo notiesājošo spriedumu, ko šis pēdējās minētās dalībvalsts centrālā iestāde ir sniegusi ar ECRIS starpniecību. Tādējādi šī ierakstīšana

50 | Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Direktīva 2010/64/ES par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā (OV L 280, 1. lpp.).

51 | Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmums 2009/315/TI par organizatoriskiem pasākumiem un saturu no sodāmības reģistra iegūtas informācijas apmaiņai starp dalībvalstīm (OV L 93, 23. lpp.).

52 | Padomes 2009. gada 6. aprīļa Lēmums 2009/316/TI par Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēmas (ECRIS) izveidi (OV L 93, 33. lpp.).

reģistrā nedrīkst būt atkarīga no tā, ka iepriekš tiek īstenota minēto notiesājošo spriedumu atzīšanas procedūra, ne *a fortiori* no tā, ka šādas atzīšanas nolūkā attiecīgās personas valstspiederības dalībvalstij tiek nosūtīts notiesājošais spriedums. Šāda procedūra turklāt ir pretrunā spriedumu un lēmumu krimināllietās savstarpējas atzīšanas principam, kurš ir paredzēts LESD 82. panta 1. punktā.

3. PROCESI UN NOLĒMUMI KRIMINĀLLIETĀS CITĀ DALĪBVALSTĪ

Spriedumā **Kossowski** (C-486/14, [EU:C:2016:483](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 29. jūnijā, Tiesai bija jāprecizē *ne bis in idem* principa tvērums Šengenas telpā. Šajā gadījumā Vācijā pret Polijas valstspiederīgo, kurš tika apsūdzēts par izspiešanu ar vardarbības piedraudējumu atbildību pastiprinošos apstākļos, bija ticis uzsākts kriminālprocess. Tomēr Vācijas tiesa, kura izskatīja lietu, atteicās uzsākt lietas iztiesāšanu, pamatojoties uz to, ka tas būtu pretrunā *ne bis in idem* principam, kas ir piemērojams Šengenas telpā. Proti, Polijas prokuratūra arī bija uzsākusi izmeklēšanu par šiem pašiem faktiem un to bija galīgi izbeigusi, jo apsūdzētais bija atteicies sniegt liecību un cietušais un liecinieks, kuri dzīvo Vācijā, nevarēja tikt nopratināti. Iesniedzējtiesa, kurā bija vērsusies Vācijas prokuratūra, lūdza Tiesai precizēt, vai, ņemot vērā, ka Polijas prokuratūras lēmums bija pieņemts, neveicot padziļinātu izmeklēšanu, apsūdzētais ir jāuzskata par personu attiecībā, uz kuru ticis pasludināts "galīgs tiesas spriedums," Šengenas nolīguma īstenošanas konvencijas ⁵³ 54. panta izpratnē vai "attaisnot[ū] [...] ar galīgu spriedumu" Pamattiesību hartas 50. panta izpratnē un tāpēc *ne bis in idem* princips liedz no jauna veikt kriminālvajāšanu par šiem pašiem faktiem.

Tiesa, izskatot lietu virspalātā, atgādināja, ka *ne bis in idem* principa mērķis ir garantēt personai, attiecībā uz kuru ir pasludināts spriedums un kura ir izcietusi sodu vai arī kura Šengenas dalībvalstī ir galīgi attaisnota, ka tā var brīvi pārvietoties Šengenas telpā, nebaidoties no kriminālvajāšanas par tiem pašiem nodarījumiem citā Šengenas dalībvalstī. Tomēr šā principa mērķis nav aizdomās turēto aizsargāt no iespējas, ka vairākās Šengenas dalībvalstīs tiks veiktas secīgas izmeklēšanas attiecībā uz viņu par tiem pašiem nodarījumiem. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka prokurora pieņemts lēmums par kriminālvajāšanas izbeigšanu un pret personu uzsāktās izmeklēšanas galīgu izbeigšanu nevar tikt kvalificēts kā galīgais spriedums *ne bis in idem* principa piemērošanas nolūkos, ja no šī lēmuma pamatojuma izriet, ka procedūra ir tikusi izbeigta, neveicot padziļinātu izmeklēšanu. Šajā ziņā tas, ka nav ticis nopratināts cietušais un iespējamais liecinieks, ir norāde par to, ka padziļināta izmeklēšana nav tikusi veikta.

Turklāt spriedumā **Ognyanov** (C-554/14, [EU:C:2016:835](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 8. novembrī, Tiesa virspalātā lēma par savstarpējas atzīšanas principa, kas tostarp paredzēts Pamatlēmumā 2008/909 ⁵⁴, tvērumu, lai noteiktu piespriedē soda izpildei piemērojamās tiesības. Šī lieta attiecās uz Bulgārijas valstspiederīgo, kuram Dānijas tiesa bija piespriedusi brīvības atņemšanas sodu uz piecpadsmit gadiem. Attiecīgā persona daļu no soda bija izcietusi Dānijā, pirms tā tika nodota Bulgārijas iestādēm. Atrodoties ieslodzījumā Dānijā, šī persona vairāk nekā pusotru gadu bija strādājusi. Šajā ziņā Bulgārijas tiesībās atbilstoši valsts tiesas sniegtajai interpretācijai ir paredzēts, ka darbs, ko veikusi ieslodzītā persona, pat ja tas ir veikts citā dalībvalstī, tiek ņemts vērā, lai samazinātu soda ilgumu tādējādi, ka divas darba dienas atbilst vienai brīvības atņemšanas dienai. Tomēr, nododot attiecīgo personu, Dānijas iestādes bija skaidri norādījušas Bulgārijas iestādēm, ka

53| Konvencija, ar ko īsteno 1985. gada 14. jūnija Šengenas nolīgumu starp Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām, kas parakstīta Šengēnā 1990. gada 19. jūnijā (OV 2000, L 239, 19. lpp.).

54| Padomes 2008. gada 27. novembra Pamatlēmums 2008/909/TI par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz spriedumiem krimināllietās, ar kuriem piespriedi brīvības atņemšanas sodi vai ar brīvības atņemšanu saistīti pasākumi, lai tos izpildītu Eiropas Savienībā (OV L 327, 27. lpp.).

Dānijas tiesībās nav atļauts samazināt brīvības atņemšanas sodu saistībā ar personas soda izpildes laikā veikto darbu.

Tāpēc, lai noteiktu sodu, ko attiecīgajai personai vēl ir jāizcieš Bulgārijā, Bulgārijas tiesa tostarp uzdeva Tiesai jautājumu, vai pamatlēmums nepieļauj tādu valsts tiesību normu, kurā ir atļauts izpildes valstij samazināt sodu notiesātajai personai saistībā ar darbu, ko tā ir veikusi sava ieslodzījuma laikā citā dalībvalstī, lai gan pēdējās minētās valsts kompetentās iestādes saskaņā ar tās tiesībām nav veikušas šādu soda samazināšanu.

Tiesas ieskatā, Pamatlēmuma 2008/909 17. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ir piemērojamas tikai sprieduma valsts tiesības, tostarp jautājumam par iespējamo soda samazināšanu attiecībā uz soda daļu, ko attiecīgā persona ir izcietusi minētās valsts teritorijā pirms viņas nodošanas izpildes valstij. Šis pēdējās minētās valsts tiesības var tikt piemērotas tikai attiecībā uz soda daļu, kas šai personai vēl ir jāizcieš pēc tās nodošanas izpildes valstij. Tātad iestāde, kura izpildes valstī ir kompetenta attiecībā uz jautājumiem, kas saistīti ar soda izpildi, nevar ar atpakaļejošu spēku aizstāt sprieduma valsts tiesisko regulējumu ar savām sodu izpildes tiesībām īpaši ar savu tiesisko regulējumu par soda samazināšanu attiecībā uz soda daļu, ko attiecīgā persona jau ir izcietusi pēdējās minētās valsts teritorijā.

XI. KONKURENCE

1. AIZLIEGTAS VIENOŠANĀS

Aizliegto vienošanos jomā uzmanību ir pelnījuši seši spriedumi. Pirmajā spriedumā Tiesai bija jālemj par pasīvu dalību konkurences tiesību pārkāpumā. Otrajā spriedumā Tiesai bija iespēja pievērsties noteiktiem aspektiem attiecībā uz saikni starp LESD 101. pantu un patentu tiesībām. Pārējie četri spriedumi attiecās uz Regulas Nr. 1/2003⁵⁵ piemērošanu administratīvajā procesā saistībā ar aizliegtu vienošanos.

Spriedumā **Eturas u.c.** (C-74/14, [EU:C:2016:42](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 21. janvārī, Tiesa sniedza precizējumus attiecībā uz *pasīvas dalības konkurences tiesību pārkāpumā veidiem*. Iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi bija saistīti ar strīdu starp 30 ceļojumu aģentūrām un Lietuvas Konkurences padomi par jautājumu, vai minētās aģentūras ir piedalījušās konkurences tiesību pārkāpumā ar klusējot izteiktu piekrišanu. Visas ceļojumu aģentūras piedalījās kopīgā informācijas ceļojumu rezervācijas sistēmā, kas ļāva to interneta vietnēs pārdot ceļojumus, izmantojot vienotu rezervācijas metodi. 2009. gadā minētās kopīgās sistēmas administrators aģentūrām, kas bija šīs sistēmas abonentes, ar personiska elektroniska pasta starpniecību nosūtīja paziņojumu, kurā tās tika brīdinātas, ka turpmāk tiks noteikta ar minētās sistēmas starpniecību pārdoto produktu atlaižu maksimālā robeža. Pēc šā paziņojuma izsūtīšanas šis pasākums tika ieviests rezervāciju sistēmas izmantošanā. Šajos apstākļos iesniedzējtiesa jautāja, vai var tikt pieņemts, ka aģentūras, kas ir abonenti, zināja vai tām noteikti vajadzēja zināt par šo paziņojumu un – tā kā tās pret šādu praksi nebija izteikušas nevienu iebildumu –, ka tās ir piedalījušās saskaņotās darbībās LESD 101. panta 1. punkta izpratnē.

Runājot par iespējamo dalību saskaņotās darbībās, Tiesa nosprieda, ka no brīža, kad ceļojumu aģentūras zināja par kopīgās datorizētās ceļojumu rezervācijas sistēmas administratora nosūtīto paziņojumu, var tikt uzskatīts, ka tās ir piedalījušās saskaņotās darbībās LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, ja tās nav publiski norobežājušās no šādām darbībām vai nav paziņojušas par tām administratīvajām iestādēm, vai arī nav iesniegušas citus pierādījumus, lai atspēkotu šo pieņēmumu.

55] Padomes 2002. gada 16. decembra Regula (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101.] un [102.] pantā (OV L 1, 1. lpp.).

Runājot pierādījumiem, ko šajā saistībā ir jāsniedz dažātajām pamatlīetas pusēm, Tiesa norādīja, ka, lai arī Regulas Nr. 1/2003 2. pantā ir skaidri reglamentēta pierādīšanas pienākuma noteikšana attiecībā uz LESD 101. panta 1. punkta pārkāpumu, tomēr šajā regulā nav normu par sīkākiem procesuālajiem aspektiem. Nepastāvot Savienības noteikumiem šajā jomā, valsts tiesai, pamatojoties uz valsts tiesībām par pierādījumu izvērtēšanu un vajadzīgo pierādījumu apjomu, ir jāizvērtē, vai, ņemot vērā visus apstākļus, kas tai ir darīti zināmi, kopīgas sistēmas administratora paziņojuma nosūtīšana var veidot pietiekamu pierādījumu, ka tā adresāti zināja par tā saturu. Šajā ziņā Tiesa tomēr precizēja, ka nevainīguma prezumpcijai ir pretrunā tas, ka valsts tiesa uzskata, ka šī paziņojuma nosūtīšana vien var būt pietiekams pierādījums tam, ka tā adresātiem noteikti bija jāzina par tā saturu.

Spriedumā **Genentech** (C-567/14, [EU:C:2016:526](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 7. jūlijā, Tiesa sprieda par to, *vai ar LESD 101. panta 1. punktu ir saderīgs patenta licences saņēmēja pienākums maksāt nolīgto maksu par patentētās tehnoloģijas izmantošanu, kaut arī licencētais patents nav pārkāpts vai arī licencētie patenti ir atcelti*. Prasītāja pamatlīetā ir sabiedrība, kura darbojas farmācijas nozarē un kurai ir vispasaules neekskluzīva licence patentēta aktivatora izmantošanai. Tā kā šī sabiedrība bija izmantojusi šo aktivatoru, nepārkāpjot licencētos patentus, tā atteicās maksāt daļu no maksas, kas bija nolīgta licences līgumā ar patenta īpašnieku. Tomēr ar šķīrējtiesas nolēmumu farmācijas nozares sabiedrībai tomēr tika piespriests maksāt līgumā nolīgto maksu. Valsts tiesa, kura izskatīja strīdu saistībā ar šo šķīrējtiesas nolēmumu, uzdeva Tiesai jautājumu, vai ar šīs maksas samaksu farmācijas nozares sabiedrībai tiek uzlikti nepamatoti izdevumi, ņemot vērā Savienības konkurences tiesības.

Turpinot *Ottung*⁵⁶ judikatūru, Tiesa uzskatīja, ka konkurences tiesības neaizliedz uzlikt pienākumu samaksāt licences maksu par attiecīgā patentētā aktivatora izmantošanu, pat ja ar šo izmantošanu patents nav ticis pārkāpts vai ir uzskatāms, ka tas nekad nav bijis aizsargāts, jo tas ar atpakaļejošu spēku ir atcelts. Šā risinājuma pamatā, kā norāda Tiesa, ir fakts, ka licences maksa ir cena, kas ir jāmaksā par patentētās tehnoloģijas komerciālu izmantošanu ar garantiju, ka licences piešķirējs neizmantos savas intelektuālā īpašuma tiesības. Fakts, ka licenciāts var brīvi izbeigt licences līgumu, šajā kontekstā ļauj izslēgt to, ka licences maksas samaksa pārkāpj konkurenci, ierobežojot licenciāta rīcības brīvību vai radot tirgus norobežošanas sekas.

Visbeidzot, spriedumos **HeidelbergCement/Komisija** (C-247/14 P, [EU:C:2016:149](#)), **Schwenk Zement/Komisija** (C-248/14 P, [EU:C:2016:150](#)), **Buzzi Unicem/Komisija** (C-267/14 P, [EU:C:2016:151](#)) un **Italmobiliare/Komisija** (C-268/14 P, [EU:C:2016:152](#)), kas tika pasludināti 2016. gada 10. martā, Tiesai bija iespēja sniegt būtiskus precizējumus attiecībā uz to, kāds ir *Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu tvērums, sagatavojot informācijas pieprasījumus atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 18. panta 3. punktam*. Strīds bija par lēmumiem, kuros Komisija bija pieprasījusi informāciju no vairākām sabiedrībām saistībā ar to iespējamo dalību aizliegtās vienošanās darbībās cementa tirgū un saistīto produktu tirgū⁵⁷.

Runājot par pienākuma norādīt šāda pieprasījuma pamatojumu tvērumu, Tiesa vispirms atgādināja par Regulas Nr. 1/2003 18. panta 3. punktā prasītajiem būtiskajiem pamatojuma elementiem. Atbilstoši šai tiesību normai Komisijai ir jāpaziņo pieprasījuma juridiskais pamats un nolūks, jānorāda vajadzīgā informācija un jānosaka termiņš, kurā tā jāsniedz. Šis īpašais pienākums norādīt konkrētu pamatojumu ir fundamentāla prasība, kas ir paredzēta ne tikai, lai būtu skaidrs, ka informācijas pieprasījums ir pamatots, bet arī, lai attiecīgie uzņēmumi varētu saprast sava pienākuma sadarbības apjomu, vienlaikus aizsargājot to tiesības uz aizstāvību.

56 | Tiesas 1989. gada 12. maija spriedums *Ottung/Klee & Weilbach u.c.* (320/87, [EU:C:1989:195](#)).

57 | Komisijas 2011. gada 30. marta Lēmumi C(2011) 2356, galīgā redakcija, C(2011) 2361, galīgā redakcija, C(2011) 2364, galīgā redakcija, un C(2011) 2367, galīgā redakcija, par Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 18. panta 3. punkta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/39520 – Cements un ar to saistītie produkti).

Līdz ar to, ja Komisija lūdz informāciju, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 18. panta 3. punktu, tai pieprasījumā ir jānorāda tās veiktās izmeklēšanas priekšmets un jāidentificē apgalvotais konkurences noteikumu pārkāpums. Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka, tā kā tas, cik informācija ir vajadzīga, ir jāizvērtē attiecībā pret informācijas pieprasījumā norādīto mērķi, šis mērķis ir jānorāda pietiekami precīzi, pretējā gadījumā nav iespējams noteikt, vai informācija ir vajadzīga, un tiesa nevarēs veikt savu pārbaudi.

Atsaucoties uz attiecīgo lietu faktiskajiem apstākļiem, Tiesa arī norādīja, ka, lai gan, protams, informācijas pieprasījums ir izmeklēšanas līdzeklis, kas parasti tiek izmantots pierādījumu savākšanas posmā, tomēr Komisija nevar aprobežoties ar pārmērīgi īsu, neskaidru, vispārīgu pamatojumu, lai gan tās rīcībā bija informācija, kas tai varēja ļaut precīzāk izklāstīt aizdomas par pārkāpumu, kuras attiecas uz konkrētajiem uzņēmumiem. Līdz ar to Tiesa, konstatējusi, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka Komisijas lēmumi ir pietiekami pamatoti, nolēma atcelt Vispārējās tiesas spriedumus, kā arī Komisijas lēmumus.

2. VALSTS ATBALSTS

Valsts atbalsta jomā ir jānorāda uz četriem spriedumiem – pirmie divi attiecas uz Komisijas pieņemtiem paziņojumiem par atbalstu, kas var tikt piešķirts finanšu un ekonomiskās krīzes kontekstā, savukārt divos pārējos spriedumos ir sniegti precizējumi par selektivitātes nosacījuma interpretāciju.

Spriedumā **Grieķija/Komisija** (C-431/14 P, [EU:C:2016:145](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 8. martā, Tiesa virspalātā apelācijas tiesvedībā atstāja negrozītu *Vispārējās tiesas spriedumu*⁵⁸, kurā bija noraidīta *Grieķijas prasība atcelt Komisijas lēmumu par kompensācijas atbalstu, ko ir izmaksājusi Grieķijas Lauksaimniecības apdrošināšanas sabiedrība* (turpmāk tekstā – “ELGA”) ⁵⁹. Šajā lēmumā Komisija noteiktas kompensācijas, ko ELGA bija izmaksājusi Grieķijas lauksaimniekiem saistībā ar zaudējumiem, kuri bija radušies sliktu klimatisko apstākļu dēļ, atzina par nelikumīgu valsts atbalstu. Šajā ziņā Komisija īpaši atsaucās uz rīcības noteikumiem, kas paredzēti Valsts atbalsta pasākumu Kopienas pagaidu shēmā (turpmāk tekstā – “KPS”), lai veicinātu piekļuvi finansējumam pašreizējās finanšu un ekonomiskās krīzes apstākļos⁶⁰.

Spriedumā Tiesa vispirms uzsvēra, ka ELGA sniegtie pakalpojumi tiek finansēti no valsts līdzekļiem. Tā kā ELGA veiktie maksājumi nebija atkarīgi no lauksaimnieku veiktajām iemaksām, kas veiktas kā īpašas apdrošināšanas iemaksas, tie, Tiesas ieskatā, ir uzskatāmi par priekšrocību, ko saņēmēji nebūtu varējuši iegūt parastos tirgus apstākļos, un tādējādi tie ietekmēja konkurenci.

Turpinājumā Tiesa noraidīja Grieķijas argumentu, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nospriežot, ka Komisija nevarēja atkāpties no KPS paredzētajiem rīcības noteikumiem, bet tai – gluži pretēji – bija pienākums tos piemērot. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka, pieņemot tādus rīcības noteikumus kā KPS paredzētie, Komisija pati ir ierobežojusi savu plašo rīcības brīvību attiecībā uz to, vai ar iekšējo tirgu ir saderīgs tāds atbalsts, kas ir paredzēts, lai novērstu nopietnus traucējumus kādas dalībvalsts tautsaimniecībā, atbilstoši LESD 107. panta 3. punkta b) apakšpunktam. Protams, Komisijai var būt pienākums atkāpties no šiem rīcības noteikumiem, īpaši ja dalībvalsts atsaucas uz ārkārtas apstākļiem, kuri raksturīgi noteiktai dalībvalsts

58| Vispārējās tiesas 2014. gada 16. jūlija spriedums **Grieķija/Komisija** (T-52/12, [EU:T:2014:677](#)).

59| Komisijas 2011. gada 7. decembra Lēmums 2012/157/ES par kompensācijas atbalstu, ko Grieķijas Lauksaimniecības apdrošināšanas sabiedrība (ELGA) izmaksājusi 2008. un 2009. gadā (OV 2012, L 78, 21. lpp.).

60| Valsts atbalsta pasākumu Kopienas pagaidu shēma, lai veicinātu piekļuvi finansējumam pašreizējās finanšu un ekonomiskās krīzes apstākļos, kas ietverta Komisijas 2008. gada 17. decembra paziņojumā (OV 2009, C 16, 1. lpp.) un grozīta ar Komisijas 2009. gada 31. oktobra paziņojumu (OV 2009, C 261, 2. lpp.).

tautsaimniecības nozarei un ir atšķirīgi no šādās pamatnostādnēs noteiktajiem. Tomēr, kā norādīja Tiesa, Grieķija Vispārējā tiesā nebija norādījusi, ka Grieķijas lauksaimniecības nozarē pastāv šādi apstākļi, kas varētu likt Komisijai atkāpties no KPS.

Lietā, kurā tika taisīts spriedums **Kotnik u.c.** (C-526/14, [EU:C:2016:570](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 19. jūlijā, Tiesai virspalātā bija jālemj par *Komisijas Banku darbības paziņojuma*⁶¹ spēkā esamību un interpretāciju, it īpaši par prasību, ka, lai atbalsts šajā nozarē varētu tikt uzskatīts par saderīgu, ir jānotiek sloga sadalījumam, iesaistot akcionārus un pakārtotos kreditorus grūtībās nonākušu banku restruktūrizācijas izmaksu segšanā. Pamatlietā Slovēnijas Konstitucionālā tiesā bija iesniegti vairāki pieteikumi attiecībā uz valsts likuma par banku nozari konstitucionalitātes pārbaudi. Uz šā likuma pamata Slovēnijas Centrālā banka, ņemot vērā pasaules finanšu krīzi, pieņēma lēmumu, kurā tika noteikti ārkārtas pasākumi, lai attiecīgi glābtu, rekapitalizētu, kā arī likvidētu piecas Slovēnijas bankas. Atbilstoši Banku darbības paziņojumam Slovēnijas Centrālās bankas lēmumā bija paredzēta banku akcionāru pašu kapitāla, kā arī pakārtoto parāda vērtspapīru norakstīšana. Iesniedzējtiesa uzdeva jautājumu par paziņojumā paredzētā "sloga sadalījuma" nosacījuma saderīgumu ar Savienības tiesībām.

Tiesa vispirms atgādināja, ka tādu rīcības noteikumu, kādi ir iekļauti minētajā paziņojumā, pieņemšanas sekas ir tikai tādas, ka Komisija ir pati sev noteikusi ierobežojumus, īstenojot savu rīcības brīvību, tādējādi, ka, ja dalībvalsts paziņo Komisijai valsts atbalsta projektu, kas atbilst šiem noteikumiem, tai principā šis projekts ir jāapstiprina. Turklāt dalībvalstis saglabā tiesības paziņot Komisijai valsts atbalsta projektus, kas neatbilst šajā paziņojumā paredzētajiem kritērijiem, un Komisija ārkārtas apstākļos var apstiprināt šādus projektus. No tā izriet, ka Banku darbības paziņojums nevar radīt dalībvalstīm autonomas saistības, bet ar to tikai tiek izvirzīti nosacījumi, lai nodrošinātu valsts atbalsta, kas tiek piešķirts bankām finanšu krīzes apstākļos, saderību ar iekšējo tirgu.

Runājot par nosacījumu, saskaņā ar kuru, lai Komisija atļautu valsts atbalstu, sloga sadalē ir jāiesaista akcionāri uz pakārtotie kreditori, Tiesa uzsvēra, ka paziņojums ir pieņemts uz tādas LESD normas pamata, atbilstoši kurai Komisija par saderīgu ar iekšējo tirgu var uzskatīt atbalstu, kura mērķis ir novērst nopietnus traucējumus dalībvalsts tautsaimniecībā. Šajā kontekstā sloga sadalījuma pasākumu mērķis ir nodrošināt, ka, pirms tiek piešķirts jebkāds valsts atbalsts, bankas, kurām ir pašu kapitāla iztrūkums, kopā ar saviem investoriem rīkojas, lai samazinātu šo iztrūkumu, it īpaši, mobilizējot pašu kapitālu, kā arī iesaistot pakārtoto kreditoru ieguldījumu, jo šādi pasākumi var ierobežot piešķirtā valsts atbalsta apmēru. Pretējs risinājums radītu risku, ka tiek izraisīti konkurences izkropļojumi, ciktāl bankas, kuru akcionāri un pakārtotie kreditori nav veikuši ieguldījumu, lai samazinātu pašu kapitāla iztrūkumu, saņemtu lielāku valsts atbalstu, nekā tas ir nepieciešams, lai novērstu atlikušo pašu kapitāla iztrūkumu. Turklāt, pieņemdamā šo paziņojumu, Komisija nav uzurpējusi kompetences, kas piešķirtas Eiropas Savienības Padomei.

Rezultātā, Tiesas ieskatā, fakts, ka starptautiskās finanšu krīzes pirmajos posmos pakārtotie kreditori netika aicināti piedalīties kredītiestāžu glābšanā, neļauj šiem kreditoriem atsaukties uz tiesiskās palāvības aizsardzības principu. Turklāt, tā kā banku akcionāri atbild par bankas parādiem tās pamatkapitāla apmērā, nevar tikt uzskatīts, ka tas, ka paziņojumā, lai novērstu bankas pašu kapitāla iztrūkumu, tiek pieprasīts, lai pirms valsts atbalsta piešķiršanas šie akcionāri vispirms piedalītos bankas zaudējumu absorbēšanā tikpat lielā mērā, kā tas tiktu darīts, ja šāda atbalsta nebūtu, ietekmētu to tiesības uz īpašumu. Turklāt attiecībā uz

61 | Komisijas paziņojums par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu no 2013. gada 1. augusta atbalsta pasākumiem banku labā saistībā ar finanšu krīzi ("Banku darbības paziņojums") (OV C 216, 1. lpp.).

jautājumu, vai paziņojums ir saderīgs ar Direktīvas 2012/30 ⁶² noteikumiem, Tiesa norādīja, ka šajā direktīvā būtībā ir paredzēts, ka jebkāda veida akciju sabiedrību kapitāla palielināšana vai samazināšana ir atkarīga no sabiedrības akcionāru kopsapulces lēmuma. Savukārt Banku darbības paziņojumā nav ietverta neviena konkrēta norma par juridiskajām procedūrām, ar kurām būtu jāīsteno sloga sadalījuma pasākumi. Tādējādi, pat ja dalībvalstīm konkrētajā situācijā var nākties veikt šādus sloga sadalījuma pasākumus bez sabiedrības kopsapulces piekrišanas, šāds apstāklis tomēr nevar likt apšaubīt Banku darbības paziņojuma spēkā esamību, ņemot vērā Direktīvas 2012/30 noteikumus.

Attiecībā uz pakārtoto vērtspapīru konvertācijas vai vērtības samazināšanas pasākumiem Tiesa norādīja, ka Banku darbības paziņojumā no dalībvalstīm nav prasīts, lai tās attiecībā uz grūtībās nokļuvušām bankām nosaka, ka tām pirms jebkāda valsts atbalsta piešķiršanas pakārtotie vērtspapīri ir jākonvertē pašu kapitālā vai jāveic to vērtības samazināšana, nedz arī jānosaka, ka šiem vērtspapīriem ir jāpalīdz absorbēt zaudējumus. Šādā gadījumā paredzētais valsts atbalsts tomēr nevarēs tikt uzskatīts par tādu, kas ir līdz minimumam ierobežots. Līdz ar to dalībvalsts, kā arī bankas, kas saņem šo valsts atbalstu, uzņemas risku, ka attiecībā pret tām tiks pieņemts Komisijas lēmums, ar kuru šis atbalsts tiks atzīts par nesaderīgu ar iekšējo tirgu.

Spriedumā **Komisija/Hansestadt Lübeck** (C-524/14 P, [EU:C:2016:971](#)), kurš tika pasludināts 2016. gada 21. decembrī un kurā tika atstāts negrozīts pārsūdzētais Vispārējās tiesas spriedums, Tiesa, izskatot lietu virspalātā, precizēja ne vien savu judikatūru par *interesi celt prasību par valsts atbalsta jomā pieņemta lēmuma atcelšanu*, bet arī judikatūru par *atbalsta selektivitātes kritēriju*. Šīs lietas pamatā bija strīds par Komisijas lēmumu uzsākt LESD 108. panta 2. punktā ⁶³ paredzēto formālo izmeklēšanas procedūru attiecībā uz Lībekas lidostas maksājumu kārtību, kura attiecās uz visām aviosabiedrībām, kas izmanto šo lidostu, izņemot, ja ir noslēgta vienošanās starp lidostas pārvaldītāju un aviosabiedrību. Minēto kārtību pieņēma šo lidostu apsaimniekojošā sabiedrība, kura piederēja Lībekas pilsētai un kura pēc tam tika pārdota privātai sabiedrībai. Ar apstrīdēto lēmumu Komisija, uzskatot, ka šī kārtība var ietvert valsts atbalstu, nolēma uzsākt formālo izmeklēšanas procedūru. Pēc tam, kad Lībekas pilsēta cēla prasību par tiesību akta atcelšanu, Vispārējā tiesa ar apelācijas tiesvedībā pārsūdzēto spriedumu atcēla šo lēmumu ⁶⁴.

Attiecībā uz Lībekas pilsētas interesi celt prasību Tiesa apstiprināja, ka tā ir saglabājusi savu interesi prasīt atcelt lēmumu par formālās izmeklēšanas procedūras uzsākšanu pat pēc tam, kad lidosta tika pārdota privātam investoram. Šajā ziņā tā uzskatīja, ka pilsēta arī pēc lidostas privatizācijas joprojām bija pakļauta riskam, ka valsts tiesa uzdos atgūt iespējamo valsts atbalstu, kas ir piešķirts laikposmā, kad tā kontrolēja uzņēmumu, kura īpašumā bija lidosta, ko skāra izmeklējamais pasākums. Tādēļ, tā kā nebija galīgā Komisijas lēmuma par formālās izmeklēšanas procedūras noslēgšanu, uzsākšanas lēmuma sekas saglabājās un tādēļ Lībekas pilsētai arī saglabājās interese prasīt šā lēmuma atcelšanu.

Runājot par lidostas maksājumu kārtības selektīvo raksturu, uz ko norādīja Komisija, Tiesa uzsvēra, ka valsts pasākums, kurš attiecas tikai uz vienu darbības nozari vai tikai daļu no šīs nozares uzņēmumiem, ne vienmēr ir selektīva rakstura. Tādējādi arī apstāklis, ka Lībekas lidosta šajā gadījumā ir Hamburgas lidostas vai citu Vācijas lidostu tieša konkurente un ka tikai tās aviosabiedrības, kas izmanto Lībekas lidostu, gūst priekšrocības, kuras iespējams sniedz attiecīgā maksājumu kārtība, nav pietiekams, lai pierādītu šīs kārtības selektīvo raksturu. Tiesa šajā ziņā uzsvēra, ka – tā kā Lībekas lidostas pārvaldītājs bija pieņēmis minēto

62| Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Direktīva 2012/30/ES par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko saistībā ar akciju sabiedrību veidošanu un to kapitāla saglabāšanu un mainīšanu dalībvalstis prasa no sabiedrībām Līguma par Eiropas Savienības darbību 54. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses (OV L 315, 74. lpp.).

63| Komisijas 2012. gada 22. februāra Lēmums C(2012) 1012 *final* saistībā ar valsts atbalstu SA.27585 un SA.31149 (2012/C) (ex NN/2012, ex CP 31/2009 un CP 162/2010) – Vācija.

64| Vispārējās tiesas 2014. gada 9. septembra spriedums *Hansestadt Lübeck/Komisija* (T-461/12, [EU:T:2014:758](#)).

kārtību savas kompetences ietvaros –, atbilstošā atsaucēs sistēma, lai novērtētu attiecīgo lidostas maksu selektīvo raksturu, ir pati kārtība, nevis vispārīgāks regulējums, kurš attiecas uz visām Vācijas lidostām. Taču, tā kā attiecīgā kārtība bez atšķirības ir piemērojama visām aviosabiedrībām, kuras izmanto Lībekas lidostu, Vispārējā tiesa ir pamatoti nospriedusi, ka Komisija ir kļūdaini uzskatījusi šo regulu par selektīvu pasākumu.

2016. gada 21. decembra spriedumā **Komisija/World Duty Free Group** (C-20/15 un C-21/15, [EU:C:2016:981](#)), ar kuru tā atcēla pārsūdzētos Vispārējās tiesas spriedumus, Tiesa virspalātā lēma arī par *priekšrocības selektivitātes kritēriju, kas ir piemērojams, lai pasākumu kvalificētu kā valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē*. Ar diviem Vispārējās tiesas spriedumiem ⁶⁵ tika daļēji atcelti Komisijas Lēmumi 2011/5 ⁶⁶ un 2011/282 ⁶⁷, kuros Komisija par nesaderīgu ar kopējo tirgu bija atzinusi nodokļu priekšrocību, ar ko uzņēmumiem, kas tiek aplikti ar nodokli Spānijā, ir ļauts nodokļu vajadzībām norakstīt nemateriālas vērtības, kas gūtas, iegādājoties līdzdalību ārvalstu sabiedrībās, un uzdeva Spānijas Karalistei atgūt šīs shēmas ietvaros piešķirto atbalstu.

Tiesa secināja, ka pārsūdzētajos spriedumos Vispārējā tiesa, interpretējot selektivitātes kritēriju, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo tā ir atcēlusi Komisijas lēmumus, pamatojoties uz to, ka – runājot par pasākumu, kas *a priori* ir pieejams visiem uzņēmumiem, kas vēlas iegādāties dalību ārvalsts uzņēmumā, neatkarīgi no to saimnieciskās darbības rakstura – šajos lēmumos nebija identificēta konkrēta uzņēmumu kategorija, kuriem tiek sniegtas priekšrocības ar attiecīgo nodokļu pasākumu, un ka Vispārējā tiesa tādējādi nav pārbaudījusi, vai Komisija ir faktiski analizējusi un pierādījusi šā pasākuma diskriminējošo raksturu. Tiesa precizēja, ka attiecīgā pasākuma selektivitātes pierādīšanai nevar prasīt, lai Komisija identificētu noteiktas raksturīpašības, kas specifiski un kopīgi piemīt uzņēmumiem, kuri saņem nodokļu priekšrocības, kas ļauj tos nošķirt no tiem, kuri ir izslēgti no šī pasākuma piemērošanas. Proti, šim nolūkam ir svarīgs vienīgi fakts, lai neatkarīgi no tā formas vai izmantotās reglamentējošās tehnikas pasākuma sekas būtu tādas, ka ar to saņēmējiem uzņēmumiem tiek radīta izdevīgāka situācija, salīdzinot ar citiem uzņēmumiem, kaut gan visi šie uzņēmumi, ievērojot ar attiecīgo kopējo nodokļu režīmu izvirzīto mērķi, atrodas faktiski un juridiski salīdzināmā situācijā, un šī diferenciācija nav pamatota ar šī režīma raksturu vai uzbūvi.

Turklāt Tiesa uzskatīja, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi vēl vienu kļūdu tiesību piemērošanā, nospriežot, ka atbalstu saņemošo uzņēmumu kategoriju, attiecībā uz kuru ir jāizskata attiecīgā nodokļu pasākuma selektīvais raksturs, veidoja eksporta uzņēmumi. Proti, piemērojot iepriekš minētos principus, kuri ir pilnībā piemērojami eksporta veicināšanas nolūkos sniegtam nodokļu atbalstam, tāds pasākums kā attiecīgais pasākums, ar kuru sniedz priekšrocības eksportam, var tikt uzskatīts par selektīvu, ja ar to sniedz priekšrocības uzņēmumiem, kuri veic pārrobežu darbības īpaši ieguldījumu darbības, izslēdzot citus uzņēmumus, kuri, atrazdamies faktiski un juridiski salīdzināmā situācijā, ņemot vērā ar attiecīgo nodokļu režīmu izvirzīto mērķi, veic tāda paša veida darbības valsts teritorijā.

65| Vispārējās tiesas 2014. gada 7. novembra spriedums *Autogrill España/Komisija* (T-219/10, [EU:T:2014:939](#)) un *Banco Santander un Santusa/Komisija* (T-399/11, [EU:T:2014:938](#)).

66| Komisijas 2009. gada 28. oktobra Lēmums 2011/5/EK par nemateriālas vērtības norakstīšanu nodokļu vajadzībām saistībā ar kapitāla daļu iegādi ārvalstīs C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07), ko īstenojusi Spānija (OV L 7, 48. lpp.).

67| Komisijas 2011. gada 12. janvāra Lēmums 2011/282/ES par finanšu nemateriālas vērtības amortizāciju nodokļu vajadzībām saistībā ar līdzdalības iegādi ārvalstīs Nr. C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07) (OV L 135, 1. lpp.).

XII. NOTEIKUMI PAR NODOKĻIEM

Spriedumā *Ordre des barreaux francophones et germanophone u.c.* (C-543/14, [EU:C:2016:605](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 28. jūlijā, Tiesa lēma par Direktīvas 2006/112⁶⁸ spēkā esamību un interpretāciju attiecībā uz advokātu pakalpojumu aplikšanu ar pievienotās vērtības nodokli (PVN). Strīds pamatlietā bija radies saistībā ar Beļģijas likumu, kas izbeidza šo pakalpojumu atbrīvošanu no PVN. Iesniedzējtiesa vaicāja Tiesai, vai šajā direktīvā paredzētā advokātu pakalpojumu aplikšana ar PVN – kas nozīmē, ka tām personām, kuras nav PVN maksātājas un kuras nesaņem juridisko palīdzību, palielinās šo pakalpojumu izmaksas – ir saderīga ar Pamattiesību hartas 47. pantā garantētajām tiesībām vērsties tiesā.

Vispirms, runājot par Pamattiesību hartas 47. pantā garantētajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2006/112 1. panta 2. punkta un 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta pārbaude nebija atklājusi nevienu apstākli, kas varētu ietekmēt to spēkā esamību, ciktāl atbilstoši tiem ar PVN tiek aplikti advokātu sniegtie pakalpojumi personām, kuras nesaņem juridisko palīdzību. Pirmkārt, runājot par šīm personām, attiecībā uz kurām tiek pieņemts, ka to rīcībā ir pietiekami līdzekļi, lai spētu vērsties tiesā ar advokāta pārstāvības palīdzību, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību principā negarantē tiesības uz to, ka šie pakalpojumi tiek atbrīvoti no PVN. Šādu izmaksu aplikšana ar nodokli saistībā ar PVN piemērošanu no minēto tiesību viedokļa var tikt apšaubīta tikai tad, ja šīs izmaksas ir nepārvarams šķērslis vai ja tās padara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinā to tiesību īstenošanu, kas piešķirtas Savienības tiesībās.

Otrkārt, pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips neparedz pienākumu radīt pusēm vienlīdzīgu situāciju attiecībā uz tiesvedības finansiālajām izmaksām. Līdz ar to, Tiesas ieskatā, aplikšana ar PVN un tiesību uz nodokļa atskaitīšanu izmantošana tiešām var attiecībā uz identisku honorāra apmēru radīt finansiālas priekšrocības personai, kura ir nodokļa maksātājs, salīdzinājumā ar personu, kas tāda nav, tomēr šīs finansiālās priekšrocības nevar nedz ietekmēt pušu procesuālo tiesību vienlīdzību, nedz radīt acīmredzami nelabvēlīgāku situāciju.

Turpinājumā Tiesa konstatēja, ka uz Konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (Orhūsas konvencija) 9. panta 4. un 5. punktu nevar atsaukties, lai novērtētu iepriekš minēto Direktīvas 2006/112 pantu spēkā esamību. Proti, Orhūsas konvencijas, kuras līgumslēdzēja puse ir Savienība, 9. panta 4. un 5. punktā nav paredzēts beznosacījuma un pietiekami precīzs pienākums, kas varētu reglamentēt privātpersonu tiesisko situāciju, un tādējādi uz to nevar atsaukties, lai pamatotu iebildi par Savienības direktīvas iespējamu prettiesiskumu.

Visbeidzot, runājot par pakalpojumu, ko advokāti sniedz personām, kuras saņem juridisko palīdzību, iespējamu atbrīvojumu no nodokļa, Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta g) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka minētie pakalpojumi no PVN nav atbrīvoti. Proti, šajā tiesību normā paredzētā atbrīvošana no nodokļa ir atkarīga no tā, vai attiecīgajiem pakalpojumiem ir sociāls raksturs, kas nozīmē, ka ir jāņem vērā attiecīgo pakalpojumu sniedzēju izvirzītos mērķus, aplūkotus kopumā, un šo sociālās līdzdalības stabilitāti. Tiesa precizēja, ka attiecīgajiem pakalpojumiem ir jābūt tiešā veidā saistītiem ar sociālo palīdzību un nodrošinājumu un ka atbrīvojums attiecas tikai uz tādiem pakalpojumiem, ko sniegušas struktūras, kuras atzītas par sociālās labklājības struktūrām. Tādējādi, ņemot vērā to stabilas iespējamās sociālās līdzdalības neesamību, advokātu profesionālo kategoriju kopumā nevar uzskatīt par tādu, kam būtu sociāls raksturs Direktīvas 132. panta 1. punkta g) apakšpunkta nolūkos. Konkrētāk, attiecīgās valsts juridiskās palīdzības sistēmā, kurā šos pakalpojumus nesniedz visi advokāti, bet tikai tie, kas brīvprātīgi piesakās to darīt un kas tiek

68 | Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīva 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV L 347, 1. lpp.).

iekļauti ik gadus izveidotā sarakstā, šo pakalpojumu sniegšana ir tikai viens no advokāta profesijas mērķiem. Līdz ar to šie pakalpojumi nav atbrīvojami no nodokļa, pamatojoties uz Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta g) apakšpunktu.

XIII. TIESĪBU AKTU TUVINĀŠANA

1. INTELEKTUĀLAIS UN RŪPNIECISKAIS ĪPAŠUMS

Intelektuālā un rūpnieciskā īpašuma jomā uzmanību ir pelnījuši pieci spriedumi – pirmie četri skar autora tiesības saistībā īpaši ar elektronisko komunikāciju. Piektais attiecas uz tiesas izdevumu atlīdzināšanu, kas ir jāveic tai pusei, kurai spriedums tiesvedībā par intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu ir bijis nelabvēlīgs.

Pirmkārt, 2016. gada 9. jūnijā spriedumā **EGEDA u.c.** (C-470/14, [EU:C:2016:418](#)) Tiesa lēma par Direktīvas 2001/29⁶⁹ 5. panta 2. punkta b) apakšpunktā minēto taisnīgas atlīdzības finansēšanas sistēmu, kura paredzēta autoriem gadījumā, kad viņu darbus privātai izmantošanai reproducē fiziska persona. Pamatlietā runa bija par Spānijas tiesisko regulējumu, ar kuru tika ieviesta taisnīgas atlīdzības sistēma par privātu kopēšanu, kas tika finansēta no valsts vispārējā budžeta. Šajā saistībā budžeta postenis, kas bija paredzēts taisnīgas atlīdzības samaksai, tika papildināts no visiem budžeta resursiem un tādējādi to finansēja visi nodokļa maksātāji, tai skaitā juridiskās personas.

Šajā ziņā Tiesa uzskatīja, ka, ņemot vērā dalībvalstīm piešķirto plašo novērtējuma brīvību attiecībā uz dažādo taisnīgas atlīdzības sistēmas parametru noteikšanu valsts tiesībās, Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta b) apakšpunktam principā pretrunā nav tas, ka dalībvalstis, kuras ir nolēmušas ieviest izņēmumu no atlīdzības par reproducēšanas tiesību izmantošanu attiecībā uz privātu kopēšanu, šajā saistībā izvēlas ieviest taisnīgas atlīdzības sistēmu, kas tiek finansēta nevis ar nodevas palīdzību, bet no to vispārējā budžeta. Tiesa tomēr atgādināja, ka izņēmums saistībā ar privātu kopēšanu ir izstrādāts tikai attiecībā uz fiziskām personām, kuras veic vai var veikt darbu vai citu aizsargājamu objektu reproducēšanu personiskai lietošanai mērķiem, kas nav tieši vai netieši komerciāli. Līdz ar to šīs personas ir tās, kas rada kaitējumu autortiesību īpašniekiem, un tām principā no savas puses ir jāfinansē taisnīgā atlīdzība. Savukārt uz juridiskām personām šis izņēmums neattiecas. Šajā kontekstā, lai gan dalībvalstis, protams, var ieviest taisnīgas atlīdzības sistēmu, kas tiek finansēta no nodevas, kuru juridiskajām personām noteiktos apstākļos ir jāmaksā, šādām juridiskām personām katrā ziņā nebūtu galu galā jāpaliek par faktiskajām parādniecēm attiecībā uz slogu, kas ir saistīts ar šo nodevu. Šis princips, Tiesas ieskatā, ir piemērojams visos gadījumos, kuros dalībvalsts ir ieviesusi izņēmumu privātai kopēšanai, neatkarīgi no izveidotās finansēšanas sistēmas. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta b) apakšpunktam ir pretrunā taisnīgas atlīdzības par privātu kopēšanu sistēma, kas tiek finansēta no valsts vispārējā budžeta, tādējādi liedzot iespēju nodrošināt, ka šīs taisnīgās atlīdzības izmaksas galu galā sedz privātu kopiju lietotāji.

Otrkārt, spriedumā **GS Media** (C-160/15, [EU:C:2016:644](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 8. septembrī, Tiesa izvērtēja jautājumu, vai un kādos iespējamajos apstākļos hipersaites izvietošana internetā uz aizsargātiem darbiem, kuri ir brīvi pieejami citā interneta vietnē bez autortiesību īpašnieka atļaujas, ir “izziņošana sabiedrībai” Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punkta izpratnē. Šis spriedums tika taisīts saistībā ar tiesvedību starp sabiedrību, kura uztur ziņām veltītu interneta vietni, un izdevēju, kuram ir autortiesības uz noteiktām fotogrāfijām.

69 | Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 22. maija Direktīva 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV L 167, 10. lpp.).

Minētā sabiedrība šajā vietnē publicēja rakstu un hipersaiti, kas lasītājus novirzīja uz citu interneta vietni, kurā attiecīgās fotogrāfijas tika publicētas bez autora piekrišanas.

Atgādinot, ka jēdziens “izziņošanas sabiedrībai” ietver individualizētu vērtējumu, Tiesa norādīja, ka tad, ja hipersaiti uz citā interneta vietnē brīvi pieejamu darbu ir ielikusi persona, kurai, šādi rīkojoties, nav bijis mērķis gūt peļņu, ir jāņem vērā tas, ka šī persona nezina un nevarēja saprātīgi zināt, ka šis darbs ir ticis publicēts internetā bez autortiesību īpašnieka atļaujas. Savukārt, ja šī persona zināja vai tai bija jāzina, ka hipersaite sniedz piekļuvi internetā prettiesiski publicētam darbam, piemēram, tādēļ, ka to ir informējuši autortiesību īpašnieki, ir jāuzskata, ka šīs hipersaites nodrošināšana ir “izziņošana sabiedrībai”. Tāpat ir gadījumā, kad šī hipersaite ļauj tās interneta vietnes lietotājiem, kurā atrodas šī saite, apiet ierobežojošus pasākumus, kas veikti interneta vietnē, kurā aizsargātais darbs atrodas, lai ierobežotu sabiedrības piekļuvi, atļaujot to tikai abonentiem.

Turklāt Tiesa uzskatīja, ka, ja hipersaites ir izvietotas ar mērķi gūt peļņu, kā šajā gadījumā, no saišu izvietotāja var sagaidīt, ka viņš ir veicis nepieciešamās pārbaudes, lai pārliecinātos, ka attiecīgais darbs vietnē, uz kuru ved minētās hipersaites, nav publicēts prettiesiski. Līdz ar to ir jāpieņem, ka šī izvietošana ir noritējusi, pilnībā apzinoties šī darba aizsargātību un to, ka autortiesību īpašnieks, iespējams, nav devis atļauju publikācijai internetā. Šādos apstākļos un ciktāl šis atspēkojamais pieņēmums netiek atspēkots, hipersaites izvietošana uz internetā prettiesiski publicētu darbu ir “izziņošana sabiedrībai”. Savukārt izziņošanas “sabiedrībai” nav, ja darbi, kuriem minētās hipersaites ļauj piekļūt, ir tikuši nodoti brīvai piekļuvei citā interneta vietnē ar autortiesību īpašnieka piekrišanu.

Treškārt, 2016. gada 10. novembrī spriedumā **Vereniging Openbare Bibliotheken** (C-174/15, [EU:C:2016:856](#)) Tiesai bija jālemj par jautājumu, *vai grāmatu patapināšana digitālā formātā, ko veic publiskas bibliotēkas, var tikt pielīdzināta grāmatu patapināšanai fiziskā formātā, ņemot vērā Direktīvas 2006/115⁷⁰ noteikumus*. Pamatlietā strīds bija starp apvienību, kuras biedri ir Nīderlandes publiskās bibliotēkas, un fondu, kurš ir pilnvarots iekasēt autoriem izmaksājamo atlīdzību, par iespējamu to ekskluzīvo tiesību uz darbu nomu un patapinājumu pārkāpumu.

Tiesa vispirms konstatēja, ka nav izšķiroša iemesla katrā ziņā no Direktīvas 2006/115 piemērošanas jomas izslēgt digitālu kopiju un nemateriālu objektu patapinājumu. Pēc tam tā pārbaudīja, vai uz grāmatas publisku patapinājumu digitālā formātā atbilstoši modelim “viena kopija, viens lietotājs” var attiekties direktīvas 6. panta 1. punkts, kurā ir paredzēta iespēja atkāpties no autoru ekskluzīvām publiska patapinājuma tiesībām, sniedzot taisnīgu atlīdzību. Šajā ziņā Tiesa konstatēja, ka, ņemot vērā digitālu grāmatu patapinājuma nozīmību un nolūkā saglabāt gan šīs atkāpes saistībā ar publisku patapinājumu lietderīgo iedarbību, gan tās ieguldījumu kultūras veicināšanā, tās piemērojamība nebūtu izslēdzama gadījumos, kad šim patapinājumam, ko veic publiski pieejama bibliotēka, ir īpašības, kas būtībā pielīdzināmas drukātu darbu patapinājumam. Līdz ar to Tiesa secināja, ka jēdziens “patapinājums” Direktīvas 2006/115 izpratnē ietver digitālas grāmatas kopijas patapinājumu atbilstoši modelim “viens lietotājs, viena kopija”.

Dalībvalstis var paredzēt tādus papildu nosacījumus, lai uzlabotu autortiesību aizsardzību, kuri pārsniedz Direktīvā 2006/115 skaidri noteikto. Šajā gadījumā Nīderlandes tiesiskajā regulējumā bija prasīts, ka, lai publiska bibliotēka varētu darīt pieejamu digitāla formāta grāmatu, ir nepieciešams, lai to pirmo reizi būtu pārdevis vai citādi nodevis īpašumtiesības uz šo kopiju citai personai Savienībā tās izplatīšanas tiesību īpašnieks vai arī lai tas būtu izdarīts ar tā piekrišanu. Tiesas ieskatā, šis papildu nosacījums ir uzskatāms par minētajai direktīvai atbilstošu.

70| Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/115/EK par nomas tiesībām un patapinājuma tiesībām, un dažām blakustiesībām intelektuālā īpašuma jomā (OV L 376, 28. lpp.).

Visbeidzot, runājot par gadījumu, kad grāmatas digitāla kopija ir tikusi iegūta no nelikumīga avota, Tiesa atgādināja, ka viens no Direktīvas 2006/115 mērķiem ir cīnīties pret pirātismu, un norādīja, ka šādas kopijas patapinājuma pieļaušana varētu nepamatoti kaitēt autortiesību īpašniekiem. Līdz ar to, Tiesas ieskatā, publiska patapinājuma izņēmums nav piemērojams gadījumā, kad publiska bibliotēka padara pieejamu grāmatas digitālu kopiju, ja šī kopija ir iegūta no nelikumīga avota.

Ceturtkārt, spriedumā **Souliez un Dore** (C-301/15, [EU:C:2016:878](#)), kas pasludināts 2016. gada 16. novembrī, Tiesa lēma par *autoru tiesībām iebilst pret komerciāli nepieejamu grāmatu reproducēšanu un izziņošanu sabiedrībai digitālā formātā*, ņemot vērā Direktīvas 2001/29 ⁷¹ noteikumus. Tiesvedība pamatlietā bija starp franču autoriem un Francijas Republiku par dekrētu, kas attiecās uz tādu grāmatu digitālu izmantošanu, kuras ir publicētas pirms 2001. gada un kuras vairs netiek nedz izplatītas, nedz publicētas, tiesiskumu.

Šajā ziņā Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2001/29 2. panta a) punktam un 3. panta 1. punktam nav pretrunā tas, ka valsts tiesiskajā regulējumā pilnvarotai autortiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijai tiek piešķirtas tiesības atļaut tā saukto “nepieejamo” grāmatu reproducēšanu un izziņošanu sabiedrībai digitālā formātā, vienlaikus ļaujot šo grāmatu autoriem un to tiesību pārņēmējiem iebilst vai panākt šādas izmantošanas izbeigšanu sešu mēnešu termiņā no minēto grāmatu reģistrēšanas šim nolūkam izveidotā datubāzē. Proti, ievērojot minētajā direktīvā skaidri paredzētos izņēmumus un ierobežojumus, autoriem ir ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt savu darbu reproducēšanu un izziņošanu sabiedrībai. Šajos apstākļos, lai varētu tikt pieņemts, ka autors ir sniedzis iepriekšēju netiešu piekrišanu sava darba izmantošanai, ikvienam autoram ir jābūt faktiski informētam par viņa darba turpmāko izmantošanu, ko veic trešā persona, un viņa rīcībā esošajiem līdzekļiem, lai to aizliegtu, ja viņš to vēlētos.

Šajā lietā, ņemot vērā Francijas tiesiskajā regulējumā noteiktos formālos un saturiskos nosacījumus, lai iebilstu pret vai izbeigtu attiecīgās pilnvarotās kolektīvā pārvaldījuma organizācijas veikto konkrēto tiesību izmantošanu, Tiesa uzskatīja, ka šajā tiesiskajā regulējumā nav garantēta autoru faktiska un individuāla informēšana, un līdz ar to viņu iebildumu vienkāršu neesamību nevar uzskatīt par viņu netiešas piekrišanas šai izmantošanai izpausmi vēl jo vairāk tāpēc, ka nevar tikt saprātīgi pieņemts, ka visi šo “aizmirsto” grāmatu autori, ja viņi nav izteikuši iebildumus, piekristu savu darbu “atdzimšanai” digitālā formātā. Turklāt autora tiesības izbeigt turpmāku sava darba izmantošanu digitālā formātā ir jāvar izmantot neatkarīgi no tādu citu personu saskaņotas gribas, kas nav personas, kuras šis autors ir iepriekš pilnvarojis veikt šādu digitālo izmantošanu. Īpaši darba autoram ir jāvar izbeigt šo izmantošanu, nepastāvot pienākumam iepriekš izpildīt formalitāti, kuras ietvaros viņam ir jāpierāda, ka citām personām nepieder citas tiesības uz minēto darbu, piemēram, tiesības uz darba izmantošanu drukātā formātā.

Piektkārt, spriedumā **United Video Properties** (C-57/15, [EU:C:2016:611](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 28. jūlijā, Tiesai bija iespēja interpretēt jēdzienus “pieņemami un samērīgi tiesu izdevumi” un “citas izmaksas” Direktīvas 2004/48 ⁷² 14. panta izpratnē. Atbilstoši šim pantam šādas izmaksas, kas radušās pusei, kurai spriedums ir labvēlīgs, parasti sedz puse, kurai spriedums ir nelabvēlīgs, ja vien tas nav pretrunā taisnīgumam. Strīds pamatlietā, kas sākotnēji attiecās uz patenta pārkāpumu, bija vienīgi par tiesāšanās izdevumiem, kas ir atlīdzināmi pusei, kurai spriedums bija labvēlīgs. Šī puse apstrīdēja to, ka ar minēto pantu ir saderīgs valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kam – sniedzot iespēju tiesai ņemt vērā lietas īpatnības –, pirmkārt, ir paredzēta vienotas likmes tarifu sistēma, kurā ir noteikta obligāta atlīdzinājuma maksimālā summa attiecībā

71 | Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 22. maija Direktīva 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV L 167, 10. lpp.).

72 | Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu (OV L 157, 45. lpp., un labojums – OV L 195, 16. lpp.).

uz advokāta palīdzības izmaksām, un otrkārt, tehniska padomdevēja izdevumu atlīdzināšana ir paredzēta tikai tad, ja ir vainojama puse, kam spriedums ir nelabvēlīgs.

Runājot par vienotas likmes tarifiem advokāta honorāru atlīdzināšanai, Tiesa norādīja, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā šādi tarifi ir paredzēti, principā varētu tikt pamatots ar nosacījumu, ka tā mērķis ir nodrošināt atlīdzināmo izdevumu pamatotību, ņemot vērā tādus faktorus kā strīda priekšmets, tā summa vai darbs, kas paveicams attiecīgo tiesību aizstāvībai. Savukārt nevar tikt pamatots tiesiskais regulējums, kurā ir noteikti vienotas likmes tarifi, kas ir būtiski zemāki par vidējiem tarifiem, kurus reāli piemēro advokāta pakalpojumiem attiecīgajā dalībvalstī. Turklāt, ciktāl Direktīvas 2004/48 14. pantā ir paredzēts, ka tiesu izdevumiem ir jābūt "samērīgiem", tā nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, kas paredz vienotas likmes tarifus, kuri tādēļ, ka tajā esošās maksimālās summas ir pārāk zemas, nenodrošina, ka vismaz būtiska un pienācīga to pamatoto izdevumu daļa, kas radušies pusei, kurai spriedums ir labvēlīgs, ir jāatlīdzina pusei, kurai spriedums ir nelabvēlīgs.

Runājot par izdevumiem, kas saistīti ar tehniskā padomdevēja palīdzību, Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2004/48 14. pants nepieļauj valsts tiesību normas, kuras paredz tehniska padomdevēja izdevumu atlīdzināšanu tikai tad, ja ir vainojama puse, kurai spriedums ir nelabvēlīgs, ciktāl šie izdevumi neatkarīgi no to rakstura ir nepieciešami, lai varētu lietderīgi tiesā celt prasību, kuras mērķis ir nodrošināt intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu. Proti, šie izdevumi ietilpst ar šādu prasību tieši un cieši saistītu "citu izmaksu" kategorijā, kuras pamatojoties uz šo normu, ir jāsedz pusei, kam spriedums ir nelabvēlīgs.

2. PERSONAS DATU AIZSARDZĪBA

Lietā, kurā tika taisīts spriedums **Breyer** (C-582/14, [EU:C:2016:779](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 19. oktobrī, Tiesai bija iespēja sniegt precizējumus par jēdzienu "*personas dati*" un *personas datu pārzīņa likumīgo interešu ievērošanu attiecīgi Direktīvas 95/46/EK* ⁷³ 2. panta a) punkta un 7. panta f) punkta izpratnē saistībā ar interneta protokola adresi ("IP adresi") saglabāšanu, ko veic tiešsaistes plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzējs. Prasītājs pamatlietā bija lūdzis, lai Vācijas Federatīvajai Republikai tiktu aizliegts pēc Vācijas federālo dienestu interneta vietņu aplūkošanas saglabāt vai likt trešajām personām saglabāt nosūtītos informātikas datus. Vācijas federālo dienestu tiešsaistes plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzējs reģistrēja datus, ko veido dinamiskā IP adrese 74, kā arī vietnes aplūkošanas brīža datumu un laiku. Šie dati paši par sevi nedeva šim pakalpojumu sniedzējam iespēju identificēt lietotāju, savukārt interneta piekļuves pakalpojumu sniedzējam bija papildu informācija, kura, ja tā tiek aplūkota kopsakarā ar šo IP adresi, ļāva identificēt minēto lietotāju.

Pirmām kārtām, Tiesa uzskatīja, ka dinamiskā IP adrese, ko tiešsaistes plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzējs reģistrē saistībā ar personas piekļuvi šī pakalpojumu sniedzēja publiskai lietošanai paredzētai interneta vietnei, attiecībā uz minēto pakalpojumu sniedzēju ir uzskatāma par personas datiem Direktīvas 95/46 2. panta a) punkta izpratnē, ja tā rīcībā ir tiesiski līdzekļi, kas tam ļauj likt identificēt attiecīgo personu, pateicoties papildu informācijai par šo personu, kas ir interneta piekļuves pakalpojumu sniedzēja rīcībā.

Otrām kārtām, Tiesa analizēja attiecīgo valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram tiešsaistes plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzējs šo pakalpojumu lietotāja personas datus bez viņa piekrišanas var iegūt

73| Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (OV L 281, 31. lpp.).

74| Dinamiskās IP adreses sastāv no pagaidu adresēm, kas tiek piešķirtas katru reizi, kas notiek pieslēgšanās internetam, un vēlākās pieslēgšanās reizēs tiek aizstātas.

un izmantot tikai tad, ja šī iegūšana un izmantošana ir nepieciešama, lai nodrošinātu minēto pakalpojumu konkrētu lietošanu attiecīgajam lietotājam un veiktu ar to saistītos norēķinus, un mērķis nodrošināt šo pakalpojumu vispārēju funkcionēšanas spēju nevar attaisnot minēto datu izmantošanu pēc konkrēta pakalpojumu izmantošanas procesa beigām. Tiesas ieskatā šāds regulējums ir pretrunā Direktīvas 95/46 7. panta f) punktam. Proti, pamatojoties uz šo tiesību normu, personas datu apstrāde šīs tiesību normas izpratnē ir tiesiska, ja tā ir nepieciešama datu pārziņa vai vienas vai vairāku trešo personu, kurām dati tiek atklāti, likumīgo interešu ievērošanai, ar nosacījumu, ka neprevalē datu subjekta intereses vai pamattiesības un pamatbrīvības. Taču šajā lietā Vācijas tiesiskajā regulējumā kategoriski un vispārīgi tika izslēgta iespēja apstrādāt atsevišķas personu datu kategorijas, neļaujot veikt konkrētajā gadījumā iesaistīto pretstatīto tiesību un interešu izsvēršanu. Tādējādi tajā bija prettiesiski sašaurināta Direktīvas 95/46 7. panta f) punktā paredzētā principa piemērošanas joma, izslēdzot iespēju veikt mērķa nodrošināt minētā tiešsaistes plašsaziņas līdzekļa vispārēju funkcionēšanas spēju izsvēršanu saistībā ar lietotāju interesēm vai pamattiesībām un pamatbrīvībām.

2016. gada 21. decembra spriedumā **Tele2 Sverige un Watson u.c.** (C-203/15 un C-698/15, [EU:C:2016:970](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā un piemērojot paātrināto tiesvedību, lēma par to, kā ir *interpretējams* Direktīvas 2002/58 ⁷⁵ 15. panta 1. punkts, kurā dalībvalstīm ir ļauts ieviest noteiktus izņēmumus no šajā direktīvā paredzētā pienākumu nodrošināt elektronisko komunikāciju un ar to saistīto datu plūsmu konfidencialitāti. Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu tika iesniegti divās tiesvedībās saistībā ar valsts tiesisko regulējumu, proti, Zviedrijas un Apvienotās Karalistes, kas attiecās uz valsts iestāžu piekļuvi lietotāju datiem, kurus ir saglabājuši elektroniskā pasta pakalpojumu sniedzēji.

Spriedumā Tiesa vispirms atgādināja judikatūru, saskaņā ar kuru tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību aizsardzības Savienības līmenī pamatā ir prasība, lai atkāpes no personas datu aizsardzības un tās ierobežojumi atbilstoši samērīguma principam tiktu īstenoti absolūti nepieciešamā ietvaros. Turpinājumā tā nosprieda, ka Direktīvas 2002/58 15. panta 1. punkts, lasot to Pamattiesību hartas 7., 8. un 11. panta, kā arī 52. panta 1. punkta gaismā, nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā Zviedrijas, kurā noziedzības apkarošanas nolūkā ir paredzēta visaptveroša un nediferencēta visas informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu saglabāšana attiecībā uz visiem abonentiem un reģistrētiem lietotājiem un attiecībā uz visiem elektronisko sakaru līdzekļiem. Tiesas ieskatā, šāds tiesiskais regulējums pārsniedz to, kas ir absolūti nepieciešams un nevar tikt uzskatīts par pamatotu demokrātiskā sabiedrībā, kā tas ir prasīts minētajā 15. panta 1. punktā, kas lasīts iepriekš minēto Hartas pantu gaismā. Savukārt šim noteikumam nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, kurā smagu noziegumu apkarošanas nolūkā preventīvi ir atļauts mērķorientēti saglabāt šāda veida datus, ar nosacījumu, ka šī saglabāšana, runājot par attiecīgajam datu kategorijām, attiecīgajiem saziņas līdzekļiem, attiecīgajām personām, kā arī noteikto saglabāšanas ilgumu, aptver tikai absolūti nepieciešamo.

Tiesas ieskatā Direktīvas 2002/58 15. panta 1. punktam ir pretrunā arī tāds valsts tiesiskais regulējums kā Apvienotās Karalistes, kurā kompetentajām valsts iestādēm ir atļauts piekļūt informācijai par datu plūsmu un atrašanās vietas datiem, nenosakot, ka šo piekļuvi piešķir vienīgi smagu noziegumu apkarošanas nolūkos, kas ir vienīgais iemesls, kurš šādu piekļuvi var attaisnot. Valsts tiesībās ir jāparedz skaidri un precīzi noteikumi, kuros norāda, kādos apstākļos un saskaņā ar kādiem nosacījumiem elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēji piešķir piekļuvi šiem datiem. Turklāt šai piekļuvei, izņemot atbilstoši pamatotus steidzamības gadījumus, principā ir jābūt pakļautai iepriekšējai kontrolei, ko veic tiesa vai neatkarīga administratīva iestāde, un šīs tiesas vai šīs iestādes lēmumam ir jātiek pieņemtam pēc tam, kad valsts kompetentās iestādes ir

75| Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 12. jūlija Direktīva 2002/58/EK par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes un Eiropas Parlamenta 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/136/EK (OV L 337, 11. lpp.).

iesniegušas pamatotu pieteikumu tostarp saistībā ar noziedzīga nodarījuma novēršanas, atklāšanas vai kriminālvajāšanas procedūrām. Visbeidzot, Tiesa uzsvēra, ka valsts tiesiskajā regulējumā, lai šāds regulējums atbilstu aizsardzības līmenim, kas ir garantēts Hartā attiecībā uz personas datu apstrādi, ir jāparedz, ka dati netiek nosūtīti ārpus Savienības teritorijas, kā arī tas, ka dati pēc to saglabāšanas termiņa beigām tiek neatgriezeniski iznīcināti.

3. ELEKTRONISKĀ TIRDZNIECĪBA

Spriedumā **Mc Fadden** (C-484/14, [EU:C:2016:689](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 15. septembrī, Tiesa sniedza skaidrojumu par Direktīvas 2000/31 12. panta 1. punkta piemērošanu elektroniskajai tirdzniecībai⁷⁶. Tiesvedība pamatlietā bija starp skaņdarba producentu un tāda veikala vadītāju, kurā šis vadītājs pārvalda publisku bezmaksas vietējo bezvadu tīklu, pieslēdzoties kam, sabiedrībai ir iespējams lejupielādēt skaņdarbu bez minētā producenta piekrišanas. Tiesai bija jālemj, vai šajā tiesību normā paredzētais starpnieku pakalpojumu sniedzēju atbrīvojums no atbildības par informācijas “vienkāršu pārraidīšanu” liedz tīkla pārvaldītājam piemērot netiešu atbildību par autortiesību pārkāpumiem, kurus izdarījis viens no viņa tīkla lietotājiem.

Tiesa vispirms uzsvēra, ka komunikāciju tīkla bezmaksas nodošana sabiedrības rīcībā ir “informācijas sabiedrības pakalpojums” Direktīvas 2000/31 12. panta 1. punkta izpratnē arī tad, ja attiecīgais pakalpojumu sniedzējs to neveic par atlīdzību, bet gan, lai reklamētu tā pārdotās preces vai sniegtos pakalpojumus. Šajā tiesību normā ir izslēgts, ka pakalpojumu sniedzēji, kas piedāvā šādu pakalpojumu būtu atbildīgi par informāciju, kuru pārraida šī pakalpojuma saņēmēji, ja tie izpilda trīs šajā tiesību normā norādītos nosacījumus, proti, šie pakalpojumu sniedzēji neierosina šādu pārraidi, tie neizvēlas šīs pārraides saņēmēju un tie neizvēlas vai nepārveido informāciju, kas iekļauta minētajā pārraidē. No tā izriet, ka, ja šie nosacījumi ir izpildīti, ir izslēgts, ka autortiesību īpašnieks var prasīt no šā pakalpojumu sniedzēja zaudējumu atlīdzību, pamatojoties uz to, ka trešās personas ir izmantojušas pieslēgumu šim tīklam, lai pārkāptu viņa tiesības. Tā kā šāda prasība par zaudējumu atlīdzību nevar būt sekmīga, ir arī katrā ziņā izslēgts, ka autortiesību īpašnieks varētu pieprasīt atlīdzināt brīdinājuma izmaksas vai tiesāšanās izdevumus, kas ir radušies saistībā ar viņa prasību par zaudējumu atlīdzību. Tomēr šī tiesību norma neietekmē autortiesību īpašnieka iespēju prasīt, lai valsts iestādes vai tiesas pieprasa pakalpojuma sniedzējam izbeigt vai novērst jebkādu autortiesību pārkāpumu, ko ir izdarījuši viņa tīkla lietotāji.

Visbeidzot, Tiesa konstatēja, ka pasākums, kas izpaužas kā pieslēguma internetam nodrošinājums, piemēram, izmantojot paroli, ir piemērots, lai nodrošinātu atbilstošu līdzsvaru starp, pirmkārt, pamattiesībām uz intelektuālā īpašuma aizsardzību un, otrkārt, pakalpojumu sniedzēja, kurš nodrošina piekļuves komunikāciju tīklam pakalpojumus, tiesībām uz darījumdarbības brīvību, kā arī šā tīkla lietotāju tiesībām uz informācijas brīvību. Šāds pasākums var atturēt tīkla lietotājus no intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpšanas, jo šiem lietotājiem būtu pienākums atklāt savu identitāti, lai iegūtu šo paroli. Savukārt tāds pasākums, kas izpaužas kā pieslēguma internetam pilnīga izbeigšana, neapsverot šā pieslēguma sniedzēja darījumdarbības brīvību mazāk aizskarošus pasākumus, neļautu nodrošināt līdzsvaru starp attiecīgajām pretstatītajām tiesībām.

76| Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. jūnija Direktīva 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (OV L 178, 1. lpp.).

4. TELEKOMUNIKĀCIJAS

Spriedumā **Ormaetxea Garai un Lorenzo Almandros** (C-424/15, [EU:C:2016:780](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 19. oktobrī, Tiesai bija iespēja interpretēt Direktīvu 2002/21 ⁷⁷, precizējot valsts regulatīvo iestāžu (turpmāk tekstā – “VRI”) elektronisko komunikāciju tīklu un pakalpojumu jomā objektivitātes un neatkarības prasības tvērumu. Šajā lietā Spānijas valdība bija uzsākusi reformu, apvienojot dažādas regulatīvās iestādes vienā vienīgā daudznozaru organizācijā. Tā tiešās sekas bija tādas, ka tika izbeigtas VRI priekšsēdētāja amata pilnvaras, par ko bija strīds pamatlietā, un viena viņa padomnieka amata pilnvaras pirms viņu amata pilnvaru termiņu beigām, kaut arī nepastāvēja jebkāds atbrīvošanas no amata iemesls, kas paredzēts šo iestādi reglamentējošajā valsts likumā.

Šajā ziņā Tiesa uzskatīja, ka, pirmkārt, runājot par VRI restrukturizācijas tiesiskumu, Direktīva 2002/21 principā atļauj valsts tiesību aktus, ar kuriem viena VRI tiek apvienota ar citām tādām VRI kā tās, kuras ir atbildīgas par konkurenci, pasta nozari un enerģijas nozari, lai izveidotu daudznozaru regulatīvo organizāciju. Tomēr tas tā ir tikai tad, ja šo uzdevumu izpildē šī organizācija atbilst šajā direktīvā paredzētajiem nosacījumiem par kompetenci, neatkarību, objektivitāti un pārskatāmību un ja tās pieņemtos lēmumus var efektīvi pārsūdzēt no ieinteresētajām pusēm neatkarīgā iestādē, kas ir jāpārbauda valsts tiesai.

Otrkārt, Tiesa konstatēja, ka tādos apstākļos kā pamatlietā attiecīgajai dalībvalstij, lai izpildītu Direktīvas 2002/21 3. panta 3.a punktā noteiktos pienākumus, ir jāparedz normas, kurās tiek garantēts, ka tādas koleģiālās institūcijas, kas vada VNI, locekļu atbrīvošana no amata pirms viņu pilnvaru termiņa beigām nekaitē šo personu neatkarībai un objektivitātei. Tiesas ieskatā, tūlītējas atbrīvošanas no amata risks citu iemeslu dēļ, nevis to, kuri iepriekš ir paredzēti likumā, ar ko tādējādi varētu saskarties tikai viens šādas koleģiālās struktūras loceklis, varētu izraisīt saprātīgas šaubas par attiecīgās VRI neitralitāti un tās spēju pretoties ārējiem faktoriem un kaitēt tās neatkarībai, objektivitātei un autoritātei. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2002/21 3. panta 3.a punkts nepieļauj to, ka tikai institucionālas reformas dēļ, kuras ietvaros tiek apvienotas noteiktas VRI, tās amatpersonas tiek priekšlaicīgi atbrīvotas no amata, ja nav paredzētas tiesību normas, ar ko tiek garantēts, ka šāda atbrīvošana no amata nekaitē viņu neatkarībai un objektivitātei.

5. TABAKAS IZSTRĀDĀJUMI

Trīs spriedumos ⁷⁸, kas tika pasludināti 2016. gada 4. maijā, Tiesa lēma par atsevišķu Direktīvas 2014/40 ⁷⁹ par tabakas un saistīto izstrādājumu ražošanu, noformēšanu un pārdošanu normu spēkā esamību.

Šo nolēmumu skaitā uzmanību ir pelnījis spriedums **Polija/Parlaments un Padome** (C-358/14, [EU:C:2016:323](#)). Ar šo spriedumu Tiesa noraidīja prasību par tiesību akta atcelšanu, ar ko tika apstrīdēta noteiktu Direktīvas 2014/40 normu, tai skaitā tās 7. panta 1. punkta, kurā ir paredzēts aizliegums laist tirgū tabakas izstrādājumus, ar raksturīgu aromātu, piemēram, mentolu, spēkā esamība. Prasības pamatojumam Polija bija

77| Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīva 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (pamatdirektīva) (OV L 108, 33. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/140/EK (OV L 337, 37. lpp. un labojums – OV 2013, L 241, 8. lpp.).

78| Tiesas 2016. gada 4. maija spriedumi **Polija/Parlaments un Padome** (C-358/14, [EU:C:2016:323](#)), **Pillbox 38** (C-477/14, [EU:C:2016:324](#)) un **Philip Morris Brands u.c.** (C-547/14, [EU:C:2016:325](#)).

79| Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 3. aprīļa Direktīva 2014/40/ES par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas un saistīto izstrādājumu ražošanu, noformēšanu un pārdošanu un ar ko atceļ Direktīvu 2001/37/EK (OV L 127, 1. lpp.).

izvirzījusi trīs pamatus, kuri attiecīgi bija par LESD 114. panta, samērīguma principa un subsidiaritātes principa pārkāpumu.

Pirmkārt, runājot par pamatu, kurā tika apgalvots, ka LESD 114. pants neesot piemērots juridiskais pamats, lai pieņemtu apstrīdētās tiesību normas, Tiesa vispirms atgādināja, ka ar vārdiem “pasākumi, lai tuvinātu [...] aktus” LESD 114. panta izpratnē Līguma autori ir vēlējušies Savienības likumdevējam piešķirt rīcības brīvību attiecībā uz to, kāda aktu tuvināšanas tehnika ir vispiemērotākā vēlamā rezultāta sasniegšanai īpaši tehniski sarežģītās nozarēs. Šie pasākumi var būt šādi: noteikt visām dalībvalstīm pienākumu atļaut attiecīgā izstrādājuma vai izstrādājumu tirdzniecību, šādam atļaujas sniegšanas pienākumam pievienot zināmus nosacījumus vai pat pagaidu kārtā vai galīgi aizliegt noteikta izstrādājuma vai izstrādājumu tirdzniecību. Turpinājumā Tiesa uzskatīja, ka atšķirību novēršana starp valstu tiesiskajiem regulējumiem, tostarp Savienības mērogā aizliedzot noteiktas tabakas izstrādājumu piedevas, ir vērsta uz to, lai veicinātu šo izstrādājumu iekšējā tirgus netraucētu darbību. Līdz ar to, nekas neliecina par to, ka, izveidojot dinamiskus mehānismus, atbilstoši kuriem Komisija ir pilnvarota noteikt tabakas izstrādājumus, kuriem piemīt raksturīgs aromāts, Savienības likumdevējs nebūtu ievērojis tam LESD 114. pantā piešķirto rīcības brīvību.

Otrkārt, Tiesa uzskatīja, ka attiecīgais aizliegums ir arī piemērots, lai palīdzētu sasniegt dubultu mērķi, proti, sekmēt netraucētu tabakas un ar to saistītu izstrādājumu iekšējā tirgus darbību, par pamatu ņemot augstu cilvēku īpaši jauniešu veselības aizsardzības līmeni. Proti, atsevišķi aromāti jauniešiem ir īpaši pievilcīgi un tie veicina tabakas patēriņa uzsākšanu. Runājot par visu raksturīgo aromātu aizliegumu, Tiesa nosprieda, ka Savienības likumdevējs, īstenojot savu rīcības brīvību, varēja leģitīmi noteikt šādu aizliegumu, ciktāl mazāk apgrūtinoši pasākumi, uz kuriem norādījusi Polija, nešķiet tik piemēroti izvirzītā mērķa sasniegšanai. Veicot līdzsvarošanu starp minētā aizlieguma ekonomiskajām sekām uz visām dalībvalstīm, no vienas puses, un nepieciešamību nodrošinātu augstu cilvēku veselības aizsardzības līmeni, no otras puses, likumdevējs ir raudzījies, lai šā aizlieguma izmantot mentolu kā raksturīgu aromātu negatīvās sekas tiktu mazinātas. Līdz ar to Tiesa uzskatīja, ka šo pasākumu nevar uzskatīt par samērīguma principam pretrunā esošu.

Visbeidzot, runājot par pamatu, kurš attiecas uz subsidiaritātes principa neievērošanu, Tiesa nosprieda, ka abu Direktīvas 2014/40 mērķu savstarpējās atkarības dēļ tie labāk var tikt sasniegti Savienības, nevis dalībvalstu līmenī. Proti, Tiesā nav ticis pierādīts, ka mentolu saturošu tabakas izstrādājumu patēriņš būtībā aprobežotos ar noteiktām dalībvalstīm.

6. KOSMĒTIKAS LĪDZEKĻI

Spriedumā *European Federation for Cosmetic Ingredients* (C-592/14, [EU:C:2016:703](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 21. septembrī, Tiesai bija jāprecizē, kāds tvērums ir Regulas Nr. 1223/2009⁸⁰ 18. panta 1. punkta b) apakšpunktā noteiktajam aizliegumam laist tirgū tādas kosmētikas līdzekļus, kuros ietilpst sastāvdaļas, kas, lai izpildītu minētās regulas prasības, ir pārbaudītas izmēģinājumos ar dzīvniekiem. Tiesvedība pamatlietā skāra tirdzniecības asociāciju, kura pārstāv Savienībā kosmētikas līdzekļos izmantotu sastāvdaļu ražotājus un kuras vairāki biedri ārpus Savienības teritorijas bija veikuši izmēģinājumus ar dzīvniekiem, lai panāktu, ka viņu produktus var tirgot trešajās valstīs.

Pirmkārt, ņemot vērā Regulas Nr. 1223/2009 kontekstu un tajā izvirzītos mērķus, Tiesa norādīja, ka tās mērķis ir paredzēt nosacījumus kosmētikas līdzekļu laišanai Savienības tirgū un nodrošināt augstu cilvēku veselības aizsardzības līmeni un vienlaikus nodrošināt dzīvnieku labturību, aizliedzot veikt eksperimentus ar dzīvniekiem. Tikai to eksperimentu ar dzīvniekiem rezultāti, kas ir minēti ziņojumā par kosmētikas līdzekļu

80| Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra Regula (EK) Nr. 1223/2009 par kosmētikas līdzekļiem (OV L 342, 59. lpp.).

drošumu, var tikt uzskatīti par tādiem, kas attiecas uz eksperimentiem, kuri veikti, lai izpildītu minētās regulas prasības. Šajā kontekstā nav nozīmes apstāklim, ka izmēģinājumi ar dzīvniekiem ir bijuši nepieciešami, lai ļautu produktu tirgot trešajās valstīs.

Otrkārt, Tiesa precizēja, ka Savienības tiesības nav veikts nekāds nošķirums atkarībā no vietas, kurā eksperiments ar dzīvniekiem ir ticis veikts. Regulas Nr. 1223/2009 mērķis ir veicināt tādu alternatīvu metožu izmantošanu, kurās nav nepieciešami dzīvnieki, lai nodrošinātu kosmētikas līdzekļu drošumu. Šā mērķa sasniegšana būtu ievērojami apdraudēta, ja būtu iespējams Savienības tiesības noteiktos aizliegumus apiet, aizliedzot izmēģinājumus ar dzīvniekiem veicot trešajās valstīs. Līdz ar to, Tiesas ieskatā, var aizliedzt Savienības tirgū laist kosmētikas līdzekļus, kuru atsevišķas sastāvdaļas ir pārbaudītas izmēģinājumos ar dzīvniekiem ārpus Savienības, lai panāktu, ka šos kosmētikas līdzekļus varētu tirgot trešajās valstīs, ja šajos izmēģinājumos iegūtie dati tiek izmantoti arī, lai pierādītu attiecīgo līdzekļu drošumu nolūkā tos laist Savienības tirgū.

XIV. PUBLISKAIS IEPIRKUMS

2016. gadā Tiesa pasludināja vairākus svarīgus spriedumus, tostarp par publiskā līguma jēdzienu, par saimnieciskās darbības subjektu tehniskajām un/vai profesionālajām spējām, kā arī par noteiktām procesuālajām prasībām, kuras izriet no Direktīvas 89/665⁸¹

Spriedumā **Falk Pharma** (C-410/14, [EU:C:2016:399](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 2. jūnijā, Tiesa precizēja publiskā līguma jēdzienu Direktīvas 2004/18⁸² 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Tiesvedība pamatlietā bija starp uzņēmumu, kas izplatīja zāles, un slimokasi par procedūru, ko šī slimokase bija uzsākusi, lai noslēgtu vairākus identiska satura līgumus ar uzņēmumiem, kuri tirgo īpašas zāles. Prasītāja uzskatīja, ka šai procedūrai ir piemērojamas publiskā iepirkuma tiesības.

Šajā ziņā Tiesa nosprieda, ka tāda līgumu sistēma, ar kuru publiska iestāde paredz tirgū iegādāties preces, visā šīs sistēmas darbības laikā noslēdzot līgumus ar jebkuru saimnieciskās darbības subjektu, kas apņemas piegādāt attiecīgās preces saskaņā ar iepriekš paredzētiem nosacījumiem, neizdarot izvēli starp ieinteresētajiem saimnieciskās darbības subjektiem un ļaujot tiem pievienoties šai sistēmai visā tās darbības laikā, nav publisks līgums šīs direktīvas izpratnē. Proti, sekas tam, ka netiek norādīts saimnieciskās darbības subjekts, kuram tiktu piešķirta līguma ekskluzivitāte, ir tādas, ka nav nepieciešams ar precīziem Direktīvas 2004/18 noteikumiem iezīmēt šo līgumslēdzējas iestādes darbību, lai tai liegtu piešķirt līguma slēgšanas tiesības, dodot priekšroku valsts saimnieciskās darbības subjektiem. Tomēr šāda pielaišanas procedūra, ciktāl tā ietver noteiktu pārrobežu interesi, ir jāizstrādā un jāorganizē saskaņā ar LESD pamatnoteikumiem īpaši nediskriminācijas un vienlīdzīgas attieksmes pret saimnieciskās darbības subjektiem principiem. Šajā ziņā, lai gan dalībvalstīm šādā situācijā ir zināma rīcības brīvība, pārskatāmības prasība nozīmē, ka ir jānodrošina pietiekams publiskums, kas ļautu potenciāli ieinteresētajiem saimnieciskās darbības subjektiem pienācīgi iepazīties ar šādas atļaujas procedūras norisi un pamatiezīmēm.

2016. gada 7. aprīļa spriedumā **Partner Apelski Dariusz** (C-324/14, [EU:C:2016:214](#)) un 2016. gada 14. jūlija spriedumā **Wrocław – Miasto na prawach powiatu** (C-406/14, [EU:C:2016:562](#)) Tiesa interpretēja jēdzienu saimnieciskās darbības subjektu tehniskās un/vai profesionālās spējas Direktīvas 2004/18 izpratnē. Turklāt pirmajā

81 | Padomes 1989. gada 21. decembra Direktīva 89/665/EEK par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām (OV L 395, 33. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. decembra Direktīvu 2007/66/EK.

82 | Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV L 134, 114. lpp.).

no minētajām lietām tā aplūkoja arī vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma starp saimnieciskās darbības subjektiem principus.

Lietā *Partner Apelski Dariusz* tiesvedība pamatlietā bija starp sabiedrību pretendenti un Varšavas pilsētas Uzkopšanas pārvaldi par minētās sabiedrības izslēgšanu no publiskā iepirkuma procedūras par ielu tīrīšanu šajā pilsētā, pamatojoties uz to, ka minētā pārvalde kā līgumslēdzēja iestāde nebija pārliecināta, ka pretendente pienācīgi izpildīs līgumu, jo daļa no tās piedāvājuma iekļāva pakalpojumus, kurus sniegtu trešā persona, kas atrodas citā, no Varšavas salīdzinoši tālu esošā pilsētā. Vispirms Tiesa atgādināja, ka Direktīvas 2004/18 47. panta 2. punktā un 48. panta 3. punktā, aplūkojot tos kopsakarā ar šīs direktīvas 44. panta 2. punktu, ir atzītas ikviena saimnieciskās darbības subjekta tiesības saistībā ar noteiktu līgumu izmantot citu subjektu iespējas neatkarīgi no starp tiem pastāvošo saistību rakstura, ciktāl tas ir pierādījis līgumslēdzējai iestādei, ka kandidāta vai pretendenta rīcībā faktiski būs minēto subjektu resursi, kas ir nepieciešami šī līguma izpildei. Tomēr īpašos apstākļos šo tiesību īstenošana var tikt ierobežota. Proti, nevar tikt izslēgts, pirmkārt, ka ir darbi, kuriem piemīt īpatnības, kas prasa noteiktas iespējas, kuras nevar tikt iegūtas, apkopojot mazākas vairāku saimnieciskās darbības subjektu iespējas, un, otrkārt, ka īpašos apstākļos, ņemot vērā noteikta līguma raksturu un mērķus, iespējas, kuras ir subjektam – trešajai personai – un kuras ir vajadzīgas noteikta līguma izpildei, nevar tikt nodotas pretendenta. Tādējādi šādos apstākļos pretendents uz minētajām iespējām var paļauties tikai tad, ja subjekts – trešā persona – tieši un personīgi piedalās attiecīgā līguma izpildē.

Turklāt atbilstoši Direktīvas 2004/18 48. panta 2. un 3. punktam noteikta līguma pareizas izpildes nolūkā līgumslēdzēja iestāde īpašos apstākļos var paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras specifikācijās tieši norādīt precīzus noteikumus, ar kādiem saimnieciskās darbības subjekts var izmantot citu subjektu iespējas, ja vien šie noteikumi ir saistīti un samērīgi ar minētā līguma priekšmetu un mērķiem.

Lietā *Wrocław – Miasto na prawach powiatu* strīds pamatlietā bija starp Vroclavas pilsētu (Polija) un infrastruktūras un attīstības ministru par lēmumu, ar kuru Vroclavas pilsētai tika piemērota finanšu korekcija Direktīvas 2004/18 pārkāpuma dēļ. Lēmums paredzēja pienākumu, kas bija iekļauts attiecīgajās līguma specifikācijās saistībā ar publiskā iepirkuma procedūru par tādu būvdarbu veikšanu, kuri tiek finansēti no Savienības līdzekļiem, saskaņā ar ko pretendenta ar saviem līdzekļiem bija jāveic vismaz no 25 % attiecīgā darba. Šajā ziņā Tiesa nosprieda, ka līgumslēdzējai iestādei nav atļauts prasīt, iekļaujot noteikumu publiskā iepirkuma specifikācijās, lai nākamais līgumslēdzējs pats ar saviem līdzekļiem izpildītu noteiktu procentuālu daļu no darba, kas ir šā iepirkuma priekšmets. Proti, pirmkārt, Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punktā ir atzītas tiesības – nekādi tās neierobežojot – publiskā līguma izpildei slēgt apakšuzņēmuma līgumus. Otrkārt, ja iepirkuma dokumentos ir noteikts, ka pretendentiem ir jānorāda savos piedāvājumos līguma daļa, ko tiem ir nodoms nodot apakšuzņēmējiem, līgumslēdzējai iestādei, protams, ir tiesības aizliegt slēgt apakšuzņēmuma līgumus ar apakšuzņēmējiem, kuru iespējas tā nevarēja pārbaudīt piedāvājumu pārbaudes un līgumslēdzēja izvēles stadijā, lai izpildītu iepirkuma būtiskās daļas. Tomēr šāds tvērums nav noteikumam, kas nosaka ierobežojumus apakšuzņēmumu līgumu slēgšanai par iepirkuma daļu, kas izteikta abstrakti kā noteikta procentuāla daļa, un tas tā ir neatkarīgi no iespējas pārbaudīt apakšuzņēmēju iespējamās spējas un bez nevienas norādes uz to uzdevumu būtiskumu, uz kuriem tas attiecas.

Visbeidzot, spriedumā *PFE* (C-689/13, [EU:C:2016:199](#))⁸³ Tiesai bija iespēja precizēt *procesuālās prasības, kas izriet no Direktīvas 89/665, apstākļos, kad pēc publiskā iepirkuma procedūras pretendents, kura piedāvājums nav ticis izraudzīts, un izraudzītais pretendents ir cēluši prasību – viens par otra izslēgšanu no šīs procedūras*. Pirmkārt, Tiesa vispirms atgādināja, ka katrai pusei ir leģitīma interese attiecībā uz pārējo konkurentu piedāvājumu izslēgšanu no procedūras. Līdz ar to izraudzītā pretendenta pretpasība nevar būt pamats izslēgtā pretendenta celtās prasības noraidīšanai gadījumā, ja abu šo saimnieciskās darbības subjektu iesniegto

83 | Attiecībā uz tās sprieduma daļas izklāstu, kura attiecas uz tiesvedībām, skat. V nodaļu "Savienības tiesvedības".

piedāvājumu atbilstība ir tikusi apstrīdēta tajā pašā procedūrā. Otrkārt, šā judikatūras principa piemērošanas nolūkos nav nozīmēs nedz to dalībnieku skaitam, kas piedalās attiecīgajā publiskā iepirkuma procedūrā, nedz to dalībnieku skaitam, kas cēluši prasības, nedz viņu izvirzīto pamatu atšķirībām.

XV. EKONOMIKAS UN MONETĀRĀ POLITIKA

Ekonomikas un monetārās politikas jomā 2016. gadā zīmīgi bija trīs spriedumi – divi pirmie attiecās uz atbalsta programmu Kipras banku nozarei, savukārt trešajā tika aplūkota kādas Īrijas bankas kapitāla palielināšana nopietnu ekonomikas un finanšu sistēmas traucējumu situācijā.

2016. gada 20. septembrī Tiesa virspalatā pasludināja spriedumus **Mallis u.c./Komisija un ECB** (no C-105/15 P līdz C-109/15 P, [EU:C:2016:702](#)), kā arī **Ledra Advertising u.c./Komisija un ECB** (no C-8/15 P līdz C-10/15 P, [EU:C:2016:701](#)).

Pirmajā spriedumā Tiesa noraidīja apelācijas sūdzības, kas bija iesniegtas attiecībā uz pieciem Vispārējās tiesas rīkojumiem ⁸⁴, ar kuriem kā nepieņemamas bija noraidītas prasības atcelt tiesību aktu, kas vērstas pret Eurogrupas 2013. gada 25. marta paziņojumu par Kipras banku sektora pārstrukturēšanu. Tiesa apstiprināja Vispārējās tiesas nolemto, ka attiecīgais Eurogrupas paziņojums nevar tikt uzskatīts par Komisijas un Eiropas Centrālās bankas (turpmāk tekstā – “ECB”) kopīgu lēmumu, kas rada saistošas tiesiskas sekas. Proti, Līgumā par Eiropas Stabilizācijas mehānisma izveidi (ESM līgums) Komisijai un ECB uzticētās funkcijas neietver pilnvaras tām pašām pieņemt lēmumus un darbības, ko šīs divas iestādes veic šā līguma ietvaros, rada saistības tikai Eiropas Stabilizācijas mehānismam. Fakts, ka Komisija un ECB piedalās Eurogrupas sanāksmēs, negroza pēdējās minētās paziņojumu raksturu. Turklāt minētais Eurogrupas paziņojums neietver nevienu elementu, kurš atspoguļotu Komisijas un ECB lēmumu radīt Kiprai juridisku pienākumu īstenot tajā ietvertos pasākumus, bet gan tam ir vienīgi informatīvs raksturs un tā mērķis ir informēt sabiedrību par politiska nolīguma starp Eurogrupu un Kipras iestādēm pastāvēšanu, paužot kopīgo vēlmi turpināt sarunas atbilstoši minētā paziņojuma tekstam.

Savukārt otrajā spriedumā Tiesa apmierināja apelācijas sūdzības par trim Vispārējās tiesas rīkojumiem ⁸⁵, ar kuriem Vispārējā tiesa kā daļēji nepieņemamas un daļēji nepamatotas bija noraidījusi prasības atcelt tiesību aktu un prasības par zaudējumu atlīdzību saistībā ar starp Kipru un Eiropas Stabilizācijas mehānismu noslēgtā saprašanās memoranda par īpašiem ekonomikas politikas nosacījumiem pieņemšanu. Tiesa uzskatīja, ka fakts, ka ESM līgumā Komisijai un ECB piešķirtās funkcijas neietver pilnvaras tām pašām pieņemt lēmumus un rada saistības tikai ESM, neliedz no šīm abām iestādēm prasīt zaudējumu atlīdzību saistībā ar to iespējami prettiesisku rīcību, pieņemot saprašanās memorandu ESM vārdā. Ar ESM līgumā Komisijai un ECB uzticētajiem uzdevumiem netiek sagrozītas pilnvaras, kas šīm iestādēm piešķirtas LES un LESD. Līdz ar to Komisija ESM līguma ietvaros saglabā savu Līgumu uzraudzītājas lomu, un tāpēc tai ir jāatturas parakstīt saprašanās memorandu, par kura saderību ar Savienības tiesībām tai ir šaubas. Līdz ar to, Tiesas ieskatā, Vispārējā tiesa bija pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka tā nav kompetenta izskatīt uz noteiktu attiecīgā saprašanās memoranda punktu prettiesiskumu balstītu prasību par zaudējumu atlīdzību, pamatojoties tikai uz secinājumu, ka šo noteikumu pieņemšana formāli nav attiecināma ne uz Komisiju, ne uz ECB.

84| Vispārējās tiesas 2014. gada 16. oktobra rīkojumi **Mallis un Malli/Komisija un ECB** (T-327/13, [EU:T:2014:909](#)), **Tameio Pronoias Prosopikou Trapezis Kyprou/Komisija un ECB** (T-328/13, [EU:T:2014:906](#)), **Chatzithoma/Komisija un ECB** (T-329/13, [EU:T:2014:908](#)), **Chatziioannou/Komisija un ECB** (T-330/13, [EU:T:2014:904](#)) un **Nikolaou/Komisija un ECB** (T-331/13, [EU:T:2014:905](#)).

85| Vispārējās tiesas 2014. gada 10. novembra rīkojumi **Ledra Advertising/Komisija un ECB** (T-289/13, [EU:T:2014:981](#)), **Eleftheriou u.c./Komisija un ECB** (T-291/13, [EU:T:2014:978](#)) un **Theophilou/Komisija un ECB** (T-293/13, [EU:T:2014:979](#)).

Turklāt, tā kā šī lieta bija izskatāmā stadijā, Tiesa nolēma pati taisīt spriedumu par prasību atlīdzināt zaudējumus. Šajā ziņā tā atgādināja, ka Savienības ārpuslīgumiskā atbildība var tikt atzīta, ja ir izpildīti vairāki nosacījumi, viens no kuriem Savienības iestādei pārņemstās rīcības prettiesiskums – lai konstatētu šo prettiesiskumu ir jāpierāda, ka ir noticis pietiekami būtisks tādas tiesību normas pārkāpums, ar kuru tiek piešķirtas tiesības privātpersonām. Runājot par šo nosacījumu, Tiesa norādīja, ka atbilstošā tiesību norma, kuras mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām, šajā gadījumā ir Pamattiesību hartas 17. panta 1. punkts, kurā ir noteikts, ka ikvienai personai ir tiesības uz īpašumu, kas iegūts likumīgi. Taču, lai gan Harta nav adresēta dalībvalstīm, kad tās neīsteno Savienības tiesības, tā tomēr bez ierobežojumiem ir adresēta Savienības iestādēm tai skaitā, kad tās darbojas ārpus Savienības tiesību sistēmas, kā tas ir ESM ietvaros. Līdz ar to Komisijai ir pienākums nodrošināt, ka tāds memorands kā apstrīdētais ir saderīgs ar Hartā garantētajām pamattiesībām. Taču, Tiesas ieskatā, šis Savienības ārpuslīgumiskās atbildības piemērošanas nosacījums šajā lietā nav izpildīts. Proti, minētā memoranda pieņemšana atbilst Savienības izvirzītam vispārējo interešu mērķim, proti, nodrošināt eurozonas banku sistēmas stabilitāti. Ņemot vērā šo mērķi, kā arī aplūkoto pasākumu raksturu un ievērojot risku, kāds noguldītājiem draudētu abu attiecīgo banku maksātspējas gadījumā, šie pasākumi nav pārmērīga un nepieļaujama iejaukšanās, kas skartu noguldītāju tiesību uz īpašumu pašu būtību, un tādējādi tos nevar uzskatīt par neattaisnotu ierobežojumu.

Otrām kārtām, spriedumā **Dowling u.c.** (C-41/15, [EU:C:2016:836](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 8. novembrī, Tiesa virspalātā lēma par to, vai Savienības tiesībām ir atbilstoša *Īrijas valsts iestāžu noteikta bankas kapitāla palielināšana bez šīs bankas kopsapulces apstiprinājuma nopietnu dalībvalsts ekonomikas un finanšu sistēmas traucējumu situācijā*. Tiesvedība pamatlietā bija starp tādas sabiedrības dalībniekiem un akcionāriem, kurai pieder kredītiestāde, un Īrijas finanšu ministru par prasību atcelt priekšraksta rīkojumu, kuru *High Court* bija izdevusi pēc šā ministra pieteikuma un kurā šai sabiedrībai bija likts palielināt tās kapitālu un emitēt par labu ministram jaunas akcijas par cenu, kas ir zemāka nekā to nominālvērtība. Šis uz minētās kredītiestādes rekapitalizāciju vērstais pasākums bija noteikts dalībvalsts banku rekapitalizācijas ietvaros atbilstoši saistībām, kuras izrietēja no Īstenošanas lēmuma 2011/77 par Savienības finanšu palīdzības piešķiršanu Īrijai ⁸⁶.

Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka Direktīvas 77/91 ⁸⁷ mērķis ir nodrošināt līdzvērtīgu minimālās aizsardzības līmeni gan akciju sabiedrību akcionāriem, gan to kreditoriem. Šajā direktīvā paredzētie pasākumi attiecībā uz šo sabiedrību kapitāla saglabāšanu, palielināšanu vai samazināšanu garantē minēto aizsardzību pret aktiem, ko pieņem minēto sabiedrību institūcijas, un tātad attiecas uz parastu to funkcionēšanu.

Savukārt pamatlietā aplūkots priekšraksta rīkojums ir uzskatāms par ārkārtas pasākumu, kurš ir veikts nopietnu dalībvalsts ekonomikas un finanšu sistēmas traucējumu situācijā un kura mērķis ir novērst sistēmisku apdraudējumu Savienības finanšu stabilitātei. Līdz ar to Direktīvā 77/91 nav liegts bez sabiedrības kopsapulces apstiprinājuma veikt šādu ārkārtas pasākumu, kuru tādā nopietnā ekonomiskā situācijā kā pamatlietā aplūkotā ir veikušas valsts iestādes, lai novērstu sistēmisku risku Savienībai. Tiesas ieskatā, lai gan pastāv skaidra vispārējā interese visā Savienībā nodrošināt akcionāru un kreditoru stingru un konsekventu aizsardzību, nevar tikt uzskatīts, ka šī interese visos gadījumos dominē pār vispārējo interesi nodrošināt Savienības līgumos noteikto finanšu sistēmas stabilitāti.

86| Padomes 2010. gada 7. decembra Īstenošanas lēmums 2011/77/ES par Savienības finanšu palīdzības piešķiršanu Īrijai (OV 2011, L 30, 34. lpp.).

87| Padomes 1976. gada 13. decembra Otrā direktīva 77/91/EEK par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko saistībā ar akciju sabiedrību veidošanu un to kapitāla saglabāšanu un mainīšanu dalībvalstis prasa no sabiedrībām Līguma 58. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses (OV 1977, L 26, 1. lpp.).

XVI. SOCIĀLĀ POLITIKA

Sociālās politikas jomā ir jāpiemin divi spriedumi par aizliegumu diskriminēt vecuma dēļ.

Pirmām kārtām, spriedumā **DI** (C-441/14, [EU:C:2016:278](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 19. aprīlī, Tiesa virspalāta atzina, *ka uz vispārējo principu par aizliegumu diskriminēt vecuma dēļ, kas konkretizēts Direktīvā 2000/78⁸⁸, ir iespējams atsaukties arī tiesvedībā starp privātpersonām, un precizēja valsts tiesas pienākumus gadījumā, kad valsts tiesu judikatūra ir pretrunā Savienības tiesībām*. Pamatlietā strīds bija par tāda valsts tiesiskā regulējuma spēkā esamību, saskaņā ar kuru darba ņēmējam nav tiesību saņemt īpašu atļaušanas pabalstu, ja viņam ir tiesības saņemt vecuma pensiju shēmā, kurai šis darba ņēmējs ir pievienojies pirms 50 gadu vecuma sasniegšanas, neatkarīgi no tā, vai viņš izvēlas palikt darba tirgū vai pensionēties.

Tiesa vispirms precizēja, ka Direktīvā 2000/78 ir tikai konkretizēts vispārējais princips par aizliegumu diskriminēt vecuma dēļ nodarbinātības un profesijas jomā un tādējādi uz šo principu strīdā starp privātpersonām var atsaukties, vēršoties pret tādu valsts tiesisko regulējumu kā šajā lietā aplūkots.

Tiesa turpinājumā atgādināja, ka pienākums sasniegt rezultātu, kas gulstas uz dalībvalstīm saistībā ar direktīvu piemērošanu, attiecas arī uz tiesām. Šajā kontekstā Tiesa precizēja, ka atbilstīgas interpretācijas prasība sevi ietver valsts tiesu pienākumu vajadzības gadījumā mainīt iedibināto judikatūru, ja tā ir balstīta uz valsts tiesību interpretāciju, kas nav saderīga ar direktīvas mērķiem. Šo pienākumu neietekmē nedz tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principi, nedz arī iespēja personai atsaukties uz attiecīgās dalībvalsts atbildību par Savienības tiesību pārkāpumu.

Otrām kārtām, spriedumā **Salaberria Sorondo** (C-258/15, [EU:C:2016:873](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 15. novembrī, Tiesa virspalātā lēma par *diskrimināciju vecuma dēļ saistībā ar ierobežojumu, kā rezultātā darbā policijā var tikt pieņemti tikai kandidāti, kuri nav sasnieguši noteiktu vecumu*. Šajā lietā runa bija par konkursu, kurš bija paredzēts, lai pieņemtu darbā Baskuzemes autonomās kopienas policijas darbiniekus, un kurā bija prasīts, ka kandidāti nedrīkst būt sasnieguši 35 gadu vecumu. Ieinteresētā persona, kurai bija vairāk par 35 gadiem, apgalvoja, ka šī prasība pārkāpa Direktīvu 2000/78⁸⁹.

Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2000/78 2. panta 2. punkts, lasot to kopsakarā ar tās 4. panta 1. punktu, pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēts, ka kandidātiem uz policijas darbinieku amatiem policijas dienestā, kuros veic visas operatīvās vai izpildfunkcijas, ir jābūt jaunākiem par 35 gadiem. To, ka personai ir īpašu fizisko spēju esamība, lai Baskuzemes autonomās kopienas policijā varētu izpildīt trīs galvenās funkcijas, proti, nodrošināt personu un īpašuma aizsardzību, katras personas tiesību un brīvību brīvu īstenošanu, kā arī pilsoņu drošību, var uzskatīt par būtisku un izšķirīgu prasību attiecībā uz profesiju Direktīvas 2000/78 4. panta 1. punkta izpratnē, kas ir nepieciešama, lai izpildītu šīs profesijas pienākumus. Tādējādi tāds tiesiskais regulējums kā aplūkots var tikt uzskatīts, pirmkārt, par atbilstošu mērķim nodrošināt attiecīgā policijas dienesta operativitāti un pienācīgu darbību un, otrkārt, par tādu, kas nepārsniedz to, kas ir nepieciešams šā mērķa sasniegšanai. Proti, šā mērķa sasniegšanai – nolūkā atjaunot apmierinošu vecuma struktūru – ir nepieciešams, lai īpašas fiziskās sagatavotības esamība tiek aplūkota nevis statistiski tikai konkursa pārbaudījumu brīdī, bet, gluži otrādi, dinamiski, ņemot vērā arī dienesta gadus, kurus darbinieks nostrādās pēc pieņemšanas darbā.

88| Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīva 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 16. lpp.).

89| Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīva 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 16. lpp.).

XVII. PATĒRĒTĀJU AIZSARDZĪBA

Patērētāju aizsardzības jomā īpaša uzmanība ir jāpievērš pieciem spriedumiem. Pirmais attiecas uz patēriņa kredītlīgumiem, trīs citi attiecas uz negodīgiem noteikumiem un it īpaši valsts tiesu pārbaudes pilnvarām, un pēdējais skar uzturvērtības un veselīguma norādes uz pārtikas produktiem.

Pirmām kārtām, apvienotajās lietās, kurās tikai taisīts spriedums **Gutiérrez Naranjo u.c.** (C-154/15, C-307/15 un C-308/15, [EU:C:2016:980](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 21. decembrī, Tiesa virspalātā lēma par *valsts judikatūru, ar kuru laikā ir ierobežotas patērētāju tiesības uz tādu summu atmaksāšanu, kuras tie ir nepamatoti samaksājuši atbilstoši negodīgam noteikumam Direktīvas 93/13 par negodīgiem noteikumiem*⁹⁰ izpratnē. Pamatlietas attiecās uz hipotekārā aizdevuma līgumā iekļautiem noteikumiem, kuros ir paredzēta minimālā procentu likme, par kuru mainīgā procentu likme nevar būt zemāka. Kaut arī šos noteikumus par procentu likmes minimumu valsts augstākā tiesa iepriekš pasludinātā spriedumā, ņemot vērā Tiesas judikatūru par Direktīvas 93/13 interpretāciju, bija atzinusi par negodīgiem, tomēr šī tiesa vispārīga veidā bija ierobežojusi šo noteikumu atzīšanas par spēkā neesošiem ar atlīdzināšanu saistītās sekas, attiecinot tās tikai uz summām, kuras bija samaksātas pēc tās principiālā sprieduma pasludināšanas. Šajos apstākļos iesniedzējtiesas, kurās bija vēršusies patērētāji, ko skāra minētie noteikumi par procentu likmes minimumu, jautāja, vai šāda spēkā neesamības seku ierobežošana laikā ir saderīga ar Direktīvu 93/13.

Spriedumā Tiesa uzsvēra, ka gadījumā, kad tiek konstatēts noteikuma negodīgums Direktīvas 93/13 izpratnē, sekām ir jābūt tādām, ka tiek atjaunots stāvoklis, kurā patērētājs būtu bijis, ja šāda noteikuma nebūtu. Līdz ar to šajā gadījumā, konstatējot noteikumu par procentu likmes minimumu negodīgumu, bija jāļauj saņemt tā labuma atmaksāšanu, kas gūts uz patērētāju rēķina. Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka, lai gan valsts tiesa var izlemt, ka tās spriedumam tiesiskās noteiktības interesēs nav jāietekmē situācijas, kuras ir galīgi tikušas atrisinātas ar agrākiem tiesas nolēmumiem, taču vienīgi Tiesa var lemt par tās sniegtas Savienības tiesību normas interpretācijas ierobežošanu laikā. Turklāt, ciktāl noteikumu par procentu likmes minimumu spēkā neesamības seku ierobežošana, kādu ir noteikusi valsts augstākā tiesa, atņem patērētājiem tiesības uz pilnīgu to summu atmaksāšanu, kuras viņi ir nepamatoti samaksājuši, tā nodrošina tikai nepilnīgu un nepietiekamu patērētāju aizsardzību. Šajos apstākļos šāds ierobežojums pretēji direktīvā paredzētajam nav nedz atbilstošs, nedz efektīvs līdzeklis šāda veida noteikumu izmantošanas novēršanai. Līdz ar to Tiesa lēma, ka Savienības tiesībām ir pretrunā šāda ar atlīdzināšanu saistīto negodīga noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu seku ierobežošana laikā.

Otrām kārtām, spriedumā **Radlinger un Radlingerová** (C-377/14, [EU:C:2016:283](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 21. aprīlī, Tiesa *maksātnespējas procesa kontekstā precizēja valsts tiesas kompetenci pēc savas iniciatīvas pārbaudīt, vai komersanti ievēro Savienības tiesību normas patērētāju tiesību aizsardzības jomā*. Tiesvedība pamatlietā attiecās uz Čehijas Republikas tiesisko regulējumu, kurā valsts tiesām nebija atzīta šāda kompetence attiecībā uz patēriņa kredītlīgumā iekļautiem noteikumiem.

Tiesa vispirms lēma, ka Direktīvas 93/13 par negodīgiem noteikumiem⁹¹ 7. panta 1. punktam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, kurā, pirmkārt, nav atļauta šāda pārbaude attiecībā uz minētajiem līgumiem, lai gan tiesas rīcībā ir šim nolūkam vajadzīgais juridiskais un faktiskais pamatojums, un, otrkārt, ir atļauts minētajai tiesai veikt noteiktu prasījumu pārbaudi tikai ierobežotu iemeslu dēļ. Turklāt Tiesa uzsvēra, ka

90 | Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.).

91 | Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 29. lpp.).

atbilstoši Direktīvas 2008/48 par patēriņa kredītlīgumiem ⁹² 10. panta 2. punktam valsts tiesai, kas izskata strīdu par prasījumiem, kuri izriet no šāda līguma, ir pēc savas ierosmes jāpārbauda, vai līgumā norādāmā informācija par kredītu (piemēram, faktiskā kopējā gada procentu likme) tajā ir tikusi skaidri un lakoniski izklāstīta. Līdz ar to tai ir jāizdara visi secinājumi, kas saskaņā ar valsts tiesībām izriet no iespējama šā pienākuma pārkāpuma. Tomēr sankcijām, kas tiek piemērotas šajā saistībā, ir jābūt efektīvām, samērīgām un atturošām Direktīvas 2008/48 23. panta izpratnē.

Tiesa turklāt precizēja, ka, pamatojoties uz šo direktīvu, jēdzienā “kredīta kopsumma”, kuram ir jābūt minētam kredītlīgumā, nevar tikt iekļauta neviena no summām, kas ietilpst “kredīta kopējās izmaksās”, piemēram, administratīvās izmaksas, procenti, komisijas nauda vai cita veida izmaksas, kuras ir jāmaksā patērētājam. Ja šīs summas tiek prettiesiski iekļautas kredīta kopsummā, faktiskā kopējā gada procentu likme var tikt novērtēta par zemu un rezultātā var tikt ietekmēta tās informācijas pareizība, kura aizdevējam ir jānorāda kredītlīgumā. Visbeidzot, runājot par saistības nepilnīgu patērētājam piemērotā līgumsoda negodīgumu, Tiesa norādīja, ka valsts tiesai ir jānovērtē visu līguma noteikumu kumulatīvā iedarbība, un, ja tā konstatē, ka vairāki no šiem noteikumiem ir negodīgi, tai nav jāpiemēro visi šie noteikumi, nevis tikai daži no tiem.

Trešām kārtām, spriedumā **Finanmadrid EFC** (C-49/14, [EU:C:2016:98](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 18. februārī, Tiesa sniedza precizējumu par *valsts tiesneša kompetences tvērumu lemt par līgumā ar patērētāju iekļauta negodīga noteikuma spēkā neesamību maksājuma rīkojuma izpildes procedūras ietvaros*. Šī lieta attiecās uz Spānijas tiesisko regulējumu, kurā, pirmkārt, ievērojot atsevišķus izņēmumus, nebija paredzēta valsts tiesas iesaistīšanās maksājuma rīkojuma procedūrā un, otrkārt, tai netika ļauts pēc savas ierosmes pārbaudīt iespējamu negodīgu noteikumu esamību minēta maksājuma rīkojuma izpildē.

Šajā ziņā Tiesa nosprieda, ka pret minēto patērētāju varētu tikt vērsts izpildu dokuments, viņam nevienā procedūras brīdī negarantējot vērtējuma veikšanu attiecībā uz attiecīgo noteikumu negodīgo raksturu, ja maksājuma rīkojuma procedūras norise un īpatnības ir tādas, ka, ja vien nav apstākļu, kuru dēļ tajā iesaistās tiesa, šī procedūra tiek noslēgta, liedzot iespēju īstenot kontroli pār to, vai komersanta ar patērētāju noslēgtajā līgumā ir negodīgi noteikumi, un ja tāpēc maksājuma rīkojuma izpildes lietu izskatošās tiesas kompetencē nav pēc savas ierosmes izvērtēt šādu noteikumu esamību. Šāds procesuālais regulējums apdraud no Direktīvas 93/13 izrietošo tiesību aizsardzības efektivitāti. Proti, šo tiesību efektīva aizsardzība var tikt garantēta tikai ar nosacījumu, ka minētā procesuālā sistēma ļauj vai nu maksājuma rīkojuma procedūrā, vai šāda rīkojuma izpildes procedūrā pēc savas ierosmes veikt kontroli pār attiecīgajā līgumā esošo noteikumu iespējamu negodīgumu.

Tiesas ieskatā šo apsvērumu neatspēko tas, ka valsts procesuālajās tiesībās pieteikuma par maksājuma rīkojuma izdošanu izskatošās iestādes pieņemtais lēmums ir apveltīts ar *res judicata* spēku un ir atzīts, ka tā radītās tiesiskās sekas ir analogiskas tiesas nolēmuma radītajām sekām. Šāds tiesiskais regulējums nešķiet atbilstošs efektivitātes principam, jo tas procesos, kurus ir ierosinājuši tirgotāji un kuros patērētāji ir atbildētāji, padara neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinā Direktīvā 93/13 paredzētās patērētāju aizsardzības piemērošanu.

Ceturtām kārtām, 2016. gada 8. decembrī spriedumā **Verein für Konsumenteninformation** (C-127/15, [EU:C:2016:934](#)) Tiesai bija iespēja precizēt, pirmkārt, *Direktīvas 2008/48* ⁹³ *piemērošanas jomu, un, otrkārt, šajā*

92| Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīva 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK (OV L 133, 66. lpp., un labojumi – OV 2009, L 207, 14. lpp.; OV 2010, L 199, 40. lpp.; OV 2011, L 234, 46. lpp., un OV 2015, L 36, 15. lpp.).

93| Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīva 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK (OV L 133, 66. lpp.).

direktīvā paredzētās atkāpes no pienākuma darīt zināmu patērētājam informāciju, kas sniedzama pirms līguma noslēgšanas. Tiesvedība pamatlietā bija starp patērētāju informācijas apvienību un parādu piedziņas aģentūru jautājumā par tādu šīs sabiedrības praksi, atbilstoši kurai ar patērētājiem tiek noslēgti līgumi par parādu atmaksu pa daļām, piedāvājot maksājuma atlikšanu, bet nedarot tiem zināmu informāciju, kas sniedzama pirms līguma noslēgšanas.

Tā kā Direktīva 2008/48/EK nav piemērojama kredītlīgumiem, kuros nav paredzēti nedz procenti, nedz citas maksas, Tiesa vispirms precizēja, ka līgums par kredīta atmaksu pa daļām, kas pēc patērētāja saistību nepildīšanas ir noslēgts starp patērētāju un aizdevēju ar parādu piedziņas aģentūras starpniecību, nav nolīgts “bez maksas”, ja ar šo līgumu patērētājs apņemas atmaksāt visu kredīta summu un samaksāt procentus vai izdevumus, kas nav bijuši paredzēti sākotnējā līgumā, saskaņā ar kuru šis kredīts ir ticis piešķirts. Šo konstatējumu nevar likt apšaubīt fakts, ka šādā līgumā paredzēto procentu un izdevumu kopsumma nepārsniedz to, kas līgumslēdzēju vienošanās neesamības gadījumā būtu jāmaksā saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu.

Turklāt Tiesa nosprieda, ka piedziņas aģentūra, kura aizdevēja vārdā noslēdz līgumu par neatmaksātā kredīta atmaksu pa daļām, bet kura šī kredīta starpnieka statusā rīkojas tikai kā palīgstarpnieks, ir jāuzskata par “kredīta starpnieku” Direktīvas 2008/48 izpratnē un tai nav jāpiemēro pienākums darīt zināmu šīs direktīvas 5. un 6. pantā paredzēto informāciju, kas patērētājam sniedzama pirms līguma noslēgšanas. Tomēr Tiesa uzsvēra, ka šīs izņēmuma no pienākuma darīt zināmu informāciju, kas sniedzama pirms līguma noslēgšanas, neietekmē Direktīvā 2008/48 paredzēto patērētāja aizsardzības līmeni un neskar kreditora pienākumu nodrošināt, lai patērētājs saņemtu 5. un 6. pantā norādīto informāciju, kas sniedzama pirms līguma noslēgšanas.

Piektām kārtām un visbeidzot, spriedumā **Verband Sozialer Wettbewerb** (C-19/15, [EU:C:2016:563](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 14. jūlijā, Tiesai bija jālemj, vai uzturvērtības vai veselīguma norādes uz pārtikas produktiem, kas formulētas tirdzniecības informācijā, kura paredzēta vienīgi veselības aprūpes speciālistiem, ietilpst Regulas Nr. 1924/2006⁹⁴ piemērošanas jomā. Strīds pamatlietā bija starp konkurences aizsardzības apvienību un sabiedrību, kura pārdod uztura bagātinātāju, saistībā ar reklāmas vēstuli, kuru pēdējā minētā bija nosūtījusi vienīgi ārstiem. Šajā kontekstā apvienība tostarp apgalvoja, ka šajā vēstulē bija iekļautas veselīguma norādes, kas ir aizliegtas ar Regulu Nr. 1924/2006.

Spriedumā Tiesa uzskatīja, ka par uzturvērtības un veselīguma norādēm ir uzskatāma tirdzniecības informācija, kas ietilpst Regulas Nr. 1924/2006 piemērošanas jomā, pat ja šī informācija ir adresēta nevis galapatērētājam, bet vienīgi veselības aprūpes speciālistiem. Proti, jēdziens “tirdzniecības informācija” šīs regulas izpratnē attiecas īpaši uz informāciju, kura attiecībā uz pārtikas produktiem sniegta reklāmas veidā ir paredzēta, lai tieši vai netieši veicinātu šo pārtikas produktu tirdzniecību. Taču šāda informācija var izpausties arī kā reklāmas vēstule, kuru pārtikas nozares uzņēmēji adresē veselības aprūpes speciālistiem šīs regulas izpratnē tā, lai šie speciālisti attiecīgā gadījumā saviem pacientiem ieteiktu iegādāties un/vai lietot minētos produktus.

Turklāt nevar izslēgt, ka veselības aprūpes speciālisti paši var tikt maldināti, saņemot neprecīzas, neviennozīmīgas vai pat nepatiesas norādes, un ka pastāv risks, ka tie, rīkojoties pilnīgi labticīgi, nodos kļūdainu informāciju galapatērētājiem. Līdz ar to, Tiesas ieskatā Regulas Nr. 1924/2006 piemērošana uzturvērtības vai veselīguma norādēm, kas formulētas veselības aprūpes speciālistiem paredzētā tirdzniecības informācijā, veicina augstu patērētāju aizsardzības līmeni iekšējā tirgū.

94| Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regula (EK) Nr. 1924/2006 par uzturvērtības un veselīguma norādēm uz pārtikas produktiem (OV L 404, 9. lpp.).

XVIII. VIDE

2016. gada 8. novembrī spriedumā **Lesoochranárske zoskupenie VLK** (C-243/15, [EU:C:2016:838](#)) Tiesa virspalātā izvērtēja, vai *Pamattiesību hartas 47. pantam, aplūkojot to kopsakarā ar Orhūsas konvencijas 9. pantu, ir pretrunā noteikti valsts procesuālie noteikumi par vides aizsardzības apvienības celtas prasības attiecībā uz lēmumu par atļaujas piešķiršanu projektam sekām*. Strīds pamatlietā bija radies saistībā ar atteikumu vides aizsardzības apvienībai atzīt dalībnieka statusu tādā administratīvajā procesā, kurš attiecās uz atļaujas piešķiršanu aizsargājamā teritorijā īstenojamam projektam atbilstoši Direktīvas 92/43 ⁹⁵ 6. panta 3. punktam. Tā kā vides aizsardzības apvienības prasība attiecībā uz šo atteikumu bija tikusi noraidīta, pamatojoties uz to, ka atļaujas piešķiršanas administratīvais process lietā pēc būtības bija izbeigts pirms galīgā tiesas nolēmuma par tās “procesa dalībnieka” statusu, iesniedzējtiesa jautāja, vai Savienības tiesībām ir pretrunā šāda valsts procesuālo tiesību normu interpretācija, norādot uz vēl vienas prasības esamību, ko apvienība būtu varējusi celt pēc būtības pēc tam, kad tiktu pieņemts administratīvais lēmums par atļaujas piešķiršanu.

Šajā ziņā Tiesa, pirmkārt, atgādināja, ka vides aizsardzības organizācijai kas atbilst Orhūsas konvencijas 2. panta 5. punktā minētajām prasībām, ir tiesības tās 6. panta izpratnē piedalīties lēmuma pieņemšanas procesā par atļaujas piešķiršanu tāda projekta pieteikumam, kam var būt būtiska ietekme uz vidi, ciktāl šī procesa ietvaros ir jāpieņem viens no Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktā minētajiem lēmumiem. Runājot par tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību Hartas 47. panta izpratnē, Tiesa, otrkārt, norādīja, ka valsts iestāžu lēmumi, kas pieņemti saistībā ar Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktu, ietilpst Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punkta piemērošanas jomā. Šajā normā ir ierobežota dalībvalstu rīcības brīvība noteikt prasības celšanas nosacījumus, lai īstenotu mērķi nodrošināt “attiecīgajai sabiedrības daļai plašas iespējas griezties tiesu iestādēs”.

Līdz ar to Tiesa secināja, ka Hartas 47. pants, aplūkojot to kopsakarā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 2. un 4. punktu, ciktāl tas nodrošina tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, nodrošinot plašas iespējas vērsties tiesu iestādēs, liedz noraidīt vides aizsardzības apvienības pieteikumu par procesa dalībnieka statusa piešķiršanu, pamatojoties uz to, ka ir izbeigts attiecīgais administratīvais process. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka, ja minētā apvienība būtu tikusi atzīta par administratīvā procesa dalībnieci, tā būtu varējusi aktīvāk piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā, izvirzot atbilstošākus argumentus attiecībā uz riskiem, ka ar iecerēto projektu tiks nodarīts kaitējums aizsargātās teritorijas viengabalainībai, kuri būtu bijuši jāņem vērā kompetentajām valsts iestādēm pirms šā projekta atļaušanas un īstenošanas. Tiesa turklāt norādīja, ka, tā kā “procesa dalībnieka statuss” ir neatsverams, lai varētu celt prasību par tāda lēmuma atcelšanu, ar kuru tiek atļauts aizsargājamā teritorijā īstenojams projekts, administratīvā atļaujas izsniegšanas procesa izbeigšana, pirms ir lemts par šo pieteikumu piešķirt procesa dalībnieka statusu, ir pretrunā iepriekš minētajiem Hartas un Orhūsas konvencijas noteikumiem.

Spriedumā **Borealis Polyolefine u.c.** (C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 un no C-391/14 līdz C-393/14, [EU:C:2016:311](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 28. aprīlī, Tiesa sprieda par *Lēmuma 2011/278* ⁹⁷ 15. panta

95| Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas parakstīta Orhūsā 1998. gada 25. jūnijā un Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK (OV L 124, 1. lpp.).

96| Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 7. lpp.), pēdējo reizi grozīta ar Padomes 2013. gada 13. maija Direktīvu 2013/17/ES, ar ko pielāgo dažas direktīvas vides jomā saistībā ar Horvātijas Republikas pievienošanos (OV L 158, 193. lpp.).

97| Komisijas 2011. gada 27. aprīļa Lēmums 2011/278/ES, ar kuru visā Savienībā nosaka pagaidu noteikumus saskaņotai bezmaksas emisiju kvotu sadalei atbilstoši 10.a pantam Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2003/87 (OV L 130, 1. lpp.).

3. punkta, kā arī Lēmuma 2013/448 ⁹⁸ 4. panta un II pielikuma spēkā esamību. Pamatlietā vairāki uzņēmumi bija apstrīdējuši tādu valsts lēmumu spēkā esamību, ar kuriem ir piešķirtas siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotas laikposmā no 2013. līdz 2020. gadam. Ar šiem valsts lēmumiem tika īstenots Direktīvas 2003/87 ⁹⁹ 10.a panta 5. punktā paredzētais vienotais starpnozaru korekcijas koeficients, proti, korekcijas koeficients, kas tiek piemērots, kad dalībvalstu provizoriski piešķirto bezmaksas kvotu apjoms ir lielāks nekā Komisijas noteiktais maksimālo bezmaksas kvotu apjoms. Prasības pamatošanai prasītāji tostarp apgalvoja, ka Lēmumi 2011/278 un 2013/448, kuros ir paredzēti Direktīvas 2003/87 īstenošanas noteikumi, ir daļēji spēkā neesoši.

Vispirms Tiesa konstatēja, ka Lēmums 2011/278, kurā ir izslēgta elektroenerģijas ražotāju emisiju ņemšana vērā, nosakot bezmaksas kvotu maksimālo ikgadējo apjomu, ir spēkā esošs. Proti, no Direktīvas 2003/87 izriet, ka preteji rūpniecisko iekārtu radītajām emisijām elektroenerģijas ražotāju radītās emisijas nekad netiek ņemtas vērā šajos nolūkos. Asimetriskā attieksme pret attiecīgajām emisijām, kā rezultātā tiek samazināts pieejamo kvotu skaits, Tiesas ieskatā atbilst galvenajam Direktīvas 2003/87 mērķim, proti, samazināt siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas.

Otrkārt, runājot par to Lēmuma 2013/448 normu spēkā esamību, kurās ir noteikts vienotais starpnozaru korekcijas koeficients laikposmam no 2013. līdz 2020. gadam, Tiesa no Direktīvas 2003/87 konteksta un mērķa secināja, ka Komisijai, nosakot maksimālo ikgadējo kvotu apjomu, ir jāņem vērā tikai to iekārtu emisijas, kuras ir iekļautas Savienības sistēmā, sākot no 2013. gada. Taču, tā kā Komisija bija ņēmusi vērā noteiktu dalībvalstu datus par emisijām, kas bija radušās saistībā ar tādu iekārtu jaunām darbībām, uz kurām jau pirms 2013. gada attiecās kvotu tirdzniecības sistēma, Tiesa konstatēja, ka šī iekļaušana maksimālajā ikgadējo kvotu apjomā neatbilda no Direktīvas 2003/87 10.a panta izrietošajām prasībām un ka Lēmuma 2013/448 4. pantā un II pielikumā noteiktais korekcijas koeficients arī bija pretrunā šai direktīvai. Tāpēc tā nosprieda, ka Lēmuma 2013/448 4. pants un II pielikums nav spēkā esoši.

Tomēr Tiesa ierobežoja atzinuma par spēkā neesamību iedarbību laikā, lai ņemtu vērā risku, ka tiktu izraisītas smagas sekas attiecībā uz lielu skaitu labticīgi nodibinātu tiesisko attiecību, un Direktīvas 2003/87 mērķus.

XIX. STARPTAUTISKIE NOLĪGUMI

Runājot par starptautiskajiem nolīgumiem, var tikt minēti trīs spriedumi, kuros tika aplūkoti dažādi asociācijas nolīgumi.

2016. gada 12. aprīļa spriedumā **Genc** (C-561/14, [EU:C:2016:247](#)) Tiesai virspalātā bija jāinterpretē *EEK un Turcijas Asociācijas padomes Lēmuma Nr. 1/80* ¹⁰⁰ 13. pantā atrodamā “atturēšanās no jebkādas darbības” klauzula, kurā dalībvalstīm un Turcijai ir aizliegts ieviest jaunus ierobežojumus attiecībā uz to darba ņēmēju un viņu ģimenes locekļu piekļuvi nodarbinātībai, kuri to attiecīgajā teritorijā uzturas likumīgi. Pamatlietā nepilngadīgais – Turcijā

98| Komisijas 2013. gada 5. septembra Lēmums 2013/448/ES par valstu īstenošanas pasākumiem attiecībā uz bezmaksas siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu pagaidu piešķiršanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/87/EK 11. panta 3. punktu (OV L 240, 27. lpp.).

99| Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13. oktobra Direktīva 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK (OV L 275, 32. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīvu 2009/29/EK (OV L 140, 63. lpp.).

100| Asociācijas padomes 1980. gada 19. septembra Lēmums Nr. 1/80 par asociācijas izveidi, kas ir pievienots Līgumam, ar kuru tiek izveidota asociācija starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Turciju, kuru 1963. gada 12. septembrī Ankarā parakstīja Turcijas Republika, no vienas puses, un EEK dalībvalstis un Kopiena, no otras puses, un kurš Kopienas vārdā ir noslēgts un apstiprināts ar Padomes 1963. gada 23. decembra Lēmumu 64/732/EEK (OV 1964, 217, 3685. lpp.).

dzīvojošs Turcijas valstspiederīgais, kura tēvam, arī Turcijas valstspiederīgajam, bija pastāvīgās uzturēšanās atļauja Dānijā, kur viņš pastāvīgi uzturējās kā darba ņēmējs – bija iesniedzis pieteikumu par uzturēšanās atļaujas piešķiršanu. Dānijas iestādes šo pieteikumu bija noraidījušas, pamatojoties uz valsts tiesību normu, kas ieviesta pēc tam, kad Dānijā stājās spēkā Lēmums Nr. 1/80¹⁰¹. Atbilstoši šai tiesību normai ģimenes atkalapvienošanās nolūkos nepilngadīgam bērnam ir jāpierāda pietiekama saikne ar šo valsti, kas tā nav, ja pieteikums tiek iesniegts pēc tam, kad ir pagājis divus gadus ilgs laikposms no datuma, kurā uzturēšanās atļauja tika izsniegta vecākam.

Atsaucoties uz spriedumā *Dogan*¹⁰² sniegto interpretāciju, Tiesa uzskatīja, ka dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā ģimenes atkalapvienošanās ir padarīta sarežģītāka, apgrūtinot Turcijas pilsoņu, kuri pastāvīgi dzīvo šajā dalībvalstī, nepilngadīgo bērnu pirmās ieceļošanas nosacījumus salīdzinājumā ar tiem nosacījumiem, kas bija piemērojami brīdī, kad stājās spēkā Lēmums Nr. 1/80, un kurš tādējādi var ietekmēt šo pilsoņu saimnieciskās darbības veikšanu minētajā teritorijā, ir uzskatāms par jaunu ierobežojumu tam, lai šie pilsoņi īstenotu darba ņēmēju brīvu pārvietošanos.

Tiesas ieskatā nepilngadīga bērna sekmīgas integrācijas mērķis, protams, var tikt uzskatīts par primāru vispārējo interešu apsvērumu, kas var attaisnot šāda pasākuma veikšanu. Tomēr fakts, ka nosacījums par pietiekamu saikni ar uzņemošo valsti tiek novērtēts, nevis ņemot vērā bērnu personisko situāciju, bet gan kritēriju, kurš nav saistīts ar iespējām panākt šādu integrāciju attiecīgajā dalībvalstī, proti, termiņu starp galīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu attiecīgajam vecākam un dienu, kad ir iesniegts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos, var izraisīt neattaisnotu diskrimināciju, ņemot vērā Savienības tiesības.

Spriedumā *SECIL* (C-464/14, [EU:C:2016:896](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 24. novembrī, Tiesai bija iespēja lemt par *to LESD un Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu asociācijas nolīgumu, proti, EK un Tunisijas nolīguma*¹⁰³ *un EK un Libānas nolīguma*¹⁰⁴ *vienlaicīgu piemērošanu, kuri tostarp attiecas uz kapitāla tirdzniecības pakāpenisku liberalizāciju*. Tiesai saistībā ar tiesvedībā starp Portugālē rezidējošu sabiedrību un Portugāles nodokļu iestādēm tostarp bija jāatbild uz jautājumu, vai tiesiskais regulējums nodokļu jomā, pamatojoties uz kuru šāda sabiedrība noteiktos apstākļos var atskaitīt no savas nodokļu bāzes dividendes, kas ir saņemtas no sabiedrības, kura ir šīs dalībvalsts rezidente, bet nevar atskaitīt dividendes, kas ir saņemtas no sabiedrības, kura ir Tunisijas vai Libānas rezidente, ir pretrunā abiem minētajiem nolīgumiem, kā arī LESD 63.–65. pantam.

Pēc tam, kad Tiesa bija izvērtējusi minēto nolīgumu priekšmetu un mērķi, tā secināja, ka EK un Tunisijas nolīguma 34. pantam un EK un Libānas nolīguma 31. pantam ir tieša iedarbība. Turpinājumā Tiesa konstatēja, ka attiecīgais valsts tiesiskais regulējums var atturēt sabiedrības, kas ir Portugāles rezidentes, no kapitāla ieguldīšanas sabiedrībās, kuras atrodas tādās trešajās valstīs kā Tunisija un Libāna, un tādējādi tas ir uzskatāms par brīvas kapitālas aprites ierobežojumu, kas principā ir aizliegts ne vien LESD 63. pantā, bet arī attiecīgo nolīgumu iepriekš minētajos noteikumos.

Tomēr Tiesa norādīja, ka šāds ierobežojums var tikt attaisnots ar vispārēju interešu apsvērumiem par nepieciešamību nodrošināt nodokļu kontroles efektivitāti. Tas tā var būt, ja attiecīgās dalībvalsts nodokļu

101 | Dānijas Likuma par ārvalstniekiem 9. panta 13. punkts, kas tika ieviests ar 2004. gada 9. jūnija Likumu Nr. 427.

102 | Tiesas 2014. gada 10. jūlija spriedums *Dogan* (C-138/13, [EU:C:2014:2066](#)).

103 | Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgums, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Kopienu un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Tunisijas Republiku, no otras puses, kas parakstīts 1995. gada 17. jūlijā Briselē un kas Eiropas Kopienas un Eiropas Ogļu un tērauda kopienas vārdā apstiprināts ar Padomes un Komisijas 1998. gada 26. janvāra Lēmumu 98/238/EK, EOTK (OV L 97, 1. lpp.).

104 | Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgums, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Kopienu un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Libānas Republiku, no otras puses, kas parakstīts 2002. gada 17. jūnijā Luksemburgā un kas Eiropas Kopienas vārdā apstiprināts ar Padomes 2006. gada 14. februāra Lēmumu 2006/356/EK (OV L 143, 1. lpp.).

iestādēm izrādītos neiespējami saņemt informāciju no trešās valsts, kas ļautu pārbaudīt, vai ir izpildīti visi nosacījumi attiecībā uz to dividendu atskaitāmību, kuras ir saņēmusi šajā dalībvalstī rezidējošā sabiedrība. Tomēr Tiesa precizēja, ka atteikums piešķirt daļēju atskaitījumu, kas principā ir piemērojams, ja ienākumi ir no peļņas, kas nav tikusi faktiski aplikta ar nodokli, nevar tikt attaisnots ar nepieciešamību nodrošināt nodokļu kontroles efektivitāti, ja šī daļējā atskaitīšana var tikt piemērota situācijās, kad tas, vai dividendes izmaksājošā sabiedrība ir nodokļa maksātāja valstī, kurā tā ir rezidente, nevar tikt pārbaudīts.

Runājot par LESD 64. panta 1. punktā sniegto iespēju dalībvalstij attiecībās ar trešajām valstīm turpināt piemērot ierobežojumus attiecībā uz noteiktu kapitāla apriti, kuri ir pretrunā LESD 63. pantam, ciktāl tie pastāvēja jau pirms 1993. gada 31. decembra, Tiesa precizēja, ka šis laika nosacījums paredz, ka tiesību normas, kurās ietilpst attiecīgais ierobežojums, kopš šā datuma nepārtraukti ir bijušas attiecīgās dalībvalsts tiesību sistēmas sastāvdaļa. Pretējā gadījumā dalībvalsts jebkurā brīdī varētu kapitāla apritei uz trešajām valstīm vai no tām no jauna ieviest ierobežojumus, kuri valsts tiesību sistēmā pastāvēja 1993. gada 31. decembrī, bet netika saglabāti. Šajā ziņā Tiesa nosprieda, ka dalībvalsts atsakās no LESD 64. panta 1. punktā paredzētās iespējas, ja, formāli neatceļot un negrozot pastāvošo tiesisko regulējumu, tā noslēdz tādu starptautisku līgumu kā asociācijas nolīgumu, kas kādā tiesību normā, kurai ir tieša iedarbība, paredz kādas kapitāla kategorijas liberalizāciju atbilstoši minētajam 64. panta 1. punktam. Ietekmes uz iespēju atsaukties uz LESD 64. panta 1. punktu ziņā šis tiesiskā regulējuma grozījums tādējādi ir pielīdzināms tāda jauna tiesiskā regulējuma ieviešanai, kura pamatā ir no esošā tiesiskā regulējuma loģikas atšķirīga loģika.

Spriedumā **Padome/Front Polisario** (C-104/16 P, [EU:C:2016:973](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 21. decembrī, Tiesa virspalātā apmierināja Padomes iesniegto apelācijas sūdzību par Vispārējā tiesas spriedumu ¹⁰⁵, ar ko bija daļēji atcelts *Lēmums 2012/497* ¹⁰⁶, kurā Savienības vārdā tika apstiprināts ES un Marokas liberalizācijas nolīgums, ar kuru ir grozīts iepriekšējais asociācijas nolīgums ¹⁰⁷ un konkrētāk – tiesību normas lauksaimniecības vai zvejsaimniecības produktu tirdzniecības liberalizācijas jomā. Prasītāja bija *Front Polisario*, organizācija, kura vēlas panākt Rietumsahāras neatkarību un kura kontrolē nelielu un mazapdzīvotu tās daļu, kamēr lielākā Rietumsahāras daļa pašlaik ir Marokas kontrolē.

Runājot par prasības atcelt tiesību aktu pieņemamību, Tiesa, pirmkārt, lēma, ka Vispārējā tiesa ir kļūdaini nospriedusi, ka liberalizācijas nolīgums ir piemērojams Rietumsahārai, un, otrkārt, konstatēja, ka *Front Polisario* nevar tikt uzskatīts par subjektu, kam ir *locus standi*. Līdz ar to tās prasība atcelt tiesību aktu bija jānoraida kā nepieņemama.

Pirmkārt, runājot par asociācijas nolīguma interpretāciju, Tiesa uzskatīja, ka Vispārējai tiesai bija jāņem vērā ne vien Vīnes konvencijas ¹⁰⁸ 31. panta 1. punktā minēto godprātīgas interpretācijas principu, bet šajā gadījumā arī pašnoteikšanās principu – Vīnes konvencijas 29. pantā kodificēto paražu tiesību noteikumu –, saskaņā ar kuru līgums, ja vien nav skaidri noteikts citādi, katram dalībniekam ir saistošs "tā teritorijā", un līgumu relatīvas ietekmes principu. Tiesas ieskatā, šie noteikumi un principi liedz uzskatīt, ka Rietumsahāra

105|Vispārējās tiesas 2015. gada 10. decembra spriedums *Front Polisario/Padome* (T-512/12, [EU:T:2015:953](#)).

106|Padomes 2012. gada 8. marta Lēmums 2012/497/ES par Eiropas Savienības un Marokas Karalistes nolīguma noslēgšanu vēstulju apmaiņas veidā par savstarpējiem liberalizācijas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem, pārstrādātiem lauksaimniecības produktiem, zivīm un zivsaimniecības produktiem, 1., 2. un 3. protokola un šo protokolu pielikumu aizstāšanu un grozījumiem Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgumā, ar kuru izveido asociāciju starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses (OV L 241, 2. lpp.).

107|Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgums par asociācijas izveidi starp Eiropas Kopienām un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses, tika parakstīts Briselē 1996. gada 26. februārī un Kopienų vārdā apstiprināts ar Padomes un Komisijas 2000. gada 24. janvāra Lēmumu 2000/204/EK/EOTK (OV L 70, 1. lpp.).

108|Vīnes 1969. gada 23. maija Konvencija par starptautisko līgumu tiesībām (*United Nations Treaty Series*, 1155. sēj., 331. lpp.).

ietilpst asociācijas nolīguma teritoriālās piemērošanas jomā, jo tā īstenošanai šajā teritorijā ir jāsaņem Rietumsahāras iedzīvotāju kā līguma “trešās personas” piekrišana. Taču no pārsūdzētā sprieduma neizriet, ka šāda piekrišana būtu pausta.

Otrkārt, Tiesa norādīja, ka asociācijas nolīgumi un liberalizācijas nolīgumi ir uzskatāmi par secīgiem līgumiem un ka otrais no tiem ir uzskatāms par pakārtotu pirmajam Vīnes konvencijas 30. panta 2. punkta izpratnē. Ņemot vērā šo saikni, kodificēto noteikumu asociācijas nolīguma tiesību normām, kas tieši nav tikušas grozītas liberalizācijas nolīgumā, ir jāprevalē, interpretējot liberalizācijas nolīgumu, lai novērstu jebkādu nesaderību starp tiem abiem. Tāpēc liberalizācijas nolīgumu tā noslēgšanas brīdī nevarēja izprast tādējādi, ka tā teritoriālajā piemērošanas jomā ietilpst Rietumsahāras teritorija. Turklāt šo interpretāciju neļauj apšaubīt prakse, kas pastāvēja pēc asociācijas nolīguma noslēgšanas, proti, tas, ka Marokas iestādes jau daudzus gadus faktiski piemēro asociācijas nolīguma tiesību normas Rietumsahārai.

XX. KOPĒJĀ ĀRPOLITIKA UN DROŠĪBAS POLITIKA

Spriedumā *National Iranian Oil Company/Padome* (C-440/14, [EU:C:2016:128](#)), kas tika pasludināts 2016. gada 1. martā, Tiesa virspalātā apelācijas tiesvedībā atstāja negrozītu Vispārējās tiesas spriedumu ¹⁰⁹, ar kuru bija noraidīta naftas un gāzes nozarē darbību veicoša Irānas valsts uzņēmuma prasība atcelt tiesību aktus, kas bija vērsti *pret vairākiem Padomes lēmumiem par līdzekļu iesaldēšanu, kuri tika piemēroti tā iemesla dēļ, ka attiecīgais uzņēmums piederēja Irānas valstij un tā to vadīja un šis uzņēmums sniedza finanšu resursus Irānas valdībai*. Apelācijas sūdzībā Irānas uzņēmums pārmeta Vispārējai tiesai, ka tā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, akceptējot, ka Padomei bija tiesības regulā par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz Irānu sev rezervēt kompetenci pašai pieņemt īstenošanas regulu, kurā ir noteikta attiecīgo līdzekļu iesaldēšana. Apelācijas sūdzības iesniedzēja arī apstrīdēja Vispārējās tiesas spriedumu, ciktāl tajā tika nolemts, ka Padomei bija tiesības noteikt līdzekļu iesaldēšanu, piemērojot juridisko kritēriju par atbalsta sniegšanu Irānas valdībai.

Noraidot apelācijas sūdzību, Tiesa norādīja, ka, lai gan Padomes regulu īstenošana parasti ir Komisijas ziņā, īpašos un attiecīgi pamatotos gadījumos Padome sev var rezervēt savu regulu īstenošanas pilnvaras. Šajā lietā Padome bija sev rezervējusi pilnvaras noteikt vissensitīvākos ierobežojošos pasākumus, proti, to fizisko un juridisko personu sarakstus, kuru līdzekļi tiek iesaldēti. Tā kā šādiem iesaldēšanas pasākumiem ir būtiska negatīva ietekme uz attiecīgo personu dzīvi un saimniecisko darbību un tie ir jānosaka īsā termiņā un saskaņā ar procedūram, kurās Padome pati vislabāk var nodrošināt konsekvenci un saskaņotību, Tiesa secināja, ka Padome varēja saprātīgi uzskatīt, ka attiecīgajiem ierobežojošajiem pasākumiem ir īpašs raksturs, kas atbilstoši to, ka tā sev rezervē īstenošanas pilnvaras.

Runājot par kritēriju, atbilstoši kuram uz personām tiek attiecināti līdzekļu iesaldēšanas pasākumi, Tiesa nosprieda, ka Vispārējā tiesa ir pareizi interpretējusi minētā kritērija attīstību. Šajā ziņā tā uzsvēra – tāpat kā Vispārējā tiesa bija pareizi nospriedusi –, ka Padomei bija tiesības no 2012. gada paplašināt minēto iekļaušanas kritēriju, attiecinot to arī uz fiziskām vai juridiskām personām, kuras, kaut arī tām nav nekādas tiešas vai netiešas saiknes ar kodolieroču izplatīšanu, var to veicināt, sniedzot Irānas valdībai resursus vai iespējas, kas ļauj tai veikt izplatīšanas darbības.

2016. gada 19. jūlija spriedumā *H/Padome un Komisija* (C-455/14, [EU:C:2016:569](#)) Tiesa atcēla Vispārējās tiesas rīkojumu ¹¹⁰, ar kuru tā bija atzinusi, ka *tās kompetencē nav izskatīt prasību, kuru bija cēlusi Itālijas tiesnese*,

¹⁰⁹ | Vispārējās tiesas 2014. gada 16. jūlija spriedums *National Iranian Oil Company/Padome* (T-578/12, [EU:T:2014:678](#)).

¹¹⁰ | Vispārējās tiesas 2014. gada 10. jūlija rīkojums *H/Padome u.c.* (T-271/10, [EU:T:2014:702](#)).

kas bija norīkota Eiropas Savienības policijas misijā (EUPM) Sarajevā, un kurā bija lūgts atcelt divus EUPM lēmumus par viņas pārcelšanu citā amatā šīs misijas reģionālajā birojā. Apelācijas sūdzības iesniedzēja savas sūdzības pamatošanai apgalvoja, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā, atzīstot, ka tās kompetencē nav izskatīt prasību.

Vispirms – pēc tam, kad Tiesa bija atgādinājusi, ka tai principā nav kompetences attiecībā uz noteikumiem par KĀDP –, tā konstatēja, ka apstrīdētie lēmumi ir saistīti ar Savienības operatīvo darbību, kura ir veikta un īstenota KĀDP ietvaros. Taču šāds apstāklis ne vienmēr var izraisīt Savienības tiesas kompetences izslēgšanu attiecīgajā lietā. Proti, pirmkārt, Savienības tiesu kompetencē saskaņā ar LESD 270. pantu ir izskatīt visas prasības, ko ir iesnieguši Savienības darbinieki, kuri ir norīkoti uz EUPM. Otrkārt, no Lēmuma 2009/906¹¹¹ izriet, ka dalībvalstu norīkotiem darbiniekiem un Savienības iestāžu norīkotiem darbiniekiem ir piemērojami vieni un tie paši noteikumi par viņu pienākumu veikšanu “operācijas vietā”. Līdz ar to Savienības tiesas kompetences ierobežojums attiecībā uz noteikumiem par KĀDP nevar izslēgt tās kompetenci pārbaudīt personāla locekļu pārvaldības aktus, kuri attiecas uz dalībvalstu norīkotiem darbiniekiem un kuru mērķis ir apmierināt misijas vajadzības operācijas vietā. Tādējādi Vispārējās tiesas un – apelācijas sūdzības gadījumā – Tiesas kompetencē ir pārbaudīt šādus aktus.

¹¹¹ | Padomes 2009. gada 8. decembra Lēmums 2009/906/KĀDP par Eiropas Savienības policijas misiju (EUPM) Bosnijā un Hercegovinā (BiH) (OV L 322, 22. lpp.).

C | TIESAS KANCELEJAS DARBĪBA 2016. GADĀ

Timothy MILLETT, sekretāra vietnieks

Galvenie Tiesas kancelejas darbības virzieni izriet no trīs galveno uzdevumu izpildes, kuri tai ir uzticēti tās darbību reglamentējošajos noteikumos.

Ņemot vērā, ka kanceleja saskaņā ar Reglamentu ir atbildīga par visu dokumentu pieņemšanu, nodošanu un glabāšanu, tā visupirms rūpējās par tiesvedības pareizu norisi un to lietu vešanu, kuras tiek izskatītas Tiesā, sākot no pieteikuma par lietas ierosināšanu reģistrēšanas kancelejas reģistrā līdz tiesvedību noslēdzošā nolēmuma izsniegšanai attiecīgajiem lietas dalībniekiem.

Izpildot pirmo uzdevumu – un tā turpinājumā –, kanceleja turklāt visās Eiropas Savienības oficiālajās valodās veic nepieciešamo saziņu ar lietas dalībnieku pārstāvjiem, kā arī trešajām personām saistībā ar izskatīšanā esošajām vai pabeigtajām lietām.

Visbeidzot kanceleja ir Tiesas locekļu rīcībā, kuriem tā palīdz visu viņu oficiālo pienākumu izpildē. Šī palīdzība izpaužas, ne vien izvērtējot daudzus procesuāla rakstura jautājumus, kuri rodas lietas izskatīšanas laikā, kā arī kancelejas locekļiem piedaloties Tiesas sēdēs un tās palātu administratīva rakstura sanāksmēs, bet arī tās darbiniekiem iesaistoties dažādu komiteju darbā īpaši komitejā, kura ir atbildīga par Tiesas statūtu un tās Reglamenta grozījumu izvērtēšanu.

Turpmākajā tekstā tiks sniegts īss statistiska rakstura pārskats par tiesas spriešanas darbību aizvadītajā gadā, un tādējādi arī sniegta informācija par kancelejas darbību saistībā ar trim iepriekš minētajiem uzdevumiem.

I. ĪSS PĀRSKATS PAR TIESAS SPRIEŠANAS DARBĪBU 2016. GADĀ

Kā izriet no iepriekš izklāstītā, kancelejas darbību tieši ietekmē Tiesā izskatāmo lietu skaits – kuru tā nekādi nespēj kontrolēt –, kā arī, mazākā mērā, Tiesas pabeigto lietu skaits. Aizvadītais gads tāpat kā 2015. gads tiesas spriešanas darbības ziņā bija intensīvs, kas liecina gan par Eiropas Savienības tiesību vitalitāti, gan par to, cik Tiesai ir svarīga ātra tajā izskatāmo lietu pabeigšana.

Ierosinātās lietas

2016. gadā Tiesā tika ierosinātas 692 lietas. Jauno lietu skaits tādējādi ir nedaudz mazāks nekā pagājušajā gadā, kurā tika ierosināts rekordliels lietu skaits – 713, taču, aplūkojot tālāk atrodamās tabulas, uzkrītošs ir lietu iedalījums pēc tiesvedības veida. No 2016. gadā ierosinātajām 692 lietām 470 lietas bija lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu – tas ir gandrīz 70 % no visām Tiesā ierosinātajām lietām šajā gadā. Nekad Tiesas vēsturē lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skaits nav bijis tik liels. Savukārt tiešo prasību (par tiesību akta atcelšanu, par bezdarbību vai par pienākumu neizpildi) skaits, proti, 35 lietas, ir vēsturiski viszemākais, bet apelācijas sūdzību skaits (visas kategorijas kopā) ar 175 lietām ir nedaudz samazinājies – tas ir daļēji skaidrojams ar to, ka ir samazinājies pabeigto lietu skaits Vispārējā tiesā, kura 2016. gadā atradās īpašā situācijā (daudzi tās locekļi atstāja amatu un stājās amatā jauni locekļi, it paši saistībā ar Eiropas Savienības tiesu sistēmas reformu).

Papildus īpaši lielajam 2016. gadā Tiesā iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skaitam interesanti ir arī dati par to izcelsmi. Gandrīz visu dalībvalstu (izņemot vienu) tiesas ir vērsušās Tiesā 2016. gadā, lai iesniegtu tai jautājumus par Savienības tiesību interpretāciju vai spēkā esamību. Šī tendence atspoguļo šā tiesvedības veida aizvien pieaugošo nozīmi ne vien tajās dalībvalstīs, kuras jau ilgu laiku ir Eiropas Savienības locekles (2016. gadā liels skaits lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tika saņemti no Vācijas, Itālijas un Spānijas), bet arī valstīs, kuras Savienībai ir pievienojušas pirms tās laika, proti, 2004., 2007. vai 2013. gadā. Veselus 18 lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumus 2016. gadā iesniedza Bulgārijas tiesas, savukārt Tiesa no Polijas tiesām saņēma 19 lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu – tas ir lielākais vienā gadā no Polijas saņemto lūgumu skaits kopš šīs valsts pievienošanās Eiropas Savienībai 2004. gadā. Turklāt ir interesanti norādīt, ka, neraugoties uz daudzajām neskaidrībām saistībā ar 2016. gada 23. jūnija referenduma rezultātu, Apvienotās Karalistes tiesas aizvadītajā gadā Tiesā ir vērsušās 23 reizes – tas ir lielākais no Apvienotās Karalistes saņemto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skaits kopš 2011. gada.

Visbeidzot, runājot par jomām, kas 2016. gadā tika nodotas Tiesas vērtējumam, atkal ir jānorāda uz to lielo dažādību. Tāpat kā 2015. gadā brīvības, drošības un tiesiskuma telpa, nodokļi, kā arī intelektuālais un rūpnieciskais īpašums ieņem trīs pirmās vietas, taču ir jānorāda, ka ir būtiski palielinājies pirmajā kategorijā ietilpstošo lietu skaits (76 lietas par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu salīdzinājumā 52 lietām iepriekšējā gadā), kas noteikti ir saistīti ar migrācijas krīzi un pasākumiem, ko valstis ir veikušas, lai to pārvarētu. Arī valsts atbalsta joma, kurā 2016. gadā tika ierosinātas 39 jaunas lietas, veido būtisku Tiesas darba daļu tāpat kā konkurences tiesības, sociālā politika, vide un transports.

Pabeigtās lietas

Lai gan ierosināto lietu skaits 2016. gadā ir nedaudz samazinājies, pabeigto lietu skaits savukārt ir būtiski pieaudzis, jo Tiesa 2016. gadā ir pabeigusi 704 lietas – proti, par 14 % vairāk nekā 2015. gadā (kurā tika pabeigtas 616 lietas). Lielāka daļa šo lietu ir lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu un apelācijas sūdzības, kas kopā veido vairāk nekā 90 % no Tiesas 2016. gadā pabeigtajām lietām.

Attiecībā uz lietu pabeigšanas veidu īpaša uzmanība ir jāvērs diviem aspektiem. Runa ir, pirmkārt, par lietu skaitu, kurās ir sniegti ģenerālvokāta secinājumi, un, otrkārt, par būtisko tāda veida rīkojumu skaita pieaugumu, kam ir sprieduma raksturs.

Tiesa 2016. gadā pasludināja 412 spriedumus – no tiem 271 spriedums (proti, 66 % no kopējā spriedumu skaita) tika pasludināts lietās, kurās tika sniegti ģenerālvokāta secinājumi. Salīdzinājumam – 2015. gadā ģenerālvokāta secinājumi tika sniegti "tikai" 57 % lietu, kurās šajā gadā tika pasludināts spriedums.

Runājot par rīkojumiem, arī to skaits ir būtiski palielinājies, jo Tiesa 2016. gadā papildus 4 rīkojumiem par pagaidu noregulējumu pieņēma 232 rīkojumus, ar kuriem tika pabeigta tiesvedība. Salīdzinājumam – 2015. gadā tika pieņemts 171 šāds rīkojums. Šis pieaugums galvenokārt ir skaidrojams ar to, ka vairāk tiek izmantoti Reglamentā paredzētie instrumenti lietu izskatīšanas paātrināšanai īpaši Reglamenta 99. pantā paredzētā iespēja atbildi uz uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem sniegt, izdodot motivētu rīkojumu, ja šie jautājumi ir identiski jautājumiem, par kuriem Tiesa jau ir sniegusi nolēmumu, ja atbilde uz šiem jautājumiem skaidri izriet no judikatūras vai ja atbilde nerada nekādas pamatotas šaubas. Līdz ar to 2016. gadā kopumā 55 lietas (salīdzinājumā ar 37 lietām 2015. gadā) tika pabeigtas, piemērojot šo noteikumu.

Tāpat apelācijas sūdzību jomā 89 lietas – proti, gandrīz puse no 2016. gadā kopā pabeigtajām apelācijas lietām (189) – tika pabeigtas, pamatojoties uz Reglamenta 181. pantu, kurā Tiesai ir sniegta iespēja lemt, izdodot motivētu rīkojumu, ja tajā iesniegtā apelācijas sūdzība vai pretapelācijas sūdzība vai kāda tās daļa ir acīmredzami nepieņemama vai nepamatota. 2015. gadā šādi tika pabeigtas tikai 57 lietas.

Tiesvedības ilgums

Iepriekš minēto faktoru kombinācija daļēji izskaidro ļoti pozitīvos aizvadītā gada rezultātus tiesvedības ilguma ziņā. Vidējais lietas izskatīšanas ilgums prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā bija 15 mēneši – šāds rādītājs jau tika sasniegts 2014. gadā un tas ir visīsākais laiks, kāds ir konstatēts vairāk nekā trīsdesmit gadu laikā. Attiecībā uz tiešajām prasībām tiesvedības ilgums nedaudz palielinājās (19,3 mēneši), savukārt apelācijas sūdzību izskatīšanas ilgums nedaudz samazinājās. Apelācijas sūdzību izskatīšanas ilgums 2016. gadā bija 12,9 mēneši – arī šajā gadījumā tas ir mazākais ilgums kopš Vispārējās tiesas izveides.

Šīs apelācijas sūdzību izskatīšanas ilguma samazinājums lielā mērā ir izskaidrojams ar jauno pieeju, ko Tiesa izmantoja 2016. gadā, izskatot apelācijas sūdzības saistībā ar piekļuvi dokumentiem, publisko iepirkumu, kā arī intelektuālo un rūpniecisko īpašumu. Proti, ja Tiesa uzskata, ka kādā no šīm trim jomām iesniegta apelācijas sūdzība ir noraidāma, pamatojoties uz Reglamenta 181. pantu, tā savā rīkojumā iekļauj par lietas izskatīšanu atbildīgā ģenerālvokāta vērtējumu, nesniedzot jaunu vērtējumu par lietas dalībnieku izvirzītajiem pamatiem un argumentiem, kas būtiski ļauj samazināt tiesvedības ilgumu.

Pilnīguma labad visbeidzot ir jānorāda, ka 2016. gadā Tiesā tika iesniegts liels skaits pieteikumu par paātrinātās tiesvedības vai steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības piemērošanu un tā šos pieteikumus daudzās lietās apmierināja. No 12 pieteikumiem par steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības piemērošanu, kas tai tika iesniegti 2016. gadā, norīkotā palāta apmierināja 8, savukārt paātrinātā tiesvedība tika piemērota 4 gadījumos (trīs reizes prejudiciālajā tiesvedībā un vienu reizi apelācijas tiesvedībā). Šo lietu izskatīšanai nepieciešamais laiks, ņemot vērā faktu, ka šajā lietu kategorijā šobrīd arī tiek sniegti ģenerālvokāta secinājumi, bija ļoti apmierinošs – vidēji 2,7 mēneši, lai izskatītu lietas steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, un 4 mēneši, lai izskatītu lietas paātrinātajā tiesvedībā. Tāpat kā 2015. gadā 7 lietas Tiesa izskatīja prioritārā kārtībā.

Izskatīšanā esošās lietas

2016. gada 31. decembrī Tiesā izskatīšanā bija 872 lietas (pēc lietu apvienošanas – 824 lietas), proti, nedaudz mazāk nekā 2015. gada beigās izskatīšanā esošās lietas (884).

II. SAZIŅA AR LIETAS DALĪBNIEKIEM UN TREŠAJĀM PERSONĀM

Kancelejas saziņa ar lietas dalībnieku pārstāvjiem un, vajadzības gadījumā, ar trešajām personām, saistībā ar izskatīšanā esošām vai pabeigtām lietām, kas precīzi liecina par intensīvo tiesas spriešanas darbību aizvadītajā gadā, 2016. gadā vēl joprojām turpināja palielināties, ko īpaši atspoguļo kancelejas reģistrā reģistrēto procesuālo dokumentu skaits, kā arī tiesas sēžu skaita pieaugums. Tiesas sēžu mutvārdu paskaidrojumu uzklaušanās skaits ir pieaudzis no 256 sēdēm 2015. gadā līdz 270 sēdēm 2016. gadā, savukārt tiesas sēžu secinājumu sniegšanai skaits 2016. gadā sasniedza 319 sēdes – tas ir par 33 % vairāk nekā aizvadītajā gadā.

Katras šīs sēdes rīkošana kancelejai tāpat kā iestādes mutiskās tulkošanas dienestam rada vērā ņemamu darba slogu, ko laimīgā kārtā atvieglo arvien plašākā informācijas tehnoloģiju izmantošana.

Šajā ziņā ir jānorāda uz īpaši pozitīvajiem rezultātiem saistībā ar piekto pilno gadu, kurā tika izmantota lietotne *e-Curia* – lietotne, kura ir kopēja abām iestādēm veidojošajām tiesām un kura ļauj iesniegt un izsniegt procesuālos dokumentus elektroniskā veidā. Papildus Savienības iestādēm un arvien lielākam pārstāvju un advokātu skaitam arī visām Eiropas Savienības dalībvalstīm pašlaik ir konts, kas ļauj piekļūt šai lietotnei, ar

kuras starpniecību tika iesniegts vairāk nekā 75 % no visiem 2016. gadā Tiesā iesniegtajiem procesuālajiem dokumentiem. Proti, situācijā, kad darba slogs pastāvīgi palielinās, šī lietotne ir būtisks elements tiesu produktivitātes palielināšanai, vienlaikus palīdzot samazināt tiesvedības ilgumu (un dokumentu nosūtīšanas izmaksas), kā arī aizsargāt vidi.

Runājot par informācijas tehnoloģijām, 2016. gadā tika paātrināta arī judikatūras publicēšana un uzlabotas lietotājiem piedāvātās funkcijas. Iepriekš judikatūras Elektroniskais krājums tika publicēts ik mēnesi pa daļām, kurās tika apkopoti visi Savienības tiesu noteiktā mēnesi pieņemtie nolēmumi, savukārt pašlaik tas tiek papildināts nepārtraukti katru reizi, kad Tiesa vai Vispārējā tiesa pieņem nolēmumu. Šīs publicēšanas kārtības izmaiņas, kuras tika ieviestas no 2016. gada 1. novembra un kuru īstenošanai visiem judikatūras publicēšanas procesā iesaistītajiem dalībniekiem gan iestādes iekšienē, gan ārpus tās bija jāpieliek būtiski organizatoriski un koordinācijas centieni, sniedz būtiskas priekšrocības visām ieinteresētajām personām, tāpēc ka tās ļauj ne vien ātri darīt pieejamu judikatūru visās attiecīgajās valodās, bet arī nodrošina uzlabotas meklēšanas iespējas, jo Krājumā publicētajos nolēmumos ir iekļautas hipersaites, kas tieši ved uz šajos nolēmumos minēto leģislatīvo aktu vai nolēmumu attiecīgajiem punktiem.

Visbeidzot ir jānorāda, ka tāpat kā iepriekš 2016. gadā kancelejā tika iesniegti daudz dažāda veida ar tiesvedībām nesaistītu iesniegumu un pieteikumu, kuri kancelejai bija jāizskata pašai vai sadarbojoties ar Saziņas direkciju. Ar šo iesniegumu un pieteikumu, kuri Tiesas kancelejā nonāk visās Savienības valodās un visdažādākajā formātā (pasta sūtījumi, elektroniskais pasts vai telefona saruna), izskatīšanu saistītais slogs nedrīkst tikt novērtēts pārāk zemu. Šajā ziņā ir nepieciešams rūpīgi izvērtēt katru Tiesā iesniegto lūgumu, aiz kura dažkārt slēpjas tiesvedība.

III. PALĪDZĪBA TIESAS LOCEKĻIEM

Kā tika norādīts ievaddaļā, kanceleja sniedz arī atbalstu Tiesas locekļiem, kuriem tā palīdz visu viņu oficiālo pienākumu izpildē.

Šī palīdzība vispirms izpaužas kā visu procesuālo dokumentu – un to tulkojumu – nosūtīšana tiesnešiem un ģenerālvokātiem, kuri ir atbildīgi par Tiesā ierosināto lietu izskatīšanu, un kā dažādu procesuāla rakstura jautājumu izvērtēšana, kas var rasties šo lietu izskatīšanas gaitā. Šis uzdevums veidoja būtisku daļu no kancelejas 2016. gadā paveiktā darba, taču saistībā ar to aizvadītajā gadā notika būtiskas izmaiņas, jo Tiesa pēc tās priekšsēdētāja ierosmes vispārējā veidā sāka izmantot procesuālo dokumentu iekšēju nosūtīšanu dematerializētā formātā. Dokumentu apriti papīra formātā aizstājot ar pilnībā elektronisku apriti, kuras pamatā ir jau pastāvošās lietotnes, “elektroniskās pavadlapas” ļāva modernizēt Tiesas darbību, vienlaikus samazinot laiku, kas vajadzīgs procesuālu lēmumu pieņemšanai.

Kancelejas palīdzība nozīmē arī aktīvu piedalīšanos Tiesas vispārējā sapulcē pieņemto lēmumu sagatavošanā un izpildē, kā arī Tiesas rīkotajās sēdēs – kancelejas uzdevums tostarp ir sagatavot šo sēžu protokolus, kuri ir daļa no lietas oriģinālajiem materiāliem.

Visbeidzot, kanceleja piedalās dažādo komiteju darbā īpaši Tiesas statūtu un Reglamenta komitejā. Aizvadītajā gadā notika vairākas šīs komitejas sanāksmes un tās darba rezultātā 2016. gadā tika pieņemti vairāki būtiski dokumenti.

Pirmkārt, ir jāatgādina par diskusijām saistībā ar Eiropas Savienības tiesu struktūras reformu, kuru rezultātā 2016. gada 6. jūlijā tika pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2016/1192 par to, lai

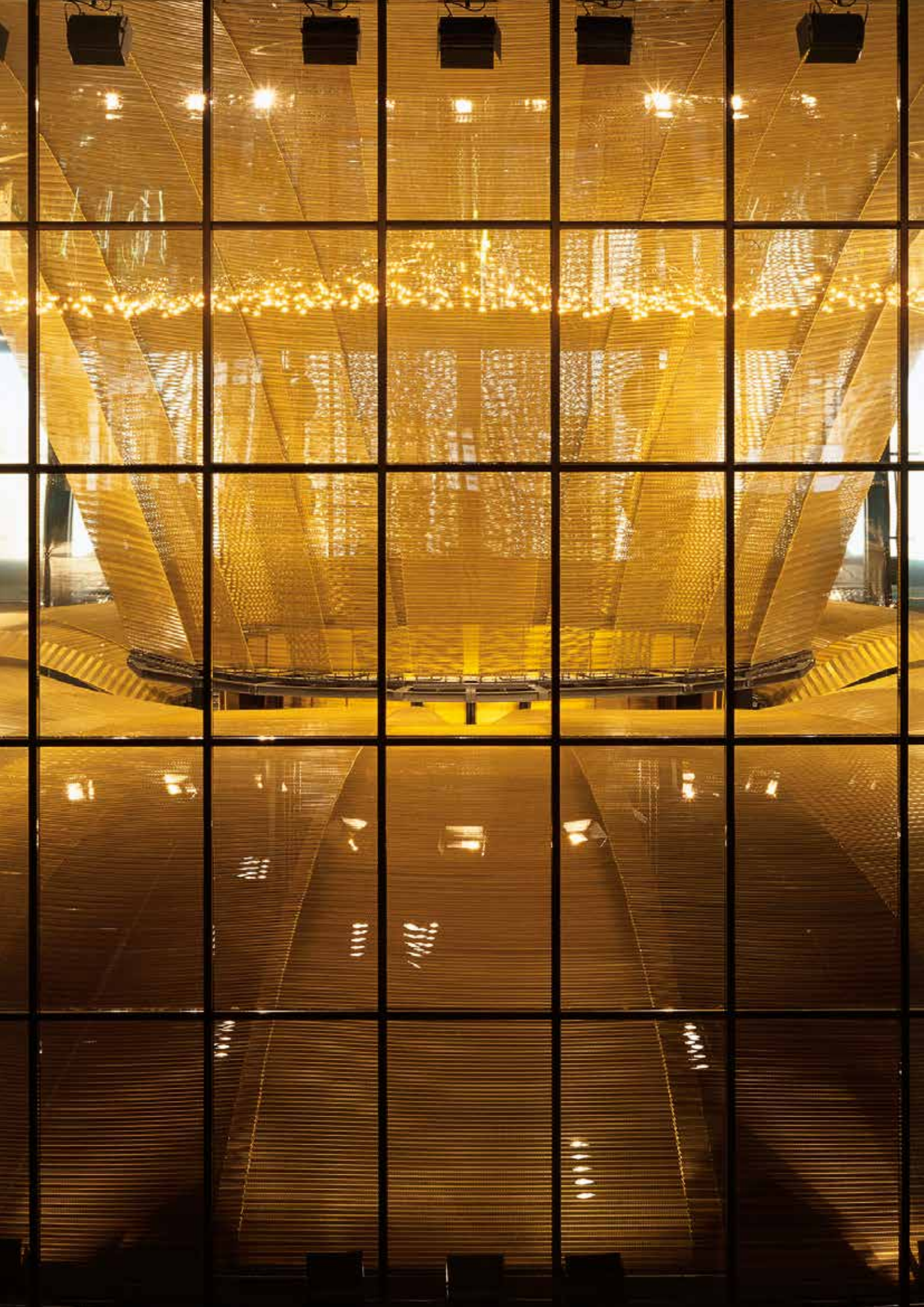
Vispārējai tiesai nodotu kompetenci pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Eiropas Savienību un tās darbiniekiem ¹.

Drošības jomā, otrkārt, ir jānorāda uz darbu, kas ir paveikts tā regulējuma papildināšanai, ko Vispārējā tiesa ir izveidojusi, lai nodrošinātu pienācīgu tādas šai tiesai iesniegtas informācijas vai materiālu aizsardzību, kuri skar Savienības vai tās dalībvalstu drošumu vai to starptautisko attiecību uzturēšanu. Vienlaikus ar Vispārējās tiesas Reglamenta 105. panta grozījumiem, Tiesas Reglamentā tika iekļauts jauns 190.a pants, lai nodrošinātu, ka gadījumā, kad tiek iesniegta apelācijas sūdzība par Vispārējās tiesas nolēmumu, aizsardzības līmenis būtu tāds pats kā Vispārējā tiesā nodrošinātais. Šos noteikumus papildināja gan Tiesas, gan Vispārējās tiesas pieņemtie lēmumi par 105. panta un 190.a panta piemērošanu, kuros tika precizēta šā rezultāta sasniegšanai paredzēto pasākumu būtība un tvērums ². Atbilstoši to redakcijai abi minētie lēmumi stājās spēkā nākamajā dienā pēc to publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, proti, 2016. gada 25. decembrī.

Visbeidzot ir jāpiemin fakts, ka Tiesa pieņēma Ieteikumu valsts tiesām saistībā ar prejudiciālās tiesvedības ierosināšanu jaunu redakciju. Šie ieteikumi – kas visās oficiālajās valodās ir publicēti 2016. gada 25. novembra *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* C 439 – ir būtisks instruments dialogā, ko Tiesa uztur ar dalībvalstu tiesām. Ieteikumos ir atgādināts par prejudiciālā nolēmuma tiesvedības būtiskajām iezīmēm, un tajos ir sniegtas vērtīgas norādes par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmetu un tvērumu, kā arī tā formu un saturu. Pirmo reizi Tiesas vēsturē ļoti praktiskā valsts tiesām adresētā pielikumā ir apkopoti elementi, kas ir jāņem vērā, vērsoties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

1 | Šī regula ir publicēta *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* L 200, 2016. gada 26. jūlijs, 137. lpp.

2 | Šie panti un šie lēmumi ir publicēti attiecīgi *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, L 217, 2016. gada 12. augusts, 69. un 72. lpp., un L 355, 2016. gada 24. decembris, 5. un 18. lpp.

D | TIESAS DARBĪBAS STATISTIKA

I. TIESAS VISPĀRĒJĀ DARBĪBA

1. Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2012–2016)

II. IEROSINĀTĀS LIETAS

2. Tiesvedību veidi (2012–2016)
3. Prasību joma (2016)
4. Prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi (2012–2016)

III. PABEIGTĀS LIETAS

5. Tiesvedību veidi (2012–2016)
6. Spriedumi, rīkojumi un atzinumi (2016)
7. Iztiesāšanas sastāvs (2012–2016)
8. Lietas, kas pabeigtas ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu (2012–2016)
9. Lietas, kas pabeigtas ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu – Prasību joma (2012–2016)
10. Ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu pabeigtās lietas – Prasību joma (2016)
11. Spriedumi par pienākumu neizpildi – Iznākums (2012–2016)
12. Tiesvedības ilgums (2012–2016) izteikts mēnešos

IV. LIETAS, KURU IZSKATĪŠANA 31. DECEMBRĪ TURPINĀS

13. Tiesvedību veidi (2012–2016)
14. Iztiesāšanas sastāvs (2012–2016)

V. DAŽĀDI

15. Paātrinātā tiesvedība (2012–2016)
16. Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība (2012–2016)
17. Pagaidu noregulējums (2016)

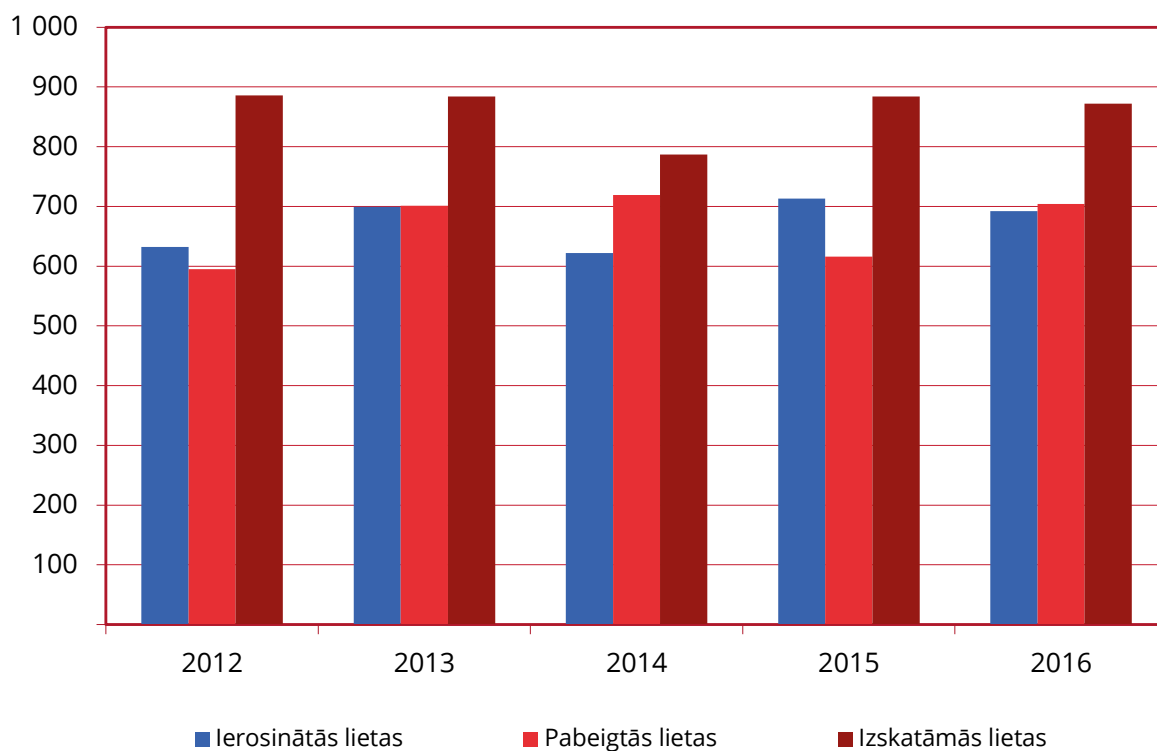
VI. TIESAS DARBĪBAS VISPĀRĒJĀS TENDENCES (1952–2016)

18. Ierosinātās lietas un spriedumi
19. Iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu (dalībvalstis un gadi)
20. Iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu (dalībvalstis un tiesas)
21. Pret dalībvalstīm celtās prasības sakarā ar pienākumu neizpildi

VII. TIESAS KANCELEJAS DARBĪBA (2015–2016)

I. TIESAS VISPĀRĒJĀ DARBĪBA

1. IEROSINĀTĀS, PABEIGTĀS UN IZSKATĀMĀS LIETAS (2012–2016) ¹

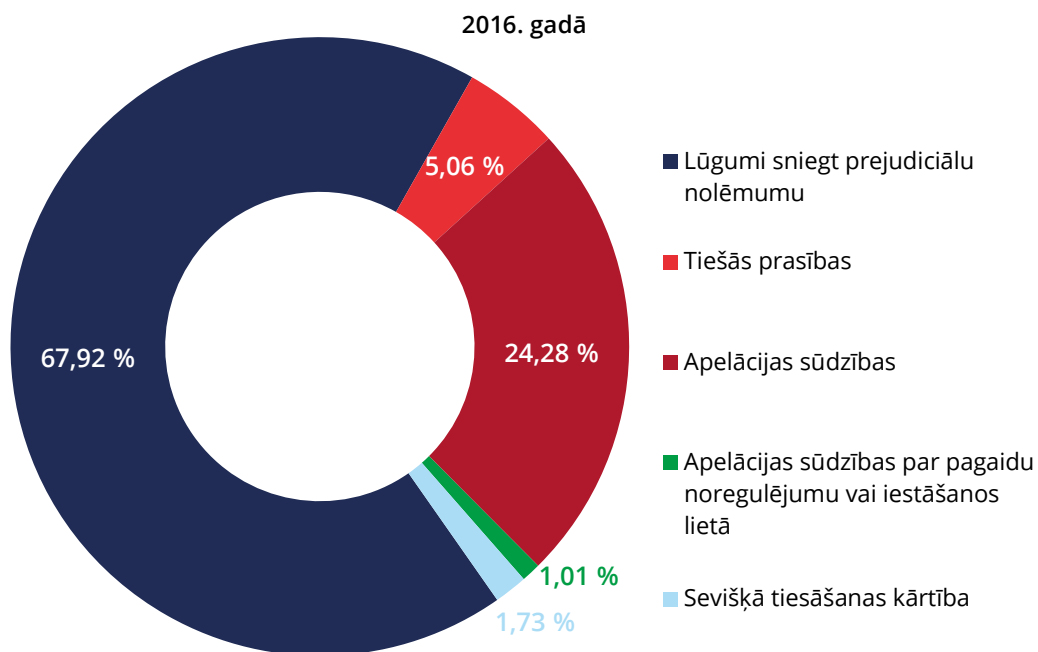

	2012	2013	2014	2015	2016
Ierosinātās lietas	632	699	622	713	692
Pabeigtās lietas	595	701	719	616	704
Izskatāmās lietas	886	884	787	884	872

¹ | Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

II. IEROSINĀTĀS LIETAS

2. TIESVEDĪBU VEIDI (2012–2016)¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	404	450	428	436	470
Tiešās prasības	73	72	74	48	35
Apelācijas sūdzības	136	161	111	206	168
Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	3	5		9	7
Lūgumi sniegt atzinumu	1	2	1	3	
Sevišķā tiesāšanas kārtība ²	15	9	8	11	12
Kopā	632	699	622	713	692
Pieteikumi par pagaidu noregulējumu		1	3	2	3

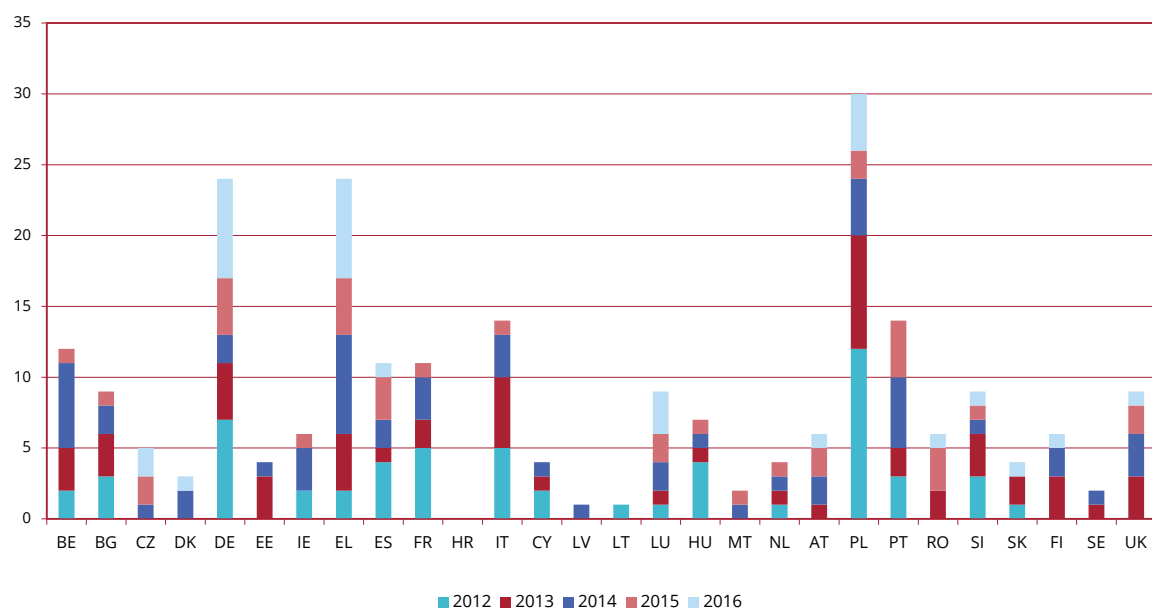
1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2| Par "sevišķo tiesāšanas kārtību" tiek uzskatīta juridiskā palīdzība, tiesāšanās izdevumu noteikšana, labošana, protests par aizmugurisku spriedumu, trešās personas protests, interpretēšana, pārskatīšana, pirmā ģenerālvokāta ierosinājuma pārskatīt Vispārējās tiesas nolēmumu izskatīšana, apķīlāšanas/arresta procedūra, lietas imunitātes jomā.

3. PRASĪBU JOMA (2016)¹

	Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	Tiešās prasības	Apelācijas sūdzības	Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	Kopā	Sevišķā tiesāšanas kārtība
Brīvība veikt uzņēmējdarbību	15	1			16	
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	76				76	
Eiropas Savienības ārējā darbība	3		1		4	
Ekonomikas un monetārā politika			1		1	
Enerģija	2		1		3	
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu sistēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana u.c.)	2		1		3	
Institucionālās tiesības	2	3	15	1	21	1
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	18		48		66	
Kapitāla brīva aprīte	4				4	
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (REACH regula)			2		2	
Konkurence	12		23		35	
Kopējā ārpolitika un drošības politika			7		7	
Kopējā zivsaimniecības politika	2		1		3	
Lauksaimniecība	14		12	1	27	
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums	10				10	
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	13				13	
Nodokļi	68	3			71	
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	15				15	
Patērētāju tiesību aizsardzība	21		2		23	
Personu brīva pārvietošanās	27	1			28	
Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un kosmos			3		3	
Piekluve dokumentiem			3	3	6	
Preču brīva aprīte	3				3	
Publiskie iepirkumi	15	1	3		19	
Rūpniecības politika	3				3	
Sabiedrības veselība			1		1	
Sabiedrību tiesības	7				7	
Savienības pilsonība	6				6	
Savienības tiesību principi	9	1	1		11	
Sociālā politika	33				33	
Tiesību aktu tuvināšana	32	2			34	
Tirdzniecības politika	6		14		20	
Transports	23	9			32	
Valsts atbalsts	10	2	26	1	39	
Vide	18	11		1	30	
EK līgums/LESD	469	34	165	7	675	1
Civildienesta noteikumi		1			1	
Privilēģijas un imunitāte	1				1	1
Tiesvedība			3		3	10
Dažādi	1	1	3		5	11
PAVISAM KOPĀ	470	35	168	7	680	12

1 | Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

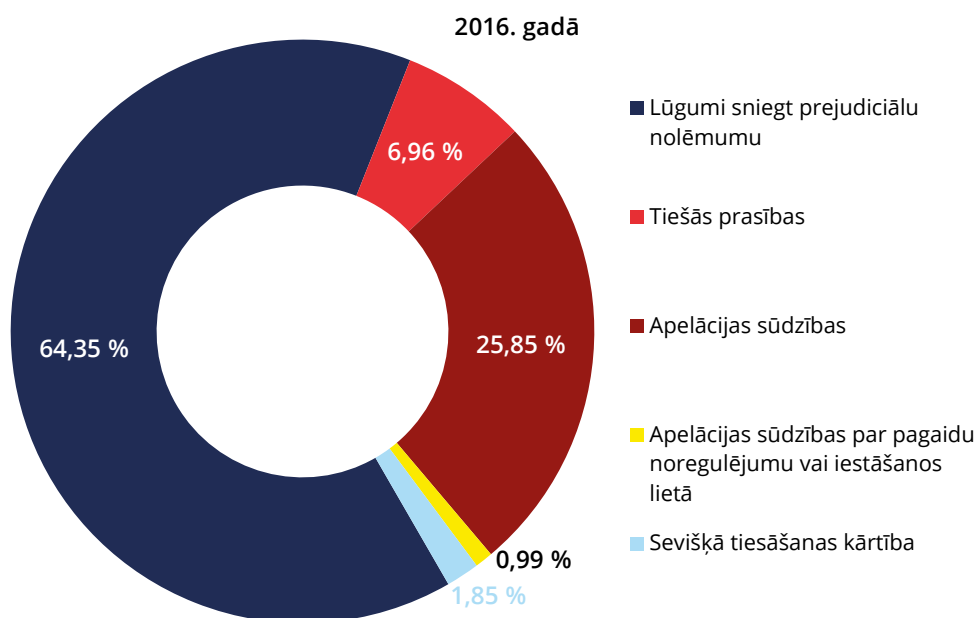
4. PRASĪBAS SAKARĀ AR VALSTS PIENĀKUMU NEIZPILDI (2012–2016) ¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Beļģija	2	3	6	1	
Bulgārija	3	3	2	1	
Čehijas Republika			1	2	2
Dānija			2		1
Vācija	7	4	2	4	7
Igaunija		3	1		
Īrija	2		3	1	
Grieķija	2	4	7	4	7
Spānija	4	1	2	3	1
Francija	5	2	3	1	
Horvātija					
Itālija	5	5	3	1	
Kipra	2	1	1		
Latvija			1		
Lietuva	1				
Luksemburga	1	1	2	2	3
Ungārija	4	1	1	1	
Malta			1	1	
Nīderlande	1	1	1	1	
Austrija		1	2	2	1
Polija	12	8	4	2	4
Portugāle	3	2	5	4	
Rumānija		2		3	1
Slovēnija	3	3	1	1	1
Slovākija	1	2			1
Somija		3	2		1
Zviedrija		1	1		
Apvienotā Karaliste		3	3	2	1
Kopā	58	54	57	37	31

1 | Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

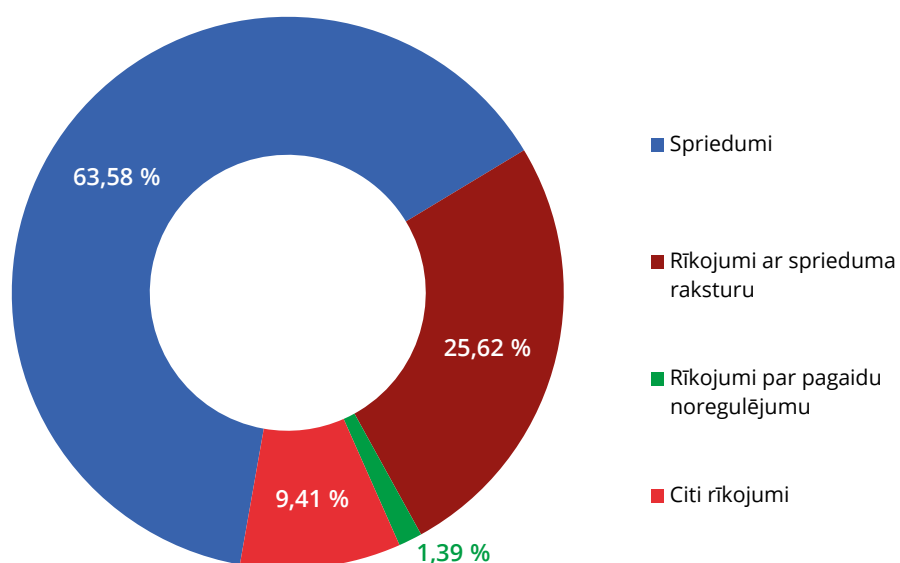
III. PABEIGTĀS LIETAS

5. TIESVEDĪBU VEIDI (2012–2016) ¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	386	413	476	404	453
Tiešās prasības	70	110	76	70	49
Apelācijas sūdzības	117	155	157	127	182
Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	12	5	1	7	7
Lūgumi sniegt atzinumu		1	2	1	
Sevišķā tiesāšanas kārtība	10	17	7	7	13
Kopā	595	701	719	616	704

1 | Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

6. SPRIEDUMI, RĪKOJUMI UN ATZINUMI (2016) ¹

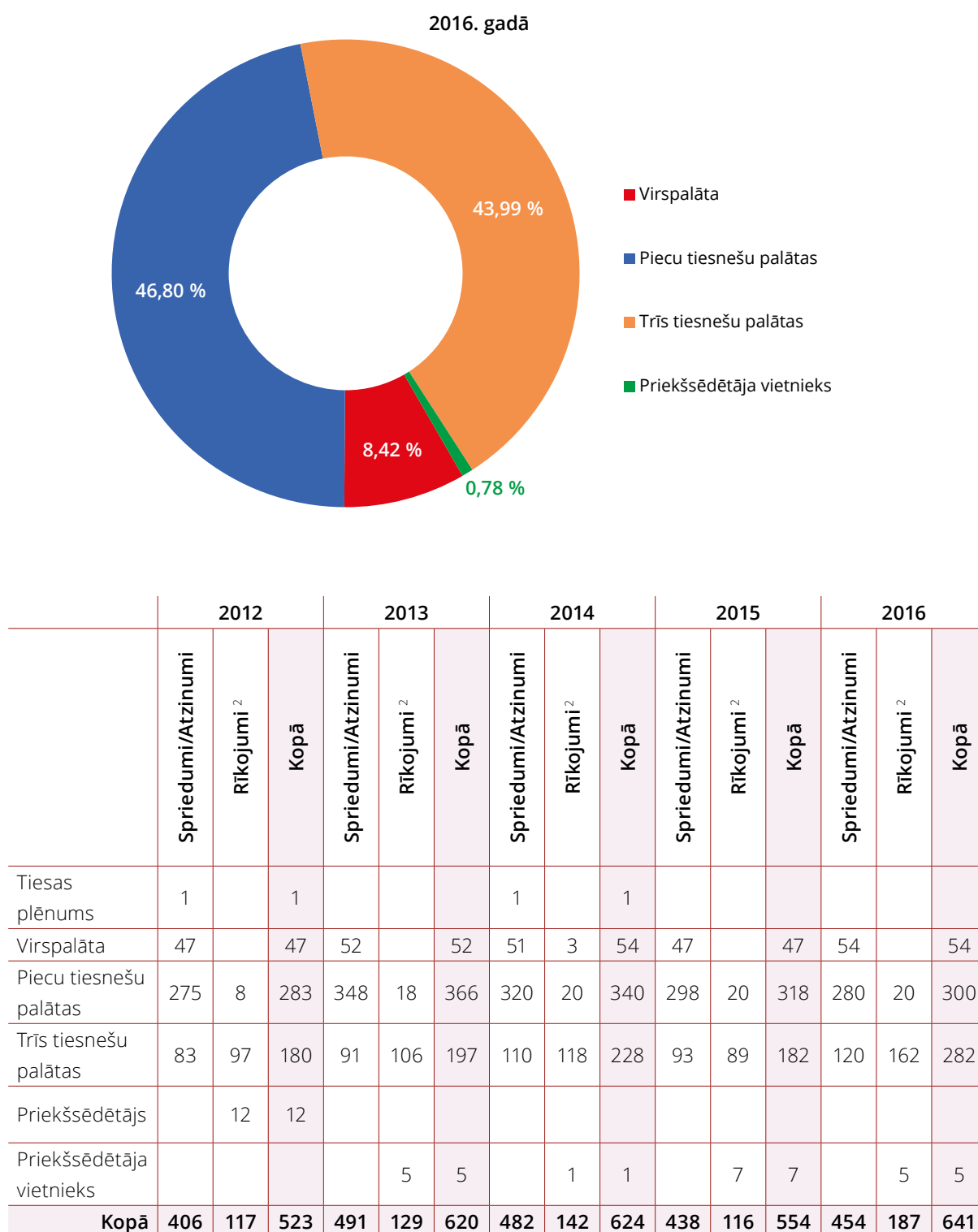
	Spriedumi	Rīkojumi ar sprieduma raksturu ²	Rīkojumi par pagaidu noregulējumu ³	Citi rīkojumi ⁴	Lūgumi sniegt atzinumu	Kopā
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	302	67		39		408
Tiešās prasības	37	1		10		48
Apelācijas sūdzības	73	87	4	9		173
Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā			5	2		7
Lūgumi sniegt atzinumu						
Sevišķā tiesāšanas kārtība		11		1		12
Kopā	412	166	9	61	0	648

1 | Norādītie (neto) dati ietver kopējo lietu skaitu, ņemot vērā saistīto lietu apvienošanu (apvienoto lietu uzskaitījums = viena lieta).

2 | Galīgie rīkojumi, kas nav rīkojumi par izslēgšanu no reģistra, par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai.

3 | Rīkojumi, kas pieņemti saistībā ar pieteikumu, kas iesniegts, pamatojoties uz LESD 278. un 279. pantu (agrāk – EKL 242. un 243. pants) vai uz LESD 280. pantu (agrāk – EKL 244. pants), vai uz atbilstošajām EAEKL normām, vai arī saistībā ar apelācijas sūdzību par rīkojumu par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā.

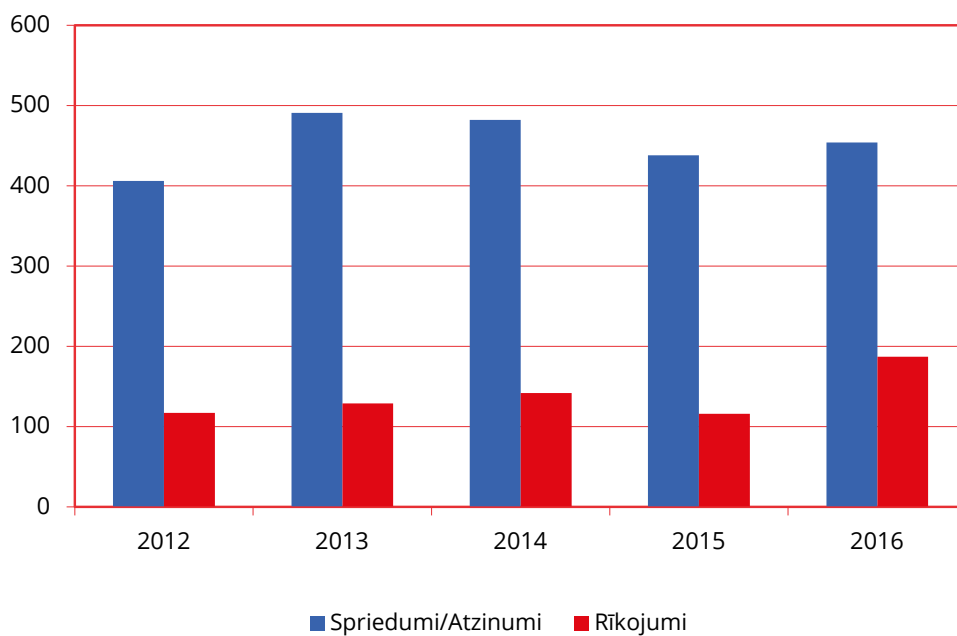
4 | Galīgie rīkojumi, ar kuriem lietu izslēdz no reģistra, izbeidz tiesvedību pirms sprieduma taisīšanas vai nodod lietu atpakaļ Vispārējai tiesai.

7. IZTIESĀŠANAS SASTĀVS (2012–2016) ¹

1 | Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2 | Galīgie rīkojumi, kas nav rīkojumi par izslēgšanu no reģistra, par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai.

8. LIETAS, KAS PABEIGTAS AR SPRIEDUMU, ATZINUMU VAI RĪKOJUMU AR SPRIEDUMA RAKSTURU (2012–2016) ^{1 2}

	2012	2013	2014	2015	2016
Spriedumi/Atzinumi	406	491	482	438	454
Rīkojumi	117	129	142	116	187
Kopā	523	620	624	554	641

1 | Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2 | Galīgie rīkojumi, kas nav rīkojumi par izslēgšanu no reģistra, par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai.

9. LIETAS, KAS PABEIGTAS AR SPRIEDUMU, ATZINUMU VAI RĪKOJUMU AR SPRIEDUMA RAKSTURU – PRASĪBU JOMA (2012–2016) ¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Brīvība veikt uzņēmējdarbību	6	13	9	17	27
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	37	46	51	49	51
Eiropas komunikāciju tīkli					1
Eiropas Savienības ārējā darbība	5	4	6	1	5
Ekonomikas un monetārā politika	3		1	3	10
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	3	6	8	4	2
Enerģija		1	3	2	
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu sistēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana u.c.) ²	3	2	5	1	2
Institucionālās tiesības	27	31	18	27	20
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	46	43	69	51	80
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports	1		1	1	
Jaunu valstu pievienošanās	2				1
Kapitāla brīva aprīte	21	8	6	8	7
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (REACH regula)			5	1	1
Konkurence	30	42	28	23	30
Kopējā ārpolitika un drošības politika	9	12	3	6	11
Kopējā zivsaimniecības politika			5	3	1
Lauksaimniecība	22	33	29	20	13
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums	8	12	6	14	5
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs ⁴	19	11	21	20	27
Nodarbinātība				1	
Nodokļi	64	74	52	55	41
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	29	16	11	17	14
Patērētāju tiesību aizsardzība ³	9	19	20	29	33
Personu brīva pārvietošanās	18	15	20	13	12

>>>

1 | Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2 | Attiecībā uz lietām, kas ierosinātas pēc 2009. gada 1. decembra, sadaļas "Kopienų budžets" un "Kopienų pašu resursi" ir apvienotas sadaļā "Finanšu noteikumi".

3 | Attiecībā uz lietām, kas ierosinātas pēc 2009. gada 1. decembra, sadaļa "Vide un patērētāji" ir sadalīta divās atsevišķās sadaļās.

4 | Attiecībā uz lietām, kas ierosinātas pēc 2009. gada 1. decembra, sadaļas "Kopējais muitas tarifs" un "Muitas savienība" ir apvienotas vienā sadaļā.

Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un kosmoss	1	1		1	3
Pieklūve dokumentiem	5	6	4	3	4
Preču brīva aprīte	7	1	10	9	5
Publiskie iepirkumi	12	12	13	14	31
Rūpniecības politika	8	15	3	9	10
Sabiedrības veselība	1	2	3	5	4
Sabiedrību tiesības	1	4	3	1	1
Savienības pilsonība	8	12	9	4	8
Savienības tiesību principi	7	17	23	12	13
Sociālā politika	28	27	51	30	23
Tiesību aktu tuvināšana	12	24	25	24	16
Tiesu iestāžu sadarbība civillietās					1
Tirdzniecības politika	8	6	7	4	14
Transports	14	17	18	9	20
Tūrisms	1				
Valsts atbalsts	10	34	41	26	26
Vide ³	27	35	30	27	53
Vide un patērētāji ³	1				
EK līgums/LESD	513	601	617	544	626
EAEK līgums				1	
Civildienesta noteikumi		5	1	3	
Privilēģijas un imunitāte	3			2	1
Tiesvedība	7	14	6	4	14
Dažādi	10	19	7	9	15
PAVISAM KOPĀ	523	620	624	554	641

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2| Attiecībā uz lietām, kas ierosinātas pēc 2009. gada 1. decembra, sadaļas "Kopienų budžets" un "Kopienų pašu resursi" ir apvienotas sadaļā "Finanšu noteikumi".

3| Attiecībā uz lietām, kas ierosinātas pēc 2009. gada 1. decembra, sadaļa "Vide un patērētāji" ir sadalīta divās atsevišķās sadaļās.

4| Attiecībā uz lietām, kas ierosinātas pēc 2009. gada 1. decembra, sadaļas "Kopējais muitas tarifs" un "Muitas savienība" ir apvienotas vienā sadaļā.

10. AR SPRIEDUMU, ATZINUMU VAI RĪKOJUMU AR SPRIEDUMA RAKSTURU PABEIGTĀS LIETAS – PRASĪBU JOMA (2016) ¹

	Spriedumi/ Atzinumi	Rīkojumi ²	Kopā
Brīvība veikt uzņēmējdarbību	5	22	27
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	45	6	51
Eiropas komunikāciju tīkli	1		1
Eiropas Savienības ārējā darbība	5		5
Ekonomikas un monetārā politika	10		10
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	2		2
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu sistēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana u.c.) ³	2		2
Institucionālās tiesības	11	9	20
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	29	51	80
Jaunu valstu pievienošanās	1		1
Kapitāla brīva aprīte	6	1	7
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (REACH regula)	1		1
Konkurence	23	7	30
Kopējā ārpolitika un drošības politika	11		11
Kopējā zivsaimniecības politika	1		1
Lauksaimniecība	11	2	13
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums	5		5
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs ⁵	25	2	27
Nodokļi	37	4	41
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	11	3	14
Patērētāju tiesību aizsardzība ⁴	22	11	33
Personu brīva pārvietošanās	11	1	12
Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un kosmoss	1	2	3

>>>

1 | Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2 | Galīgie rīkojumi, kas nav rīkojumi par izslēgšanu no reģistra, par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai.

3 | Attiecībā uz lietām, kas ierosinātas pēc 2009. gada 1. decembra, sadaļas "Kopienų budžets" un "Kopienų pašu resursai" ir apvienotas sadaļā "Finanšu noteikumi".

4 | Attiecībā uz lietām, kas ierosinātas pēc 2009. gada 1. decembra, sadaļa "Vide un patērētāji" ir sadalīta divās atsevišķās sadaļās.

5 | Attiecībā uz lietām, kas ierosinātas pēc 2009. gada 1. decembra, sadaļas "Kopējais muitas tarifs" un "Muitas savienība" ir apvienotas vienā sadaļā.

Piekļuve dokumentiem	2	2	4
Preču brīva aprīte	5		5
Publiskie iepirkumi	20	11	31
Rūpniecības politika	10		10
Sabiedrības veselība	2	2	4
Sabiedrību tiesības	1		1
Savienības pilsonība	7	1	8
Savienības tiesību principi	10	3	13
Sociālā politika	19	4	23
Tiesību aktu tuvināšana	15	1	16
Tiesu iestāžu sadarbība civillietās	1		1
Tirdzniecības politika	10	4	14
Transports	14	6	20
Valsts atbalsts	19	7	26
Vide ⁴	42	11	53
EK līgums/LESD	453	173	626
Privilēģijas un imunitāte	1		1
Tiesvedība		14	14
Dažādi	1	14	15
PAVISAM KOPĀ	454	187	641

1 | Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

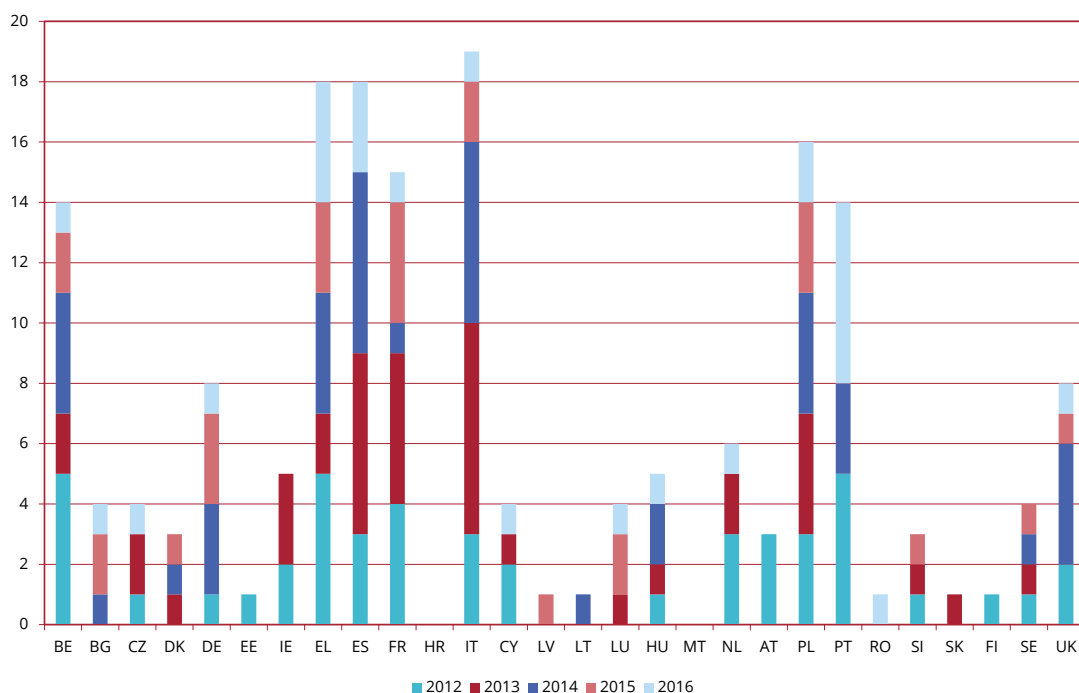
2 | Galīgie rīkojumi, kas nav rīkojumi par izslēgšanu no reģistra, par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai.

3 | Attiecībā uz lietām, kas ierosinātas pēc 2009. gada 1. decembra, sadaļas "Kopienų budžets" un "Kopienų pašu resursi" ir apvienotas sadaļā "Finanšu noteikumi".

4 | Attiecībā uz lietām, kas ierosinātas pēc 2009. gada 1. decembra, sadaļa "Vide un patērētāji" ir sadalīta divās atsevišķās sadaļās.

5 | Attiecībā uz lietām, kas ierosinātas pēc 2009. gada 1. decembra, sadaļas "Kopējais muitas tarifs" un "Muitas savienība" ir apvienotas vienā sadaļā.

11. SPRIEDUMI PAR PIENĀKUMU NEIZPILDI – IZNĀKUMS (2012–2016) ¹

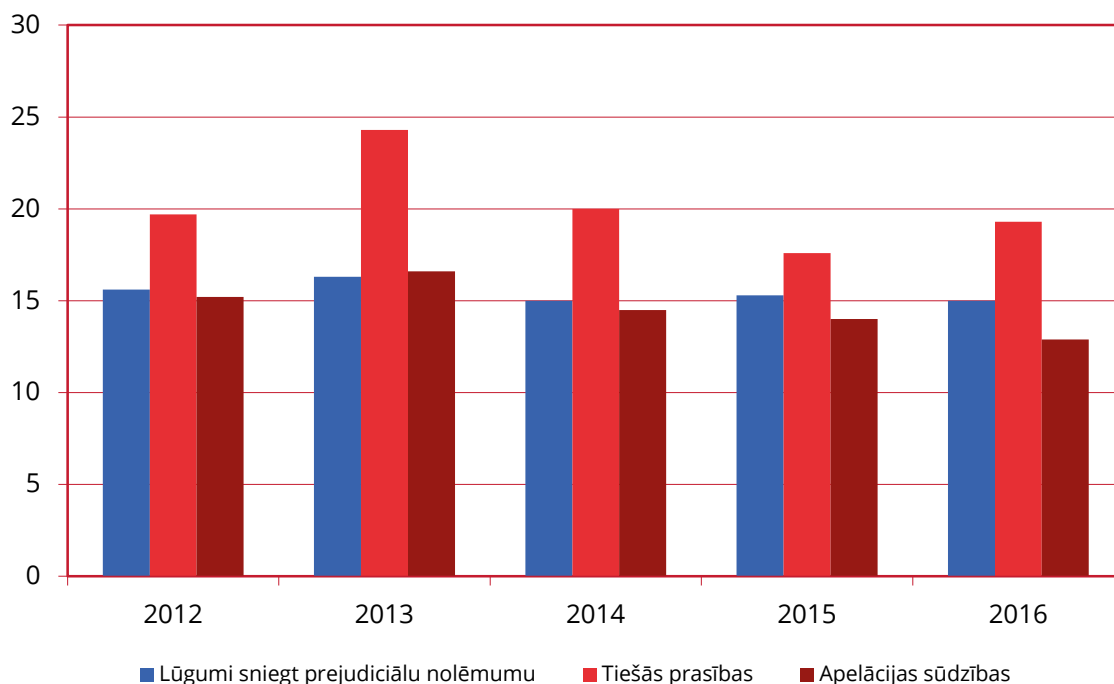

	2012		2013		2014		2015		2016	
	Apmierināta	Noraidīta	Apmierināta	Noraidīta	Apmierināta	Noraidīta	Apmierināta	Noraidīta	Apmierināta	Noraidīta
Beļģija	5	1	2	1	4	1	2		1	
Bulgārija					1	1	2		1	
Čehijas Republika	1		2	2					1	
Dānija			1	1	1		1			
Vācija	1	2		2	3	1	3		1	
Igaunija	1									
Īrija	2		3	1				1		
Grieķija	5		2	1	4		3		4	
Spānija	3		6		6				3	
Francija	4		5	3	1		4		1	
Horvātija										
Itālija	3		7	1	6		2		1	
Kipra	2		1						1	
Latvija							1			
Lietuva					1					
Luksemburga			1	1			2		1	
Ungārija	1		1		2				1	
Malta										1
Nīderlande	3	1	2	2		1			1	1
Austrija	3			1						1
Polija	3		4	2	4		3	1	2	
Portugāle	5			1	3				6	
Rumānija									1	
Slovēnija	1		1				1			
Slovākija		1	1					2		
Somija	1			2						
Zviedrija	1		1	1	1		1			
Apvienotā Karaliste	2			1	4		1	1	1	1
Kopā	47	5	40	23	41	3	26	5	27	4

1 | Norādītie (neto) dati ietver kopējo lietu skaitu, ņemot vērā saistīto lietu apvienošanu (apvienoto lietu uzskaitījums = viena lieta).

12. TIESVEDĪBAS ILGUMS (2012–2016) ¹, IZTEIKTS MĒNEŠOS

(SPRIEDUMI UN RĪKOJUMI AR SPRIEDUMA RAKSTURU)

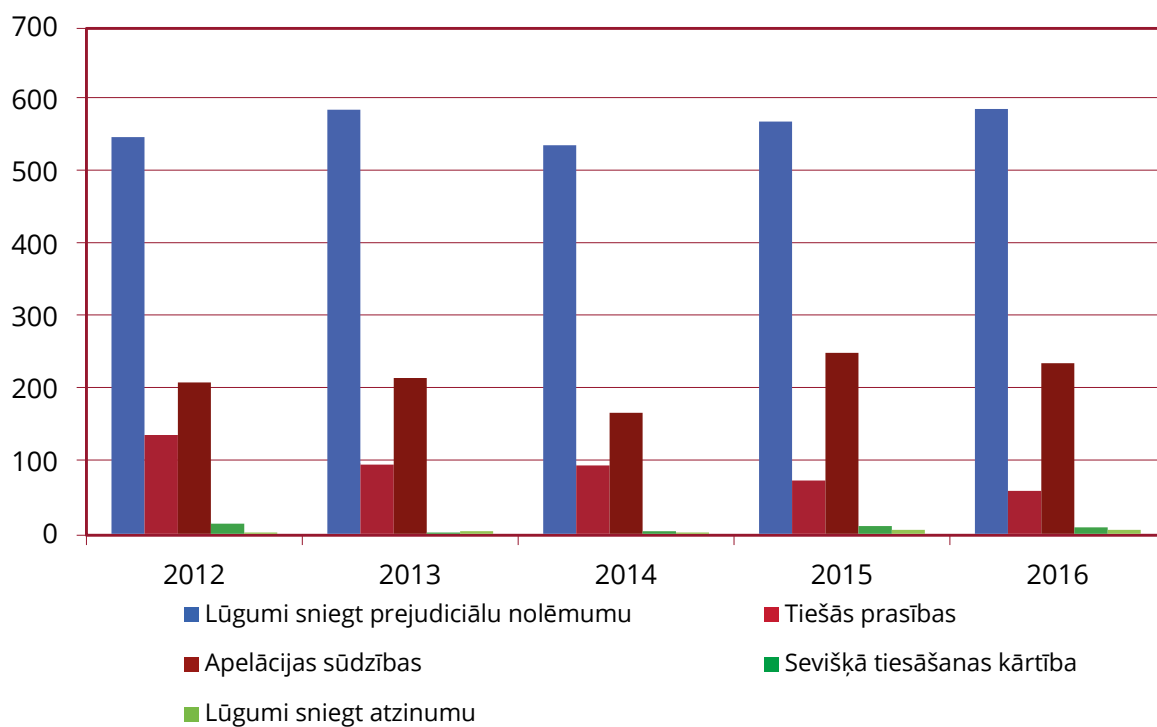

	2012	2013	2014	2015	2016
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	15,6	16,3	15,0	15,3	15,0
Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība	1,9	2,2	2,2	1,9	2,7
Tiešās prasības	19,7	24,3	20,0	17,6	19,3
Apelācijas sūdzības	15,2	16,6	14,5	14,0	12,9

1 | Tiesvedības ilguma aprēķinos nav iekļautas: lietas, kurās ir pieņemts starpnolēmums vai veikta pierādījumu vākšana; atzinumi; sevišķā tiesāšanas kārtība (proti, juridiskā palīdzība, tiesāšanās izdevumu noteikšana, labošana, protests par aizmugurisku spriedumu, trešās personas protests, interpretēšana, pārskatīšana, pirmā ģenerāladvokāta ierosinājuma pārskatīt Vispārējās tiesas nolēmumu izskatīšana, apklāšanas/arresta procedūra un lietas imunitātes jomā); lietas, kas beidzas ar rīkojumu par lietas izslēgšanu no reģistra, tiesvedības izbeigšanu lietā pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai; pagaidu noregulējuma tiesvedība, kā arī apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā.

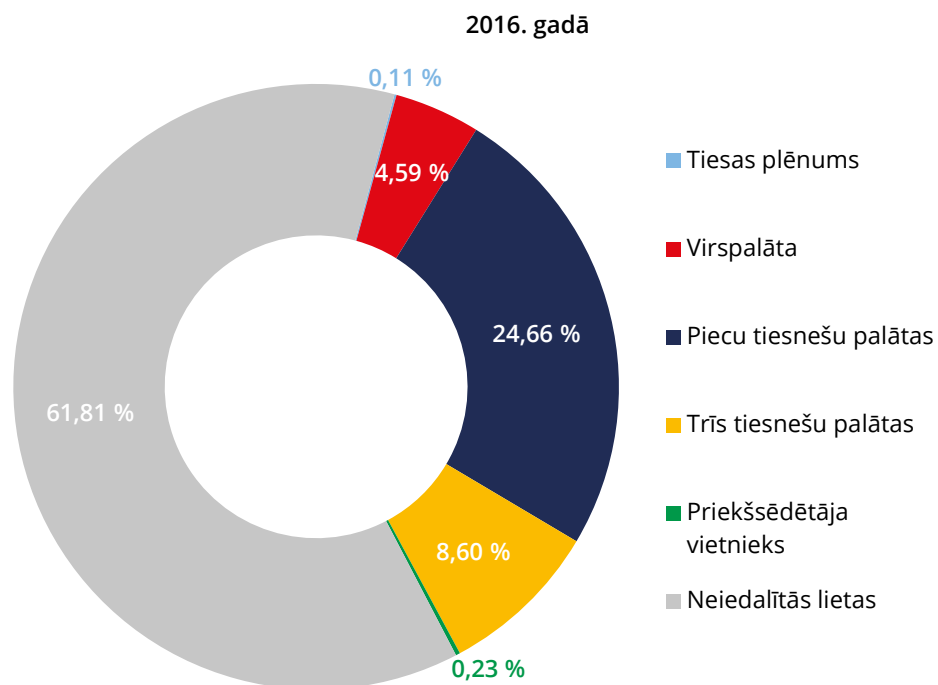
IV. LIETAS, KURU IZSKATĪŠANA 31. DECEMBRĪ TURPINĀS

13. TIESVEDĪBU VEIDI (2012–2016) ¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	537	574	526	558	575
Tiešās prasības	134	96	94	72	58
Apelācijas sūdzības	205	211	164	245	231
Sevišķā tiesāšanas kārtība	9	1	2	6	5
Lūgumi sniegt atzinumu	1	2	1	3	3
Kopā	886	884	787	884	872

1 | Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

14. IZTIESĀŠANAS SASTĀVS (2012–2016) ¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Tiesas plēnums					1
Virspalāta	44	37	33	38	40
Piecu tiesnešu palātas	239	190	176	203	215
Trīs tiesnešu palātas	42	51	44	54	75
Priekšsēdētāja vietnieks	1	1		2	2
Neiedalītās lietas	560	605	534	587	539
Kopā	886	884	787	884	872

1 | Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

V. DAŽĀDI

15. PAĀTRINĀTĀ TIESVEDĪBA (2012–2016) ¹

	2012		2013		2014		2015		2016	
	Apmierināts	Noraidīts	Apmierināts	Noraidīts	Apmierināts	Noraidīts	Apmierināts	Noraidīts	Apmierināts	Noraidīts
Tiešās prasības	1			1						
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	1	5		16	2	10	1	14	2	13
Apelācijas sūdzības		1							1	
Kopā	2	6	0	17	2	10	1	14	3	13

1| Lietas, kurās attiecīgajā gadā tika pieņemts lēmums vai rīkojums apmierināt vai noraidīt pieteikumu par paātrinātās tiesvedības piemērošanu

16. STEIDZAMĪBAS PREJUDICIĀLĀ NOLĒMUMA TIESVEDĪBA (2012–2016) ¹

	2012		2013		2014		2015		2016	
	Apmierināts	Noraidīts	Apmierināts	Noraidīts	Apmierināts	Noraidīts	Apmierināts	Noraidīts	Apmierināts	Noraidīts
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	4	1	2	3	4	1	5	5	8	4
Tiesību aktu tuvināšana						1				
Kopā	4	1	2	3	4	2	5	5	8	4

1| Lietas, kurās attiecīgajā gadā tika pieņemts lēmums apmierināt vai noraidīt pieteikumu par steidzamības tiesvedības piemērošanu

17. PAGaidu NOREGULĒJUMS (2016)¹

	Iesniegtie pieteikumi par pagaidu noregulējumu	Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	Iznākums		
			Noraidīts	Apmierināts	Lietas izslēgšana no reģistra vai tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas
Pieklūve dokumentiem		3	1	1	
Lauksaimniecība	1	1	2		
Valsts atbalsts		1	1		
Konkurence			2	1	
Institucionālās tiesības		1			1
Vide	1	1	2		
Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un kosmos	1				1
PAVISAM KOPĀ	3	7	8	2	2

1 | Norādītie (neto) dati ietver kopējo lietu skaitu, ņemot vērā saistīto lietu apvienošanu (apvienoto lietu uzskaitījums = viena lieta).

VI. TIESAS DARBĪBAS VISPĀRĒJĀS TENDENCES (1952–2016)

18. IEROSINĀTĀS LIETAS UN SPRIEDUMI

Gadi	Ierosinātās lietas ¹							Spriedumi/Atzinumi ²
	Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	Tiešās prasības	Apelācijas sūdzības	Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	Lūgumi sniegt atzinumu	Kopā	Pieteikumi par pagaidu noregulējumu	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1218				1324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174
								>>>

1 | Kopējie dati, neņemot vērā sevišķo tiesāšanas kārtību.

2 | Neto dati.

Gadi	Ierosinātās lietas ¹							Spriedumi/Atzinumi ²
	Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	Tiešās prasības	Apelācijas sūdzības	Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	Lūgumi sniegt atzinumu	Kopā	Pieteikumi par pagaidu noregulējumu	
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
2015	436	48	206	9	3	702	2	399
2016	470	35	168	7		680	3	412
Kopā	9616	8984	2063	122	26	20 811	364	11 024

1 | Kopējie dati, neņemot vērā sevišķo tiesāšanas kārtību.

2 | Neto dati.

19. IESNIEGTIE LŪGUMI SNIEGT PREJUDICIĀLU NOLĒMUMU (DALĪBVALSTIS UN GADI)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Citi ¹	Kopā
1961																			1											1
1962																			5											5
1963																1			5											6
1964												2						4												6
1965					4					2								1												7
1966																		1												1
1967	5				11					3						1			3											23
1968	1				4					1		1							2											9
1969	4				11					1						1														17
1970	4				21					2		2							3											32
1971	1				18					6		5				1			6											37
1972	5				20					1		4						10												40
1973	8				37					4		5				1		6												61
1974	5				15					6		5						7									1			39
1975	7			1	26					15		14				1		4									1			69
1976	11				28					8		12						14									1			75
1977	16			1	30					14		7						9									5			84
1978	7			3	46					12		11						38									5			123
1979	13			1	33					18		19				1		11									8			106
1980	14			2	24					14		19						17									6			99
1981	12			1	41					17		11				4		17									5			108
1982	10			1	36					39		18						21									4			129
1983	9			4	36					15		7						19									6			98
1984	13			2	38					34		10						22									9			129
1985	13				40					45		11				6		14									8			139
1986	13			4	18			2	1	19		5				1		16									8			91
																														>>>

1| Lieta C-265/00 *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux/Benelux Gerechthof).

Lieta C-196/09 *Miles u.c.* (Eiropas skolu Apelācijas padome).

Lieta C-169/15 *Montis Design* (Cour de justice Benelux/Benelux Gerechthof).

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Citi ¹	Kopā
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		144
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18			1						18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43			3						12		204
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13			1						24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5					6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56		7				4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59		2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71		2	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59			11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
2011	34	22	5	6	83		1	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423
2012	28	15	7	8	68		5	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404
2013	26	10	7	6	97		3	4	5	26		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		428
2015	32	5	8	7	79		2	8	36	25	5	47		9	8	7	14		40	23	15	8	18	5	5	4	7	16	1	436
2016	26	18	5	12	84		1	6	47	23	2	62		9	8	1	15	1	26	20	19	21	14	3	6	7	5	23		470
Kopā	820	101	53	184	2300	18	91	178	437	954	8	1388	7	55	45	91	136	3	975	490	108	153	123	17	38	102	126	612	3	9616

1 | Lieta C-265/00 *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof).Lieta C-196/09 *Miles u.c.* (Eiropas skolu Apelācijas padome).Lieta C-169/15 *Montis Design* (Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof).

20. IESNIEGTIE LŪGUMI SNIEGT PREJUDICIĀLU NOLĒMUMU (DALĪBVALSTIS UN TIESAS)

			Kopā
Beļģija	<i>Cour constitutionnelle</i>	32	
	<i>Cour de cassation</i>	94	
	<i>Conseil d'État</i>	80	
	Citas tiesas	614	820
Bulgārija	<i>Върховен касационен съд</i>	2	
	<i>Върховен административен съд</i>	17	
	Citas tiesas	82	101
Čehijas Republika	<i>Ústavní soud</i>		
	<i>Nejvyšší soud</i>	8	
	<i>Nejvyšší správní soud</i>	26	
	Citas tiesas	19	53
Dānija	<i>Højesteret</i>	36	
	Citas tiesas	148	184
Vācija	<i>Bundesverfassungsgericht</i>	1	
	<i>Bundesgerichtshof</i>	213	
	<i>Bundesverwaltungsgericht</i>	120	
	<i>Bundesfinanzhof</i>	313	
	<i>Bundesarbeitsgericht</i>	37	
	<i>Bundessozialgericht</i>	76	
	Citas tiesas	1540	2300
Igaunija	<i>Riigikohus</i>	7	
	Citas tiesas	11	18
Īrija	<i>Supreme Court</i>	30	
	<i>High Court</i>	28	
	Citas tiesas	33	91
Grieķija	<i>Άρειος Πάγος</i>	11	
	<i>Συμβούλιο της Επικρατείας</i>	57	
	Citas tiesas	110	178
Spānija	<i>Tribunal Constitucional</i>	1	
	<i>Tribunal Supremo</i>	71	
	Citas tiesas	365	437
Francija	<i>Conseil constitutionnel</i>	1	
	<i>Cour de cassation</i>	122	
	<i>Conseil d'État</i>	110	
	Citas tiesas	721	954

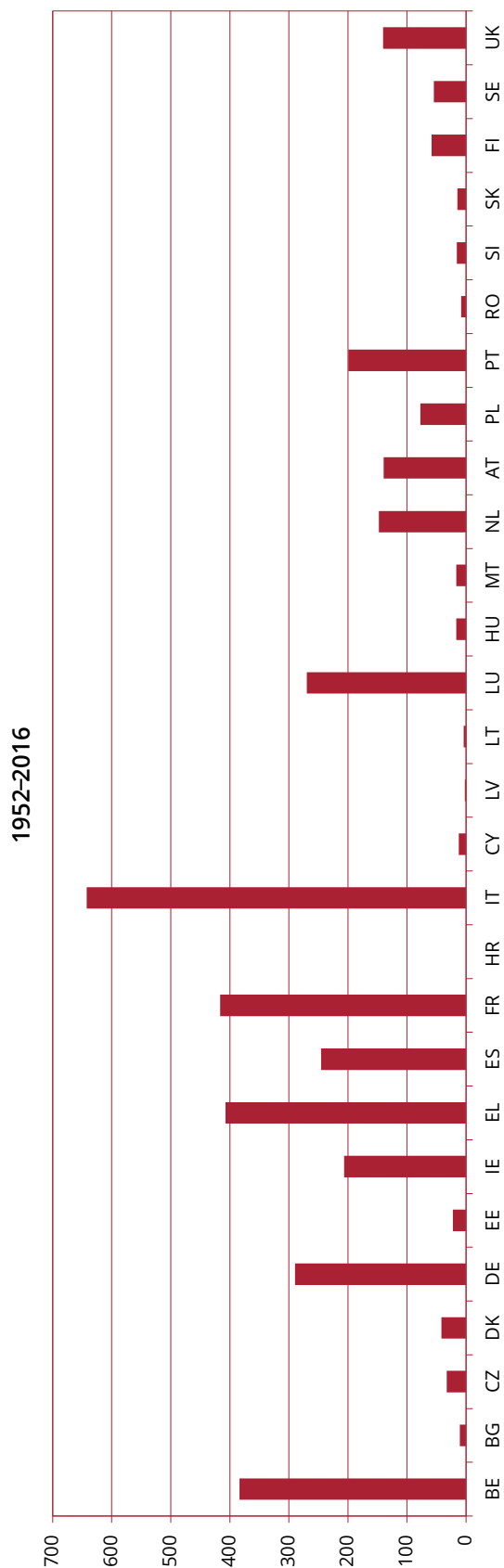
Horvātija	<i>Ustavni sud</i>		
	<i>Vrhovni sud</i>		
	<i>Visoki upravni sud</i>		
	<i>Visoki prekršajni sud</i>		
	Citas tiesas	8	8
Itālija	<i>Corte Costituzionale</i>	2	
	<i>Corte suprema di Cassazione</i>	141	
	<i>Consiglio di Stato</i>	134	
	Citas tiesas	1111	1388
Kipra	<i>Ανώτατο Δικαστήριο</i>	4	
	Citas tiesas	3	7
Latvija	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Citas tiesas	34	55
Lietuva	<i>Konstitucinis Teismas</i>	1	
	<i>Aukščiausiasis Teismas</i>	16	
	<i>Vyriausiasis administracinis teismas</i>	17	
	Citas tiesas	11	45
Luksemburga	<i>Cour constitutionnelle</i>	1	
	<i>Cour de cassation</i>	27	
	<i>Cour administrative</i>	28	
	Citas tiesas	35	91
Ungārija	<i>Kúria</i>	23	
	<i>Fővárosi Ítéltábla</i>	6	
	<i>Szegedi Ítéltábla</i>	2	
	Citas tiesas	105	136
Malta	<i>Qorti Kostituzzjonali</i>		
	<i>Qorti ta' l- Appel</i>		
	Citas tiesas	3	3
Nīderlande	<i>Hoge Raad</i>	278	
	<i>Raad van State</i>	109	
	<i>Centrale Raad van Beroep</i>	63	
	<i>College van Beroep voor het Bedrijfsleven</i>	156	
	<i>Tariefcommissie</i>	35	
	Citas tiesas	334	975
Austrija	<i>Verfassungsgerichtshof</i>	5	
	<i>Oberster Gerichtshof</i>	115	
	<i>Verwaltungsgerichtshof</i>	96	
	Citas tiesas	274	490

Polija	<i>Trybunał Konstytucyjny</i>	1	
	<i>Sąd Najwyższy</i>	15	
	<i>Naczelny Sąd Administracyjny</i>	40	
	Citas tiesas	52	108
Portugāle	<i>Supremo Tribunal de Justiça</i>	8	
	<i>Supremo Tribunal Administrativo</i>	59	
	Citas tiesas	86	153
Rumānija	<i>Înalta Curte de Casație și Justiție</i>	11	
	<i>Curtea de Apel</i>	64	
	Citas tiesas	48	123
Slovēnija	<i>Ustavno sodišče</i>	1	
	<i>Vrhovno sodišče</i>	11	
	Citas tiesas	5	17
Slovākija	<i>Ústavný Súd</i>		
	<i>Najvyšší súd</i>	15	
	Citas tiesas	23	38
Somija	<i>Korkein oikeus</i>	19	
	<i>Korkein hallinto-oikeus</i>	50	
	<i>Työtuomioistuin</i>	3	
	Citas tiesas	30	102
Zviedrija	<i>Högsta Domstolen</i>	21	
	<i>Högsta förvaltningsdomstolen</i>	8	
	<i>Marknadsdomstolen</i>	5	
	<i>Arbetsdomstolen</i>	4	
	Citas tiesas	88	126
Apvienotā Karaliste	<i>House of Lords</i>	40	
	<i>Supreme Court</i>	10	
	<i>Court of Appeal</i>	83	
	Citas tiesas	479	612
Citi	<i>Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof</i> ¹	2	
	Eiropas skolu Apelācijas padome ²	1	3
Kopā			9616

1 | Lieta C-265/00 *Campina Melkunie*.
Lieta C-169/15 *Montis Design*.

2 | Lieta C-196/09 *Miles* u.c.

21. PRET DALĪBVALSTĪM CELTĀS PRASĪBAS SAKARĀ AR PIENĀKUMU NEIZPILDI

BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kopā
383	9	32	41	289	22	206	407	245	416	0	642	12	1	3	269	16	16	147	139	77	199	7	15	14	58	54	140	3859

VII. TIESAS KANCELEJAS DARBĪBA (2015–2016)

Iesaistīšanās veids	2015	2016
Reģistrā reģistrēto dokumentu skaits	89 328	93 215
Procesuālo dokumentu, kas iesniegti, izmantojot <i>e-Curia</i> , daudzums procentos	69 %	75 %
Sasaukto un noturēto tiesas sēžu skaits	256	270
Sasaukto un noturēto tiesas sēžu secinājumu nolasīšanai skaits	239	319
Lietas dalībniekiem izsniegto galīgo spriedumu, atzinumu un rīkojumu par tiesvedības izbeigšanu skaits	570	645
Tiesas sēžu protokolu skaits (mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšana, secinājumu nolasīšana, spriedumu pasludināšana)	894	1001
Paziņojumu skaits OV par ierosinātajām lietām	639	660
Paziņojumu skaits OV par pabeigtajām lietām	546	522

E | TIESAS SASTĀVS

(Protokolārā kārtība 2016. gada 31. decembrī)

Pirmā rinda, no kreisās uz labo:

pirmais ģenerālvokāts *M. Wathelet*, palātu priekšsēdētāji *T. von Danwitz* un *M. Ilešič*, Tiesas priekšsēdētāja vietnieks *A. Tizzano*, Tiesas priekšsēdētājs *K. Lenaerts*, palātas priekšsēdētāja *R. Silva de Lapuerta*, palātu priekšsēdētāji *L. Bay Larsen* un *J. L. da Cruz Vilaça*

Otrā rinda, no kreisās uz labo:

tiesneši *A. Borg Barthet* un *A. Rosas*, palātas priekšsēdētājs *M. Vilaras*, palātas priekšsēdētāja *M. Berger*, palātas priekšsēdētājs *E. Juhász*, palātas priekšsēdētāja *A. Prechal*, palātas priekšsēdētājs *E. Regan*, ģenerālvokāte *J. Kokott*

Trešā rinda, no kreisās uz labo:

tiesnese *C. Toader*, tiesnesis *J.-C. Bonichot*, ģenerālvokāts *P. Mengozzi*, tiesneši *E. Levits* un *J. Malenovský*, ģenerālvokāte *E. Sharpston*, ģenerālvokāts *Y. Bot*, tiesnesis *A. Arabadjiev*

Ceturtdā rinda, no kreisās uz labo:

tiesnesis *F. Biltgen*, ģenerālvokāts *N. Wahl*, tiesneši *C. G. Fernlund*, *D. Šváby*, *M. Safjan*, *E. Jarašiūnas*, *C. Vajda* un *S. Rodin*

Piektā rinda, no kreisās uz labo:

ģenerālvokāti *M. Bobek*, *M. Campos Sánchez-Bordona* un *M. Szpunar*, tiesnese *K. Jürimäe*, tiesnesis *C. Lycourgos*, ģenerālvokāti *H. Saugmandsgaard Øe* un *E. Tanchev*, sekretārs *A. Calot Escobar*

1. IZMAIŅAS TIESAS SASTĀVĀ 2016. GADĀ

Ar 2016. gada 7. septembra lēmumu Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvji Tiesas ģenerālvokāta amatā iecēla *Evgeni Tanchev*¹ uz laiku no 2016. gada 16. septembra līdz 2021. gada 6. oktobrim.

1 | Saskaņā ar rotācijas principu *E. Tanchev*, kurš ir Bulgārijas pilsonis, aizstāja *N. Jääskinen*, kurš ir Somijas pilsonis un kura amata pilnvaru termiņš beidzās 2015. gada 7. oktobrī.

2. PROTOKOLĀRĀ KĀRTĪBA

NO 2016. GADA 1. JANVĀRA LĪDZ 2016. GADA 6. OKTOBRIM

K. LENAERTS, Tiesas priekšsēdētājs
A. TIZZANO, Tiesas priekšsēdētāja vietnieks
R. SILVA DE LAPUERTA, 1. palātas priekšsēdētāja
M. ILEŠIČ, 2. palātas priekšsēdētājs
L. BAY LARSEN, 3. palātas priekšsēdētājs
T. von DANWITZ, 4. palātas priekšsēdētājs
J. L. da CRUZ VILAÇA, 5. palātas priekšsēdētājs
M. WATHELET, pirmais ģenerālvokāts
A. ARABADJIEV, 6. palātas priekšsēdētājs
C. TOADER, 7. palātas priekšsēdētāja
D. ŠVÁBY, 8. palātas priekšsēdētājs
F. BILTGEN, 10. palātas priekšsēdētājs
C. LYCOURGOS, 9. palātas priekšsēdētājs
A. ROSAS, tiesnesis
J. KOKOTT, ģenerālvokāte
E. JUHÁSZ, tiesnesis
A. BORG BARTHET, tiesnesis
J. MALENOVSKÝ, tiesnesis
E. LEVITS, tiesnesis
E. SHARPSTON, ģenerālvokāte
P. MENGOZZI, ģenerālvokāts
Y. BOT, ģenerālvokāts
J.-C. BONICHOT, tiesnesis
M. SAFJAN, tiesnesis
M. BERGER, tiesnese
A. PRECHAL, tiesnese
E. JARAŠIŪNAS, tiesnesis
C. G. FERNLUND, tiesnesis
C. VAJDA, tiesnesis
N. WAHL, ģenerālvokāts
S. RODIN, tiesnesis
K. JÜRIMÄE, tiesnese
M. SZPUNAR, ģenerālvokāts
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA, ģenerālvokāts
M. VILARAS, tiesnesis
E. REGAN, tiesnesis
H. Saugmandsgaard ØE, ģenerālvokāts
M. BOBEK, ģenerālvokāts
E. TANCHEV, ģenerālvokāts

A. CALOT ESCOBAR, sekretārs

NO 2016. GADA 7. OKTOBRA LĪDZ 2016. GADA 31. DECEMBRIM

K. LENAERTS, Tiesas priekšsēdētājs
A. TIZZANO, Tiesas priekšsēdētāja vietnieks
R. SILVA de LAPUERTA, 1. palātas priekšsēdētāja
M. ILEŠIČ, 2. palātas priekšsēdētājs
L. BAY LARSEN, 3. palātas priekšsēdētājs
T. von DANWITZ, 4. palātas priekšsēdētājs
J. L. da CRUZ VILAÇA, 5. palātas priekšsēdētājs
M. WATHELET, pirmais ģenerālvokāts
E. JUHÁSZ, 9. palātas priekšsēdētājs
M. BERGER, 10. palātas priekšsēdētāja
A. PRECHAL, 7. palātas priekšsēdētāja
M. VILARAS, 8. palātas priekšsēdētājs
E. REGAN, 6. palātas priekšsēdētājs
A. ROSAS, tiesnesis
J. KOKOTT, ģenerālvokāte
A. BORG BARTHET, tiesnesis
J. MALENOVSKÝ, tiesnesis
E. LEVITS, tiesnesis
E. SHARPSTON, ģenerālvokāte
P. MENGGOZZI, ģenerālvokāts
Y. BOT, ģenerālvokāts
J.-C. BONICHOT, tiesnesis
A. ARABADJIEV, tiesnesis
C. TOADER, tiesnese
M. SAFJAN, tiesnesis
D. ŠVÁBY, tiesnesis
E. JARAŠIŪNAS, tiesnesis
C. G. FERNLUND, tiesnesis
C. VAJDA, tiesnesis
N. WAHL, ģenerālvokāts
S. RODIN, tiesnesis
F. BILTGEN, tiesnesis
K. JÜRIMÄE, tiesnese
M. SZPUNAR, ģenerālvokāts
C. LYCOURGOS, tiesnesis
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA, ģenerālvokāts
H. Saugmandsgaard ØE, ģenerālvokāts
M. BOBEK, ģenerālvokāts
E. TANCHEV, ģenerālvokāts

A. CALOT ESCOBAR, sekretārs

3. BIJUŠIE TIESAS LOCEKĻI

(amatā stāšanās kārtībā)

TIESNEŠI

Massimo PILOTTI, tiesnesis (1952–1958), Tiesas priekšsēdētājs (1952–1958)
Petrus SERRARENS, tiesnesis (1952–1958)
Otto RIESE, tiesnesis (1952–1963)
Louis DELVAUX, tiesnesis (1952–1967)
Jacques RUEFF, tiesnesis (1952–1959 un 1960–1962)
Charles Léon HAMMES, tiesnesis (1952–1967), Tiesas priekšsēdētājs (1964–1967)
Adrianus VAN KLEFFENS, tiesnesis (1952–1958)
Maurice LAGRANGE, ģenerālvokāts (1952–1964)
Karl ROEMER, ģenerālvokāts (1953–1973)
Rino ROSSI, tiesnesis (1958–1964)
Nicola CATALANO, tiesnesis (1958–1962)
Andreas Matthias DONNER, tiesnesis (1958–1979), Tiesas priekšsēdētājs (1958–1964)
Alberto TRABUCCHI, tiesnesis (1962–1972), vēlāk – ģenerālvokāts (1973–1976)
Robert LECOURT, tiesnesis (1962–1976), Tiesas priekšsēdētājs (1967–1976)
Walter STRAUSS, tiesnesis (1963–1970)
Riccardo MONACO, tiesnesis (1964–1976)
Joseph GAND, ģenerālvokāts (1964–1970)
Josse J. MERTENS de WILMARS, tiesnesis (1967–1984), Tiesas priekšsēdētājs (1980–1984)
Pierre PESCATORE, tiesnesis (1967–1985)
Hans KUTSCHER, tiesnesis (1970–1980), Tiesas priekšsēdētājs (1976–1980)
Alain Louis DUTHEILLET DE LAMOTHE, ģenerālvokāts (1970–1972)
Henri MAYRAS, ģenerālvokāts (1972–1981)
Cearbhall O'DALAIGH, tiesnesis (1973–1974)
Max SØRENSEN, tiesnesis (1973–1979)
Jean-Pierre WARNER, ģenerālvokāts (1973–1981)
Alexander J. MACKENZIE STUART, tiesnesis (1973–1988), Tiesas priekšsēdētājs (1984–1988)
Gerhard REISCHL, ģenerālvokāts (1973–1981)
Aindrias O'KEEFFE, tiesnesis (1974–1985)
Francesco CAPOTORTI, tiesnesis (1976), vēlāk – ģenerālvokāts (1976–1982)
Giacinto BOSCO, tiesnesis (1976–1988)
Adolphe TOUFFAIT, tiesnesis (1976–1982)
Thijmen KOOPMANS, tiesnesis (1979–1990)
Ole DUE, tiesnesis (1979–1994), Tiesas priekšsēdētājs (1988–1994)
Ulrich EVERLING, tiesnesis (1980–1988)
Alexandros CHLOROS, tiesnesis (1981–1982)
Sir Gordon SLYNN, ģenerālvokāts (1981–1988), vēlāk – tiesnesis (1988–1992)
Pieter VERLOREN van THEMAAT, ģenerālvokāts (1981–1986)
Simone ROZÈS, ģenerālvokāte (1981–1984)
Fernand GRÉVISSE, tiesnesis (1981–1982 un 1988–1994)
Kai BAHLMANN, tiesnesis (1982–1988)
G. Federico MANCINI, ģenerālvokāts (1982–1988), vēlāk – tiesnesis (1988–1999)
Yves GALMOT, tiesnesis (1982–1988)
Constantinos KAKOURIS, tiesnesis (1983–1997)

Carl Otto LENZ, ģenerālvokāts (1984–1997)
Marco DARMON, ģenerālvokāts (1984–1994)
René JOLIET, tiesnesis (1984–1995)
Thomas Francis O'HIGGINS, tiesnesis (1985–1991)
Fernand SCHOCKWEILER, tiesnesis (1985–1996)
Jean MISCHO, ģenerālvokāts (1986–1991 un 1997–2003)
José Carlos de CARVALHO MOITINHO de ALMEIDA, tiesnesis (1986–2000)
José Luís da CRUZ VILAÇA, ģenerālvokāts (1986–1988)
Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSIAS, tiesnesis (1986–2003), Tiesas priekšsēdētājs (1994–2003)
Manuel DIEZ de VELASCO, tiesnesis (1988–1994)
Manfred ZULEEG, tiesnesis (1988–1994)
Walter VAN GERVEN, ģenerālvokāts (1988–1994)
Francis Geoffrey JACOBS, ģenerālvokāts (1988–2006)
Giuseppe TESAURO, ģenerālvokāts (1988–1998)
Paul Joan George KAPTEYN, tiesnesis (1990–2000)
Claus Christian GULMANN, ģenerālvokāts (1991–1994), vēlāk – tiesnesis (1994–2006)
John L. MURRAY, tiesnesis (1991–1999)
David Alexander Ogilvy EDWARD, tiesnesis (1992–2004)
Antonio Mario LA PERGOLA, tiesnesis (1994 un 1999–2006), ģenerālvokāts (1995–1999)
Georges COSMAS, ģenerālvokāts (1994–2000)
Jean-Pierre PUISSOCHET, tiesnesis (1994–2006)
Philippe LÉGER, ģenerālvokāts (1994–2006)
Günter HIRSCH, tiesnesis (1994–2000)
Michael Bendik ELMER, ģenerālvokāts (1994–1997)
Peter JANN, tiesnesis (1995–2009)
Hans RAGNEMALM, tiesnesis (1995–2000)
Leif SEVÓN, tiesnesis (1995–2002)
Nial FENNELLY, ģenerālvokāts (1995–2000)
Melchior WATHELET, tiesnesis (1995–2003)
Dámaso RUIZ-JARABO COLOMER, ģenerālvokāts (1995–2009)
Romain SCHINTGEN, tiesnesis (1996–2008)
Krateros IOANNOU, tiesnesis (1997–1999)
Siegbert ALBER, ģenerālvokāts (1997–2003)
Antonio SAGGIO, ģenerālvokāts (1998–2000)
Vassilios SKOURIS, tiesnesis (1999–2015), Tiesas priekšsēdētājs (2003–2015)
Fidelma O'KELLY MACKEN, tiesnese (1999–2004)
Ninon COLNERIC, tiesnese (2000–2006)
Stig von BÄHR, tiesnesis (2000–2006)
José Narciso da CUNHA RODRIGUES, tiesnesis (2000–2012)
Christiaan Willem Anton TIMMERMANS, tiesnesis (2000–2010)
Leendert A. GEELHOED, ģenerālvokāts (2000–2006)
Christine STIX-HACKL, ģenerālvokāte (2000–2006)
Luís Miguel POIARES PESSOA MADURO, ģenerālvokāts (2003–2009)
Konrad Hermann Theodor SCHIEMANN, tiesnesis (2004–2012)
Jerzy MAKARCZYK, tiesnesis (2004–2009)
Pranas KŪRIS, tiesnesis (2004–2010)
Georges ARESTIS, tiesnesis (2004–2014)
Ján KLUČKA, tiesnesis (2004–2009)
Uno LÖHMUS, tiesnesis (2004–2013)

Aindrias Ó CAOIMH, tiesnesis (2004–2015)
Pernilla LINDH, tiesnese (2006–2011)
Ján MAZÁK, ģenerālvokāts (2006–2012)
Verica TRSTENJAK, ģenerālvokāte (2006–2012)
Jean-Jacques KASEL, tiesnesis (2008–2013)
Niilo JÄÄSKINEN, ģenerālvokāts (2009–2015)
Pedro CRUZ VILLALÓN, ģenerālvokāts (2009–2015)

TIESAS PRIEKŠSĒDĒTĀJI

Massimo PILOTTI (1952–1958)
Andreas Matthias DONNER (1958–1964)
Charles Léon HAMMES (1964–1967)
Robert LECOURT (1967–1976)
Hans KUTSCHER (1976–1980)
Josse J. MERTENS de WILMARS (1980–1984)
Alexander John MACKENZIE STUART (1984–1988)
Ole DUE (1988–1994)
Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSÍAS (1994–2003)
Vassilios SKOURIS (2003–2015)

SEKRETĀRI

Albert VAN HOUTTE (1953–1982)
Paul HEIM (1982–1988)
Jean-Guy GIRAUD (1988–1994)
Roger GRASS (1994–2010)

II NODAĻA

VISPĀRĒJĀ TIESA

A | VISPĀRĒJĀS TIESAS DARBĪBA 2016. GADĀ

Priekšsēdētājs *Marc JAEGER*

2016. gads Vispārējai tiesai bija daudzu būtisku pārmaiņu gads. Ik pēc trijiem gadiem notiekošo tiesas locekļu nomaiņu papildināja iestādes strukturālās reformas īstenošana, kuru iezīmēja Vispārējās tiesas tiesnešu skaita palielināšanas pirmie divi posmi ¹, Civildienesta tiesas likvidēšana un kompetences pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Eiropas Savienību un tās darbiniekiem nodošana Vispārējai tiesai ². Ciešā sadarbībā ar Vispārējās tiesas kanceleju un iestādes dienestiem Vispārējā tiesa veica padziļinātu izpēti ar pamatmērķi pielāgot tās organizāciju paplašinātās tiesas vajadzībām, vienlaikus saglabājot gandrīz desmit gadu laikā notikušo iekšējo reformu rezultātā panākto efektivitāti un kvalitāti. Savu jauno resursu stiprināta, Vispārējā tiesa lika jaunus pamatus tam, lai spētu sasniegt mērķus, ko tā sev ir noteikusi tās tiesnešu skaita pieauguma kontekstā, proti, ātrums, kā arī tās judikatūras kvalitāte, saskaņotība un autoritāte.

1. ORGANIZĀCIJA

Visupirms, kas attiecas uz tās sastāvu, Vispārējo tiesu papildināja 22 jauni locekļi (kas viedo tieši pusi no tās pašreizējo locekļu skaita), un tas prasīja veikt virkni pasākumu, lai nodrošinātu harmonisku un ātru jauno kabinetu integrāciju (pieņemšana darbā, materiālās bāzes nodrošināšana, jaunu lietu failu izveidošana, personāla apmācība, informātikas sistēmu atjaunināšana utt.).

Vispārējās tiesas reformas pirmo divu posmu ietvaros tika iecelti sešpadsmit no šiem tiesnešiem atbilstoši pakāpeniskam grafikam tādu ierobežojumu dēļ, kas saistīti ar lēmumu pieņemšanas procesu attiecībā uz tiesnešu iecelšanu. Tādējādi amatā stājās:

- 2016. gada 13. aprīlī: *C. Iliopoulos, L. Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín, D. Spielmann, V. Valančius* un *Z. Csehi*, kā arī *N. Póthorak* un *A. Marcoulli* – reformas pirmā posma ietvaros;
- 2016. gada 8. jūnijā: *P. G. Xuereb, F. Schalin* un *I. Reine* – reformas pirmā posma ietvaros;
- 2016. gada 19. septembrī:
 - *J. Passer* – reformas pirmā posma ietvaros;
 - *E. Perillo, R. Barents, J. Svenningsen, M. J. Costeira* un *A. Kornezov* – reformas otrā posma ietvaros.

Turklāt ik pēc trijiem gadiem notiekošās tiesas locekļu nomaiņas ietvaros Vispārējai tiesai pievienojās vēl seši tiesneši: amatā tika iecelti *R. da Silva Passos, P. Nihoul, B. Berke* un *U. Öberg*, kā arī *O. Spineanu-Matei*

1| Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra Regula (ES, Euratom) 2015/2422, ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem (OV 2015, L 341, 14. lpp.). Saskaņā ar Regulu 2015/2422 Vispārējās tiesas tiesnešu skaita palielināšanai jānotiek trijos posmos. Pirmajā posmā amatā bija jāieceļ divpadsmit papildu tiesneši, sākot ar 2015. gada 25. decembri. Otrajā posmā saistībā ar Civildienesta tiesas likvidāciju amatā bija jāieceļ septiņi papildu tiesneši, sākot ar 2016. gada 1. septembri. Visbeidzot, trešajā posmā amatā jāieceļ pēdējie deviņi papildu tiesneši, sākot ar 2019. gada 1. septembri, tādējādi tiesnešu kopskaitam pieaugot līdz 56.

2| Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 6. jūlija Regula (ES, Euratom) 2016/1192 par to, lai Vispārējai tiesai nodotu kompetenci pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Eiropas Savienību un tās darbiniekiem (OV 2016, L 200, 137. lpp.). Eiropas Savienības civildienesta lietu īpatnību dēļ bija jāveic arī grozījumi Vispārējās tiesas Reglamentā (OV 2016, L 217, 73. lpp.).

un K. Kowalik-Bańczyk, aizstājot attiecīgi M. E. Martins Ribeiro, F. Dehousse, O. Czúcz, C. Wetter, A. Popescu un I. Wiszniewska-Białecka.

Vispārējai tiesai, kuru šobrīd veido 44 tiesneši ³, pievienosies vēl trīs tiesneši, kuri vēl jāieceļ amatā (viens – reformas pirmā posma ietvaros un divi atlikušie – tās otrā posma ietvaros), tādējādi sasniedzot Eiropas Savienības Tiesas statūtu 48. pantā 2016.–2019. gadam paredzēto tiesnešu skaitu, proti, 47, un 2019. gadā visbeidzot ir jānotiek reformas trešajam – pēdējam posmam, kura laikā jāieceļ amatā deviņi jauni papildu tiesneši.

Kas attiecas uz Vispārējās tiesas struktūru, tad šī tiesa mainīja savas iekšējās organizācijas principu, kāds tas bija no 2007. gada septembra līdz 2016. gada septembrim. Tādējādi šobrīd Vispārējo tiesu veido deviņas piecu tiesnešu palātas, kuras var izskatīt lietas vai nu trīs tiesnešu sastāvā, kuri darbojas divos iztiesāšanas apakšsastāvos palātas priekšsēdētāja vadībā, vai piecu tiesnešu sastāvā ⁴.

Visbeidzot, runājot par Vispārējās tiesas darbību, tā ir radījusi apstākļus, lai nodrošinātu līdzsvaru starp efektivitāti un koordināciju. Tā, lai gan parastais iztiesāšanas sastāvs joprojām ir palāta trīs tiesnešu sastāvā, jaunā struktūra ir paredzēta, lai atvieglotu lietu nodošanu iztiesāšanas sastāvam, kas izskata lietas piecu tiesnešu sastāvā, prombūtnē esoša tiesneša aizstāšanu ar citu tās pašas palātas sastāvā esošo tiesnesi un lai uzticētu priekšsēdētāja vietniekam un palātu priekšsēdētājiem lielāku lomu judikatūras koordinēšanā un saskaņošanā.

Turklāt saistībā ar ik pēc trijiem gadiem notiekošo tiesas locekļu nomaiņu Vispārējai tiesai bija jāievēl tās priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieks un palātu priekšsēdētāji laikam no 2016. gada septembra līdz 2019. gada augustam. M. Jaeger un M. van der Woude tika ievēlēti attiecīgi par priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietnieku, savukārt I. Pelikánová, M. Prek, S. Frimodt Nielsen, H. Kanninen, D. Gratsias, G. Berardis, V. Tomljenović, A. M. Collins un S. Gervasoni tika ievēlēti par palātu priekšsēdētājiem.

2. TIESVEDĪBAS STATISTIKA

Darbības statistikas par 2016. gadu analīze būtībā atklāju duālu fenomenu, proti, no vienas puses, ierosināto lietu un izskatīšanā esošo lietu skaita pieaugumu, un, no otras puses, būtisku tiesvedības ilguma samazinājumu.

Ierosināto lietu skaits ir audzis par 17 %, no 831 lietas 2015. gadā pieaugot līdz 974 lietām 2016. gadā, kas ļoti lielā mērā ir saistīts ar kompetences izskatīt pirmajā instancē domstarpības Savienības civildienesta jomā (kas vien ir 163 lietas) nodošanu Vispārējai tiesai ⁵. Izskatāmo lietu skaits ir audzis proporcionāli līdzīgi, to skaitam palielinoties no 1267 lietām 2015. gadā līdz 1486 lietām 2016. gadā. Vispārējās tiesas produktivitāte savukārt ir turpinājums kopš 2013. gada sasniegtajiem rezultātiem, un izskatīto lietu skaits šajā tiesā ir viens no trīs labākajiem laikā kopš tās izveidošanas (755 izskatītas lietas). Samazinājums salīdzinājumā ar 2015. un 2014. gadu ir izskaidrojams ar kopējo ietekmi, kāda ir bijusi vēl neizskatīto lietu skaita samazinājumam (it īpaši 2015. gadā), Vispārējās tiesas sastāva atjaunošanai ik pēc trijiem gadiem un šīs tiesas iekšējai reorganizācijai, kas bija vajadzīgs, lai integrētu jaunus tiesnešus, kuri sava mandāta pirmo mēnešu laikā nevar pamanāmi un būtiski sniegt savu ieguldījumu tiesas produktivitātē.

3| 2016. gada 31. decembrī.

4| Līdz brīdim, kad Vispārējai tiesai pievienosies pēdējie trīs vēl amatā ieceļamie tiesneši, trīs no deviņām palātām pagaidām veido četri tiesneši, un tās var izskatīt lietas vai nu trīs tiesnešu sastāvā, kuri darbojas trijos iztiesāšanas apakšsastāvos, vai piecu tiesnešu sastāvā, ar papildu tiesnesi no citas palātas, lai papildinātu iztiesāšanas sastāvu.

5| Civildienesta tiesa turpināja darboties līdz 2016. gada 31. augustam. Attiecībā uz tās darbību skat. III nodaļu "Civildienesta tiesa".

Vienlaicīgi šīs tiesas galvenais rezultātu rādītājs, proti, tiesvedības ilgums, turpina attīstīties pozitīvā virzienā. Atkal apstiprinās kopš 2013. gada novērotā tiesvedības ilguma samazināšanās dinamika, kopējam vidējam ilgumam sasniedzot 18,7 mēnešus (visu kategoriju lietas, kas atrisinātas ar spriedumu vai rīkojumu, kopā ņemtas), kas ir samazinājums par 1,9 mēnešiem salīdzinājumā ar 2015. gadu un par 8,2 mēnešiem salīdzinājumā ar 2013. gadu.

Turklāt saistībā it īpaši ar Vispārējās tiesas reorganizāciju un tās reformas īstenošanas sniegtajām jaunajām iespējām tādu lietu skaits, kas nodotas iztiesāšanas sastāvam piecu tiesnešu sastāvā, 2016. gadā bija 29, savukārt vidējais šādā sastāvā izskatīto lietu skaits laikā no 2010. līdz 2015. gadam bija mazāk kā 9 lietas gadā.

Visbeidzot, izmaiņās attiecībā uz izskatīšanā esošajām lietām būtisks ir intelektuālā īpašuma lietu skaita pieaugums (+ 11 %), kompetences izskatīt pirmajā instancē domstarpības Savienības civildienesta jomā nodošana (1. septembrī Civildienesta tiesa Vispārējai tiesai nodeva 123 lietas, un līdz 2016. gada 31. decembrim tika ierosinātas 40 jaunas lietas, proti, kopā 163 lietas, kas veido gandrīz 17 % no ierosinātajām lietām), relatīvs lietu par ierobežojošiem pasākumiem samazinājums (2016. gadā ierosinātas 28 lietas), joprojām augsts valsts atbalsta lietu skaits (76 lietas), it īpaši par dalībvalstu nodokļiem, kā arī jauna tiesību strīdu pamata – prudenciālās uzraudzības noteikumu piemērošana kredītiestādēm – rašanās.

Nākamā šī gada ziņojuma daļa, ko sagatavojis Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks, ir veltīta 2016. gada zīmīgākajai judikatūrai. Tā ilustrē Vispārējai tiesai uzdoto jautājumu ļoti lielo daudzveidību un dažreiz – sarežģītību, kā arī būtisko lomu, kas tai ir uzticēta kā efektīvas tiesību aizsardzības tiesā un līdz ar to – tiesiskas Savienības garantam.

B | VISPĀRĒJĀS TIESAS JUDIKATŪRA 2016. GADĀ

I. TIESAS PROCESS

SASKAŅĀ AR LESD 263. PANTU CELTO PRASĪBU PIENĒMAMĪBA

2016. gada judikatūra ir devusi Vispārējai tiesai iespēju spriest gan par prasību formālo nosacījumu un prasību celšanas termiņu ievērošanu, gan par tādiem jēdzieniem kā akts, par kuru var tikt celta prasība, *locus standi* un reglamentējošs akts, kas neietver īstenošanas pasākumus.

1. AKTA, PAR KURU VAR TIKT CELTA PRASĪBA, JĒDZIENS

2016. gada 15. septembra spriedumā **Itālija/Komisija** (T-353/14 un T-17/15, pārsūdzēts ¹, [EU:T:2016:495](#)) Vispārējai tiesai bija iespēja precizēt tādu jēdzienu kā akts, par kuru var tikt celta prasība atcelt tiesību aktu, LESD 263. panta izpratnē. Apvienotās lietas, kurās tika taisīts minētais spriedums, tika ierosinātas ar diviem prasības pieteikumiem atcelt divus Eiropas Personāla atlases biroja (EPSO) ² publicētus paziņojumus par konkursu. Eiropas Komisija izvirzīja iebildi par nepieņemamību, būtībā pamatojot, ka apstrīdētie paziņojumi esot vai nu apstiprinoši akti, vai arī atklātajiem konkursiem piemērojamo vispārīgo noteikumu ³ un administrācijas vadītāju kolēģijas vispārīgo pamatnostādņu par valodu lietojumu EPSO konkursos, kas noteikti šo vispārīgo noteikumu 2. pielikumā, vienkārši izpildes akti.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa norāda – lai atbildētu uz Komisijas pausto argumentāciju, ir jāizvērtē vispārīgo noteikumu un vispārīgo pamatnostādņu juridiskais raksturs un tvērums. Tikai tad, ja šādu tekstu mērķis ir paredzēt saistošus noteikumus un ja tādējādi tie veido tiesību aktus, kam var būt saistošas tiesiskās sekas, strīdīgie paziņojumi par konkursu var būt tikai apstiprinoši vai vienkārši izpildes akti. Tomēr jau no šo tekstu formulējuma izriet, ka EPSO, tos publicējot, nav galīgi noteicis valodu lietojumu visos konkursos, ko tam ir pienākums rīkot. Turklāt katrā ziņā, lai arī šie teksti satur virkni vērtējumu, kas ierobežo otrās valodas izvēli EPSO rīkotajos konkursos, kā arī valodu saziņai starp biroju un kandidātiem, šādi vērtējumi nevar tikt interpretēti tādējādi, ka ar tiem tiek noteikts visiem EPSO rīkotajiem konkursiem piemērojams valodu režīms, jo nevienā tiesību normā šim birojam vai administrācijas vadītāju kolēģijai nav piešķirta kompetence noteikt šādu vispārpiemērojamu režīmu vai šajā ziņā pieņemt principiālus noteikumus, no kuriem paziņojums par konkursu varētu atkāpties tikai izņēmuma kārtā. Lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi un tiesisko noteiktību, EPSO nav liegts pieņemt un publicēt tādus aktus kā vispārīgie noteikumi un vispārīgās pamatnostādnes, lai darītu zināmu, kā tas noteiktās situācijās izmantos šajos noteikumos tam piešķirto novērtējuma brīvību, ja vien šādi teksti nenovirzās no vispārpiemērojamām tiesību normām, kurās ir paredzētas biroja pilnvaras, un ar nosacījumu, ka EPSO, tos pieņemot, neatsakās no to pilnvaru īstenošanas, kas tam ir atzītas, lai izvērtētu Savienības iestāžu un organizāciju vajadzības, tostarp to valodu vajadzības, saistībā ar dažādu konkursu rīkošanu. No tā izriet, ka vispārīgie noteikumi un vispārīgās pamatnostādnes ir jāinterpretē tādējādi, ka tie

1| Lieta C-621/16 P, **Komisija/Itālija**.

2| Paziņojums par atklāto konkursu – EPSO/AD/276/14 – Administratori (AD 5) (OV 2014, C 74 A, 4. lpp.), un Paziņojums par atklāto konkursu – EPSO/AD/294/14 – Administratori (AD 6) datu aizsardzības jomā (OV 2014, C 391 A, 1. lpp.).

3| Atklātajos konkursos piemērojamie vispārīgie noteikumi (OV 2014, C 60 A, 1. lpp.).

labākajā gadījumā ir paziņojumi, kuros ir izklāstīti kritēriji, saskaņā ar kuriem *EPSO* izvēlas valodu lietojumu konkursos, kuru rīkošana tam ir uzticēta.

Otrkārt, Vispārējā tiesa norāda, ka katrs paziņojums par konkursu tiek pieņemts ar mērķi paredzēt noteikumus, kas regulē viena vai vairāku šajā paziņojumā noteiktu specifisku konkursu norises procedūru, kura tiesiskais regulējums tajā arī tiek paredzēts, ievērojot iecelēj institūcijas noteikto mērķi. Tieši šis tiesiskais regulējums, kas vajadzības gadījumā ir noteikts saskaņā ar vispārpiemērojamām tiesību normām, kuras attiecas uz konkursu rīkošanu, attiecīgā konkursa procedūru regulē no brīža, kad attiecīgais paziņojums tiek publicēts, līdz rezerves saraksta, kurā iekļauti attiecīgā konkursa uzvarētāju vārdi, publicēšanai. Līdz ar to ir jākonstatē, ka tāds paziņojums par konkursu kā apstrīdētie paziņojumi, kuros, ņemot vērā attiecīgo Savienības iestāžu vai struktūru īpašās vajadzības, ir noteikts konkrētā konkursa tiesiskais regulējums, tostarp valodu lietojums tajā, un kas tādējādi rada autonomas tiesiskās sekas, principā nevar tikt uzskatīts par apstiprinošu aktu vai par agrāku tiesību aktu vienkāršu izpildes aktu. Tāpēc apstrīdētie paziņojumi ir akti ar saistošām tiesiskām sekām attiecībā uz valodu lietojumu attiecīgajos konkursos, un līdz ar to tie ir apstrīdami tiesību akti, un apstāklis, ka *EPSO*, tos pieņemot, ir ievērojis vispārīgajos noteikumos un vispārīgajās pamatnostādnēs, kuras ir tieši minētas apstrīdētajos paziņojumos, paredzētos kritērijus, neļauj apšaubīt šo konstatējumu.

2. LOCUS STANDI

TIEŠS SKĀRUMS

2016. gada 28. septembra rīkojumā **PAN Europe u.c./Komisija** (T-600/15, [EU:T:2016:601](#)) Vispārējā tiesa precizēja tieša skāruma kritēriju, lai novērtētu prasītāju – biškopju apvienības un vides aizsardzības organizāciju – *locus standi* attiecībā uz prasību atcelt Īstenošanas regulu (ES) 2015/1295 ⁴, ciktāl šīs regulas priekšmets bija ar zināmiem nosacījumiem apstiprināt darbīgo vielu sulfoksafloru kā augu aizsardzības līdzekļu sastāvdaļu saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1107/2009 ⁵ un iekļaut šo vielu Īstenošanas regulas (ES) Nr. 540/2011 ⁶ pielikumā.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka sulfoksafloa apstiprināšanas un tā iekļaušanas apstiprināto darbīgo vielu sarakstā, kā tas izriet no apstrīdētā tiesību akta, tiesiskās sekas ir tādas, ka dalībvalstīm tiek dota iespēja, ievērojot virkni papildu nosacījumu, ļaut laist tirgū augu aizsardzības līdzekļus, kuru sastāvā ir sulfoksaflo, ja ir ticis iesniegts attiecīgs pieteikums. Tātad apstrīdētais tiesību akts rada tiešas sekas uz dalībvalstu, kā arī potenciālo atļaujas laist tirgū sulfoksafloa saturošus augu aizsardzības līdzekļus pieteikumu iesniedzēju tiesisko situāciju. Kā norāda Vispārējā tiesa, darbīgās vielas sulfoksafloa apstiprināšana ar apstrīdēto tiesību aktu nerada apdraudējumu prasītājas apvienības biedru veiktajai ražošanai un līdz ar to nerada tiesiskās sekas attiecībā uz to tiesībām uz īpašumu un tiesībām veikt komercdarbību. Pirmkārt, pieņemot, ka sulfoksafloa saturošo augu aizsardzības līdzekļu lietošana var reāli apdraudēt prasītājas apvienības biedru komercdarbību, šīs saimnieciskās sekas attiecas nevis uz to tiesisko situāciju, bet vienīgi uz to faktisko situāciju. Otrkārt, priekšnoteikums šim šķietamajam apdraudējumam vēl ir dalībvalsts atļaujas

4) Komisijas 2015. gada 27. jūlija Īstenošanas regula (ES) 2015/1295, ar ko apstiprina darbīgo vielu sulfoksafloa saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū un groza Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 540/2011 pielikumu (OV 2015, L 199, 8. lpp.).

5) Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Regula (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK (OV 2009, L 309, 1. lpp.).

6) Komisijas 2011. gada 25. maija Īstenošanas regula (ES) Nr. 540/2011, ar ko īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1107/2009 attiecībā uz darbīgo vielu sarakstu (OV 2011, L 153, 1. lpp.).

izsniegšana sulfoksafloru saturošajam augu aizsardzības līdzeklim. Līdz ar to, pat ja vēlētos prasītājas apvienības biedru tiesību uz īpašumu un komercdarbības skārums ar apstrīdēto tiesību aktu kvalificēt kā tiesisku, tas katrā ziņā nevar tikt kvalificēts kā tiešs.

Vēl Vispārējā tiesa precizē, ka Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 37. un 47. pants neizraisa šaubas par LESD 263. panta ceturtās daļas un īpaši tieša skārumsa kritērija interpretāciju. Proti, runājot par Pamattiesību hartas 37. pantu, tajā ir vienīgi ietverts princips, ar ko ir paredzēts vispārējs pienākums Savienībai attiecībā uz to, kādi mērķi tai būtu jāīsteno savas politiku ietvaros, nevis tiesības celt Savienības tiesā prasības vides jomā. Runājot par Pamattiesību hartas 47. pantu, šī noteikuma mērķis nav mainīt Līgumos paredzēto pārbaudes tiesā sistēmu un īpaši noteikumus par tādu prasību pieņemamību, kas tieši celtas Savienības tiesā. Visbeidzot Vispārējā tiesa atgādina, ka Savienības noslēgtajiem starptautiskajiem nolīgumiem, tostarp Orhūsas konvencijai ⁷, nav augstāks spēks nekā Savienības primārajiem tiesību aktiem, tādējādi nevar tikt pieļauta atkāpšanās no LESD 263. panta ceturtās daļas, pamatojoties uz minēto konvenciju. Turklāt, tā kā Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktā nav ietverts beznosacījuma un pietiekami precīzs pienākums, ar kuru būtu tieši regulēta individuālo tiesiskā situācija, tiesību subjekti Savienības tiesā nevar tieši atsaukties uz šo tiesību normu. Piedevām Vispārējā tiesa atzīst, ka pašā Orhūsas konvencijā, izmantojot formulējumu “sabiedrības pārstāvjiem, kas atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem”, tiesībām, kuras ar tās 9. panta 3. punktu ir paredzēts piešķirt sabiedrības pārstāvjiem, ir izvirzīts priekšnoteikums, ka šiem sabiedrības pārstāvjiem ir jāatbilst no LESD 263. panta ceturtās daļas izrietošajiem pieņemamības kritērijiem. Līdz ar to nav pierādīts, ka LESD 263. panta ceturtā daļa, kā tā ir tikusi interpretēta Savienības tiesā, ir nesaderīga ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu.

a. INDIVIDUĀLS SKĀRUMS

2016. gada 13. decembra spriedums *IPSO/ECB* (T-713/14, [EU:T:2016:727](#)) Vispārējai tiesai deva iespēju izteikties par arodbiedrības *locus standi* saistībā ar prasību atcelt Eiropas Centrālās bankas (ECB) valdes aktu, ar kuru līdz diviem gadiem tiek ierobežots maksimālais ilgums, kādā ECB var izmantot tā paša pagaidu darbam norīkotā darbinieka darbu administratīviem un sekretariāta uzdevumiem. Šo prasību cēla Starptautisko un Eiropas iestāžu civildienesta darbinieku Vācijas Federatīvajā Republikā organizācija (*IPSO*).

Vispārējā tiesa atgādina, ka arodbiedrību celtās prasības ir pieņemamas trijos gadījumos, proti, ja tās pārstāv tādu personu intereses, kurām būtu tiesības celt prasību, vai ja tās ir skartas individuāli tādēļ, ka apvienību pašu intereses ir skartas it īpaši tādēļ, ka tiesību akts, kuru lūgts atcelt, ir ietekmējis to sarunu dalībnieču stāvokli, vai arī ja tiesību normā tām ir skaidri atzīta virkne procesuāla rakstura iespēju. Šajā gadījumā prasītāja apgalvoja tās *locus standi* esamību, ņemot vērā tās kā sociālās partneres un sarunu dalībnieces, kura piedalījies apspriedēs par pagaidu darbam norīkotu darbinieku stāvokli ECB, intereses. Vispārējā tiesa uzsver, ka arodbiedrības sarunu dalībnieces statuss vien nav pietiekams, lai to individualizētu pēc analogijas ar to, kā tiek individualizēts strīdīgā tiesību akta adresāts. Tomēr šādas organizācijas prasība var būt pieņemama, ja ar apstrīdēto tiesību aktu ir ticis skarts tās sarunu dalībnieces stāvoklis īpašās situācijās, kurās tai ir skaidri definēts un ar pašu apstrīdētā tiesību akta priekšmetu cieši saistīts sarunu dalībnieces statuss. Šajā lietā Vispārējā tiesa uzskata, ka prasītājas kā ECB sociālās kontaktpersonas statuss attiecīgo apspriežu ietvaros ir pietiekams, lai pierādītu, ka apstrīdētais akts prasītāju skar individuāli LESD 263. panta izpratnē. Šis statuss to individualizē salīdzinājumā ar visām pārējām arodbiedrībām, kuras pārstāv ECB nodarbinātās vai strādājošās

7) Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas parakstīta Orhūsā 1998. gada 25. jūnijā un Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK (OV 2005, L 124, 1. lpp.).

personas, jo starp dažādām arodbiedrībām, kuras nodarbojas ar šo personu interešu aizstāvību, prasītāja ir vienīgā, kura ir iesaistījies apspriedēs ar ECB konkrēti par jautājumiem, uz kuriem attiecas apstrīdētais akts.

3. JĒDZIENS “REGLAMENTĒJOŠS AKTS, KAS NAV SAISTĪTS AR ĪSTENOŠANAS PASĀKUMIEM”

2016. gadā Vispārējai tiesai ir vairākkārt bijusi iespēja atgriezties pie jēdziena “reglamentējošs akts, kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem” LESD 263. panta ceturtais daļas trešās hipotēzes izpratnē. Pirmām kārtām, lietās, kurās taisīts 2016. gada 14. janvāra spriedums *Tilly-Sabco/Komisija* (T-397/13, pārsūdzēts ⁸, [EU:T:2016:8](#)) un 2016. gada 14. janvāra spriedums *Doux/Komisija* (T-434/13, nav publicēts, [EU:T:2016:7](#)), Vispārējā tiesā prasības cēla divas sabiedrības, kas nodarbojas tostarp ar saldētas nesadalītas cāļu gaļas eksportu uz Tuvo Austrumu valstīm. Šajās prasībās tika lūgts atcelt Īstenošanas regulu (ES) Nr. 689/2013 ⁹, ar kuru Komisija eksporta kompensācijām mājputnu gaļas nozarē attiecībā uz trīs veidu saldētu nesadalītu cāļu gaļu bija noteikusi nulles likmi.

Prasītājas apgalvo, ka viņu prasības ir pieņemamas saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu, jo apstrīdētā īstenošanas regula esot regulamentējošs akts, kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem. Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka no judikatūras tik tiešām izriet, ka jēdziens “reglamentējošs akts, kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem” ir jāinterpretē, ņemot vērā šī noteikuma mērķi nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Tomēr tas nenozīmē, ka attiecīgais jēdziens ir jāizvērtē tikai un vienīgi šī mērķa gaismā. Ņemot vērā LESD 263. panta ceturtais daļas trešās hipotēzes formulējumu, par īstenošanas pasākumiem šīs tiesību normas izpratnē var tikt uzskatīti tikai tādi pasākumi, ko Savienības struktūras vai valsts iestādes ir veikušas, īstenojot savu parasto darbību. Ja Savienības struktūras un valsts iestādes, īstenojot savu parasto darbību, nav veikušas nevienu pasākumu, lai īstenotu regulamentējošo aktu un konkretizētu tā sekas attiecībā uz visiem attiecīgajiem saimnieciskās darbības subjektiem, šis regulamentējošais akts nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem. Tiem vēl ir jābūt pasākumiem, kas dabiski izriet no regulamentējošā akta. Ar to vien, ka saimnieciskās darbības subjektam ir iespēja mākslīgi likt iestādei veikt kādu pasākumu, ko būtu iespējams apstrīdēt, nav pietiekami, jo šāds pasākums nav uzskatāms par pasākumu, kas ir “saistīts” ar regulamentējošo aktu.

Ņemot vērā apstrīdētajā īstenošanas regulā veikto eksporta kompensāciju noteikšanu nulles apmērā un nepastāvēt pienākumam uzrādīt eksporta licenci, lai varētu eksportēt attiecīgās preces, parastās darbības ietvaros neviens eksporta licences ar iepriekš noteiktu eksporta kompensāciju pieteikums valsts iestādēs netiks iesniegts. Bez šāda veida pieteikumiem valsts iestādes parastās darbības gaitā neveiks pasākumus, lai izpildītu apstrīdēto īstenošanas regulu. Tādējādi nepastāvēs neviens pasākums, kurā būtu konkretizētas sekas, ko apstrīdētā īstenošanas regula rada attiecībā uz dažādajiem attiecīgajiem saimnieciskās darbības subjektiem.

Šajā ziņā apstāklis, ka pieteikums par eksporta licences saņemšanu valsts iestādē ir iesniegts ar vienīgo mērķi iegūt tiesības uz piekļuvi tiesai, nozīmē, ka šis pieteikums, īstenojot parasto darbību, netiktu iesniegts. Tā kā valsts iestādei nav citas izvēles kā vien noteikt kompensāciju nulles apmērā, eksportētājam nevar būt nekādas intereses par valsts iestādes veiktu kompensāciju noteikšanu šādos apstākļos, izņemot, lai mākslīgi

8| Lieta C-183/16 P, *Tilly-Sabco/Komisija*.

9| Komisijas 2013. gada 18. jūlija Īstenošanas regula (ES) Nr. 689/2013, ar ko nosaka eksporta kompensācijas par mājputnu gaļu (OV 2013, L 196, 13. lpp.).

panāktu tāda akta pieņemšanu, par kuru būtu iespējams celt prasību. No tā izriet, ka apstrīdētā īstenošanas regula nav saistīta ar īstenošanas pasākumiem LESD 263. panta ceturtās daļas trešās hipotēzes izpratnē.

Otrām kārtām, lietā, kurā taisīts 2016. gada 15. septembra spriedums **Ferracci/Komisija** (T-219/13, pārsūdzēts ¹⁰, [EU:T:2016:485](#)), Vispārējā tiesa izskatīja prasību, ko Romas (Itālija) tuvumā esošas viesnīcas īpašnieks bija cēlis par Komisijas lēmumu par nodokļa regulējumu, saskaņā ar kuru nekomerciāli subjekti tiek atbrīvoti no pašvaldības nekustamā īpašuma nodokļa. Lai arī šajā lēmumā Komisija attiecīgo regulējumu atzina par daļēji nesaderīgu ar iekšējo tirgu, tā neuzdeva tā atgūšanu, uzskatīdama, ka atbalsta atgūšana būtu neiespējama.

Pirmkārt, runājot par jautājumu, vai apstrīdētais lēmums ir jākvalificē kā reglamentējošs akts, Vispārējā tiesa uzskata, ka Komisijas lēmums valsts atbalsta jomā, kas tiek piemērots objektīvi noteiktās situācijās un kam ir tiesiskas sekas attiecībā uz vispārīgi un abstrakti noteiktu personu kategoriju, ir vispārpiemērojams. Konkrētāk, lēmuma par dalībvalsts nodokļu sistēmu mērķis ir, ņemot vērā LESD 107. pantu, pārbaudīt, vai valsts tiesiskais regulējums, kas ir piemērojams nenoteiktam skaitam vispārīgi un abstrakti noteiktu personu, ietver valsts atbalsta elementus un vai attiecīgā gadījumā aplūkots atbalsts ir saderīgs ar iekšējo tirgu un atgūstams. Ņemot vērā atbilstoši LESD noteikumiem par valsts atbalstu Komisijai piešķirtās kompetences raksturu, šāds lēmums, pat ja tam ir tikai viens adresāts, atspoguļo tādu valsts instrumentu tvērumu, kuru mērķis ir šīs iestādes veiktā pārbaude vai nu par vajadzīgās atļaujas piešķiršanu tā, lai atbalsta pasākums tiktu piemērots, vai lai oficiāli tiktu darītas zināmas no tā varbūtēji nelikumīgā vai ar iekšējo tirgu nesaderīgā rakstura izrietošās sekas. Tirgus dalībnieki, uz kuriem attiecas attiecīgie instrumenti, ir noteikti vispārīgi un abstrakti. Tādēļ šie instrumenti ir vispārpiemērojami.

Otrkārt, runājot par apstrīdētā lēmuma izpildes pasākumu esamību, Vispārējā tiesa atzīst, ka, tā kā Komisija uzskata, ka ir pilnīgi neiespējami veikt dalībvalsts piešķirtā nelikumīgā atbalsta atgūšanu, un tādēļ nolemj šai dalībvalstij nenoteikt pienākumu no katra atbalsta saņēmēja atgūt saskaņā ar šo shēmu piešķirtās summas, valsts iestādēm nav jāīsteno neviens pasākums, it īpaši attiecībā uz prasītāju, lai izpildītu apstrīdēto lēmumu. Turklāt Vispārējā tiesa norāda, ka, tā kā Komisija uzskata, ka valsts tiesību norma nav valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, apstrīdētajā lēmumā nav paredzēta neviena izpildes pasākuma veikšana un valsts iestādēm šajā ziņā ir tikai jāpiemēro valsts tiesiskais regulējums. Valsts līmenī netiks veikts neviens pasākums, izpildot minēto lēmumu, it īpaši attiecībā uz prasītāju.

4. FORMAS PRASĪBU UN PRASĪBAS CELŠANAS TERMIŅU IEVĒROŠANA

Lietā, kurā izdots 2016. gada 22. jūnija rīkojums **1&1 Telecom/Komisija** (T-43/16, [EU:T:2016:402](#)) Vispārējā tiesa izskatīja prasību atcelt Komisijas lēmumu par galīgajās saistībās paredzēto korektīvo pasākumu ieviešanu, kas ir pievienoti koncentrācijas darījuma nosacītas atļaujas pielikumā. Komisija apgalvoja, ka prasības pieteikums nebija pieņemams, jo to nebija parakstījis prasītāju pārstāvošais advokāts.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms atgādina, ka advokāta, kas ir tiesīgs veikt procesuālas darbības Vispārējā tiesā, paraksta neesamība prasības pieteikumā nav minēta starp formālo prasību pārkāpumiem, kuri var tikt laboti pēc prasības celšanai noteiktā termiņa beigām atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 19. pantam, kā arī Vispārējās tiesas Reglamenta 51. panta 4. punktam un 78. panta 5. punktam. Proti, prasība par prasītāja pārstāvja paraksta esamību prasības pieteikumā, kuras mērķis tiesiskās noteiktības nolūkā ir nodrošināt prasības pieteikuma autentiskumu un izslēgt risku, ka to patiesībā nav sagatavojusi šim nolūkam pilnvarotā

10| Lieta C-624/16 P, *Komisija/Ferracci*.

persona, ir jāuzskata par būtisku formas prasību, kas ir piemērojama šauri, un tādēļ tās neievērošana ir pamats prasības atzīšanai par nepieņemamu.

Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatē, ka prasības pieteikumu ir parakstījis advokāts, kuram ir tiesības veikt procesuālas darbības Vispārējā tiesā. Prasības pieteikuma pirmajā lappusē gan ir norādīts, ka prasītāju pārstāv Briselē (Beļģija) reģistrēts advokāts, taču prasības pieteikuma iesniegšanu, izmantojot *e-Curia*, veica *solicitor*, kurš ir reģistrēts Anglijas un Velsas Juristu apvienībā (*Law Society*) un strādā ar minēto advokātu vienā un tajā pašā advokātu birojā. Tomēr nav ticis apstrīdēts, ka šis *solicitor* ir Eiropas Advokātu kolēģijas loceklis un viņam kā tādām ir tiesības veikt procesuālas darbības Vispārējā tiesā.

Vienīgi apstākļi, ka šī *solicitor* vārds nav norādīts uz prasības pieteikuma pirmās lappuses, nav pietiekams, lai apšaubītu viņa kā prasītājas pārstāvja statusu. Šo statusu apliecina tas, ka prasītāja ir izdevusi pilnvarojumu, ar ko viņam ir piešķirtas pārstāvības pilnvaras. Tas, ka šis pilnvarojums netika iesniegts vienlaikus ar prasības pieteikumu, nevar nedz mainīt šo konstatējumu, nedz izraisīt prasības pieteikuma nepieņemamību, ciktāl tāds izlaidums prasības pieteikuma iesniegšanas brīdī ir labojams un prasītāja to ir labojusi noteiktajā termiņā saskaņā ar Reglamenta 78. panta 5. punktu.

Turklāt *e-Curia* konta izmantošanai ir ne tikai paraksta spēks saskaņā ar *e-Curia* lēmuma ¹¹ 3. pantu, bet atšķirībā no vienkārša ar roku izdarīta paraksta tā vienlaikus automātiski sniedz ziņas arī par parakstītāju, kas pārstāv prasītāju, identitāti, statusu un adresi. Līdz ar to ir jāuzskata, ka prasības pieteikumā ir izpildīts arī pienākums norādīt prasītāja pārstāvja statusu un adresi, kas norādīts Reglamenta 76. panta b) punktā. Katrā ziņā tikai tādēļ vien, ka prasības pieteikuma tekstā nav norādes par attiecīgā advokāta adresi vai to, ka viņš ir prasītāja pārstāvis, prasības pieteikums, kam ir derīgs prasītāja pilnvarota Savienības advokāta paraksts – neatkarīgi no tā, vai šis paraksts ir izdarīts ar roku vai elektronisks, un kas ir iesniegts LESD 263. panta sestajā daļā paredzētajā termiņā, nevar būt nepieņemams.

2016. gada 18. oktobra spriedumā **Sina Bank/Padome** (T-418/14, [EU:T:2016:619](#)) Vispārējai tiesai bija jāizvērtē Irānas bankas prasība, kurā bija apstrīdēti pret to veiktie ierobežojošie pasākumi. Eiropas Savienības Padome Vispārējā tiesā par nepieņemamu lūdza atzīt prasības pamatošanai izvirzīto prasījumu trešo daļu, kurā ir lūgts atcelt Lēmumu (KĀDP) 2015/1008 ¹² un Īstenošanas regulu (ES) 2015/1001 ¹³, ciktāl ar šiem aktiem prasītājas nosaukums tika saglabāts strīdīgajā sarakstā. Padome uzskatīja, ka ar šo aktu paziņošanu prasītājas advokātiem 2015. gada 26. jūnijā ir sācies termiņš prasības celšanai par šiem aktiem, un ka tas ir beidzies 2015. gada 5. septembrī.

Vispārējā tiesa uzsver, ka uz lūgumiem par prasījumu grozīšanu attiecas nosacījums par LESD 263. panta sestajā daļā paredzētā prasības termiņa ievērošanu. Lai šis prasības celšanas termiņš attiecībā uz prasītāju būtu sācies, Padomei, zinot prasītājas adresi, Lēmums 2015/1008 un Īstenošanas regula 2015/1001 bija jāpaziņo prasītājai individuāli. Šajā gadījumā, kā norāda Vispārējā tiesa, Padome šos tiesību aktus prasītājai ar tās advokātu starpniecību paziņoja 2015. gada 26. jūnija vēstulē un elektroniskajā vēstulē.

Tomēr LESD 263. panta sestajā daļā ir teikts – “tiesību akts darīts zināms attiecīgai personai”, nevis ka tas ir darīts zināms šīs personas pārstāvim. No tā izriet, ka, ja tiesību akts ir jādara zināms, lai sāktos termiņš

11 | Vispārējās tiesas 2011. gada 14. septembra Lēmums par procesuālo dokumentu iesniegšanu un izsniegšanu, izmantojot lietojumprogrammu *e-Curia* (OV 2011, C 289, 9. lpp.).

12 | Padomes 2015. gada 25. jūnija Lēmums (KĀDP) 2015/1008, ar kuru groza Lēmumu 2010/413/KĀDP, ar ko paredz ierobežojošus pasākumus pret Irānu (OV 2015, L 161, 19. lpp.).

13 | Padomes 2015. gada 25. jūnija Īstenošanas regula (ES) 2015/1001, ar ko īsteno Regulu (ES) Nr. 267/2012 par ierobežojošiem pasākumiem pret Irānu (OV 2015, L 161, 1. lpp.).

prasības celšanai, šāds akts principā ir jāadresē šī tiesību akta adresātam, nevis viņu pārstāvošajiem advokātiem. Šajā gadījumā piemērojamajā tiesiskajā regulējumā, proti, Lēmuma 2010/413/KĀDP¹⁴ 24. panta 3. punktā un Regulas (ES) Nr. 267/2012¹⁵ 46. panta 3. punktā nav nekādu skaidru norāžu par iespēju pret personu vai vienību noteiktos ierobežojošos pasākumus paziņot to pārstāvim, bet gan skaidri noteikts, ka, ja attiecīgās personas vai vienības adrese ir zināma, lēmums tai piemērot ierobežojošus pasākumus ir jāpaziņo tai tieši. Tātad Lēmums 2015/1008 un Īstenošanas regula 2015/1001 bija jāpaziņo tieši prasītājam, kuras adrese Padomei bija zināma. Turklāt, tā kā nekas neļauj konstatēt, ka prasītāja bija noslēgusi ar Padomi vienošanos par attiecīgo tiesību aktu paziņošanu tai tās advokātu adresē un tātad ar viņu starpniecību, Vispārējā tiesa uzskata, ka šo tiesību aktu faktiska paziņošana prasītājas advokātiem nebija līdzvērtīga šo aktu nosūtīšanai un tātad paziņošanai pašai prasītājam.

PROCEDŪRAS ĻAUNPRĀTĪGA IZMANTOŠANA

Lietā, kurā izdots 2016. gada 16. marta rīkojums *One of Us u.c./Komisija* (T-561/14, [EU:T:2016:173](#)) Vispārējai tiesai bija jāprecizē procedūras ļaunprātīgas izmantošanas jēdziens pēc tam, kad prasītājas interneta vietnē bija publicējušas pieteikumus par iestāšanos šajā lietā, pievienojot tiem negatīvus komentārus par organizācijām, kuras bija iesniegušas šos pieteikumus.

Vispārējā tiesa atgādina, ka atbilstoši tiesību normām, kas reglamentē lietu izskatīšanu tajā, lietas dalībnieki tiek aizsargāti pret procesuālo dokumentu neatbilstošu izmantošanu. Šī aizsardzība atspoguļo vispārējā pareizas tiesvedības principa pamataspektu, saskaņā ar kuru lietas dalībniekiem ir tiesības aizstāvēt savas intereses neatkarīgi no jebkādas ārējās ietekmes, tostarp sabiedrības ietekmes. No tā izriet, ka, lai nodrošinātu lietas dalībnieku debašu un attiecīgās tiesas apspriedes netraucētu norisi, lietas dalībnieks, kam tiek piešķirta piekļuve pārējo lietas dalībnieku procesuālajiem dokumentiem, šīs tiesības drīkst izmantot tikai savu interešu aizstāvēbai un nekādam citam mērķim, piemēram, sabiedrības kritikas par citu lietas dalībnieku izvirzītajiem argumentiem panākšanai. Darbība, kas ir pretēja šim vispārējā pareizas tiesvedības principa aspektam, ir uzskatāma par procedūras ļaunprātīgu izmantošanu, kas var tikt ņemta vērā, lemjot par tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu. Šāda aizsardzība, kas tiek piešķirta lietas dalībniekiem tiesvedībā, ir jāattiecinā uz pieteikuma par iestāšanos lietā iesniedzēju, kurš faktiski piedalās tiesas darbībā un šajā ziņā tam ir jābaida tāds pats aizsardzības līmenis kā lietas dalībniekiem, ciktāl runa ir par iespēju aizstāvēt savas intereses neatkarīgi no jebkādas ārējās ietekmes.

Šādu apsvērumu gaismā Vispārējā tiesa nosprieda, ka šajā lietā, publicējot interneta vietnē pieteikumus par iestāšanos lietā, tieši atsaucoties uz tiesvedību Vispārējā tiesā un negatīvā veidā attēlojot sabiedrībai pieteikumu par iestāšanos lietā iesniedzējas, prasītājas ir ļaunprātīgi izmantojušas procedūru, kas atbilstoši Reglamenta 135. panta 2. punktam var tikt ņemts vērā, izlemjot jautājumu par tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu.

JURIDISKĀ PALĪDZĪBA

2016. gada 17. februāra rīkojumā *KK/EASME* (T-376/15 AJ, [EU:T:2016:89](#)) Vispārējā tiesa precizēja nosacījumus juridiskās palīdzības piešķiršanai saskaņā ar Reglamenta 146.–150. pantu.

14| Padomes 2010. gada 26. jūlija Lēmums 2010/413/KĀDP, ar ko paredz ierobežojošus pasākumus pret Irānu un atceļ Kopējo nostāju 2007/140/KĀDP (OV 2010, L 195, 39. lpp.).

15| Padomes 2012. gada 23. marta Regula (ES) Nr. 267/2012 par ierobežojošiem pasākumiem pret Irānu un Regulas (ES) Nr. 961/2010 atcelšanu (OV 2012, L 88, 1. lpp.).

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka juridiskas personas ekonomiskā stāvokļa vērtējums, lai izlemtu, vai tai ir piešķirama juridiskā palīdzība, nevar tikt veikts, ņemot vērā tikai tās resursus, tos skatot atsevišķi, neatkarīgi no tās kapitāla tiešo vai netiešo turētāju stāvokļa. Reglamenta 146.–150. pantā paredzētie juridiskās palīdzības piešķiršanas nosacījumi, kā atzīst Vispārējā tiesa, ir jāinterpretē tā principa gaismā, kas ir noteikts Pamattiesību hartas 47. panta trešajā daļā, saskaņā ar kuru juridiskā palīdzība tiek sniegta tiem, kuriem nav pietiekamu līdzekļu, ciktāl šī palīdzība ir nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu tiesiskuma īstenošanu. Juridiska persona nevar tikt uzskatīta par tādu, kurai būtu liegta efektīva piekļuve tiesai Pamattiesību hartas 47. panta izpratnē, tikai tāpēc, ka tās kapitāla tiešie vai netiešie turētāji atsakās no viņu rīcībā esošo resursu izmantošanas, lai ļautu šai juridiskajai personai celt prasību tiesā. Šādos apstākļos no Savienības budžeta, izmantojot Vispārējās tiesas rīcībā nodotos līdzekļus, nav jāvērs par labu to personu bezdarbība, kuras kontrolē konkrēto juridisko personu un kuras galu galā ir tās tiesību aizsardzībā galvenās ieinteresētās personas.

Līdz ar to Vispārējā tiesa secina, ka, lai novērtētu juridiskas personas, kura lūdz juridisko palīdzību, ekonomisko stāvokli, ir jāņem vērā ne tikai tās pašas finanšu resursi, bet arī resursi, kuri ir tās uzņēmumu grupas rīcībā kopumā, kurai tā tieši vai netieši pieder, un tās akcionāru un dalībnieku – juridisko vai fizisko personu – finanšu iespējas.

JAUNĀ REGLAMENTA PIEMĒROŠANA

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 25. maija spriedums **Komisija/McCarron Poultry** (T-226/14, [EU:T:2016:313](#)), Vispārējā tiesa sprieda par Reglamenta, ar kuru tiek grozīta iepriekš spēkā esošā 1991. gada 2. maija Reglamentā paredzētā kārtība, 123. panta par aizmugurisku lietas izskatīšanu piemērošanu laikā. Šajā lietā tika izskatīta Komisijas prasība piespriest kādai privātsabiedrībai atmaksāt daļu no avansa, ko Komisija bija samaksājusi saskaņā ar līgumu, kas noslēgts saistībā ar Eiropas Kopienas piekto pamatprogrammu pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem (1998.–2002. gads). Tā kā Komisija šajā lietā 2015. gada 10. martā, pamatojoties uz 1991. gada 2. maija Reglamenta 122. panta 1. punktu, bija iesniegusi pieteikumu Vispārējai tiesai par aizmuguriska sprieduma taisīšanu, bet, tā kā 2015. gada 1. jūlijā spēkā stājās jaunais Reglaments un tā 123. pants ar jauniem noteikumiem par aizmuguriska sprieduma tiesvedību, Vispārējai tiesai bija jānosaka, kura tiesību norma ir piemērojama strīdam.

Vispārējā tiesa norāda, ka, tā kā neviens no pārejas noteikumiem skaidri neattiecas uz Reglamenta 123. pantu, šī tiesību norma kā procesuāla tiesību norma ir uzskatāma par tūlītēji piemērojamu līdz ar Reglamenta stāšanos spēkā 2015. gada 1. jūlijā un tāad par piemērojamu šai tiesvedībai, kura ir izskatīšanā brīdī, kad šī tiesību norma ir stājusies spēkā. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzsver, ka, pat pieņemot, ka tiesību normas, kas ir piemērojamas prasītājas pieteikumam par aizmuguriska sprieduma taisīšanu, var tikt uzskatītas par daļēji materiālām tiesību normām, ciktāl tās tieši skar tiesvedības dalībnieku intereses, tam nav nekādas ietekmes uz tiesību normu piemērošanu laikā. Proti, tā kā situācija, kas radusies iebildumu raksta neiesniegšanas dēļ un prasītāja pieteikuma par aizmuguriska sprieduma taisīšanu iesniegšanas dēļ, kļūst galīga tikai brīdī, kad Vispārējā tiesa lemj par minēto pieteikumu, šīs tiesību normas ir piemērojamas nekavējoties.

Līdz ar to saskaņā ar Reglamenta 123. panta 3. punktu Vispārējā tiesa ar aizmugurisku spriedumu apmierina prasītāja prasījumus, izņemot, ja prasības izskatīšana un izlemšana acīmredzami nav Vispārējās tiesas kompetencē vai ja šī prasība ir acīmredzami nepieņemama vai acīmredzami juridiski nepamatota. Vispārējā tiesa konstatē, ka prasības izskatīšana ir tās kompetencē atbilstoši šķīrējklauzulai LESD 272. panta izpratnē, kura ir iekļauta strīdīgā līguma 5. panta 2. punktā. Tā turklāt uzskata, ka nav nekādu šaubu, ka šī prasība ir pieņemama un ka, ņemot vērā minētā līguma noteikumus un Komisijas prasības pieteikumā sniegto faktu izklāstu, ko apstiprina lietas materiāli, prasība nav acīmredzami juridiski nepamatota.

II. INSTITUCIONĀLĀS TIESĪBAS – EIROPAS PILSONU INICIATĪVA – SOCIĀLĀ POLITIKA

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 19. aprīļa spriedums **Costantini u.c./Komisija** (T-44/14, [EU:T:2016:223](#)), Vispārējā tiesā tika celta prasība atcelt Komisijas lēmumu par atteikumu reģistrēt priekšlikumu Eiropas pilsoņu iniciatīvai (turpmāk tekstā – “EPI”), kuras mērķis bija aicināt Savienību “piedāvāt tiesību aktus, kas aizsargā pamattiesības uz cilvēka cieņu, garantējot atbilstošu sociālo aizsardzību un piekļuvi ilgtspējīgai kvalitatīvai ilgtermiņa aprūpei, kas ietver ne tikai veselības aprūpi”. Strīdīgās EPI mērķis būtībā bija panākt, lai ilgtermiņa aprūpe, pamatojoties uz LESD 14. pantu, tiktu izslēgta no iekšējā tirgus noteikumu piemērošanas jomas un tiktu kvalificēta kā vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojums (turpmāk tekstā – “VTNP”). Komisija atteikumu bija pamatojusi ar Regulas (ES) Nr. 211/2011¹⁶ 4. panta 2. punkta b) apakšpunktu, uzskatīdama, ka minētais priekšlikums acīmredzami neietilpst tās kompetencē, kas tai ļautu iesniegt priekšlikumu pieņemt Savienības tiesību aktu Līgumu piemērošanai. Tā it īpaši uzskatīja, ka LESD 14. pants nav derīgs juridiskais pamats EPI priekšlikumam, jo Savienības likumdevējs nevar uzlikt dalībvalstīm pienākumu sniegt VTNP.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa norāda, ka Komisija varēja pamatoti secināt, ka, ņemot vērā kompetenču sadalījumu starp Savienību un dalībvalstīm VTNP jomā, tā nebija tiesīga iesniegt tiesību akta priekšlikumu, kas pamatots ar LESD 14. pantu un kura mērķis ir kvalificēt ilgtermiņa aprūpi kā VTNP. Dalībvalstīm ir tiesības, ievērojot Savienības tiesības, noteikt savu VTNP apjomu un organizāciju. Tām ir plaša novērtējuma brīvība, lai noteiktu, ko tās uzskata par VTNP, un dalībvalsts sniegto šo pakalpojumu definīciju Komisija var apšaubīt tikai acīmredzamas kļūdas gadījumā. Šo dalībvalsts prerogatīvu attiecībā uz VTNP definēšanu apstiprina gan tas, ka Savienībai netika īpaši piešķirta kompetence, gan tas, ka Savienības tiesībās nav precīzas un pilnīgas VTNP jēdziena definīcijas.

Otrkārt, Vispārējā tiesa uzskata, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā pamatoti varēja vēl secināt, ka tā acīmredzami nevar iesniegt priekšlikumu tiesību aktam, kas ir pamatots ar LESD 14. pantu un kura mērķis ir panākt, lai ilgtermiņa aprūpe tiktu izslēgta no iekšējā tirgus noteikumu piemērošanas jomas. No LESD 14. panta izriet, ka tajā ietvertie īpašie noteikumi ir piemērojami VTNP, neskarot LESD 106. pantu. Saskaņā ar LESD 106. panta 2. punktu pat uz uzņēmumiem, kam ir uzticēta šādu pakalpojumu pārvaldība, attiecas Līgumos ietvertie noteikumi, it īpaši noteikumi par iekšējo tirgu un konkurenci, un tas ir princips, no kura var atkāpties, tikai ievērojot stingrus nosacījumus, kuru esamība ir atkarīga no juridiskiem un faktiskiem apstākļiem, kas pastāv katrā dalībvalstī un kas katrā konkrētā gadījumā ir jāpierāda dalībvalstij vai uzņēmumam, kurš uz tiem atsaucas. No tā izriet, norāda Vispārējā tiesa, ka Komisija nevar vispārīgi piedāvāt no iekšējā tirgus noteikumu piemērošanas jomas izslēgt pakalpojumus, kuru kvalifikācija par VTNP ir atkarīga no valsts politikas katrā atsevišķā dalībvalstī.

16| Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. februāra Regula (ES) Nr. 211/2011 par pilsoņu iniciatīvu (OV 2011, L 65, 1. lpp.).

III. UZŅĒMUMIEM PIEMĒROJAMIE KONKURENCES NOTEIKUMI

VISPĀRĪGI JAUTĀJUMI

2016. gadā bija vērojama vērienīga judikatūras attīstība konkurences jomā, it īpaši tādos jautājumos kā tiesības uz aizstāvību, nosacījumi imunitātes piešķiršanai, Komisijas iespēja izšķirties par izlīgumu, pienākums norādīt pamatojumu un Savienības tiesas neierobežota kompetence.

1. TIESĪBAS UZ AIZSTĀVĪBU

a. PAZIŅOJUMS PAR IEBILDUMIEM

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 19. janvāra spriedums **Toshiba/Komisija** (T-404/12, pārsūdzēts ¹⁷, [EU:T:2016:18](#)), Vispārējai tiesai bija jāizvērtē tāda lēmuma tiesiskums, ar kuru Komisija no jauna bija uzlikusi naudas sodus diviem aizliegtās vienošanās dalībniekiem pēc tam, kad iepriekšējais lēmums tika daļēji atcelts Vispārējā tiesā, kura bija norādījusi uz metodoloģisku kļūdu attiecībā uz atsauces gada izvēli naudas soda apmēra aprēķināšanai ¹⁸. Lai gan pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas Komisija attiecīgajiem lietās dalībniekiem bija nosūtījusi vēstuli par faktiem, kurā bija apkopota jaunā naudas soda apmēra aprēķināšanas kārtība, prasītāja apgalvoja, ka tā vietā, lai prasītājam nosūtītu vienkāršu vēstuli par faktiem, Komisijai esot bijis tai jānosūta jauns paziņojums par iebildumiem.

Vispārējā tiesa norāda, ka tāda paziņojuma par iebildumiem saturs, kas nosūtīts pirms iepriekšējā lēmuma pieņemšanas, var tikt ņemts vērā, ja vien tas nav ticis apšaubīts spriedumā, ar ko šis lēmums ticis daļēji atcelts. Tā turklāt norāda, ka spriedumā, ar kuru ir daļēji atcelts pirmais lēmums, nav apšaubīts tādu tiesību un faktu elementu patiesums, atbilstība vai pamatotība, kas attiecas uz naudas soda apmēra aprēķināšanu paziņojumā par iebildumiem, kurš izstrādāts saistībā ar minētā lēmuma pieņemšanu. Noraidīdama turklāt prasītājas argumentus, kas it īpaši pamatoti ar spriedumu **Cimenteries CBR u.c./Komisija** ¹⁹, apgalvoto Komisijas lēmumpieņemšanas praksi un paziņojumu par paraugpraksi ²⁰, Vispārējā tiesa secina, ka tiesību uz aizstāvību ievērošanas princips neuzliek Komisijai pienākumu nosūtīt jaunu paziņojumu par iebildumiem.

17 | Lieta C-183/16 P, **Toshiba/Komisija**.

18 | Skat. arī turpinājumā pārskatu par šo spriedumu nodaļā "b) Tiesības tikt uzklautam" un "Jauninājumi LESD 101. panta jomā – 3. Naudas soda apmēra aprēķināšana".

19 | 2000. gada 15. marta spriedums (T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95, [EU:T:2000:77](#)).

20 | Komisijas Paziņojums par paraugpraksi attiecībā uz lietu izskatīšanu saskaņā ar [LESD] 101. un 102. pantu (OV 2011, C 308, 6. lpp.).

b. TIESĪBAS TIKT UZKLAUSĪTAM

2016. gada 19. janvāra spriedums **Toshiba/Komisija** (T-404/12, pārsūdzēts ²¹, [EU:T:2016:18](#)) deva Vispārējai tiesai iespēju sniegt precizējumus arī par tiesību tikt uzklausi tam tvērumu ²².

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka tiesību uz aizstāvību ievērošana nozīmē, ka ieinteresētajai personai administratīvā procesa laikā ir jādod iespēja lietderīgā veidā darīt zināmu tās viedokli par apgalvoto faktu un apstākļu patiesumu un nozīmīgumu, kā arī par dokumentiem, kurus Komisija izmanto, lai pamatotu savu apgalvojumu par to, ka pastāv LESD pārkāpums. Tādējādi, ja, kā tas noticis izskatāmajā lietā, Komisija pēc lēmuma par naudas soda uzlikšanu daļējas atcelšanas, pieņem lēmumu, ar ko groza šī naudas soda apmēru, tai attiecīgajam uzņēmumam ir jāsniedz papild elementi saistībā ar tās nodoma īstenošanu par naudas soda preventīvās iedarbības nodrošināšanu, lai uzņēmums par to varētu efektīvi paust savu nostāju, tostarp attiecībā uz papildsummas piemērošanu. Taču, ja pirms grozošā lēmuma pieņemšanas Komisija minētajam uzņēmumam nosūta vēstuli par faktiem, tieši šajā dokumentā nav precīzi jāizklāsta attiecīgie elementi, jo tam nav īpaša procesuāla statusa. Drīzāk ir jāpārbauda, vai, ņemot vērā procedūras, kuras noslēgumā ticis pieņemts apstrīdētais lēmums, norisi, attiecīgajam uzņēmumam ir piemēroti tikusi dota iespēja saprast šo nodomu un uz to reaģēt.

Šādu apsvērumu gaismā Vispārējā tiesa atzīmē, ka šajā lietā kopš sākotnējā paziņojuma par iebildumiem attiecīgais uzņēmums bija informēts, ka Komisija ir iecerējusi uzliktajam naudas sodam nodrošināt preventīvu iedarbību. Tā vēl piebilst, ka katrā ziņā kopš sākotnējā lēmuma tas varēja saprast, ka šis nodoms nozīmē papildsummas uzlikšanu par noteiktu darbības laikposmu un ka šis nodoms netika apšaubīts spriedumā, ar kuru daļēji tika atcelts sākotnējais lēmums, un tas tika atkārtoti apstiprināts gan vēstulē par faktiem, gan Komisijas un šī uzņēmuma sanāksmē. Līdz ar to, Vispārējā tiesa secina, nav pierādīts šī uzņēmuma tiesību uz aizstāvību pārkāpums saistībā ar Komisijas nodomu tam uzlikt papildsummu.

c. SLEPENU TELEFONSARUNU IERAKSTU IZMANTOŠANA PAR PIERĀDĪJUMIEM

2016. gada 8. septembra spriedumā **Goldfish u.c./Komisija** (T-54/14, [EU:T:2016:455](#)) Vispārējai tiesai bija iespēja izteikties par slepenu telefonsarunu ierakstu izmantošanu par pierādījumiem izmeklēšanā saistībā ar konkurences tiesību pārkāpumu. Konkrētāk, šajā lietā radās jautājums, vai Komisijas likumīgi iegūtos pierādījumus, proti, slepenu telefonsarunu ierakstus, tā drīkst izmantot, pat ja sākotnēji tos ir ieguvusi trešā persona, iespējams, arī nelikumīgi, piemēram, pārkāpjot personas, par kuru ir runa strīdīgajos ierakstos, tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka pretiesiski veikta ieraksta kā pierādījuma izmantošana pati par sevi nav pretrunā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 1. punktā ietvertajiem principiem, tostarp tad, ja šis pierādījums ir iegūts, pārkāpjot Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. panta prasības, ja, pirmkārt, attiecīgajam prasītājam nav tikušas liegtas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, nedz arī tiesības uz aizstāvību un, otrkārt, ja šis pierādījums nav bijis vienīgais pierādīšanas

21 | Lieta C-183/16 P, **Toshiba/Komisija**.

22 | Skat. arī iepriekš pārskatu par šo spriedumu nodaļā "a) Paziņojums par iebildumiem" un turpinājumā nodaļā "Jauninājumi LESD 101. panta jomā – 3. Naudas soda apmēra aprēķināšana".

līdzeklis apsūdzības pamatošanai. Šajā lietā, Vispārējā tiesa precizē, administratīvā procesa ietvaros Komisija visiem lietas dalībniekiem sniedza iespēju piekļūt visiem lietas materiālos ietvertajiem audioierakstiem un ar tiem saistītajām rakstveida piezīmēm. Turklāt strīdīgie ieraksti nebija vienīgais Komisijas izmantotais pierādījums, jo konstatējums apstrīdētajā lēmumā, ka prasītājas ir pārkāpušas LESD 101. pantu, tika pamatots ar pierādījumu kopumu, kurus Komisija bija ieguvusi administratīvajā procesā. Šādos apstākļos Vispārējā tiesa uzskata, ka pat tad, ja attiecīgos ierakstus nāktos atzīt par tādiem, kurus kāds no prasītāju konkurentiem ir veicis nelikumīgi, Komisija apstrīdētajā lēmumā tos tomēr ir pamatoti izmantojusi kā pierādīšanas līdzekļus, lai konstatētu LESD 101. panta pārkāpumu.

2. IMUNITĀTES PIEŠĶIRŠANAI PAREDZĒTIE NOSACĪJUMI

2016. gada 29. februāra spriedumā **Schenker/Komisija** (T-265/12, pārsūdzēts ²³, [EU:T:2016:111](#)) Vispārējā tiesa sprieda par nosacījumiem, ar kādiem Komisija var piešķirt imunitāti uzņēmumam, kurš atklāj savu dalību tādas aizliegtās vienošanās īstenošanā, par kuru ir aizdomas ²⁴. Vispārējā tiesa izskatīja prasību atcelt Komisijas lēmumu, kurā konstatēts, ka sabiedrības, kas darbojas starptautisko gaisa tranzīta pakalpojumu nozarē, ir piedalījušās dažādos nolīgumos un saskaņotās darbībās šajā nozarē. Komisija, uzsākusī izmeklēšanu pēc *Deutsche Post AG* imunitātes pieteikuma saskaņā ar 2006. gada paziņojumu par sadarbību ²⁵ iesniegšanas, šai sabiedrībai piešķīra imunitāti. Prasītāja apstrīdēja Komisijas lēmumu piešķirt *Deutsche Post* imunitāti, apgalvojot, ka Komisija pret to esot izturējusies labvēlīgāk nekā pret citiem uzņēmumiem, kas iesnieguši imunitātes un naudas soda samazinājuma pieteikumus. Lai gan Komisija bija konstatējusi četru pārkāpumu esamību, tā esot piešķīrusi vispārēju nosacītu imunitāti, aptverot *Deutsche Post* gaisa tranzīta pakalpojumu nozari, neizvērtējot, vai šī uzņēmuma iesniegtie pierādījumi ir aptvēruši visas aplūkotās darbības. Prasītāja apgalvo, ka, ja visi pieteikumi par imunitāti un naudas sodu apmēra samazināšanu būtu tikuši izvērtēti, ņemot vērā visu tranzīta pakalpojumu nozari, tai būtu bijušas tiesības uz labvēlīgāku attieksmi.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka brīdī, kad Komisija saņem imunitātes pieteikumu 2006. gada paziņojuma par sadarbību 8. punkta a) apakšpunkta izpratnē, tā vēl nezina par attiecīgo aizliegto vienošanos. Tādējādi, kā ir precizēts 2006. gada paziņojuma par sadarbību 8. punkta a) apakšpunkta 1. zemsvītras piezīmē, tai ir jāveic imunitātes pieteikuma *ex ante* izvērtējums, balstoties tikai uz uzņēmuma sniegtās informācijas raksturu un kvalitāti. Tādējādi 2006. gada paziņojumam par sadarbību nav pretrunā tas, ka Komisija piešķir nosacītu imunitāti uzņēmumam, lai arī tā sniegtā informācija tai vēl neļauj gūt izsmeļošu un precīzu ideju par aizliegtās vienošanās, par kuru ir aizdomas, raksturu un apmēru. Tādējādi, Vispārējā tiesa secina, 2006. gada paziņojuma par sadarbību 8. punkta a) apakšpunktā un 9. un 18. punktā nav prasīts, lai uzņēmuma iesniegtie elementi būtu uzskatāmi par informāciju un pierādījumiem, kas konkrēti attiecas uz pārkāpumiem, kurus Komisija konstatē administratīvā procesa beigās, bet gan pietiek ar to, ka tie Komisijai ir ļāvuši veikt tādu mērķtiecīgu izmeklēšanu saistībā ar pārkāpumu, par kuru ir aizdomas, kura attiecas uz pārkāpumu vai pārkāpumiem, kurus tā konstatē šīs procedūras beigās.

23 | Lieta C-263/16 P, *Schenker/Komisija*.

24 | Skat. arī turpinājumā pārskatu par šo spriedumu nodaļā "3. Komisijas iespēja izšķirties par izlīgumu".

25 | Komisijas Paziņojums par atbrīvojumu no sodanaudas un sodanaudas samazināšanu kartelu gadījumos (OV 2006, C 298, 17. lpp.).

3. KOMISIJAS IESPĒJA IZŠĶIRTIES PAR IZLĪGUMU

2016. gada 29. februāra spriedums **Schenker/Komisija** (T-265/12, pārsūdzēts ²⁶, [EU:T:2016:111](#)) deva Vispārējai tiesai iespēju spriest arī par Komisijas rīcības brīvību LESD 101. un 102. panta piemērošanas kontekstā izšķirties par izlīgumu ²⁷. Prasītāja apgalvoja, ka Komisija esot pieļāvusi kļūdu vērtējumā, pieņemot lēmumu nemēģināt panākt izlīgumu pirms kontaktēšanās ar apstrīdētā lēmuma adresātiem. Prasītājas ieskatā, Komisijai nebija iespējas pilnībā novērtēt izlīguma procedūras izdevīgumu, pirms tā nav kontaktējusies ar attiecīgajām pusēm un noskaidrojusi to ieinteresētību panākt izlīgumu.

Vispārējā tiesa norāda, ka saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 773/2004 ²⁸, kas grozīta ar Regulu Nr. 622/2008 ²⁹, 10.a panta 1. punktu Komisija var noteikt termiņu pusēm, lai tās varētu rakstveidā paziņot, vai vēlas piedalīties apspriedēs izlīguma panākšanai, lai tām vajadzības gadījumā iesniegtu izlīguma priekšlikumus. Tātad no šīs tiesību normas formulējuma skaidri izriet, ka Komisijai nav pienākuma kontaktēties ar pusēm, bet ka tai šajā ziņā ir rīcības brīvība. Šādā kontekstā Vispārējā tiesa norāda, ka Komisijas prakse atbilst šai pieejai. Saskaņā ar tās paziņojuma par izlīguma procedūras kārtību ³⁰ 6. punktu, ja Komisija uzskata, ka attiecīgajā gadījumā principā ir iespējams panākt izlīgumu, tai ir jāmēģina saprast visu pušu iespējamo ieinteresētību izlīguma panākšanā, lai arī procesa pusēm nav tiesību uz šādu procesa veidu. No minētā punkta skaidri izriet, ka tikai gadījumā, ja tā uzskatītu, ka lietā būtu iespējams panākt izlīgumu, tai būtu jāmēģina saprast attiecīgo uzņēmumu ieinteresētību. Tādējādi minētajā punktā arī ir paredzēta iespēja Komisijai uzskatīt, ka lietā nav iespējams panākt izlīgumu, tai pirms tam nekontaktējoties ar attiecīgajām pusēm un nenoskaidrojot to ieinteresētību izlīguma panākšanā. Tādējādi izskatāmajā lietā vienīgi fakts, ka Komisija nav noskaidrojusi prasītājas un citu attiecīgo uzņēmumu ieinteresētību panākt izlīgumu, pats par sevi neļauj pierādīt, ka apstrīdētais lēmums ir kļūdainš.

4. PIENĀKUMS NORĀDĪT PAMATOJUMU

2016. gada 13. decembra spriedumā **Printeos u.c./Komisija** (T-95/15, [EU:T:2016:722](#)) Vispārējai tiesai bija iespēja precizēt pamatošanas pienākuma tvērumu attiecībā uz Komisijas lēmumiem konkurences tiesību jomā par naudas sodu uzlikšanu, kas tiek pieņemti izlīguma procedūrā saskaņā ar Regulas Nr. 773/2004 10.a pantu un paziņojumu par izlīguma procedūras kārtību.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa, atgādinājusi LESD 296. panta otrajā daļā paredzētā pienākuma norādīt pamatojumu izpildes principus, nosprieda, ka, ņemot vērā prasības, kas izriet no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta, lasot to kopā, pirmkārt, ar LESD 263. pantu un, otrkārt, ar LESD 261. pantu un Regulas (EK) Nr. 1/2003 ³¹ 31. pantu, kas atgādināti paziņojuma par izlīgumu 41. punktā, šie principi ir piemērojami

26| Lieta C-263/16 P, **Schenker/Komisija**.

27| Skat. arī iepriekš pārskatu par šo spriedumu nodaļā "2. Imunitātes piešķiršanai paredzētie nosacījumi".

28| Komisijas 2004. gada 7. aprīļa Regula (EK) Nr. 773/2004 par lietas izskatīšanu saskaņā ar [LESD 101. un 102. pantu], ko vada Komisija (OV 2004, L 123, 18. lpp.).

29| Komisijas 2008. gada 30. jūnija Regula (EK) Nr. 622/2008, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 773/2004 attiecībā uz izlīguma procedūras kārtību kartelju lietās (OV 2008, L 171, 3. lpp.).

30| Komisijas paziņojums par izlīguma procedūras kārtību kartelju lietās, lai pieņemtu lēmumus saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 7. un 23. pantu (OV 2008, C 167, 1. lpp.).

31| Padomes 2002. gada 16. decembra Regula (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102. pantā] (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

mutatis mutandis Komisijas pienākumam pamatot lēmumu par naudas sodu uzlikšanu, ko tā pieņem izlīguma procedūras noslēgumā, kuras ietvaros tiek pieņemts, ka attiecīgais uzņēmums akceptē tikai piedāvātā naudas soda maksimālo apmēru.

Savienības tiesību sistēmā paredzēto garantiju ievērošanai administratīvajos procesos Komisijā, tostarp pienākumam norādīt pamatojumu, ir vēl jo būtiskāka nozīme, ja tā uzlikto naudas sodu apmēra noteikšanas posmā nolemj atkāpties no vispārējās metodoloģijas, kas ir izklāstīta pamatnostādnēs naudas sodu aprēķināšanai ³², pamatojoties, kā tas noticis šajā gadījumā, uz šo pamatnostādņu 37. punktu. 2006. gada pamatnostādnēs ir iekļauta indikatīva uzvedības norma attiecībā uz praksi, kas ir jāievēro un no kuras Komisija atsevišķā gadījumā nevar atkāpties, nenorādot tostarp ar vienlīdzīgas attieksmes principu saderīgus iemeslus. Šim pamatojumam ir jābūt vēl jo precīzākam tādēļ, ka 2006. gada pamatnostādņu 37. punktā ir tikai neskaidra atsauce uz konkrētajiem lietas apstākļiem un tādējādi Komisijai tiek dota plaša novērtējuma brīvība, lai izņemuma kārtā veiktu piemērojamo naudas sodu pamatsummu pielāgojumus. No tā izriet, ka šajā lietā Komisijai bija pietiekami skaidri un precīzi jāpaskaidro veids, kādā tā iecerējusi izmantot savu novērtējuma brīvību, tostarp dažādie fakti un tiesību elementi, ko tā ir ņēmusi vērā šim nolūkam. It īpaši, ņemot vērā tās pienākumu ievērot vienlīdzīgas attieksmes principu, nosakot naudas sodu apmērus, šis pienākums norādīt pamatojumu ietver visus atbilstošos elementus, kas nepieciešami, lai varētu novērtēt, vai attiecīgie uzņēmumi, kuru naudas sodu pamatsummas ir tikušas pielāgotas, ir salīdzināmās situācijās vai nav, vai minētās situācijas ir tikušas aplūkotas vienlīdzīgi vai nevienlīdzīgi un vai iespējamā vienlīdzīgā vai nevienlīdzīgā attieksme minētajās situācijās ir objektīvi attaisnota. Izskatāmajā lietā Vispārējā tiesa konstatē, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija nav izklāstījusi iemeslus, kādēļ tā attiecīgajiem uzņēmumiem ir piemērojusi ievērojami atšķirīgas samazinājuma likmes. Vispārējā tiesa no tā secina, ka apstrīdētajam lēmumam trūkst pamatojuma.

5. NEIEROBEŽOTA KOMPETENCE

2016. gada 28. jūnija spriedums **Portugal Telecom/Komisija** (T-208/13, [EU:T:2016:368](#)) un 2016. gada 28. jūnija spriedums **Telefónica/Komisija** (T-216/13, pārsūdzēts ³³, [EU:T:2016:369](#)) deva Vispārējai tiesai iespēju precizēt Savienības tiesas īstenotās pārbaudes tiesā apjomu attiecībā uz Komisijas lēmumiem saistībā ar LESD 101. un 102. panta piemērošanu un it īpaši šajā saistībā uzliedzamo naudas sodu apmēra noteikšanu ³⁴. Vispārējai tiesai bija jāizvērtē tāda lēmuma tiesiskums, kurā Komisija bija konstatējusi, ka *Portugal Telecom SGPS, SA* (pirmais telekomunikāciju operators Portugālē) un *Telefónica, SA* (pirmais telekomunikāciju operators Spānijā), piedaloties nolīgumā par nekonkurēšanu, ir pārkāpušas LESD 101. pantu. Izskatīta tika klauzula par nekonkurēšanu Iberoijas tirgū, kas ietverta līgumā par to, ka *Telefónica* pērk *Portugal Telecom* piederošās Brazīlijas mobilās telefonijas operatora *Vivo* kapitāldaļas.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka Komisijas lēmumu, kas attiecas uz LESD 101. un 102. panta piemērošanas procedūrām, pārbaudes tiesā sistēmu veido LESD 263. pantā noteiktā Savienības iestāžu tiesību aktu tiesiskuma pārbaude, kas saskaņā ar LESD 261. pantu pēc prasītāju lūguma var tikt papildināta ar Vispārējās tiesas neierobežotās kompetences īstenošanu attiecībā uz šajā jomā Komisijas noteiktajiem sodiem. Taču Vispārējā tiesa uzskata, ka izskatāmajās lietās tai nav pietiekamu ziņu, lai noteiktu prasītājam uzliedzamā

32| Pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas (EK) Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.).

33| Lieta C-487/16 P, *Telefónica/Komisija*.

34| Skat. arī turpinājumā pārskatu par šo spriedumu nodaļā "Jauninājumi LESD 101. panta jomā – 2. Ierobežojums mērķa dēļ un 3. Naudas soda apmēra aprēķināšana".

naudas soda galīgo apmēru. Tā uzsver, ka neierobežota kompetence, kas Vispārējai tiesai ir piešķirta atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 31. pantam, tik tiešām ļauj tiesai ne tikai vienkārši pārbaudīt soda tiesiskumu, bet arī aizstāt Komisijas vērtējumu ar savējo. Tomēr šajā lietā Komisija, nosakot naudas soda apmēra aprēķinā vērā ņemamo pārdošanas apjoma vērtību, neesot analizējusi informāciju, ko bija iesniegušas prasītājas nolūkā pierādīt, ka starp pusēm nepastāvēja potenciāla konkurence attiecībā uz noteiktiem pakalpojumiem. Lai Vispārējā tiesa varētu noteikt šo pārdošanas apjoma vērtību, tai tātad būtu bijis jāaizpilda robs lietas izmeklēšanā. Taču neierobežotas kompetences īstenošana nedrīkstētu būt tik plaša, ka Vispārējai tiesai būtu jāveic šāda izmeklēšana.

JAUNINĀJUMI LESD 101. PANTA JOMĀ

1. POTENCIĀLAS KONKURENCES JĒDZIENS

Vienā dienā ar pieciem citiem spriedumiem (spriedumi, 2016. gada 8. septembris, **Arrow Group un Arrow Generics/Komisija**, T-467/13, nav publicēts, [EU:T:2016:450](#); 2016. gada 8. septembris, **Merck/Komisija**, T-470/13, nav publicēts, [EU:T:2016:452](#); 2016. gada 8. septembris, **Sun Pharmaceutical Industries un Ranbaxy (UK)/Komisija**, T-460/13, nav publicēts, [EU:T:2016:453](#); 2016. gada 8. septembris, **Generics (UK)/Komisija**, T-469/13, nav publicēts, [EU:T:2016:454](#), un 2016. gada 8. septembris, **Xellia Pharmaceuticals un Alpharma/Komisija**, T-471/13, nav publicēts, [EU:T:2016:460](#)) saistībā ar virkni prasību, kas celtas par Komisijas lēmumu, ar kuru konstatēta aizliegta vienošanās antidepresantu, kas satur aktīvo farmaceitisko sastāvdaļu citalopramu, tirgū, 2016. gada 8. septembrī pasludinātais spriedums **Lundbeck/Komisija** (T-472/13, pārsūdzēts ³⁵, [EU:T:2016:449](#)) deva Vispārējai tiesai iespēju spriest par potenciālas konkurences jēdzienu ³⁶. Šajā lietā tika izskatīti nolīgumi, ko *H. Lundbeck A/S* (turpmāk tekstā – “*Lundbeck*”), saskaņā ar Dānijas tiesībām dibināta sabiedrība, kura kontrolē jaunu zāļu izpēti un tirdzniecības jomā darbojošos sabiedrību grupu un izskatāmo zāļu patentu īpašniece, ir noslēgusi ar uzņēmumiem, kuri darbojas ģenērisko zāļu ražošanā un tirdzniecībā. Šo nolīgumu mērķis bija ieviest ierobežojumus šo pēdējo minēto uzņēmumu ienākšanai attiecīgo zāļu tirgū, apmaiņā piedāvājot būtiskas summas, ko tiem pārskaitīja *Lundbeck*. Komisija konstatēja, ka *Lundbeck* un ģenērisko zāļu uzņēmumi bija vismaz potenciāli konkurenti un ka strīdīgie nolīgumi uzskatāmi par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka konkurences apstākļu izvērtēšana kādā tirgū attiecas ne tikai uz faktisko konkurenci, bet arī uz potenciālo konkurenci, lai noskaidrotu, vai, ņemot vērā tirgus struktūru un tā darbību regulējošo ekonomisko un juridisko kontekstu, pastāv reālas un konkrētas iespējas, ka attiecīgie uzņēmumi konkurēs savā starpā vai ka attiecīgajā tirgū var ienākt jauns konkurents, kas konkurēs ar uzņēmumiem, kas jau veic uzņēmējdarbību šajā tirgū. Lai novērtētu, vai uzņēmums ir potenciāls konkurents, Komisijai ir jāpārbauda, vai, nenoslēdzot nolīgumu, kuru tā vērtē, būtu pastāvējušas reālas un konkrētas iespējas, ka šis uzņēmums dzīvotspējīgas ekonomiskas stratēģijas kontekstā integrētos minētajā tirgū un konkurētu ar uzņēmumiem, kas tajā veic uzņēmējdarbību. Šāds pierādījums ir jāpamato vai nu ar faktiem, vai konkrētā tirgus struktūru analīzi.

Šajā kontekstā aicināta konkrētāk izvērtēt *Lundbeck* argumentu, ka apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, ciktāl tajā ir uzskatīts, ka zāļu, ar kurām tiekot pārkāptas trešo personu intelektuālā īpašuma tiesības, izlaidšana liecina par potenciālas konkurences pastāvēšanu LESD 101. panta izpratnē,

35| Lieta C-591/16 P, *Lundbeck/Komisija*.

36| Skat. arī turpinājumā pārskatu par šo spriedumu nodaļā “2. Ierobežojums mērķa dēļ – b) Nesamērīgi apgrieztie maksājumi, kas nozīmē konkurentu izslēgšanu no tirgus”.

Vispārējā tiesa atzīst, ka, lai gan ir taisnība, ka patenti tiek prezumēti par spēkā esošiem līdz brīdim, kad tos skaidri atceļ vai atzīst par spēkā neesošiem šajā jomā kompetenta iestāde vai tiesa, šādu spēkā esamības prezumpciju nevar pielīdzināt prezumpcijai par ģenērisko produktu, kuri pienācīgi laisti tirgū un attiecībā uz kuriem patenta turētājs uzskata, ka ar tiem tiek pārkāpts viņam piederošs patents, prettiesiskumu. Tādējādi šajā lietā ģenērisko zāļu ienākšanas tirgū gadījumā *Lundbeck* valsts tiesā ir jāpierāda, ka ar šiem produktiem tiek pārkāpts viens vai otrs viņu paņēmiena patents, jo ienākšana tirgū ar risku pati par sevi nav uzskatāma par prettiesisku. Turklāt gadījumā, ja *Lundbeck* pret ģenērisko zāļu uzņēmumiem celtu prasību par patenta pārkāpumu, šiem uzņēmumiem būtu iespēja pretprasībā apstrīdēt tāda patenta spēkā esamību, uz kuru atsaucas *Lundbeck*. Tādējādi strīdīgo nolīgumu noslēgšanas laikā vispārīgi pastāvēja vairāki veidi, kā ģenērisko zāļu uzņēmumiem gūt konkrētas un reālas iespējas ienākt tirgū, īpaši iespēja ģenērisko produktu izlaist "ar risku", pieļaujot iespēju, ka nāksies stāties pretī *Lundbeck* iespējamās prāvās. Šāda iespēja veido gan potenciālas konkurences izpausmi tādā situācijā kā šajā gadījumā, kad *Lundbeck* sākotnējo patentu termiņš bija beidzies un kad pastāvēja citi paņēmieni, kuri ļāva ražot ģenērisko citalopramu un attiecībā uz kuriem nav konstatēts, ka tie pārkāptu kādus citus *Lundbeck* patentus. Turklāt ģenērisko zāļu uzņēmumu veiktās darbības un ieguldījumi, lai ienāktu citaloprama tirgū, pirms strīdīgo nolīgumu noslēgšanas liecina, ka tie ir bijuši gatavi ienākt tirgū un uzņemties riskus saistībā ar šādu ienākšanu. Vēl Vispārējā tiesa norāda – lai gan citi paziņojumi, kas izdarīti laikā, kad noslēgti strīdīgie nolīgumi, varētu likt domāt, ka ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir bijušas šaubas par savu produktu nepārkāpjošo raksturu vai ka *Lundbeck* ir bijis pārliecināts par savu patentu spēkā esamību, ar tiem nepietiek, lai apstrīdētu secinājumu, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi ir bijuši uzskatāmi par potenciālu apdraudējumu *Lundbeck* un būtu varējuši to pastāvēšanas dēļ vien izdarīt konkurences spiedienu uz šo sabiedrību un uzņēmumiem, kas darbojās šajā pašā tirgū.

Vispārējā tiesa atdzen atgādina, ka, lai tiktu pierādīts, ka pastāv potenciāla konkurence, tiek prasīts vien tas, lai ienākšana tirgū notiktu saprātīgā termiņā, šajā ziņā nenosakot nekādus precīzus ierobežojumus. Tādēļ, lai varētu tikt konstatēts, ka šajā gadījumā ir pastāvējusi potenciāla konkurence, nav nepieciešams, lai Komisija pierādītu, ka ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšana tirgū noteikti būtu notikusi pirms strīdīgo nolīgumu termiņa beigām, sevišķi tādēļ, ka it īpaši farmācijas nozarē potenciālā konkurence var īstenoties ilgu laiku pirms patentu termiņa beigām un ka darbībām, kas veiktas pirms šim termiņa beigām, ir nozīme, novērtējot, vai šī konkurence ir tikusi ierobežota. Visbeidzot Vispārējā tiesa norāda, ka potenciāla konkurence tostarp ietver ģenērisko zāļu uzņēmumu darbības ar mērķi saņemt nepieciešamās tirdzniecības atļaujas, kā arī veikt visas nepieciešamās administratīvās un komerciālās darbības, lai sagatavotos ienākšanai tirgū. Šī potenciālā konkurence ir aizsargāta ar LESD 101. pantu. Gadījumā, ja būtu iespējams, nepārkāpjot konkurences tiesības, samaksāt uzņēmumiem, kuri vēlās īstenot nepieciešamās darbības, lai sagatavotos ģenērisko zāļu izlaišanai, un kuri šim nolūkam ir veikuši būtiskus ieguldījumus, par to, lai tie pārtrauktu vai vienkārši palēninātu šo procesu, faktiskā konkurence nekad nepastāvētu vai būtiski tiktu kavēta, par ko maksātu patērētāji.

2. IEROBEŽOJUMS MĒRĶA DĒĻ

a. NEKONKURĒŠANAS KLAUZULA

2016. gada 28. jūnija spriedumā *Portugal Telecom/Komisija* (T-208/13, [EU:T:2016:368](#)) un 2016. gada 28. jūnija spriedumā *Telefónica/Komisija* (T-216/13, pārsūdzēts ³⁷, [EU:T:2016:369](#)) Vispārējai tiesai bija jālemj arī par izskatāmās nekonkurēšanas klauzulas kvalificēšanu par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ ³⁸. Prasītājas

37| Lieta C-487/16 P, *Telefónica/Komisija*.

38| Skat. arī iepriekš pārskatu par šiem spriedumiem nodaļā "Vispārīgi jautājumi – 5. Neierobežota kompetence" un turpinājumā nodaļā "3. Naudas soda apmēra aprēķināšana".

apstrīdēja šādu kvalifikāciju, jo Komisija neesot pierādījusi, ka prasītājas bijušas potenciālas konkurentes un ka tādēļ klauzula varēja ierobežot konkurenci.

Pirmkārt, runājot par strīdīgās klauzulas kvalifikāciju par “aksesuāru ierobežojumu”, Vispārējā tiesa uzskata, ka *Portugal Telecom* nav pierādījusi, ka šīs strīdīgās klauzulas radītais ierobežojums bija saistīts ar iespēju atpirkt savas akcijas no *Telefónica* (nolīgumā sākotnēji paredzēta, bet vēlāk izslēgta iespēja) un ar tās valdes locekļu, ko bija iecēlusi Spānijas sabiedrība, atbrīvošanu no amata (atbrīvošana no amata paredzēta nolīguma galīgajā redakcijā). Runājot par strīdīgajā klauzulā ietvertu pašnovērtējuma pienākumu, nekas neliecina, ka minētā klauzula saturēja šādu pienākumu, no kura būtu atkarīga nekonkurēšanas pienākuma stāšanās spēkā. Turklāt, lai gan *Telefónica* apgalvoja, ka strīdīgo klauzulu esot uzspiedusi Portugāles valdība vai ka tāda katrā ziņā bijusi nepieciešama, lai tā nebloķētu nolīgumu saistībā ar “opération Vivo”, Vispārējā tiesa uzskata, ka *Telefónica* nav iesniegusi pietiekamus pierādījumus šo apgalvojumu pamatošanai. Turklāt tā norāda, ka *Telefónica* nav iesniegusi nevienu pierādījumu, ar ko varētu izskaidrot, kādēļ nekonkurēšanas klauzula Portugāles un Spānijas tirgū varētu tikt uzskatīta par objektīvi nepieciešamu darījumam, kas ir saistīts ar kapitāldaļu pārņemšanu no Brazīlijas operatora.

Otrkārt, runājot par strīdīgās klauzulas spēju ierobežot konkurenci starp *Portugal Telecom* un *Telefónica*, prasītājas apgalvo, ka Komisija, atturoties izvērtēt potenciālas konkurences apstākļus, lai pārbaudītu, vai pastāvēja reāla un konkrēta iespējamība, ka tās konkurēs savā starpā konkrētajos tirgos, uz kuriem iespējami attiecas nekonkurēšanas klauzula, esot pieļāvusi kļūdu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka, lai novērtētu, vai nolīgums starp uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienības lēmums ir pietiekami kaitējošs, lai to uzskatītu par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, ir jākoncentrējas uz šī nolīguma noteikumu saturu, tā mērķiem, kā arī ekonomisko un juridisko kontekstu, kādā tas iekļaujas. Taču Komisijai ne vienmēr precīzi jādefinē konkrētais tirgus vai tirgi. Tādējādi LESD 101. panta 1. punkta kontekstā konkrētā tirgus iepriekšēja definēšana nav nepieciešama, ja strīdīgajam nolīgumam pašam par sevi ir pretkonkurences mērķis. Līdz ar to, tā kā šajā lietā Komisija ir konstatējusi, ka apstrīdētajā lēmumā pārvestās klauzulas mērķis ir tirgu sadale, prasītājas nevar apgalvot, ka attiecīgo tirgu detalizēta analīze būtu nepieciešama, lai noteiktu, vai klauzula ir konkurences ierobežojums mērķa dēļ. Uzņēmumi, kas noslēdz nolīgumu, kura mērķis ir ierobežot konkurenci, principā nevar izvairīties no LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas, apgalvojot, ka to nolīgumam nav jābūt novērtējamai ietekmei uz konkurenci. Līdz ar to prasītāju argumentācijai, saskaņā ar kuru apgalvotā nekonkurēšanas nolīguma esamība nevarot būt pierādījums par potenciālas konkurences pastāvēšanu starp pusēm, nav nozīmes.

b. NESAMĒRĪGI APGRIEZTIE MAKSĀJUMI, KAS NOZĪMĒ KONKURENTU IZSLĒGŠANU NO TIRGUS

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 8. septembra spriedums ***Lundbeck/Komisija*** (T-472/13, pārsūdzēts ³⁹, [EU:T:2016:449](#)), Vispārējai tiesai tostarp bija jāizvērtē, vai nolīgumi, kas noslēgti starp *Lundbeck*, kas ir aktīvo farmaceitisko sastāvdaļu citalopramu saturošu antidepresantu zāļu patenta īpašniece, kontrolētu sabiedrību grupu un ģenērisko zāļu uzņēmumiem, proti, nolīgumi, kuros ir paredzēta šo uzņēmumu izslēgšana no minēto zāļu tirgus, par to saņemot no *Lundbeck* ievērojamus maksājumus, ietilpst LESD 101. panta 1. punktā paredzētā aizlieguma piemērošanas jomā ⁴⁰.

39| Lieta C-591/16 P, *Lundbeck/Komisija*.

40| Skat. arī iepriekš pārskatu par šo spriedumu nodaļā “1. Potenciālas konkurences jēdziens”.

Vispirms Vispārējā tiesa norāda – fakts, ka konkurences ierobežojumi ir tikuši panākti, veicot ievērojamus apgrieztos maksājumus, ir izšķirošs elements, veicot šo nolīgumu juridisko vērtējumu. No tā izriet – ja apgrieztais maksājums tiek kombinēts ar konkurentu izslēgšanu no tirgus vai ar apstākļu, kas pamudinātu ienākt tirgū, ierobežošanu, šāds ierobežojums neizriet vienīgi no tā, kā puses novērtē patentu spēku, bet gan tas tiek panākts ar šādu maksājumu, kas tādējādi līdzinās konkurences uzpirkšanai. Tādējādi šajā lietā šādu maksājumu nesamērīgums kombinācijā ar vairākiem citiem faktoriem – piemēram, faktu, ka šo maksājumu summas, šķiet, atbilst vismaz paredzamajai peļņai, kādu ģenērisko zāļu uzņēmumi varētu gūt, ienākot tirgū, vai to, ka nepastāv klauzulas, kas ļautu ģenērisko zāļu uzņēmumiem pēc nolīgumu termiņu beigām savus produktus laist tirgū, nebaidoties no prasībām par patenta pārkāpumu, – ļauj secināt, ka strīdīgo nolīgumu mērķis bija ierobežot konkurenci mērķa dēļ LESD 101. panta 1. punkta izpratnē.

Turpinājumā Vispārējā tiesa atzīmē, ka, protams, ģenērisko zāļu uzņēmumu un *Lundbeck* pieņemto risku asimetrija, tā kā izskatāmās patentētās zāles veidoja šīs pēdējās sabiedrības apgrozījuma lielāko daļu, ļauj daļēji izskaidrot iemeslus, kādēļ pēdējā minētā varēja tikt mudināta veikt ievērojamus apgrieztos maksājumus, lai izvairītos no jebkāda, pat vismazākā, riska, ka ģenēriskās zāles varētu ienākt tirgū. Taču šāds apstāklis nekādā ziņā nevar izslēgt LESD 101. panta piemērošanu. Lai gan ir iespējams, ka *Lundbeck* varēja tikt nodarīts neatgriezenisks kaitējums gadījumā, ja ģenērisko zāļu uzņēmumi tirgū ienāktu prettiesiski, jo notiktu neatgriezeniska cenu pazemināšanās, ko ierosinātu šāda ienākšana, tomēr regulēto cenu pazemināšanās, kas seko aktīvo farmaceitisko sastāvdaļu patenta termiņa beigām, ir farmācijas tirgum raksturīga iezīme, kas *Lundbeck* ir zināma, un tātad uzskatāma par normālu komerciālu risku, ar kuru nevar tikt attaisnota pret konkurenci vērstu nolīgumu noslēgšana. Līdz ar to, ja tiktu pieņemta tēze par risku asimetriju, tas galu galā nozīmētu, ka *Lundbeck*, noslēdzot ar ģenērisko zāļu uzņēmumiem nolīgumus, kādi ir strīdīgie nolīgumi, varētu nodrošināties pret neatgriezeniska cenu pazeminājuma, kas būtu neizbēgams, pat ja *Lundbeck* valsts tiesās gūtu pozitīvu rezultātu saistībā ar prasībām par patenta pārkāpumu. Šāds rezultāts acīmredzami būtu pretrunā LESD noteikumu par konkurenci mērķiem, kas it īpaši paredz aizsargāt patērētājus no nepamatota cenu pieauguma konkurentu kolūzijas dēļ. Līdz ar to nav nekāda pamata pieņemt, ka šāda kolūzija šajā gadījumā varētu būt likumīga, aizbildinoties, ka paņēmiena patenti ir tikuši apstrīdēti, lai gan šo patentu aizstāvība valstu tiesās, pat piepildoties *Lundbeck* vislabvēlīgākajam scenārijam, nebūtu novedusi pie tādiem pašiem konkurencei un it īpaši patērētājiem nelabvēlīgiem rezultātiem. Katrā ziņā, Vispārējā tiesa uzsver, pat ja ierobežojumi, kas ietverti strīdīgajos nolīgumos, potenciāli ietilptu *Lundbeck* patenta piemērošanas jomā tādā ziņā, ka tos varētu panākt arī tiesvedības ceļā, runa būtu tikai par iespējamību brīdī, kad strīdīgie nolīgumi tika noslēgti. Fakts, ka šī neskaidrība saistībā ar to, vai ar ģenērisko uzņēmumu produktiem tiek vai netiek pārkāpti patenti, un saistībā ar *Lundbeck* patenta spēkā esamību tika aizstāta ar pārliecību, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi strīdīgo nolīgumu darbības laikā tirgū neienāks, šajā gadījumā pats par sevi ir uzskatāms par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, jo šāds rezultāts ir iegūts, izmantojot apgriezto maksājumu.

Visbeidzot Vispārējā tiesa konstatē, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi ir īstenojuši būtiskus centienus, lai sagatavotu savu ienākšanu tirgū, un ka tiem nav bijis nolūka atteikties no šiem centieniem *Lundbeck* patenta dēļ. Protams, pastāvēja neskaidrība jautājumā par to, vai viņu produktus kāda kompetentā tiesa nevarētu galu galā pasludināt par tādiem, ar kuriem tiek pārkāpti patenti. Tomēr apstrīdētajā lēmumā ir pierādīts, ka ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir bijušas reālas izredzes tiesvedības gadījumā gūt pozitīvu iznākumu. Tādējādi, noslēdzot strīdīgos nolīgumus, to puses ar ievērojamu apgriezto maksājumu palīdzību šo neskaidrību ir aizstājušas ar pārliecību, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi tirgū neienāks, tādējādi šo nolīgumu darbības laikā novēršot jebkādu, pat potenciālu, konkurenci tirgū.

3. NAUDAS SODA APMĒRA APRĒĶINĀŠANA

2016. gada 28. jūnija spriedumā **Portugal Telecom/Komisija** (T-208/13, [EU:T:2016:368](#)) un 2016. gada 28. jūnija spriedumā **Telefónica/Komisija** (T-216/13, pārsūdzēts ⁴¹, [EU:T:2016:369](#)) Vispārējai tiesai bija jālemj arī par pārdošanas apjoma vērtības noteikšanu, kas jāņem vērā uzliekamā naudas soda apmēra aprēķināšanā ⁴². Prasītājas apgalvoja, ka no aprēķina esot jāizslēdz pārdošanas apjoms, kas realizēts tādos tirgos vai attiecībā uz tādiem pakalpojumiem, kuriem nav potenciālas konkurences un kuri neietilpst strīdīgās nekonkurēšanas klauzulas piemērošanas jomā.

Šajā ziņā, lai gan Komisija apgalvoja, ka, ņemot vērā ļoti plašo nekonkurēšanas klauzulas piemērošanas jomu, tai nebija jāanalizē potenciālā konkurence starp pusēm attiecībā uz katru no pakalpojumiem, kurus norādījušas prasītājas saistībā ar naudas soda apmēra aprēķinam vērā ņemamā pārdošanas apjoma vērtības noteikšanu, Vispārējā tiesa spriež, ka šāda argumentācija nav atbalstāma. Minētā klauzula saskaņā ar tās formulējumu ir piemērojama "visiem projektiem telekomunikāciju nozarē, kuri var tikt uzskatīti par konkurējošiem ar otru pusi līberijas tirgū". Turklāt, kā norāda Vispārējā tiesa, naudas soda aprēķināšanas mērķiem Komisija izmantoja to darbību ietvaros veikto pārdošanas apjoma vērtību, kas tās skatījumā ietilpst klauzulas piemērošanas jomā, un neizmantoja pārdošanas apjomus, kas atbilst jau uzsāktajām darbībām, kuras atbilstoši klauzulas formulējumam ir izslēgtas no tās piemērošanas jomas. Tātad pārdošanas apjomi, kas atbilst darbībām, kuras nevar tikt uzskatītas par konkurējošām ar otras puses darbībām klauzulas piemērošanas laikā un kuras atbilstoši klauzulas formulējumam tāpat ir izslēgtas no tās piemērošanas jomas, arī būtu jāizslēdz no naudas soda apmēra aprēķina. No tā izriet, ka, kaut arī Komisijai nebija jāizvērtē potenciāla konkurence attiecībā uz katru no prasītāju norādītajiem pakalpojumiem pārkāpuma konstatēšanas mērķiem, tomēr tai esot bijis jāpārbauda, vai prasītājas pamatoti apgalvoja, ka attiecīgo pakalpojumu pārdošanas apjoma vērtība būtu jāizslēdz no naudas soda apmēra aprēķina tādēļ, ka starp pusēm nepastāvēja potenciāla konkurence attiecībā uz šiem pakalpojumiem.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka Komisijai ir jānovērtē iecerētā ietekme uz attiecīgo uzņēmumu, it īpaši ņemot vērā apgrozījumu, kas atspoguļo šī uzņēmuma patieso ekonomisko situāciju laikposmā, kurā ticis izdarīts pārkāpums. Nosakot naudas soda apmēru, ir iespējams ņemt vērā gan uzņēmuma kopējo apgrozījumu, gan arī tikai daļu no šī apgrozījuma, ko veido preces, attiecībā uz kurām izdarīts pārkāpums, un tādējādi ietver norādi uz pārkāpuma apmēru. Šādā kontekstā, Vispārējā tiesa norāda, 2006. gada pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai 13. punkta mērķis ir uzņēmumam uzliktā naudas soda apmēra aprēķinā kā sākumpunktu izmantot apmēru, kas atspoguļo pārkāpuma ekonomisko ietekmi un šī uzņēmuma nozīmi pārkāpumā. Līdz ar to minēto pamatnostādņu 13. punktā paredzētais pārdošanas apjoma vērtības jēdziens ietver pārdošanas apjomu, kas realizēts tirgū, ko skar Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) izdarīts pārkāpums, un nav jānosaka, vai šos pārdošanas apjomus faktiski ir ietekmējis šis pārkāpums. Taču šis jēdziens nevar tikt paplašināts tiktāl, lai tajā ietvertu attiecīgā uzņēmuma pārdošanas apjomu, kas tieši vai netieši neietilpst pārmestās aizliegtās vienošanās perimetrā.

Kā norāda Vispārējā tiesa, Komisijai nevar tikt prasīts, lai, pastāvot ierobežojumam mērķa dēļ, tā pēc savas ierosmes izvērtētu potenciālu konkurenci attiecībā uz visiem tirgiem un pakalpojumiem, kas ietilpst pārkāpuma piemērošanas jomā. Izraudzītais risinājums nozīmē nevis to, ka Komisijai naudas soda apmēra noteikšanā būtu uzlikts pienākums, kas tai nav jāpilda LESD 101. panta piemērošanas vajadzībām attiecībā uz pārkāpumu, kuram ir pretkonkurences mērķis, bet gan to, ka ir jānosaka sekas, kas izriet no apstākļa,

41 | Lieta C-487/16 P, **Telefónica/Komisija**.

42 | Skat. arī iepriekš pārskatu par šiem spriedumiem nodaļā "Vispārīgi jautājumi – 5. Neierobežota kompetence" un nodaļā "Jauninājumi LESD 101. panta jomā – 2. Ierobežojums mērķa dēļ – a) Nekonkurēšanas klauzula".

ka pārdošanas apjoma vērtībai ir jābūt tieši vai netieši saistītai ar pārkāpumu pamatnostādņu 13. punkta izpratnē un ka tā nevar ietvert pārdošanas apjomu, kas tieši vai netieši neiekļaujas pārkāpuma, par ko ir paredzēts sods, perimetrā. Šajā lietā, ņemot vērā strīdīgās klauzulas formulējumu un faktu, ka prasītājas apgalvojušas faktus nolūkā pierādīt, ka noteiktu minēto pakalpojumu pārdošanas apjoma vērtība būtu jāizslēdz no naudas soda aprēķina sakarā ar jebkādas konkurences neesamību starp pusēm, Komisijai šie fakti esot bijuši jāizvērtē. Tādējādi Komisijai esot bijuši jānosaka pakalpojumi, attiecībā uz kuriem puses nebija potenciālas konkurences stāvoklī Ibeijas tirgū. Tikai pamatojoties uz šādu faktisku un juridisku analīzi, būtu bijis iespējams noteikt ar pārkāpumu tieši vai netieši saistītos pārdošanas apjomus, kuru vērtībai būtu bijis jābūt sākumsummai naudas soda apmēra aprēķināšanā.

2016. gada 19. janvāra spriedumā **Toshiba/Komisija** (T-404/12, pārsūdzēts ⁴³, [EU:T:2016:18](#)) ⁴⁴ un 2016. gada 19. janvāra spriedumā **Mitsubishi Electric/Komisija** (T-409/12, [EU:T:2016:17](#)) Vispārējā tiesa tostarp sniedza precizējumus par naudas soda pamatsummas apmēra noteikšanu gadījumā, kad uzņēmums aizliegtās vienošanās īstenošanā piedalās ar kopuzņēmuma starpniecību. Atsauces gadā prasītājas strīdīgās aizliegtās vienošanās īstenošanā bija piedalījušās ar kopuzņēmuma starpniecību, kas tām piederēja vienādās daļās kopā ar citu dalībnieku. Lai novērstu prettiesiskumu, kura dēļ tika atcelts Komisijas lēmums, ko tā sākotnēji bija pieņēmusi saistībā ar šo aizliegto vienošanos, Komisija izvēlējās aprēķināt hipotētisku sākumsummu attiecībā uz kopuzņēmumu, pamatojoties uz tā apgrozījumu atsauces gadā, un sadalīt to starp abiem akcionāriem proporcionāli to attiecīgo preču pārdošanas apjomam pēdējā pilnajā gadā pirms kopuzņēmuma izveidošanas.

Vispārējā tiesa uzskata, ka Komisija ir pamatoti izvēlējusies attiecībā uz kopuzņēmumu noteikt hipotētisku sākumsummu un to sadalīt starp tā akcionāriem, jo minētais uzņēmums bija patstāvīgs kopuzņēmums, kas bija no saviem akcionāriem atsevišķa vienība, lai gan tie to kontrolēja kopīgi. Šādos apstākļos fakts, ka apstrīdētajā lēmumā naudas sodi, ņemot vērā kopuzņēmuma likvidāciju, tika uzlikti tikai akcionāriem, nenozīmē, ka Komisijai bija mākslīgi jāsadala kopuzņēmuma apgrozījuma rādītāji. Runājot par argumentu, ka apgrozījums bija jāsadala divu kopuzņēmuma akcionāru starpā atbilstoši to kapitāldaļu turējuma proporcijai nevis atbilstoši to pārdošanas apjomam pēdējā gadā pirms kopuzņēmuma izveidošanas, Vispārējā tiesa uzskata, šis arguments nav atbalstāms. Šajā ziņā Vispārējā tiesa arī apstiprina Komisijas izvēli sadalīt sākumsummu starp akcionāriem atbilstoši to pārdošanas apjomam pēdējā gadā pirms kopuzņēmuma izveidošanas, jo šie dati apliecina abu akcionāru faktiski nevienlīdzīgo stāvokli tirgū kopuzņēmuma izveidošanas brīdī, lai arī līdzdalības kapitālā apmēru varēja pamatot vai ietekmēt apstākļi, kas nav saistīti ar tirgu. Vispārējā tiesa uzskata, ka izskatāmās lietas apstākļos šāda izvēle neveido nevienlīdzīgu attieksmi salīdzinājumā ar citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem.

Lūgta izvērtēt arī prasītāju argumentu, ka Komisija, aprēķinādama tām uzliktā naudas soda apmēru tādā pašā veidā, kādā tā aprēķinājusi Eiropas ražotāju naudas sodu apmēru, esot pārkāpusi samērīguma principu, Vispārējā tiesa atgādina, ka, ja pārkāpumu ir izdarījuši vairāki uzņēmumi, tā smagums ir jāizvērtē attiecībā uz katra uzņēmuma dalību. Fakts, ka uzņēmums nav piedalījies visās aizliegto vienošanos veidojošajās sastāvdaļās vai ka šim uzņēmumam ir bijusi nebūtiska loma tajos aspektos, kuros tas ir piedalījies, ir jāņem vērā saistībā ar pārkāpuma smaguma vērtējumu un naudas soda apmēra noteikšanu. Šādu apsvērumu kontekstā Vispārējā tiesa norāda, ka šajā lietā Japānas uzņēmumu, tostarp prasītāju, bezdarbība bija priekšnosacījums, lai projektu, kas saistīts ar gāzes izolācijas slēgiekārtām, sadalīšana EEZ varētu tikt īstenota starp Eiropas ražotājiem saskaņā ar noteikumiem, par kuriem šajā ziņā panākta vienošanās. Tādējādi, ievērojot savas

43| Lieta C-180/16 P, **Toshiba/Komisija**.

44| Skat. arī iepriekš pārskatu par šo spriedumu nodaļā "Vispārīgi jautājumi – 1. Tiesības uz aizstāvību".

saistības, Japānas uzņēmumi piedalījās pārkāpumā tādā apmērā, kas nodrošināja tā funkcionēšanu kopumā. Līdz ar to, Vispārējā tiesa secina, prasītāju līdzdalība pārkāpumā ir pielīdzināma Eiropas uzņēmumu līdzdalībai.

IV. VALSTS ATBALSTS

PIEŅEMAMĪBA

1. APSTRĪDAMS TIESĪBU AKTS

2016. gada 9. marta rīkojumā **Port autonome du Centre et de l'Ouest u.c./Komisija** (T-438/15, [EU:T:2016:142](#)) Vispārējai tiesai bija iespēja atgādināt, kādos gadījumos Komisijas vēstule procedūrā saistībā ar pastāvošu atbalstu ir apstrīdams tiesību akts LESD 263. panta izpratnē. Strīdīgā vēstule tika nosūtīta Regulas (EK) Nr. 659/1999 ⁴⁵ 17. panta 1. punktā paredzētās sadarbības posmā starp konkrēto dalībvalsti un Komisiju. Prasītāju ieskatā vēstulē esot bijis ietverts lēmums, ar kuru konstatēts ar iekšējo tirgu nesaderīgs pastāvošs atbalsts, kas izrietot no Beļģijas ostu atbrīvojuma no uzņēmumu ienākuma nodokļa.

Kā norāda Vispārējā tiesa, tā kā atbilstīgu pasākumu ierosināšana nav apstrīdams akts, *a fortiori* vēl pirms šādu atbilstīgu pasākumu ierosināšanas izdoti sagatavojoši akti, piemēram, strīdīgā vēstule, arī nav akti, kas rada saistošas juridiskās sekas. Tā šajā ziņā atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja runa ir par aktiem vai lēmumiem, kuru izstrāde notiek vairākos posmos, tostarp iekšējās procedūras ietvaros, principā apstrīdami akti ir tikai tie pasākumi, kuros galīgā veidā noteikta iestādes nostāja šīs procedūras beigās, neiekļaujot starppasākumus, kuru mērķis ir sagatavot galīgo lēmumu. Tas tā acīmredzami nav aplūkojamajā gadījumā attiecībā uz strīdīgo vēstuli, ņemot vērā, ka no šīs vēstules satura skaidri izriet, ka tajā ir runa par Komisijas "sākotnējo nostāju" un ka tā rezultātā Komisija varētu būt spiesta virzīties uz nākamo procesa posmu, proti, iesniegt oficiālus ierosinājumus par atbilstīgiem pasākumiem, kas jāveic attiecīgajai dalībvalstij. ņemot vērā šos apsvērumus, Vispārējā tiesa secina, ka strīdīgā vēstule nav akts ar galīgām juridiskajām sekām, attiecībā uz kuru varētu celt prasību par tiesību akta atcelšanu, pamatojoties uz LESD 263. pantu.

2. INDIVIDUĀLS SKĀRUMS

Lietās, kurās taisīts 2016. gada 4. februāra spriedums **Heitkamp BauHolding/Komisija** (T-287/11, pārsūdzēts ⁴⁶, [EU:T:2016:60](#)) un 2016. gada 4. februāra spriedums **GFKL Financial Services/Komisija** (T-620/11, pārsūdzēts ⁴⁷, [EU:T:2016:59](#)), Vispārējā tiesa tostarp precizēja individuāla skārumsa jēdzienu LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē ⁴⁸. Lietās tika izskatīts Komisijas lēmums, ar kuru kā nesaderīgs ar iekšējo tirgu tika atzīts valsts atbalsts, ko Vācijas Federatīvā Republika īstenojusi grūtībās nonākušu uzņēmumu pārstrukturēšanas klauzulas formā, kas ir paredzēta likumā par uzņēmumu ienākuma nodokli. Šī klauzula

45] Padomes 1999. gada 22. marta Regula (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108.] panta piemērošanai (OV 1999, L 83, 1. lpp.).

46] Lietas C-203/16 P, **Andres (Heitkamp BauHolding maksātspēja)/Komisija** un C-208/16 P, **Vācija/Komisija**.

47] Lietas C-209/16 P, **Vācija/Komisija** un C-219/16 P, **GFKL Financial Services/Komisija**.

48] Skat. arī turpinājumā pārskatu par šiem spriedumiem nodaļā "Selektivitāte – Nodokļu atbalsts".

grūtībās nonākušiem uzņēmumiem, kuriem notikusi būtiska akcionāru struktūras maiņa, ļāva zaudējumus pārnest uz nākamajiem taksācijas gadiem.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskata, ka principā nav pieņemama uzņēmuma prasība atcelt Komisijas lēmumu, ar kuru tiek aizliegta nozares atbalsta shēma, ja šis lēmums skar to tikai tāpēc, ka šis uzņēmums pieder pie attiecīgās nozares un ir potenciāls minētā atbalsta saņēmējs. Savukārt tad, ja šis Komisijas lēmums skar tādu personu grupu, kas ir identificētas vai identificējamās šā akta pieņemšanas brīdī, ņemot vērā šīs grupas locekļus raksturojošus kritērijus, šis akts var šīs personas skart individuāli, jo tās pieder pie ierobežota uzņēmēju loka. Līdz ar to uzņēmums, kas, kā prasītājas, ir ieguvis tiesības veikt tādu nodokļa uzkrājumu atbilstoši valsts tiesiskajam regulējumam, kas atzīts par valsts atbalstu ar lēmumu, ar ko aizliedz nozares atbalsta shēmu, jāuzskata par tādu, kurš ietilpst slēgtajā uzņēmēju lokā, kuri tika identificēti vai kurus viegli var identificēt šī lēmuma pieņemšanas brīdī sprieduma **Plaumann/Komisija**⁴⁹ izpratnē. Šis secinājums nevar tikt atspēkots ar to, ka pēc Komisijas lēmuma uzsākt formālo izmeklēšanas procedūru un vēlāk arī pēc lēmuma, ar ko aizliedz nozares atbalsta shēmu, pieņemšanas valsts iestādes ir veikušas pasākumus, kuru mērķis bija atstāt nepiemērotu valsts tiesisko regulējumu šajā lietā.

ADMINISTRATĪVAIS PROCESS

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 1. marta spriedums **Secop/Komisija** (T-79/14, [EU:T:2016:118](#)), Vispārējā tiesā tika celta prasība par Komisijas lēmumu, ar kuru kā saderīgs ar iekšējo tirgu tika atzīts atbalsts, ko Itālijas Republika valsts garantijas veidā piešķīrusi *ACC Compressors SpA*⁵⁰. Komisija iepriekš koncentrācijas kontroles procedūrā bija nolēmusi necelt iebildumus pret to, ka prasītājas meitasuzņēmums iegādājās *ACC Austria GmbH*, kāda *ACC Compressors* meitasuzņēmuma, aktīvus. Vispārējā tiesā prasītāja tostarp apgalvoja, ka tai nav bijusi iespēja paust savu viedokli saistībā ar valsts atbalsta procedūru, kas uzsākta par labu *ACC Compressors*, savukārt *ACC Compressors* esot bijusi iespēja koncentrācijas kontroles procedūras ietvaros iebilst pret to, ka prasītāja atpērk *ACC Austria* aktīvus. Tādējādi, tās ieskatā, tiekot pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka gan saistībā ar valsts atbalsta procedūru, gan saistībā ar koncentrācijas kontroles procedūru attiecīgo uzņēmumu konkurentiem nav tiesību tikt automātiski iesaistītiem procedūrā, un it īpaši tas attiecas uz procedūras pirmo posmu, kurā Komisija veic sākotnējo izvērtēšanu par attiecīgo atbalstu vai paziņoto koncentrāciju. Savukārt *ACC Compressors* nostāja koncentrācijas kontroles procedūrā bija ne tikai konkurējošā uzņēmuma *Secop Austria* nostāja, bet arī "citas iesaistītās puses" nostāja Regulas (EK) Nr. 802/2004⁵¹ 11. panta b) punkta izpratnē. Kā *ACC Austria* mātesuzņēmums, kura visi aktīvi bija jāpārdod, tas bija jāpielīdzina minēto aktīvu pārdevējam un tāpēc tam bija puses, kas iesaistīta koncentrācijas projektā, statuss. Atšķirībā no koncentrācijas projekta pušu konkurentiem ieinteresētajām personām ir tiesības jebkurā procedūras stadijā, ieskaitot iepriekšējas izskatīšanas stadiju, paust savus uzskatus. Līdz ar to ir jākonstatē, ka prasītājas situācija procedūrā valsts atbalsta jomā, kuras rezultātā tika pieņemts apstrīdētais lēmums, atšķiras no *ACC Compressors* situācijas koncentrācijas kontroles procedūrā, jo *ACC Compressors* bija tiesības tikt uzklaustītai pirms lēmuma pieņemšanas. Tāpēc tas, ka Komisija pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas nedeļa prasītājai iespēju paust viedokli, nav uzskatāms par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu.

49 | 1963. gada 15. jūlija spriedums (25/62, [EU:C:1963:17](#)).

50 | Skat. arī turpinājumā pārskatu par šo spriedumu nodaļā "Ar iekšējo tirgu saderīgs valsts atbalsts".

51 | Komisijas 2004. gada 21. aprīļa Regula (EK) Nr. 802/2004, ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV 2004, L 133, 1. lpp.).

Lūgta izvērtēt arī Komisijas iespēju citiem mērķiem izmantot informāciju, kas saņemta koncentrācijas kontroles procedūrā. Vispārējā tiesa vispirms uzsver, ka saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 139/2004 ⁵² 17. panta 1. punktu informācija, kas iegūta, piemērojot minēto regulu, var tikt izmantota vienīgi informācijas pieprasījuma, kontroles vai uzklausišanas mērķiem. Tomēr šāda informācija ir uzskatāma par norādēm, kas vajadzības gadījumā var tikt ņemtas vērā, lai pamatotu procedūras uzsākšanu, balstoties uz citu juridisko pamatu. Šajā lietā, Vispārējā tiesa atzīmē, prasītāja nepārmēt Komisijai procedūras neuzsākšanu valsts atbalsta jomā, pamatojoties uz informāciju, kas iegūta koncentrācijas kontroles procedūrā, bet pārmēt tai, ka tā nav ņēmusi vērā šo informāciju jau notiekošā procedūrā saistībā ar atbalstu. Tāpēc, Vispārējā tiesa secina, Komisijai bija vismaz tiesības procedūrā valsts atbalsta jomā prasīt iesniegt informāciju vai dokumentus, par ko tā ir uzzinājusi koncentrācijas kontroles procedūrā, ja šādai informācijai vai šiem dokumentiem ir nozīme attiecīgā atbalsta pārbaudē. Vispārējā tiesa turklāt norāda, ka Komisijai principā ir jānovērš pretrunas, kādas var rasties, īstenojot dažādas Savienības tiesību normas. No tā izriet, ka, pieņemot lēmumu par valsts atbalsta saderību, Komisijai ir jāņem vērā tādas koncentrācijas sekas, ko tā izvērtē citā procedūrā. Tāpēc vajadzības gadījumā Komisijai var būt jāuzdod jautājums attiecīgajai dalībvalstij, lai iegūtu attiecīgo informāciju procedūrā valsts atbalsta jomā. Tā kā attiecīgajai informācijai nebija nozīmes, lai novērtētu strīdīgā atbalsta saderību ar iekšējo tirgu, šāda pienākuma šajā gadījumā nebija.

PRIEKŠROCĪBAS JĒDZIENS

1. PIERĀDĪŠANAS PIENĀKUMS

2016. gada 26. maija spriedumā **Francija un IFP Énergies nouvelles/Komisija** (T-479/11 un T-157/12, pārsūdzēts ⁵³, [EU:T:2016:320](#)) Vispārējā tiesa sprieda par tāda lēmuma tiesiskumu, ar kuru Komisija kā valsts atbalstu kvalificēja Itālijas Republikas netiešu un neierobežotu garantiju, kas dota *Institut français du pétrole (IFP)*, piešķirot tam publisko tiesību organizācijas, kas nodarbojas ar rūpnieciskiem un komerciāliem jautājumiem (*EPIC*), statusu. Vispārējai tiesai it īpaši bija jāizvērtē jautājums, vai Komisija bija pamatoti secinājusi, ka šī garantija radīja *IFP Énergies nouvelles (IFPEN)* selektīvu priekšrocību, kas ir viens no valsts atbalstu veidojošajiem elementiem LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa iesākumā norāda, ka Komisijas izvēlētajā metode, lai noteiktu, vai *IFPEN* tika sniegtas saimnieciska rakstura priekšrocības, kuras tā guvusi no *EPIC* statusa, nozīmēja pārbaudīt priekšrocības, kas *IFPEN* radušās attiecībās ar tās kreditoriem. Kā uzskata Vispārējā tiesa, šī metode nav tiesiski kļūdaina. Pirmkārt, garantija ir papildu saistības, kas nevar tikt izskatītas atsevišķi no pienākuma, pie kura tās ir piesaistītas. Otrkārt, garantijas, kas ir apstrīdētā lēmuma priekšmets, īpatnība ir tā, ka tā ir piesaistīta tās saņēmēja uzņēmuma statusam. Šādas īpatnības dēļ šī garantija varēja ietekmēt tās saņēmēja uzņēmuma kreditoru priekšstatus. Tādējādi no valsts garantijas, kas raksturīga tās saņēmēja uzņēmuma statusam, izrietošās priekšrocības materializējas attiecībās, kas saista šo uzņēmumu ar tās kreditoriem. To veido labvēlīgāka attieksme, kādu šie kreditori velta saņēmējam uzņēmumam.

Taču šajā lietā šīs metodes piemērošanai ir būtiskas nepilnības. Pirmām kārtām, apstrīdētajā lēmumā nav minēts neviens elements, kas apliecinātu, ka pastāv tāds fenomens kā cenu samazinājums, ko to piegādātāji nodrošina uzņēmumiem, kuriem ir valsts garantija, tādējādi Komisija patiesībā ir tikai apgalvojusi, ka ir notikusi cenu samazināšana. Turklāt Komisija centās noteikt šī cenu samazinājuma vērtību, izmantojot

52 | Padomes 2004. gada 20. janvāra Regula (EK) Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV 2004, L 24, 1. lpp.).

53 | Lieta C-438/16 P, Komisija/Francija.

rādītāju, ar kuru nevarēja tikt mērīts pats cenu samazinājums, bet tikai tās garantijas vērtība, ko tā uzskatīja par līdzvērtīgu *IFPEN* saņemtajai garantijai. Otrām kārtām, runājot par *IFPEN* attiecībām ar saviem klientiem, no apstrīdētā lēmuma izriet, ka Komisija priekšrocības, kuras *IFPEN* varēja būt guvusi no valsts garantijas *EPIC* statusa dēļ, ir definējusi kā nesamaksātu prēmiju, kas atbilst saistību izpildes garantijai. Taču tā nesniedz nevienu pierādījuma elementu, kas varētu apstiprināt pieņēmumu, kuri veido tās argumentāciju, pamatoto vai tikai ticamo raksturu. Tādējādi ir jākonstatē, ka Komisija nav definējusi priekšrocības, kuras *IFPEN* varētu būt guvusi no attiecīgās garantijas tās attiecībās ar saviem klientiem. Turklāt, kā uzver Vispārējā tiesa, apstrīdētajā lēmumā norādītais pamatojums par šo aspektu ir neskaidrs un nekonsekvents un tāpēc neatbilst LESD 296. panta prasībām.

Šajā lietā Vispārējai tiesai vēl bija iespēja precizēt sprieduma **Francija/Komisija**⁵⁴ tvērumu, kurā Tiesa ir atzinusi, ka pastāv vienkārša prezumpcija, saskaņā ar kuru uzņēmumam, uz kuru nav attiecināmas parastās sanācijas un likvidācijas procedūras, piešķirts netiešs un neierobežots valsts galvojums uzlabo tā finansiālo situāciju, samazinot izmaksas, kas parastā gadījumā rastos tā budžetam. Tomēr iespēja izmantot prezumpciju kā pierādījuma veidu ir atkarīga no to pieņēmumu ticamības, uz kuriem tā ir balstīta. Komisija nevar balstīties tikai uz minēto prezumpciju, lai noteiktu priekšrocību esamību attiecībās starp publisku pētniecības organizāciju, kurai piešķirts netiešs un neierobežots valsts galvojums, no vienas puses, un piegādātājiem un klientiem, no otras puses, ciktāl šīs prezumpcijas piemērošana attiecas tikai uz attiecībām, kas ietver finansējuma darbību, aizdevumu vai – plašākā nozīmē – kredītu, ko izsniedzis šādas publiskas organizācijas kreditors.

2. PRIVĀTĀ KREDITORA KRITĒRIJS

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 16. marta spriedums **Frucona Košice/Komisija** (T-103/14, pārsūdzēts⁵⁵, [EU:T:2016:152](#)) Vispārējā tiesā tika celta prasība atcelt lēmumu, ar kuru Komisija kā nesaderīgu ar iekšējo tirgu bija atzinusi valsts atbalstu, ko Slovērijas Republika bija piešķīrusi prasītājam kā nodokļu parāda daļēju norakstīšanu izlīguma procedūrā. Šajā spriedumā Vispārējai tiesai it īpaši bija iespēja atgriezties pie valsts atbalsta jēdziena vērtēšanas atbilstoši privātā kreditora kritērijam, kā arī pie pierādīšanas pienākuma šajā kontekstā.

Vispirms Vispārējā tiesa norāda – tas, ka kreditors, kas ir publisko tiesību subjekts, piešķir tam parādā esošam uzņēmumam maksājuma atvieglojumus, ir uzskatāms par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, ja, ņemot vērā tādējādi piešķirto ekonomisko priekšrocību apmēru, atbalstu saņemošais uzņēmums acīmredzami nebūtu saņēmis salīdzināmus atvieglojumus no publiskā kreditora situācijai pēc iespējas tuvāk esoša privātā kreditora, kurš cenšas panākt tam pienākošos summu samaksu no finanšu grūtībās nonākušā debitora. Šādu vērtējumu principā var izdarīt, piemērojot privātā kreditora kritēriju, kurš, kad tas ir piemērojams, ir viens no faktoriem, kas Komisijai ir jāņem vērā, lai konstatētu šāda atbalsta esamību. Komisijai ir jāveic visaptverošs vērtējums, ņemot vērā visus šajā lietā atbilstošos lietas apstākļus, kas tai ļauj noteikt, vai saņēmais uzņēmums acīmredzami nebūtu varējis iegūt salīdzināmus atvieglojumus no šāda privātā kreditora. Gadījumā, ja vidēji piesardzīgam un rūpīgam privātajam kreditoram, kas ir vietējās nodokļu pārvaldes situācijai pēc iespējas tuvākā situācijā, lai panāktu tam pienākošos summu samaksu, ir jāizdara izvēle starp vairākām procedūrām, šādam kreditoram ir jāizvērtē katras minētās procedūras priekšrocības un trūkumi, lai noteiktu visizdevīgāko risinājumu. Tā lēmuma pieņemšanas procesu – kuru ietekmē virkne faktoru, kā, piemēram, nodrošināta hipotekārā kreditora vai parasta kreditora statuss, tā rīcībā esošā

54| 2014. gada 3. aprīļa spriedums (C-559/12 P, [EU:C:2014:217](#)).

55| Lieta C-300/16 P, *Komisija/Frucona Košice*.

iespējamā nodrošinājuma apmērs un raksturs, tā veiktais novērtējums par uzņēmuma sanācības iespējām, kā arī ienākumi, ko tas iegūs likvidācijas gadījumā, tāpat arī risks, ka šie zaudējumi varētu vēl pieaugt – arī būtiski var ietekmēt tādu procedūru ilgumu, ar kurām tiek atlikta parāda summu atgūšana un tādējādi ilgu procedūru gadījumā tostarp ietekmēt to vērtību.

Turpinājumā, runājot par pierādīšanas pienākumu, pēc analogijas ar Tiesas judikatūru saistībā ar privātā ieguldītāja kritērija piemērojamību Vispārējā tiesa spriež, ka ir jāuzskata, ka, ja dalībvalsts administratīvajā procesā atsaucas uz privātā kreditora kritēriju, tai šaubu gadījumā ir jāpārliecina, un ar objektīviem un pārbaudāmiem pierādījumiem jāpierāda, ka īstenotais pasākums izriet no tās privātā tirgus dalībnieka statusa. Tomēr no šīs judikatūras neizriet, ka tad, kad attiecīgā dalībvalsts neatsaucas uz privātā kreditora kritēriju un uzskata, ka konkrētais pasākums ir valsts atbalsts, Komisija šī iemesla dēļ vien var atteikties no minētā kritērija pārbaudes vai to uzskatīt par nepiemērojamu. Gluži pretēji, uz privātā kreditora kritēriju var atsaukties arī atbalsta saņēmējs, turklāt jāprecizē, ka šaubu gadījumā tam ir jāpārliecina, un ar objektīviem un pārbaudāmiem pierādījumiem jāpierāda, ka īstenotais pasākums veikts, attiecīgajai dalībvalstij rīkojoties kā saimnieciskās darbības subjektam.

Visbeidzot Vispārējā tiesa atgādina, ka jau ir ticis nospriests, ka privātā kreditora kritērija piemērojamība ir atkarīga nevis no tā, kādā veidā tikusi piešķirta priekšrocība, bet no pasākuma kvalifikācijas, un izšķirošs elements šajā ziņā ir jautājums, vai attiecīgais pasākums ir atbilstis ekonomiskās racionalitātes kritērijam. Turklāt Vispārējā tiesa uzskata, ka šajā lietā apstāklis vien, ka privātajam kreditoram nebija pieejama kāda cita procedūra, kas nav procedūra, saskaņā ar kuru tika noteikts strīdīgais pasākums, proti, nodokļu piedziņas procedūra, netraucē veikt privātā kreditora kritērija analīzi. Proti, šis apstāklis netraucē pārbaudīt vietējās nodokļu pārvaldes pieņemtā lēmuma izvēlēties izlīguma procedūru ekonomisko racionalitāti.

2016. gada 15. septembra spriedumā **FIH Holding un FIH Erhvervsbank/Komisija** (T-386/14, pārsūdzēts ⁵⁶, [EU:T:2016:474](#)) Vispārējai tiesai bija jāspriež par prasību, kas bija celta par Komisijas lēmumu, ar kuru kā saderīgs ar iekšējo tirgu tika atzīts atbalsts, ko Dānijas Karaliste piešķirusi *FIH Erhvervsbank A/S* un kas izpaudies kā tās samazinātas vērtības aktīvu nodošana jaunam meitasuzņēmumam un vēlāka to atpirkšana, ko ir veikusi Dānijas iestāde, kuras uzdevums ir garantēt finanšu stabilitāti. Saskaņā ar apstrīdēto lēmumu *FIH Erhvervsbank* labā veiktie pasākumi uzskatāmi par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, jo Komisija uzskatījusi, ka aplūkotie pasākumi neatbilda privāta tirgus ekonomikas dalībnieka principam. Prasītājas šo secinājumu apstrīdēja. To ieskatā Komisija ir nepareizi uzskatījusi, ka līdzvērtīgos apstākļos neviens tirgus ekonomikas dalībnieks nebūtu veicis ieguldījumus.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms uzsver, ka, lai novērtētu, vai valsts pasākums ir atbalsts LESD 107. panta izpratnē, ir jānosaka, vai atbalstu guvušais uzņēmums saņem ekonomisku priekšrocību, kuru tas nebūtu saņēmis parastos tirgus apstākļos. Tādējādi, lai noskaidrotu, vai valsts iestāžu intervencei uzņēmuma kapitālā ir valsts atbalsta pazīmes, ir jānovērtē, vai līdzīgos apstākļos privāts ieguldītājs, kura lielums ir salīdzināms ar tādu organizāciju lielumu, kas pārvalda publisko sektoru, varētu būt spiests veikt attiecīgo pasākumu. Tomēr, Vispārējā tiesa precizē, ja runa ir par valsts parādu atgūšanu, nav jāpārbauda, vai attiecīgās organizācijas, kas pārvalda publisko sektoru, ir rīkojušās kā publisko tiesību ieguldītāji, kuru iejaukšanās būtu jāsalīdzina ar tāda privāta ieguldītāja rīcību, kas īsteno strukturālu, globālu vai sektoriālu politiku un ievēro investētā kapitāla ilgtermiņa rentabilitātes perspektīvas. Šīs organizācijas patiesībā ir jāsalīdzina ar privāto kreditoru, kas cenšas piedzīt summas, kuras tam pienākas no finansiālās grūtībās nonākušā debitora. Šādā kontekstā varētu būt racionāli, ka tirgus dalībnieks, kam pieder kapitāldaļas sabiedrībā, kurai tas ir arī piešķīris garantiju, veic pasākumus, kas rada zināmas izmaksas, ja tie ļauj būtiski samazināt vai pat novērst risku zaudēt savu kapitālu un izpildīt garantiju. Konkrētāk, no ekonomikas viedokļa racionāli var būt, ka dalībvalsts piekrīt

56| Lieta C-579/16 P, Komisija/*FIH Holding un FIH Erhvervsbank*.

tādiem pasākumiem kā samazinātas vērtības aktīvu nodošana, ja to izmaksas ir ierobežotas un tie ir saistīti ar samazinātu risku un ja to neveikšanas gadījumā būtu ļoti iespējams, ka tam būs jāsedz zaudējumi, kas ir lielāki nekā minētās izmaksas. Tādējādi, secina Vispārējā tiesa, Komisija, izvērtējot strīdīgos pasākumus atbilstoši privāta tirgus ekonomikas ieguldītāja principam, nevis privāta tirgus ekonomikas kreditora principa gaismā neatkarīgi no rezultāta, pie kāda novestu šī analīze, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

VALSTS LĪDZEKĻU JĒDZIENS

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 10. maija spriedums **Vācija/Komisija** (T-47/15, pārsūdzēts ⁵⁷, [EU:T:2016:281](#)) Vispārējā tiesā tika celta prasība atcelt lēmumu, ar kuru Komisija kā daļēji nesaderīgu ar iekšējo tirgu bija atzinusi valsts atbalstu, kas piešķirts ar noteiktām Vācijas likuma par atjaunojamiem energoresursiem tiesību normām. Vispārējā tiesā Vācijas Federatīvā Republika apgalvoja, ka attiecīgajā lēmumā ir pieļauts LESD 107. panta 1. punkta pārkāpums, jo Komisija esot kļūdaini uzskatījusi, ka ar strīdīgo tiesisko regulējumu ieviestā mehānisma darbība būtu saistīta ar valsts līdzekļiem. Šajā spriedumā Vispārējai tiesai bija iespēja precizēt sprieduma **PreussenElektra** ⁵⁸ tvērumu.

Vispirms Vispārējā tiesa atgādina, ka ar strīdīgo tiesisko regulējumu tiek izveidota atbalsta shēma uzņēmumiem, kas ražo elektroenerģiju no atjaunojamiem energoresursiem (turpmāk tekstā – “EEG elektroenerģija”). Lai finansētu šo atbalsta pasākumu, tajā ir paredzēta “EEG piemaksa”, ko maksā piegādātāji. Šo piemaksu saņem augstsprieguma vai ļoti augsta sprieguma starpreģionālo pārvades sistēmu operatori (turpmāk tekstā – “PSO”), kuru pienākumos ietilpst EEG elektroenerģijas tirdzniecība. PSO uzdevums, kā norāda Vispārējā tiesa, ir pārvaldīt no atjaunojamiem energoresursiem iegūtās elektroenerģijas atbalsta sistēmu un tie ir ar strīdīgo tiesisko regulējumu izveidotās sistēmas darbības centrālais elements. Kā norāda Vispārējā tiesa, šīs sistēmas vadības un pārvaldības uzdevumi seku ziņā ir pielīdzināmi valsts koncesijai. Šīs sistēmas darbībā iesaistītie finanšu līdzekļi, ko veido papildu izmaksas, kuras tiek pārnestas uz galalietotājiem un kuras elektroenerģijas piegādātāji maksā PSO, neplūst tieši no galalietotājiem uz EEG elektroenerģijas ražotājiem, proti, starp autonomiem saimnieciskās darbības subjektiem, bet tam ir nepieciešama starpnieku iejaukšanās. Konkrētāk, tie tiek uzskaitīti atsevišķi un piešķirti tikai atbalsta un kompensācijas shēmu finansēšanai, izslēdzot to izmantojamību jebkādiem citiem nolūkiem. Tāpēc ir jākonstatē, ka šie līdzekļi ir valsts iestāžu dominējošā ietekmē.

Tad Vispārējā tiesa norāda, ka šajā lietā aplūkotie līdzekļi, ko rada EEG piemaksas, tiek iegūti tā sloga dēļ, kurš galu galā ar strīdīgo tiesisko regulējumu tiek uzlikts privāttiesību subjektiem, un netiek apstrīdēts, ka elektroenerģijas piegādātāji no EEG piemaksas izrietošo finanšu slogu praksē pārnes uz galalietotājiem. Tā kā šī piemaksa veido 20 %–25 % no vidusmēra galalietotāja rēķina kopsummas, tās pārvešana uz galalietotājiem ir jāuzskata par sekām, ko paredzējis un plānojis Vācijas likumdevējs. Tas ir slogs, kuru valsts vienpusēji ir uzlikusi saistībā ar savu EEG elektroenerģijas ražotāju atbalsta politiku, tātad sabiedrības interesēs un saskaņā ar objektīvu kritēriju valsts iestādes uzlikts slogs. Līdz ar to, uzskata Vispārējā tiesa, attiecīgās summas, kas tiek iegūtas no EEG piemaksas, ir jā kvalificē kā ar valsts līdzekļiem saistīti līdzekļi, kas ir pielīdzināmi nodoklim.

Vispārējā tiesa turklāt precizē – ja PSO ir struktūras, kuras vairumā gadījumu ir izveidotas kā privāttiesību akciju sabiedrības, papildus ar to pamatdarbību saistītajiem uzdevumiem tām ir uzdots pārvaldīt EEG

57| Lieta C-405/16 P, **Vācija/Komisija**. Jāpiezīmē, ka vairāku saistīto lietu izskatīšana ir apturēta, gaidot apelācijas spriedumu. Tās ir lietas T-103/15, **Flabeg Deutschland/Komisija**, T-108/15, **Bundesverband Glasindustrie u.c./Komisija**, T-109/15, **Saint-Gobain Isover G+H u.c./Komisija**, T-294/15, **ArcelorMittal Ruhrort/Komisija**, T-319/15, **Deutsche Edelstahlwerke/Komisija**, T-576/15, **VIK/Komisija**, T-605/15, **Wirtschaftsvereinigung Stahl u.c./Komisija**, T-737/15, **Hydro Aluminium Rolled Products/Komisija**, T-738/15, **Aurubis u.c./Komisija** un T-743/15, **Vinnolit/Komisija**.

58| 2001. gada 13. marta spriedums, C-379/98, [EU:C:2001:160](#).

elektroenerģijas ražošanas atbalsta shēmu un tās tiek kontrolētas šī uzdevuma izpildē. Šādos apstākļos šo struktūru darbība nav tāda, ko varētu raksturot kā tādu saimnieciskās darbības subjekta darbību, kurš brīvi darbojas tirgū peļņas gūšanas nolūkā, bet gan tāda, kuras robežas ir noteicis likumdevējs. PSO turklāt ir pienākums strīdīgā tiesiskā regulējuma piemērošanas rezultātā iegūtos finanšu līdzekļus pārvaldīt īpašā kopējā kontā, kuru kontrolē valsts institūcijas. Tā ir papildu norāde uz to, ka tie nav vis līdzekļi, kas atbilst parastiem privātajam sektoram piederošiem resursiem. Konkrētāk, runājot par vairākos līmeņos veikto valsts iestāžu kontroli pār PSO, Vispārējā tiesa uzsver, ka šādas stingras kontroles pastāvēšana iekļaujas strīdīgajā tiesiskajā regulējumā paredzētās kopējās struktūras vispārīgajā loģikā un apstiprina secinājumu, ka PSO rīkojas nevis paši uz sava rēķina un brīvi, bet gan kā no valsts līdzekļiem piešķirta atbalsta pārvaldītāji, kas ir pielīdzināmi valsts koncesiju īstenojošai struktūrvienībai.

SELEKTIVITĀTE – NODOKĻU ATBALSTS

2016. gada 4. februāra spriedums **GFKL Financial Services/Komisija** (T-620/11, pārsūdzēts ⁵⁹, [EU:T:2016:59](#)) un 2016. gada 4. februāra spriedums **Heitkamp BauHolding/Komisija** (T-287/11, pārsūdzēts ⁶⁰, [EU:T:2016:60](#)) deva Vispārējai tiesai iespēju atgādināt trīs selektivitātes kritērija analīzes posmus, kas ir jāveic saistībā ar nodokļu atbalstu ⁶¹.

Vispārējā tiesa atgādina, ka, lai valsts nodokļu pasākums tiktu kvalificēts kā "selektīvs", vispirms ir jāidentificē un jāpārbauda kopējā jeb "normālā" piemērojamā nodokļu sistēma attiecīgajā dalībvalstī. Tad tieši saistībā ar šo kopējo vai "normālo" nodokļu sistēmu, otrkārt, ir jānovērtē un jānosaka ar attiecīgo nodokļu pasākumu piešķirtās priekšrocības iespējama selektīvais raksturs, pierādot, ka šis pasākums ir atkāpe no minētās kopējās sistēmas. Pēc šiem diviem pirmajiem pārbaudes posmiem pasākums var tikt kvalificēts kā *prima facie* selektīvs. Tomēr Vispārējā tiesa precizē, ka, treškārt, ir jāpārbauda, vai minētās priekšrocības selektīvais raksturs ir attaisnots ar tādas nodokļu sistēmas raksturu vai vispārējo uzbūvi, kurā tas iekļaujas, un tas ir jāpierāda attiecīgajai dalībvalstij. Apstiprinošas atbildes gadījumā selektivitātes nosacījums nav izpildīts.

Lai pierādītu, ka attiecīgais pasākums selektīvi ir piemērojams noteiktiem uzņēmumiem vai noteiktu preču ražošanai, Komisijai ir jāpierāda, ka ar to tiek ieviesta to uzņēmumu nošķiršana, kuri, ņemot vērā attiecīgās sistēmas mērķi, ir salīdzināmā faktiskā un juridiskā situācijā, bet dalībvalstij, kura ir noteikusi šādu uzņēmumu nošķiršanu tiem uzlikto pienākumu jomā, ir jāpierāda, ka to patiešām pamato attiecīgās sistēmas raksturs un struktūra.

Šajā lietā, runājot par pirmo analīzes posmu, Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, konstatējot, ka pastāv vispārīgāka norma, proti, zaudējumu pārnesšanas noteikums, un konstatējot, ka atsaucies tiesību normu sistēma, kas ieviesta, lai novērtētu apstrīdētā pasākuma selektivitāti, ir zaudējumu atsavināšanas noteikums. Šī pēdējā minētā norma bijusi sistemātiski piemērojama visos gadījumos, kad līdzdalība mainās par 25 % vai vairāk, nešķirojot pēc attiecīgo uzņēmumu rakstura vai īpašībām.

Runājot par otro analīzes posmu, Vispārējā tiesa uzskata, ka Vācijas nodokļa pasākums, kurš kā izņēmums no normas, ar kuru tiek ierobežota iespēja pārnest zaudējumus, kad tiek pirkti 25 % vai vairāk sabiedrības daļu, pie konkrētiem nosacījumiem ļauj pārnest zaudējumus, ja grūtības esoša uzņēmuma pirkšana ir veikta tā sanācības nolūkā, ir *prima facie* selektīvs, jo tas neattiecas uz visiem uzņēmumiem, kuru akcionāru sastāvs

59 | Lietas C-209/16 P, **Vācija/Komisija** un C-219/16 P, **GFKL Financial Services/Komisija**.

60 | Lietas C-203/16 P, **Andres (Heitkamp BauHolding maksātnespēja)/Komisija** un C-208/16 P, **Vācija/Komisija**.

61 | Skat. arī iepriekš pārskatu par šo spriedumu nodaļā "IV. Valsts atbalsts – Pieņemamība – 2. Individuāls skārums".

tika būtiski mainīts, bet to piemēro tikai konkrēti noteiktai uzņēmumu kategorijai, proti, uzņēmumiem, kuri pirkuma brīdī bijuši maksātnespējīgi vai tiem bija pārmērīgi parādi, vai tie varēja nokļūt šādā situācijā. Kā uzskata Vispārējā tiesa, šis pasākums, kura konkrēti nosacījumi nav saistīti ar mērķi novērst ļaunprātīgu izmantošanu un kurš neietver visus uzņēmumus, kas ir salīdzināmā faktiskā un juridiskā situācijā attiecībā uz aplūkojamās nodokļu sistēmas mērķi, faktiski rada priekšrocības grūtībās esošiem uzņēmumiem. Vispārējā tiesa no tā secina, ka Komisija, uzskatot, ka ar minēto pasākumu ir ieviestas atšķirības starp komersantiem, kas attiecībā uz nodokļu sistēmai piešķirto mērķi atrodas salīdzināmā faktiskā un juridiskā situācijā, tātad nav pieļāvusi kļūdu.

Runājot par trešo analīzes posmu, Vispārējā tiesa atgādina, ka valsts pasākums var tikt attaisnots ar aplūkojamās nodokļu sistēmas raksturu vai vispārējo uzbūvi tikai tad, ja, pirmkārt, tas ir saskaņots ne tikai ar attiecīgās nodokļu sistēmas raksturīgajām īpašībām, bet arī ar šīs sistēmas īstenošanu, un, otrkārt, tam ir jāatbilst samērīguma principam un tas nedrīkst pārsniegt to, kas ir nepieciešams, tādā ziņā, ka leģitīmais mērķis nevar tikt sasniegts ar mazāka apjoma pasākumiem. Šajā lietā Vispārējā tiesa uzskata, ka izskatāmais nodokļu pasākums nav attaisnots arī ar nodokļu sistēmas raksturu vai vispārējo uzbūvi, ņemot vērā, ka tā galvenais mērķis atvieglot grūtībās esošu uzņēmumu sanācību nepieder pie nodokļu sistēmas pamatprincipiem vai vadošiem principiem un tātad ir nevis šai sistēmai piederošs, bet nepiederošs, un nav vajadzības pārbaudīt, vai apstrīdētais pasākums ir samērīgs ar izvirzīto mērķi.

AR IEKŠĒJO TIRGU SADERĪGS VALSTS ATBALSTS

2016. gada 1. marta spriedumā **Secop/Komisija** (T-79/14, [EU:T:2016:118](#)) Vispārējai tiesai bija iespēja arī precizēt, ar kādiem nosacījumiem atbalsts grūtībās nonākušā uzņēmuma glābšanai var tikt uzskatīts par saderīgu ar iekšējo tirgu, un it īpaši, vai Komisijai šādā kontekstā ir pienākums ņemt vērā šāda atbalsta kumulatīvās sekas saistībā ar iespējami agrāk piešķirto atbalstu ⁶².

Vispārējā tiesa atgādina, ka 2004. gada pamatnostādņu par valsts atbalstu grūtībās nonākušā uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai ⁶³ 23. punktā ņemt vērā agrāku atbalstu mijiedarbību ar jaunu atbalstu glābšanai vai pārstrukturēšanai ir skaidri paredzēts tikai prettiesisku atbalstu gadījumā. Runājot par jautājumu, vai šāda vērā ņemšana ir nepieciešama, ja 2004. gada pamatnostādņēs nav skaidri noteikts pienākums to darīt, Vispārējā tiesa uzskata, ka glābšanas atbalsta raksturīgās īpašības liedz ņemt vērā agrāku atbalstu, uz kuriem neattiecas 2004. gada pamatnostādņu 23. punkts, mijiedarbību. No 2004. gada pamatnostādņu 15. punktā paredzētās glābšanas atbalsta jēdziena definīcijas izriet, ka, gan ierobežojot iespējamās pasākumus, gan izmantojot pagaidu un atgriezenisko raksturu, gan arī ierobežojot to tikai uz tiem pasākumiem, kas ir nepieciešami attiecīgā uzņēmuma pagaidu izdzīvošanai, šādam glābšanas atbalstam ir ļoti ierobežota ietekme uz iekšējo tirgu. Šī ierobežotā ietekme kopā ar glābšanas atbalsta steidzamo raksturu ir tā, kas pamato to, ka Komisija šo atbalstu izvērtē parastā kārtībā saskaņā ar vienkāršotu procedūru. Tomēr iespējama prettiesiska agrāka atbalsta mijiedarbības ņemšana vērā padara neiespējamu viena mēneša termiņa ievērošanu, ko Komisija cenšas ievērot vienkāršotajā procedūrā, un līdz ar to nav saderīga ar šīs pārbaudes steidzamo raksturu un šo atbalstu ierobežoto ietekmi uz konkurenci.

Turklāt tādu agrāku atbalstu ņemšana vērā, kas nav definēti 2004. gada pamatnostādņu 23. punktā – attiecībā uz kuriem Komisija jau ir pieņēmusi galīgu negatīvu lēmumu –, var radīt no tiesiskās noteiktības principa *délai d'un mois que la Commission s'efforce de respecter dans le cadre de la procédure simplifiée*

62 | Skat. arī iepriekš pārskatu par šo spriedumu nodaļā "IV. Valsts atbalsts – Administratīvais process".

63 | Kopienas pamatnostādnes par valsts atbalstu grūtībās nonākušā uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai (OV 2004, C 244, 2. lpp.).

izrietošu prasību pārkāpumu. Šāda pieeja radītu Komisijai pienākumu īpašā kārtībā veikt agrāko atbalstu izvērtēšanu, par kuru kvalifikāciju par atbalstu un prettiesisku atbalstu var būt domstarpības starp Komisiju un attiecīgo dalībvalsti un attiecībā uz kuriem vajadzības gadījumā ir jāveic atsevišķa procedūra un jāpieņem atsevišķs lēmums. Tas varētu beigties vai nu ar glābšanas atbalsta atteikumu, pamatojoties uz veco atbalstu virspusēju pārbaudi, kaut arī vēlāk pēdējie minēti var tikt atzīti par likumīgiem vai tādiem, kas nav uzskatāmi par atbalstu, vai lēmuma par glābšanas atbalstu nepamatotu novilcināšanu. Tādējādi, secina Vispārējā tiesa, Komisijai nevar tikt prasīts ārpus pamatnostādņu 23. punktā minētajiem gadījumiem ņemt vērā apgalvotā agrāk piešķirtā atbalsta mijiedarbību ar glābšanas atbalstu.

ATBALSTA ATGŪŠANA

2016. gada 22. aprīļa spriedumā **Īrija un *Aughinish Alumina*/Komisija** (T-50/06 RENV II un T-69/06 RENV II, pārsūdzēts ⁶⁴, [EU:T:2016:227](#)) un 2016. gada 22. aprīļa spriedumā **Francija/Komisija** (T-56/06 RENV II, [EU:T:2016:228](#)) ⁶⁵ Vispārējai tiesai bija iespēja spriest par valsts atbalsta atgūšanas noteikumu piemērošanu, ievērojot saprātīga termiņa ievērošanas principu, tiesiskās palāvības aizsardzības principu un tiesiskās noteiktības principu. Šo spriedumu pamatā ir Lēmums 2006/323/CE ⁶⁶, ar kuru Komisija triju dalībvalstu veiktus pasākumus par tādu minerāleļļu atbrīvojumu no akcīzes nodokļa, ko izmanto kā kurināmo alumīnija oksīda ražošanai, bija kvalificējusi kā valsts atbalstu un uzdevusi tā atgūšanu. Vispārējai tiesai par šīm lietām bija jāspriež trešo reizi pēc tam, kad iepriekš šajā lietā pasludinātie spriedumi ⁶⁷ tika atcelti apelācijas tiesvedībā Tiesā ⁶⁸.

Pirmajā spriedumā Vispārējā tiesa norāda, ka nepieļaujamības princips (*estoppel*) ir anglosakšu tiesību institūts, kas pats par sevi Savienības tiesībās neeksistē, taču tas neliedz noteiktus principus, tādus kā tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principi, un šajās tiesībās paredzētas zināmas normas, piemēram, *nemo potest venire contra factum proprium*, uzskatīt par saistītiem vai radniecīgiem ar šo principu. Tāpēc, lai arī iebildums, kas ir balstīts uz šā principa pārkāpumu, ir jānoraida kā juridiski nepamatots, tas tomēr neliedz izvērtēt prasītājas argumentus, ja tie var tikt uzskatīti par tādiem, kas atbalsta pamatu, kurš būtībā izriet no tiesiskās noteiktības vai tiesiskās palāvības aizsardzības principiem.

Vispārējā tiesa turklāt norāda, ka spriedumā **Komisija/Īrija u.c.** ⁶⁹ Tiesa ir nospriedusi, ka Padomes lēmums, ar kuru dalībvalstij tiek atļauts saskaņā ar Direktīvas 92/81/EEK ⁷⁰ 8. panta 4. punktu ieviest atbrīvojumu no akcīzes nodokļa, nevarēja liegt Komisijai īstenot Līgumā tai piešķirtās pilnvaras un līdz ar to piemērot LESD 108. pantā paredzēto procedūru, lai izvērtētu, vai šis atbrīvojums ir uzskatāms par valsts atbalstu, un vajadzības gadījumā šīs procedūras noslēgumā pieņemt tādu lēmumu kā apstrīdētais lēmums. No tā izriet,

64| Lietas C-373/16 P, *Aughinish Alumina/Komisija* un C-369/16 P, *Īrija/Komisija*.

65| Skat. arī 2016. gada 22. aprīļa spriedumu *Itālija un *Eurallumina*/Komisija*, T-60/06 RENV II, [EU:T:2016:233](#).

66| Komisijas 2005. gada 7. decembra Lēmums 2006/323/EK saistībā ar Francijas, Īrijas un Itālijas piešķirto atbrīvojumu no akcīzes nodokļa minerāleļļām, ko attiecīgi Gardannā, Šenonas reģionā un Sardinijā izmanto kā kurināmo alumīnija oksīda ražošanai (OV 2006, L 119, 12. lpp.).

67| 2007. gada 12. decembra spriedums *Īrija u.c./Komisija*, T-50/06, T-56/06, T-60/06, T-62/06 un T-69/06, nav publicēts, [EU:T:2007:383](#), un 2012. gada 21. marta spriedums *Īrija/Komisija*, T-50/06 RENV, T-56/06 RENV, T-60/06 RENV, T-62/06 RENV un T-69/06 RENV, [EU:T:2012:134](#).

68| 2009. gada 2. decembra spriedums *Komisija/Īrija u.c.*, C-89/08 P, [EU:C:2009:742](#), un 2013. gada 10. decembra spriedums *Komisija/Īrija u.c.*, C-272/12 P, [EU:C:2013:812](#).

69| 2013. gada 10. decembra spriedums, C-272/12 P, [EU:C:2013:812](#).

70| Padomes 1992. gada 19. oktobra Direktīva 92/81/EEK par akcīzes nodokļu struktūru saskaņošanu attiecībā uz minerāleļļām (OV 1992, L 316, 12. lpp.).

ka, piemērojot LESD 108. pantā paredzēto procedūru, lai izvērtētu, vai strīdīgais atbrīvojums ir valsts atbalsts, un šīs procedūras noslēgumā pieņemot lēmumu par atbalsta daļēju atmaksāšanu, Komisija ir izmantojusi tikai savas pilnvaras, kas tai ar Līgumu piešķirtas valsts atbalsta jomā. Šādi rīkojoties, tā nevarēja apdraudēt ne Padomes pilnvaras, kas tai Līgumā paredzētas tiesību aktu par akcīzes nodokļiem saskaņošanas jomā, ne arī aktus, ko Padome pieņēmusi, īstenojot minētās pilnvaras. Vispārējā tiesa precīzē, ka Padomes lēmumi par atbrīvojuma atļaušanu, kas pieņemti, balstoties uz Komisijas priekšlikumu, varēja radīt sekas tikai to noteikumu piemērošanas jomā, kas attiecas uz tiesību aktu par akcīzes nodokļiem saskaņošanu, un tas neietekmēja iespējamā lēmuma, ko Komisija varēja pieņemt, īstenojot savas pilnvaras valsts atbalsta jomā, piemēram, apstrīdētā lēmuma, iespējamās sekas. Līdz ar to Vispārējā tiesa nolēma noraidīt iebildumus par tiesiskās noteiktības principa un iestāžu aktu lietderīgas iedarbības principa pārkāpumu, kā arī par Direktīvas 92/81 8. panta 5. punkta pārkāpumu vai pilnvaru pārsniegšanu.

Vispārējā tiesa turklāt norāda, ka valsts atbalsta jēdziens atbilst objektīvajai situācijai un nav atkarīgs no iestāžu rīcības vai paziņojumiem. Līdz ar to tas, ka Komisija Padomes lēmumu saskaņā ar Direktīvas 92/81/EEK 8. panta 4. punktu pieņemšanas laikā uzskatīja, ka atbrīvojumi no akcīzes nodokļa minerāļlāzēm, ko izmanto par kurināmo alumīnija oksīda ražošanā, neradīja konkurences izkropļojumus un netraucēja normālai iekšējā tirgus darbībai, nevar radīt šķērslī tam, lai atbrīvojumi no akcīzes nodokļa tiktu kvalificēti par valsts atbalstu, ja ir izpildīti LESD 107. pantā paredzētie nosacījumi. No tā *a fortiori* – izriet, ka Komisijai, kvalificējot atbrīvojumus no akcīzes nodokļa par valsts atbalstu, nav saistošs Padomes vērtējums, kas ietverts tās lēmumos tiesību aktu par akcīzes nodokļiem saskaņošanas jomā un saskaņā ar kuriem minētie atbrīvojumi nerada konkurences izkropļojumus un netraucē normālai iekšējā tirgus darbībai.

Otrajā spriedumā, pirmām kārtām, atgādinājusi judikatūru par tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principiem it īpaši valsts atbalsta jomā, Vispārējā tiesa konstatē, ka šajā lietā nedaudz vairāk kā 49 mēnešu ilgs laikposms, kas aizritējis no lēmuma pieņemšanas par formālās izmeklēšanas procedūras sākšanu līdz galīgā lēmuma pieņemšanai, nav saprātīgs, un to nevar attaisnot apstākļi saistībā ar apstrādājamo lietas materiālu daudzumu un sarežģītību, piemērojamā tiesiskā regulējuma evolūciju un praktiska un valodnieciska rakstura grūtībām.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa izvērtē, vai šāda Komisijas kavēšanās varēja atbalsta saņēmējam pamatoti likt ticēt, ka Komisijai vairs nav šaubu un ka pret strīdīgo atbrīvojumu vairs nav iebildumu, un vai šāda kavējuma dēļ Komisija nevarēja pieprasīt atgūt piešķirto atbalstu. Šajā ziņā, protams, ir jā rūpējas par tiesiskās noteiktības prasību ievērošanu, aizsargājot privātās intereses. Turklāt ir svarīgi šīs prasības līdzsvarot ar sabiedrības interešu aizsardzības prasībām, kuru skaitā valsts atbalsta jomā ir arī prasība novērst, ka tirgus darbībai traucē konkurencei nelabvēlīgs valsts atbalsts, un tas nozīmē, ka nelikumīgs atbalsts ir jāatgūst, lai atjaunotu iepriekšējo situāciju. Līdz ar to tikai tad, ja ir iestājušies šie ārkārtas apstākļi, kā, piemēram, lietā, kurā taisīts spriedums **RSV/Komisija**⁷¹, saprātīga termiņa neievērošana galīgā lēmuma pieņemšanai valsts atbalsta jomā var tikt ņemta vērā, lai konstatētu tādu atbalsta saņēmēja tiesisko palāvību, kas Komisijai liedz attiecīgajām valsts iestādēm noteikt pienākumu atgūt šo atbalstu. Taču šajā gadījumā nav iestājušies pilnīgi visi minētās lietas ārkārtas apstākļi. It īpaši izskatāmajā lietā strīdīgais atbalsts tika piešķirts pēc tam, kad Komisija attiecībā uz strīdīgo atbrīvojumu bija sākusī formālo izmeklēšanas procedūru.

Šajā ziņā Tiesa vēl ir nospriedusi, ka valsts atbalsta jomā nekāda tiesiskā palāvība nevar izrietēt no Komisijas bezdarbības, ja attiecīgā atbalsta shēma nav tai tikusi paziņota⁷². Tādējādi šajā lietā šķietamā Komisijas bezdarbība, lai arī tā būtu pretrunā saprātīga termiņa ievērošanas principam, nav pietiekama, lai konstatētu

71 | 1987. gada 24. novembra spriedums, 223/85, [EU:C:1987:502](#).

72 | 2004. gada 11. novembra spriedums *Demasa un Territorio Histórico de Álava/Komisija*, C-183/02 P un C-187/02 P, [EU:C:2004:701](#), 52. punkts.

tāda rakstura ārkārtas apstākļus, kas atbalsta saņēmējam no jauna rada tiesisko palāvību par šī atbalsta likumību no valsts atbalsta jomas tiesību normu viedokļa. Līdz ar to vienīgi saprātīga termiņa ievērošanas principa pārkāpums, pieņemot galīgo lēmumu, šīs lietas apstākļos neradīja šķērslī tam, lai Komisija noteiktu pienākumu atgūt strīdīgo atbalstu.

V. INTELEKTUĀLAIS ĪPAŠUMS – EIROPAS SAVIENĪBAS PREČU ZĪME

EIROPAS SAVIENĪBAS PREČU ZĪMES SISTĒMAS AUTONOMIJA

2016. gada 18. marta spriedumā *Karl-May-Verlag/ITSB – Constantin Film Produktion* ("WINNETOU") (T-501/13, [EU:T:2016:161](#)) Vispārējai tiesai bija jāatgādina Eiropas Savienības preču zīmju sistēmas autonomijas un neatkarības principi. Prasītāja savas prasības pamatošanai Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (EUIPO) Apelācijas pirmajai padomei it īpaši pārmeta, ka tā šos principus ir pārkāpusi, savu lēmumu pamatojot vienīgi ar Vācijas tiesu nolēmumiem, bet neveicot autonomu vērtējumu, ievērojot Eiropas Savienības preču zīmju tiesībās iedibinātos kritērijus.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa spriež, ka, izņemot Regulas (EK) Nr. 207/2009 ⁷³ 8. panta 4. punktā paredzēto gadījumu, kad EUIPO ir jāpiemēro valsts tiesības, ieskaitot atbilstošo valsts judikatūru, EUIPO vai Vispārējai tiesai nevar būt saistoši valsts iestāžu vai valsts tiesu nolēmumi. Proti, Eiropas Savienības preču zīmju sistēma ir autonoma sistēma, ko veido tai raksturīgo normu un mērķu kopums, jo tās piemērošana nav atkarīga ne no vienas valsts sistēmas. Nevienā no Regulas Nr. 207/2009 noteikumiem EUIPO vai – prasības gadījumā – Vispārējai tiesai nav uzlikts pienākums nonākt pie tāda paša rezultāta, pie kāda līdzīgā situācijā ir nonākušas valsts pārvaldes iestādes vai tiesas. Lai arī valsts iestāžu pieņemti lēmumi EUIPO nav saistoši, šos lēmumus, lai arī tie nav saistoši vai pat izšķirīgi, vērtējot lietas apstākļus, EUIPO tomēr var ņemt vērā kā norādes.

Šajā konkrētajā lietā Vispārējā tiesa konstatē, ka Apelācijas padome ir atkārtojusi Vācijas judikatūrā izklāstītos apsvērumus par iespēju reģistrēt lietā aplūkoto apzīmējumu, par to, kā šis apzīmējums tiek uztverts, un par apstrīdētās preču zīmes aprakstošo raksturu saistībā ar lietā aplūkotajām precēm un pakalpojumiem, bet nav veikusi autonomu vērtējumu, ņemot vērā lietas dalībnieku sniegtos argumentus un pierādījumus. Vispārējā tiesa no tā secina, ka minētā padome, lietas faktisko apstākļu vērtējumā piešķirdama Vācijas tiesu nolēmumiem nevis orientējošu nozīmi kā norādēm, bet gan imperatīvu nozīmi attiecībā uz apstrīdētās preču zīmes reģistrējamību, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

ABSOLŪTI ATTEIKUMA PAMATI

Šogad būtu jāpiemin pieci spriedumi par Regulas Nr. 207/2009 7. panta 1. punktā paredzētajiem absolūtajiem reģistrēšanas atteikuma pamatiem.

⁷³ | Padomes 2009. gada 26. februāra Regula (EK) Nr. 207/2009 par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2009, L 78, 1. lpp.).

1. APELĀCIJAS PADOMES RĪCĪBA PĒC SAVAS IEROSMES

2016. gada 28. septembra spriedumā **European Food/EUIPO – Société des produits Nestlé (“FITNESS”)** (T-476/15, pārsūdzēts ⁷⁴, [EU:T:2016:568](#)) ⁷⁵ Vispārējai tiesai bija jāspriež par EUIPO pienākuma pastāvēšanu sakarā ar absolūtiem pamatiem ierosinātā spēkā neesamības atzīšanas procesā pēc savas ierosmes izvērtēt atbilstošos faktus, kā arī par Apelācijas padomju iespēju šajā ziņā neņemt vērā novēloti iesniegtus pierādījumus.

Vispirms atgādinājusi atšķirības starp reģistrācijas pieteikuma absolūtu atteikuma pamatu pārbaudes procesu un iebildumu procesu relatīvu atteikuma pamatu dēļ, Vispārējā tiesa uzsver, ka saskaņā ar Regulas Nr. 207/2009 ⁷⁶. panta 1. punktu, izvērtējot absolūtus atteikuma pamatus, EUIPO Apelācijas padomēm pēc savas iniciatīvas ir jāpārbauda fakti, lai noteiktu, vai uz reģistrācijai pieteikto preču zīmi attiecas vai neattiecas kāds no šīs regulas 7. pantā izklāstītajiem reģistrācijas atteikuma pamatiem. Tā tomēr precizē, ka saistībā ar spēkā neesamības atzīšanas procesu, kas ierosināta uz kāda lietas dalībnieka pieteikuma pamata, EUIPO nevar tikt uzlikts pienākums pēc savas iniciatīvas veikt atkārtotu pārbaudītāja īstenoto atbilstošo faktu pārbaudi, kas tam var likt piemērot absolūtus atteikuma pamatus. Kā izriet no šīs pašas regulas 52. un 55. panta noteikumiem, kamēr EUIPO Eiropas Savienības preču zīmi nav atzinis par spēkā neesošu, uz to attiecas spēkā esamības prezumpcija, kas ierobežo Regulas Nr. 207/2009 76. panta 1. punktā noteikto EUIPO pienākumu izvērtēt atbilstošos faktus pēc savas ierosmes. Tomēr saistībā ar spēkā neesamības atzīšanas procesu, tā kā Eiropas Savienības preču zīme tiek prezumēta par spēkā esošu, personai, kas iesniegusi pieteikumu par spēkā neesamības atzīšanu, ir jāiesniedz EUIPO konkrēti pierādījumi, kas liktu apšaubīt tās spēkā esamību.

2. PIENĀKUMS NORĀDĪT PAMATOJUMU

2016. gada 15. decembra spriedumā **Intesa Sanpaolo/EUIPO (“START UP INITIATIVE”)** (T-529/15, [EU:T:2016:747](#)) Vispārējai tiesai bija iespēja precizēt, kāds tvērums ir EUIPO pienākumam pamatot lēmumu par Eiropas Savienības preču zīmes reģistrācijas atteikumu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka pret preču zīmes reģistrācijas pieteikumu izvirzīto atteikuma pamatu pārbaudei ir jāattiecas uz katru precī vai katru pakalpojumu, attiecībā uz kuru tiek lūgts reģistrēt preču zīmi. Ja tas pats atteikuma pamats ir sniegts attiecībā uz vienu preču vai pakalpojumu kategoriju vai grupu, pamatojums var arī vispārēji attiekties uz visām attiecīgajām precēm vai pakalpojumiem. Tomēr tāda iespēja ir attiecināma vienīgi uz precēm un pakalpojumiem, kuriem savstarpēji ir pietiekami tieša un konkrēta saikne tādā ziņā, ka tie veido preču vai pakalpojumu kategoriju vai grupu, kas ir pietiekami homogēna. Vienīgi fakts, ka attiecīgās preces vai pakalpojumi ietilpst vienā un tajā pašā Nicas nolīguma ⁷⁶ klasē, nav pietiekams, lai secinātu, ka tie ir homogēni, jo šajās klasēs bieži vien ir liela preču vai pakalpojumu daudzveidība, starp kuriem ne vienmēr ir šāda pietiekami tieša un konkrēta saikne.

Vispārējā tiesa precizē, ka preču vai pakalpojumu homogenitāti novērtē, ievērojot konkrēto atteikuma pamatu, kas izvirzīts pret attiecīgās preču zīmes reģistrācijas pieteikumu. Ir iespējams veikt vispārēju pamatojumu attiecībā uz precēm un pakalpojumiem, starp kuriem ir pietiekoši tieša un konkrēta saikne, kā rezultātā tie veido pietiekoši homogēnu kategoriju, lai nodrošinātu, ka visi fakti un tiesību apsvērumi, kas veido attiecīgā

74| Lieta C-634/16 P, *EUIPO/European Food*.

75| Skat. arī turpinājumā pārskatu par šo spriedumu nodaļā “6. Pierādījumu iesniegšana”.

76| 1957. gada 15. jūnija Nicas Nolīgums par preču un pakalpojumu starptautisko klasifikāciju preču zīmju reģistrācijas vajadzībām tā pārskatītajā un grozītajā redakcijā.

lēmuma pamatojumu, juridiski pietiekami paskaidrotu argumentāciju saistībā ar katru šai kategorijai piederošo preci un pakalpojumu un var vienādi tikt piemēroti katrai šādai precei un pakalpojumam.

3. ĻAUNTIČĪBA

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 7. jūlija spriedums ***Copernicus-Trademarks/EUIPO – Maquet (“LUCEO”)*** (T-82/14, [EU:T:2016:396](#)), Vispārējai tiesai bija jālemj par prasību, kas vērsta pret *EUIPO* Apelācijas ceturtnās padomes lēmumu, ar kuru tika apstiprināts Anulēšanas nodaļas secinājums, ka prasītāja strīdīgās preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas laikā bija rīkojusies ļaunticīgi. Apelācijas padomes ieskatā īpašniece bija iesniegusi reģistrācijas pieteikumu, lai tikai varētu iebilst pret trešās personas pieteikumu reģistrēt citu Eiropas Savienības preču zīmi un gūtu no tā ekonomiskas priekšrocības.

Vispārējā tiesa atgādina, ka Regulas Nr. 207/2009 52. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētais ļaunticības jēdziens ir saistīts ar personas, kas ir iesniegusi preču zīmes reģistrācijas pieteikumu, subjektīvo motivāciju, proti, negodīgu nodomu vai cita veida kaitniecisku iemeslu. Ļaunticība tostarp pastāv tad, ja reģistrācijas pieteikums neatbilst tā sākotnējam mērķim un ir ticis iesniegts spekulatīvi vai tikai ar mērķi saņemt finanšu kompensāciju.

Turklāt Vispārējā tiesa norāda, ka prasītāja nav izvirzījusi argumentus, kas atspēkotu Apelācijas padomes konstatējumu, ka, lai izvērtētu, vai prasītāja ir rīkojusies ļaunticīgi, ir jāņem vērā ne vien tās pašas rīcība, bet arī tās pārstāvja, kā arī visu pārējo ar viņu saistīto sabiedrību rīcība. Šajā gadījumā prasītājas pārstāvis īstenoja iesniegšanas ķēdes stratēģiju, ik pēc sešiem mēnešiem iesniedzot pieteikumus reģistrēt valsts preču zīmes divās dažādās dalībvalstīs, nesamaksājot nodevu par reģistrācijas pieteikuma iesniegšanu, ar mērķi iegūt bloķējošu pozīciju. Ja trešā persona lūdza reģistrēt identisku vai līdzīgu Eiropas Savienības preču zīmi, prasītājas pārstāvis attiecīgi lūdza reģistrēt Eiropas Savienības preču zīmi un pieprasīja prioritātes tiesības attiecībā uz to, pamatojoties uz valsts preču zīmju reģistrācijas pieteikumu ķēdes pēdējo posmu. Vispārējās tiesas ieskatā šāda rīcība neatbilst Regulas Nr. 207/2009 mērķiem, jo tās nolūks ir apiet Regulas Nr. 207/2009 29. pantā paredzēto sešu mēnešu pārdomu periodu un šīs regulas 51. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto piecu gadu nogaidīšanas periodu. Šādos apstākļos Apelācijas padome bija tiesīga uzskatīt, ka šādas iesniegšanas stratēģijas vienīgais mērķis bija iebilst pret trešo personu iesniegtajiem reģistrācijas pieteikumiem un no šādas iebilšanas gūt ekonomiskas priekšrocības.

4. GEOGRĀFISKĀS IZCELSMES NORĀDE

2016. gada 20. jūlija spriedumā ***Internet Consulting/EUIPO – Provincia Autonoma di Bolzano-Alto Adige (“SUEDTIROL”)*** (T-11/15, [EU:T:2016:422](#)) Vispārējā tiesa lēma par Regulas Nr. 207/2009 7. panta 1. punkta c) apakšpunktā paredzētā absolūta atteikuma pamata saistībā ar preču zīmes aprakstošo raksturu piemērošanu preču zīmēm, kas sastāv no ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Šī sprieduma pamatā esošajā lietā Vispārējai tiesai bija jāizvērtē tāda lēmuma tiesiskums, ar kuru *EUIPO* Lielā apelācijas padome bija apmierinājusi personas, kas iestājusies lietā, prasību, atzīstot apstrīdētās preču zīmes spēkā neesamību.

Vispārējā tiesa vispirms noraida pamatu, saskaņā ar kuru personai, kas iestājusies lietā, kā publisko tiesību subjektam neesot tiesības iesniegt pieteikumu par apstrīdētās preču zīmes spēkā neesamības atzīšanu. Tā šajā ziņā norāda, ka uz atcelšanas un spēkā neesamības pamatiem un it īpaši absolūtiem spēkā neesamības pamatiem Regulas Nr. 207/2009 52. panta izpratnē var atsaukties jebkura persona neatkarīgi no tās privāto vai publisko tiesību personas statusa, ja vien minētā persona saskaņā ar šīs regulas 56. panta 1. punkta a) apakšpunktu “var savā vārdā iesniegt prasību tiesā un būt par šādas prasības subjektu”.

Tad, atbildot uz prasītājas argumentu, ka Apelācijas padome neesot ievērojusi Regulas Nr. 207/2009 noteikumus, jo uzskatīja, ka apstrīdētā preču zīme veidojot ģeogrāfiskās izcelsmes norādi uz konkrētajai sabiedrības daļai zināmu vietu, sniedzot informāciju par attiecīgo pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, nevis par to komerciālo izcelsmi, Vispārējā tiesa norāda, ka šīs regulas 7. panta 1. punkta c) apakšpunkta mērķis ir novērst, ka kāds tirgus dalībnieks ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, kaitejot saviem konkurentiem. Šajā ziņā, kaut arī ir taisnība, ka Apelācijas padomei, lai tā atbilstoši Regulas Nr. 207/2009 7. panta 1. punkta c) apakšpunktam varētu atteikt preču zīmes reģistrāciju, principā ir jāpārbauda, cik nozīmīga ir ģeogrāfiskās izcelsmes norāde saistībā ar šīs konkurences attiecībām, izvērtējot saikni starp šo izcelsmi un precēm un pakalpojumiem, attiecībā uz kuriem ir pieteikta preču zīme, tomēr šī pienākuma intensitāte var atšķirties atkarībā no vairākiem faktoriem, tādiem kā konkrētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tvērums, reputācija vai raksturs. Aplūkotojā lietā ir skaidrs, ka iespējamība, ka attiecīgā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde var ietekmēt konkurences attiecības, ir jāatzīst par lielu, ņemot vērā pozitīvās sajūtas, ko var izraisīt norāde uz Dienvidtiroli (Itālija) saistībā ar konkrēto pakalpojumu piedāvāšanu tirgū. Vispārējā tiesa turklāt uzsver, ka Regulas Nr. 207/2009 7. panta 1. punkta c) apakšpunkts neliedz reģistrēt ģeogrāfiskos nosaukumus, kas nav pazīstami ieinteresēto personu vidū. Izskatāmajā lietā apstrīdētās preču zīmes apzīmētajiem pakalpojumiem nepiemīt nekāda īpaša kvalitāte, kas varētu mudināt konkrēto sabiedrības daļu neasociēt ģeogrāfisko norādi ar minēto pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi. No tā izriet, ka Regulas Nr. 207/2009 7. panta 1. punkta c) apakšpunkts liedz reģistrēt aplūkoto ģeogrāfisko norādi, kura ir pazīstama ieinteresēto personu vidū kā ģeogrāfiskā reģiona apzīmējums.

Visbeidzot Vispārējā tiesa atgādina, ka saskaņā ar Regulas Nr. 207/2009 12. panta b) punktu ar Eiropas Savienības preču zīmi piešķirtās tiesības neļauj tās īpašniekam aizliegt trešajai personai darījumos izmantot norādes attiecībā uz ģeogrāfisko izcelsmi. Taisnība, ka šīs tiesību normas mērķis tostarp ir nodrošināt, lai norādes par ģeogrāfisko izcelsmi, kas turklāt ir kādas saliktas preču zīmes elements, izmantošana netiktu pakļauta šīs regulas 9. pantā paredzētajam aizliegumam. Taču ar Regulas Nr. 207/2009 12. panta b) punktu netiek piešķirtas trešajām personām tiesības izmantot ģeogrāfisku nosaukumu kā preču zīmi, bet vienīgi nodrošina, ka tās to var izmantot aprakstošā veidā, proti, kā norādi par ģeogrāfisko izcelsmi, ar nosacījumu, ka tā rūpnieciskos vai komercdarījumos tiek izmantota godīgi.

5. SKAŅU PREČU ZĪMES

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 13. septembra spriedums **Globo Comunicação e Participações/EUIPO (skaņas preču zīme)** (T-408/15, [EU:T:2016:468](#)), Vispārējā tiesā tika celta prasība atcelt lēmumu, ar kuru EUIPO Apelācijas piektā padome bija noraidījusi pieteikumu skaņas preču zīmi reģistrēt kā Eiropas Savienības preču zīmi tostarp attiecībā uz līdzekļiem, ar kuriem informācija tiek izplatīta elektroniskā veidā, mutiski un ar televīzijas starpniecību, tādēļ, ka tai neesot atšķirtspējas.

Balstīdamās uz spriedumu **Shield Mark**⁷⁷, Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka Regulas Nr. 207/2009 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka skaņas var veidot preču zīmi ar nosacījumu, ka tās turklāt ir iespējams attēlot grafiski, un ka netiek apstrīdēts, ka mūzikas nošu atveidojums uz nošu līnijas, kuru papildina nošu atslēga, pauzes un alterācijas zīmes, kā tas ir šajā lietā, veido šādu grafisku attēlojumu.

Runājot par reģistrācijai pieteiktās preču zīmes atšķirtspēju, Vispārējā tiesa norāda, ka, lai arī sabiedrība ir pieradusi uztvert vārdiskas vai grafiskas preču zīmes kā apzīmējumus, kas ļauj identificēt preču vai pakalpojumu komercizcelsmi, tas tā ne vienmēr ir tad, kad apzīmējumu veido tikai kāds skaņas elements. Tomēr, runājot par noteiktām precēm vai pakalpojumiem īpaši jau, pirmkārt, televīzijas apraides, radioapraides vai telefonijas nozarē un, otrkārt, informācijas nesēju, programmatūru vai vispārīgi mediju nozarēs ne tikai

77 | 2003. gada 27. novembra spriedums C-283/01, [EU:C:2003:641](#).

nav neierasti, bet ir pat ikdienišķi, ka patērētājs identificē precī vai pakalpojumu, kas attiecas uz minēto nozari, pateicoties skaņas elementam (džingli, melodijas), kurš ļauj to nošķirt kā tādu, kas nāk no noteikta uzņēmuma. Turklāt, uzskata Vispārējā tiesa, ir nepieciešams, lai skaņas apzīmējumam, kuru lūgts reģistrēt, būtu noteikts izteiksmīgums, kas attiecīgajam patērētājam ļautu to uztvert un uzskatīt par preču zīmi, nevis par funkcionāla rakstura elementu vai norādi bez piemērošām raksturiezīmēm. Līdz ar to skaņas apzīmējums, kuram nebūtu spēja nozīmēt ko vairāk par vienkāršu to veidojošo nošu banālu kombināciju, attiecīgajam patērētājam neļautu to uztvert saistībā ar tā funkciju ļaut identificēt konkrētās preces un pakalpojumus, jo šis apzīmējums būtu reducēts līdz vienkāršam “spoguļefektam” tādā ziņā, ka tas norādītu tikai pats uz sevi un neko citu. Ņemot vērā šos apsvērumus, Vispārējā tiesa secina, ka, tā kā reģistrācijai pieteikto preču zīmi veido tikai modinātāja zvans, kuram nepiemīt neviena no to veidojošās nots atkārtotāšanās atšķirīga raksturīpašība (divi sol diēži) un kas ļautu nošķirt citu aspektu, nevis tikai šo modinātāja vai telefona zvanu, minētā preču zīme kopumā paliks nepamanīta un patērētājs to neiegaumēs. Šādos apstākļos Vispārējā tiesa nospriež, ka *EUIPO*, atsakoties reģistrēt pieteikto preču zīmi, nav pieļāvis kļūdu, jo tai nav atšķirtspējas.

6. PIERĀDĪJUMU IESNIEGŠANA

2016. gada 28. septembra spriedumā **FITNESS** (T-476/15, pārsūdzēts ⁷⁸, [EU:T:2016:568](#)) ⁷⁹ Vispārējā tiesa uzskatīja, ka saskaņā ar Regulas Nr. 207/2009 76. panta 2. punktu *EUIPO* varēja neņemt vērā faktus vai pierādījumus, ko attiecīgās puses nebija iesniegušas savlaicīgi. Taču no Regulas Nr. 2868/95 ⁸⁰ 37. noteikuma b) punkta iv) apakšpunkta nekādi neizriet, ka Apelācijas padomei ir jāuzskata par novēlotiem tie pierādījumi, kuri nav tikuši iesniegti procesā Anulēšanas nodaļā. Proti, minētajā normā ir vienīgi precizēts, ka pieteikumam par spēkā neesamības atzīšanu ir jāietver pierādījumi, uz kuriem tas ir balstīts. Vispārējā tiesa turklāt norāda, ka atšķirībā no dažām normām, kurās ir regulēti termiņi un to neievērošanas sekas un kuras ir piemērojamas iebildumu, atcelšanas un spēkā neesamības atzīšanas relatīvu atteikuma pamatu dēļ procesos, Regulā Nr. 207/2009 un Regulā Nr. 2868/95 nav nevienas normas, kurā būtu noteikts termiņš pierādījumu iesniegšanai saistībā ar pieteikumu par spēkā neesamības atzīšanu absolūtu atteikuma pamatu dēļ. Tāpēc, kā uzskata Vispārējā tiesa, ir jāsecina, ka Regulas Nr. 207/2009 76. pantā, aplūkojot kopsakarā ar Regulas Nr. 2868/95 37. noteikuma b) punkta iv) apakšpunktu, nav paredzēts, ka pierādījumi, kuri pirmoreiz iesniegti Apelācijas padomē, tai būtu jāuzskata par novēlotiem spēkā neesamības atzīšanas procesā absolūtu atteikuma pamatu dēļ.

Visbeidzot Vispārējā tiesa norāda, ka, lai arī spēkā neesamības atzīšanas process absolūtu atteikuma pamatu dēļ tiek uzsākts, pamatojoties uz kādas puses pieteikumu atbilstoši Regulas Nr. 207/2009 52. panta 1. punktam, šajā noteikumā ir tieša atsauce uz šīs regulas 7. pantā paredzētajiem absolūtajiem atteikuma pamatiem, kuriem ir vispārējo interešu mērķi. Turklāt spēkā neesamības atzīšanas process absolūtu atteikuma pamatu dēļ it īpaši ir paredzēts, lai ļautu *EUIPO* pārskatīt kādas preču zīmes reģistrācijas spēkā esamību un ieņemt nostāju, kura tam attiecīgā gadījumā būtu jāpieņem pēc savas ierosmes saskaņā ar minētās regulas 37. pantu. Līdz ar to, kā uzskata Vispārējā tiesa, Regulas Nr. 2868/95 50. noteikuma 1. punkta trešās daļas piemērošana pēc analogijas attiecībā uz spēkā neesamības atzīšanas procesu absolūtu atteikuma pamatu dēļ būtu pretrunā Regulas Nr. 207/2009 7. panta pamatā esošajām vispārējām interesēm.

78| Lieta C-634/16 P, *EUIPO/European Food*.

79| Skat. arī iepriekš pārskatu par šo spriedumu nodaļā “1. Apelācijas padomes rīcība pēc savas ierosmes”.

80| Komisijas 1995. gada 13. decembra Regula (EK) Nr. 2868/95, ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 40/94 par Kopienas preču zīmi (OV 1995, L 303, 1. lpp.).

RELATĪVI ATTEIKUMA PAMATI

Strīdos saistībā ar relatīviem reģistrācijas atteikuma pamatiem Vispārējā tiesa ir pieņēmusi vairākus nolēmumus, kuriem būtu jāpievērš īpaša uzmanība.

1. APELĀCIJAS PADOMES RĪCĪBA PĒC SAVAS IEROSMES

2016. gada 13. decembra spriedumā **Sovena Portugal – Consumer Goods/EUIPO – Mueloliva (“FONTOLIVA”)** (T-24/16, [EU:T:2016:726](#)) Vispārējai tiesai bija iespēja spriest par to, vai Apelācijas padomei ir pienākums pēc savas ierosmes izvirzīt jautājumu par preču zīmes reģistrācijas spēkā esamības izbeigšanos. Vispārējā tiesa izskatīja prasību par lēmumu, ar kuru EUIPO Apelācijas otrā padome bija apstiprinājusi Anulēšanas nodaļas lēmumu, kurā savukārt bija secināta sajaukšanas iespēja starp reģistrācijai prasītājas pieteikto vārdisko preču zīmi un agrāku valsts vārdisku preču zīmi. Prasītāja it īpaši apgalvoja, ka tad, kad Apelācijas padome bija apstiprinājusi iebilduma pamatotību, agrākās valsts vārdiskas preču zīmes reģistrācija netika atjaunota, un ka tāpēc tās spēkā esamība bija beigusies.

Vispārējā tiesa uzskata, ka ne no Regulas Nr. 207/2009 41. panta 3. punkta un 76. panta, ne arī no Regulas Nr. 2868/95 19. noteikuma 1. punkta un 2. punkta a) apakšpunkta ii) daļas un 50. noteikuma 1. punkta pirmās un trešās daļas, ne no citām piemērojamajām procesuālajām tiesību normām neizriet, ka Apelācijas padomei, izvērtējot tādas iebildumu nodaļas lēmuma tiesiskumu, kas lēmusi par relatīvu reģistrācijas atteikuma pamatu, pašai pēc savas ierosmes būtu jāizvirza jautājums par agrākās preču zīmes reģistrācijas spēkā esamības beigšanos pēc termiņa beigām, kuru iebildumu nodaļa ir noteikusi iebildumu iesniedzējam pierādījumu par šo spēkā esamību iesniegšanai. Turklāt nevienu no šīm tiesību normām nevar interpretēt kā tādu, kas iebildumu iesniedzējam nosaka pienākumu pēc savas ierosmes sniegt pierādījumus par to, ka agrākā preču zīmes reģistrācija ir spēkā līdz brīdim, kad Apelācijas padome pieņem lēmumu. Šie konstatējumi tomēr neskar iespēju preču zīmes, pret kuru celti iebildumi, reģistrācijas pieteikuma iesniedzējam procesā Apelācijas padomē atsaukties uz to, ka iebildumu iesniedzējs nav sniedzis pierādījumus par agrākās preču zīmes reģistrācijas spēkā esamības saglabāšanos saprātīgā laikposmā, ņemot vērā procesu Apelācijas padomē, lai mudinātu iebildumu iesniedzēju šajā ziņā sniegt atbildi un Apelācijas padomi – ņemt vērā lietas apstākļus. Šajā gadījumā tomēr preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniedzēja Apelācijas padomē nav izvirzījusi jautājumu par agrākās valsts preču zīmes reģistrācijas spēkā esamības saglabāšanos, lai gan tas gads, kurā minētās reģistrācijas termiņam bija jābeidzas un vajadzības gadījumā bija jāatjauno, bija tuvu, proti, jau bija aizsācies. Prasītāja to vēl būtu varējusi darīt šajā brīdī, balstoties uz Regulas Nr. 207/2009 76. panta 2. punkta normām, saskaņā ar kurām “[EUIPO] var neņemt vērā faktus vai pierādījumus, ko procesa dalībnieki nav iesnieguši laicīgi”. Tādējādi, secina Vispārējā tiesa, Apelācijas padomei nevar pārmest, ka tā nav ņēmusi vērā to, ka agrākās valsts preču zīmes, uz kuru balstīti iebildumi, reģistrācija, iespējams, nebija atjaunota brīdī, kad tā pieņēma apstrīdēto lēmumu, lai arī kāds galu galā nebūtu šīs reģistrācijas spēkā esamības beigu datums atbilstoši valsts tiesībām.

2. PIERĀDĪŠANAS LĪDZEKĻI

2016. gada 5. februāra spriedumā **Kicktipp/ITSB – Società Italiana Calzature (“kicktipp”)** (T-135/14, [EU:T:2016:69](#)) Vispārējā tiesa lēma par Regulas Nr. 2868/95 19. noteikuma 2. punkta interpretāciju attiecībā uz jautājumu par pierādījumiem, kas iebildumu iesniedzējam ir jāiesniedz, lai pierādītu viņa agrākās preču zīmes pastāvēšanu, spēkā esamību un aizsardzības apjomu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka saskaņā ar Regulas Nr. 2868/95 19. noteikuma 2. punkta a) apakšpunkta ii) daļas pirmā teikuma formulējumu franču valodā iebildumu iesniedzējai pusei ir jāiesniedz agrākās

reģistrētās preču zīmes, kas nav Eiropas Savienības preču zīme, reģistrācijas apliecība “un”, attiecīgā gadījumā, pēdējā reģistrācijas atjaunošanas apliecība. Tātad iebildumu iesniedzējam principā ir jāiesniedz reģistrācijas apliecība pat tad, ja tas iesniedz reģistrācijas atjaunošanas apliecību. Saskaņā ar Regulas Nr. 2868/95 19. noteikuma 2. punkta a) apakšpunkta ii) daļu *in fine* iebildumu iesniedzējai pusei ir arī iespēja iesniegt “līdzvērtīgus dokumentus no iestādes, kas preču zīmi ir reģistrējusi”. Vispārējā tiesa uzskata, ka šī norma ir jāinterpretē tādējādi, ka iespēja iesniegt līdzvērtīgu dokumentu attiecas ne tikai uz reģistrācijas atjaunošanas apliecību, bet arī uz reģistrācijas apliecību. Tāpat ir iespējams, ka reģistrācijas atjaunošanas apliecība vienlaikus ir reģistrācijas apliecībai “līdzvērtīgs dokuments”. Līdz ar to reģistrācijas atjaunošanas apliecības iesniegšana ir pietiekama, lai pierādītu preču zīmes, uz kuru ir balstīti iebildumi, pastāvēšanu, spēkā esamību un aizsardzības apjomu, ja šī apliecība ietver visas šim mērķim nepieciešamās ziņas.

Vispārējā tiesa turklāt precizē, ka gadījumā, kad savlaicīgi ir iesniegts pieteikums par agrākās preču zīmes reģistrācijas atjaunošanu, bet kompetentā iestāde vēl nav lēmusi par šo pieteikumu, ir pietiekami iesniegt pieteikumu par reģistrācijas atjaunošanu, ja to ir izsniegusi minētā iestāde un tajā ir visas nepieciešamās ziņas attiecībā uz preču zīmes reģistrāciju, kādas ir norādītas reģistrācijas apliecībā. Turpretim, ja preču zīme, uz kuru balstīti iebildumi, ir reģistrēta, saskaņā ar Regulas Nr. 2868/95 19. noteikuma 2. punkta a) apakšpunkta ii) daļu vairs nepietiek ar to, ka tiek iesniegta iesnieguma apliecība. Tad ir jāiesniedz reģistrācijas apliecība vai līdzvērtīgs dokuments. Tāpat, kad ir tikusi atjaunota reģistrācija, nepietiek ar to, ka tiek iesniegts pieteikums par atjaunošanu.

2016. gada 9. septembra spriedumā **Puma/EUIPO – Gemma Group (Lecoša kaķu dzimtas dzīvnieka attēlojums)** (T-159/15, pārsūdzēts ⁸¹, [EU:T:2016:457](#)) Vispārējai tiesai bija iespēja precizēt judikatūru par EUIPO pienākumu, ievērojot vienlīdzīgas attieksmes un labas pārvaldības principus, ņemt vērā tās agrāko lēmumpieņemšanas praksi.

Prasības pamatošanai prasītāja atsaucās uz kļūdu tiesību piemērošanā, ko Apelācijas piektā padome esot pieļāvusi, tostarp novirzoties no EUIPO lēmumpieņemšanas prakses par agrāku preču zīmju reputāciju, kas tika apgalvota iebilduma pamatošanai.

Vispirms uzsvērusi, ka saskaņā ar Pamattiesību hartas 41. panta 2. punktu tiesības uz labu pārvaldību ietver it īpaši iestādes pienākumu pamatot savus lēmumus, Vispārējā tiesa atgādina, ka saskaņā ar spriedumu **Agencja Wydawnicza Technopol/ITSB** ⁸² no vienlīdzīgas attieksmes un labas pārvaldības principiem izriet, ka EUIPO, izskatot Eiropas Savienības preču zīmes reģistrācijas pieteikumu, ir jāņem vērā lēmumi, kas jau pieņemti par līdzīgiem pieteikumiem, un īpaši uzmanīgi jāizskata jautājums par to, vai ir jālemj tādā pašā veidā. Taču vienlīdzīgas attieksmes princips un labas pārvaldības princips ir jāsaista ar tiesiskuma ievērošanu. Tāpat arī tiesiskās drošības un labas pārvaldības apsvērumu dēļ ikviena reģistrācijas pieteikuma izskatīšanai jābūt stingrai un pilnīgai un tai ir jānotiek katrā konkrētajā gadījumā.

Šajā gadījumā, pirmkārt, Vispārējā tiesa norāda, ka agrāko preču zīmju reputāciju EUIPO ir konstatējis trīs nesenos lēmumos, kuri ir tikuši apstiprināti ar vairākiem valsts lēmumiem, un ka šie lēmumi attiecas uz tām pašām agrākajām preču zīmēm, konkrētajām precēm identiskām vai līdzīgām precēm un vairākām šajā lietā aplūkotojām dalībvalstīm. Otrkārt, Vispārējā tiesa uzsver, ka agrāko preču zīmju reputācijas konstatējums ir fakts konstatējums, kurš nav atkarīgs no reģistrācijai pieteiktās preču zīmes. Turklāt no sprieduma **Budziewska/ITSB – Puma (Lecošs kaķu dzimtas dzīvnieks)** ⁸³, uz kuru atsaukusies prasītāja, izriet, ka

81 | Lieta C-564/16 P, *EUIPO/Puma*.

82 | 2011. gada 10. marta spriedums C-51/10 P, [EU:C:2011:139](#), it īpaši 74.–77. punkts.

83 | 2013. gada 7. novembra spriedums T-666/11, nav publicēts, [EU:T:2013:584](#).

agrākajam dizainparaugam ir reputācija. Šādos apstākļos Vispārējā tiesa uzskata, ka, ņemot vērā spriedumu **Agencja Wydawnicza Technopol/ITSB**⁸⁴ un Apelācijas padomes pienākumu norādīt pamatojumu, šī padome nevarēja novirzīties no *EU IPO* lēmumpieņemšanas prakses, nesniedzot nekādu paskaidrojumu attiecībā uz iemesliem, kuru dēļ tā uzskatīja, ka šajos lēmumos attiecībā uz agrāko preču zīmju reputāciju izdarītajiem fakti konstatējumiem nav vai vairs nav nozīmes. Šajā ziņā Vispārējā tiesa noraida *EU IPO* argumentu, ka prasītājas pieminētie lēmumi nebija jāņem vērā, jo nevienam no tiem nebija pievienoti šo procesu ietvaros iesniegtie pierādījumi par agrāko preču zīmju reputāciju. Apelācijas padomei bijusi rīcības brīvība lemt, vai ir vai nav jāņem vērā jauni vai papildu fakti un pierādījumi, kuri nav tikuši iesniegti lebildumu nodaļas noteiktajos vai precizētajos termiņos. Šādos apstākļos Apelācijas padomei saskaņā ar labas pārvaldības principu vai nu bijis jāprasa prasītājam iesniegt papildinošus pierādījumus par agrāko preču zīmju reputāciju, vai arī bijis jānorāda iemesli, kuru dēļ tā uzskatīja, ka šajos agrākajos lēmumos izdarītie konstatējumi attiecībā uz agrāko preču zīmju reputāciju šajā lietā bija noraidāmi. Tā kā Apelācijas padome šīs prasības neizpildīja, ir jākonstatē labas pārvaldības principa pārkāpums, tostarp *EU IPO* pienākuma pamatot savus lēmumus neizpilde.

3. IEROBEŽOJUMI AKCEPTA REZULTĀTĀ

2016. gada 20. aprīļa spriedumā **Tronios Group International/EUIPO – Sky ("SkyTec")** (T-77/15, [EU:T:2016:226](#)) Vispārējā tiesa varēja sniegt paskaidrojumus par akcepta rezultātā esoša ierobežojuma termiņa sākuma noteikšanu gadījumā, kad tiek izmantota agrāka preču zīme, kas ir identiska vai maldinoši līdzīga agrākai preču zīmei Regulas Nr. 207/2009 54. panta 2. punkta izpratnē.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms atgādina, ka ir jāstenojas četriem nosacījumiem, lai šādā gadījumā sāktos ierobežojuma akcepta rezultātā termiņš. Pirmkārt, vēlākai preču zīmei jābūt reģistrētai, otrkārt, vēlākas preču zīmes īpašniekam ir jābūt labticīgi iesniegušam pieteikumu par tās reģistrāciju, treškārt, vēlākai preču zīmei jābūt izmantotai tajā dalībvalstī, kurā agrākā preču zīme tiek aizsargāta, un visbeidzot, ceturtkārt, agrākās preču zīmes īpašniekam jāzina par šīs vēlākās preču zīmes izmantošanu pēc tās reģistrēšanas. Tad Vispārējā tiesa norāda, ka Regulas Nr. 207/2009 54. panta 2. punkta mērķis ir noteikt sankciju agrāko preču zīmju īpašniekiem, kas nav iebilduši pret Eiropas Savienības vēlākas preču zīmes izmantošanu piecu secīgu gadu laikā, zinot par šo izmantošanu, liekot zaudēt iespēju izvirzīt prasījumus par spēkā neesamības atzīšanu un par iebildumiem pret minēto preču zīmi. Šīs tiesību normas mērķis tādējādi ir līdzsvarot preču zīmes īpašnieka intereses saglabāt šīs preču zīmes pamatfunkciju un citu uzņēmēju intereses izmantot apzīmējumus, ar kuriem var apzīmēt savas preces un pakalpojumus. Šis mērķis nozīmē, ka, lai saglabātu šo pamatfunkciju, agrākas preču zīmes īpašniekam ir jāspēj iebilst pret viņa preču zīmei identiskas vai līdzīgas vēlākas preču zīmes izmantošanu.

No Regulas Nr. 207/2009 54. panta 2. punkta teleoloģiskās interpretācijas tātad izriet, ka attiecīgais datums, kas ļauj aprēķināt ierobežojumu akcepta rezultātā iestāšanās termiņa sākumu, ir brīdis, kad kļūst zināma vēlākas preču zīmes izmantošana. Šī interpretācija nozīmē prasību, lai vēlākas preču zīmes īpašnieks sniegtu pierādījumus par to, ka agrākas preču zīmes īpašnieks faktiski zināja par minētās preču zīmes izmantošanu, jo bez šādas zināšanas agrākas preču zīmes īpašnieks nevar iebilst pret vēlākas preču zīmes izmantošanu. Kā norāda Vispārējā tiesa, šajā ziņā ir jāņem vērā ierobežojumam akcepta rezultātā analoga norma, kas paredzēta Direktīvas 89/104/EEK⁸⁵ 9. panta 1. punktā, kurš aizstāts ar Direktīvas 2008/95/EK⁸⁶ 9. panta 1. punktu.

84| 2011. gada 10. marta spriedums C-51/10 P, [EU:C:2011:139](#).

85| Padomes 1988. gada 21. decembra Pirmā direktīva 89/104/EEK, ar ko tuvinā dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (OV 1989, L 40, 1. lpp.).

86| Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 22. oktobra Direktīva 2008/95/EK, ar ko tuvinā dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (OV 2008, L 299, 25. lpp.).

PROCESUĀLI JAUTĀJUMI

2016. gada 4. februāra spriedumā **Meica/ITSB – Salumificio Fratelli Beretta (“STICK MiniMINI Beretta”)** (T-247/14, pārsūdzēts ⁸⁷, [EU:T:2016:64](#)) Vispārējā tiesa sniedza precizējumus par tādu prasījumu pieņemamības nosacījumiem, ar kuriem atbildētāja *inter partes* procesā Apelācijas padomē lūdz grozīt Anulēšanas nodaļas lēmumu, kuru apstrīdējusi persona, kas iestājusies lietā. Šajā lietā Apelācijas padome šādus prasījumus bija atzinusi par nepieņemamiem, tostarp tādēļ, ka tie neatbilstot Regulas Nr. 207/2009 60. pantā noteiktajiem nosacījumiem par apelācijas termiņu un apelācijas nodevu un ar tiem tiekot paplašināts pārsūdzības apjoms, jo tie attiecoties uz tādu apstrīdētā lēmuma punktu, kas neesot izvirzīts personas, kas iestājusies lietā, apelācijas sūdzībā.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka no Regulas (EK) Nr. 216/96 ⁸⁸ 8. panta 3. punkta formulējuma izriet, ka *inter partes* procesā atbildētājam ir iespējams izteikt prasījumus Apelācijas padomē saistībā ar apstrīdētā lēmuma atcelšanu vai grozīšanu jautājumā, kurš nav ticis izvirzīts apelācijas sūdzībā. Taču šādiem prasījumiem, kas atbildētājam ir jāizsaka savos atbildes apsvērumos, zūd priekšmets gadījumā, ja apelācijas sūdzības iesniedzējs atsakās no sūdzības Apelācijas padomē. Tādējādi, lai apstrīdētu leibildumu nodaļas lēmumu, Regulas Nr. 207/2009 60. pantā paredzētā atsevišķā apelācijas sūdzība ir vienīgais tiesību aizsardzības līdzeklis, kurš lietas dalībniekam ļauj konkrēti izvirzīt savus iebildumus. No tā izriet, ka prasījumi saistībā ar apstrīdētā lēmuma atcelšanu vai grozīšanu jautājumā, kurš Regulas Nr. 216/96 8. panta 3. punkta izpratnē nav ticis izvirzīts apelācijas sūdzībā, ir atšķirīgi no tiem, kādi ir Regulas Nr. 207/2009 60. pantā paredzētajā apelācijas sūdzībā. Tādējādi Regulas Nr. 207/2009 60. pantā paredzētie nosacījumi par apelācijas termiņu un apelācijas nodevu neattiecas uz prasījumiem, kas pamatoti ar Regulas Nr. 216/96 8. panta 3. punktu. Šajā lietā prasītāja saskaņā ar šo pēdējo minēto tiesību normu savos atbildes apsvērumos noteiktajā termiņā bija iesniegusi prasījumus par leibildumu nodaļas lēmuma grozīšanu jautājumā, ko nebija izvirzījusi persona, kas iestājusies lietā. Tāpēc prasītājai, lai to darītu, nebija pienākuma ievērot Regulas Nr. 207/2009 60. pantā paredzētos nosacījumus. Līdz ar to Apelācijas padome minētos prasījumus kļūdaini ir noraidījusi kā nepieņemamus.

Lieta, kurā taisīts 2016. gada 8. jūnija spriedums **Monster Energy/EUIPO (Miera simbola attēls)** (T-583/15, [EU:T:2016:338](#)), Vispārējai tiesai deva iespēja precizēt, ka jautājums par termiņa ievērošanu prasības celšanai Vispārējā tiesā ir jautājums, kura vērtēšana ekskluzīvi ietilpst Savienības tiesas kompetencē, un ka šī termiņa neievērošana nevar būt pieteikuma par *restitutio in integrum* priekšmets, pamatojoties uz Regulas Nr. 207/2009 81. pantu. Prasītāja bija iesniegusi EUIPO šādu pieteikumu ar pamatojumu, ka tai nebija iespējas apstrīdēt Vispārējā tiesā kādas šī biroja Apelācijas padomes lēmumu termiņā, kurš bija sācies ar šī lēmuma paziņošanu pa faksu, jo prasītājai šis lēmums neesot pienācis. EUIPO Apelācijas otrā padome, apstiprinādama Apelācijas padomju kancelejas nostāju, tomēr uzskatīja, ka minētais pieteikums nav izskatāms, it īpaši ņemot vērā faktu, ka Regulas Nr. 207/2009 81. pants attiecas tikai uz termiņiem EUIPO, nevis Vispārējā tiesā. Vispārējā tiesā celtajā prasībā prasītāja turpretī apgalvoja, ka likumdevējs, iekļaudams šajā noteikumā frāzi “Biroja noteiktajā termiņā”, esot domājis par termiņiem “attiecībā” uz EUIPO vai “saistībā” ar to. Prasītājas ieskatā uz Biroju dažādu pamatu dēļ attiecoties termiņš prasības celšanai Vispārējā tiesā un šī termiņa neievērošana tātad varot būt pieteikuma par *restitutio in integrum* priekšmets.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka Regulas Nr. 207/2009 preambulas 12. apsvērumā ir noteikts, ka EUIPO izveidei nevajadzētu aizskart Savienības iestāžu kompetenču īstenošanu, un ka, ja vienai no EUIPO instancēm tiktu atzīta iespēja apmierināt pieteikumu par *restituto in integrum* attiecībā uz termiņu prasības celšanai

87| Lieta C-182/16 P, **Meica/EUIPO**.

88| Komisijas 1996. gada 5. februāra Regula (EK) Nr. 216/96, ar ko paredz leikšējā tirgus saskaņošanas biroja (preču zīmes, paraugi un modeļi) Apelācijas padomes procesuālos noteikumus (OV 1996, L 28, 11. lpp.).

Vispārējā tiesā, tā būtu iejaukšanās šīs tiesas kompetencē, kas, izņemot pārbaudi Tiesā, ir vienīgā tiesa, kura var izvērtēt tajā celtās prasības pieņemamību atbilstoši LESD 256. un 263. pantam. Pieņemamība ir viens no prasības izvērtēšanas, kas ietilpst tiesas kompetencē, elementiem, vēl jo vairāk tad, kad tiesai tas ir jāizvērtē pēc savas ierosmes. Tātad tas nav Regulas Nr. 207/2009 81. pants par *restitutio in integrum*, kas ir piemērojams tad, ja Vispārējā tiesā celto prasību par *EUIPO* Apelācijas padomes lēmumu tiesa var uzskatīt par novēlotu, bet gan tās ir tiesai piemērojamās normas, proti, papildus LESD 263. pantam Eiropas Savienības Tiesas statūtu 45. panta otrā daļa, saskaņā ar kuru "termiņam beidzoties, attiecīgā persona nezaudē savas tiesības, ja pierāda, ka pastāvējuši neparedzēti apstākļi vai *force majeure*".

VI. KOPĒJĀ ĀRPOLITIKA UN DROŠĪBAS POLITIKA – IEROBEŽOJOŠI PASĀKUMI

2016. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, turpināja pieaugt strīdu skaits par ierobežojošiem pasākumiem kopējās ārpolitikas un drošības politikas jomā (KĀDP). Vairākiem nolēmumiem būtu jāpievērš īpaša uzmanība.

IRĀNAS ISLĀMA REPUBLIKA

Pirmām kārtām, 2016. gada 28. aprīļa spriedumā *Sharif University of Technology/Padome* (T-52/15, pārsūdzēts ⁸⁹, [EU:T:2016:254](#)) Vispārējai tiesai bija iespēja sniegt papildu precizējumus par juridisko kritēriju saistībā ar atbalsta sniegšanu Irānas valdībai Regulas Nr. 267/2012 23. panta 2. punkta d) apakšpunkta un Lēmuma 2010/413 20. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē.

Kā uzskata Vispārējā tiesa, šis kritērijs nenozīmē, ka ir jākonstatē cēloņsakarība starp rīcību, kas uzskatāma par atbalstu Irānas valdībai, un kodolieroču izplatīšanas darbībām. Protams, saskaņā ar judikatūru strīdīgais kritērijs neattiecas uz visām atbalsta Irānas valdībai formām, bet gan uz tām, kas veicina Irānas kodoldarbību veikšanu, un tādējādi objektīvi definē ierobežotu tādu personu un vienību kategoriju, kurām var tikt piemēroti līdzekļu iesaldēšanas pasākumi. Tomēr no judikatūras neizriet, ka jēdziens "atbalsts Irānas valdībai" nozīmē, ka ir jāpierāda saikne starp šo atbalstu un Irānas Islāma Republikas kodoldarbībām. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskata, ka Padome ir pamatoti atzinusi, ka prasītāja ir saņēmusi kritēriju par atbalsta sniegšanu Irānas valdībai, kuram vienīgajam ir nozīme šajā lietā, ar kritēriju par atbalsta sniegšanu "ar kodolieroču izplatīšanu saistītām Irānas darbībām vai Irānas veiktajai kodolieroču piegādes sistēmu izstrādei". Pirmā kritērija piemērošana nenozīmē, ka ir jāpastāv noteikta līmeņa saiknei, pat netiešai, ar Irānas Islāma Republikas kodoldarbībām. Saiknes esamība starp atbalsta sniegšanu Irānas valdībai un ar kodolieroču izplatīšanu saistītu darbību veikšanu ir tieši konstatēta piemērojamajā tiesiskajā regulējumā. Šajā kontekstā strīdīgais kritērijs ir jāsaprot tādējādi, ka tas attiecas uz jebkādu atbalstu – pat ja tam nebūtu nekādas tiešas vai netiešas saiknes ar kodolieroču izplatīšanu –, kas tomēr var veicināt šo izplatīšanu, sniedzot Irānas valdībai tostarp materiālus, finansiālus vai loģistikas resursus vai iespējas. Turklāt šo kritēriju nedrīkst interpretēt tādējādi, ka tā mērķis ir tikai atņemt Irānas valdībai tās ieņēmumu avotus un tādējādi piespiest to izbeigt savas kodolieroču izplatīšanas darbības.

Vispārējā tiesa uzskata, ka līdz ar to ir jāpārbauda, vai piemērojamā tiesiskā regulējuma kontekstā darbības, kuras neatbilst vienam no trim atbalsta veidiem – materiālam, finansiālam vai loģistikas –, kas kā piemēri minēti šajā regulējumā, var ietilpt strīdīgā kritērija tvērumā. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka no minētā regulējuma izriet, ka ierobežojošus pasākumus var paredzēt attiecībā uz personām vai struktūrām, kuras

89| Lieta C-385/16 P, *Sharif University of Technology/Padome*.

palīdz Irānas Islāma Republikai iegādāties aizliegtas preces vai tehnoloģijas vai sniedz tehnisku palīdzību saistībā ar šīm precēm un šīm tehnoloģijām. It īpaši Lēmuma 2010/413 1. panta 1. punkta c) apakšpunktā ir aizliegta jebkāda veida ieroču un saistītu materiālu piegāde, pārdošana vai nodošana Irānas Islāma Republikai. Turklāt, pamatojoties uz Regulas Nr. 267/2012 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu, ir aizliegts jebkurai Irānas personai, vienībai vai struktūrai vai izmantošanai Irānā tieši vai netieši sniegt tehnisku palīdzību saistībā ar Savienības Kopējā militāro preču sarakstā ⁹⁰ uzskaitītajām precēm un tehnoloģijām vai saistībā ar minētajā sarakstā iekļauto preču piegādi, ražošanu, uzturēšanu vai izmantošanu. Tādējādi, paredzot šādu aizliegumu, likumdevējs ir konstatējis saikni starp šāda veida preču iegādi, ko veic Irānas Islāma Republika, un Irānas valdības veiktajām kodoldarbībām, kas rada kodolieroču izplatīšanas vai kodolieroču piegādes sistēmu izstrādāšanas risku. Šo interpretāciju apstiprina Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūcijas 1737 (2006) ⁹¹ un 1929 (2010) ⁹². Tādējādi atbalsta sniegšana Irānas valdībai saistībā ar pētniecību un tehnoloģiju izstrādi militārajā jomā vai ar militārām lietām saistītās jomās atbilst strīdīgajam kritērijam, ja tā attiecas uz Savienības Kopējā militāro preču sarakstā minēto aprīkojumu vai tehnoloģijām, ko Irānas Islāma Republikai ir aizliegts iegūt.

Otrām kārtām, 2016. gada 2. jūnija spriedumā **Bank Mellat/Padome** (T-160/13, pārsūdzēts ⁹³, [EU:T:2016:331](#)) Vispārējā tiesa izskatīja prasību atcelt Regulas (ES) Nr. 1263/2012 ⁹⁴ 1. panta 15. punktu, ar kuru Regulā Nr. 267/2012 tika iekļauts aizliegums pārskaitīt līdzekļus uz Irānā reģistrētām finanšu iestādēm vai no tām. Šajā prasībā prasītāja izvirzīja iebildi par prettiesiskumu attiecībā uz Lēmuma 2012/635/KĀDP ⁹⁵ 1. panta 6. punktu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms izvērtē jautājumu, vai tai ir kompetence izskatīt prasītājas izvirzīto iebildi par prettiesiskumu. Tā norāda, ka šajā lietā ar Lēmuma 2012/635 1. panta 6. punktu noteiktie pasākumi ir vispārēja rakstura pasākumi, jo to piemērošanas joma ir noteikta, atsaucoties uz objektīviem kritērijiem, nevis uz identificētām fiziskām vai juridiskām personām. Līdz ar to Lēmuma 2012/635 1. panta 6. punkts pats par sevi nav lēmums, ar kuru nosaka ierobežojošus pasākumus pret fiziskām vai juridiskām personām LESD 275. panta otrās daļas izpratnē. Tā kā arī apstrīdētās regulas 1. panta 15. punkts neatbilst šai prasībai, iebilde par prettiesiskumu attiecībā uz Lēmuma 2012/635 1. panta 6. punktu nav tikusi izvirzīta, lai pamatotu prasību atcelt lēmumu, ar kuru nosaka ierobežojošus pasākumus pret fiziskām vai juridiskām personām LESD 275. panta otrās daļas izpratnē. Līdz ar to Vispārējai tiesai saskaņā ar šo noteikumu nav kompetences lemt par šādu iebildi par prettiesiskumu. Šādā gadījumā LESD 275. pantā paredzētais izņēmums no Savienības tiesas kompetences nevar tikt interpretēts tādējādi, ka tas sniedzas tiktāl, ka tiek izslēgta šī kompetence pārbaudīt tāda akta tiesiskumu, kas ir pieņemts saskaņā ar LESD 215. pantu, kā apstrīdētās regulas 1. panta 15. punkts, kurš neietilpst KĀDP tikai tādēļ, ka minētā akta tiesiska pieņemšana ir pakļauta nosacījumam, ka iepriekš tiek pieņemts lēmums, kas ietilpst KĀDP.

Runājot par prasības atcelt apstrīdētās regulas 1. panta 15. punktu pieņemamību, Vispārējā tiesa norāda, ka šis noteikums ir vispārpiemērojams un tas nav leģislatīvs akts, bet gan reglamentējošs akts LESD 263. panta

90| Eiropas Savienības Kopējais militāro preču saraksts, ko Padome pieņēmusi 2014. gada 17. martā (OV 2014, C 107, 1. lpp.).

91| Drošības padomes 2006. gada 23. decembra Rezolūcija 1737 (2006).

92| Drošības padomes 2010. gada 9. jūnija Rezolūcija 1929 (2010).

93| Lieta C-430/16 P, **Bank Mellat/Padome**.

94| Padomes 2012. gada 21. decembra Regula (ES) Nr. 1263/2012, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 267/2012 par ierobežojošiem pasākumiem pret Irānu (OV 2012, L 356, 34. lpp.).

95| Padomes 2012. gada 15. oktobra Lēmums 2012/635/KĀDP, ar kuru groza Lēmumu 2010/413/KĀDP, ar ko paredz ierobežojošus pasākumus pret Irānu (OV 2012, L 282, 58. lpp.).

ceturtās daļas izpratnē. Vispirms uzsvērusi, ka šis noteikums tieši skāra prasītāju un neietvēra izpildes pasākumus, jo ar to tika grozīti atsevišķi Regulas Nr. 267/2012 noteikumi, it īpaši ņemot vērā kompetento valsts iestāžu rīcības brīvības neesamību saistībā ar šo noteikumu piemērošanu, un ka tāpēc prasītājam šajā ziņā bija *locus standi*, Vispārējā tiesa attiecībā uz prasītājas interesi celt prasību norāda, ka strīdīgā regulējuma pieņemšanai nebija faktisku tiešu seku uz prasītāju, jo individuālie ierobežojošie pasākumi, kuriem tā bija iepriekš pakļauta, ietvēra daudz stingrākus ierobežojumus. Tomēr pēc individuālo ierobežojošo pasākumu atcelšanas attiecībā uz prasītāju, tā patiešām tika pakļauta minētajam regulējumam. Šādos apstākļos, ja tiktu konstatēta prasītājas intereses celt prasību attiecībā uz apstrīdētās regulas 1. panta 15. punktu neesamība, sekas būtu tādas, ka tiktu pārkāptas tās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, tāpēc ir jāatzīst šāda interese celt prasību.

Lietā pēc būtības Vispārējā tiesa precizē, ka LESD 215. panta 1. punktā minētais nepieciešamības jēdziens neattiecas uz saikni starp aktu, kas pieņemts saskaņā ar LESD 215. pantu, un izvirzīto KĀDP mērķi, bet gan uz saikni starp minēto aktu un KĀDP jomas lēmumu, uz kuru tas ir balstīts. Tādējādi atsauce uz “nepieciešamiem pasākumiem” ir domāta, lai garantētu, ka Padome saskaņā ar LESD 215. pantu nenosaka ierobežojošus pasākumus, kuri pārsniegtu tos, kuri ir noteikti attiecīgajā KĀDP jomas lēmumā. Runājot par Vispārējās tiesas īstenotās pārbaudes apjomu, ir jāņem vērā strīdīgā regulējuma īpašais raksturs, jo, pirmkārt, apstrīdētās regulas 1. panta 15. punkts ir vispārpiemērojams, tāpēc tas nav individuāls akts, un, otrkārt, atsevišķi Regulas Nr. 267/2012 noteikumi, kas ir grozīti vai iekļauti ar apstrīdētās regulas 1. panta 15. punktu, prasītāju skar tieši un nav saistīti ar īstenošanas pasākumiem. Šādos apstākļos ir jāatzīst Padomes rīcības brīvība attiecībā uz iespēju kā tādu noteikt ierobežojošus pasākumus un attiecībā uz vispārīgu ierobežojošo pasākumu noteikšanu, kas tiek veikti izvirzītā mērķa sasniegšanai. Tā kā strīdīgajam regulējumam nav individuāla ierobežojoša pasākuma dabas, uz šo lietu nav jāattiecinā judikatūra par šādiem pasākumiem, un līdz ar to Padomei nevar tikt prasīts, lai tā pierādītu, ka minētā regulējuma skartās vienības tik tiešām ir iesaistītas kodolieroču izplatīšanā.

Runājot par strīdīgā regulējuma samērību, Vispārējā tiesa norāda, ka mērķis novērst līdzekļu pārvedumus, kas var veicināt Irānas režīma centienus kodolieroču izplatīšanā, nepārprotami ietilpst legītimajā mērķī novērst minēto izplatīšanu kā tādu un tās finansēšanu. Lai gan ir tiesa, ka paziņošanas pienākums un iepriekšējas atļaujas pieteikuma iesniegšanas pienākums attiecas gan uz pārvedumiem, kas var veicināt kodolieroču izplatīšanu, gan uz pārvedumiem, kas to neveicina, šis apstāklis ir neizbēgams, ņemot vērā aplūkoto pienākumu mērķi un līdz ar to nenozīmē, ka šie pienākumi nav vajadzīgi. Padomes izvēle paredzēt, ka strīdīgais regulējums ir piemērojams tikai pārvedumiem, kurus veic Irānas finanšu iestādes, kaut gan citiem pārvedumiem piemēro ierobežojošu regulējumu, kurš atsevišķos aspektos atšķiras, ietilpst Padomes pilnvarās, kuras tai šajā ziņā ir jāatzīst. Turklāt strīdīgais regulējums nav embargo, kas būtu vispārējs, nediferencēts un bez konkrētiem piemērošanas subjektiem.

Turklāt, runājot par tāda vispārpiemērojama akta kā strīdīgais regulējums pieņemšanas laikā ievērojamo pamatošanas pienākumu, Vispārējā tiesa norāda, ka attiecībā uz šādas kategorijas aktiem LESD 215. panta 3. punktā prasītajās juridiskajās garantijās neietilpst ne Padomes pienākums sniegt konkrētu un specifisku pamatojumu par katru skarto personu vai vienību, ne pienākums sniegt piekļuvi lietas materiāliem, ne arī iespēju skartajām vienībām un personām sniegt apsvērumus, un Padomei arī nav pienākuma ņemt vērā šādos apsvērumus. Būtisku procesuāla rakstura juridisko garantiju veido attiecīgā akta tiesiskuma efektīva pārbaude tiesā. Visbeidzot, tā kā ir jānoraida arī iebildumi par tiesiskās noteiktības, patvaļas un iespējamās diskriminācijas aizlieguma principu pilsonības dēļ pārkāpumu, Vispārējā tiesa galu galā noraida prasību kopumā.

Visbeidzot trešām kārtām, 2016. gada 24. maija spriedumā **Good Luck Shipping/Padome** (T-423/13 un T-64/14, [EU:T:2016:308](#)) Vispārējā tiesa tostarp ir spriedusi par sekām, kādas ir jāsecina no vienībai piemērojamu

ierobežojošo pasākumu atcelšanas tādu ierobežojošu pasākumu spēkā esamības pārbaudes ietvaros, kas attiecas uz vienībām, kuras pieder vai ko kontrolē tā pati vienība vai kuras rīkojas tās vārdā.

Vispārējā tiesa uzsver, ka vienības nosaukuma ierakstīšanas to personu vai vienību sarakstā, uz kurām attiecas ierobežojošie pasākumi, pamatojoties uz tās saikni ar citu vienību, kuras nosaukums ir ticis ierakstīts minētajā sarakstā, spēkā esamība ir pakļauta nosacījumam, ka ierakstīšanas dienā šīs otrās vienības nosaukumam ir jābūt pamatoti ierakstītam šajā sarakstā. Tādējādi iekļaušana tādu personu vai vienību sarakstā, uz kurām attiecas kādas vienības ierobežojošie pasākumi, pamatojoties uz kritēriju par saiknes esamību ar citu vienību, kura arī ir iekļauta minētajā sarakstā, zaudē juridisku pamatu, ja šīs pēdējās minētās vienības ieraksts vēlāk tiek dzēsts no tiesību sistēmas ar atceļošu spriedumu, kas uz to attiecas. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka, lai arī ar spriedumu atcelto ierobežojošo pasākumu sekas var tikt saglabātas līdz Eiropas Savienības Tiesas statūtu 60. panta otrajā daļā noteiktā termiņa beigām, šāda akta atcelšanas seku apturēšana neatceļ principu, ka, tiklīdz ir beidzies apturēšanas termiņš, attiecīgo tiesību aktu atcelšana rada sekas ar atpakaļejošu spēku, kas ļauj uzskatīt, ka atceltie tiesību akti vispār nav pastāvējuši.

Turklāt Vispārējā tiesa atgādina noteikumu, saskaņā ar kuru apstrīdēto aktu tiesiskums principā var tikt izvērtēts, pamatojoties vienīgi uz faktu un tiesību apstākļiem, uz kuru pamata tie ir pieņemti, nevis pamatojoties uz faktu un tiesību apstākļiem, kas notikuši pēc minēto aktu pieņemšanas. Līdz ar to, lai arī Vispārējā tiesa, atceļot ierobežojošos pasākumus, var noteikt termiņu, kurā tiesību akta atcelšanas sekas tiek apturētas, lai ļautu Padomei novērst konstatētos pārkāpumus, pieņemot vajadzības gadījumā jaunus vispārējos kritērijus ierakstīšanai to personu un vienību sarakstā, uz kurām attiecas ierobežojošie pasākumi, un nosakot jaunus ierobežojošos pasākumus, gan šie jaunie vispārējie ierakstīšanas kritēriji, gan šie jaunie ierobežojošie pasākumi neļauj apstiprināt pasākumus, kurus Vispārējā tiesa ir atzinusi par prettiesiskiem. Šajā ziņā Padomes pieņemtais vispārējo ierakstīšanas kritēriju grozījums, lai attaisnotu ierakstīšanu, pamatojoties uz iepriekšējiem ierakstīšanas kritērijiem, kas secīgi tikuši atcelti ar Vispārējās tiesas spriedumu, neatceļ principu, saskaņā ar kuru atceltie ieraksti ir ar atpakaļejošu spēku dzēsti no tiesību sistēmas, it kā tie nekad nebūtu eksistējuši. Šāds vispārējo kritēriju grozījums neļauj nedz novērst Vispārējās tiesas atceļošajā spriedumā konstatēto prettiesiskumu, nedz pēc minētā grozījuma izdarīšanas padarīt par spēkā esošiem ierakstus, kas veikti, pamatojoties uz iepriekšējiem vispārējiem ierakstīšanas kritērijiem, kuri neļāva pamatot atceltos ierakstus.

TUNISIJAS REPUBLIKA

Lietās, kurās taisīts 2016. gada 30. jūnija spriedums **CW/Padome** (T-224/14, nav publicēts, [EU:T:2016:375](#)), 2016. gada 30. jūnija spriedums **Al Matri/Padome** (T-545/13, nav publicēts, [EU:T:2016:376](#)) un 2016. gada 30. jūnija spriedums **CW/Padome** (T-516/13, nav publicēts, [EU:T:2016:377](#)), Vispārējai tiesai bija jālemj par tādu personu celtām prasībām, kuru līdzekļi bija iesaldēti ar pamatojumu, ka par tām Tunisijā notika kriminālizmeklēšana saistībā ar valsts līdzekļu nelikumīgu piesavināšanos. Šajos spriedumos Vispārējai tiesai it īpaši bija iespēja sniegt precizējumus par Lēmuma 2011/72/KĀDP ⁹⁶ 1. panta 1. punktā minēto valsts līdzekļu nelikumīgas piesavināšanās jēdzienu.

Šajā sakarā Vispārējā tiesa vispirms konstatē, ka Savienības tiesību vienveidīga piemērošana paredz, ka, ja nav skaidras atsaucis uz attiecīgo trešo valstu tiesībām, starptautiskajām tiesībām vai dalībvalstu tiesībām, valsts līdzekļu nelikumīgas piesavināšanās jēdziens ir interpretējams autonomi un neatkarīgi no jebkuras valsts sistēmas. Noteikdama piesardzības pasākumus pret personām, kuras ir atbildīgas par Tunisijas valsts

96| Padomes 2011. gada 31. janvāra Lēmums 2011/72/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem, kas vērsti pret konkrētām personām un vienībām saistībā ar situāciju Tunisijā (OV 2011, L 28, 62. lpp.).

līdzekļu nelikumīgu piesavināšanos, proti, pasākumus, kuru vienīgais mērķis ir saglabāt Tunisijas iestādēm iespēju atgūt piesavinātos valsts līdzekļus, kas varētu būt šo personu rīcībā, Padome tiecas atvieglot gan pret Tunisijas iestādēm izdarīto nodarījumu konstatēšanu, gan tādējādi iegūto līdzekļu restitūciju. Ņemot vērā šos mērķus, kā arī vispārējo Lēmuma 2011/72 pieņemšanas kontekstu un tā juridisko pamatu, jāuzskata, ka valsts līdzekļu nelikumīgas piesavināšanās jēdziens ietver jebkuru darbību, ko veido tādu līdzekļu nelikumīga izmantošana, kas pieder Tunisijas publiskām struktūrām vai kas atrodas to kontrolē pretēji šo līdzekļu paredzētajiem mērķiem, it īpaši privātiem mērķiem. Līdz ar to šādas izmantošanas sekām ir jābūt šo publisko struktūru finanšu interešu aizskārumam, kurš tātad ir radījis kaitējumu, ko iespējams novērtēt finansiālā izteiksmē. Līdz ar to, kā uzskata Vispārējā tiesa, nevar tikt izslēgts, ka darbības, ko Tunisijas tiesu iestādes nav atbilstoši krimināltiesībām kvalificējušas kā valsts līdzekļu nelikumīgu piesavināšanos, tomēr ir varējušas nepamatoti atņemt Tunisijas publiskajām struktūrām pienākošos līdzekļus, kā rezultātā ir izrādīties nepieciešams iesaldēt šādu darbību izdarītāju un viņu līdzdalībnieku mantu, lai nodrošinātu minēto līdzekļu iespējamu atgūšanu, kas Tunisijas iestādēm jāveic, izmantojot visas iespējamās metodes.

Vispārējā tiesa turklāt precizē, ka, ņemot vērā Lēmuma 2011/72 mērķus, tā 1. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas attiecas ne tikai uz personām, kuru vaina ir atzīta par "Tunisijas valsts līdzekļu nelikumīgu piesavināšanos", bet arī uz personām, attiecībā uz kurām notiek kriminālprocess nolūkā pierādīt to vainu par konkrētu nodarījumu izdarīšanu, kas atbilst šādas nelikumīgas piesavināšanās sastāvam. Konkrētā stadija, kādā atrodas šāds process, nevar būt elements, ar ko varētu tikt pamatota šo personu izslēgšana no attiecīgo personu kategorijas. Arī jēdziens "atbildīgas par Tunisijas valsts līdzekļu nelikumīgu piesavināšanos" un ar tām saistītu personu jēdziens minētā lēmuma izpratnē nevar tikt attiecināts tikai uz šādu darbību radīto ieņēmumu galīgajiem labuma guvējiem, jo tas apdraudētu arī šī lēmuma lietderīgo iedarbību. Turklāt personas, uz kurām attiecas kriminālprocess par līdzdalību šādās darbībās, pieder vismaz "ar atbildīgām personām saistīto personu" kategorijai. Kā uzskata Vispārējā tiesa, šis formulējums attiecas uz sevišķi plašu kategoriju, kurai var piederēt jebkura persona, vienība vai struktūra, kam ir pietiekami ciešas saiknes ar personu, kas ir atbildīga par valsts līdzekļu nelikumīgu piesavināšanos, kā rezultātā tās mantai varēja tikt sniegts labums no minētās nelikumīgās piesavināšanās ieņēmumiem. Šaurāka interpretācija apdraudētu attiecīgās tiesību normas lietderīgo iedarbību.

Visbeidzot Vispārējā tiesa norāda, ka, lai arī Padome nevar, protams, visos apstākļos apstiprināt Tunisijas tiesu iestāžu konstatējumus, tai turklāt principā nav pašai jāpārbauda un jānovērtē to apstākļu pareizība un atbilstība, uz kuriem šīs iestādes pamatojas, lai šajā gadījumā virzītu attiecīgos kriminālprocesus. Tādējādi izskatāmajās lietās Padomei atbilstoši konkrētajiem apstākļiem bija jānovērtē nepieciešamība veikt papildu pārbaudes un it īpaši jāprasa Tunisijas iestādēm iesniegt papildu pierādījumus, ja jau iesniegtie pierādījumi bija izrādījušies nepietiekami. Tā kā Padome bija iesniegusi pierādījumus par kriminālprocesi, kas tika virzīti pret prasītājiem, tiem bija jānorāda konkrēti elementi, uz kuriem tie plānoja pamatoties, lai apšaubītu minēto procesu pamatotību.

UKRAINA

Trijos spriedumos, proti, 2016. gada 15. septembra spriedumā *Klyuyev/Padome* (T-340/14, [EU:T:2016:496](#)), 2016. gada 15. septembra spriedumā *Yanukovych/Padome* (T-346/14, pārsūdzēts ⁹⁷, [EU:T:2016:497](#)) un 2016. gada 15. septembra spriedumā *Yanukovych/Padome* (T-348/14, pārsūdzēts ⁹⁸, [EU:T:2016:508](#)), Vispārējā

97 | Lieta C-598/16 P, *Yanukovych/Padome*.

98 | Lieta C-599/16 P, *Yanukovych/Padome*.

tiesa lēma par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Ukrainā attiecībā uz personām, kuras ir identificētas kā atbildīgas par valsts līdzekļu nelikumīgu piesavināšanos. Tika izskatīts jautājums par prasītāju vārdu iekļaušanu tādu personu sarakstā, kam bija piemērojami ierobežojoši pasākumi saistībā ar situāciju Ukrainā. Šie ieraksti sākotnēji bija balstīti uz faktu, ka attiecībā uz prasītājiem tika veikta Ukrainas iestāžu izmeklēšana par pārkāpumiem, kas bija saistīti ar Ukrainas valsts līdzekļu nelikumīga piesavināšanos un to nelikumīgajiem pārvedumiem ārpus Ukrainas, bet vēlāk pēc piemērojamā tiesiskā regulējuma grozījumiem šie ieraksti tika saglabāti ar pamatojumu, ka attiecībā uz prasītājiem Ukrainas iestādes virzīja kriminālprocesus par valsts līdzekļu vai mantas nelikumīgu piesavināšanos. Prasītāji apstrīdēja gan viņu sākotnējās iekļaušanas sarakstā pamatotību, gan viņu vārdu saglabāšanas šajā sarakstā pamatotību.

Pirmām kārtām, runājot par prasītāju vārdu sākotnējo iekļaušanu sarakstā, Vispārējā tiesa atgādina, ka, lai gan Padomei ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz vispārējiem kritērijiem, kuri jāņem vērā, nosakot ierobežojošus pasākumus, Pamattiesību hartas 47. pantā garantētā pārbaudes tiesā efektivitāte nozīmē, ka, pārbaudot, vai iemesli, kuri ir pamatā lēmumam par konkrētas personas vārda iekļaušanu vai atstāšanu to personu sarakstā, kurām piemērojami ierobežojoši pasākumi, ir tiesiski, Savienības tiesai ir jāpārlicinās, ka šis lēmums, kam attiecībā uz šo personu ir individuāla piemērojamība, ir balstīts uz pietiekami drošiem faktiem. Tas nozīmē, ka ir jāpārbauda pamatojuma izklāstā norādītie fakti, kas ir minētā lēmuma pamatā, un tādēļ pārbaudē tiesā nav jāizvērtē tikai norādīto iemeslu abstrakta ticamība, bet arī jautājums, vai šie iemesli ir pietiekami precīzi un konkrēti pamatoti.

Vēršot uzmanību uz Ukrainas Ģenerālprokuratūras vēstuli Eiropas Savienības Augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos, uz ko Padome bija atsaukusies, lai pamatotu prasītāju vārdu iekļaušanu strīdīgajā sarakstā, Vispārējā tiesa norāda, ka, lai gan šo vēstuli ir nosūtījusi augsta trešās valsts tiesu iestāde, tajā esot ietverts vienīgi vispārīgs un visaptverošs apgalvojums, saistot prasītāju vārdus, tostarp bijušos augsta līmeņa ierēdņus, ar izmeklēšanu, kurā esot pierādīts valsts līdzekļu piesavināšanās nodarījums. Šajā vēstulē neesot sniegti nekādi precizējumi ne par faktiem, ko Ukrainas iestādes turpināja pārbaudīt izmeklēšanā, ne arī par prasītāju individuālo atbildību, pat ne prezumētu, saistībā ar šiem faktiem. No tā izriet, uzskata Vispārējā tiesa, ka attiecīgā vēstule nevar būt pietiekami drošs faktiskais pamats prasītāju vārdu iekļaušanai strīdīgajā sarakstā ar pamatojumu, ka viņi ir identificēti kā atbildīgi par valsts līdzekļu piesavināšanos. Līdz ar to Vispārējā tiesa atceļ apstrīdētos aktus, ciktāl tie attiecas uz prasītājiem.

Otrām kārtām, runājot par prasītāju vārdu saglabāšanu sarakstā, pirmkārt, Vispārējā tiesa uzskata, ka vispārējais iekļaušanas kritērijs attiecībā uz “personām, kuras ir identificētas kā atbildīgas par Ukrainas valsts līdzekļu nelikumīgu piesavināšanos” ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nevis abstrakti attiecas uz jebkādu valsts līdzekļu nelikumīgas piesavināšanās faktu, bet gan uz valsts līdzekļu vai mantas nelikumīgas piesavināšanās faktiem, kas, ņemot vērā piesavināto līdzekļu vai mantas apmēru vai veidu vai kontekstu, kurā šie fakti ir notikuši, ir tādi, kas, kā minimums, var apdraudēt Ukrainas institucionālos vai juridiskos pamatus. Otrkārt, Vispārējā tiesa uzskata, ka prasītāju vārdu saglabāšana strīdīgajā sarakstā ļautu atvieglot – gadījumā, ja kriminālvajāšana izrādītos pamatota, – sankciju piemērošanu tiesas ceļā par apgalvotajām korupcijas darbībām, ko veikuši iepriekšējā režīma locekļi, un tādējādi palīdzēt atbalstīt tiesiskumu Ukrainā. Vispārējā tiesa līdz ar to noraida prasības, ciktāl tajās tiek lūgts atcelt prasītāju vārdu ierakstu saglabāšanu strīdīgajā sarakstā.

SĪRIJAS ARĀBU REPUBLIKA

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 26. oktobra spriedums *Hamcho un Hamcho International/Padome* (T-153/15, [EU:T:2016:630](#)), Vispārējai tiesai bija jālemj par Sīrijas pilsonības uzņēmēja un viņam piederošas pārvaldītājsabiedrības celto prasību saistībā ar ierobežojošajiem pasākumiem, kas pret tiem bija veikti, pamatojoties uz tiesisko regulējumu, ar kuru tiek noteikti ierobežojoši pasākumi pret noteiktām personām

un vienībām, kuras ir atbildīgas par vardarbīgām represijām pret civiliedzīvotājiem Sīrijā⁹⁹. Prasītāji tostarp pārmeta Padomei atkārtotas viņu vārda un nosaukuma iekļaušanas apstrīdētajos aktos pamatošanai iesniegto dokumentu, tostarp presē publicēto rakstu, neskaidro un abstrakto raksturu, kā arī pierādījuma spēka trūkumu, jo to ieskatā šajos dokumentos nebija identificēts tajos minētās informācijas pirmavots. Tie Padomei turklāt pārmēt kļūdu vērtējumā attiecībā uz šādas atkārtotas iekļaušanas pamatotību.

Pirmām kārtām, runājot par tās informācijas pirmavotu nenorādīšanu, kas iekļauta presē publicētajos rakstos, ko iesniegusi Padome, Vispārējā tiesa atgādina, ka tās darbību, tāpat kā Tiesas darbību, regulē pierādījumu brīvas novērtēšanas princips un ka vienīgais iesniegto pierādījumu novērtēšanas kritērijs ir balstīts uz to ticamību. Turklāt, lai novērtētu dokumenta pierādījuma spēku, ir jāpārbauda tajā ietvertās informācijas ticamība, jāņem vērā tostarp dokumenta izcelsme, tā izstrādes apstākļi un tā adresāts, un ir jānoskaidro, vai, ņemot vērā tā saturu, tas šķiet saprātīgs un uzticams. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka pierādījumi, kas iegūti no dažādiem digitālās informācijas un akadēmisko pētījumu avotiem, kam ir dažāda ģeogrāfiskā izcelsme un kas ir publicēti dažādos datumos un sniedz atšķirīgus informācijas elementus, var tikt uzskatīti par ticamiem, pat ja tajos nav skaidri norādīts to informācijas pirmavots. Kara apstākļu Sīrijā dēļ faktiski ir grūti, pat neiespējami iegūt liecības no personām, kuras piekrīt, ka viņas tiek identificētas. No tā izrietošās izmeklēšanas grūtības un briesmas, kādām ir pakļauti informācijas sniedzēji, liedz precīzi identificēt avotus, kuros ir ziņas par režīmu atbalstošo personu rīcību.

Otrām kārtām, atgādinādama Tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru, ņemot vērā situāciju Sīrijā, Padome izpilda tai noteikto pierādīšanas pienākumu, ja tā Savienības tiesā norāda uz vairākām pietiekami konkrētām, precīzām un saskaņotām norādēm, kas ļauj noteikt pietiekamas saiknes starp personu, uz kuru attiecas līdzekļu iesaldēšanas pasākums, un apkaroto režīmu pastāvēšanu¹⁰⁰, Vispārējā tiesa uzskata, ka iemesli, kas pamato prasītāju vārdu atkārtotu iekļaušanu apstrīdētajos aktos, ir pietiekami pamatoti. Kā norāda Vispārējā tiesa, prasītāja funkcijas tautsaimniecības padomēs, piemēram, Sīrijas Divpusējo darījumu ar Ķīnu padomē, kuras uzdevums ir veicināt Sīrijas ekonomiku, tās uzņēmumu un tirdzniecības un ieguldījumu darījumu attīstību, ir izskaidrojamas tikai ar zināmu pietuvinātību valdošajam režīmam un ir neapstrīdēts faktisks elements, kas apliecina prasītāja drošu saikni ar *Bachar el-Assad* režīmu. Šo saikni apstiprina tas, ka 2014. gada decembrī Sīrijas Arābu Republikas ekonomikas ministrs viņu iecēla par Damaskas (Sīrija) Tirdzniecības palātas ģenerālsēkretāru.

99| It īpaši skat. Padomes 2012. gada 18. janvāra Regulu (ES) Nr. 36/2012 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Sīrijā un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 442/2011 (OV 2012, L 16, 1. lpp.); Padomes 2015. gada 26. janvāra Īstenošanas regulu (ES) 2015/108, ar ko īsteno Regulu (ES) Nr. 36/2012 (OV 2015, L 20, 2. lpp.); Padomes 2013. gada 31. maija Lēmumu 2013/255/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem pret Sīriju (OV 2013, L 147, 14. lpp.); Padomes 2015. gada 26. janvāra Īstenošanas lēmumu (KĀDP) 2015/117, ar kuru īsteno Lēmumu 2013/255 (OV 2015, L 20, 85. lpp.).

100| 2015. gada 21. aprīļa spriedums *Anbouba/Padome*, C-630/13 P, [EU:C:2015:247](#), 53. punkts.

TERORISMA APKAROŠANA

2016. gada 13. decembra spriedumā **Al-Ghabra/Komisija** (T-248/13, [EU:T:2016:721](#)) Vispārējai tiesai bija iespēja piemērot principus, ko Tiesa ir noteikusi savā spriedumā **Komisija u.c./Kadi** (turpmāk tekstā – “*Kadi II* spriedums”) ¹⁰¹ saistībā ar tāda lēmuma tiesiskuma pārbaudi, ar kuru tiek iesaldēti tādas personas līdzekļi, kas ir identificēti kā saistīti ar *Al-Qaida* tīklu. Vispārējā tiesā tika celta prasība tostarp atcelt Regulu (EK) Nr. 14/2007 ¹⁰², ciktāl ar to prasītāja vārds tika iekļauts Regulas (EK) Nr. 881/2002 ¹⁰³ I pielikumā esošajā sarakstā. Prasītājs apgalvo, ka apstrīdētais lēmums esot prettiesisks saprātīga termiņa principa pārkāpuma dēļ.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms atgādina, ka iestādes izmantotā termiņa konkrētā tiesību akta pieņemšanai “saprātīgums” ir jāvērtē, ņemot vērā katras lietas faktisko apstākļu kopumu, it īpaši lietas iznākuma nozīmi ieinteresētajai personai, lietas sarežģītību un lietas dalībnieku uzvedību. Šajā gadījumā, tā piebilst, Komisijas apgalvotie īpašie lietas apstākļi daļēji izskaidro to lēmumu pārskatīšanas procedūru relatīvi ilgo termiņu, ar kuriem attiecīgo personu vārdi iekļauti strīdīgajā sarakstā, ņemot vērā, kā šīs procedūras noritēja pēcspriduma **Kadi un Al Barakaat International Foundation/Padome un Komisija** ¹⁰⁴ pasludināšanas. Tomēr šajā gadījumā vairāk nekā četru gadu ilgs termiņš, kāds pagājis no pārskatīšanas pieteikuma datuma līdz apstrīdētā lēmuma pieņemšanas datumam, ievērojami pārsniedz ilgumu, kas varētu tikt uzskatīts par “normālu”, lai pabeigtu šādu pārskatīšanas procedūru, pat ņemot vērā visus apgalvotos īpašos apstākļus. Lai arī šādos apstākļos ir jākonstatē saprātīga termiņa principa pārkāpums, ar šādu pārkāpumu administratīvā procesa noslēgumā pieņemtā lēmuma atcelšana ir pamatota tikai tad, ja šajā lēmumā ir pieļauts arī ieinteresētās personas tiesību uz aizstāvību pārkāpums. Tomēr šajā lietā nav ticis pierādīts un pat nav nopietni ticis apgalvots, ka prasītāja spēja sevi efektīvi aizstāvēt ir konkrēti tikusi apdraudēta pārskatīšanas procedūras norises pārmērīgā ilguma dēļ. Tāpēc prasītājs nevar pamatoties uz attiecīgo kavēšanos, lai panāktu apstrīdētā lēmuma atcelšanu.

Turpinājumā Vispārējā tiesa norāda, ka *Kadi II* sprieduma 114. un 115. punktā Tiesa ir precizējusi, ka Komisijai atbilstoši tās pienākumam rūpīgi un objektīvi pārbaudīt apgalvoto pamatu pamatotību, it īpaši ņemot vērā attiecīgās personas formulēto apsvērumu saturu, ir jāizvērtē, vai ir jālūdz Sankciju komitejas sadarbība, lai saņemtu papildu informāciju vai pierādījumus. Taču, balstoties tikai uz šādu pamatu, Komisijai šajā lietā nevar tikt pārņemts, ka administratīvajā procesā, kura beigās ir ticis pieņemts apstrīdētais lēmums, tā no Sankciju komitejas vai ierosinātās valsts nav saņēmusi informāciju vai pierādījumus to apgalvojumu atbalstam, kas ir tikuši vērsti pret prasītāju, un ka līdz ar to, ņemot vērā attiecīgās personas formulētos apsvērumus par šīs komitejas sniegtā pamatojuma izklāstu, tā ir veikusi “tikai formālu un mākslīgu” apgalvoto pamatu pamatotības pārbaudi.

Vispārējā tiesa turklāt norāda, ka “juridiskā pārbaude”, kas ir jāpiemēro lēmumu par iekļaušanu strīdīgajā sarakstā pārskatīšanas administratīvajā posmā, atšķiras no pārbaudes, kas ir piemērojama pārbaudes tiesā stadijā. Tādējādi, lai arī pierādīšanas pienākums neapstrīdami ir Komisijai, tai šie pierādījumi nav jāiesniedz

101 | 2013. gada 18. jūlija spriedums C-584/10 P, C-593/10 P un C-595/10 P, [EU:C:2013:518](#).

102 | Komisijas 2007. gada 10. janvāra Regula (EK) Nr. 14/2003, ar kuru 74. reizi groza Padomes Regulu (EK) Nr. 881/2002, ar ko nosaka konkrētus, īpašus, ierobežojošus, pret noteiktām personām un organizācijām, kuras saistītas ar Osamu Bin Ladenu, organizācijas *Al-Qaida* tīklu un *Taliban*, vērstus pasākumus un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 467/2001 (OV 2007, L 6, 6. lpp.).

103 | Padomes 2002. gada 27. maija Regula (EK) Nr. 881/2002, ar kuru paredz īpašus ierobežojošus pasākumus, kas vērsti pret konkrētām personām un organizācijām, kas saistītas ar Osamu Bin Ladenu, *Al-Qaida* tīklu un *Taliban*, un ar kuru atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 467/2001, ar ko aizliedz eksportēt noteiktas preces un pakalpojumus uz Afganistānu, pastiprina lidojumu aizliegumu un attiecina uz Afganistānas *Taliban* līdzekļu un citu finanšu resursu iesaldēšanu (OV 2002, L 139, 9. lpp.).

104 | 2008. gada 3. septembra spriedums C-402/05 P un C-415/05 P, [EU:C:2008:461](#).

pārskatīšanas stadijā, bet gan tikai vēlākā stadijā, kad notiek pārbaude tiesā pār tās lēmumu saglabāt attiecīgo vārdu sarakstā, kurš ir pieņemts pēc pārskatīšanas. Tātad jautājums par vajadzīgo pierādījumu līmeni rodas tikai šajā pēdīgi minētajā stadijā. Šajā ziņā Vispārējai tiesai ir tikai jāpārliecinās par to, ka apstrīdētais lēmums ir "balstīts uz pietiekami stabilu faktisko pamatu", kad tā pārbauda, vai pamatojuma izklāstā apgalvotie fakti ir "pamatoti" un līdz ar to – faktiski "pierādīti". Līdz ar to ar Komisijas iespējami pieļauto kļūdu tiesību piemērošanā, kad tā definēja vajadzīgo pierādījumu līmeni vai to piemēroja, pašu par sevi nevar tikt pamatota apstrīdētā lēmuma atcelšana, ja tas turklāt atbilst šiem pierādīšanas nosacījumiem. Katrā ziņā Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatīdama, ka indivīda vārda iekļaušanai strīdīgajā sarakstā un līdz ar to viņa līdzekļu iesaldēšanai būtu jābūt balstītai "uz saprātīgiem iemesliem vai saprātīgu pamatu turēt aizdomās vai domāt, ka šie līdzekļi vai šie citi īpašumi varētu tikt izmantoti terorisma aktivitāšu finansēšanai". Visbeidzot Vispārējā tiesa norāda, ka, lai arī ir tiesa, ka apstrīdētā lēmuma pieņemšanas datumā netika iesniegta nekāda informācija vai pierādījumi, lai pamatotu šajā lēmumā pret prasītāju izvirzītos pamatus, *Kadi II* spriedumā Tiesas noteiktajiem principiem tomēr atbilstošs ir tas, ka Vispārējai tiesai veicamās tiesiskuma pārbaudes vajadzībām tiek ņemti vērā jauni dati un pierādījumi, kas norādīti iebildumu raksta pielikumā. Ir jānošķir, pirmkārt, procesuāla prasība izklāstīt pietiekami konkrētu pamatojumu un to paziņot ieinteresētajai personai administratīvā procesa gaitā un, otrkārt, pārbaude, kas jāveic Savienības tiesai par to, vai pamatojuma izklāsts ir balstīts uz stabilu faktisku pamatu, ko tā veic pēc tam, kad tā vajadzības gadījumā ir pieprasījusi kompetentajai iestādei iesniegt informāciju vai pierādījumus, kam ir nozīme šādā pārbaudē. Iebildumu raksta pielikumā iesniegtie jaunie dati ir paredzēti tieši šim mērķim.

VII. ĶIMIKĀLIJU REĢISTRĒŠANA

2016. gada judikatūra it īpaši devusi Vispārējai tiesai iespēju divos vienā dienā pasludinātajos spriedumos lemt par ķīmiskas vielas reģistrācijas Eiropas Ķimikāliju aģentūrā (*ECHA*) maksājumu un sevišķi par *ECHA* tiesībām piešķirt šī maksājuma apmēra samazinājumu mikro, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

Pirmām kārtām, lietā, kurā taisīts 2016. gada 15. septembra spriedums *La Ferla/Komisija un ECHA* (T-392/13, [EU:T:2016:478](#)), prasītāja it īpaši apgalvoja, ka *ECHA* neesot kompetences, kas ir vajadzīga, lai, nosakot piemērojamo nodevu, novērtētu reģistrētāju uzņēmumu lielumu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzsver, ka viens no Regulas (EK) Nr. 1907/2006 ¹⁰⁵ mērķiem ir likt *ECHA* nodrošināt efektīvu šīs regulas tehnisko, zinātnisko un administratīvo aspektu pārvaldību un pildīt centrālo lomu tās īstenošanā, it īpaši piešķirot tai augstu regulatīvo kapacitāti. Turklāt Regulā (EK) Nr. 340/2008 ¹⁰⁶ it īpaši ir paredzēts, ka *ECHA* jebkurā laikā var pieprasīt pierādījumus tam, ka pastāv attiecīgie nosacījumi samazinātiem maksājumiem vai atbrīvojuma no maksājumu veikšanas piemērošanai. Vispārējā tiesa no tā secina, ka *ECHA* ir nepieciešamā kompetence, lai pārbaudītu, ka ir izpildīti nepieciešamie nosacījumi, lai reģistrētais uzņēmums varētu izmantot samazinātus maksājumus vai atbrīvojumu no maksājumu veikšanas.

Turklāt prasītāja apgalvoja *ECHA* pilnvaru pārsniegšanu vai nepareizu izmantošanu, ciktāl tai būtībā esot bijis jāaprobežojas ar lēmuma 2003/361/EK ¹⁰⁷ pielikuma 2. pantā paredzētās uzņēmumu kategoriju definīcijas

¹⁰⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*), un ar kuru izveido Eiropas Ķimikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK (OV 2006, L 396, 1. lpp.).

¹⁰⁶ Komisijas 2008. gada 16. aprīļa Regula (EK) Nr. 340/2008 par maksājumiem Eiropas Ķimikāliju aģentūrai saskaņā ar Regulu Nr. 1907/2006 (OV 2008, L 107, 6. lpp.).

¹⁰⁷ Komisijas 2003. gada 6. maija lēmums 2003/361/EK par mikro, mazo un vidējo uzņēmumu definīciju (OV 2003, L 124, 36. lpp.).

piemērošanu. Šajā jautājumā Vispārējā tiesa norāda, ka gan Regulā Nr. 1907/2006, gan Regulā Nr. 340/2008 ir skaidra atsauce uz leteikumu 2003/361, lai definētu, kas būtu saprotams ar maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), un šī ieteikuma mērķis ir nodrošināt vienādas MVU definīcijas ievērošanu Savienībā saskaņā ar Savienības politikām. Tomēr principā nevar tikt izslēgts, ka ieteikuma noteikumi varētu būt piemērojami, pamatojoties uz regulā skaidri minēto atsauci uz šī ieteikuma noteikumiem, ja vien tiek ievēroti vispārējie tiesību principi un, it īpaši, tiesiskās noteiktības princips. Turklāt Vispārējā tiesa spriež, ka, ja šajā ziņā nepastāv nekādas norādes, nekas neļauj uzskatīt, ka šāda atsauce attiecas tikai uz leteikumā 2003/361 paredzētās MVU definīcijas daļu, izslēdzot noteiktus no minētā ieteikuma pielikumā norādītajiem kritērijiem. Vispārējā tiesa no tā secina, ka neviens apstāklis neļauj spriest, ka *ECHA*, nolemjot piemērot visus leteikuma 2003/361 pielikumā norādītos kritērijus, būtu pārsniegusi vai pat nepareizi izmantojusi pilnvaras.

Otrām kārtām, 2016. gada 15. septembra spriedumā *K Chimica/ECHA* (T-675/13, [EU:T:2016:480](#)) Vispārējai tiesai bija jālemj par uzņēmuma lieluma aprēķina kritērijiem, kas *ECHA* jāizmanto, lai noteiktu maksājuma apmēru.

Šajā ziņā, iesākumā atgādinājusi, ka Regulās Nr. 1907/2006 un Nr. 340/2008 ir atsauce uz leteikumu 2003/361 attiecībā uz MVU definēšanu, Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka patstāvīga uzņēmuma gadījumā, tas ir, tāda uzņēmuma gadījumā, kas nav kvalificēts kā "partneruzņēmums" vai "saistīts uzņēmums" leteikuma 2003/361 pielikuma 3. panta 2. un 3. punkta izpratnē, datu, tostarp darbinieku skaita, noteikšana atbilstoši minētā pielikuma 6. panta 1. punktam tiek veikta, pamatojoties vienīgi uz šī uzņēmuma gada pārskatiem.

Tad Vispārējā tiesa norāda, ka gadījumā, ja uzņēmumam ir partneruzņēmumi vai saistīti uzņēmumi, datu, tostarp darbinieku skaita, noteikšana atbilstoši leteikuma 2003/361 pielikuma 6. panta 2. punkta pirmajai daļai tiek veikta, pamatojoties uz šī uzņēmuma gada pārskatiem un citiem datiem vai uzņēmuma konsolidētiem gada pārskatiem vai konsolidētiem gada pārskatiem, kuros šis uzņēmums ir iekļauts konsolidēšanai, ja tādi pastāv. Saskaņā ar leteikuma 2003/361 pielikuma 6. panta 2. punkta otro un trešo daļu šiem datiem ir jāpievieno, pirmkārt, dati par partneruzņēmumiem (kuri attiecībā pret aplūkojamo uzņēmumu atrodas tieši lejupējā vai augšupējā pozīcijā) proporcionāli dalības kapitālā vai balsstiesību procentuālajam lielumam, izmantojot augstāko no šiem diviem lielumiem, un, otrkārt, uzņēmumu, kas ir tieši vai netieši saistīti ar aplūkojamo uzņēmumu, dati 100 % apmērā, kuri vēl nav tikuši iekļauti konsolidētajos gada pārskatos.

Visbeidzot Vispārējā tiesa precizē, ka leteikuma 2003/361 pielikuma 6. panta 2. punkta piemērošanas vajadzībām aplūkojamā uzņēmuma partneruzņēmumu dati izriet no gada pārskatiem un citiem datiem, kas ir konsolidēti, ja tādi pastāv, kuriem pievieno ar šiem partneruzņēmumiem saistīto uzņēmumu datus 100 % apmērā, ja vien to dati vēl nav tikuši iekļauti konsolidācijā, un tas tiek darīts saskaņā ar leteikuma 2003/361 pielikuma 6. panta 3. punkta pirmo daļu. Runājot par uzņēmumu, kas ir saistīti ar aplūkojamo uzņēmumu, datiem, tie izriet no to gada pārskatiem un citiem datiem, kas ir konsolidēti, ja tādi pastāv. Tiem proporcionāli pievieno šo saistīto uzņēmumu iespējamo partneruzņēmumu, kuri attiecībā uz tiem atrodas tieši lejupējā vai augšupējā pozīcijā, datus, ja šie dati vēl nav tikuši iekļauti konsolidācijā, proporcijā, kas ir vismaz līdzvērtīga dalības kapitālā vai balsstiesību procentuālajam lielumam, izmantojot augstāko no šiem diviem lielumiem, un tas tiek darīts saskaņā ar leteikuma 2003/361 pielikuma 6. panta 3. punkta otro daļu.

VIII. DEMPINGS

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 9. jūnija spriedums **Growth Energy un Renewable Fuels Association/Padome** (T-276/13, pārsūdzēts ¹⁰⁸, [EU:T:2016:340](#)), Vispārējā tiesa izskatīja prasību daļēji atcelt Īstenošanas regulu (ES) Nr. 157/2013 ¹⁰⁹, ciktāl šis akts attiecās uz prasītājam un to biedriem. Vispārējai tiesai it īpaši bija jālemj par jautājumu, vai prasītājam kā apvienībām, kas pārstāv Amerikas bioetanola ražošanas nozares intereses, bija tiesības celt prasību šajā lietā.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina – ja ar regulu, ar ko nosaka antidempinga maksājumu, virknei sabiedrību tiek piemēroti atšķirīgi maksājumi, sabiedrībai ir *locus standi* vienīgi par tām tiesību normām, ar kurām tai ir piemērots individuāls antidempinga maksājums un ir noteikts tā apmērs, nevis attiecībā uz tām tiesību normām, ar kurām antidempinga maksājums ir piemērots citām sabiedrībām, un tādēļ šīs sabiedrības prasība ir pieņemama tikai, ciktāl ar to tiek lūgts atcelt tās regulas normas, kas attiecas tikai un vienīgi uz šo sabiedrību. Turklāt atcelšana var radīt sekas tikai attiecībā uz tiem apvienības biedriem, kuru prasības ir bijušas pieņemamas. Proti, ja būtu citādi, profesionālā apvienība varētu atsaukties uz dažu tās biedru *locus standi*, lai panāktu regulas atcelšanu visu tās biedru labā, ieskaitot tos biedrus, kuri individuāli neatbilst LESD 263. panta ceturtajā daļā minētajiem nosacījumiem. No tā izriet, ka prasītājas šajā lietā var lūgt atcelt apstrīdēto regulu to biedru labā tikai, ciktāl šī regula skar tos šo apvienību biedrus, kuriem pašiem attiecībā uz apstrīdēto regulu ir tiesības celt prasību atcelt tiesību aktu saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu.

Aicināta izskatīt arī jautājumu par prasītāju individuālo *locus standi*, Vispārējā tiesa spriež, ka, lai arī apstāklis, ka prasītājas ir bijušas antidempinga procedūras dalībnieces, nekādi neietekmē konstatējumu, ka antidempinga maksājumu piemērošana to biedru ražojumiem nerada tām nekādas tiesības un nekādus pienākumus, tām kā ieinteresētajām personām procedūrā ir jāatzīst *locus standi*, jo tās ir skartas tieši un individuāli. Tomēr pieņemams ir vienīgi prasības pamats, ko tās ir izvirzījušas nolūkā aizsargāt savas procesuālās tiesības.

Vispārējā tiesa turklāt precizē, ka, ja prasītājas četru izlasē iekļauto ražotāju vārdā apstrīd paša lēmuma, ar kuru ir ticis noteikts antidempinga maksājums, pamatotību, tām ir jāpierāda, ka šiem ražotājiem ir īpašs statuss 1963. gada 15. jūlija sprieduma **Plaumann/Komisija** (C-25/62) izpratnē. Vispārējā tiesa konstatē, ka, pat ja tiktu pieņemts, ka runa ir par ražotājiem, kuru izstrādājumiem ir piemēroti antidempinga maksājumi, bet kuri nekādi nav iesaistīti tā eksportā, tas tā noteikti būtu gadījumā, ja, pirmkārt, tie varētu pierādīt, ka tie Komisijas un Padomes tiesību aktos ir identificēti vai ka tos ir skārusi sagatavošanas izmeklēšana, un, otrkārt, ja to pozīciju tirgū būtiski būtu ietekmējis antidempinga maksājums, kas ir apstrīdētās regulas priekšmets. Tā kā četrus izlasē iekļautos Amerikas ražotājus skāra sagatavošanas izmeklēšana tāpēc, ka tie tajā intensīvi piedalījās, un tos būtiski skāra antidempinga maksājums, kas ir apstrīdētās regulas priekšmets, Vispārējā tiesa uzskata, ka šī regula tos skar individuāli.

Turklāt, kā norāda Vispārējā tiesa, pati Regulas (ES) Nr. 765/2012 ¹¹⁰, ar kuru groza pamatregulu par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no trešām valstīm ¹¹¹, pieņemšana norāda uz Savienības likumdevēja uzskatu, ka ar šīs pamatregulas 9. panta 5. punktu Savienība ir vēlējusies īstenot konkrētu pienākumu, ko tā

108|Lieta C-465/16 P, **Padome/Growth Energy un Renewable Fuels Association**.

109|Padomes 2013. gada 18. februāra Īstenošanas regula (ES) Nr. 157/2013, ar ko nosaka galīgo antidempinga maksājumu Amerikas Savienoto Valstu izcelsmes bioetanola importam (OV 2013, L 49, 10. lpp.).

110|Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 13. jūnija Regula (ES) Nr. 765/2012, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1225/2009 par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Kopienas dalībvalstis (OV 2012, L 237, 1. lpp.).

111|Padomes 2009. gada 30. novembra Regula (EK) Nr. 1225/2009 par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Kopienas dalībvalstis (OV 2009, L 343, 51. lpp.).

ir uzņēmusies saistībā ar dalību Pasaules Tirdzniecības organizācijā (PTO) un kas šajā gadījumā ir ietverts PTO Antidempinga nolīguma ¹¹² 6.10. un 9.2. pantā. No tā izriet, ka šīs pamatregulas 9. panta 5. punkts tā sākotnējā redakcijā ir jāinterpretē atbilstoši šīm minētā PTO Antidempinga nolīguma normām. Tādējādi jebkurš eksportētājs vai ražotājs, kurš ir bijis izraudzīts dempingam pakļauto preču piegādātāju izlasei un kurš tādējādi visu izmeklēšanas laiku ir sadarbojies ar iestādēm, atbilst nosacījumiem, lai tiktu uzskatīts par “piegādātāju” minētās regulas 9. panta 5. punkta izpratnē. Šādā kontekstā Vispārējā tiesa piebilst, ka ražotāju eksportētāju izlases izveides mērķis ir, veicot ierobežotu izmeklēšanu, iespējami precīzi noteikt Savienības ražošanas nozarē piedzīvoto cenu spiedienu. Līdz ar to Komisija ir pilnvarota jebkurā brīdī atkarībā no izmeklēšanas vajadzībām izmainīt izlases sastāvu. Visbeidzot Vispārējā tiesa norāda – ja iestādes ir piemērojušas pārbaudi izlases veidā, kā šajā lietā, izņēmums individuālu dempinga starpību noteikšanai, kā arī individuālu antidempinga maksājumu noteikšanai ir iespējams tikai attiecībā uz uzņēmumiem, kuri nav iekļauti izlasē un kuriem turklāt citādi nav tiesību uz tieši tiem noteiktu individuālu antidempinga maksājumu. Pamatregulas 9. panta 5. punkts it īpaši nepieļauj izņēmumu no pienākuma noteikt individuālu antidempinga maksājumu izlasē iekļautam ražotājam, kurš ir sadarbojies izmeklēšanā, ja iestādes uzskata, ka nespēj konstatēt tā individuālo eksporta cenu.

IX. FINANŠU NOZARES UZRAUDZĪBA

2016. gada 24. jūnija rīkojumā **Onix Asigurări/EAAP** (T-590/15, [EU:T:2016:374](#)) Vispārējā tiesa sniedza precizējumus par Regulas (ES) Nr. 1094/2010 ¹¹³ 17. pantā paredzēto mehānismu, kas Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādei (EAAP) ļauj izskatīt gadījumus, kad valsts iestādes savā uzraudzības praksē ir pārkāpušas Savienības tiesības. Prasītāja tostarp lūdza atcelt EAAP lēmumu, ar kuru bija noraidīts pieteikums uzsākt minētās regulas 17. pantā paredzēto izmeklēšanu.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa uzsver, ka no Regulas Nr. 1094/2010 17. panta izriet, ka EAAP ir rīcības brīvība attiecībā uz izmeklēšanas veikšanu gan tad, kad tajā pieprasījumu iesniedz kāda no Regulas Nr. 1094/2010 17. panta 2. punktā skaidri minētajām iestādēm, gan tad, kad tā rīkojas pēc savas ierosmes. No tā izriet, ka EAAP saskaņā ar Regulas Nr. 1094/2010 17. pantu nav pienākuma rīkoties. Turklāt šī interpretācija atbilst EAAP mērķiem un uzdevumiem, kā arī ar Regulas Nr. 1094/2010 17. pantu izveidotā mehānisma sistēmai. Proti, saskaņā ar šīs regulas 1. panta 6. punktu EAAP mērķis ir aizsargāt sabiedrības intereses, veicinot īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa stabilitāti un finanšu sistēmas efektivitāti Savienības ekonomikai, tās iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Turklāt no minētās regulas preambulas 26. apsvēruma izriet, ka ar šīs regulas 17. pantu izveidotā mehānisma mērķis nav piešķirt aizsardzību vai atlīdzību katrā atsevišķā gadījumā strīdos starp fizisko vai juridisko personu un kompetento iestādi valsts līmenī.

Otrkārt, Vispārējā tiesa norāda, ka tāda pieprasījuma iesniegšana, kādu šajā lietā ir iesniegusi prasītāja, nerada nekādas īpašas tiesiskās attiecības starp prasītāju un EAAP, un ar to nevarētu uzlikt EAAP pienākumu veikt izmeklēšanu saskaņā ar Regulas Nr. 1094/2010 17. panta 2. punktu. Šādos apstākļos atteikuma lēmums šajā lietā nerada saistošas tiesiskās sekas. Konkrētāk, tā kā prasītāja nevar prasīt EAAP uzsākt izmeklēšanu saskaņā ar Regulas Nr. 1094/2010 17. panta 2. punktu, EAAP atteikums pēc savas ierosmes uzsākt šo procedūru nevarētu ietekmēt tās intereses, būtiski mainot tās tiesisko stāvokli. Līdz ar to minētais lēmums nevar tikt kvalificēts kā apstrīdams tiesību akts.

¹¹² | Nolīgums par 1994. gada Vispārējās vienošanās par tirdzniecību un tarifiem (GATT) VI panta īstenošanu (OV 1994, L 336, 103. lpp.).

¹¹³ | Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regula (ES) Nr. 1094/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādi), groza Lēmumu Nr. 716/2009/EK un atceļ Komisijas Lēmumu 2009/79/EK (OV 2010, L 331, 48. lpp.).

X. SAVIENĪBAS IESTĀŽU PUBLISKIE IEPIRKUMI

Pirmām kārtām, 2016. gada 27. aprīļa spriedumā **Österreichische Post/Komisija** (T-463/14, [EU:T:2016:243](#)) Vispārējā tiesa lēma par Austrijas universālā pasta pakalpojuma operatora prasību atcelt Komisijas lēmumu ¹¹⁴ par Direktīvas 2004/17/EK ¹¹⁵ 30. panta piemērošanu, saskaņā ar kuru no Eiropas noteikumiem par publiskajiem iepirkumiem ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs izslēdz darbības, uz kurām "attiecas tieša konkurence".

Šajā ziņā Vispārējā tiesa spriež, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatīdama, ka kritēriji un metodika, ko izmanto, lai novērtētu tiešu konkurenci saskaņā ar Direktīvas 2004/17 30. pantu, ne vienmēr ir identiski tiem, kurus izmanto, lai veiktu vērtējumu saskaņā ar LESD 101. un 102. pantu vai Regulu (EK) Nr. 139/2004 ¹¹⁶. Protams, Direktīvas 2004/17 30. panta 2. punktā ir noteikts, ka, lai noteiktu, vai uz kādu darbību attiecas tieša konkurence, ir jābalstās uz kritērijiem, kas atbilst LESD tiesību normām konkurences jomā. Tomēr šīs tiesību normas formulējumā nav prasīts, lai šie kritēriji būtu gluži tie paši, kas paredzēti Savienības tiesību normās konkurences jomā. Tāpat no Direktīvas 2004/17 preambulas 2. un 40. apsvēruma izriet, ka, izvērtējot saskaņā ar šīs direktīvas 30. pantu veiktu pieprasījumu, Komisijai nav burtiski jāpiemēro LESD konkurences jomā paredzētie kritēriji un metodes. Visbeidzot jautājumā par Paziņojumu par tirgus definēšanu ¹¹⁷ un Komisijas dokumentu "Ekonomikas rādītāju iesniegšanas un datu apkopošanas paraugprakse lietās, kuras attiecas uz LESD 101. un 102. panta piemērošanu, un apvienošanās lietās", uz ko bija atsaukusies prasītāja, Vispārējā tiesa konstatē, ka atsauce tajos ir izdarīta tikai un vienīgi uz Savienības konkurences tiesībām. No šiem dokumentiem nekādi neizriet, ka kritēriji un metodika Komisijai būtu jāpiemēro procedūrā, uz kuru attiecas publiskā iepirkuma tiesības.

Otrām kārtām, 2016. gada 27. aprīļa spriedumā **European Dynamics Luxembourg u.c./EUIPO** (T-556/11, pārsūdzēts ¹¹⁸, [EU:T:2016:248](#)) Vispārējā tiesa lēma par interešu konflikta jēdzienu ¹¹⁹. Tā atgādina, ka strukturālo saikņu esamība starp divām sabiedrībām, no kurām viena ir piedalījies specifikāciju izstrādē un otra ir piedalījies attiecīgā publiskā iepirkuma procedūrā, principā var radīt šādu interešu konfliktu. Savukārt risks ir mazāks tad, ja, kā tas ir šajā lietā, sabiedrība vai sabiedrības, kas atbild par specifikāciju izstrādi, pašas neietilpst pretendējošajā konsorciā, bet ir vienīgi tās uzņēmumu grupas locekles, pie kuras pieder arī sabiedrība, kas ir šī konsorcijs locekle. Šajā ziņā ar kontroles attiecību starp mātesuzņēmumu un tā dažādiem meitasuzņēmumiem konstatēšanu vien nepietiek, lai līgumslēdzēja iestāde varētu automātiski izslēgt vienu no šīm sabiedrībām no iepirkuma procedūras, nepārbaudot, vai šādām attiecībām ir bijusi konkrēta ietekme uz tās rīcību šajā procedūrā. Tomēr interešu konflikta esamība nosaka līgumslēdzējai iestādei pienākumu izslēgt attiecīgo pretendentu, ja izslēgšana ir vienīgais iespējamais līdzeklis, lai nepieļautu vienlīdzīgas attieksmes un

114|Komisijas 2014. gada 2. aprīļa Īstenošanas lēmums 2014/184/ES, ar kuru dažiem pakalpojumiem pasta nozarē Austrijā piemēro atbrīvojumu no Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/17/EK, ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (OV 2014, L 101, 4. lpp.).

115|Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva 2004/17/EK, ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (OV 2004, L 134, 1. lpp.).

116|Padomes 2004. gada 20. janvāra Regula (EK) Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju ("EK Apvienošanās Regula") (OV 2004, L 24, 1. lpp.).

117|Komisijas Paziņojums par jēdziena "konkrētais tirgus" definīciju Kopienas konkurences tiesību aktos (OV 1997, C 372, 5. lpp.).

118|Lieta C-376/16 P, *EUIPO/European Dynamics Luxembourg u.c.*, un 2016. gada 24. novembra rīkojums *European Dynamics Luxembourg u.c./EUIPO*, C-379/16 P, nav publicēts, [EU:C:2016:905](#).

119|Skat. arī turpinājumā pārskatu par judikatūras attīstību nodaļā "XII. Strīdi par zaudējumu atlīdzību – iespējas zaudēšana".

pārskatāmības principu, kas jāievēro visās publiskā iepirkuma procedūrās, pārkāpumu, proti, ja neeksistē kāds mazāk ierobežojošs pasākums, lai nodrošinātu minēto principu ievērošanu.

XI. PIEKĻUVE IESTĀŽU DOKUMENTIEM

2016. gadā Vispārējai tiesai bija iespēja pasludināt vairākus nozīmīgus spriedumus par piekļuvi dokumentiem. Šī judikatūra tai ļāva it īpaši sniegt jaunus precizējumus par pieteikumiem par piekļuvi iepriekš izpausti dokumentiem un izņēmumiem saistībā ar lēmumu pieņemšanas procesu, juridisku atzinumu un tiesvedību aizsardzību.

PIETEIKUMS PAR PIEKĻUVI IEPRIEKŠ IZPAUSTIEM DOKUMENTIEM

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 26. aprīļa spriedums **Strack/Komisija** (T-221/08, [EU:T:2016:242](#)), Vispārējai tiesai bija jālemj par to, vai bija tiesisks Komisijas atteikums sniegt prasītājam piekļuvi virknei dokumentu saistībā ar Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (OLAF) izmeklēšanu ¹²⁰. Prasītājs it īpaši apstrīdēja tam izteikto atteikumu saistībā ar pieteikumu par piekļuvi noteiktiem dokumentiem, kas viņam iepriekš pilnībā tikuši darīti zināmi un vīzēti ar atzīmi "PD" (*précédemment divulgués* [iepriekš izpausti]), balstot šo atteikumu uz citu pamatu, nevis Regulu (EK) Nr. 1049/2001 ¹²¹. Minētais atteikums tika pamatots ar faktu, ka šie dokumenti jau esot ieinteresētās personas rīcībā.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka dokumenti, kas izpausti saskaņā ar Regulu Nr. 1049/2001, nonāk publiskā telpā. Tādējādi atteikums piešķirt prasītājam piekļuvi ar "PD" atzīmi vīzētiem dokumentiem, pamatojoties uz šo regulu, liedz attiecīgajā gadījumā šos dokumentus uzskatīt par publiskiem, kas precīzi ir prasītāja izraudzītais mērķis un atbilst Regulā Nr. 1049/2001 izvirzītajam mērķim. Tāpēc apstāklis, ka pieteicēja rīcībā jau bija dokumenti, uz kuriem attiecās viņa pieteikums par piekļuvi, un ka šī pieteikuma mērķis nav bijis ļaut viņam iepazīties ar to saturu, bet gan drīzāk tos izpaust trešajām personām, nav svarīgs. Vispārējā tiesa no tā secina, ka iestāde nevar pamatoties vienīgi uz apstākli, ka piekļuves pieteikuma iesniedzēja rīcībā jau bija vai, domājams, bija pieprasītie dokumenti, bet gan uz citu pamatu, lai atteiktos izskatīt pieteikumu par piekļuvi šiem pašiem dokumentiem saskaņā ar Regulu Nr. 1049/2001.

IZŅĒMUMS SAISTĪBĀ AR LĒMUMU PIEŅĒMŠANAS PROCESA AIZSARDZĪBU

2016. gada 26. aprīļa spriedums **Strack/Komisija** (T-221/08, [EU:T:2016:242](#)) vēl Vispārējai tiesai sniedza iespēju precizēt Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta otrajā daļā paredzētā izņēmuma saistībā ar lēmumu pieņemšanas procesa aizsardzību tvērumu attiecībā uz piekļuvi dokumentiem, kas ir saistīti ar OLAF izmeklēšanu ¹²².

120 | Skat. arī turpinājumā pārskatu par šo spriedumu nodaļā "Izņēmums saistībā ar lēmumu pieņemšanas procesa aizsardzību".

121 | Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 30. maija Regula (EK) Nr. 1049/2001 par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

122 | Skat. arī iepriekš pārskatu par šo spriedumu nodaļā "Lūgums piekļūt iepriekš izpausti dokumentiem".

Vispārējā tiesa norāda, ka sabiedrības piekļuve ar OLAF izmeklēšanu saistītiem dokumentiem sevišķi kaitētu Komisijas un it īpaši OLAF spējai pildīt savu krāpšanas apkarošanas uzdevumu sabiedrības interesēs. Attiecīgo dokumentu izpaušana ievērojami kaitētu Komisijas un OLAF lēmumu pieņemšanas procesam, jo tā nopietni apdraudētu OLAF turpmāko izmeklēšanu pilnīgu neatkarību un to mērķus, izpaužot OLAF stratēģiju un darba metodes un mazinot šā pēdējā minētā iespēju no saviem līdzstrādniekiem saņemt neatkarīgu vērtējumu, ka arī apspriesties ar Komisijas dienestiem par ļoti jutīgiem tematiem. Tā arī radītu apdraudējumu, ka privātpersonas tiktu atturētas no tādas informācijas sniegšanas, kas saistīta ar iespējamu krāpšanu, un tādējādi OLAF un Komisija nesaņemtu lietderīgu informāciju, lai uzsāktu izmeklēšanas, kuru mērķis ir Savienības finanšu interešu aizsardzība. Šis secinājums vēl jo vairāk šķiet atbilstošs tāpēc, ka it īpaši Regulas Nr. 1049/2001 4. pantā paredzētie izņēmumi no tiesībām piekļūt dokumentiem tad, kad – kā tas ir šajā lietā – attiecīgie dokumenti ietilpst kādā īpašā Savienības tiesību jomā, nevar tikt interpretēti, neņemot vērā īpašos noteikumus, kas regulē piekļuvi šiem dokumentiem, proti, Lēmumā 1999/352/EK¹²³ un Regulā (EK) Nr. 1073/1999¹²⁴ paredzētos noteikumus.

Kā uzskata Vispārējā tiesa, īpašā konfidencialitāte, kura ir piešķirta minētajiem ar izmeklēšanu saistītajiem dokumentiem, ir pamatota ne tikai tāpēc, ka OLAF, veicot šādu izmeklēšanu, vāc neizpaužamus komercnoslēpumus un ļoti jutīgu informāciju par personām, kuru reputācijai publiskošana varētu ievērojami kaitēt, bet arī tāpēc, ka piekļuve dokumentiem saistībā ar OLAF iekšējo izmeklēšanu, pat pēc attiecīgās procedūras noslēguma, radītu risku, ka tiek nopietni ierobežota šā biroja darbība, darīta zināma OLAF metodoloģija un pierādījumu vākšanas stratēģija, traucēta to personu pieejamība, kuras iesaistās procedūrā, lai sadarbotos nākotnē, un tātad apdraudēta attiecīgo procedūru pareiza norise un izvirzīto mērķu īstenošana. Šādos apstākļos Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. un 3. punktā paredzēto izņēmumu piemērošanas nolūkos Komisijai, neveicot katra attiecīgā dokumenta konkrētu un individuālu pārbaudi, bija tiesības prezumēt, ka sabiedrības piekļuve šiem dokumentiem, pamatojoties uz Regulu Nr. 1049/2001, principā kaitētu tajā minēto interešu aizsardzībai.

IZŅĒMUMS SAISTĪBĀ AR JURIDISKO ATZINUMU AIZSARDZĪBU

2016. gada 15. septembra spriedumā **Herbert Smith Freehills/Padome** (T-710/14, EU:T:2016:494) un 2016. gada 15. septembra spriedumā **Philip Morris/Komisija** (T-796/14, EU:T:2016:483)¹²⁵ par pieteikumu izpaust dokumentus saistībā ar apspriedēm pirms Direktīvas 2014/40/ES¹²⁶ pieņemšanas Vispārējā tiesa lēma par Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta otrajā ievilkumā paredzēto izņēmumu no tiesībām piekļūt dokumentiem saistībā ar juridisko atzinumu aizsardzību.

Pirmajā lietā Vispārējai tiesai bija iespēja izteikties it īpaši par juridiska atzinuma jēdziena interpretāciju. Pirmām kārtām, šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka jēdziens “juridiskais atzinums” nav Regulā Nr. 1049/2001 definēts. Šis jēdziens ir saistīts ar dokumenta saturu, nevis ar tā autoru vai tā adresātiem. Tādējādi – kā izriet no vārdkopas “juridisks atzinums” gramatiskās interpretācijas – runa ir par padomu juridiskā jautājumā neatkarīgi no tā, kādā kārtībā šāds atzinums ir ticis sniegts. Citiem vārdiem, izņēmuma saistībā ar juridisko

123|Komisijas 1999. gada 28. aprīļa Lēmums 1999/352/EK, EOTK, Euratom, ar ko izveido Eiropas Biroju krāpšanas apkarošanai (OLAF) (OV 1999, L 136, 20. lpp.).

124|Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Regula (EK) Nr. 1073/1999 par izmeklēšanu, ko veic Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (OLAF) (OV 1999, L 136, 1. lpp.).

125|Skat. arī turpinājumā pārskatu par šo spriedumu nodaļā “Izņēmums saistībā ar tiesvedības aizsardzību”.

126|Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 3. aprīļa Direktīva 2014/40/ES par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas un saistīto izstrādājumu ražošanu, noformēšanu un pārdošanu un ar ko atceļ Direktīvu 2001/37/EK (OV 2014, L 127, 1. lpp.).

atzinumu aizsardzību piemērošanā nav nozīmes tam, vai šādu atzinumu ietverošs dokuments ir ticis nodots lēmuma pieņemšanas stadijas sākumā, vidū vai beigās. Tāpat šī jēdziena interpretācijā nav nozīmes tam, vai atzinums ir ticis sniegts formālā vai neformālā kontekstā.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa precizē, Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta otrā ievilkuma formulējums neļauj secināt, ka tas attiektos tikai uz atzinumu, ko iestāde sniegusi vai saņēmusi iekšējā ceļā. Izņēmums saistībā ar juridiskajiem atzinumiem ir jāinterpretē kā tāds, kura mērķis ir aizsargāt iestādes intereses lūgt juridiskos atzinumus un saņemt atklātus, objektīvus un pilnīgus atzinumus. Lai gan principā iestāde vēršas pie sava juridiskā dienesta, nav nekādu šķēršļu tam, lai minētā iestāde šādu atzinumu prasītu sagatavot kādam no ārpusēs. Šādi tas, piemēram, ir gadījumā, ja attiecīgā iestāde atzinumu lūdz advokātu birojam. Tādējādi jautājumam par to, vai juridiskais padoms pieder iekšējam vai ārējam autoram, nav nozīmes iestādē, kura atsaucas uz izņēmumu saistībā ar juridisko atzinumu aizsardzību. Visbeidzot nekādu šķēršļu nav arī tam, ka iestāde, kura atsaucas uz izņēmumu saistībā ar juridisko atzinumu aizsardzību, šajā atzinumā dalās ar "trešajām personām". Tas, ka dokuments ar iestādes sniegtu juridisko atzinumu ir nosūtīts citu iestāžu juridiskajiem dienestiem vai dalībvalstij, pats par sevi nemaina šī dokumenta būtību. Līdz ar to no Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta otrā ievilkuma neizriet, ka juridiskais atzinums iestādei būtu jāsagatavo tikai iekšējai lietošanai. Šajā lietā Vispārējā tiesa uzskata, ka juridisko viedokļu apmaiņa trīspusējās sarunās starp trīs iestāžu juridiskajiem dienestiem, lai LESD 294. pantā paredzētajā parastajā likumdošanas procedūrā rastu kompromisu par leģislatīvu tekstu, vajadzības gadījumā var tikt kvalificēta kā juridiskais atzinums un šī iemesla dēļ uz to var attiekties izņēmums saistībā ar juridiskajiem atzinumiem. Proti, juridiskie dienesti rīkojas atbilstoši mandātam un ar mērķi panākt vienošanos. Runa tāpat ir gan par sarunu vedējiem, gan par juriskonsultiem par juridiskiem jautājumiem vienlaicīgi.

Otrajā lietā Vispārējā tiesa precizēja nosacījumus, ar kādiem iestāde var atteikties izpaust juridisko atzinumu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa iesākumā atgādina, ka, lai arī no sprieduma **Zviedrija un Turco/Padome**¹²⁷ izriet, ka principā juridiskajam atzinumam ir jātiek izpaustam, minētajā spriedumā nav izslēgta juridiskā atzinuma neizpaušana īpašos gadījumos. Vispārējā tiesa turklāt uzsver, ka patiešām ir tā, ka argumentu, saskaņā ar kuru juridiskā atzinuma izpaušana varētu kaitēt iestādes spējai vēlāk tiesā aizstāvēt leģislatīva akta spēkā esamību, Tiesa ir noraidījusi kā ļoti vispārīgu argumentu, ar kuru nevar tikt attaisnots izņēmums no Regulā Nr. 1049/2001 paredzētās pārskatāmības. Taču citādi ir situācijā, kā, piemēram, šajā lietā, kad likumdošanas procesa kontekstā lēmuma par konkrēta juridiskā atzinuma izpaušanas atteikumu pieņemšanas brīdī, pirmkārt, dalībvalsts tiesās tiek izskatīta prasība, ar kuru tiek apstrīdēta attiecīgā juridiskā akta spēkā esamība, un pastāv liela lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nosūtīšanas iespējamība, un, otrkārt, Savienības tiesā prasību ir cēlusi dalībvalsts, kura apstrīd noteiktu skaitu minētā akta noteikumu spēkā esamību, ar kuriem esot pārkāpts LESD 114. pants, samērīguma princips, kā arī subsidiaritātes princips.

Šā iemesla dēļ Vispārējā tiesa uzskata, ka nav nepamatots Komisijas arguments par to, ka esot aizskarta tās spēja tiesvedībā aizstāvēt savu nostāju un ir noticis pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principa aizskārums. Proti, no attiecīgā dokumenta publiskotajām daļām izriet, ka juridiskais dienests uzskatījis, ka attiecībā uz dažiem pārskatīšanas novērtējuma projektā ietvertiem un ar tabakas izstrādājumiem saistītiem politiskiem lēmumiem, kuru dažas teksta daļas ir bijušas aizklātas, Savienībai neesot likumdošanas kompetences vai ka šīs politiskās izvēles neesot bijušas samērīgas LESD 114. panta gaismā. Tomēr šajā dokumentā aizklātās teksta daļas varētu apdraudēt juridisko atzinumu aizsardzību, t.i., iestādes interešu lūgt juridiskus atzinumus un saņemt atklātus, objektīvus un pilnīgus atzinumus aizsardzību, kā arī Komisijas juridiskā dienesta nostāju, Direktīvas 2014/40 spēkā esamību aizstāvēt Eiropas Savienības Tiesā līdzvērtīgi citiem lietas dalībniekiem, ciktāl tiktu pausta tās juridiskā dienesta nostāja par delikātiem un strīdīgiem jautājumiem, pat pirms iespējas to darīt tiesvedībā, lai arī otrai pusei līdzīgs pienākums nebūtu bijis noteikts. Visbeidzot Vispārējā tiesa uzskata, ka no apstrīdētā

127|2008. gada 1. jūlija spriedums C-39/05 P un C-52/05 P, [EU:C:2008:374](#).

lēmuma izriet, ka Komisija ir sniegusi pamatojumu attiecībā uz tās tiesībām uz aizstāvību, ar ko tiek pamatota ar pārskatāmību saistītu sabiedrības interešu pakārtošana tās izvirzītā izņēmuma pamatā esošajiem iemesliem, un ir pierādījusi, ka prasītājas intereses saņemt iespējami plašu piekļuvi dokumentiem bija nevis sabiedrības intereses, bet gan acīmredzami privātas intereses. Tātad nevar uzskatīt, ka Komisija nav veikusi konkrētu analīzi vai ka tā nav norādījusi sava lēmuma pamatojumu.

IZŅĒMUMS SAISTĪBĀ AR TIESVEDĪBAS AIZSARDZĪBU

2016. gada 15. septembra spriedums **Philip Morris/Komisija** (T-796/14, [EU:T:2016:483](#)) turklāt deva Vispārējai tiesai iespēju atgriezties pie jautājuma par tiesību piekļūt dokumentiem izņēmuma saistībā ar tiesvedības aizsardzību, kas arīdzan ir paredzēts Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta otrajā ievilkumā ¹²⁸, tvērumu.

Vispārējā tiesa vispirms konstatē, ka no sprieduma **Zviedrija u.c./API un Komisija** ¹²⁹ neizriet, ka, izņemot procesuālos rakstus, pārējiem dokumentiem attiecīgajā gadījumā nav piemērojams izņēmums saistībā ar tiesvedības aizsardzību. Proti, no šīs judikatūras izriet, ka ar šo izņēmumu būtībā tiek nodrošināta pušu procesuālo tiesību vienlīdzības, kā arī pareizas tiesvedības principa ievērošana. Tomēr nepieciešamība nodrošināt pušu procesuālo tiesību vienlīdzību tiesā attaisno ne tikai tādu dokumentu aizsardzību, kuri sagatavoti vien konkrētā strīda vajadzībām, piemēram, procesuālie raksti, bet arī tādu dokumentu aizsardzību, kuru publicēšana konkrētajā strīdā var apdraudēt attiecīgo vienlīdzību, kas loģiski izriet no paša lietas taisnīgas izskatīšanas jēdziena. Tomēr, lai šo izņēmumu varētu piemērot, pieprasītajos dokumentos ir jābūt paustai attiecīgās iestādes nostājai par strīdīgajiem jautājumiem, kuri ir izvirzīti minētajā tiesvedībā. Kā uzskata Vispārējā tiesa, šie apsvērumi var attiekties gan uz tiesvedībām, kas brīdī, kad tiek pieņemts lēmums, ar kuru tiek atteikta piekļuve pieprasītajiem dokumentiem, notiek valsts tiesā, ar nosacījumu, ka Savienības tiesību akta interpretācijas vai spēkā esamības jautājums tajos ir izvirzīts tā, ka, ņemot vērā lietas kontekstu, īpaši ticama šķiet lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšana. Šajos abos gadījumos, kaut gan minētie dokumenti nav sagatavoti saistībā ar īpašu tiesvedību, attiecīgās tiesvedības integritāte un pušu savstarpējā procesuālo tiesību vienlīdzība varētu tikt nopietni apdraudēta, ja puses izmantotu privilēģētu piekļuvi otrās puses iekšējai informācijai, kas ir cieši saistīta ar izskatīšanā esošas vai potenciālas, taču gaidāmas lietas juridiskajiem aspektiem. Šo elementu gaismā Vispārējā tiesa uzskata, ka šajā lietā Komisija, ņemot vērā attiecībā uz Direktīvas 2014/40 pieņemšanu notikušā likumdošanas procesa vēsturi, ir varējusi pamatoti uzskatīt, ka tuvākajā nākotnē, visticamāk, ir paredzams lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un tātad ka attiecīgo dokumentu publicēšana varētu kaitēt pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principam gaidāmajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā.

Turklāt Vispārējā tiesa norāda, ka pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips nozīmē prasību, lai iestāde, kura pieņem apstrīdēto aktu, spēj tiesā efektīvi aizstāvēt savas rīcības tiesiskumu. Tomēr šī iespēja tiktu nopietni apdraudēta, ja attiecīgajai iestādei būtu jāaizstāvas ne tikai pret prasītājas izvirzītajiem pamatiem un argumentiem vai – kā izskatāmajā lietā – saistībā ar gaidāmu tiesvedību, bet arī pret iekšēji pieņemtām nostājām par dažādu tādu izvēles iespēju tiesiskumu, kas paredzami, sagatavojot attiecīgo aktu. It īpaši šāda veida nostāju ietverošu dokumentu izpaušanas rezultātā attiecīgajai iestādei var būt jāaizstāvas pret pašas personāla apsvērumiem, kuri galu galā nav tikuši apstiprināti. Šāds apstāklis var izjaukt vajadzīgo līdzsvaru starp tiesvedības pusēm minētajās tiesās, ciktāl uz prasītāju nevar attiekties šāda veida iekšēju vērtējumu izpaušanas pienākums. No tā izriet, ka šādu dokumentu izpaušana sabiedrībai, kaut arī norit tiesvedība par attiecīgā akta interpretāciju un tiesiskumu, varētu apdraudēt Komisijas aizstāvības pozīcijas, kā arī pušu

¹²⁸ | Skat. arī iepriekš pārskatu par šo spriedumu nodaļā "Izņēmums saistībā ar juridisko atzinumu aizsardzību".

¹²⁹ | 2010. gada 21. septembra spriedums C-514/07 P, C-528/07 P un C-532/07 P, [EU:C:2010:541](#).

procesuālo tiesību vienlīdzības principu, ja ar to jau tiktu paziņotas juridiska rakstura iekšējas nostājas, ko tās dienesti pauduši par strīdīgajiem jautājumiem, kaut arī citam lietas dalībniekam līdzīgs pienākums netiktu uzlikts.

XII. STRĪDI PAR ZAUDĒJUMU ATLĪDZĪBU

HORVĀTIJAS REPUBLIKAS PIEVIENOŠANĀS EIROPAS SAVIENĪBAI

2016. gada 26. februāra spriedumā **Šumelj u.c./Komisija** (T-546/13, T-108/14 un T-109/14, pārsūdzēts ¹³⁰, [EU:T:2016:107](#)) Vispārējai tiesai bija jālemj par prasību par zaudējumu atlīdzību, kuras mērķis bija panākt prasītāju apgalvotā kaitējuma atlīdzināšanu, kas tiem esot nodarīts Komisijas iespējami kļūdainas rīcības dēļ, pārraukot Horvātijas Republikas pievienošanās saistību izpildi. Šīs lietas deva Vispārējai tiesai iespēju sniegt pavisam jaunus precizējumus gan par Komisijas pienākumiem, pārraukot Savienības kandidātvalsts uzņemto saistību ievērošanu, gan tieši šajā lietā par Horvātijas iestāžu pienākumiem saskaņā ar saistībām, kas izriet no Akta par Horvātijas Republikas pievienošanu Savienībai ¹³¹ 36. panta un, it īpaši, šī akta VII pielikuma par saistībām, ko Horvātijas Republika ir uzņēmusies tiesu iestāžu un pamattiesību jomā.

Precizējusi, ka Komisijai pārmesto iespējami prettiesisko rīcību veidoja tikai vainojama bezdarbība, proti, ka tā nebija veikusi pasākumus, kas būtu ļāvuši novērst likuma par tiesu izpildītājiem atcelšanu, Vispārējā tiesa vispirms uzsver, ka, runājot par iepriekš minētā Pievienošanās akta VII pielikuma 1. punktā minētajām saistībām, no to formulējuma izriet, ka tās neattiecas uz konkrēto tiesu iestāžu reformas stratēģiju un rīcības plānu. Proti, šajās saistībās vispārīgi ir izdarīta atsauce uz Horvātijas iestāžu "tiesu iestāžu reformas stratēģiju" un "rīcības plānu" bez jebkāda cita paskaidrojuma, lai gan lietā aplūkoto stratēģiju un plānu būtu bijis iespējams identificēt, norādot uz to spēkā esamību Pievienošanās Līguma parakstīšanas dienā. Šādas vispārīgas norādes ir skaidrojamas ar to, ka laikposmā no Pievienošanās akta parakstīšanas dienas līdz faktiskās pievienošanās dienai notiek regulāri sakari starp Savienības iestādēm un kandidātvalsts iestādēm, kas, protams, izpaužas kā dažādi abu pušu pielāgojumi. No tā izriet, ka Pievienošanās akta VII pielikumā minētā reformas stratēģija un rīcības plāns neattiecas tikai uz Pievienošanās akta parakstīšanas dienā spēkā esošo tiesu iestāžu reformas stratēģiju un rīcības plānu, tāpēc no saistības Nr. 1 neizriet nekāds Horvātijas iestāžu pienākums izveidot tiesu izpildītāja amatu. Tomēr no tā nevar tikt secināts, ka Horvātijas iestādēm būtu pilnīga rīcības brīvība grozīt pievienošanās dienā spēkā esošo tiesu iestāžu reformas stratēģiju un rīcības plānu. Ņemot vērā Pievienošanās akta noteikumus, it īpaši tā 36. pantu un VII pielikumu, šīm iestādēm bija jāievēro ne tikai saistība Nr. 1, bet arī visas pārējās minētajā pielikumā paredzētās saistības.

Turpinājumā, runājot par Pievienošanās akta VII pielikumā minēto saistību Nr. 3 par tiesu iestāžu efektivitātes uzlabošanu, Vispārējā tiesa norāda, ka tā ir tikai par tiesu sistēmas efektivitāti un nekādā ziņā nenosaka tiesu nolēmumu izpildes pilnvaru piešķiršanu kādai institūcijai, it īpaši atbilstoši pašas iepriekš definētām procedūrām. Tādējādi no šīs saistības neizriet pienākums uzticēt tiesu izpildītājiem izpildes procedūras.

¹³⁰ | Lieta C-239/16 P, **Šumelj u.c./Komisija**.

¹³¹ | Akts par Horvātijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumā par Eiropas Savienību, Līgumā par Eiropas Savienības darbību un Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumā (OV 2012, L 112, 21. lpp.), kas pievienots Līgumam starp Beļģijas Karalisti, Bulgārijas Republiku, Čehijas Republiku, Dānijas Karalisti, Vācijas Federatīvo Republiku, Igaunijas Republiku, Īriju, Grieķijas Republiku, Spānijas Karalisti, Francijas Republiku, Itālijas Republiku, Kipras Republiku, Latvijas Republiku, Lietuvas Republiku, Luksemburgas Lielhercogisti, Ungārijas Republiku, Maltas Republiku, Nīderlandes Karalisti, Austrijas Republiku, Polijas Republiku, Portugāles Republiku, Rumāniju, Slovēnijas Republiku, Slovākijas Republiku, Somijas Republiku, Zviedrijas Karalisti un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti (Eiropas Savienības dalībvalstīm) un Horvātijas Republiku par Horvātijas Republikas pievienošanu Eiropas Savienībai (OV 2012, L 112, 10. lpp.).

Visbeidzot runājot par apgalvojumu, ka Komisija iespējami nav ievērojusi tiesiskās palāvības aizsardzības principu, Vispārējā tiesa norāda, ka prasītāji nav atsaukušies ne uz vienu elementu, kas pierādītu vai ļautu uzskatīt, ka Savienības iestādes, tostarp Komisija, tām ir radījušas pamatotas cerības, ka tās rūpēsies par tiesu izpildītāja profesijas saglabāšanu. Apstākļi, kas turklāt nav pamatoti, ka Komisija esot piedalījies Likuma par tiesu izpildītājiem izstrādāšanā, to finansējusi vai varbūt pat bijusi tā ierosinātāja, viens pats nevar būt Komisijas dots konkrēts solījums, ka tā uzskatītu tiesu izpildītāju amata izveidi par vienīgo veidu pievienošanās saistību izpildei. Lai šādas cerības būtu pamatotas, šiem Likuma par tiesu izpildītājiem sākotnējā atbalsta pasākumiem, ņemot vērā Horvātijas Republikas pienākuma izveidot tiesu izpildītāja profesijas neesamību, būtu jābūt papildinātām ar vēlākiem šajā ziņā saderīgiem un skaidriem aktiem.

PERSONAS DATU APSTRĀDE

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 20. jūlija spriedums **Oikonomopoulos/Komisija** (T-483/13, [EU:T:2016:421](#)), tika izskatīti līgumi, kas starp kādu sabiedrību un Komisiju noslēgti Kopienas sestajā pamatprogrammā pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem, kas palīdz izveidot Eiropas Pētniecības telpu un ieviest jauninājumus (2002.–2006. gads). Tā kā audita ziņojumā tika atklātas neatbilstības, tika uzsākta OLAF izmeklēšana, lai noteiktu, vai ir tikuši izdarīti kriminālpārkāpumi, kas iespaido Savienības finanšu intereses. Apsūdzētās sabiedrības direktors cēla prasību Vispārējā tiesā, lūdzot, pirmkārt, atļūdzināt Komisijas un OLAF radītos zaudējumus, kā arī, otrkārt, atzīt, ka OLAF akti ir juridiski neeksistējoši un nepieņemami pierādīšanas mērķiem valsts iestādēs¹³². Tāpēc Vispārējai tiesai bija it īpaši jālemj par jautājumu, vai novēlotais paziņojums datu aizsardzības inspektoram par izmeklēšanas, kas attiecas uz prasītāju, ietvaros veikto prasītāja personas datu apstrādi bija pietiekami būtisks tādas tiesību normas pārkāpums, ar kuru privātpersonām tiek piešķirtas tiesības, kas tādējādi var izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa konstatē, ka Savienības ārpuslīgumiskās atbildības jomā, ja ir ticis pārkāpts Regulas (EK) Nr. 45/2001¹³³ 25. panta 1. punkts sakarā ar to, ka datu paziņojums datu aizsardzības inspektoram ir noticis pēc šo datu apstrādes, attiecīgā iestāde pārkāpj tiesību normu, kuras mērķis ir piešķirt tiesības personām saistībā ar personas datiem, kuri ir Savienības iestāžu un struktūru rīcībā. Runājot par jautājumu, vai šāds pārkāpums var tikt uzskatīts par pietiekami būtisku, Vispārējā tiesa, pirmkārt, uzsver, ka datu aizsardzības inspektoram, pamatojoties uz Regulu Nr. 45/2001, ir pienākums nodrošināt, ka personas datu apstrāde neapdraudēs ar minēto apstrādi saistīto datu subjektu tiesības un brīvības. Šādā kontekstā tam it īpaši ir pienākums brīdināt Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja iestādi (EDAU) par datu apstrādi, kas varētu radīt risku Regulas Nr. 45/2001 27. panta izpratnē. No tā izriet, ka, ja tas nav informēts par datu apstrādi, tas pats nevar informēt par to EDAU un attiecīgi nevar efektīvi izpildīt būtisko uzraudzības pienākumu, kuru tam ir uzticējis Eiropas likumdevējs. Otrkārt, Vispārējā tiesa atzīst, kā ir norādīts Regulas Nr. 45/2001 preambulas 14. apsvērumā, ka tās normas ir piemērojamas visu veidu personas datu apstrādei visās iestādēs. Tādējādi Savienības iestādēm un struktūrām nav nekādas rīcības brīvības, lai piemērotu Regulu Nr. 45/2001. Ņemot vērā šos elementus – datu aizsardzības inspektora uzraudzības pienākuma nozīmīgo raksturu un jebkādas Savienības iestāžu un struktūru rīcības brīvības neesamību –, Vispārējā tiesa uzskata, ka Regulas Nr. 45/2001 25. panta 1. punkta pārkāpums vien ir pietiekams, lai konstatētu pietiekami būtisku tādas tiesību normas pārkāpumu, kuras mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām. Šajā gadījumā Komisija ir novēloti sniegusi datu aizsardzības inspektoram paziņojumus par personas datu apstrādi. Lai arī Komisija cenšas attaisnot šo novēlošanos ar faktu, ka Regulas Nr. 45/2001 25. panta 1. punktā paredzētās darbības varēja tikt veiktas

132|Skat. arī turpinājumā pārskatu par šo spriedumu nodaļā "XII. Strīdi par zaudējumu atlīdzību – OLAF pilnvaras".

133|Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 45/2001 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās un par šādu datu brīvu apriti (OV 2001, L 8, 1. lpp.).

vienīgi pakāpeniski un ka EDAU lēmumā par novēlotu paziņošanu ir uzskatījis, ka nav bijis nekāda iemesla secināt iepriekš minētās regulas pārkāpumu, jo pārkāpums ir ticis novērsts, Vispārējās tiesas ieskatā tomēr nevar tikt atzīts, ka situācijas nepilnību novēršana ļauj secināt pārkāpuma neesamību. Tādējādi Regulas Nr. 45/2001 25. panta 1. punkts ir ticis pārkāpts tāpēc, ka paziņojums par datiem ir noticis pēc to apstrādes.

OLAF PILNVARAS

Lietā, kurā taisīts 2016. gada 20. jūlija spriedums **Oikonomopoulos/Komisija** (T-483/13, [EU:T:2016:421](#)), Vispārējai tiesai tostarp bija jālemj par OLAF kompetenci veikt izmeklēšanu attiecībā uz pamatprogrammas īstenošanai noslēgta līguma izpildi ¹³⁴.

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa norāda, ka, lai Savienības finanšu interešu aizsardzību, kas nostiprināta LESD 325. pantā, padarītu efektīvu, ir nepieciešams, lai krāpšanas un citu nelikumīgu darbību apkarošana un novēršana tiktu veikta visos līmeņos un attiecībā uz visām darbībām, saistībā ar kurām šādas nelikumīgas darbības var ietekmēt minētās intereses. Lai vislabākajā veidā sasniegtu šo mērķi, Komisija ir paredzējusi, ka OLAF būtu jāīsteno savas pilnvaras ārējo administratīvo izmeklēšanu jomā. Tādējādi līgumattiecību esamībai starp Savienību un juridiskajām vai fiziskajām personām, kas tiek turētas aizdomās par nelikumīgu darbību veikšanu, nav ietekmes uz OLAF izmeklēšanas pilnvarām. OLAF var veikt izmeklēšanu attiecībā uz šīm personām, ja uz tām krīt aizdomas par krāpšanu vai nelikumīgām darbībām, neraugoties uz līguma esamību starp iepriekš minētajām pusēm. Vispārējā tiesa turklāt precizē, ka īpašas normas neesamība šajā ziņā Regulā Nr. 1073/1999 nevar tikt interpretēta tādējādi, ka pastāvētu aizliegums OLAF ārējās izmeklēšanas ietvaros organizēt mutvārdu paskaidrojumu sniegšanu. Pilnvaras veikt pārbaudes un apskates uz vietas nenoliedzami nozīmē, ka tiek organizēta šajās pārbaudēs un apskatēs iesaistīto personu mutvārdu paskaidrojumu sniegšana. Turklāt nevienā no Regulas (Euratom, EK) Nr. 2185/96 ¹³⁵, ne arī citas regulas normām nekas neliedz Komisijai un šajā gadījumā – OLAF veikt pārbaudes un apskates uz vietas pie apakšuzņēmēja, pirms tam neveicot pārbaudi un apskati uz vietas pie uzņēmēja, attiecībā uz kuru ir aizdomas par krāpšanu.

Otrām kārtām, aicināta lemt par tiesību uz aizstāvību apjomu ārējās izmeklēšanas ietvaros, Vispārējā tiesa uzskata, ka šo tiesību ievērošana ir pietiekami nodrošināta, ja ieinteresētā persona ātri ir informēta par iespējamu personisku saistību ar krāpšanu, korupciju vai citām prettiesiskām darbībām, kas kaitē Savienības interesēm, ja vien tas nevar traucēt izmeklēšanu. Taču OLAF nav pienākuma piešķirt ārējā izmeklēšanā iesaistītajai personai piekļuvi dokumentiem, kuri ir šādas izmeklēšanas priekšmets, vai tiem dokumentiem, kurus tas šajā gadījumā pats ir sagatavojis, tāpēc ka var tikt likti šķēršļi OLAF uzticētā uzdevuma efektivitātei un konfidencialitātei. Runājot it īpaši par piekļuvi galīgajam ārējās izmeklēšanas ziņojumam, nevienā tiesību normā nav paredzēts, ka OLAF būtu šāds pienākums.

Visbeidzot, trešām kārtām, lemjot par cēloņsakarības saiknes esamību starp Regulas Nr. 45/2001 25. panta 1. punkta pārkāpumu sakarā ar novēlotu paziņošanu datu aizsardzības inspektoram par prasītāja personas datu apstrādi un prasītāja apgalvoto kaitējumu, Vispārējā tiesa uzskata, ka prasītājs nav spējis to pierādīt. Proti, viņš nav sniedzis nevienu argumentu, kas ļauj saprast, kā izskatāmajā lietā novēlota paziņošana būtu varējis nodarīt kaitējumu viņa reputācijai un līcis viņam izbeigt savu profesionālo darbību un pārtraukt savu akadēmisko darbību, kā arī nav paskaidrojis, kā minētā novēlotā paziņošana esot viņam nodarījusi jebkādu morālo kaitējumu.

¹³⁴|Skat. arī iepriekš pārskatu par šo spriedumu nodaļā "Personas datu apstrāde".

¹³⁵|Padomes 1996. gada 11. novembra Regula (Euratom, EK) Nr. 2185/96 par pārbaudēm un apskatēm uz vietas, ko Komisija veic, lai aizsargātu Eiropas Kopienų finanšu intereses pret krāpšanu un citām nelikumībām (OV 1996, L 292, 2. lpp.).

IESPĒJAS ZAUDĒŠANA

2016. gada 27. aprīļa spriedums **European Dynamics Luxembourg u.c./EUIPO** (T-556/11, pārsūdzēts ¹³⁶, [EU:T:2016:248](#)) deva Vispārējai tiesai iespēju sniegt precizējumus par iespējas zaudēšanas jēdzienu strīdos par Savienības iestāžu publiskajiem iepirkumiem ¹³⁷. Šajā lietā Vispārējai tiesai bija jālemj par prasību, kuras priekšmets bija, pirmkārt, prasība atcelt lēmumu, ar kuru EUIPO publiskā iepirkuma procedūrā bija noraidījis prasītājas piedāvājumu, un citus saistītos EUIPO lēmumus, kas pieņemti šajā pašā procedūrā, tostarp par attiecīgā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu citiem pretendentiem un, otrkārt, prasība par zaudējumu atlīdzību, kas bija pamatots ar tāda kaitējuma atlīdzību, kas iespējami radies šī līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas iespējas zaudēšanas dēļ.

Izskatot prasību par zaudējumu atlīdzību, Vispārējā tiesa atgādina, ka Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās LESD 340. panta otrās daļas izpratnē par tās iestāžu pretiesisku rīcību ir atkarīga no tā, vai ir izpildīti trīs nosacījumi, proti, pārmestā rīcība ir pretiesiska, zaudējumi ir reāli un pastāv cēloņsakarība starp konkrēto rīcību un norādīto kaitējumu. Šie principi *mutatis mutandis* ir piemērojami ārpuslīgumiskajai atbildībai, kas šīs pašas tiesību normas izpratnē rodas Savienībai saistībā ar tās struktūru, piemēram, EUIPO, pretiesisko rīcību un radītajiem zaudējumiem, kas pēdējam minētajam ir jāatlīdzina saskaņā ar Regulas Nr. 207/2009 118. panta 3. punktu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzsver, ka izskatāmajā lietā prasība par zaudējumu atlīdzību ir balstīta uz tām pašām nelikumībām, kas norādītas, pamatojot prasību atcelt lēmumu par piedāvājuma noraidīšanu, un ka tajā ir pieļautas vairākas nelikumības pēc būtības, tostarp vienlīdzīgas attieksmes pret pretendentiem principa pārkāpums un acīmredzamas kļūdas vērtējumā, kā arī vairāki pamatojuma nepietiekamības gadījumi. Taču, runājot par pastāvošo cēloņsakarību starp minētajām nelikumībām un iespējami nodarīto kaitējumu, Vispārējā tiesa precizē, ka pamatojuma nepietiekamība nav tāda, lai pierādītu, ka tā neesamības gadījumā līguma slēgšanas tiesības būtu varējušas tikt piešķirtas vai tās būtu bijis jāpiešķir prasītājai. Savukārt, attiecībā uz cēloņsakarību starp pārējām apstrīdētajos lēmumos pieļautajām nelikumībām, no vienas puses, un iespējas zaudēšanu, no otras puses, EUIPO nevar vienīgi apgalvot, ka, ņemot vērā līgumslēdzējas iestādes plašo rīcības brīvību, tam nebija pienākuma parakstīt pamatlīgumu ar prasītāju. Šīs kļūdas noteikti ir ietekmējušas prasītāja iespēju tikt ierindotam augstākā vietā attiecīgajā procedūrā. No tā izriet, ka, pat ņemot vērā līgumslēdzējas iestādes plašo rīcības brīvību attiecībā uz konkrētā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, šajā lietā prasītāja iespējas zaudēšana ir reāls un droši zināms kaitējums.

Turklāt tādā situācijā, kurā – kā šajā lietā – pastāv nopietns risks, ka konkrētais iepirkums jau būs pilnībā izpildīts, beidzoties strīdīgajai tiesvedībai Vispārējā tiesā, tas, ka Savienības tiesa pat neatzītū šādas iespējas zaudēšanu un nepieciešamību šajā ziņā piešķirt kompensāciju, būtu pretrunā Pamattiesību hartas 47. pantā paredzētajam efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principam. Vispārējā tiesa turklāt piebilst, ka ir jāņem vērā tas, ka nosacījumu dēļ, kas reglamentē pagaidu noregulējuma tiesvedības, kuras izskata Vispārējās tiesas priekšsēdētājs, pretendents, kura piedāvājums ticis pretiesiski novērtēts un noraidīts, praktiski tikai retos gadījumos var panākt šāda lēmuma izpildes apturēšanu. Līdz ar to ir nepieciešams prasītājai atlīdzināt zaudējumus saistībā ar iespējas zaudēšanu, ciktāl lēmums par piedāvājuma noraidīšanu pat gadījumā, ja tas tiktu atcelts ar atpakaļejošu spēku, praktiski ir galīgi padarījis par neiespējamu tai panākt, ka tai tiktu piešķirtas konkrētā līguma slēgšanas tiesības.

136 | Lieta C-376/16 P, **EUIPO/European Dynamics Luxembourg u.c.**, un 2016. gada 24. novembra rīkojums, **European Dynamics Luxembourg u.c./EUIPO**, C-379/16 P, nav publicēts, [EU:C:2016:905](#).

137 | Skat. arī iepriekš pārskatu par šo spriedumu nodaļā "X. Savienības iestāžu publiskie iepirkumi."

XIII. APELĀCIJAS SŪDZĪBAS

No 39 nolēmumiem, kurus 2016. gadā pieņēmusi Vispārējās tiesas apelācijas palāta, 2016. gada 27. oktobra spriedums **ECB/Cerafogli** (T-787/14 P, [EU:T:2016:633](#)) ir īpaši izceļams, jo ar to tiek iezīmēta attīstība saistībā ar iebildes par prettiesiskumu pieņemamības režīmu civildienesta jomā.

Šajā spriedumā, ko pasludinājusi palāta paplašinātā sastāvā, Vispārējā tiesa secina, ka iebilduma par prettiesiskumu juridiskā režīma sistēma un it īpaši apsvērumi saistībā ar faktu, ka tikai tiesnesim ir tiesības konstatēt vispārpiemērojama tiesību akta nepiemērojamību, liek tam nepiemērot noteikumu par prasības pieteikuma un sūdzības savstarpēju atbilstību, saskaņā ar kuru tiek prasīts, ka, lai prasība būtu pieņemama tiesvedības stadijā, iebildei par prettiesiskumu ir jābūt iepriekš izvirzītai sūdzībā pirmstiesas stadijā. Tā Vispārējā tiesa nospriež, ka, pat ja iebildes par prettiesiskumu pakārtotais raksturs nepadara par neiespējamu izvirzīt šādu iebildi sūdzības stadijā, tas nenozīmē, ka tā būs nepieņemama, ja tā pirmo reizi tiks izvirzīta Savienības tiesā.

XIV. PIETEIKUMI PAR PAGAUDU NOREGULĒJUMU

2016. gadā Vispārējā tiesa ir galīgi izlēmusi 23 lietās ¹³⁸, pieņēmusi deviņus rīkojumus par piemērošanas apturēšanu saskaņā ar Reglamenta 157. panta 2. punktu un apmierinājusi divus pieteikumus par izpildes apturēšanu ar 2016. gada 20. jūlija rīkojumu **PTC Therapeutics International/EMA** (T-718/15 R, nav publicēts, pārsūdzēts ¹³⁹, [EU:T:2016:425](#)) un 2016. gada 20. jūlija rīkojumu **MSD Animal Health Innovation un Intervet international/EMA** (T-729/15 R, nav publicēts, pārsūdzēts ¹⁴⁰, [EU:T:2016:435](#)).

Šajos abos rīkojumos, kas attiecas uz jautājumu par iespējami konfidencialās informācijas izpaušanu, ko Eiropas Zāļu aģentūra (EMA) plāno veikt atbilstoši Regulai Nr. 1049/2001, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs sekoja tai pašai pieejai, ko tas bija izmantojis attiecīgajos 2014. un 2015. gadā parakstītajos rīkojumos ¹⁴¹.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs vispirms atzīst *fumus boni juris* esamību, atgādinādam, ka tiesvedībā par, iespējams, konfidencialās informācijas pagaidu aizsardzību pagaidu noregulējuma tiesnesis *fumus boni juris* neesamību principā var konstatēt tikai tad, ja attiecīgā informācija acīmredzami nav konfidenciala, jo citādi netiktu ievērots pagaidu noregulējuma tiesvedības papildu un pagaidu raksturs. Šajā lietā tas konstatē, ka ir jāizvērtē tādu ziņojumu konfidencialitāte, kuros tiek atklāta uzņēmēja izgudrošanas stratēģija, kuru prasītājas ieviesušas, lai veiktu vai nu vajadzīgos klīniskos izmēģinājumus zāļu tirdzniecības atļaujas saņemšanas

138|Divi nolēmumi tikuši pieņemti saskaņā ar Vispārējās tiesas Reglamenta 157. panta 4. punktu un 12. pantu, proti, 2016. gada 16. decembra rīkojums **Casasnovas Bernad/Komisija** (T-826/16 R, nav publicēts, [EU:T:2016:752](#)) un 2016. gada 11. novembra rīkojums **Solelec u.c./Parlaments** (T-281/16 R, nav publicēts, [EU:T:2016:659](#)).

139|Lieta C-513/16 P(R), **EMA/PTC Therapeutics International**.

140|Lieta C-512/16 P(R), **EMA/MSD Animal Health Innovation un Intervet International**.

141|Runa ir par 2014. gada 13. februāra rīkojumu **Luxembourg Pamol (Cyprus) un Luxembourg Industries/Komisija** (T-578/13 R, nav publicēts, [EU:T:2014:103](#)) un 2014. gada 25. jūlija rīkojumu **Deza/ECHA** (T-189/14 R, nav publicēts, [EU:T:2014:686](#)), kas nav tikuši pārsūdzēti (skat. 2014. gada ziņojumu, 161. un 162. lpp.), un 2015. gada 1. septembra rīkojumu **Pari Pharma/EMA** (T-235/15 R, [EU:T:2015:587](#)). Par šo pēdējo minēto rīkojumu tika iesniegta apelācijas sūdzība, attiecībā uz kuru tiesvedība tika izbeigta pirms nolēmuma pieņemšanas (2016. gada 17. marta rīkojums **EMA/Pari Pharma**, C-550/15 P(R), nav publicēts, [EU:C:2016:196](#)). Pēc šī rīkojuma par tiesvedības izbeigšanu pirms nolēmuma pieņemšanas Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraidīja EMA lūgumu par 2015. gada 1. septembra rīkojuma atcelšanu (2016. gada 23. maija rīkojums **Pari Pharma/EMA**, T-235/15 R, nav publicēts, [EU:T:2016:309](#)). Apelācijas tiesvedībā Tiesas priekšsēdētāja vietnieks atzina par spēkā neesošu 2016. gada 23. maija rīkojumu un atcēla 2016. gada 1. septembra rīkojumu (2016. gada 18. oktobra rīkojums **EMA/Pari Pharma**, C-406/16 P(R), nav publicēts, [EU:C:2016:775](#)).

vajadzībām, vai arī toksikoloģiskos izmēģinājumus zāļu nekaitīguma izmēģinājumu vajadzībām. Šajā ziņā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka, ciktāl farmācijas jomā nav judikatūras, kas ļautu viegli atbildēt uz jautājumiem par konfidencialitāti, kādi šajā lietā ir jārisina vēlāk taisāmajā spriedumā pēc būtības, runa ir par principiāliem jautājumiem, kādi iepriekš vēl nav risināti un kurus nevar pirmoreiz risināt pagaidu noregulējuma tiesnesis, jo tie prasa padziļinātu vērtēšanu pamattiesvedības ietvaros.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs turpinājumā uzskata, ka interešu izsvēršana sliecas par labu prasītājam. Proti, lietās, kurās izdoti šie abi rīkojumi, tiesnesim, kas izskata lietu pēc būtības, būs jālemj par *EMA* lēmuma izpaust trešajai personai strīdīgos ziņojumus tiesiskumu. Lai saglabātu sprieduma, ar kuru tiktu atcelts šis lēmums, lietderīgo iedarbību, prasītājam ir jābūt iespējai novērst šādu izpaušanu pirms pamattiesvedības pabeigšanas. Ja pieteikums par pagaidu noregulējumu tiktu noraidīts, šādam spriedumam nebūtu lietderīgas iedarbības, jo *EMA* varētu izpaust minētos ziņojumus, kas tālāk ietekmētu turpmāko nolēmumu pēc būtības. Turklāt, atbildot uz *EMA* izvirzīto iebildumu, ka šāda pieeja izraisītu traucējošu manevru pieļaušanu, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secina šāda riska neesamību, jo, pirmkārt, viņš konstatē *fumus boni juris* esamību un, otrkārt, ja *EMA* saskata nepieciešamību daudz ātrāk pamatoties uz pārskatāmības principu, tai vienmēr ir iespēja iesniegt pieteikumu par paātrināto tiesvedību.

Attiecībā uz steidzamību Vispārējās tiesas priekšsēdētājs, pirmām kārtām, atzīst apgalvotā kaitējuma būtiskumu, atgādinādam, ka, ievērojot piemērojamo judikatūru, pagaidu noregulējuma tiesvedības vajadzībām ir jāpieņem, ka strīdīgajos ziņojumos ietvertā informācija ir konfidenciāla. Tā kā šie ziņojumi attiecas uz prasītāju ražošanas un tirdzniecības darbībām, tā ir nemateriāla vērtība, kas var tikt izmantota konkurences nolūkos un kuras vērtība būtiski samazinātos, ja tā vairs nebūtu slepena. Vispārējās tiesas priekšsēdētājs, otrām kārtām, secina, ka, izpaužot strīdīgos ziņojumus trešajām personām, kuras iesniegušas piekļuves pieteikumu atbilstoši Regulai Nr. 1049/2001, var tikt radīts neatgriezenisks kaitējums. Kā jau ticis uzsvērts 2014. un 2015. gadā pieņemtajos rīkojumos, no šajā regulā paredzētā piekļuves dokumentiem mehānisma izriet, ka šīs trešās personas varētu nekavējoties iepazīties ar sensitīvu informāciju un uzreiz varētu to izmantot konkurences nolūkos, un tādējādi vājināt prasītāju konkurences stāvokli. Tā kā dokumenta izpaušana ar šādu juridisku pamatu rada *erga omnes* iedarbību, apgalvotais kaitējums nešķiet aprēķināms, jo strīdīgo informāciju var iegūt nenoteikts un neierobežots skaits esošo vai potenciālo konkurentu visā pasaulē, lai daudzos gadījumos veiktu šīs informācijas īslaicīgu, vidēji ilgu vai ilgtermiņa izmantošanu.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs turklāt precizē, ka katrā ziņā, pat ja prasītāju apgalvotais kaitējums nevar tikt kvalificēts kā neatgriezenisks, tai strīdīgie ziņojumi pilnībā ir jāaizsargā pret *EMA* paredzēto izpaušanu. Viņš atgādina, ka viņš nevar izvērtēt visu strīdīgajos ziņojumos atrodamo atsevišķo datu konfidencialitāti, lai atļautu attiecīgo ziņojumu daļēju izpaušanu, jo pieteikuma par pagaidu noregulējumu stadijā nevar tikt izslēgts, ka tiesnesis, kas izskata lietu pēc būtības, attiecībā uz strīdīgajiem ziņojumiem atzīst vispārējās prezumpcijas par konfidencialitāti principu. Ja tiktu pieņemts šāds risinājums, nekāda šo ziņojumu izpaušana – pat ne daļēja – netiktu atļauta. Šādos apstākļos pagaidu noregulējuma tiesnesim ir jāņem vērā savas kompetences papildu raksturs un daļēja piekļuve jāatsaka, lai tiesneša, kas izskata lietu pēc būtības, nolēmumam neatņemtu lietderīgo iedarbību. Pretējā gadījumā tādu ziņu izpaušana, ko tiesnesis, kas izskata lietu pēc būtības, vēlāk varētu kvalificēt kā konfidenciālas, izraisītu to, ka pagaidu noregulējuma tiesnesis *de facto* piesavinās šo tiesnešu kompetenci, kuriem vienīgajiem ir tiesības nolēmumos, ar kuriem tiek izbeigta pamata tiesvedība, spriest par minēto ziņu konfidencialitāti un līdz ar to par galīgu atļauju tās izpaust. Šādas iejaukšanās tiesneša, kas izskata lietu pēc būtības, prerogatīvās dēļ, ja tā tiek darīta ar nodomu un apzinoties lietas apstākļus, varētu tikt pārkāpts ar likumu izveidotas tiesas princips, kas izriet no Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 1. punkta.

Viena no lietām, kurās ir izdoti rīkojumi par izpildes apturēšanas pieteikumu noraidīšanu, 2016. gada 19. jūlija rīkojums **Beļģija/Komisija** (T-131/16 R, nav publicēts, [EU:T:2016:427](#)) tāda valsts atbalsta atgūšanas kontekstā, kas ir atzīts par nesaderīgu ar iekšējo tirgu, Vispārējās tiesas priekšsēdētājam it īpaši deva iespēju izvērtēt

steidzamības nosacījuma mīkstināšanas nozīmi sakarā ar to, ka pierādītais *fumus boni juris* bija īpaši nopietns. Šajā ziņā pagaidu noregulējuma tiesnesis atgādina, ka šāda mīkstināšana ir pieļaujama tikai attiecībā uz trim strīdu veidiem (strīdos par ierobežojošiem pasākumiem, publiskajiem iepirkumiem un piekļuvi dokumentiem), kuros sistēmisku apsvērumu dēļ ir pārmērīgi grūti vai pat neiespējami izpildīt šo nosacījumu, kā tas ir paredzēts Reglamentā un tradicionāli interpretēts judikatūrā. Tā kā šo lietu nevar attiecināt ne uz vienu no iemesliem, ar kuriem tika pamatota mīkstināšana šādos strīdos, nosacījumi saistībā ar *fumus boni juris* un steidzamību ir jāpiemēro tā, kā tie tradicionāli tiek interpretēti judikatūrā, tādēļ Beļģijas Karalistei bija jāpierāda būtiska un neatgriezeniska kaitējuma esamība, jo viena pati *fumus boni juris*, lai cik spēcīga tā būtu, nevar kompensēt steidzamības neesamību.

C | VISPĀRĒJĀS TIESAS KANCELEJAS DARBĪBĀ 2016. GADĀ

Emmanuel COULON, Vispārējās tiesas sekretārs

Šī ir pirmā reize, kad ziņojumā par iestādes tiesas spriešanas darbību tiek iekļauta Vispārējās tiesas sekretāra sagatavota sadaļa.

Tā ir iespēja uzsvērt trīs Vispārējās tiesas kanceleju raksturojošas iezīmes.

Pirmkārt, Vispārējās tiesas kanceleja ir vienīgais šīs tiesas dienests. Tādējādi Eiropas Savienības Tiesas kontekstā tā ir jānošķir no dienestiem, kas ir kopīgi Tiesai un Vispārējai tiesai (un kas līdz 2016. gada 1. septembrim bija kopīgi arī ar Civildienesta tiesu). Tas izriet no piemērojamajiem tiesību aktiem, kuros atspoguļotas funkcionālās prasības.

Otrkārt, kancelejai ir ļoti svarīga loma tiesvedības gaitas nodrošināšanā. Apzinoties, ka pienācīgas tiesvedības gaitas nodrošināšana sekmē pareizu iztiesāšanu, kanceleja darbojas, lai Vispārēja tiesa varētu pieņemt kvalitatīvus nolēmumus paredzamā un optimālā termiņā. Tādējādi kancelejas mērķis ikdienā ir sekmēt šīs tiesas pienācīgu darbību un vispārīgāk – pasludināto nolēmumu kvalitāti. Šis ieguldījums tiesas pienācīgā darbībā tiek sniegts, ievērojot procedūru reglamentējošos noteikumus un izmantojot tiesas rīcībā nodotos resursus. Šajā ziņā jāpatur prātā, ka kancelejai nav nekādas ietekmes ne uz ierosināto, ne uz pabeigto lietu skaitu, nedz arī uz izskatāmo lietu ietvaros iesniegto procesuālo dokumentu skaitu, un ka tai tādējādi ir jāapstrādā visi procesuālie dokumenti un tā šo uzdevumu nevar uzticēt ārpalpojumu sniedzējiem. Tāpat jāatgādina, ka kanceleja apstrādā procesuālos dokumentus, kas iesniegti jebkurā no Vispārējās tiesas Reglamentā paredzētajām 24 valodām, un sazinās ar lietas dalībniekiem tiesvedības valodā.

Treškārt, kancelejas darbība ir vērsta gan uz ārpusi, ciktāl kanceleja ir saziņas partneris lietas dalībniekiem visā tiesvedības laikā, atskaitot tiesas sēdi, gan uz iekšpusi, jo kanceleja tieši kalpo tiesas locekļiem, kuriem tā palīdz visu viņu amata pienākumu izpildē.

2016. gads, kuru iezīmē iestādes strukturālās reformas – kas paredz līdz 2019. gadam divkārtot Vispārējās tiesas tiesnešu skaitu – pirmā ¹ un otrā ² posma īstenošana, ir ievadījis jauna perioda sākumu. Gan jaunpienākušo tiesnešu stāšanās amatā, gan kompetences pārņemšana pirmajā instancē izskatīt Eiropas Savienības ierēdņu un darbinieku domstarpības ar tās iestādēm, gan tiesnešu aiziešana no amata un stāšanās amatā Vispārējās tiesas sastāva daļējas atjaunošanas ietvaros radīja vajadzību veikt dažnedažādus pasākumus, kas bija jāpagatavo iepriekš un jāīsteno pēc tam. Tiesas organizācija un darbība, kas tika rūpīgi pārdomātas, tika pielāgotas tā, lai varētu tikt sasniegts Eiropas Savienības tiesu sistēmas struktūras reformas mērķis, kas galvenokārt ir izskatīšanā esošo lietu skaita un tiesvedības Vispārējā tiesā ilguma samazināšana. Tā rezultātā šai tiesai un tās kancelejai tika piešķirti vajadzīgie līdzekļi. Kancelejas budžetā paredzēto amata vietu skaits tādējādi no 2016. gada 1. janvāra tika palielināts no 55 uz 72.

Kancelejai bija nozīmīga loma reformas īstenošanā. Pielāgoties, organizēties, reaģēt, iepriekš sagatavoties, novērot, uzklaut, ierosināt u.t.t. – katrā ziņā netrūkst darbības vārdu, lai aprakstītu darbības, ko kanceleja veikusi tālab, lai nodrošinātu optimālu sevis funkcionēšanu un turpinātu rūpīgi strādāt šīs reformas

1| 2011. gada martā iesniegtais Tiesas priekšlikums ir materializējies ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra Regulas (ES, Euratom) 2015/2422, ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem (OV 2015, L 341, 14. lpp.), pieņemšanu.

2| Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 6. jūlija Regula (ES, Euratom) 2016/1192 par to, lai Vispārējai tiesai nodotu kompetenci pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Eiropas Savienību un tās darbiniekiem (OV 2016, L 200, 137. lpp.).

īstenošanas laikā. Tiesa atkal varēja rēķināties ar kvalificēta un motivēta kancelejas personāla atbalstu un ir pilnībā izmantojusi priekšrocības, ko sniedz jaunie procesuālie noteikumi (Reglaments un Reglamenta izpildes praktiskie noteikumi), kas ir pielāgoti šai tiesā izskatāmo strīdu raksturam un stājās spēkā 2015. gada 1. jūlijā.

2016. gada beigās ar gandarījumu var atzīt, ka kanceleja ir izpildījusi tai tiesību aktos un tiesas uzticētos uzdevumus, ievērojot lietas taisnīgas izskatīšanas prasības un neraugoties uz kontekstu, ko raksturo nozīmīgu un tālejošu izmaiņu virkne.

Kanceleja Vispārējai tiesai ir sniegusi juridisku un administratīvu atbalstu:

- nodrošinot tiesvedības netraucētu norisi un lietas dokumentu pienācīgu uzturēšanu;
- nodrošinot saziņu starp lietas dalībnieku pārstāvjiem un tiesnešiem;
- aktīvi palīdzot tiesnešiem un viņu līdzstrādniekiem;
- vadot Vispārējo tiesu Vispārējās tiesas priekšsēdētāja pārraudzībā un līdzdarbojoties Eiropas Savienības Tiesas dienestiem.

Reformas īstenošanai tomēr ir bijusi daudzējāda ietekme.

I. ORGANIZATORISKĀ IETEKME, KAS SAISTĪTA AR JAUNU TIESNEŠU STĀŠANOS AMATĀ

2016. gadā vairākos secīgos posmos Vispārējā tiesā amatā stājās 22 jauni tiesneši.

Iestādes strukturālās reformas pirmā posma – kas paredz divpadsmit papildu tiesnešu iecelšanu amatos Vispārējā tiesā – ietvaros septiņi 2016. gada 23. martā amatā ieceltie tiesneši nodeva zvērestu Tiesā 2016. gada 13. aprīlī, trīs 2016. gada 24. maijā amatā ieceltie tiesneši nodeva zvērestu 2016. gada 8. jūnijā un viens 2016. gada 7. septembrī amatā ieceltais tiesnesis nodeva zvērestu 2016. gada 19. septembrī.

Reformas otrajā posmā, kas paredz septiņu papildu tiesnešu iecelšanu amatos Vispārējā tiesā, pieci 2016. gada 7. septembrī amatā ieceltie tiesneši nodeva zvērestu 2016. gada 19. septembrī³.

2016. gada 19. septembrī zvērestu nodeva arī pieci jaunie tiesneši, kas tika iecelti amatā, aizstājot Vispārējās tiesas tiesnešus, kuri netika atkārtoti iecelti amatā, un tiesnesis, kurš tika iecelts amatā, lai aizstātu tiesnesi, kurš bija nolīcis savas pilnvaras.

2016. gada 20. septembrī Vispārējā tiesa ievēlēja savu priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietnieku, savukārt 21. septembrī tika ievēlēti deviņi jauni piecu tiesnešu veidoto palātu priekšsēdētāji.

Pēc katras šīs stāšanās amatā Vispārējā tiesa tiesnešus norīkoja palātās, kurās tie darbosies, tika izveidoti jauni lietu faili un lietas pārdalītas starp tiesnešiem. Atbilstoši Reglamentam kanceleja informēja attiecīgo lietu

3| 2016. gada 31. decembrī vēl bija jāieceļ amatā viens no divpadsmit papildu tiesnešiem, kuru iecelšana amatā bija paredzēta reformas pirmajā posmā, un divi no septiņiem papildu tiesnešiem, kuru iecelšana amatā bija paredzēta reformas otrajā posmā.

dalībniekus un visus Vispārējās tiesas lēmumus publicēja *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* ⁴. Kanceleja katrā lietu pārdalīšanas reizē atjaunināja visas iekšējās datubāzes.

Tiesnešu stāšanās amatā un gan viņu pašu, gan viņu attiecīgā kabineta personāla iekārtošanās šai nolūkā aprīkotās telpās ir darbības, kas prasīja neatslābstošu kancelejas atbalstu, kas izpaudās kā nemitīgs sagatavošanas darbs kopā ar iestādes kopīgajiem dienestiem, atbilstoša uzņemšana un palīdzība, kā arī cieša uzraudzība pār personāla iecelšanu amatā.

Sešu tiesnešu pilnvaru izbeigšanās arī bija iemesls godināt viņu sniegto ieguldījumu svinīgā pasākumā, kuru Vispārējā tiesa pirmo reizi organizēja 2016. gada 19. septembrī, izbeidzoties viņu pilnvarām.

2016. gada 31. decembrī pusi no 44 tiesnešu lielās Vispārējās tiesas veidoja tiesneši, kuri bija stājušies amatā šī paša gada laikā. Šādai situācijai mūsu iestādes vēsturē nav bijis precedentu attiecībā uz administratīvo ietekmi uz Vispārējās tiesas kanceleju, kurai bija gluži cits mērogs salīdzinājumā ar 2004. gadā Eiropas Savienībai pievienojušos dalībvalstu desmit tiesnešu ierašanos.

II. REFORMAS PROCESUĀLĀ IETEKME

Civildienesta lietu pārņemšana izskatīšanai pirmajā instancē

Regulā 2015/2422 bija paredzēts, ka līdz ar Vispārējās tiesas tiesnešu skaita palielināšanu par septiņiem tiesnešiem Vispārējai tiesai tiek nodota kompetence pirmajā instancē izskatīt civildienesta lietas.

Šī kompetences pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Eiropas Savienību un tās darbiniekiem nodošana ir materializējās Regulā 2016/1192, atbilstoši kurai Vispārējās tiesas kompetencē ir pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Savienību un tās darbiniekiem, kā minēts LESD 270. pantā, tostarp domstarpības starp visām iestādēm un struktūrām, birojiem vai aģentūrām, no vienas puses, un to darbiniekiem, no otras puses, attiecībā uz kurām Eiropas Savienības Tiesai piešķirta jurisdikcija.

Regula 2016/1192 tika pieņemta 2016. gada 6. jūlijā. Šī tiesību akta pieņemšana bija priekšnoteikums tam, lai Eiropas Savienības Padome pieņemtu Reglamenta grozījumus, kas bija domāti, lai Vispārējai tiesai noteiktu atbilstošu un pastāvīgu procesuālu ietvaru civildienesta lietu izskatīšanai, sākot ar 2016. gada 1. septembri.

Tādējādi Vispārējā tiesa gāja notikumiem pa priekšu, pēc Tiesas viedokļa saņemšanas iesniedzot Padomei sava Reglamenta grozījumus jau 2016. gada martā.

Šie Reglamenta grozījumi, kurus Padome apstiprināja 2016. gada 6. jūlijā un Vispārējā tiesa pieņēma 2016. gada 13. jūlijā, tikai publicēti 2016. gada 12. augusta *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* ⁵ un stājās spēkā 2016. gada 1. septembrī.

Vispārējā tiesa ņēma vērā arī civildienesta lietu specifiku un Reglamenta izmaiņas, 2016. gada 13. jūlijā nolemdama grozīt Reglamenta izpildes praktiskos noteikumus ⁶.

4| It īpaši Vispārējās tiesas lēmumus par tiesneša, kas aizstāj prombūtnē esošu tiesnesi, norīkošanu (OV 2016, C 296, 2. lpp.), par virspalātas sastāvu (OV 2016, C 296, 2. lpp.), par kritērijiem lietu nodošanai palātām (OV 2016, C 296, 2. lpp.), kā arī par palātu izveidi un tiesnešu darbību palātās (OV 2016, C 392, 2. lpp.).

5| OV 2016, L 217, 73. lpp.

6| OV 2016, L 217, 78. lpp.

Regulas 2016/1192 pieņemšanas tiešas sekas bija Eiropas Savienības Civildienesta tiesas likvidācija 2016. gada 31. augustā un civildienesta lietu, kuras šajā datumā bija šajā tiesā izskatīšanā, nodošana Vispārējai tiesai. Civildienesta tiesas kanceleja un Vispārējās tiesas kanceleja cieši sadarbojās, lai sagatavotu šo nodošanu un nodrošinātu tās norisi vislabākajos apstākļos.

Lietu materiālu fiziska un digitāla nodošana noritēja nevainojami, informātikas sistēmas tika aktualizētas, lai ņemtu vērā civildienesta strīdus reglamentējošo tiesību normu īpatnības, datubāzes tika nekavējoties atjauninātas un Vispārējās tiesas kanceleja nekavējoties sāka jauno lietu apstrādi. Civildienesta tiesas veikta informācijas izplatīšana pirms nodošanas, tad ar Vispārējās tiesas kancelejas vēstulēm veikta paziņošana lietas dalībnieku pārstāvjiem 139 nodotajās lietās un publikācijas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*⁷ tabulas formā, kurā attēlota lietas numura Civildienesta tiesā (F-...) atbilstība Vispārējās tiesas piešķirtajam lietas numuram pēc nodošanas (T-...), lietas dalībniekiem un ieinteresētajām personām katrā ziņā ļāva iegūt vajadzīgo informāciju.

Citi procesuālo noteikumu grozījumi

Lai gan lielu daļu spēku 2016. gadā prasīja strukturālā reforma, tomēr tad, kad apstākļi to pamatoja vai prasīja, tika piedāvāti procesuālo noteikumu grozījumi.

Pirmkārt, tā kā Vispārējai tiesai bija jāievēro procesuālā prasība, kas izriet no Regulas (ES) Nr. 2015/2424⁸, tai bija jāgroza savs Reglaments, lai ņemtu vērā izmaiņas Iekšējā tirgus saskaņošanas biroja (preču zīmes, paraugi un modeļi) nosaukumā, kas 2016. gada 23. martā pārtapa Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (EUIPO). Reglamenta grozījumus, kurus Padome apstiprināja 2016. gada 6. jūlijā, Vispārējā tiesa pieņēma tā paša gada 13. jūlijā⁹.

Lai gan šāda veida terminoloģiskas izmaiņas ir nelielas, nevar neņemt vērā pielāgojumus, ko tās prasīja Vispārējai tiesai un iestādei. Proti, bija jāpielāgo visas iestādes informātikas sistēmas, lai ņemtu vērā šīs izmaiņas, izmantojot kancelejas un vairāku citu dienestu resursus.

Otrkārt, tika grozīts Reglamenta 105. pants par darbībām ar informāciju vai materiāliem, kas skar Savienības vai vienas vai vairāku tās dalībvalstu drošību vai to starptautisko attiecību uzturēšanu. Lai gan 105. pants bija vienīgais Reglamenta pants, kura tiesību normas kopš 2015. gada 1. jūlija nebija piemērojamas un kura piemērojamību noteicošās tiesību normas vēl nebija ieguvušas savu galīgo veidolu, 105. panta 10. punkts tika grozīts 2016. gada 13. jūlijā¹⁰ vienlaikus ar Tiesas Reglamenta papildināšanu ar jaunu pantu. Mērķis bija paredzēt procesuālo ietvaru, lai nodrošinātu, ka informācija vai materiāli, kas skar Savienības vai vienas vai vairāku tās dalībvalstu drošību vai to starptautisko attiecību uzturēšanu, tiktu atdoti atpakaļ tos iesniegušajai personai vienīgi tiesvedības beigās, proti, pēc apelācijas sūdzības par Vispārējās tiesas nolēmumu iesniegšanai paredzētā termiņa beigām vai tad, ja apelācijas sūdzība ir tikusi iesniegta – pēc Tiesā notiekošās tiesvedības beigām.

7| OV 2016, C 364, 2. lpp.

8| Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra Regula (ES) 2015/2424, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 207/2009 par Kopienas preču zīmi, Komisijas Regulu (EK) Nr. 2868/95, ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 40/94 par Kopienas preču zīmi, un atceļ Komisijas Regulu (EK) Nr. 2869/95 par maksām, kas jāmaksā ITSB (OV 2015, L 341, 21. lpp.).

9| OV 2016, L 217, 71. lpp.

10| OV 2016, L 217, 72. lpp.

Šis procesuālais ietvars būtu bijis nepilnīgs, ja to nepavadītu pienācīga drošības sistēma, kura ir domāta, lai nodrošinātu informācijas vai materiālu, kas skar Savienības vai vienas vai vairāku tās dalībvalstu drošību vai to starptautisko attiecību uzturēšanu, aizsardzību dažādās Vispārējā tiesā notiekošās pierādījumu savākšanas stadijās. Tādējādi Reglamenta 105. panta 11. punktā ir ietverta norma, kas Vispārējai tiesu pilnvaro paredzēt noteikumus, lai izveidotu šādas informācijas aizsardzībai paredzētu visaptverošu drošības sistēmu. Vispārējā tiesa šādus noteikumus ir paredzējusi savā Lēmumā (ES) 2016/2387¹¹, kas tika izstrādāts ciešā sadarbībā ar Tiesu un par drošību atbildīgo iestādes dienestu. Ar šī lēmuma publikāciju *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* 2016. gada 24. decembrī, proti, tajā pašā dienā, kad Tiesa publicēja savu Lēmumu (ES) 2016/2386¹², Reglamenta 105. pants kļuva piemērojams, sākot ar 2016. gada 25. decembri.

Kā dienests, kurš pārvalda lietas, kurās tiek iesniegti sensitīvi dokumenti, Vispārējās tiesas kanceleja ir bijusi ļoti iesaistīta sistēmas izveidošanā, ar kuru tiktu nodrošināta tādu dokumentu apstrāde, kas atbilst kā "Secret UE/EU secret" klasificētiem dokumentiem piemērojamam standartam, un kas tostarp ietver tādu procedūru izveidošanu, kas ļautu tiem piešķirt piekļuvi iestādes ierēdņiem un citiem darbiniekiem.

III. ATBALSTS AR TIESAS SPRIEŠANU SAISTĪTĀJĀ DARBĪBĀ

Neraugoties uz iepriekš aprakstītajām būtiskajām izmaiņām, kanceleja izpildīja savu uzdevumu sniegt atbalstu ar tiesas spriešanu saistītajā darbībā, apstrādājot 835 pieteikumus par lietas ierosināšanu, 139 civildienesta lietas, kuras 2016. gada 1. septembrī nodeva Civildienesta tiesa, un 3879 citus izskatīšanā esošajās lietās iesniegtos procesuālos rakstus, reģistrējot 49 773 procesuālos dokumentus, izpildot lēmumus, ko iztiesāšanas sastāvī noteikuši kā procesa organizatoriskos pasākumus vai pierādījumu savākšanas pasākumus, un sagatavojot 1412 ar tiesvedību saistītus paziņojumus *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Kanceleja bez tam ir bijusi tiesnešu un viņu kabinetu pavadonis to ikdienas darbā 321 tiesu palātu sanāksmēs saistībā ar 244 skatītajām lietām.

Dažādos veidos (koordinēšanas atbalsts, dokumentācija, informātikas sistēmu pārvaldība, statistikas veidošana) kancelejas sniegtais loģistikas atbalsts ir domāts, lai tiesai ļautu strādāt pēc iespējas labākos apstākļos, it īpaši sekmējot priekšsēdētāja un deviņu iztiesāšanas sastāvu pieņemto nolēmumu kvalitāti un atbalstot priekšsēdētāja vietnieku, tam pildot savu uzdevumu sekmēt judikatūras konsekveni, ko Vispārējā tiesa tam uzticēja 2016. gada septembrī.

Pildot savu uzdevumu sniegt atbalstu ar tiesas spriešanu saistītajā darbībā, kancelejai labi noderēja gandrīz vai visu tiesvedības posmu digitalizācija, tostarp attiecībā uz iekšējo saziņu ar tiesnešu kabinetiem un ārējo saziņu ar lietas dalībnieku pārstāvjiem.

Šī procedūru digitalizācija nenoliedzami ļāva kancelejai vispārējās interesēs atsvabināties no rutīnas uzdevumu izpildes, tādējādi gūstot iespēju pielāgot no tās sagaidāmās atbildes konkrētajiem apstākļiem un savus resursus veltīt galvenokārt patiesi svarīgiem jautājumiem.

11 | Vispārējās tiesas 2016. gada 14. septembra Lēmums (ES) 2016/2387 attiecībā uz drošības noteikumiem, kas piemērojami atbilstoši Reglamenta 105. panta 1. vai 2. punktam iesniegtajai informācijai vai materiāliem (OV 2016, L 355, 18. lpp.).

12 | Tiesas 2016. gada 20. septembra Lēmums (ES) 2016/2386 attiecībā uz drošības noteikumiem, kas piemērojami informācijai vai materiāliem, kuri iesniegti Vispārējā tiesā atbilstoši tās Reglamenta 105. pantam (OV 2016, L 355, 5. lpp.).

Saistībā ar iekšējo saziņu starp kanceleju un Vispārējās tiesas tiesnešu kabinetiem ir jāuzsver, ka digitālo pavadlapu¹³ izmantošana tās otrajā pilnajā izmantošanas gadā ir bijusi sekmīga. Kancelejas iespēja acumirkļīgi sazināties ar tiesnešu kabinetiem ir ļāvusi vienkāršot iekšējās procedūras, racionalizēt darba metodes, aiztaupīt resursus un iegūt laiku, kas sekmē tiesvedībai veltītā laika optimizāciju. Turklāt digitālais formāts ļauj nodrošināt pilnīgu saziņas izsekojamību un to kvantificēt. 2016. gadā kanceleja kabinetiem saistībā ar izskatīšanā esošām lietām izsūtīja 10 822 pavadlapas.

Ārējā saziņa ar lietas dalībnieku pārstāvjiem šobrīd lielākoties tiek veikta, izmantojot lietojumprogrammu *e-Curia*¹⁴, kas ir kopīga abām Savienības tiesām. Šīs lietojumprogrammas veiksmīgums ir nenoliedzams, un par to liecina tās izmantošanas pieaugums. Kopš tās darbības uzsākšanas 2011. gada novembrī ar tās palīdzību iesniegto dokumentu īpatsvars aizvien turpina augt, tāpat kā to advokātu un pārstāvju skaits, kuriem ir piekļuves konts¹⁵. 2016. gadā 76 % dokumentu Vispārējai tiesai tika iesniegti elektroniski (salīdzinājumā ar 72 % 2015. gadā), kas atbilst 396 072 lappusēm (466 875 lappuses 2015. gadā), un visām dalībvalstīm un 3014 advokātiem un pārstāvjiem tagad ir *e-Curia* konts. Tiks veiktas nepieciešamās darbības, lai sasniegtu mērķi panākt, ka 100 % procesuālo dokumentu Vispārējā tiesā tiek iesniegti, izmantojot *e-Curia*, lai tādējādi varētu gūt visas iespējamās šīs lietojumprogrammas piedāvātās priekšrocības, it īpaši – izvairīties no paralēlas dokumentu pārvaldīšanas papīra formātā un elektroniskā formātā.

2016. gadā pirmo reizi visa gada garumā tika piemēroti procesuālie noteikumi, kas bija stājušies spēkā 2015. gada 1. jūlijā. Lai gan vēl nav iespējams apzināt visus ieguvumus no šī jaunā dokumenta, tomēr ar gandarījumu jāatzīst, ka jau šobrīd var objektīvi uzskatīt, ka ir sasniegti izvirzītie vienkāršošanas un racionalizācijas mērķi, ņemot vērā kancelejas sagatavoto rīkojumu skaita ievērojamo samazinājumu (241 salīdzinājumā ar 521 2015. gadā)¹⁶, pirmo tiešo prasību izskatīšanu, nerīkojot tiesas sēdi¹⁷, intelektuālā īpašuma lietās iesniegto apsvērumu par tiesvedības valodu krasu kritumu (33 salīdzinājumā ar 279 2015. gadā) un otrreizējas procesuālo rakstu apmaiņas neesamību šajā lietu kategorijā. Samazinājies ir arī dzan tādu gadījumu īpatsvars, kad prasības pieteikumā ir jānovērš trūkumi formālo prasību neievērošanas dēļ (tas šobrīd ir zem 39 %), lai gan tas joprojām ir liels, ir īpaši prasībās intelektuālā īpašuma lietās.

Tādējādi tika veikti nepieciešamie pasākumi, lai Vispārējās tiesas kanceleja varētu pildīt savus pienākumus, un 2016. gadā veltītie pūliņi ir izrādījušies auglīgi.

Tāpat ir sperti pirmie soļi, lai Vispārējās tiesas kanceleja varētu, pirmkārt, stāties pretī 2017. gada izaicinājumiem, kad Vispārējās tiesas jaudu stiprinās vēl trīs jaunpienākušie tiesneši, un, otrkārt, sagatavoties 2019. gadam, kad iestādes strukturālās reformas pēdējā posmā amatā stāsies vēl deviņi tiesnešu kopskaitu papildinoši tiesneši.

13| Saziņa starp kanceleju un Vispārējās tiesas tiesnešu kabinetiem notiek pavadlapu formā, lai informētu vai saņemtu kompetentās amatpersonas lēmumu par procesuālu jautājumu. Šīs pavadlapas kopš 2014. gada novembra ir digitalizētas.

14| Vispārējās tiesas 2011. gada 14. septembra lēmums par procesuālo dokumentu iesniegšanu un izsniegšanu, izmantojot lietojumprogrammu *e-Curia* (OV 2011, C 289, 9. lpp.).

15| No 2015. gada 1. jūlija procesuālo dokumentu iesniegšanai vairs nevar izmantot elektronisko pastu.

16| No 2015. gada 1. jūlija daži lēmumi, kas iepriekš tika pieņemti rīkojumu formā (tiesvedības apturēšana un atjaunošana, lietu apvienošana, dalībvalsts vai iestādes iestāšanās lietā bez konfidencialitātes), tiek pieņemti vienkārša lēmuma formā, kas tiek iekļauts lietas materiālos.

17| Pirms 2015. gada 1. jūlija iespēja taisīt spriedumu, nerīkojot tiesas sēdi, bija paredzēta vienīgi intelektuālā īpašuma lietās un apelācijas sūdzībās par Civildienesta tiesas nolēmumiem.

D | VISPĀRĒJĀS TIESAS DARBĪBAS STATISTIKA

I. VISPĀRĒJĀS TIESAS VISPĀRĒJĀ DARBĪBA

1. Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2012–2016)

II. IEROSINĀTĀS LIETAS

2. Tiesvedību veidi (2012–2016)
3. Prasību veidi (2012–2016)
4. Prasību joma (2012–2016)

III. PABEIGTĀS LIETAS

5. Tiesvedību veidi (2012–2016)
6. Prasību joma (2016)
7. Prasību joma (2012–2016)
8. Iztiesāšanas sastāvs (2012–2016)
9. Tiesvedības ilgums mēnešos (2012–2016)

IV. LIETAS, KURU IZSKATĪŠANA 31. DECEMBRĪ TURPINĀS

10. Tiesvedību veidi (2012–2016)
11. Prasību joma (2012–2016)
12. Iztiesāšanas sastāvs (2012–2016)

V. DAŽĀDI

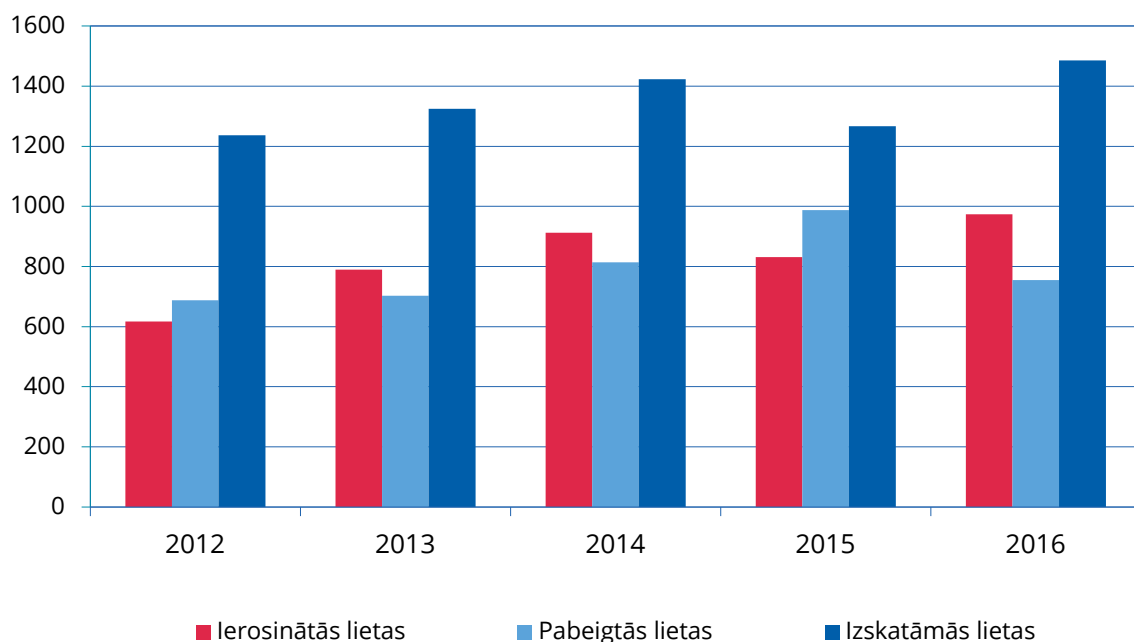
13. Pagaidu noregulējums (2012–2016)
14. Paātrinātā tiesvedība (2012–2016)
15. Vispārējās tiesas nolēmumi, par kuriem Tiesā iesniegtas apelācijas sūdzības (1990–2016)
16. Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību sadalījums atkarībā no tiesvedības veida (2012–2016)
17. Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību iznākums (2016)
18. Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību iznākums (2012–2016)
19. Vispārējās tendences (1989–2016)

VI. VISPĀRĒJĀS TIESAS KANCELEJAS DARBĪBA

20. Vispārējās tiesas kancelejas darbība (2015–2016)
21. Vispārējā tiesā iesniegto procesuālo dokumentu iesniegšanas veidi
22. Lappušu skaits, kas iesniegtas, izmantojot *e-Curia* (2012–2016)
23. Paziņojumi *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (2012–2016)
24. Skatīto lietu skaits (2012–2016)

I. VISPĀRĒJĀS TIESAS VISPĀRĒJĀ DARBĪBA

1. IEROSINĀTĀS, PABEIGTĀS UN IZSKATĀMĀS LIETAS (2012–2016)^{1 2}

	2012	2013	2014	2015	2016
Ierosinātās lietas	617	790	912	831	974
Pabeigtās lietas	688	702	814	987	755
Izskatāmās lietas	1237	1325	1423	1267	1486

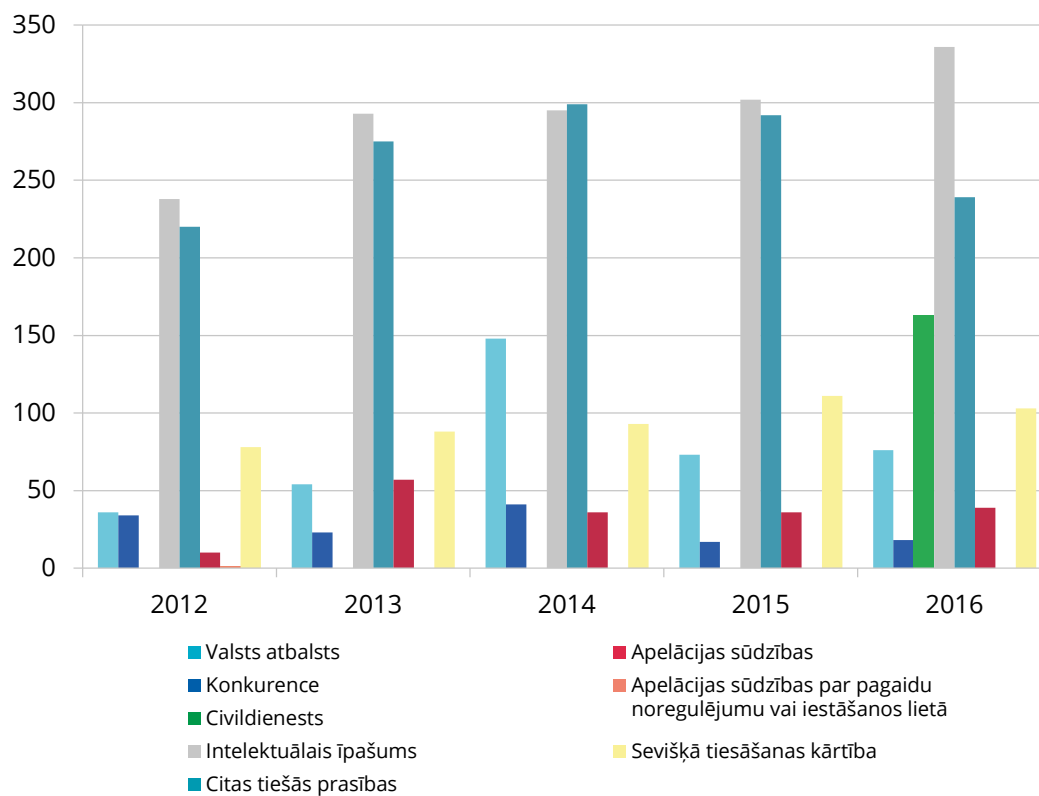
1 | Ja nav norādīts citādi, šajā un nākamajās tabulās ir ņemta vērā sevišķā tiesāšanas kārtība.

Par "sevišķo tiesāšanas kārtību" tiek uzskatīti: protests par aizmugurisku spriedumu (Tiesas statūtu 41. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 166. pants), trešās personas protests (Tiesas statūtu 42. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 167. pants), interpretēšana (Tiesas statūtu 43. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 168. pants), pārskatīšana (Tiesas statūtu 44. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 169. pants), juridiskā palīdzība (Vispārējās tiesas Reglamenta 148. pants), labošana (Vispārējās tiesas Reglamenta 164. pants) un domstarpības par atliktajiem tiesāšanās izdevumiem (Vispārējās tiesas Reglamenta 170. pants).

2 | Ja nav norādīts citādi, šajā un nākamajās tabulās nav ņemtas vērā tiesvedības par pagaidu noregulējumu.

II. IEROSINĀTĀS LIETAS

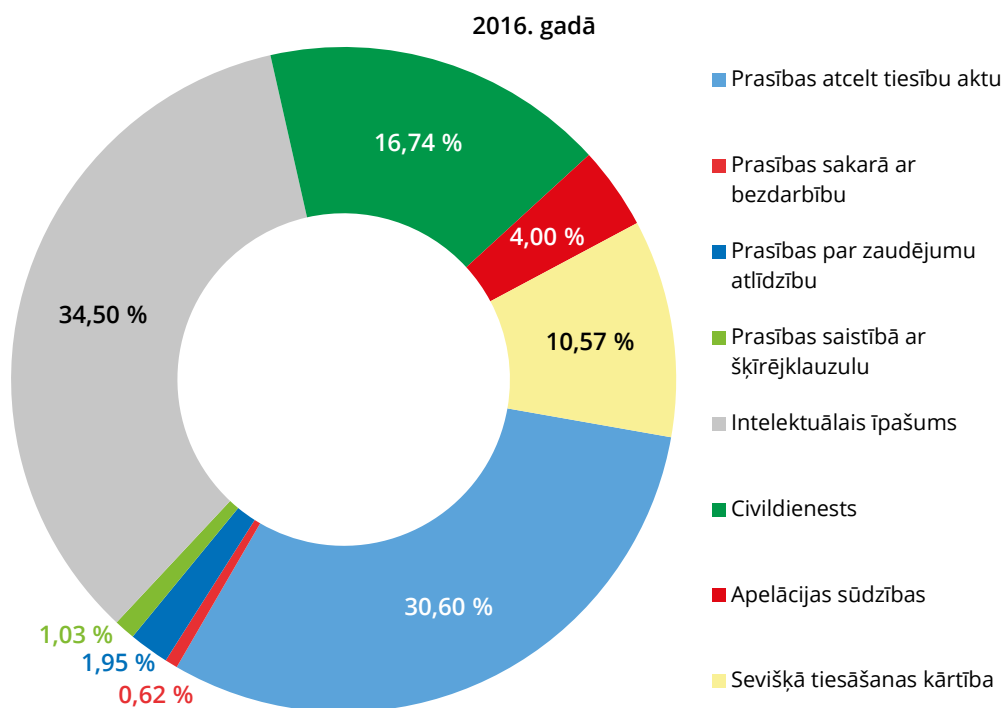
2. TIESVEDĪBU VEIDI (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016 ¹
Valsts atbalsts	36	54	148	73	76
Konkurence	34	23	41	17	18
Civildienests					163
Intelektuālais īpašums	238	293	295	302	336
Citas tiešās prasības	220	275	299	292	239
Apelācijas sūdzības	10	57	36	36	39
Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	1				
Sevišķā tiesāšanas kārtība	78	88	93	111	103
Kopā	617	790	912	831	974

1| 2016. gada 1. septembrī Vispārējai tiesai tika nodotas 123 civildienesta lietas un 16 sevišķā tiesāšanas kārtībā izskatāmās lietas šajā jomā.

3. PRASĪBU VEIDI (2012–2016)

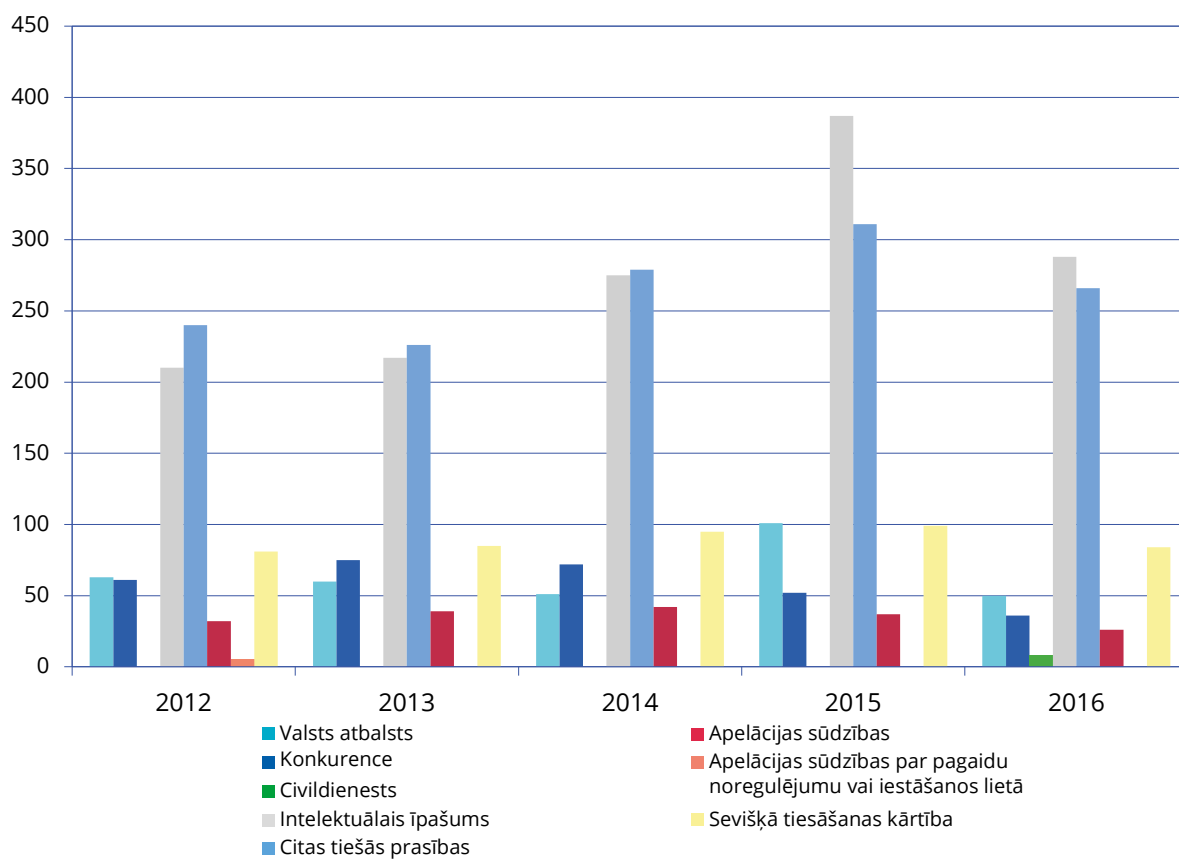
	2012	2013	2014	2015	2016
Prasības atcelt tiesību aktu	257	319	423	332	298
Prasības sakarā ar bezdarbību	8	12	12	5	6
Prasības par zaudējumu atlīdzību	17	15	39	30	19
Prasības par šķērējklausulu	8	6	14	15	10
Intelektuālais īpašums	238	293	295	302	336
Civildienests					163
Apelācijas sūdzības	10	57	36	36	39
Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	1				
Sevišķā tiesāšanas kārtība	78	88	93	111	103
Kopā	617	790	912	831	974

4. PRASĪBU JOMA (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Aizjūras zemju un teritoriju asociācija		1			
Brīvība veikt uzņēmējdarbību			1		
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa		6	1		7
Eiropas komunikāciju tīkli		3			
Eiropas Savienības ārējā darbība	1		2	1	2
Ekonomikas un monetārā politika	3	15	4	3	23
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	4	3	3	5	2
Energija		1	3	3	4
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	1		4	7	4
Ierobežojoši pasākumi (Ārējā darbība)	59	41	69	55	28
Institucionālās tiesības	41	44	67	53	52
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	238	294	295	303	336
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports	1	2		3	1
Jaunu valstu pievienošanās		1			
Kapitāla brīva aprīte				2	1
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (REACH regula)	2	12	3	5	6
Konkurence	34	23	41	17	18
Kopējā ārpolitika un drošības politika		2			1
Kopējā zivsaimniecības politika		3	3		1
Kultūra		1			1
Lauksaimniecība	11	27	15	37	20
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums		1			
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	6	1	8		3
Nodarbinātība		2			
Nodokļi	1	1	1	1	2
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	1		1		1
Patērētāju tiesību aizsardzība		1	1	2	1
Personu brīva pārvietošanās				1	1
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	3	5	2	10	8
Piekluve dokumentiem	18	20	17	48	19
Preču brīva aprīte		1		2	1
Publiskie iepirkumi	23	15	16	23	9
Rūpniecības politika			2		
Sabiedrības veselība	12	5	11	2	6
Sabiedrību tiesības			1	1	
Savienības pilsonība			1		
Šķīrējklauzula	8	6	14	15	10
Sociālā politika	1		1		1
Tiesību aktu tuvināšana		13		1	1
Tirdzniecības politika	20	23	31	6	17
Transports		5	1		
Tūrisms		2			
Valsts atbalsts	36	54	148	73	76
Vide	3	11	10	5	6
Kopā EK līgums/LESD	527	645	777	684	669
Civildienesta noteikumi	12	57	42	36	202
Sevišķā tiesāšanas kārtība	78	88	93	111	103
PAVISAM KOPĀ	617	790	912	831	974

III. PABEIGTĀS LIETAS

5. TIESVEDĪBU VEIDI (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Valsts atbalsts	63	60	51	101	50
Konkurence	61	75	72	52	36
Civildienests					5
Intelektuālais īpašums	210	217	275	387	288
Citas tiešās prasības	240	226	279	311	266
Apelācijas sūdzības	32	39	42	37	26
Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	1				
Sevišķā tiesāšanas kārtība	81	85	95	99	84
Kopā	688	702	814	987	755

6. PRASĪBU JOMA (2016)

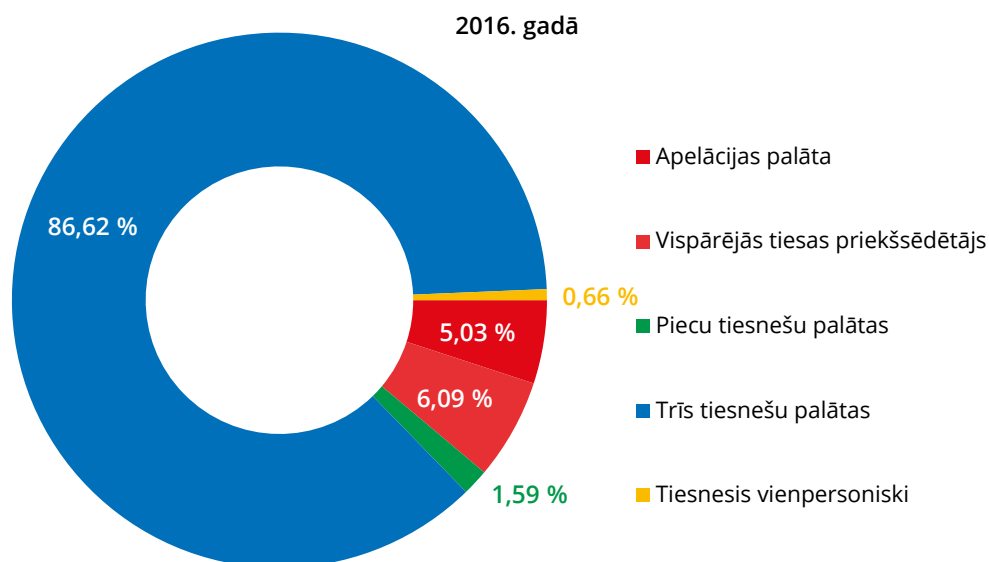
	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā
Eiropas komunikāciju tīkli	1	1	2
Ekonomikas un monetārā politika		2	2
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija		1	1
Enerģija		3	3
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)		1	1
Ierobežojoši pasākumi (Ārējā darbība)	39	31	70
Institucionālās tiesības	17	29	46
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	224	64	288
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports		1	1
Kapitāla brīva aprīte		1	1
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (REACH regula)	4	4	8
Konkurence	35	1	36
Kopējā zivsaimniecības politika	1	1	2
Kultūra	1		1
Lauksaimniecība	14	20	34
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	2	1	3
Pakalpojumu sniegšanas brīvība		1	1
Patērētāju tiesību aizsardzība	1		1
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmos	3	3	6
Pieklūve dokumentiem	9	4	13
Preču brīva aprīte		1	1
Publiskie iepirkumi	10	10	20
Sabiedrības veselība	1	2	3
Šķīrējklauzula	11	6	17
Sociālā politika		1	1
Tiesību aktu tuvināšana		1	1
Tirdzniecības politika	19	2	21
Valsts atbalsts	27	23	50
Vide	2	2	4
Kopā EK līgums/LESD	421	217	638
Civildienesta noteikumi	27	6	33
Sevišķā tiesāšanas kārtība		84	84
PAVISAM KOPĀ	448	307	755

7. PRASĪBU JOMA (2012–2016)

(SPRIEDUMI UN RĪKOJUMI)

	2012	2013	2014	2015	2016
Aizjūras zemju un teritoriju asociācija			1		
Brīvība veikt uzņēmējdarbību				1	
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	2	7	1		
Eiropas komunikāciju tīkli			1		2
Eiropas Savienības ārējā darbība		2		2	
Ekonomikas un monetārā politika	2	1	13	9	2
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	12	14	1	6	1
Enerģija		1	3	1	3
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	2			5	1
Ierobežojoši pasākumi (Ārējā darbība)	42	40	68	60	70
Institucionālās tiesības	41	35	33	58	46
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	210	218	275	388	288
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports	1	1	2		1
Jaunu valstu pievienošanās				1	
Kapitāla brīva aprīte				2	1
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (REACH regula)	1	6	3	9	8
Konkurence	61	75	72	52	36
Kopējā ārpolitika un drošības politika			2	1	
Kopējā zivsaimniecības politika	9	2	15	3	2
Kultūra					1
Lauksaimniecība	32	16	15	32	34
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums		1			
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	6	9	6	4	3
Nodarbinātība		2			
Nodokļi	2		2	1	
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	2		1		1
Patērētāju tiesību aizsardzība				2	1
Personu brīva pārvietošanās	1			1	
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	3	4	1	2	6
Piekluve dokumentiem	21	19	23	21	13
Preču brīva aprīte		1		2	1
Publiskie iepirkumi	24	21	18	22	20
Rūpniecības politika				2	
Sabiedrības veselība	2	4	10	15	3
Sabiedrību tiesības				1	
Savienības pilsonība			1		
Šķērējklauzula	11	8	10	2	17
Sociālā politika	1	4			1
Tiesību aktu tuvināšana			13		1
Tirdzniecības politika	14	19	18	24	21
Transports	1		3	3	
Tūrisms		1	1		
Valsts atbalsts	63	59	51	101	50
Vīde	8	6	10	18	4
Kopā EK līgums/LESD	574	576	673	851	638
Kopā EOTK līgums		1			
Civildienesta noteikumi	33	40	46	37	33
Sevišķā tiesāšanas kārtība	81	85	95	99	84
PAVISAM KOPĀ	688	702	814	987	755

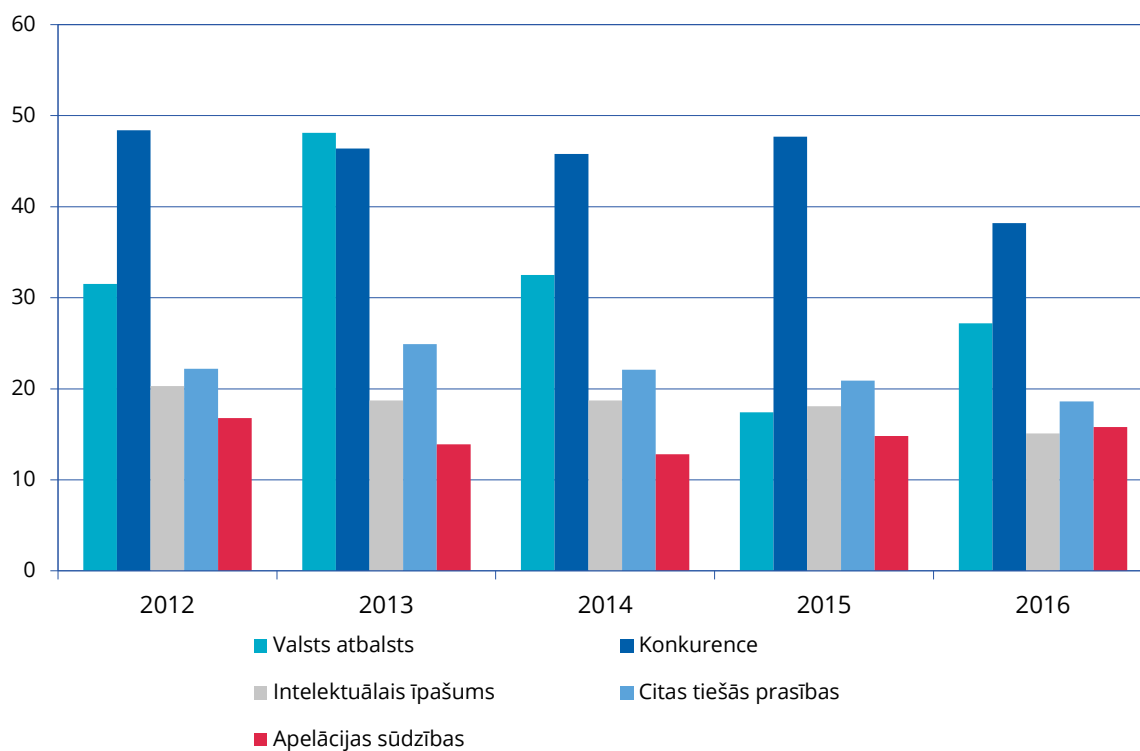
8. IZTIESĀŠANAS SASTĀVS (2012–2016)

	2012			2013			2014			2015			2016		
	Sprīdumi	Rīkojumi	Kopā	Sprīdumi	Rīkojumi	Kopā	Sprīdumi	Rīkojumi	Kopā	Sprīdumi	Rīkojumi	Kopā	Sprīdumi	Rīkojumi	Kopā
Apelācijas palāta	17	23	40	13	47	60	21	32	53	23	14	37	25	13	38
Vispārējās tiesas priekšsēdētājs		47	47		38	38		46	46		44	44		46	46
Piecu tiesnešu palātas	9		9	7	1	8	9	7	16	8	3	11	10	2	12
Trīs tiesnešu palātas	328	264	592	378	218	596	398	301	699	538	348	886	408	246	654
Tiesnesis vienpersoniski										1	8	9	5		5
Kopā	354	334	688	398	304	702	428	386	814	570	417	987	448	307	755

9. TIESVEDĪBAS ILGUMS MĒNEŠOS (2012–2016) ¹

(SPRIEDUMI UN RĪKOJUMI)

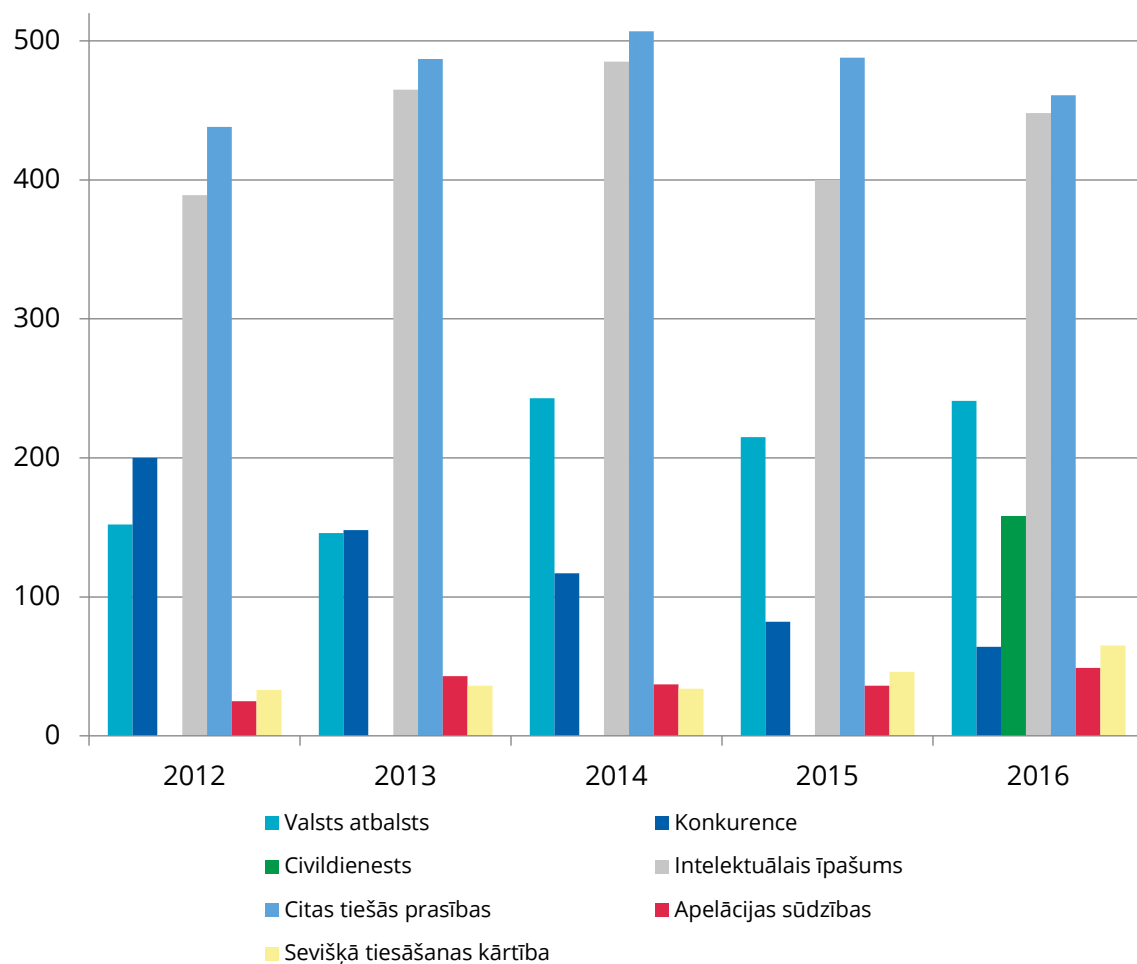

	2012	2013	2014	2015	2016
Valsts atbalsts	31,5	48,1	32,5	17,4	27,2
Konkurence	48,4	46,4	45,8	47,7	38,2
Intelektuālais īpašums	20,3	18,7	18,7	18,1	15,1
Citas tiešās prasības	22,2	24,9	22,1	20,9	18,6
Apelācijas sūdzības	16,8	13,9	12,8	14,8	15,8
Visas lietas	24,8	26,9	23,4	20,6	18,7

1 | Vidējā tiesvedības ilguma aprēķinā nav iekļautas: lietas, kurās pieņemts starp nolēmums; sevišķā tiesāšanas kārtība; apelācijas par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā. Ilgums ir izteikts mēnešos un mēneša desmitdaļās.

IV. LIETAS, KURU IZSKATĪŠANA 31. DECEMBRĪ TURPINĀS

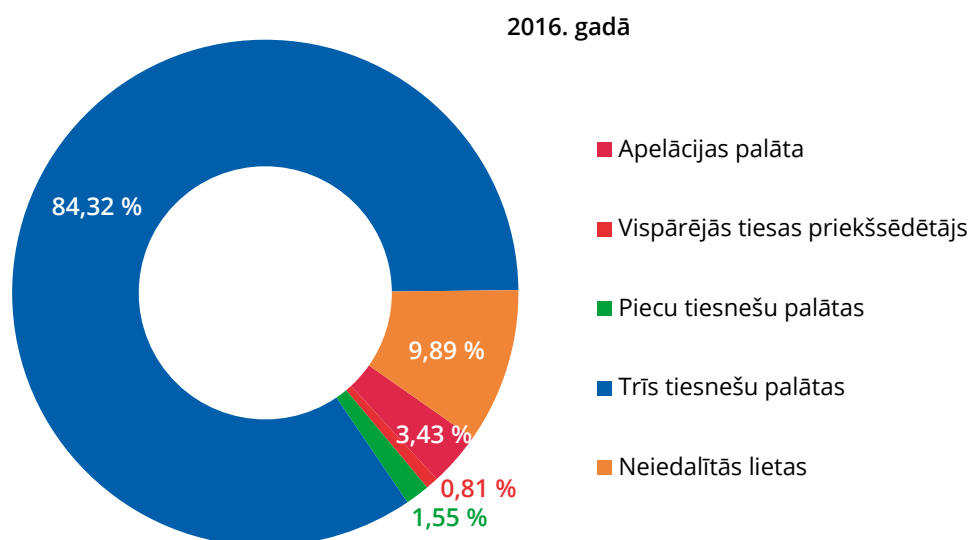
10. TIESVEDĪBU VEIDI (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Valsts atbalsts	152	146	243	215	241
Konkurence	200	148	117	82	64
Civildienests					158
Intelektuālais īpašums	389	465	485	400	448
Citas tiešās prasības	438	487	507	488	461
Apelācijas sūdzības	25	43	37	36	49
Sevišķā tiesāšanas kārtība	33	36	34	46	65
Kopā	1237	1325	1423	1267	1486

11. PRASĪBU JOMA (2012–2016)

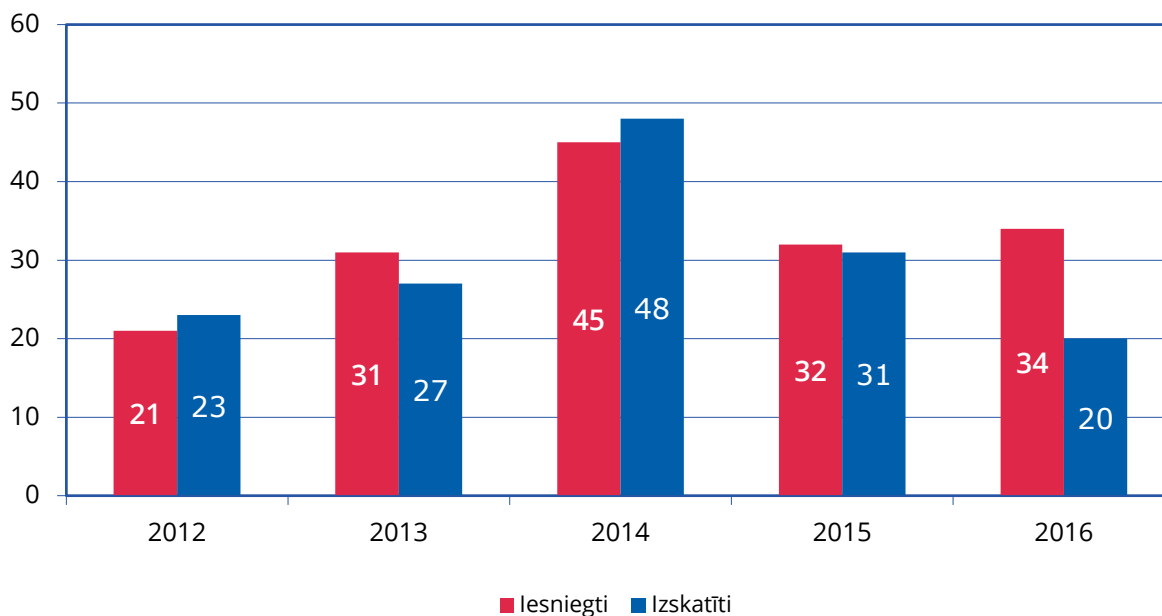
	2012	2013	2014	2015	2016
Aizjūras zemju un teritoriju asociācija		1			
Brīvība veikt uzņēmējdarbību			1		
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	1				7
Eiropas komunikāciju tīkli		3	2	2	
Eiropas Savienības ārējā darbība	3	1	3	2	4
Ekonomikas un monetārā politika	4	18	9	3	24
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	24	13	15	14	15
Enerģija	1	1	1	3	4
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	1	1	5	7	10
Ierobežojoši pasākumi (Ārējā darbība)	106	107	108	103	61
Institucionālās tiesības	41	50	84	79	85
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	389	465	485	400	448
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports	1	2		3	3
Jaunu valstu pievienošanās		1	1		
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (REACH regula)	8	14	14	10	8
Konkurence	200	148	117	82	64
Kopējā ārpolitika un drošības politika	1	3	1		1
Kopējā zivsaimniecības politika	16	17	5	2	1
Kultūra		1	1	1	1
Lauksaimniecība	40	51	51	56	42
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	15	7	9	5	5
Nodokļi		1			2
Patērētāju tiesību aizsardzība		1	2	2	2
Personu brīva pārvietošanās					1
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	7	8	9	17	19
Pieklūve dokumentiem	37	38	32	59	65
Publiskie iepirkumi	42	36	34	35	24
Rūpniecības politika			2		
Sabiedrības veselība	15	16	17	4	7
Sabiedrību tiesības			1	1	1
Šķērējklauzula	15	13	17	30	23
Sociālā politika	4		1	1	1
Tiesību aktu tuvināšana		13		1	1
Tirdzniecības politika	41	45	58	40	36
Transports		5	3		
Tūrisms		1			
Valsts atbalsts	151	146	243	215	241
Vide	13	18	18	5	7
Kopā EK līgums/LESD	1176	1245	1349	1182	1213
Kopā EOTK līgums	1				
Civildienesta noteikumi	27	44	40	39	208
Sevišķā tiesāšanas kārtība	33	36	34	46	65
PAVISAM KOPĀ	1237	1325	1423	1267	1486

12. IZTIESĀŠANAS SASTĀVS (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Apelācijas palāta	40	51	37	48	51
Vispārējās tiesas priekšsēdētājs	1	1	1	12	12
Piecu tiesnešu palātas	10	12	15	6	23
Trīs tiesnešu palātas	1123	1146	1272	1099	1253
Tiesnesis vienpersoniski				1	
Neiedalītās lietas	63	115	98	101	147
Kopā	1237	1325	1423	1267	1486

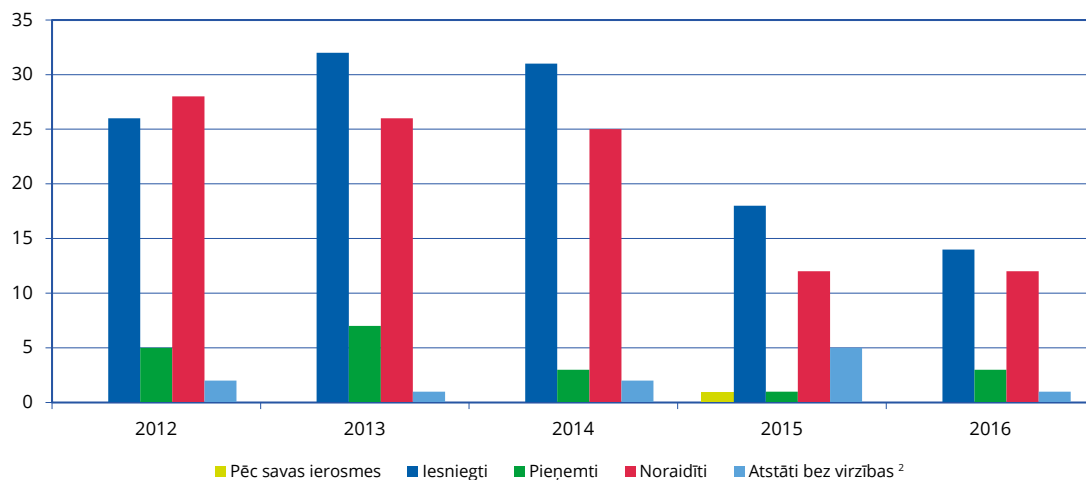
V. DAŽĀDI

13. PAGaidu NOREGULĒJUMS (2012–2016)

2016. gadā

	Iesniegtie pieteikumi par pagaidu noregulējumu	Izskatītie pieteikumi par pagaidu noregulējumu	Iznākums		
			Apmierināti	Lietas izslēgšana no reģistra / Tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas	Noraidīti
Civildienesta noteikumi	2	1			1
Ekonomikas un monetārā politika	1				
Enerģija	2				
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	1	1			1
Institucionālās tiesības	7	4		1	3
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (REACH regula)	2				
Konkurence	1				
Lauksaimniecība	1	3			3
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmos	3	2			2
Pieklūve dokumentiem	1	2	2		
Preču brīva aprīte	1	1		1	
Publiskie iepirkumi	4	2		1	1
Sabiedrības veselība	1				
Šķīrējklauzula	3	1			1
Valsts atbalsts	3	1			1
Vide	1	2			2
Kopā	34	20	2	3	15

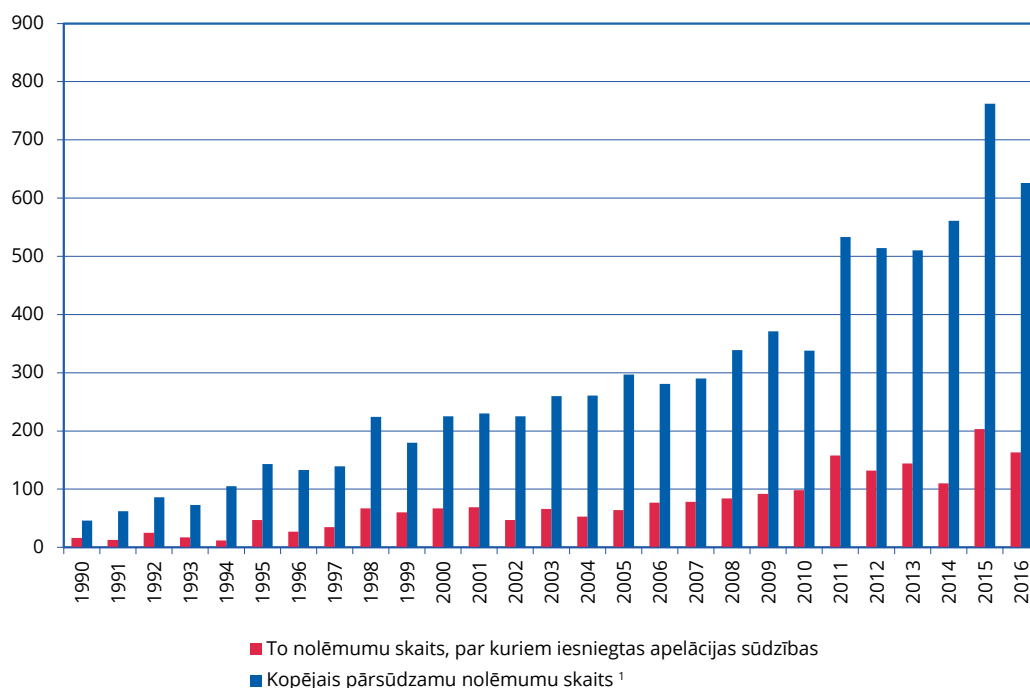
14. PAĀTRINĀTĀ TIESVEDĪBA (2012–2016) ¹

	2012				2013				2014				2015				2016			
	Iznākums				Iznākums				Iznākums				Iznākums				Iznākums			
Pēc savas ierosmes	Iesniegti				Iesniegti				Iesniegti				Iesniegti				Iesniegti			
	Pieņemti	Noraidīti	Atstāti bez virzības ²		Pieņemti	Noraidīti	Atstāti bez virzības ²		Pieņemti	Noraidīti	Atstāti bez virzības ²		Pieņemti	Noraidīti	Atstāti bez virzības ²		Pieņemti	Noraidīti	Atstāti bez virzības ²	
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa																	3	3		
Civildienesta noteikumi													1	1			1	1		
Eiropas Savienības ārējā darbība													1	1						
Ekonomikas un monetārā politika													1	1						
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	1	1																		
Enerģija					1	1														
Ierobežojoši pasākumi (Ārējā darbība)	10	4	16		4	4			9	9			4	4			1	1		
Institucionālās tiesības	1	1							1		1		2		2		2	2		
Kapitāla brīva aprīte													2		2					
Konkurence	2	2			2	2			1	1							1	1		
Lauksaimniecība					1	1							1	1						
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	1	1																		
Pieklūve dokumentiem	1	2			1	1			2	2			2	2			2	2		
Preču brīva aprīte																	1			1
Publiskie iepirkumi					2	1			1	2	1	1			1		1	1		
Sabiedrības veselība	5	1	3		1	2			3	1	1	1					1	1		
Tirdzniecības politika	3	2			15	2	14	1									1	1		
Valsts atbalsts	2		2						13	2	10		3	2					2	
Vide					5	5			1				1							
Kopā	26	5	28	2	32	7	26	1	31	3	25	2	18	1	12	5	14	3	12	1

1 | Lietas izskatīšana paātrinātajā tiesvedībā Vispārējā tiesā var tikt atļauta pēc kādas puses pieteikuma un kopš 2015. gada 1. jūlija – pēc Vispārējās tiesas ierosmes.

2 | Kategorijā "atstāts bez virzības" ir iekļauti šādi gadījumi: pieteikuma atsaukums, atteikšanās no prasības un gadījumi, kad prasība tiek izņemta, izdodot rīkojumu, vēl pirms ir ticis izskatīts pieteikums par lietas izskatīšanu paātrinātajā tiesvedībā.

15. VISPĀRĒJĀS TIESAS NOLĒMUMI, PAR KURIEM TIESĀ IESNIEGTAS APELĀCIJAS SŪDZĪBAS (1990–2016)

	To nolēmumu skaits, par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības	Kopējais pārsūdzamu nolēmumu skaits ¹	To nolēmumu skaits procentos, par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	225	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	78	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	338	29 %
2011	158	533	30 %
2012	132	514	26 %
2013	144	510	28 %
2014	110	561	20 %
2015	203	762	27 %
2016	163	626	26 %

1] Kopējais pārsūdzamu nolēmumu skaits – spriedumi, rīkojumi par pagaidu noregulējumu, rīkojumi, ar ko noraida iestāšanos lietā, un visi galīgie rīkojumi, izņemot rīkojumus par lietas izslēgšanu no reģistra un par lietas nodošanu –, kuriem ir beidzies apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņš vai par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības.

16. TIESĀ IESNIEGTO APELĀCIJAS SŪDZĪBU SADALĪJUMS ATKARĪBĀ NO TIESVEDĪBAS VEIDA (2012–2016)

	2012			2013			2014			2015			2016		
	Nolēmumi, par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības	Pārsūdzami nolēmumi	Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē	Nolēmumi, par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības	Pārsūdzami nolēmumi	Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē	Nolēmumi, par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības	Pārsūdzami nolēmumi	Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē	Nolēmumi, par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības	Pārsūdzami nolēmumi	Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē	Nolēmumi, par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības	Pārsūdzami nolēmumi	Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē
Valsts atbalsts	18	52	35 %	16	52	31 %	15	77	19 %	22	75	29 %	23	56	41 %
Konkurence	24	60	40 %	28	73	38 %	15	44	34 %	32	61	52 %	17	41	41 %
Intelektuālais īpašums	41	190	22 %	38	183	21 %	33	209	16 %	64	334	19 %	48	276	17 %
Citas tiesās prasības	47	208	23 %	62	202	31 %	47	231	20 %	85	290	29 %	75	253	30 %
Apelācijas sūdzības		2									2				
Sevišķā tiesāšanas kārtība	2	2	100 %												
Kopā	132	514	26 %	144	510	28 %	110	561	20 %	203	762	27 %	163	626	26 %

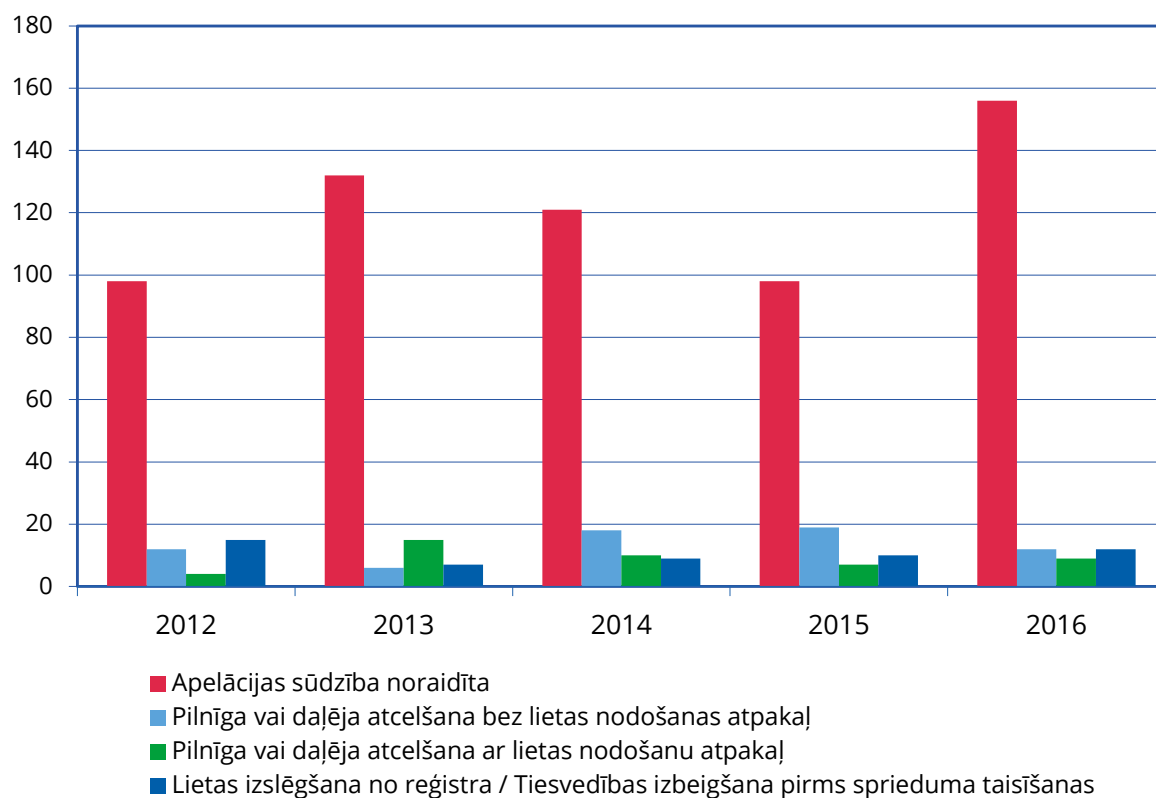
17. TIESĀ IESNIEGTO APELĀCIJAS SŪDZĪBU IZNĀKUMS (2016)

(SPRIEDUMI UN RĪKOJUMI)

	Apelācijas sūdzība noraidīta	Pilnīga vai daļēja atcelšana bez lietas nodošanas atpakaļ	Pilnīga vai daļēja atcelšana ar lietas nodošanu atpakaļ	Lietas izslēgšana no reģistra / Tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas	Kopā
Eiropas komunikāciju tīkli	1				1
Eiropas Savienības ārējā darbība		1			1
Ekonomikas un monetārā politika	6	3			9
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	2			1	3
Institucionālās tiesības	9			2	11
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	58	2	2	6	68
Konkurence	18	4	1		23
Kopējā ārpolitika un drošības politika	9		1	1	11
Kopējā zivsaimniecības politika	1				1
Lauksaimniecība	4			1	5
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	2				2
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	2		1		3
Pieklūve dokumentiem	3		1	1	5
Publiskie iepirkumi	3				3
Sabiedrības veselība	3				3
Tiesvedība	3				3
Tirdzniecības politika	7				7
Transports	1				1
Valsts atbalsts	16	2	3		21
Vide	8				8
Kopā	156	12	9	12	189

18. TIESĀ IESNIEGTO APELĀCIJAS SŪDZĪBU IZNĀKUMS (2012–2016)

(SPRIEDUMI UN RĪKOJUMI)

	2012	2013	2014	2015	2016
Apelācijas sūdzība noraidīta	98	132	121	98	156
Pilnīga vai daļēja atcelšana bez lietas nodošanas atpakaļ	12	6	18	19	12
Pilnīga vai daļēja atcelšana ar lietas nodošanu atpakaļ	4	15	10	7	9
Lietas izslēgšana no reģistra / Tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas	15	7	9	10	12
Kopā	129	160	158	134	189

19. VISPĀRĒJĀS TENDENCES (1989–2016)IEROSINĀTĀS, PABEIGTĀS UN IZSKATĀMĀS LIETAS

	Ierosinātās lietas ¹	Pabeigtās lietas ²	Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
2009	568	555	1191
2010	636	527	1300
2011	722	714	1308
2012	617	688	1237
2013	790	702	1325
2014	912	814	1423
2015	831	987	1267
2016	974	755	1486
Kopā	13 457	11 971	

1| 1989. gads: Tiesa nodeva jaunizveidotajai Vispārējai tiesai 153 lietas.
1993. gads: Vispārējās tiesas kompetences pirmās paplašināšanas dēļ Tiesa nodeva 451 lietu.
1994. gads: Vispārējās tiesas kompetences otrās paplašināšanas dēļ Tiesa nodeva 14 lietas.
2004.–2005. gads: Vispārējās tiesas kompetences trešās paplašināšanas dēļ Tiesa nodeva 25 lietas.
2016. gads: 2016. gada 1. septembrī Vispārējai tiesai tika nodotas 139 civildienesta lietas.

2| 2005.–2006. gads: Vispārējā tiesa nodeva jaunizveidotajai Civildienesta tiesai 118 lietas.

VI. VISPĀRĒJĀS TIESAS KANCELEJAS DARBĪBA

20. VISPĀRĒJĀS TIESAS KANCELEJAS DARBĪBA (2015–2016)

Iesaistīšanās veids	2015	2016
Kancelejas reģistrā reģistrēto dokumentu skaits ¹	46 432	49 773
Pieteikumu par lietas ierosināšanu skaits ²	831	835
Vispārējai tiesai nodoto civildienesta lietu skaits ³	–	139
Pieteikumu par lietas ierosināšanu, kuros novērsti trūkumi, daudzums procentos ⁴	42,50 %	38,20 %
Procesuālo rakstu skaits (kas nav prasības pieteikumi)	4 484	3 879
Pieteikumu par iestāšanos lietā skaits	194	160
Lūgumu par konfidencialitātes ievērošanu (attiecībā uz procesuālajos dokumentos esošo informāciju) skaits ⁵	144	163
Kancelejas sagatavoto rīkojumu skaits ⁶ (acīmredzama nepieņemamība pirms izsniegšanas, tiesvedības apturēšana/atjaunošana, lietu apvienošana, iebildes par nepieņemamību izskatīšanas apvienošana ar lietas izskatīšanu pēc būtības, iestāšanās lietā, kas nav apstrīdēta, izslēgšana no reģistra, tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas intelektuālā īpašuma lietās, tiesvedības procesa mutvārdu daļas atkārtota sākšana un labojumi)	521	241
Palātu sanāksmju skaits (ar kancelejas dienestu)	303	321
Sēžu protokolu un ierakstu par sprieduma pasludināšanu skaits	873	637

1 | Šis skaits ir norāde par dienesta darba apjomu, jo katrs ienākošais vai izejošais dokuments tiek reģistrēts reģistrā. Reģistrā reģistrēto procesuālo dokumentu skaits ir jānovērtē, ņemot vērā tiesas jurisdikcijā esošo tiesvedību raksturu. Tā kā tiešajās prasībās lietas dalībnieku skaits ir ierobežots (prasītājs, atbildētājs un attiecīgā gadījumā – persona (vai personas), kas iestājusies (iestājušās) lietā), dokumenti tiek izsniegti tikai šiem lietas dalībniekiem.

2 | Ikviens iesniegtais procesuālais raksts (tostarp prasības pieteikums) ir jāreģistrē reģistrā, jāiekļauj lietas materiālos, vajadzības gadījumā tajā jānovērš trūkumi, tas jāpaziņo tiesnešu kabinetiem ar – reizēm detalizētu – pavadlapu, tad, iespējams, jāpārtulko un jāizsniedz lietas dalībniekiem.

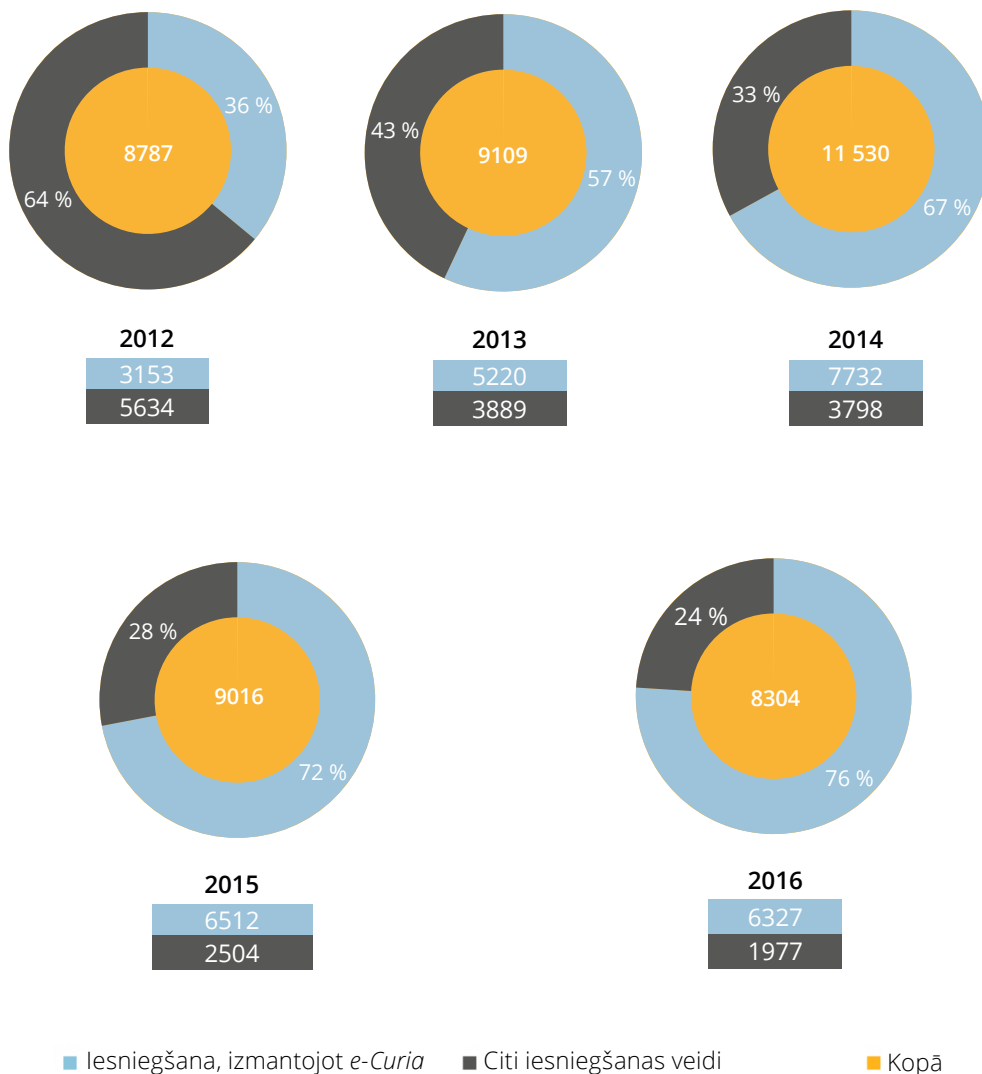
3 | 2016. gada 1. septembrī.

4 | Ja pieteikumā par lietas ierosināšanu (tas attiecas arī uz jebkādu citu procesuālo rakstu) nav ievērotas noteiktas prasības, kanceleja novērš tā trūkumus, kā paredzēts Reglamentā.

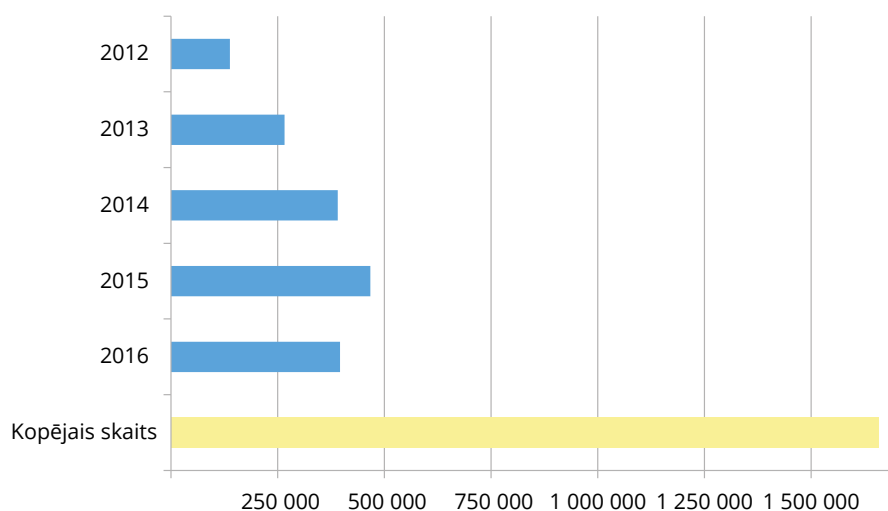
5 | Lūgumu par konfidencialitātes ievērošanu skaits neietekmē vienā vai vairākos procesuālajos rakstos ietvero datu skaitu, attiecībā uz kuriem tiek lūgta konfidencialitātes ievērošana.

6 | No 2015. gada 1. jūlija, kad stājās spēkā jaunais Vispārējās tiesas Reglaments, daži lēmumi, kas iepriekš tika pieņemti rīkojumu formā (tiesvedības apturēšana un atjaunošana, lietu apvienošana, dalībvalsts vai iestādes iestāšanās lietā bez konfidencialitātes), tiek pieņemti vienkārša lēmuma formā, kas tiek iekļauts lietas materiālos.

21. VISPĀRĒJĀ TIESĀ IESNIEGTO PROCESUĀLO DOKUMENTU IESNIEGŠANAS VEIDI

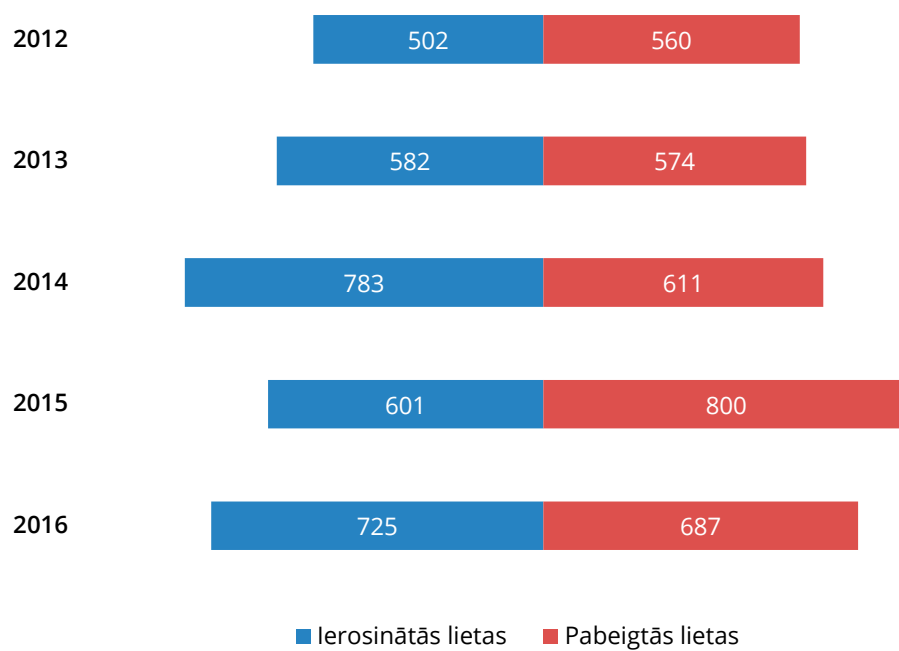

22. LAPPUŠU SKAITS, KAS IESNIEGTAS, IZMANTOJOT *E-CURIA* (2012–2016)

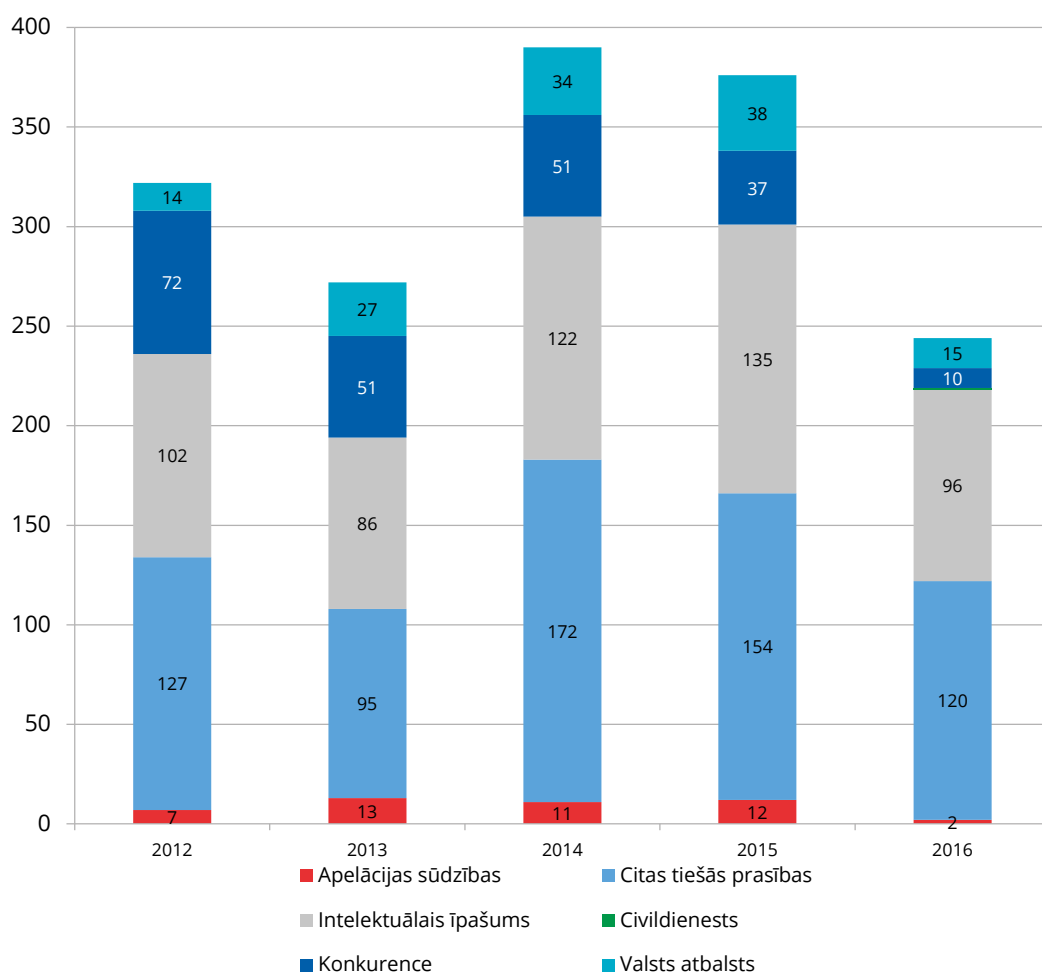

	2012	2013	2014	2015	2016	Kopējais skaits
Lappušu skaits, kas iesniegtas, izmantojot <i>e-Curia</i>	138 182	266 048	390 892	466 875	396 072	1 658 069

23. PAZIŅOJUMI EIROPAS SAVIENĪBAS OFICIĀLAJĀ VĒSTNESĪ (2012–2016)

24. SKATĪTO LIETU SKAITS (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Kopā	322	272	390	376	244

E | VISPĀRĒJĀS TIESAS SASTĀVS

(Protokolārā kārtība 2016. gada 31. decembrī)

Pirmā rinda, no kreisās uz labo:

Tiesnesis A. *Dittrich*, tiesnese I. Labucka, palātu priekšsēdētāji A. M. *Collins*, G. *Berardis*, H. *Kanninen*, M. *Prek*, Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks M. *Van der Woude*, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs M. *Jaeger*; palātas priekšsēdētāja I. *Pelikánová*, palātu priekšsēdētāji S. *Frimodt Nielsen* un D. *Gratsias*, palātas priekšsēdētāja V. *Tomljenović*, palātas priekšsēdētājs S. *Gervasoni*, tiesneši S. *Papasavvas* un J. *Szwarcz*

Otrā rinda, no kreisās uz labo:

Tiesnese A. *Marcoulli*, tiesneši Z. *Csehi*, D. *Spielmann*, C. *Iliopoulos*, L. *Madise*, V. *Kreuschitz* un E. *Buttigieg*, tiesnese M. *Kancheva*, tiesneši E. *Bieliūnas*, I. *Ulloa Rubio*, I. S. *Forrester*, L. *Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín* un V. *Valančius*, tiesnese N. *Póthorak*, tiesnesis P G. *Xuereb*.

Trešā rinda, no kreisās uz labo:

Tiesneši A. *Kornezov* un J. *Passer*, tiesnese O. *Spineanu-Matei*, tiesneši J. *Svenningsen*, P. *Nihoul* un R. *Barents*, tiesnese I. *Reine*, tiesneši F. *Schalin*, E. *Perillo*, R. *da Silva Passos*, B. *Berke*, U. *Öberg*, tiesneses M. J. *Costeira* un K. *Kowalik-Bańczyk*, sekretārs E. *Coulon*

1. IZMAIŅAS VISPĀRĒJĀS TIESAS SASTĀVĀ 2016. GADĀ

2016. GADA 13. APRĪĻA SVINĪGĀ SĒDE

Īstenojot Savienības tiesu strukturālo reformu, kurā paredzēts tostarp palielināt Vispārējās tiesas locekļu skaitu¹, Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvji ar 2016. gada 23. marta lēmumu Vispārējās tiesas tiesnešu amatos laikposmam no 2016. gada 3. aprīļa līdz 2016. gada 31. augustam iecēla *Z. Csehi, C. Iliopoulos, A. Marcoulli, N. Póthorak* un *D. Spielmann* un laikposmam no 2016. gada 3. aprīļa līdz 2019. gada 31. augustam – *L. Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín* un *V. Valančius*.

2016. gada 13. aprīlī Tiesā notika svinīgā sēde saistībā ar šo septiņu jauno Vispārējās tiesas tiesnešu zvēresta nodošanu un stāšanos amatā.

2016. GADA 8. JŪNIJA SVINĪGĀ SĒDE

Īstenojot Savienības tiesu strukturālo reformu, Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvji ar 2016. gada 24. maija lēmumu Vispārējās tiesas tiesnešu amatos laikposmam no 2016. gada 29. maija līdz 2019. gada 31. augustam iecēla *I. Reini, F. Schalin* un *P. G. Xuereb*.

2016. gada 8. jūnijā Tiesā notika svinīgā sēde saistībā ar šo trīs jauno Vispārējās tiesas tiesnešu zvēresta nodošanu un stāšanos amatā.

2016. GADA 19. SEPTEBRĀ SVINĪGĀ SĒDE

Vispārējās tiesas sastāva daļējas nomaiņas ietvaros Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvji ar 2016. gada 23. marta lēmumu Vispārējās tiesas tiesnešu amatos laikposmam no 2016. gada 1. septembra līdz 2022. gada 31. augustam iecēla *K. Kowalik-Bańczyk* un *P. Nihoul*, kuri aizstāj attiecīgi *I. Wiszniewska-Biatecka* un *F. Dehousse*.

Vispārējās tiesas sastāva daļējas nomaiņas ietvaros Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvji ar 2016. gada 7. septembra lēmumu Vispārējās tiesas tiesnešu amatos laikposmam no 2016. gada 16. septembra līdz 2022. gada 31. augustam iecēla *B. Berke, R. da Silva Passos* un *O. Spineanu-Matei*, kuri aizstāj attiecīgi *O. Czúcz, M. E. Martins de Nazaré Ribeiro* un *A. Popescu*.

Turklāt, īstenojot Savienības tiesu strukturālo reformu, Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvji ar 2016. gada 7. septembra lēmumu Vispārējās tiesas tiesnešu amatos laikposmam no 2016. gada 16. septembra līdz 2019. gada 31. augustam iecēla *J. Passer*, laikposmam no 2016. gada 16. septembra līdz 2022. gada 31. augustam – *M. J. Costeira*, laikposmam no 2016. gada 1. septembra līdz 2019. gada 31. augustam – *A. Kornezov* un *E. Perillo* un laikposmam no 2016. gada 1. septembra līdz 2022. gada 31. augustam – *R. Barents* un *J. Svenningsen*.

Saistībā ar *C. Wetter* amata pilnvaru izbeigšanos Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvji ar 2016. gada 7. septembra lēmumu Vispārējās tiesas tiesneša amatā laikposmam no 2016. gada 19. septembra līdz 2019. gada 31. augustam iecēla *U. Öberg*.

1| Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra Regula (ES, Euratom) 2015/2422, ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem (OV 2015, L 341, 14. lpp.).

Visbeidzot, Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvji ar 2015. gada 16. septembra, 2016. gada 23. marta, 2016. gada 24. maija un 2016. gada 7. septembra lēmumiem Vispārējās tiesas tiesnešu amatos laikposmam no 2016. gada 1. septembra līdz 2022. gada 31. augustam atkārtoti iecēla *M. Jaeger, M. van der Woude, S. Frimodt Nielsen, H. Kanninen, D. Gratsias, S. Papasavvas, J. Schwarcz, V. Kreuschitz, L. Madise, C. Iliopoulos, D. Spielmann, Z. Csehi* un *A. Marcoulli*.

2016. gada 19. septembrī Tiesā notika svinīgā sēde saistībā ar Vispārējās tiesas sastāva daļēju nomaiņu un divpadsmit jauno Vispārējās tiesas tiesnešu zvēresta nodošanu un stāšanos amatā.

2. PROTOKOLĀRĀ KĀRTĪBA

NO 2016. GADA 1. JANVĀRA LĪDZ 2016. GADA 13. APRĪLIM

M. JAEGER, priekšsēdētājs
H. KANNINEN, priekšsēdētāja vietnieks
M. E. MARTINS RIBEIRO, palātas priekšsēdētāja
S. PAPASAVVAS, palātas priekšsēdētājs
M. PREK, palātas priekšsēdētājs
A. DITTRICH, palātas priekšsēdētājs
S. FRIMODT NIELSEN, palātas priekšsēdētājs
M. van der WOUDE, palātas priekšsēdētājs
D. GRATSIAS, palātas priekšsēdētājs
G. BERARDIS, palātas priekšsēdētājs
F. DEHOUSSE, tiesnesis
O. CZÚCZ, tiesnesis
I. WISZNIEWSKA- BIAŁECKA, tiesnese
I. PELIKÁNOVÁ, tiesnese
I. LABUCKA, tiesnese
J. SCHWARCZ, tiesnesis
A. POPESCU, tiesnesis
M. KANCHEVA, tiesnese
E. BUTTIGIEG, tiesnesis
C. WETTER, tiesnesis
V. TOMLJENović, tiesnese
E. BIELIŪNAS, tiesnesis
V. KREUSCHITZ, tiesnesis
A. M. COLLINS, tiesnesis
I. ULLOA RUBIO, tiesnesis
S. GERVASONI, tiesnesis
L. MADISE, tiesnesis
I. S. FORRESTER, tiesnesis

E. COULON, sekretārs

NO 2016. GADA 13. APRĪĻA LĪDZ 2016. GADA 8. JŪNIJAM

M. JAEGER, priekšsēdētājs
H. KANNINEN, priekšsēdētāja vietnieks
M. E. MARTINS RIBEIRO, palātas priekšsēdētāja
S. PAPASAVVAS, palātas priekšsēdētājs
M. PREK, palātas priekšsēdētājs
A. DITTRICH, palātas priekšsēdētājs
S. FRIMODT NIELSEN, palātas priekšsēdētājs
M. van der WOUDE, palātas priekšsēdētājs
D. GRATSIAS, palātas priekšsēdētājs
G. BERARDIS, palātas priekšsēdētājs
F. DEHOUSSE, tiesnesis
O. CZÚCZ, tiesnesis
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, tiesnese
I. PELIKÁNOVÁ, tiesnese
I. LABUCKA, tiesnese
J. SCHWARCZ, tiesnesis
A. POPESCU, tiesnesis
M. KANCHEVA, tiesnese
E. BUTTIGIEG, tiesnesis
C. WETTER, tiesnesis
V. TOMLJENović, tiesnese
E. BIELIŪNAS, tiesnesis
V. KREUSCHITZ, tiesnesis
A. M. COLLINS, tiesnesis
I. ULLOA RUBIO, tiesnesis
S. GERVASONI, tiesnesis
L. MADISE, tiesnesis
I. S. FORRESTER, tiesnesis
C. ILIOPOULOS, tiesnesis
L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN, tiesnesis
D. SPIELMANN, tiesnesis
V. VALANČIUS, tiesnesis
Z. CSEHI, tiesnesis
N. PÓŁTORAK, tiesnese
A. MARCOULLI, tiesnese

E. COULON, sekretārs

NO 2016. GADA 8. JŪNIJA LĪDZ 2016. GADA 19. SEPTEMBRIM

M. JAEGER, priekšsēdētājs
H. KANNINEN, priekšsēdētāja vietnieks
M. E. MARTINS RIBEIRO, palātas priekšsēdētāja
S. PAPASAVVAS, palātas priekšsēdētājs
M. PREK, palātas priekšsēdētājs
A. DITTRICH, palātas priekšsēdētājs
S. FRIMODT NIELSEN, palātas priekšsēdētājs
M. van der WOUDE, palātas priekšsēdētājs
D. GRATSIAS, palātas priekšsēdētājs
G. BERARDIS, palātas priekšsēdētājs
F. DEHOUSSE, tiesnesis
O. CZÚCZ, tiesnesis
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, tiesnese
I. PELIKÁNOVÁ, tiesnese
I. LABUCKA, tiesnese
J. SCHWARCZ, tiesnesis
A. POPESCU, tiesnesis
M. KANCHEVA, tiesnese
E. BUTTIGIEG, tiesnesis
C. WETTER, tiesnesis
V. TOMLJENović, tiesnese
E. BIELIŪNAS, tiesnesis
V. KREUSCHITZ, tiesnesis
A. M. COLLINS, tiesnesis
I. ULLOA RUBIO, tiesnesis
S. GERVASONI, tiesnesis
L. MADISE, tiesnesis
I. S. FORRESTER, tiesnesis
C. ILIOPOULOS, tiesnesis
L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN, tiesnesis
D. SPIELMANN, tiesnesis
V. VALANČIUS, tiesnesis
Z. CSEHI, tiesnesis
N. PÓŁTORAK, tiesnese
A. MARCOULLI, tiesnese
P. G. XUEREB, tiesnesis
F. SCHALIN, tiesnesis
I. REINE, tiesnese

E. COULON, sekretārs

NO 2016. GADA 21. SEPTEMBRA LĪDZ 2016. GADA 31. DECEMBRIM

M. JAEGER, priekšsēdētājs
M. van der WOUDE, priekšsēdētāja vietnieks
I. PELIKÁNOVÁ, palātas priekšsēdētāja
M. PREK, palātas priekšsēdētājs
S. FRIMODT NIELSEN, palātas priekšsēdētājs
H. KANNINEN, palātas priekšsēdētājs
D. GRATSIAS, palātas priekšsēdētājs
G. BERARDIS, palātas priekšsēdētājs
V. TOMLJENović, palātas priekšsēdētāja
A. M. COLLINS, palātas priekšsēdētājs
S. GERVASONI, palātas priekšsēdētājs
I. LABUCKA, tiesnese
S. PAPASAVVAS, tiesnesis
A. DITTRICH, tiesnesis
J. SCHWARCZ, tiesnesis
M. KANCHEVA, tiesnese
E. BUTTIGIEG, tiesnesis
E. BIELIŪNAS, tiesnesis
V. KREUSCHITZ, tiesnesis
I. ULLOA RUBIO, tiesnesis
L. MADISE, tiesnesis
I. S. FORRESTER, tiesnesis
C. ILIOPOULOS, tiesnesis
L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN, tiesnesis
D. SPIELMANN, tiesnesis
V. VALANČIUS, tiesnesis
Z. CSEHI, tiesnesis
N. PÓŁTORAK, tiesnese
A. MARCOULLI, tiesnese
P. G. XUEREB, tiesnesis
F. SCHALIN, tiesnesis
I. REINE, tiesnese
E. PERILLO, tiesnesis
R. BARENTS, tiesnesis
R. da SILVA PASSOS, tiesnesis
P. NIHOUL, tiesnesis
B. BERKE, tiesnesis
J. SVENNINGSEN, tiesnesis
U. ÖBERG, tiesnesis
O. SPINEANU-MATEI, tiesnese
M. J. COSTEIRA, tiesnese
J. PASSER, tiesnesis
K. KOWALIK-BAŃCZYK, tiesnese
A. KORNEZOV, tiesnesis
E. COULON, sekretārs

3. BIJUŠIE VISPĀRĒJĀS TIESAS LOCEKĻI

(amatā stāšanās secībā)

TIESNEŠI

Donal Patrick Michael BARRINGTON (1989–1996)
Antonio SAGGIO (1989–1998), priekšsēdētājs no 1995. līdz 1998. gadam
David Alexander Ogilvy EDWARD (1989–1992)
Heinrich KIRSCHNER (1989–1997)
Christos YERARIS (1989–1992)
Romain Alphonse SCHINTGEN (1989–1996)
Cornelis Paulus BRIËT (1989–1998)
José Luis da CRUZ VILAÇA (1989–1995), priekšsēdētājs no 1989. līdz 1995. gadam
Bo VESTERDORF (1989–2007), priekšsēdētājs no 1998. līdz 2007. gadam
Rafael GARCÍA-VALDECASAS Y FERNÁNDEZ (1989–2007)
Jacques BIANCARELLI (1989–1995)
Koen LENAERTS (1989–2003)
Christopher William BELLAMY (1992–1999)
Andreas KALOGEROPOULOS (1992–1998)
Virpi TIILI (1995–2009)
Pernilla LINDH (1995–2006)
Josef AZIZI (1995–2013)
André POTOCKI (1995–2001)
Rui Manuel GENS de MOURA RAMOS (1995–2003)
John D. COOKE (1996–2008)
Jörg PIRRUNG (1997–2007)
Paolo MENGOZZI (1998–2006)
Arjen W. H. MEIJ (1998–2010)
Mihail VILARAS (1998–2010)
Nicholas James FORWOOD (1999–2015)
Hubert LEGAL (2001–2007)
Maria Eugénia MARTINS de NAZARÉ RIBEIRO (2003–2016)
Franklin DEHOUSSE (2003–2016)
Ena CREMONA (2004–2012)
Ottó CZÚCZ (2004–2016)
Irena WISZNIEWSKA-BIAŁECKA (2004–2016)
Daniel ŠVÁBY (2004–2009)
Vilenas VADAPALAS (2004–2013)
Küllike JÜRIMÄE (2004–2013)
Verica TRSTENJAK (2004–2006)
Enzo MOAVERO MILANESI (2006–2011)
Nils WAHL (2006–2012)
Teodor TCHİPEV (2007–2010)
Valeriu M. CIUCĂ (2007–2010)
Santiago SOLDEVILA FRAGOSO (2007–2013)
Laurent TRUCHOT (2007–2013)
Kevin O'HIGGINS (2008–2013)
Andrei POPESCU (2010–2016)
Carl WETTER (2013–2016)

PRIEKŠSĒDĒTĀJI

José Luís da CRUZ VILAÇA (1989–1995)

Antonio SAGGIO (1995–1998)

Bo VESTERDORF (1998–2007)

SEKRETĀRS

Hans JUNG (1989–2005)

III NODAĻA

CIVILDIENESTA TIESA

A | CIVILDIENESTA TIESAS DARBĪBA 2016. GADĀ

Priekšsēdētājs *Sean VAN RAEPENBUSCH*

2016. gads ir pēdējais Eiropas Savienības Civildienesta tiesas pastāvēšanas gads. Tā pārstāja darboties 2016. gada 1. septembrī, kad Vispārējai tiesai no jauna tika nodota kompetence pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Savienību un tās ierēdņiem vai darbiniekiem¹. Papildus šai kompetenču nodošanai 2016. gada 1. septembrī Vispārējā tiesā tika izveidotas septiņas jaunas tiesnešu amata vietas atbilstoši Savienības tiesu sistēmas reformai, kuras beigās ir paredzēts divkāršot minētās tiesas tiesnešu skaitu².

2016. gads bija zīmīgs arī ar divu tiesnešu, kuru pilnvarojums beidzās 2014. gada oktobrī un 2015. gada septembrī, aiziešanu un aizstāšanu aprīlī.

Atbilstoši Civildienesta tiesas darbības statistikai 2016. gadā, proti, no 2016. gada 1. janvāra līdz 2016. gada 31. augustam, tika noslēgtas 169 lietas salīdzinājumā ar 2015. un 2014. gadu, kopā ņemtiem, kad tika noslēgtas 152 lietas. Šādi pirmo astoņu 2016. gada mēnešu laikā noslēgto lietu skaits ir tiesas otrais labākais skaitliskais rezultāts pēc tā, kas par visu gadu tika sasniegts 2013. gadā (184). Tas it īpaši attiecas uz lielu to lietu skaitu par agrāk iegūto pensijas tiesību nodošanu Eiropas Savienības pensiju shēmā, kuras ir tikušas apturētas, gaidot Vispārējās tiesas nolēmumus, kas ir tikuši pasludināti šā gada sākumā.

Turklāt izskatāmo lietu skaits 2016. gada 31. augustā bija 139, turpretī 2015. gada 31. decembrī – 231, bet 2014. gadā – 216. Šīs 139 lietas tika nodotas Vispārējai tiesai 2016. gada 1. septembrī. 46 no šīm lietām ir palikušas apturētas, gaidot nolēmumus lietās, kas joprojām tiek izskatītas Vispārējā tiesā, un lielākā daļa no tām attiecas uz 2013. gada Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu (turpmāk tekstā – “Civildienesta noteikumi”) un Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības reformas īstenošanu³. Ir jāuzsver, ka 2005. gadā, izveidojot Civildienesta tiesu, 269 lietas civildienesta jomā tika izskatītas Pirmās instances tiesā.

Tiesvedības vidējais ilgums, neieskaitot iespējamo izskatīšanas apturēšanu, savukārt ir samazinājies no 12,1 mēneša 2015. gadā līdz 10 mēnešiem 2016. gadā. Jāatgādina, ka 2013. gadā šis ilgums bija 14,7 mēneši.

Aplūkotajā laikposmā Civildienesta tiesas priekšsēdētājs ir pieņēmis divus rīkojumus par pagaidu noregulējumu, kā tas bijis 2015. gadā, kas apliecina pieteikumu par pagaidu pasākumu noteikšanu civildienesta strīdos samazināšanos ilgtermiņā.

Visbeidzot astoņas lietas tika pabeigtas ar izlīgumu saskaņā ar Reglamentu salīdzinājumā ar četrpadsmit lietām pagājušajā gadā. Lai arī samazinājums ir acīmredzams, izlīguma panākšanas mēģinājumu skaits savukārt ir pieaudzis līdz 18, kas ir līdz šim ir augstākais skaitlis.

Turpinājumā ir sniegta informācija par nozīmīgākajiem Civildienesta tiesas nolēmumiem.

1| Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 6. jūlija Regula (ES, Euratom) 2016/1192 par to, lai Vispārējai tiesai nodotu kompetenci pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Eiropas Savienību un tās darbiniekiem (OV 2016, L 200, 137. lpp.).

2| Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra Regula (ES, Euratom) 2015/2422, ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem (OV 2015, L 341, 14. lpp.).

3| Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 22. oktobra Regula (ES, EURATOM) Nr. 1023/2013, ar ko groza Eiropas Savienības Civildienesta noteikumus un Eiropas Savienības Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtību (OV 2013, L 287, 15. lpp.).

B | CIVILDIENESTA TIESAS JUDIKATŪRA 2016. GADĀ

I. PROCESUĀLIE JAUTĀJUMI

1. PIRMSTIESAS PROCEDŪRA

2016. gada 25. maija spriedumā **GW/Komisija** (F-111/15, [EU:F:2016:122](#)) Civildienesta tiesa atgādināja, ka, ņemot vērā pašu tās mērķi, kas ir ļaut administrācijai pārskatīt savu lēmumu, pirmstiesas procedūrai ir evolutīvs raksturs tādā veidā, ka Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu (turpmāk tekstā – “Civildienesta noteikumi”) 90. un 91. pantā paredzētajā tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā administrācija, vienlaikus noraidot sūdzību, var, ņemot to vērā, grozīt pamatojumu, balstoties uz kuru tā pieņēma apstrīdēto aktu. Neraugoties uz to, tas tomēr bija sākotnējā nelabvēlīgā akta tiesiskums, kas ticis pārbaudīts, un tas ticis darīts, ņemot vērā lēmuma noraidīt sūdzību pamatojumu. Precīzāk, Civildienesta tiesa nosprieda, ka, ja Kopējās veselības apdrošināšanas sistēmas (turpmāk tekstā – “RCAM”) norēķinu birojs atsakās atlīdzināt konkrētus medicīniskos izdevumus, pamatojoties uz sava iestādes ārsta nelabvēlīgu un īsu atzinumu, un ja ieinteresētā persona par to iesniedz sūdzību, administrācija, lai atbildētu uz šo sūdzību, var sniegt plašāku pamatojumu pirmstiesas procedūras laikā. Šādam pamatojumam, kas ir īpašs katram individuālajam gadījumam un kas ir paziņots pirms prasības celšanas tiesā, ir jāsakrīt ar lēmumu par atteikumu, un tāpat tas jāuzskata par atbilstošiem informācijas elementiem šī pēdējā minētā dokumenta tiesiskuma novērtējumam.

2. NELABVĒLĪGS AKTS

Lietā **Zink/Komisija** (spriedums, 2016. gada 11. aprīlis, F-77/15, [EU:F:2016:74](#), pārsūdzēts) Jāva Civildienesta tiesai atgādināt judikatūru, saskaņā ar kuru ar paziņojuma par algu nosūtīšanas ierēdnim brīdi sākas sūdzības un prasības, kas ir vērsta pret administratīvu lēmumu, iesniegšanas termiņa ritējums, ja no šī paziņojuma skaidri izriet šāda lēmuma esamība un tā saturs. Šajā lietā Civildienesta tiesa tomēr noteica, ka attiecīgajam ierēdnim pabalsts nav ticis izmaksāts nevis administrācijas lēmuma dēļ, bet gan kļūdas pēc būtības dēļ, kas šajā gadījumā ir informātikas rakstura kļūda. Šādos apstākļos ir ticis nospriests, ka paziņojumi par algu, kuros strīdīgais pabalsts nav iekļauts, neatspoguļo nekādu administrācijas lēmumu, ne arī groza attiecīgā ierēdņa tiesisko situāciju, ne arī galīgi nosaka Eiropas Komisijas nostāju. Līdz ar to tie nevar izraisīt Civildienesta noteikumos paredzēto termiņu sūdzības iesniegšanai sākšanos.

3. IESTĀDES, KAS PIEŅĒMUSI NELABVĒLĪGU AKTU, KOMPETENCES NEESAMĪBA

Lietā **Opreana/Komisija** (spriedums, 2016. gada 19. jūlijs, F-67/15, [EU:F:2016:153](#)) prasītāja lūdza pagarināt ar viņu noslēgto līgumu, un vienīgais atbilstošais lietas materiāliem pievienotais dokuments bija Komisijas Veselības un patērētāju ģenerāldirektorāta Cilvēkresursu nodaļas grupas vadītāja noraidoša atbilde. Tā kā šā grupas vadītāja kompetencē nav rīkoties kā iestādei, kas ir pilnvarota noslēgt darba līgumus, un tā kā nav konkrētas informācijas, kas liecinātu, ka lēmumu nepagarināt darba līgumu patiešām ir pieņēmusi šī iestāde, Civildienesta tiesa konstatēja, ka šīs grupas vadītājs nebija tiesīgs pieņemt apstrīdēto lēmumu. Šādos apstākļos tika nospriests, ka lēmumu nepagarināt darba līgumu, kurš ir nelabvēlīgs akts, kas ir nošķirams no attiecīgā līguma un pārsūdzams, nebija pieņēmusi kompetentā iestāde.

4. TERMIŅI PRASĪBAS CELŠANAI

2016. gada 25. janvāra spriedumā **Darchy/Komisija** (F-47/15, [EU:F:2016:3](#)) Civildienesta tiesa atgādināja, ka sūdzības un prasības iesniegšanas termiņi ir ieviesti, lai Savienības iestādēs nodrošinātu tiesisko noteiktību, kas ir nepieciešama to pienācīgai darbībai, tādējādi novēršot Savienības tiesību aktu nebeidzamu apstrīdēšanu, kas rada tiesiskas sekas. Tādējādi Civildienesta tiesa atteicās atzīt, ka, atbildot uz pārskatīšanas lūgumu, ko pēc šo termiņu beigām ir iesniedzis attiecīgais ierēdnis, pēdējais minētais var saņemt iepriekš atteikto pabalstu samaksu ar atpakaļejošu spēku, jo tas varētu radīt būtisku tiesisko nenoteiktību, jo iestādes būtu pakļautas parādu uzkrāšanās riskam attiecībā pret to ierēdņiem.

5. TIESĀŠANĀS IZDEVUMI

2016. gada 17. marta rīkojumā (**Grazyte/Komisija**, F-76/11 DEP, [EU:F:2016:67](#)) Civildienesta tiesa, ņemot vērā LES 6. panta 1. punkta pirmo daļu, nosprieda, ka iekšējās tiesību normas ar saistošu spēku, kas ir zemāka ranga nekā Eiropas Savienības Pamattiesību harta, cik vien iespējams, ir jāinterpretē tādējādi, lai tās tiktu piemērotas atbilstīgi šai hartai un lai arī Reglaments tiktu interpretēts atbilstīgi Hartas 47. pantam, kurā ir garantētas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību. Vēl precīzāk, ņemot vērā Hartas 52. panta 3. punktu, Civildienesta tiesa atgādināja, ka saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru būtiska finanšu sloga uzlikšana pat pēc procesa beigām var būt tiesību uz piekļuvi tiesai ierobežojums. Tāpat arī tā atbilstoši pēdējās minētās tiesas judikatūrai nosprieda, ka tiesāšanās izdevumu summa ir jānovērtē, ņemot vērā konkrētās lietas īpašos apstākļus, tostarp prasītāja maksātspēju. Turklāt, joprojām ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, Civildienesta tiesa norādīja, ka tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu vispirms jau attiecas uz pirmās instances tiesām un ka līdz ar to ir jāņem vērā arī tas, ka pamatlietā prasītājam bija piekļuve tieši pirmās instances tiesai.

Turklāt šajā pašā 2016. gada 17. marta rīkojumā (**Grazyte/Komisija**, F-76/11 DEP, [EU:F:2016:67](#)) Civildienesta tiesa norādīja, ka no Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Regulas (ES, Euratom) Nr. 966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV 2012, L 298, 1. lpp.), 80. panta, kā arī no Komisijas 2012. gada 29. oktobra Deleģētās regulas (ES) Nr. 1268/2012 par [Regulas Nr. 966/2012] piemērošanas noteikumiem (OV 2012, L 362, 1. lpp.) 91. panta izriet, ka parāda nomaksas sadalīšana pa daļām vai atteikšanās no tā ir tikai iespēja, ko var izmantot kredītiestāde. Šādā kontekstā tika uzskatīts, ka tiesības uz piekļuvi tiesai netiktu pienācīgi aizsargātas, ja iespējamība, ka vienai tiesvedības pusei būs vai nebūs pienākums segt būtiskus tiesāšanās izdevumus tiesvedības beigās, tiktu atstāta tikai pretējās puses ziņā, un ka, tieši otrādi, tieši tiesai grūtību gadījumā, ņemot vērā tādus apstākļus kā attiecīgās personas maksātspēja, ir jānosaka tiesāšanās izdevumu apmērs.

6. RES JUDICATA SPĒKS

2016. gada 7. jūnija rīkojumā lietā **Verile/Komisija** (F-108/12, [EU:F:2016:125](#)) Civildienesta tiesa atgādināja, ka *res judicata* principa ievērošanai ir būtiska nozīme Savienības tiesību sistēmā. Proti, lai nodrošinātu gan tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, gan pareizu tiesvedību, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumi, kas ir kļuvuši galīgi pēc tam, kad ir izmantoti pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, vai pēc tam, kad beidzies šādai pārsūdzībai paredzētais termiņš, vairs nevarētu tikt apstrīdēti. Šajā lietā Vispārējā tiesa, kas izskatīja lietu kā apelācijas instance, ar 2015. gada 13. oktobra spriedumu **Komisija/Verile un Gjergji** (T-104/14 P, [EU:T:2015:776](#)) pārkvalificēja prasības priekšmetu kā tādu, kas pēc būtības ir nevis pirmajā instancē apstrīdētais tiesību akts, bet gan cits lēmums. Tomēr šis cits lēmums ir tieši prasības, kas reģistrēta ar numuru F-108/12, priekšmets.

Tāpat, tā kā spriedums lietā T-104/14 P ir ieguvis *res judicata* spēku un pēc iepriekš minētās pārkvalificēšanas Vispārējās tiesas spriedumam un prasībai lietā F-108/12 bija identisks priekšmets un lietas dalībnieki, Civildienesta tiesa uzskatīja, ka pēdējā minētā prasība ir zaudējusi priekšmetu un ka lietas izskatīšana bija jāizbeidz pirms sprieduma taisīšanas.

II. JAUTĀJUMI PĒC BŪTĪBAS

AKTU SPĒKĀ ESAMĪBAS VISPĀRĪGIE NOSACĪJUMI UN PAMATTIESĪBAS

1. PREAMBULAS TVĒRUMS

2016. gada 2. marta spriedumā **Frieberger un Vallin/Komisija** (F-3/15, [EU:F:2016:26](#), pārsūdzēts) Civildienesta tiesa atgādināja, ka vispārpiemērojama tiesību akta preambulas funkcija ir to pamatot, parasti sniedzot norādi, pirmkārt, uz vispārējo situāciju, kādā šis tiesību akts ir pieņemts, un, otrkārt, uz vispārējiem mērķiem, kurus ar to ir paredzēts sasniegt. Tātad šāda tiesību akta preambula nav juridiski saistoša un uz to nevar atsaukties, lai atkāptos no pašiem attiecīgā akta noteikumiem, ne arī *a fortiori* lai pamatotu tā prettiesiskumu.

2. FORMĀLS PAMATOJUMS

Lietā **Frieberger un Vallin/Komisija** (spriedums, 2016. gada 2. marts, F-3/15, [EU:F:2016:26](#), pārsūdzēts) Civildienesta tiesa uzskatīja, ka, ja iecelēj institūcija uzskata, ka sākotnējā tiesību akta pamatojums vienlaikus ir gan pamatots, gan pietiekams, lai varētu atbildēt uz sūdzībā izvirzītajiem iebildumiem, tad tai nav iemesla atkāpties no šī pamatojuma, aizstājot to ar jaunu, bet šajā gadījumā tā var noraidīt sūdzību, noraidošajā lēmumā pārņemot to pašu pamatojumu, kāds ir ietverts sākotnējā tiesību aktā. Turklāt Civildienesta tiesa nosprieda, ka īpašajā situācijā, kad vienlaikus ir iesniegtas vairākas sūdzības, iecelēj institūcijai nevar pārņemt, ka tā uz tām ir atbildējusi standartizētā veidā. Tieši otrādi, šāds izskatīšanas veids atbilst labas pārvaldības principam un garantē vienlīdzīgu attieksmi pret sūdzību iesniedzējiem.

3. JAUNO CIVILDIENESTA NOTEIKUMU PIEMĒROJAMĪBA LAIKĀ

Civildienesta tiesa lietā **Stips/Komisija** (spriedums, 2016. gada 19. jūlijs, F-131/15, [EU:F:2016:154](#)) pievērsās pārklassificēšanas sistēmai, ko Komisija ir ieviesusi attiecībā uz pagaidu darbiniekiem, kas ir tikuši pieņemti darbā saskaņā ar Eiropas Savienības Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 2. panta d) punktu un kuriem ir piešķirts līgums uz nenoteiktu laiku. Civildienesta tiesa nosprieda, ka, ja pēc jauno Civildienesta noteikumu stāšanās spēkā 2014. gada 1. janvārī tā pieņem lēmumu par pagaidu darbinieka pārklassificēšanu, pat ja šis lēmums attiecas uz 2013. gada pārklassificēšanu, tai pēc analogijas ir jāpiemēro šo jauno Civildienesta noteikumu normas, it īpaši to 45. pants un I pielikuma A iedaļas 1. punkts, kurā administratoru grupas ierēdņu karjeras attīstība ir ierobežota līdz AD 12 pakāpei, ja viņi nav tikuši iepriekš klasificēti kādā no amatu veidiem, kuri ļauj karjeras attīstīties augstāk par šo pakāpi. Šajā lietā šī tiesa konstatēja, ka jauno Civildienesta noteikumu stāšanās spēkā datumā 2014. gada 1. janvārī prasītājam bija tikai iespēja tikt pārklassificētam, bet nebija nekādu iegūto tiesību uz šādu pārklassificēšanu, un tādēļ Komisija nekādi nebija apdraudējusi tiesības, ko prasītājs būtu ieguvis pirms šā datuma.

4. ADMINISTRATĪVO AKTU PĀRSKATĪŠANA

2016. gada 25. janvāra spriedumā **Darchy/Komisija** (F-47/15, [EU:F:2016:3](#)) Civildienesta tiesa uzskatīja, ka administrācijai ir jāpārskata ierēdņa situācija un vismaz attiecībā uz nākotni ir atkārtoti jāizvērtē atteikums viņam piešķirt nepārtrauktu pabalstu, tādu kā apgādājamā bērna pabalstu, ja izrādās, ka attiecīgajai personai bija tiesības pretendēt uz minētā pabalsta samaksu un ka viņam iepriekš izteiktais atteikums tātad ir bijis prettiesisks, pat ja šis atteikums ir kļuvis galīgs, beidzoties sūdzības un prasības iesniegšanas termiņiem. Proti, šādos apstākļos ar tiesiskās noteiktības principu nevar tikt attaisnots tas, ka administrācija var saglabāt prettiesisku stāvokli. Turpretī nedz pienākums ņemt vērā ierēdņa intereses, nedz labas pārvaldības princips nevar likt administrācijai neievērot sūdzības un prasības iesniegšanas termiņus, par kuriem kā absolūtiem termiņiem tā nevar lemt, un nevar tai likt attiecībā uz pagātni pārskatīt lēmumu, kas ir kļuvis galīgs. Tas pats attiecas uz tiesiskās noteiktības principu, ar ko šī neiespējamība ir tieši pamatota.

5. ATSAUCE UZ PRINCIPIEM, KAS PAREDZĒTI EIROPAS SAVIENĪBAS PAMATTIESĪBU HARTĀ

2016. gada 2. marta spriedumā **Frieberger un Vallin/Komisija** (F-3/15, [EU:F:2016:26](#), pārsūdzēts) Civildienesta tiesa norādīja, ka Pamattiesību hartas 27. pantā ir paredzēts, ka darba ņēmējiem atšķirīgajos līmeņos ir jābūt garantētai informācijai un konsultācijām gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti Savienības tiesību aktos, kā arī valstu tiesību aktos un praksē, un tādēļ šis pants nerada sekas, ja tas nav ticis precizēts. Tādējādi Civildienesta tiesa uzskatīja, ka no tiesvedības viedokļa ar Hartas 27. pantu vien nevar tikt pamatots iebildums.

6. LOJĀLAS SADARBĪBAS AR VALSTS TIESĀM PIENĀKUMS

2016. gada 19. jūlija spriedumā **Earlie/Parlaments** (F-130/14, [EU:F:2016:156](#)) Civildienesta tiesa atgādināja, ka ikvienai iestādei saskaņā ar tai noteikto pienākumu lojāli sadarboties ar valsts tiesu iestādēm ir jāizpilda lūgumi izpildīt valsts tiesas pieņemtu rīkojumu, piemēram, rīkojumu, kurā bijušajam ierēdnim ir noteikts pienākums maksāt uzturlīdzekļus savai bijušajai sievai. Tā kā šis rīkojums tika paziņots attiecīgajai iestādei, šis lojālas sadarbības pienākums nozīmē, ka pat tad, ja iestāde nav tieša šā tiesas nolēmuma adresāte, tai kā ierēdņa, kam ir jāmaksā uzturlīdzekļi, darba devējai ir jāievēro noteikumi, atturoties no ierēdņa, kam ir jāmaksā uzturlīdzekļi, tāda lūguma apmierināšanas, kurš acīmredzami ir pretrunā pienākumiem, kas viņam ar to ir tieši noteikti. Tādējādi, ja valsts tiesas rīkojumā bijušajam ierēdnim ir uzlikts pienākums lūgt savam darba devējam, proti, Savienības iestādei, ieturēt no viņa pensijas uzturlīdzekļu summu, kas ir maksājama viņa bijušajai sievai, un šo summu pārskaitīt viņai, iestāde var atteikties izpildīt bijušā ierēdņa lūgumu, kas ir pretrunā šā rīkojuma noteikumiem un kas ir vērsts uz šo maksājumu veikšanas izbeigšanu.

7. TIESĪBAS TIKT UZKLAUSĪTAM

Lietā, kurā ticis pasludināts 2016. gada 5. februāra sprieduma **GV/EĀDD** (F-137/14, [EU:F:2016:14](#)), Civildienesta tiesa vispirms atgādināja savu judikatūru, saskaņā ar kuru tiesību uz aizstāvību ievērošana civildienesta lietās un, konkrētāk, tiesību tikt uzklausi tam ievērošana attiecībā uz apstākļiem, kas var tikt vērsti pret līgumdarbinieku, pamatojot viņam nelabvēlīgu lēmumu, ir būtisks procedūras noteikums, uz kura pārkāpumu tiesa var norādīt pēc savas ierosmes. Šajā lietā Civildienesta tiesa norādīja, ka EĀDD bija atlaidusi no darba darbinieku, viņu iepriekš neuzklausot, lai arī tai ir relatīvi viegli izpildīt savus no labas pārvaldības principa izrietošos pienākumus, rakstveidā informējot attiecīgo personu par iemesliem, kuru dēļ tā paredz viņu atlaist, un dodot viņam iespēju šajā ziņā saprātīgā termiņā mutvārdos un/vai rakstveidā paust savu

nostāju. Šajā kontekstā tika nospriests, ka EĀDD nevar atsaukties uz iekšējām situācijām, kas ir saistītas ar tās administrāciju, tādām kā lēmumpieņemšanas procesa grūtības, ieskaitot tās, kuras ir saistītas ar dažu tās dienestu pret darbību, lai attaisnotu no Savienības primāro tiesību normām izrietošo pienākumu neizpildi.

Citā lietā, kurā pagaidu darbinieka līgums uz noteiktu laiku netika pagarināts, lai arī attiecīgajai personai nebija iespējas lietderīgi izklāstīt savus apsvērumus pirms šā lēmuma pieņemšanas (spriedums, 2016. gada 19. jūlijs, F-67/15, **Opreana/Komisija**, [EU:F:2016:153](#)), Civildienesta tiesa uzskatīja, ka atbildētājas šajā saistībā vienīgais izvirzītais arguments, proti, ka prasītājai sniegtā atbilde liecinot, ka prasītāja "iepriekš" ir bijusi informēta par šo lēmumu, ņemot vērā vārdu "kā es jums teicu iepriekš" lietojumu, nekādi nepārlicina. Proti, kad atbildētājai šajā saistībā tiesas sēdē tika uzdots jautājums, tā nevarēja norādīt precīzu brīdi, vietu un detaļas par šo apgalvoto iepriekšējo informēšanu.

8. TIESĪBAS UZ LABU PĀRVALDĪBU

Civildienesta tiesa 2016. gada 19. jūlija spriedumā lietā **Stips/Komisija** (F-131/15, [EU:F:2016:154](#)) attiecībā uz pārklasificēšanas sistēmu, ko Komisija ir ieviesusi attiecībā uz pagaidu darbiniekiem, kas ir tikuši pieņemti darbā saskaņā ar Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 2. panta d) punktu un kuriem ir piešķirts līgums uz nenoteiktu laiku, nosprieda ka, pieņemot savu lēmumu nepārklasificēt prasītāju AD 13 pakāpē 2013. gada pārklasificēšanas ietvaros tikai 2015. gada 21. janvārī jeb vairāk kā gadu pēc pārklasificēšanas beigām, neveicot pasākumus, ar kuriem ir mēģināts to pabeigt pirms 2013. gada 31. decembra, Komisija nebija ievērojusi tiesības uz labu pārvaldību un it īpaši šo darbinieku tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi. Civildienesta tiesa uzskatīja, ka, ja Komisija nebūtu kavējusies ar 2013. gada pārklasificēšanas organizēšanu un ja tā būtu veikusi visu, lai ar pienācīgo rūpību veiktu dažu uz nenoteiktu laiku darbā pieņemtu pagaidu darbinieku, kuriem bija iespēja tikt pārklasificētiem šajā 2013. gadā, nopelnu salīdzināšanu, tā būtu varējusi izveidot pārklasificēto pagaidu darbinieku sarakstu 2013. gada pārklasificēšanas ietvaros pirms jauno 2014. gada 1. janvāra Civildienesta noteikumu 45. panta un I pielikuma A iedaļas 1. punkta stāšanās spēkā, ar kuriem turpmāk administratoru grupas ierēdņu karjeras attīstība ir ierobežota līdz AD 12 pakāpei, ja viņi nav tikuši iepriekš klasificēti kādā no amatu veidiem, kuri ļauj karjerai attīstīties augstāk par šo pakāpi. Šajā lietā Civildienesta tiesa tāpat nosprieda, ka Komisija nevarēja aizbaidināties ar noteikumu, saskaņā ar kuru ierēdņa tiesību un interešu aizsardzība ir ierobežota ar spēkā esošo tiesību normu ievērošanu, jo, ja šāds arguments tiktu pieļauts šajā lietā, lai varētu piemērot jaunus noteikumus pārklasificēšanas jomā, kas attiecīgajām personām ir nelabvēlīgāki, administrācijai pietiktu pēc saviem ieskatiem atlikt pārklasificēšanas organizēšanu un pabeigšanu, kā arī gūt labumu no laika ritējuma.

Lietā **Bulté un Krempa/Komisija** (spriedums, 2016. gada 5. februāris, F-96/14, [EU:F:2016:10](#)), kas attiecās uz Komisijas lēmumu ar atpakaļejošu spēku grozīt pensijas, kuras prasītāji saņem kā miruša bijušā ierēdņa tiesību pārņēmēji, un atgūt summas, kas viņiem ir tikušas nepamatoti samaksātas, Civildienesta tiesa secināja, ka netika izpildīts nosacījums par pierādījumiem, ka strīdīgie maksājumi ir bijuši prettiesiski, kam Civildienesta noteikumu 85. pantā ir pakļauta nepamatotu maksājumu atgūšana. Civildienesta tiesa tostarp uzskatīja, ka Komisijas pieļautās kļūdas bija tik vērienīgas, ka tās varēja būt radušās tikai tādēļ, ka tā nebija ievērojusi savu pienākumu rūpīgi izvērtēt prasītāju lietu materiālus atbilstoši labas pārvaldības principam.

9. PIENĀKUMS ŅEMT VĒRĀ IERĒDŅU INTERESES

Saistībā ar prasību (spriedums, 2016. gada 19. jūlijs, F-67/15, **Opreana/Komisija**, [EU:F:2016:153](#)), kas attiecās uz nenoteiktu laiku noslēgta pagaidu darbinieces līguma nepagarināšanu pēc tam, kad viņa bija iesniegusi lūgumu pagarināt viņas līgumu, lai arī atbildētājai bija zināms par viņas grūtniecību, Civildienesta tiesa secināja, ka atbildētāja acīmredzami bija pārkāpusi savu pienākumu ņemt vērā ierēdņu intereses, jo prasītājas

intereses nekādi netika ņemtas vērā. Proti, no lietas materiāliem neizrietēja, ka atbildētāja bija uzklauzījusi prasītāju vai to aicinājusi izteikt savus apsvērumus par savām interesēm saglabāt savu darbavietu. Turklāt atbildētāja viņai nebija paziņojusi par tūlītēju paziņojuma par vakanci publicēšanu attiecībā uz viņas amatu un tikai kopsavilkuma veidā, pat sasteigti izskatīja tās lūgumu par līguma pagarināšanu. Vēl tā nebija ņēmusi vērā prasītājas intereses un tās nestabilo situāciju saistībā ar tās grūtniecību, kā arī tās drīzumā paredzētās dzemdības, kas noteiktu laiku tai liegušas aktīvi meklēt citu darbu un no jauna iekļauties darba tirgū.

10. IERĒDŅA VAI DARBINIEKA TIESĪBAS PIEKĻŪT SAVAS LIETAS MATERIĀLIEM

Lietā, kurā ticis pasludināts 2016. gada 12. maija spriedums **FS/EESK** (F-102/15, [EU:F:2016:117](#)), EESK priekšsēdētājs bijušajam Komitejas priekšsēdētājam bija uzticējis samierināšanas uzdevumu, kura veikšanai viņam bija jāuzklausā daudzi cilvēki un jāizstrādā konfidenciāls ziņojums, kurš jānosūta savam pilnvarotajam. Prasītāja lūdza piekļuvi šim ziņojumam, bet atbildētāja savu atteikumu attaisnoja ar iestādes locekļu saziņas neaizskaramības un dienesta noslēpuma aizsardzību. Tomēr Civildienesta tiesa uzskatīja, ka pats šī ziņojuma saturs apstiprināja, ka tā nebija profesionāla vai privāta saziņa divu attiecīgās iestādes locekļu starpā, kas attiektos uz tās darbību, bet ka, tieši otrādi, runa bija par dokumentu, kurš tieši attiecās uz prasītāju Hartas 41. panta 2. punkta b) apakšpunkta izpratnē un kurš iestādes priekšsēdētājam tika nosūtīts tādēļ, lai iestāde, kas ir pilnvarota noslēgt darba līgumus, vajadzības gadījumā pret attiecīgo personu īstenotu savas pilnvaras disciplinārlietu jomā.

IERĒDŅU ATALGOJUMA SISTĒMA UN SOCIĀLIE PABALSTI

1. SOCIĀLAIS NODROŠINĀJUMS

Civildienesta tiesa uzskata, ka netiek apstrīdēts, ka, kaut arī RCAM dalībniekam ir tiesisks pamats uzskatīt, ka viņa medicīniskie izdevumi principā tiks atlīdzināti, ievērojot Civildienesta noteikumu 72. panta 1. punktā paredzēto maksimālo apmēru, norēķinu birojs tomēr var likumīgi atteikties atlīdzināt atsevišķus izdevumus, ja minētais norēķinu birojs uzskata, ka šie izdevumi ir saistīti ar ārstēšanu vai ar pakalpojumiem, kuru zinātniskā lietderība nav pierādīta. Šajā ziņā Civildienesta tiesa norādīja, ka medicīnas un moderno tehnoloģiju progress tagad ļauj piedāvāt ambulatoru procedūru medicīniskam pakalpojumam, kam iepriekš bija nepieciešama uzturēšanās stacionārā, un ka apdrošinātajai personai tātad ir jāpievērš uzmanība šādai attīstībai un jāpamato stacionārās ārstēšanās nepieciešamību, ja tā tiek apstrīdēta (spriedums, 2016. gada 25. maijs, **GW/Komisija**, F-111/15, [EU:C:2016:122](#)).

Turklāt, joprojām runājot par stacionāra izmaksām, Civildienesta tiesa, ņemot vērā Vispārējo īstenošanas noteikumu medicīnisko izdevumu atmaksai II sadaļas 2. nodaļas 1.1. punktu, nosprida, ka atlīdzināmās uzturēšanās stacionārā izmaksas ir tās, kas ir saistītas ar pašu medicīniskās aprūpes esamību (spriedums, 2016. gada 25. maijs, **GW/Komisija**, F-111/15, [EU:C:2016:122](#)).

Šajā pašā spriedumā Civildienesta tiesa atgādināja, ka iestādes ārstiem, ārstu padomei un administrācijai ir konkrēti un detalizēti jāpārbauda tiem vērtēšanai nodotā situācija, un tieši administrācijai ir jākonstatē, ka šāda pārbaude ir tikusi veikta. Turklāt tā precizēja, ka, lai arī šajā pārbaudē iestādes ārstiem, ārstu padomei un administrācijai ir jāņem vērā zinātniskās literatūras pamata, tie nevar abstrahēties no faktiskā un vispārējā attiecīgās personas veselības stāvokļa, jo tas, vai procedūrām vai stacionārai ārstēšanai ir vai nav funkcionāls raksturs, ir medicīnisks jautājums. Turklāt šo pienākumu ņemt vērā *RCAM* apdrošinātās personas personīgo

situāciju nosaka pienākums ņemt vērā ierēdņu intereses (spriedums, 2016. gada 25. maijs, **GW/Komisija**, F-111/15, [EU:C:2016:122](#)).

Vēl Civildienesta tiesa nosprieda, ka ārstu padomei ir tikai konsultatīvā funkcija, kā izriet no Kopīgo noteikumu par Eiropas Savienības ierēdņu apdrošināšanu slimības gadījumiem 41. panta, un no tā secināja, ka tās ieteikumi nav normas, ko var norādīt, vērsoties pret ierēdņiem, bet gan, ņemot vērā katru attiecīgo gadījumu, atspēkojami pieņēmumi (spriedums, 2016. gada 25. maijs, **GW/Komisija**, F-111/15, [EU:C:2016:122](#)).

Visbeidzot, pēc tam, kad Civildienesta tiesa norādīja, ka iestādes ārstu vienpusēji sniegtie slēdzieni saistībā ar Civildienesta noteikumu 72. pantu nav uzskatāmi par tādu pat garantiju līdzsvara starp pusēm nozīmē kā ārstu komisijas vai invaliditātes komitejas, pamatojoties uz šo pašu noteikumu 73. pantu, formulētie slēdzieni, tā uzskatīja, ka, ja tiktu nospriests atbilstoši Komisijas ierosinātajam, ka medicīniskajiem atzinumiem, kurus *a posteriori* ir snieguši RCAM apdrošināto personu mediķi, pašiem par sevi nav pierādījuma spēka, pēdējām minētajām personām tiktu liegts pamata aizstāvības līdzeklis, kas var likt administrācijai pārskatīt savu sākotnējo atteikumu atlīdzināt medicīniskos izdevumus (spriedums, 2016. gada 25. maijs, **GW/Komisija**, F-111/15, [EU:C:2016:122](#)).

2. PENSIJAS

Izskatot prasību pēc 2013. gada Civildienesta noteikumu reformas, Civildienesta tiesa nosprieda, ka Civildienesta noteikumu 83. panta 2. punkts un 83.a panta 1., 3. un 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pensiju shēma ir līdzsvarota Civildienesta noteikumu XII pielikuma izpratnē, ja iemaksu līmenis, kas katru gadu jāmaksā strādājošiem ierēdņiem, ļauj finansēt vienu trešdaļu no šo tiesību apmēra nākotnē, kurus šie ierēdņi ir ieguvuši šī paša gada laikā. No tā izriet, ka ierēdņu pienākums veikt iemaksas vienas trešdaļas apmērā no summas, kas nepieciešama pensiju shēmas finansēšanai, ir jāsaprot no iepriekš minētā aktuārā aspekta un ilgtermiņā, un tādēļ nevar izslēgt vērtības celšanās traucējumus (spriedums, 2016. gada 2. marts, **Frieberger un Vallin/Komisija**, F-3/15, [EU:F:2016:26](#), pārsūdzēts, lieta T-232/16 P).

Turklāt šajā pašā spriedumā Civildienesta tiesa nosprieda, ka juridiskais pensionēšanās vecums, kurš ir noteikts Civildienesta noteikumu XIII pielikuma 22. pantā un kurš ticis paaugstināts 2013. gada reformā, ir tikai elements, kas mijiedarbojas ar vairāku citu minētajā pielikumā paredzēto parametru nākotnes vērtību aplēsēm (procentu likme, mirstība, algas progresija u.c.), lai nodrošinātu Savienības pensiju shēmas aktuāro līdzsvaru. Līdz ar to Savienības pensiju shēma ir organizēta, pamatojoties uz solidaritātes principu, un nav izveidota tā, lai katra ierēdņa veiktās iemaksas piešķirtu individuālās tiesības uz pensiju, kas precīzi atbilstu to vērtībai, un tādēļ tie nevar pretendēt uz tādu iespējamu pārmaksu atlīdzību, kas ir radusies tādēļ, ka ticis paaugstināts viņu pensionēšanās vecums un ka viņu iemaksu periods ir ilgāks nekā bija iepriekš (spriedums, 2016. gada 2. marts, **Frieberger un Vallin/Komisija**, F-3/15, [EU:F:2016:26](#), pārsūdzēts, lieta T-232/16 P).

Visbeidzot šajā pašā spriedumā tika uzskatīts, ka Civildienesta noteikumu XIII pielikuma 26. panta 5. punkta formulējumam nav pretrunā tas, ka pēc pirmā šo pensijas tiesību pārrēķina pēc 2004. gada reformas ierēdņim tiek piemērots otrais pārrēķins, kurā tiek ņemts vērā šā vecuma paaugstinājums, kas veikts, piemērojot Civildienesta noteikumu XIII pielikuma 22. pantu ar grozījumiem, kas izdarīti 2013. gada reformas ietvaros.

3. ATLAIŠANAS PABALSTS

2016. gada 2. marta spriedumā **FX/Komisija** (F-59/15, [EU:F:2016:27](#)) Civildienesta tiesa precizēja, ka Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 39. pantā paredzētais atlaišanas pabalsts nav pabalsts par darba attiecību izbeigšanu, uz kuru attiecīgajam darbiniekam automātiski būtu tiesības brīdī, kad viņa līgums tiek

izbeigts vai beidzas tā termiņš, bet tas ir finanšu pasākums, kurš paredzēts Civildienesta noteikumos sociālā nodrošinājuma jomā. Līdz ar to pagaidu darbinieka līguma izbeigšana vai tā termiņa beigas vien automātiski viņam nevar radīt tiesības uz atlaišanas pabalstu. Proti, no noteikumiem par pensiju shēmu un it īpaši no Civildienesta noteikumu 39. panta un VIII pielikuma 12. panta 2. punkta izriet, ka pagaidu darbiniekam ir tiesības uz atlaišanas pabalstu, ja, lai arī viņam vairs nav darba līguma pēc tā izbeigšanas vai tā termiņa beigām un viņam vairs nav nolūka Eiropas Savienībā veikt citas funkcijas, viņš tomēr tajā brīdī neatbilst nedz nepieciešamajiem nosacījumiem, lai varētu saņemt tūlītēju vai atliktu izdienas pensiju, nedz Civildienesta noteikumu VIII pielikuma 12. panta 1. punkta b) apakšpunkta i)–iv) daļā minētajiem nosacījumiem.

Šajā pašā lietā vēl tika norādīts, ka dienesta attiecību galīgas izbeigšanās jēdziens, kurš minēts Civildienesta noteikumu VIII pielikuma 12. panta 2. punktā, to piemērojot pēc analogijas pagaidu darbiniekam, ir tikai interpretējams katrā konkrētajā gadījumā, ņemot vērā lietas apstākļus, konkrēti ar nolūku pēc iespējas novērst, ka atlaišanas pabalsts tiktu izmaksāts tādām Eiropas Savienības darbiniekam, kurš pieteikuma iesniegšanas brīdī atbilstoši ir zinājis, ka viņš varētu tikt atjaunots amatā Eiropas Savienības dienestos. Šādā perspektīvā automātiska atlaišanas pabalsta izmaksa tikai tāpēc, ka darbinieka darba līgums ir ticis izbeigts vai ir beidzies tā termiņš, būtu pretrunā ne tikai šīs normas mērķim, bet arī vispārējam Eiropas Savienības finanšu labas pārvaldības principam.

4. IZVIRZĪŠANA AUGSTĀKAM LĪMENIM

Atgādinot, ka iestādēm noteikumi, kas piešķir tiesības uz finanšu pabalstiem, ir jāinterpretē un jāpiemēro šauri, Civildienesta tiesa 2016. gada 12. maija spriedumā **FS/EESK** (F-50/15, [EU:F:2016:119](#)) uzskatīja, ka izvirzīšana augstākam līmenim atbilstoši Civildienesta noteikumu 44. panta otrajai daļai var notikt tikai gadījumos, kad ierēdnis ir iecelts nodaļas vadītāja, direktora vai ģenerāldirektora amatā "tajā pašā pakāpē" kā tā, kuru viņš ir ieņēmis savā iepriekšējā amatā, un ka turklāt Civildienesta noteikumos pirms 2014. gada 1. janvāra nebija paredzēta šīs tiesību normas piemērošana pagaidu darbiniekiem pēc analogijas.

IERĒDŅU UN DARBINIEKU KARJERA

1. PERSONĀLA, KURŠ IR NODOTS ARODBIEDRĪBU VAI PROFESIONĀLU ORGANIZĀCIJU RĪCĪBĀ, PAAUGSTINĀŠANA AMATĀ

Spriežot par arodbiedrību pārstāvju nepaaugstināšanas amatā tiesiskumu, Civildienesta tiesa 2016. gada 2. marta spriedumā **Loescher/Padome** (F-84/15, [EU:F:2016:29](#)) nosprieda, ka ierēdnis nevar prasīt iestādei pieņemt normas, ar ko procedūras un metodes ierēdņu nopelnu salīdzināšanai konkrēti tiktu organizētas atkarībā no viņu attiecīgajiem Civildienesta noteikumos norādītajiem amatiem, un ka tādējādi tas, ka nav ieviesta *ad hoc* novērtējuma shēma attiecībā uz ierēdņiem, kuri veic pienākumus, esot norīkojumā arodbiedrību vai profesionālā organizācijā (APO), pats par sevi nerada nekāda veida diskrimināciju. Turklāt, pat ja zināmu personāla pārstāvja pienākumu īstenošana, kā, piemēram, personāla komitejas priekšsēdētāja vai APO priekšsēdētāja pienākumu īstenošana, konkrētos gadījumos var ļaut pieņemt, ka minētās pārstāvības funkcijas pašas par sevi nozīmē, ka tiek veikti augstāka līmeņa pienākumi, ierēdnim, kas ir norīkojumā APO, saistībā ar iespējamo paaugstināšanu amatā ir jāpierāda savu pienākumu faktiskā pastāvēšana, līmenis un ilgums, ko viņš faktiski un konkrēti ir pildījis.

2. DISCIPLINĀRIE PASĀKUMI

Spriežot par tāda lēmuma tiesiskumu, ar kuru pēc attiecīgā darbinieka nepatiesu paziņojumu sniegšanas administrācija nolēma, ka pēc viņa līguma termiņa beigām šim darbiniekam tiks liegta iespēja tikt pieņemtam darbā iestādē sešu gadu laikposmā, Civildienesta tiesa 2016. gada 20. jūlija spriedumā **HC/Komisija** (F-132/15, [EU:F:2016:158](#)) nosprieda, ka šāds pasākums, ņemot vērā tā mērķa acīmredzamo piespiedu raksturu, ir nekas cits kā sods, ko administrācija ir uzlikusi saistībā ar pārmesto uzvedību. Tādējādi apstrīdētais lēmums tika atcelts tādēļ, ka, pirmkārt, tas netika pieņemts, pamatojoties uz Civildienesta noteikumos paredzētajiem noteikumiem par disciplinārajiem pasākumiem, un, otrkārt, tas katrā ziņā nebija paredzēts kā viens no sodiem, kas var tikt uzlikts atbilstoši minētajiem Civildienesta noteikumiem.

Turklāt 2016. gada 17. februāra spriedumā **Kerstens/Komisija** (F-23/15, [EU:F:2016:65](#), pārsūdzēts), Civildienesta tiesa uzskatīja, ka saskaņā ar Komisijā piemērojamo procedūru disciplinārlietu jomā tās pieņemtajos vispārīgajos īstenošanas noteikumos saistībā ar administratīvo izmeklēšanu un disciplinārlietu norisi ir noteikta prasība veikt administratīvu izmeklēšanu pirms disciplinārlietas uzsākšanas. Tiklīdz Komisija uzsāk disciplinārlietu, neveicot administratīvo izmeklēšanu, tā līdz ar to neievēro pienākumus, kuri tai ir noteikti minētajos noteikumos.

3. PAGaidu PERSONĀLA UN LĪGUMDARBINIEKU PĀRCELŠANA CITĀ AMATĀ, PĀRCEĻOT AĢENTŪRAS JURIDISKO ADRESI NO VIENAS DALĪBVALSTS UZ CITU

Izpildot Eiropas Savienības Padomes lēmumu pārcelt Eiropas Policijas koledžas (CEPOL) juridisko adresi uz Budapeštu (Ungārija) pēc tam, kad Apvienotā Karaliste atteicās uzturēt šo aģentūru savā teritorijā, minētās aģentūras direktors lūdza personāla locekļus uzsākt savu funkciju veikšanu jaunajā juridiskās adreses vietā un tiem norādīja, ka jebkurš atteikums tiks uzskatīts par atkāpšanos no amata. Tā kā Civildienesta tiesā vērsās vairākas darbinieku grupas, daži no kuriem bija palikuši Apvienotajā Karalistē, citi – pārcēlušies uz jaunās juridiskās adreses vietu, tā 2016. gada 11. aprīļa spriedumā **FN u.c./CEPOL** (F-41/15 DISS II, [EU:F:2016:70](#)) nosprieda, ka tas, ka darbinieks neierodas savā darba vietā, var tikt uzskatīts par to, ka šī darbinieka rīcība ir uzskatāma par atkāpšanos no amata Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 47. panta izpratnē. Atgādinot tostarp, ka Savienības likumdevējs vai valstu galvas vai dalībvalstu valdības jebkurā brīdī var mainīt dažādo Savienības iestāžu un aģentūru juridisko adresi un ka saskaņā ar Civildienesta noteikumu 20. pantu, kurš atbilstoši Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 11. un 81. pantam pēc analogijas ir piemērojams pagaidu darbiniekiem un līgumdarbiniekiem, Savienības ierēdņiem un pagaidu darbiniekiem ir jādzīvo vietā, kurā tie ir iecelti amatā, vai arī vietā, kuras attālums netraucē viņu pienākumu pienācīgai veikšanai, Civildienesta tiesa turklāt apstiprināja, ka iestāde, kas ir pilnvarota noslēgt darba līgumus, var lemt par pagaidu darbinieku un līgumdarbinieku iecelšanu un pārcelšanu amatā darba vietā, kas ir citā dalībvalstī, jo tikai vietējiem darbiniekiem, kas ir pieņemti darbā tieši konkrētajā vietā, ir tiesības iebilst pret viņu darba vietas maiņu, jo darba vietas stabilitāte viņu gadījumā ir viens no pašiem nodarbinātības nosacījumiem.

4. PĀRTRAUKUMS DARBINIEKA KARJERAS VEIDOŠANĀ

2016. gada 17. februāra spriedumā **DE/EMA** (F-58/14, [EU:F:2016:16](#)) Civildienesta tiesa piemēroja Vispārējās tiesas 2015. gada 16. septembra spriedumu lietā **EMA/Drakeford** (T-231/14 P, [EU:T:2015:639](#)). Saskaņā ar šo pēdējo minēto spriedumu, ja ir jānosaka, vai pagaidu darbinieka līguma otrā pagarināšana Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 2. panta a) punkta izpratnē ir jāveic uz nenoteiktu laiku, vārdi "jebkura nākamā

pagarināšana", kas ietverti Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 8. panta pirmās daļas trešajā teikumā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie attiecas uz jebkuru kārtību, kādā pagaidu darbiniekam minētās nodarbināšanas kārtības 2. panta a) punkta izpratnē, izbeidzoties viņa uz noteiktu laiku noslēgtajam līgumam, šajā statusā ir jāturpina savas darba tiesiskās attiecības ar darba devēju, pat ja šāds pagarinājums tiek piešķirts kopā ar paaugstinājumu pakāpē vai veikto funkciju paplašināšanu. Tāpat arī saskaņā ar šo Vispārējās tiesas spriedumu citādi varētu būt tikai tad, ja jaunais darba līgums rada pārtraukumu karjerā, kas izpaužas kā, piemēram, būtiskas izmaiņas attiecīgā darbinieka veiktajos pienākumos. Šajā lietā Eiropas Zāļu aģentūra, vienu reizi pagarinot prasītāja pagaidu darbinieka līgumu, piedāvāja viņam jaunu līgumu. Pēc tam, kad Civildienesta tiesa bija salīdzinājusi pienākumus, ko prasītājs veicis atbilstoši savam pirmajam līgumam, un pienākumus, ko tas veicis atbilstoši otrajam līgumam, tā konstatēja, ka attiecīgās personas pienākumu būtība ir būtiski mainījies gan viņa uzdevumu un atbildību ziņā, vadības un uzraudzības uzdevumu ziņā, gan viņa vietas aģentūrā ziņā, kas izriet no tās organigrammas. Civildienesta tiesa uzskatīja, ka šie elementi raksturo pārtraukumus karjeras veidošanā Vispārējās tiesas minētajā spriedumā izklāstītās interpretācijas izpratnē.

BRĪDINĀTĀJS

Spriežot par lietu, kas tikusi nosūtīta atpakaļ pēc sprieduma atcelšanas lietā par to, ka ierēdnis atbilstoši Civildienesta noteikumu 12.a un 22.a pantam ir brīdinājis par vardarbību un citiem faktiem, kas ļauj pieņemt, ka, iespējams, ir notikusi prettiesiska darbība, kas kaitē Savienības interesēm, Civildienesta tiesa 2016. gada 2. jūnija spriedumā lietā **Bermejo Garde/EESK** (F-41/10 RENV, [EU:F:2016:123](#)) nosprieda, ka gan ierēdņa gadījumā, kurš uzskata, ka ir cietis no uzmākšanās Civildienesta noteikumu 12.a panta izpratnē, gan tāda ierēdņa gadījumā, kurš atbilstoši Civildienesta noteikumu 22.a pantam brīdina savus priekšniekus iestādē vai tieši Eiropas Biroju krāpšanas apkarošanai (turpmāk tekstā – “OLAF”), paziņotie fakti ir jāpaziņo attiecīgajai iestādei, ievērojot vispārīgos pienākumus, kas iekļauti Civildienesta noteikumu 11. un 12. pantā.

Šajā pašā spriedumā Civildienesta tiesa vispirms konstatēja, ka jebkura sūdzība par psiholoģisku vardarbību vai seksuālu uzmākšanos, kas iesniegta par priekšnieku, lielākajā daļā gadījumu pārrauj uzticības saikni starp attiecīgajiem ierēdņiem. Šajā kontekstā Civildienesta tiesa tomēr uzskatīja, ka, lai efektīvi apkarotu šīs parādības, Civildienesta noteikumu 12.a pantā ierēdnim, kurš cietis no vardarbības, tiek piešķirta “īpaša aizsardzība”, paredzot, ka, ja šis ierēdnis ir iesniedzis sūdzību atbilstoši šim pantam, ievērodams vispārīgos pienākumus, kas paredzēti Civildienesta noteikumu 11. un 12. pantā, principā pret viņu iestādē nedrīkst rasties aizspriedumi, it īpaši kad vairs nepastāv uzticības attiecības un it īpaši tad, ja iespējamais vardarbības autors ir tiešais priekšnieks.

Attiecībā uz brīdinātāja ierēdņa labticības vērtējumu, ņemot vērā trīs vērtēšanas kritērijus, ko Vispārējā tiesa ir norādījusi savā spriedumā lietā, kura tikusi nosūtīta atpakaļ (spriedums, 2014. gada 8. oktobris, **Bermejo Garde/EESK**, T-530/12 P, [EU:T:2014:860](#)), kas ir paziņoto faktu nozīmīgums, sniegtās informācijas autentiskums vai ticamība un izmantotie paziņošanas līdzekļi, Civildienesta tiesa uzskatīja, ka Civildienesta noteikumu 22.a pantā nav paredzēta prasība, lai attiecīgā persona izdarītu “pieņemumu par būtiski prettiesisku rīcību vai būtisku pienākumu neizpildi”, jo tā būtu juridiski diezgan sarežģīta darbība, kas tādēļ nebūtu pieejama katram Savienības ierēdnim vai darbiniekam. Proti, Civildienesta noteikumu 22.a pantā ir tikai paredzēts, ka jebkurš ierēdnis, kam ir zināmi fakti, “kas rada aizdomas” par darbību, kas “varētu būt saistīta ar [...] pienākumu nepildīšanu”, kuri ir paredzēti Civildienesta noteikumos, par to “nekavējoties” informē savus priekšniekus. Tāpat atbilstoši Civildienesta noteikumu 22.a panta 2. punktam pēc tam brīdinātāja priekšniekiem ir pienākums “nekavējoties” nosūtīt OLAF “pierādījumus”, kas ir to rīcībā par tiem zināmo pārkāpumu pastāvēšanu.

C | CIVILDIENESTA TIESAS DARBĪBAS STATISTIKA

I. CIVILDIENESTA TIESAS VISPĀRĒJĀ DARBĪBA

1. Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2012. gada janvāris – 2016. gada augusts)

II. IEROSINĀTĀS LIETAS

2. Lietu skaits procentos atbilstoši galvenajai atbildētājai iestādei
3. Tiesvedības valoda

III. PABEIGTĀS LIETAS

4. Spriedumi un rīkojumi – Iztiesāšanas sastāvs
5. Iznākums
6. Pagaidu noregulējums (2012–2016)
7. Tiesvedības ilgums mēnešos (2016)

IV. LIETAS, KURU IZSKATĪŠANA 31. DECEMBRĪ TURPINĀS

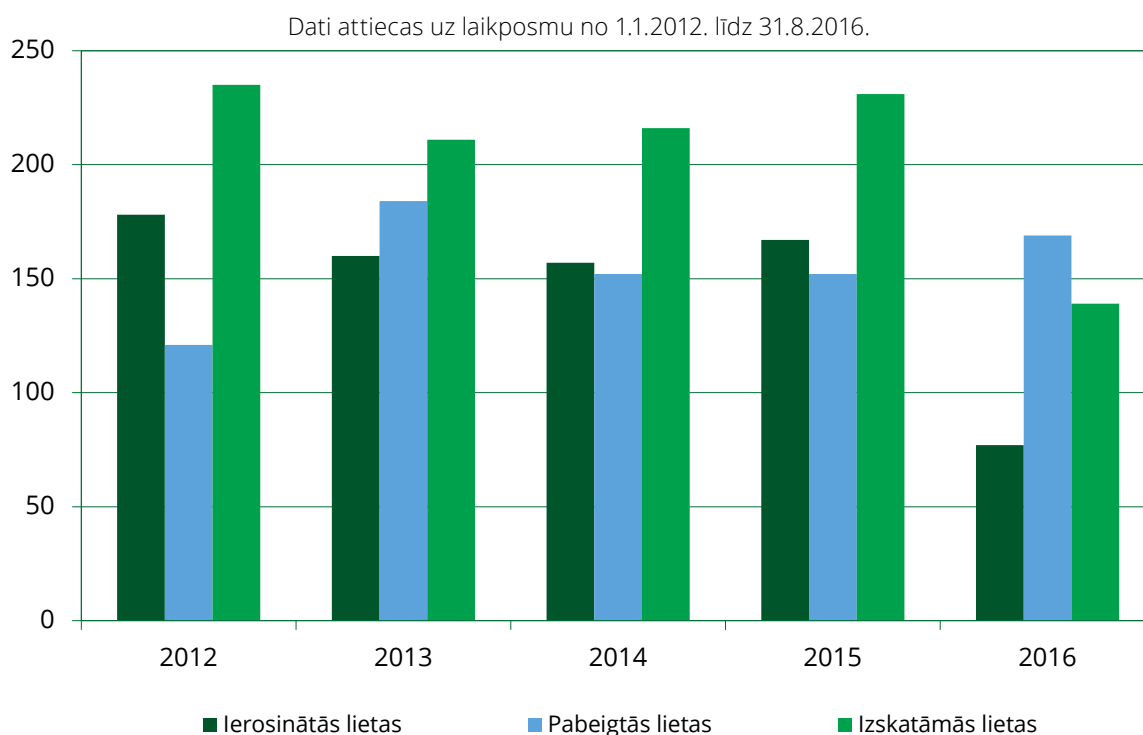
8. Iztiesāšanas sastāvs (2012–2016)
9. Prasītāju skaits

V. DAŽĀDI

10. Civildienesta tiesas nolēmumi, kuri pārsūdzēti ES Vispārējā tiesā
11. Vispārējā tiesā iesniegto apelācijas sūdzību iznākums (2012–2016)

I. CIVILDIENESTA TIESAS VISPĀRĒJĀ DARBĪBA

1. IEROSINĀTĀS, PABEIGTĀS UN IZSKATĀMĀS LIETAS (2012. GADA JANVĀRIS – 2016. GADA AUGUSTS)

	2012	2013	2014	2015	2016
Ierosinātās lietas	178	160	157	167	77
Pabeigtās lietas	121	184	152	152	169 ¹
Izskatāmās lietas	235	211	216	231	139 ²

Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

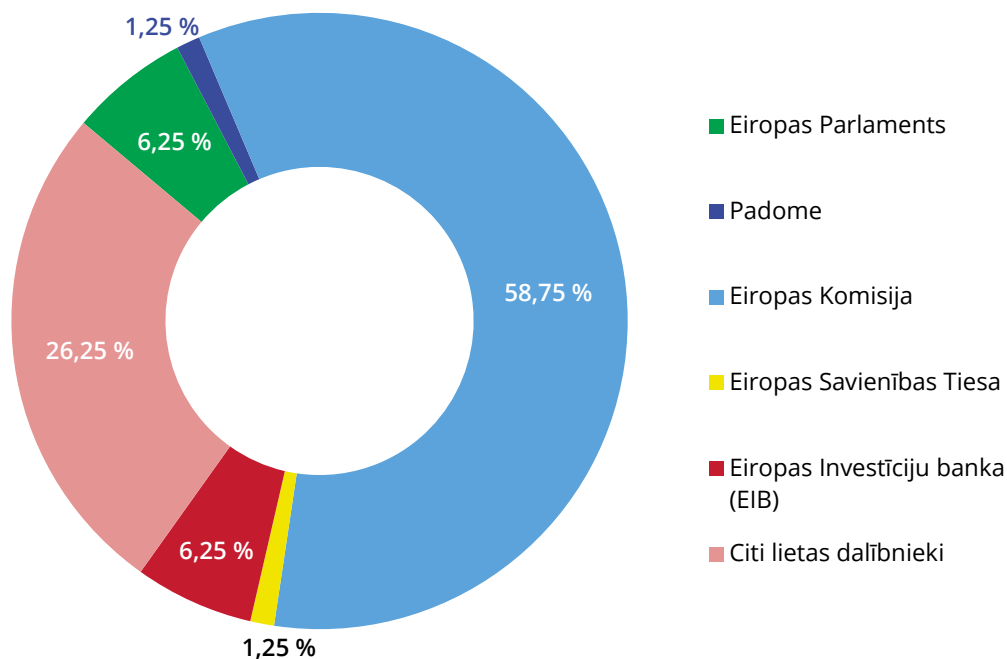
1 | Tostarp 2 apvienotas lietas.

2 | Tostarp 46 lietas, kuru iztiesāšana ir apturēta, un 4 apvienotas lietas.

II. IEROSINĀTĀS LIETAS

2. LIETU SKAITS PROCENTOS ATBILSTOŠI GALVENAJAI ATBILDĒTĀJAI IESTĀDEI

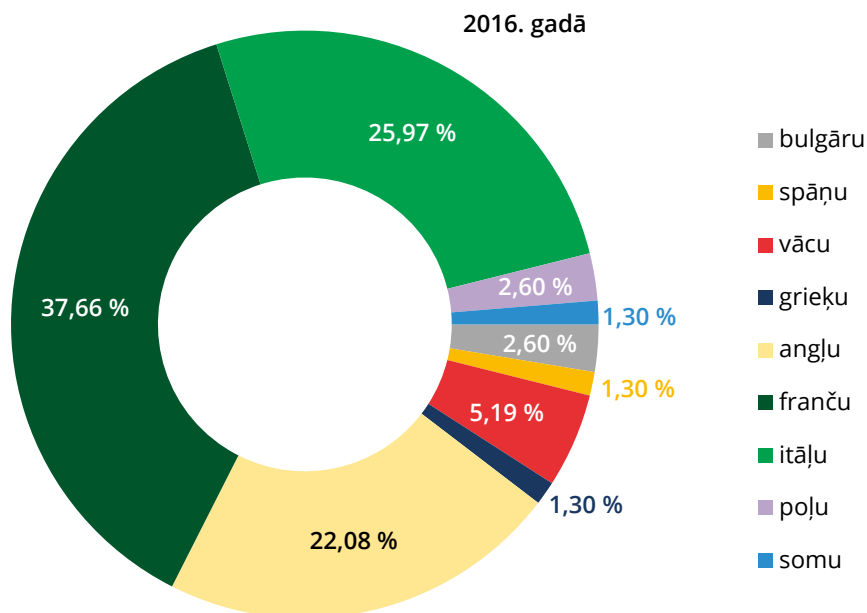
2016. gadā ierosināto lietu skaits procentos
Dati attiecas uz laikposmu no 1.1.2012. līdz 31.8.2016.

	2012	2013	2014	2015	2016
Eiropas Parlaments	6,11 %	5,66 %	11,80 %	8,38 %	6,25 %
Padome	3,89 %	3,77 %	8,70 %	5,99 %	1,25 %
Eiropas Komisija	58,33 %	49,69 %	45,96 %	52,69 %	58,75 %
Eiropas Savienības Tiesa		0,63 %		1,80 %	1,25 %
Eiropas Centrālā banka (ECB)	1,11 %	1,89 %	1,24 %	2,40 %	
Revīzijas palāta	2,22 %	0,63 %	1,24 %	0,60 %	
Eiropas Investīciju banka (EIB)	4,44 %	5,03 %	1,24 %	3,59 %	6,25 %
Citi lietas dalībnieki	23,89 %	32,70 %	29,81 %	24,55 %	26,25 %
Kopā	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

3. TIESVEDĪBAS VALODA

Dati attiecas uz laikposmu no 1.1.2012. līdz 31.8.2016.

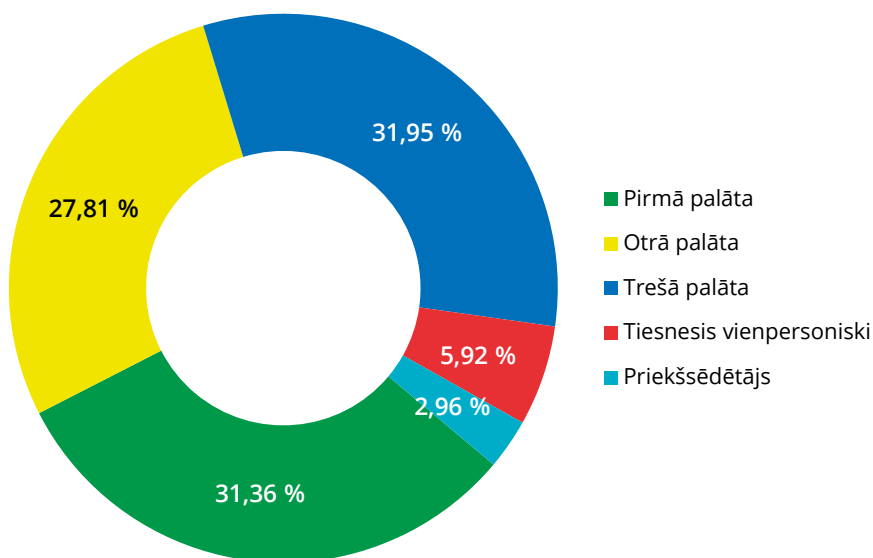
Tiesvedības valoda	2012	2013	2014	2015	2016
bulgāru	2				2
spāņu	3		2	5	1
vācu	5	2	9	7	4
grieķu	1	4	2	1	1
angļu	14	26	23	20	17
franču	108	95	113	122	29
itāļu	35	21	8	8	20
holandiešu	6	12		2	
poļu	2				2
rumāņu	2				
somu					1
zviedru				2	
Kopā	178	160	157	167	77

Tiesvedības valoda ir valoda, kādā ir tikusi uzsākta tiesvedība, nevis prasītāja dzimtā valoda vai pilsonības valoda.

III. PABEIGTĀS LIETAS

4. SPRIEDUMI UN RĪKOJUMI – IZTIESĀŠANAS SASTĀVS

Dati attiecas uz laikposmu no 1.1.2016. līdz 31.8.2016.

	Spriedumi	Rīkojumi par lietas izslēgšanu no reģistra pēc izlīguma ¹	Citi galīgie rīkojumi	Kopā
Plēnums				
Pirmā palāta	6		47	53
Otrā palāta	18	1	28	47
Trešā palāta	21	4	29	54
Tiesnesis vienpersoniski	7	3		10
Priekšsēdētājs			5	5
Kopā	52	8	109	169

1 | 2016. gadā bija vēl 10 nesekmīgi mēģinājumi panākt izlīgumu pēc Civildienesta tiesas iniciatīvas.

5. IZNĀKUMS

Dati attiecas uz laikposmu no 1.1.2016. līdz 31.8.2016.

	Spriedumi		Rīkojumi				Kopā
	Pilnībā vai daļēji apmierinātas prasības	Tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas attiecībā uz pilnībā noraidītu prasību	[Acīmredzamī] nepieņemamas vai nepamatotas prasības/pieteikumi	Izlīgumi, kas noslēgti pēc iztiesāšanas sastāva iesaistīšanās	Izslēgšana no reģistra cita iemesla dēļ, tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošana atpakaļ	Pilnīgi vai daļēji apmierināti pieteikumi (sevišķā tiesāšanas kārtībā)	
Iecelšana amatā / Iecelšana citā amatā	2	1					3
Konkurss	1		2	1			4
Darba apstākļi / Atvaļinājumi		1					1
Novērtējums / Paaugstināšana amatā		9	2		1		12
Pensijas un invaliditātes pabalsti	5	5	34		44		88
Disciplinārlietas	1	4					5
Pieņemšana darbā / Iecelšana amatā / Klasificēšana pakāpē	2	1	2	1			6
Atalgojums un pabalsti	2	4		1	2		9
Darbinieka līguma izbeigšana vai nepagarināšana	3	4	2	2	1		12
Sociālais nodrošinājums / Arodslimības / Negadījumi	4		2	2			8
Citi	3		4	1	1	12	21
Kopā	23	29	48	8	49	12	169

6. PAGaidu NOREGULĒJUMS (2012–2016)

Pabeigtās pagaidu noregulējuma lietas		Iznākums		
		Pilnīga vai daļēja apmierināšana	Noraidīšana	Lietas izslēgšana no reģistra
2012	11		10	1
2013	3		3	
2014	5	1	4	
2015	2		2	
2016	2		2	
Kopā	23	1	21	1

7. TIESVEDĪBAS ILGUMS MĒNEŠOS (2016)

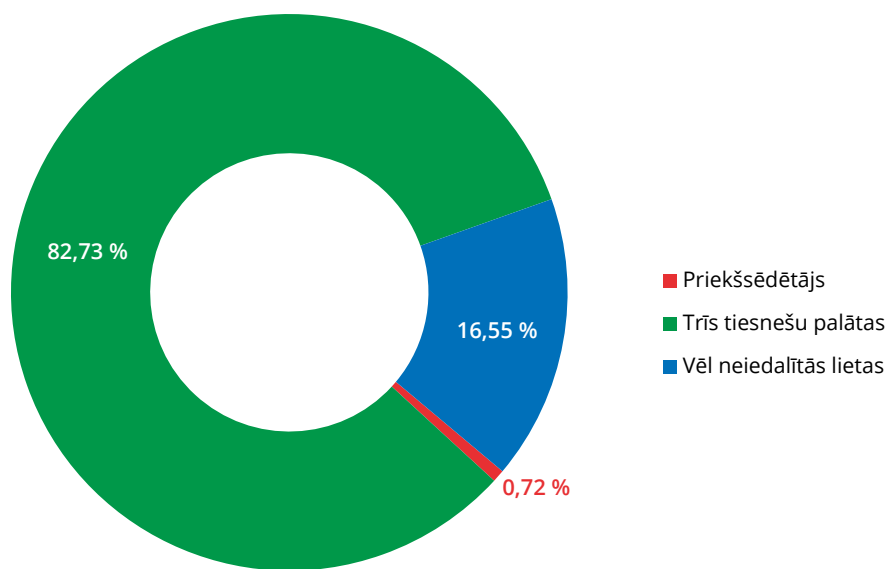
Pabeigtās lietas		Vidējais ilgums	
		Kopējais tiesvedības ilgums	Tiesvedības ilgums, neieskaitot tiesvedības iespējamās apturēšanas ilgumu
Spriedumi	52	11,3	11,2
Rīkojumi	117	24,3	9,4
Kopā	169	20,3	10,0

Termiņi ir izteikti mēnešos un mēnešu desmitdaļās.

IV. LIETAS, KURU IZSKATĪŠANA 31. DECEMBRĪ TURPINĀS

8. IZTIESĀŠANAS SASTĀVS (2012–2016)

2016. gadā

	2012	2013	2014	2015	2016
Plēnums	1	1			
Priekšsēdētājs		2	1	2	1
Trīs tiesnešu palātas	205	172	201	219	115
Tiesnesis vienpersoniski	8	3	2	1	
Vēl neiedalītās lietas	21	33	12	9	23
Kopā	235	211	216	231	139

9. PRASĪTĀJU SKAITS

Izskatāmās lietas, kurās 2016. gadā bija vislielākais prasītāju skaits

Prasītāju skaits	Jomas
486	Civildienesta noteikumi – EIB – Atalgojums – Ikgadēja algu korekcija Civildienesta noteikumi – Paaugstināšana amatā – 2005. gada paaugstināšana amatā – Jaunajos Civildienesta noteikumos paredzētās papildu pakāpes
484	Civildienesta noteikumi – Atalgojums – EIB atalgojuma un algu palielināšanas sistēmas reforma Civildienesta noteikumi – Paaugstināšana amatā – 2005. gada paaugstināšana amatā – Jaunajos Civildienesta noteikumos paredzētās papildu pakāpes
451	Civildienesta noteikumi – EIB – Atalgojums – Jaunā snieguma sistēma – Prēmiju piešķiršana Civildienesta noteikumi – Paaugstināšana amatā – 2005. gada paaugstināšana amatā – Jaunajos Civildienesta noteikumos paredzētās papildu pakāpes
394 (3 lietas)	Civildienesta noteikumi – EIB – Atalgojums – Ikgadēja algu korekcija Civildienesta noteikumi – Paaugstināšana amatā – 2005. gada paaugstināšana amatā – Jaunajos Civildienesta noteikumos paredzētās papildu pakāpes
34	Civildienesta noteikumi – Lietas nodošana atpakaļ pēc Vispārējās tiesas sprieduma pārskatīšanas – EIB – Pensijas – 2008. gada reforma Civildienesta noteikumi – Paaugstināšana amatā – 2005. gada paaugstināšana amatā – Jaunajos Civildienesta noteikumos paredzētās papildu pakāpes
32	Civildienesta noteikumi – EIB – Pensijas – Pensiju sistēmas reforma Civildienesta noteikumi – Paaugstināšana amatā – 2005. gada paaugstināšana amatā – Jaunajos Civildienesta noteikumos paredzētās papildu pakāpes
32 (8 lietas)	Civildienesta noteikumi – Civildienesta noteikumi – 2014. gada 1. janvāra Civildienesta noteikumu reforma – Jaunie noteikumi ceļa izdevumu no dienesta vietas līdz izcelsmes vietai aprēķināšanai – Saikne starp šī pabalsta piešķiršanu un ekspatrianta vai dzīvesvalsti mainījušas personas statusu Civildienesta noteikumi – Paaugstināšana amatā – 2005. gada paaugstināšana amatā – Jaunajos Civildienesta noteikumos paredzētās papildu pakāpes
30	Civildienesta noteikumi – Eiropas Investīciju fonds (EIF) – Atalgojums – Ikgadēja algu korekcija Civildienesta noteikumi – Paaugstināšana amatā – 2005. gada paaugstināšana amatā – Jaunajos Civildienesta noteikumos paredzētās papildu pakāpes
29	Civildienesta noteikumi – Eiropas Investīciju fonds (EIF) – Atalgojums – EIF atalgojuma un algu palielināšanas sistēmas reforma Civildienesta noteikumi – Līgumdarbinieks – Pagaidu darbinieks – Darbā pieņemšanas nosacījumi – Līguma termiņš
26 (4 lietas)	Civildienesta noteikumi – Civildienesta noteikumi – 2014. gada 1. janvāra Civildienesta noteikumu reforma – Jaunie noteikumi ceļa izdevumu no dienesta vietas līdz izcelsmes vietai aprēķināšanai – Saikne starp šī pabalsta piešķiršanu un ekspatrianta vai dzīvesvalsti mainījušas personas statusu – Ceļā pavadītā laika atcelšana

Termins "Civildienesta noteikumi" apzīmē Eiropas Savienības Civildienesta noteikumus un Eiropas Savienības pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtību.

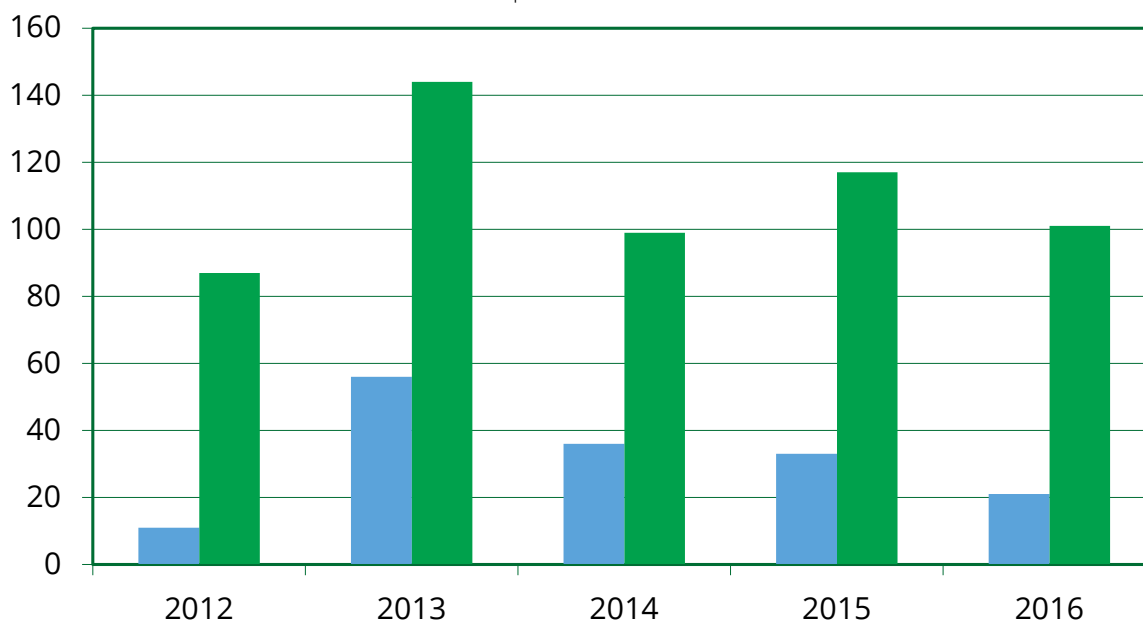
Kopējais prasītāju skaits visās izskatāmajās lietās (2012–2016)

	Kopējais prasītāju skaits	Kopējais izskatāmo lietu skaits
2012	1086	235
2013	1867	211
2014	1902	216
2015	2333	231
2016	2211	139

V. DAŽĀDI

10. CIVILDIENESTA TIESAS NOLĒMUMI, KURI PĀRSŪDZĒTI ES VISPĀRĒJĀ TIESĀ

Dati attiecas uz laikposmu no 1.1.2012. līdz 31.8.2016.

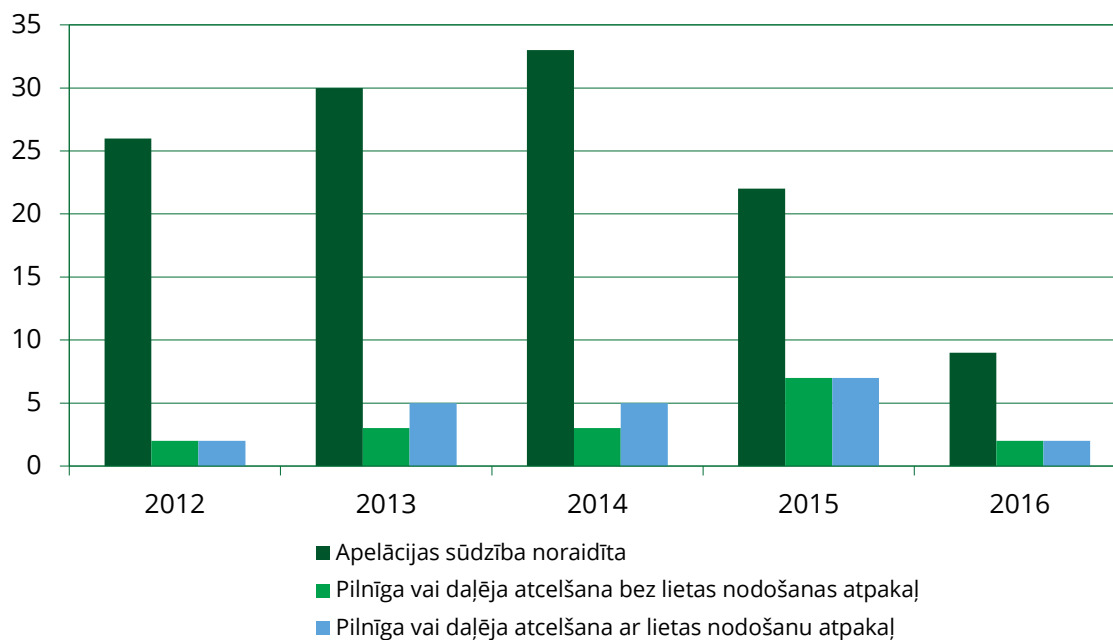
■ To nolēmumu skaits, par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības

	To nolēmumu skaits, par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības	Kopējais pārsūdzamo nolēmumu skaits ¹	To nolēmumu skaits procentos, par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības ²
2012	11	87	12,64 %
2013	56	144	38,89 %
2014	36	99	36,36 %
2015	33	117	28,21 %
2016	21	101	20,79 %

1] Attiecīgajā gadā pasludinātie vai pieņemtie spriedumi un rīkojumi, ar kuriem prasības atzītas par nepieņemamām, acīmredzami nepieņemamām vai acīmredzami nepamatotām, rīkojumi par pagaidu noregulējumu, par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai par pieteikuma par iestāšanos lietā noraidīšanu.

2] Šis skaits procentos par attiecīgo gadu var neatbilst attiecīgajā gadā pieņemto nolēmumu, par kuriem var iesniegt apelācijas sūdzību, skaitam, jo apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņš var ilgt divus kalendāros gadus.

11. VISPĀRĒJĀ TIESĀ IESNIEGTO APELĀCIJAS SŪDZĪBU IZNĀKUMS (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Apelācijas sūdzība noraidīta	26	30	33	22	9
Pilnīga vai daļēja atcelšana bez lietas nodošanas atpakaļ	2	3	3	7	2
Pilnīga vai daļēja atcelšana ar lietas nodošanu atpakaļ	2	5	5	7	2
Lietas izslēgšana no reģistra / Tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas	3		1	1	
Kopā	33	38	42	37	13

D | CIVILDIENESTA TIESAS SASTĀVS

(Protokolārā kārtība 2016. gada 31. augustā)

No kreisās uz labo:

Tiesneši *J. Sant'Anna* un *E. Perillo*, palātas priekšsēdētājs *R. Barents*, priekšsēdētājs *S. Van Raepenbusch*, palātas priekšsēdētājs *K. Bradley*, tiesneši *J. Svenningsen*, *M. A. Kornezov*, sekretāre *W. Hakenberg*

1. IZMAIŅAS CIVILDIENESTA TIESAS SASTĀVĀ 2016. GADĀ

Ar 2016. gada 22. marta lēmumu Eiropas Savienības Padome iecēla *João Sant'Anna* un *Alexander Kornezov* Eiropas Savienības Civildienesta tiesas tiesnešu amatā laikposmam no 2016. gada 13. aprīļa līdz šīs tiesas kompetences nodošanai Eiropas Savienības Vispārējai tiesai.

2. PROTOKOLĀRĀ KĀRTĪBA

NO 2016. GADA 1. JANVĀRA LĪDZ 2016. GADA 13. APRĪLIM

S. VAN RAEPENBUSCH, Civildienesta tiesas priekšsēdētājs

R. BARENTS, palātas priekšsēdētājs

K. BRADLEY, palātas priekšsēdētājs

H. KREPPEL, tiesnesis

M. I. ROFES i PUJOL, tiesnese

E. PERILLO, tiesnesis

J. SVENNINGSEN, tiesnesis

W. HAKENBERG, sekretāre

NO 2016. GADA 14. APRĪĻA LĪDZ 2016. GADA 31. AUGUSTAM

M. S. Van RAEPENBUSCH, Civildienesta tiesas priekšsēdētājs

R. BARENTS, palātas priekšsēdētājs

K. BRADLEY, palātas priekšsēdētājs

E. PERILLO, tiesnesis

J. SVENNINGSEN, tiesnesis

J. SANT'ANNA, tiesnesis

A. KORNEZOV, tiesnesis

W. HAKENBERG, sekretāre

3. BIJUŠIE CIVILDIENESTA TIESAS LOCEKĻI

(amatā stāšanās kārtībā)

TIESNEŠI

Horstpeter KREPPEL (2005–2016)

Paul J. MAHONEY (2005–2011)

Irena BORUTA (2005–2013)

Heikki KANNINEN (2005–2009)

Haris TAGARAS (2005–2011)

Sean Van RAEPENBUSCH (2005–2016), priekšsēdētājs no 2011. līdz 2016. gadam

Stéphane GERVASONI (2005–2011)

Maria Isabel ROFES i PUJOL (2009–2016)

Ezio PERILLO (2011–2016)

René BARENTS (2011–2016)

Kieran BRADLEY (2011–2016)

Jesper SVENNINGSEN (2013–2016)

João SANT'ANNA (2016)

Alexander KORNEZOV (2016)

PRIEKŠSĒDĒTĀJI

Paul J. MAHONEY (2005–2011)

Sean Van RAEPENBUSCH (2011–2016)

SEKRETĀRE

Waltraud HAKENBERG (2005–2016)

KĀ PASŪTĪT EIROPAS SAVIENĪBAS IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi

- Viens eksemplārs:

ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>);

- Vairāk nekā viens eksemplārs vai plakāti/kartes:

Eiropas Savienības pārstāvniecībās (http://ec.europa.eu/represent_lv.htm),

Eiropas Savienības delegācijās valstīs, kas nav ES dalībvalstis
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_lv.htm),

ar *Europe Direct* dienesta starpniecību (<http://europa.eu/contact>)

vai piezvanot uz tālruņa numuru 00 800 6 7 8 9 10 11 (zvanīšana bez maksas no jebkuras vietas Eiropas Savienībā) (*).

(*) Informāciju sniedz bez maksas, tāpat arī lielākā daļa zvanu ir bezmaksas (izņemot dažus operatorus, viesnīcas vai taksofonus).

Maksas izdevumi

- Ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).

EIROPAS SAVIENĪBAS
TIESA